

પણ મુખ્ય જાગ તો વસતિવાસી જ રહ્યો હતો અને તે જાગમાં અગ્રેસર તરીકે શોભાતા દેવર્હિગણિક્ષમાશ્રમણે જગવાનૃથી ૯૮૦ માં વર્ષે વલ્લજીપુરમાં સંઘને એકત્રિત કરી જૈનસૂત્રોને પુસ્તકારુઢ કર્યાં છે. સદરહુ દેવર્હિગણિ, જગવાનૃથી ૧૦૦૦ વર્ષે સ્વર્ગવાસી થયા અને તે સાથે સ્વર્ગ જિનશાસન ગુમ થઈ તેના સ્થાને ચૈત્યવાસિઓએ પોતાનો ઘોર અને જોર ચલાવવા માંડ્યો. આ માટે નવાંગી વૃત્તિકાર શ્રીઅન્નયદેવસુરિ આગમ અષ્ટોત્તરી નામના ગ્રંથમાં નીચેની ગાથા આપે છે કે:—

દેવર્હિક્ષમાસમણજા—પરંપરં જાવજં વિયાણેમિ,
સિઢિલાયારે ઇવિયા—દ્વેણ પરંપરા વંહુદા. ૧

જાવાર્થ:—દેવર્હિક્ષમાશ્રમણ સુધી જાવપરંપરા હું જાણુંહું, ઘાકી તે પછી તો શિથિલાચારિઓએ અનેક પ્રકારે ડ્રવ્યપરંપરા સ્થાપિત કરી છે.

આ રીતે જગવાનૃથી આઠસો પચાસ વર્ષે ચૈત્યવાસ સ્થપાયો તોપણ તેનું સ્વરૂપ જોર વીરગ્રન્થથી એક હજારવર્ષ વીત્યા કેન્ને વધવા માંડ્યું, આ અરસામાં ચૈત્યવાસને સિદ્ધ કરવા માટે આગમના પ્રતિપદ્ધતરીકે નિગમના નામતલે ઉપનિષદોના ગ્રંથો શુભ રીતે રચવામાં આવ્યા અને તેઓ દૃષ્ટિવાદ નામના ધારમા અંગનાં ટૂટલા કક્ષા છે એમ લોકોને સમજાવવામાં આવ્યું. આ ગ્રંથોમાં પંચ સ્થાપન કરવામાં આવ્યું છે કે આજ કાલના સાધુઓએ ચૈત્યમાં વાસ કરવો વ્યાજબી છે તેમજ તેમણે પુસ્તકાદિના જરૂરી કામમાં સ્વ લાગે માટે યથાયોગ્ય પૈસાટકા પણ સંચરવા જોઈએ. ક્ષત્યાદિ અનેક

शिक्षाचारनी तेथोए हिमायत करवा मांकी अने जेथोना घणा वसतिवासि मुनिथो रखा दता तेमनी अनेक रीते अवगणना करवा मांकी.

देवर्जिगणिपर्यंत साधुचनो मुख्य गछ एकज हतो, उतां कारणपरत्वे तेने जूदा जूदा नामची उळखवामां आवेल ठे. जेमके शरुंध्यातमां तेना मूळस्थापक सुधर्मगणधरना नामपरची ते सौधर्मगछ कहेवातो हतो. त्यारकेने चौदमा पाटे सामंतजडसूरिय वनवास स्वीकार्यो एटले ते वनवासि गछ कहेवायो. त्यारकेने कोटिमंज्रापना कारणे ते कोटिकगछ कहेवायो ठे. उतां तेमां अनेक शाखाठ अने कुळो थया पण तेउ परस्पर अविरोधी दता. जेमके कोइने पण पोताना गछनो या शाखानो या कुळनो अहंकार अथवा ममत्वजाव न हतो. पण चैत्यवास शरु थतां तेमणे स्वगछनां वखाण अने परगछनी हेखना करवा मांकी एटले थरसपरस विरोधी गछो उजा थया.

गच्छ शब्दनो मूळ अर्थ ए ठे के गच्छ अथवा गण एटसे साधुचनुं टोळुं. भाटे गछ शब्द कंइ खराव नची, पण गछ भाटे अहंकार, ममत्व. के कदाग्रह करवो तेज खराव ठे. उतां चैत्यवात्समां तेवो कदाग्रह वधवा मांगयो. आ उपरची तेथोमां कुसंर वप्यो, पेक्य झुटयुं. हवे एक गछमांची चोरासी गछ पइ पड्या. तेथो एकमेकने तोग्या मंग्या अने आ रीते समाधिमय धर्मना स्थाने कलाह कंकाशमय अधर्मनां धोज रोपायां.

पांचमा आरारूप अथसर्पिणीकाळ एटसे पगतो काळ तो हने-शां आच्या करं ठे पण अगाउ कांइ आ जैनधर्ममां आबी पांशु

उज्जी यह नथी, पण हमणानो पम्तो काळ साधारण रीते पम्ता काळना करतां कंश्क जूदी तरेहनो होवाथी ते हुंम एटले अति-शय जुंमो होवाथी तेने हुंमावसर्पिणी काळ कहेवामां आव्यो ठे. आवो काळ अनंती अवसर्पिणीओ वीततांज आवे ठे. तेवो आ चाबु काळ प्राप्त थयो ठे. ते साथे वीरप्रभुना निर्वाण वखते वे हजार वर्षनो जश्मग्रह वेठेलो ते साथे मळ्यो, तेमज तेनी साथे असंयति पूजारूप दशमो अछेरो पोतानुं जोर वताववा लाग्यो. एम चारे संयोगो जेगा थवाथी आ चैत्यवासरूप कुमार्ग जैन धर्मना नामे चोमेर फेलावा मांन्यो. गुरुओ स्वार्थी यह योग्यायोग्यनो विचार पम्तो मुकी जे हाथमां आव्यो तेने मुंमीने पोताना वाना वपारवा मांन्या, अने ठेवटे बेचाता चेला खइ विना बैराग्ये तेमने पोताना वारस तरीके नीमवा मांन्या.

हये कहेवत ठे के “ यथा गुरु स्तथा शिष्यो यथा राजा तथा प्रजा ”—ते प्रमाणे गुरुओ शिथिल थतां तेमना तावा नीचेना यतिओ तेमना करतां पण वधु शिथिल थया. तेओ दवादारु दोरधागा वगेर करीने खोकोने वशमां राखवा लाग्या, बेपार करवा लाग्या तथा खेतवान्नी मुळां करवा तत्पर थया. तेम उतां तेओ पोताने महावीरप्रभुना वारस चेलाओ तरीके ओळखावी पोतानुं मान साचववा मांन्या.

आखीमेर तेमना रागी आवको आंधळा घनी तेमना पंजामां सरग्राह तेओ जे कांइ उंधुंचतुं समजावे ते वधुं वगरविचारे अने वगर तक्रारे हाजीहा करीने स्वीकारवा लाग्या. कारण के खोकोनो

મુખ્ય જાગ હમેશાં જોલો રહે છે. તેથી તેવા જોલાઓને, કપટી વેપધારી ચૈત્યવાસિઓ અનેક વાદાનાં ઝગા કરીને ઠગવા માંડ્યા.

આવી ગરુવરુ થોનાજ વલતમાં વહુ વધી પત્ની ઇટલે દેવ-
ર્હિંગણિના પઠી ૫૫ વર્ષે સ્વર્ગવાસી થણા હરિજ્ઞસૂરિણ મહાનિ-
શીથનો ઝડ્ઘાર કરતાં ચૈત્યવાસનો સારી રીતે તિરસ્કાર કર્યો છે.
સદરહુ હરિજ્ઞસૂરિ ચૈત્યવાસિઓના મંરુઠમાં દીક્ષિત થયા દતા
વતાં પરમવિદ્વાન્ હોવાથી તેમણે તેમના પદ્મનું સુવ સંમન કર્યું છે.

આ મામલો ઇટલે લગણ વધ્યો કે નિર્ગંથ માર્ગ વિરલપ્રાપ્ત
થઈ પમ્યો, નિર્ગંથ પ્રવચનપર તાઝાં દેવાયાં થને કપોલ કલ્પિત
ગ્રંથો તેમની જગ્યાએ ઝગા કરવામાં આવ્યા, ઇટલુંજ નહિ પણ
સંવત્ ૭૦૨ ની સાલમાં વનરાજ ચાવનાં જ્યારે અણહિલપુર પાટણ
વસાવ્યું ત્યારે તેમના ચૈત્યવાસિ ગુરુ શીઝગુણસૂરિણ તેના પાસેથી
ઇવો રુકો લલાવી લીધોકે આ રાજનગરમાં અમારા પદ્માના પતિઓ
સિવાય વસતિવાસિ સાધુઓને દાસલ થવા નહિ દેવા. તે રુકાને
તોળવા માટે અન્નયદેવસૂરના ગુરુ જિનેશ્વરસૂરિ તથા ધુઝિસાગરસૂ-
રિણ સં. ૧૦૦૪ માં ધુર્લજદેવની સજામાં ચૈત્યવાસિઓ સાથે વિવાદ
કરી જય મેલ્લ્યો, ત્યારથીજ પાટણમાં વસતિવાસિઓની આવજાવ
શરુ થઈ.

આ રીતે ચૈત્યવાસિઓની પેદેલી દાર જિનેશ્વરસૂરિણ કરી
વતાં હજુ મારવામમાં તેમનું જોર જોર રધું દધું તે જોર તોળવા તેમના
પ્રશિષ્ય જિનવલ્લજસૂરિ સ્વમા ઘયા. તેમણે આગમના પદ્મને ધનુસરી
પોતાની અઙ્ગત કષિત્વશક્તિના ઘડે યુક્તિપુરસ્તર તેમનું સંમન કરવા

માંર્યું. તે પ્રસંગે તેમણે આ ' સંઘપટ્ટક ' નામનો ચાલીશ કાન્ડપનો ઉત્તમ ગ્રંથ રચ્યો છે. એમાં તેમણે તે વચ્ચે ચૈત્યવાસિઓનું કેવું જોર હતું, કેવી રીતે તેડ સૂત્રવિરુદ્ધ પ્રવર્તતા હતા અને સુવિદિતમુનિડં તરફ તેડ કેવો દ્રેપજાવ રાખતા હતા તે સઘલું શ્રાવેહુવ દર્શાવીને તેમની સારી રીતે જાટકણી કરી વિધિમાર્ગના રાગિજનોને ઉત્તેજિત કર્યા છે.

ત્યારવાદ તેમણે ચીતોરના મુખ્ય શ્રાવકોને પ્રતિવોધિત કર્યા ઘટલે તે શ્રાવકોએ ત્યાં વીરપ્રજ્ઞનું વિધિચૈત્ય વંધાવ્યું તે ચૈત્યના ગર્જણદ્વના દરવાજાના બે સ્તંભોમાં એક ઉપર આ સંઘપટ્ટકનાં ચાલીશ કાવ્ય અને વીજા સ્તંભ ઉપર તેજ આચાર્યે રચેલ ધર્મશિક્ષાનાં ચુમાલીશ કાવ્ય શિલાલેખમાં કોતરાવી તે ગ્રંથો શિલારુદ્ધ કરાવ્યા. તે ઉપરાંત ઠજામાં તે ચૈત્યમાં કેવી રીતે વર્ચવું તે માટેના નિયમોનાં કાવ્યો પણ કોતરાવ્યાં છે જેમાંનાં બે કાવ્ય આ પ્રમાણે છે:—

અત્રોત્સૂત્રિ જનક્રમો ન ચ ન ચ સ્નાત્રં રજન્યાં સદા,
સાધૂનાં મમતાશ્રયૌ ન ચ ન ચ સ્ત્રીણાં પ્રવેશો નિશિ;
જાતિ જ્ઞાતિ કદાગ્રહો ન ચ ન ચ શ્રાદ્ધેષુ તાંબૂલ મિ-
ત્યાજ્ઞા ત્રેય મનિશ્રિતે વિધિકૃતે શ્રીવીર ચૈત્યાલયે ૧

જાવાર્થ:—આ સ્થળે સૂત્રવિરુદ્ધ ચાલનાર માણસનો હુકમ-
હુદો નથી, હમેશાં રાત્રે સ્નાત્ર કરવામાં આવનાર નથી, સાધુડંની
માણકી અથવા રહેઘાણ શ્દ્ધાં નથી, રાત્રે સ્ત્રીડંને પેસવા દેવામાં
આવશે નહિ, નાત જાતનો કદાગ્રહ શ્દ્ધાં કરવામાં આવશે નહિ,

अने आवकोने थूकवा वगरेनी मनाई करवामां आवे ठे एम निश्रा-
रहित विधिए करेला वीरप्रभुना आ चैत्यालय माटे फरमान कर-
वामां आवे ठे.

इह न खलु निपेधः कस्यचि द्दन्दादौ,
श्रुतविधि बहुमानी त्वत्र सर्वोधिकारी;
त्रिचतुरजन दृष्ट्या चात्र चैत्यार्थं वृद्धि,
व्यय विनिमय रक्षा चैत्य कृत्यादि कार्यं

ज्ञावार्थः—इहां कोइने पण दर्शन पूजन करवा माटे ना
पामवामां आवनार नथी; वळी सूत्रनी विधिने मान आपनार
हरकोइ माणसने इहां अधिकारी तरीके गणवामां आवडो; तेमज
आ देरासरना पैशाने त्रण चार जणानी नजर हेठे व्याजे धीरी
वधारवा, खरचवा, उथल पाथल करवा, संजाळी राखवा, तथा देरा-
सरना कामकाज करवानुं फरमाववामां आवे ठे.

आ घे श्लोकपरयी खुड्डुं जणाय ठे के तेमणे बहुज न्हापण
जरेला नियमो त्यां कोतराव्या ठे.

आ रीते आ संपपट्टक नामनो ग्रंथ रचवामां आव्यो तथा
चीतोमनां विधि चैत्य उजुं थयुं पटले श्री जिनवल्लभसूरिपर चैत्य-
वासिष्ठ अतिशय गुस्ते थइ पांचसो जण लाकमोठ खइ तेमने मार
मारवा तेमना मुकामे आव्या, परंतु चीतोमना राणाए तेमने तेम
करतां अटकाव्या.

तेम उतां जिनवल्लभसूरिइ हिममत राखो आखो मारवानां

તેમને ઝઘાના પાત્રી તેમને જેટલા વને ઘટલા જાંણા પાત્રી
રીતે એમણે ચૈલવાસ સંઘન માટે આ સંપટક નામે ગ્રંથ
હેલ ચણીને ઝજો કર્યો.

વાદ તેમના માટે મહા પ્રતાપી શ્રીજિનદત્તસૂરિ દાદા
તેમણે વિદ્યાના ચમત્કારથી મોટા મોટા શ્રાવકોને પોતાના
લડ ચૈલવાસિઝના ચૈલોને ઝનાયતન ઘટલે પેશવાને અયોગ્ય
વી પોતાના ગુરુષ્ ચણેલા મહેલપર કઢારોપણ કર્યું.

જિનદત્તસૂરિષ્ ઘણા રજપૂતોને પ્રતિવોધી નવા શ્રાવક
અને તેઝ દાદાજી તરીકે આજ લગણ શ્રોલ્લાય છે. ત્યાર કેને
રુદ્ધિશાલી અને ન્યાયનિપુણ શ્રીજિનપત્તિસૂરિ પેદા થયા. તે
પૂરા જોસથી ચૈલવાસિઓને સોલરા કરવા માંડ્યા, અને શ્રી
વલ્લજસૂરિષ્ રચેલા સંપટક ઉપર ત્રણ હજાર શ્લોક પ્રમાણ
ન્યાયથી જરપુર મોટી ટીકા રચી, જિનવલ્લજસૂરિષ્ ચણેલા મ
લને ચુનાથી ગોવંધ કરી તેને અતિશય ટકાવ કર્યો; તે ઉપરાંત એ
ચોરાશી વાદસ્થલ કરીને પોતાની અથાગ બુદ્ધિ જગજાહેર કરી.

સદરદુ જિનપત્તિસૂરિના પ્રતિવોધિત નેમિચંડ્ર જાંઝાગારિ
નામના પાટણના નિવાસી શ્રાવક પણ ઘટલા મહાવિદ્વાન્ થયા
તેમણે પ્રાકૃત જ્ઞાપામાં એકસો સાઠ ગાથાનો પટ્ટિશતક નામે વિધિ
માર્ગ ઉત્તમ ગ્રંથ રચી ચૈલવાસિઓને દિગ્મૂઢ કર્યા. આ રીતે નેમિ
ચંડ્રજંઝારિષ્ જિનવલ્લજસૂરિષ્ ચણેલા મહેલપર ધજા ફરકતી કરી.

વાદ સદરદુ નેમિચંડ્રજંઝારોના પુત્રે જિનપત્તિસૂરિ પાસે દીક્ષા
લઈ જિનેશ્વરસૂરિ નામ ધારણ કર્યું. તેમના શિષ્યે . જિનદત્તસૂરિષ્

रचेखी संदेहदो'सावली नामना ग्रंथउपर टीका रची तेमां चैत्यवा-
सिस्थोना चैत्योने न्याय पुरस्सर अनायतन ठरावी जिनवल्लभे च-
णेल्ला महेसने फरतो किल्लो वांध्यो.

आ रीते पेहेला जिनेश्वरसूरि के जेशोए सं. १०७४ मां चैत्य-
वासिस्थोने पहेल प्रथम हराव्या त्यारधी मांकीने तेमना वंशना
आचार्योए ठेठ सं. १४६६ लग्गी तेमनो पराजय करवो चालु राख्यो.
आधी करीने मारवारुमां सघळा स्थळे तेमनी जरुमुळ उखली
गइ अने वसतिवासीस्थोनो विजयमंको वाग्यो.

आणीमेर गुजरातमां तो मुळथी ज तेमनुं जोर कमती हतुं
उतां मुनिचंडसूरिण तेमने सज्जार रीते ऊखेरुवा मांमया हता अने
त्यार केने पुनमिया गछना आचार्यो उठया, बीजी तरफ आंच-
ळिक उठया, ग्रीजा आगमिक उठया अने तेमना केने तथा सोम-
सुंदरसूरिना शिष्य मुनिसुंदरसूरिण वाकी रहेला चैत्यवासिस्थोने
पुरती रीते पायमाळ करी आखी गुजरात, तथा सौराष्ट्र अने मा-
ळवामां वसतिवासि मुनिस्थोनो विजयनाद वगाड्यो.

आ रीते विक्रमनी पंदरमी सदीना आखेरे चैत्यवास्तनुं जोर
तूट्युं, अने फरीने वसतिवासिस्थोनी मान्यतावधी. एम वीरप्रभुना
निर्वाणथी एक हजार वर्ष बीत्या बाद जोर पर चमेखो चैत्यवास
लगज्जग एक हजार वर्ष लग्गी चाखीने पाठो सदंतर बंध पड्यो
तेनी हिमायतमां रचायली नियमोनी उपनिषदो गुम थईं अने
फरीनेई निर्ग्रंथप्रवचन विकाशमान थवा लाग्यो.

परंतु काळनो महिमा विचित्र ठे एटखे के जे आचार्योए कमर

कसी चैत्यवास तोड्यो तेमना ज वंशजो फरीने शिथिलाचारमां हमणा पाठा फसी पड्या ठे. तेउं हाल पोताने गोरजीना नामे उलखावे ठे थने जो के तेउं चैत्यमां—निवास नथी करता तोपण चैत्यना पन्खे बांधेला अपासरारूप मठमां रद्दीने हाल मठवासी घनेला ठे, तेउंमां जे समजुठ ठे ते पोताना शिथिलाचारने पोतानो प्रमाद जणावी सत्यमार्गने दूषित नथी करता, पण अणसमजु वर्ग एम समजे ठे के आ मठवास तो अमारी असल परंपरार्थी ज चाख्यो आवे ठे तो तेवा जनोने सत्य बात जणाववा खातर आ संपपट्टक तथा तेनी टीकानुं जापांतर उपावी प्रसिद्ध करवामां आवे ठे.

बली आजकालना वसतिवासि मुनिठ पण रहस्थना घरनी वसति नहि शोधतां खास करीने तेमने उतरवा माटे ज बांधावेली धर्मशास्त्रांमां उतरे ठे ए पण एक जातनो तेमनो प्रमाद ज ठे. केमके तेमना पूर्वगुरुठ ए तेम करवा पण अनुज्ञा आपी नथो कारणके एही धर्मशास्त्राओ आधाकर्मिदोषदूषित ठे हवे आ समये पूर्वना माफक वनवास के वसतिवास करवो ए थलवत कठण काम ठे, तोपण आवा ग्रंथो आद्योपांत बांचवार्थी एटली असर तो जरूर यशे के समजु मुनिथो पोताना ए प्रमादने पोतानी नुस्त तरीके ज बहूत राखी मरा वसतिवासना निंदक के छोड़ी नहि यशे. कारण के शास्त्रमां कहेसुं ठे के.

धन्नाणं विद्दिजोगो—विहिपम्काराद्ग सया धन्ना,
विद्दिब्रह्मणी धन्ना—विद्दिपम्कथद्ग पा धन्ना. १

જાવાર્થ:—જાગ્યશાલી જનોને જ વિધિનો યોગ મળે છે માટે વિધિપદ્ધતા સેવનારને હમેશાં ધન્યવાદ દેવો ઘટે છે. તેમજ વિધિને વહુનાન દેનાર તથા ઠેવટે વિધિપદ્ધતે દોષ નહિ દેનારને પણ ધન્યવાદ દેવો ઘટિત છે.

આ કારણથી આજ કાલમાં પણ ફરીને પ્રમાદરૂપ અંધકારનું જોર વધ્યું છે એટલે તેમાં પ્રકાશ આપનાર સંઘપટ્ટક, સંદેહદો'લાવલી, તથા પશ્ચિમતક જેવા ગ્રંથોની ટીકાઓનાં ગુજરાતી જાપાંતરો બાહેર પામી લોકોને ફરીને જાગૃતિમાં લાવવાની જરૂર ઊઠી થઈ છે.

તે જરૂરને પૂરી પામવા ચોમા વર્ષપર વિધિમાર્ગના પદ્ધતી હિમાયતમાં તત્પર થયેલા અને સત્યપ્રરૂપકરૂપ પદને ધારણ કરનાર મુનિરાજશ્રી બુટેરાવજી મહારાજના પરમજક્ત શ્રીયુત શાંતિસાગરજી મહારાજે પોતાના ફૂરસદના વખતમાં સંઘપટ્ટકની ટીકાનું જાપાંતર તૈયાર કર્યું હતું. તેજ જાપાંતર હાલ અમે મૂલ પાઠ સાથે કાયમ રાખીને જેમ રહેલું તેમ ઠપાવ્યું છે.

આ જાપાંતરની જાપા હાલનો જાપા પદ્ધતિને વંધેસ્તી થાય તેવી નથી તેમજ તેમાં પ્રમાણ તરીકે અપાયેલા પાઠનો પણ ઘણા સ્થળે સંપૂર્ણ અર્થ આપવામાં નથી આવ્યો તથા વીજી પણ કેટલીક ખામીઠં હશે જ કેમકે તેમનો એ પ્રથમ પ્રયાસ જ હતો, ઠતાં તેમની કૃતિમાં તેમના અનુભવના કેવી સરલતા અને ઉચ્ચતા હતી તે જેવી સ્પષ્ટ નથી તેવી જાપાંતર ફેરવી નાખ્યાથી નહિ જણાય એ કારણને અનુસરી અમે તેમાં કંઈ ફેરફાર નહિ કરતાં હાલ જેમ હતું

नेम कायम राखुं ठे. ठतां बीजी आशुति कहाववानो प्रसंग आव-
शे तो वर्तमान जापादेशीने अनुसरतुं जापांतर उपाववानो ज अ-
भागे जगदो ठे.

टीक्ष्णाना मृषपाठने तथा जापांतरने अमे अमारायी वने तेड-
लो प्रयास छड शुद्ध करावी उपायां ठे, ठतां तेमां असल प्रतनी
आमुक्षिना कागो नया प्रुक्त तपाशनारनी नजर चूकना कारणे जे
बंद चूको रही ठे ने मोटे मुझ बाचकोने विनंति करवामां आवे ठे
के. मेमने ने पावन प्रमागार दमा करीने ते सुधारी बांचवी. कार-
ण के. ता प्रमागी प्रमागारि ठे एटले तेमां अवश्य नूल चूक रहे.
मोटे ने दगुजर बरी मुझ बांचको आ पुस्तक बांचो तेमांयो सार
बाल बगो विधिमागना गमी चड मद्रुणो तरफ आकर्षित यशे तो
रामे प्रमागे प्रमाग मरुळ यया मणीभुं.

कायम प्रमागेनी दृष्टि गग वंगरे कथानिक प्रयो उपर प-
रवी रोवे ठे. एत मगी गीने तो आवा चायुक समान पुस्तको बां-
कनां ज बहु बांधो मटे ठे. केमके कदेवन ठे के "कमये उत्तम
दित रिष्ट मिटे न तनको नाप" माटे प्रमादक्य तावने उतारवा
रुपका रूपका कटुदोषप्रममान ठतां परिणामे तावने दूर करी आ-
रोपका प्रमागार बदल प्रयो करेक जणे अवश्य बांचवा तथा वि-
स्मरण जेचरे.

नेम एत मुख्यत्वे करीने आज्ञाश्रना यनिप्रो तथा मुनि-
कोर तो नान प्रमागननं ज आवा प्रयो बांचीने जोडा सोकोने
होवे रोवे रोवे जेचरे.

वळी संस्कृतज्ञापानी शैलीथी तदन अजाण रहेता केटला-
एक हुंढकमार्गी जनो परमार्थ तपाइया वगर आंखो वंध राखीने
एम लखता रहे ठे के संघपट्टकमां जिनवह्जसूरिए जिनप्रतिमा
मानवानी ना पाकी ठे, तो तेमणे जरा धीरज राखीने आ पुस्तक
एकवार आद्योपांत वांचो जवुं जोश्ये के जेथी तेमने पक्की खातरी
थशे के जिनवह्जसूरिए जिनप्रतिमा तथा जिनचैत्यने तो रुगले
ने पगले स्थापित कर्या ठे, बाकी फक्त तेओए चैत्यमां यतिओए
वास न करवो ए वाचतनो ज पोकार करेल ठे.

आ रीते आ पुस्तक एकंदरे दिगंबर, श्वेतांबर, तथा हुंढकए
त्रणे पढ़ना अनुयायिउने तथा ग्रध्यात्म मार्गिउने पण वांचवायो-
ग्य ठे एमां जराए संशय नथी.

हवे आ प्रस्तावना समाप्त करवा पहेलां अमारे लोकोमां चा-
खता थोकाक शब्दत्रमने जांगवानी पण खास जरूर ठे. त्यां संघ
शब्दनो मूल अर्थ ए ठे के संघ एटले साधुउंनो समुदाय, अगर च-
तुर्विध संघ कहेवामां आवे तो साधु, साध्वी, श्रावक अने श्रावि-
कानो समुदाय गणाय. तेना वदले आजकाल फक्त श्रावकना समु-
दायने ज संघ कहेवामां आवे ठे. प्रथम यात्रार्थे जे संघ नीकळतो
तेमां साधुसाध्वीओ पण साथे रहेतां एटले तेना माटे संघ शब्द
वापरवामां कंडू पण वांधो न हतो, पण हवे तो एकला श्रावकोना
टोळाने पण संघ कहेवामां आवे ठे, ते शब्दत्रम थएल लागे ठे. माटे
आ संघपट्टकमां वपरायला संघ शब्दनो अर्थ साधुसमूह अथवा च-
तुर्विध संघ ठे एम जाणवुं.

ધીજો શબ્દત્રમ આજકાલ કહ્ય વગેરે સ્થલે દેરાને માનનાર માણસને દેરાવાસી કહેવામાં આવે છે તે છે. દેરાવાસી એ શબ્દ ચૈત્ય-વાસીનો પર્યાય છે, અને તેનો અર્થ દેરામાં રહેનાર એવો થાય છે; હવે આજકાલ દેરાને માનનારાં દેરામાં કંઈ રહેતા નથી, ઠતાં પોતાને ઢુંઢિયાથી અલગા ડંઢલાવવા માટે પોતાને દેરાવાસી તરીકે ડંઢલાવે છે. ંટલુંજ નહિ પણ સુદ સુંવડ જેવા શહેરમાં કઢી વીશા ંશવાલોળ પોતાની પાઠશાલોને દેરાવાસી વીશા ંશવાલ પાઠશાલો તરીકે નામ આપ્યું છે એ કેટલીવધો અજ્ઞાનતા છે ! એજ રીતે ઢુંઢિયા શ્રાવકો પોતાને સ્થાનકવાસી તરીકે ંલલાવવામાં ંોટું માન સમજે છે પણ તે વિચારાચોને પણ સ્વર નથી કે સ્થાનક ંટલે શું ? તેમણે પોતાના સાધુઓને ંતરવાનું જે મકાન ંપાઢ્યું હોય છે તેને તેઓ સ્થાનક ંટલે ંેકાણું એવા નામથી ંલસે છે. કારણ કે તે મકાનને ંયાજવી રીતે શું નામ આપ્યું જો-ડ્યે તે તેમને સંસ્કૃત જાપાના અજ્ઞાનપણથી માલમ પડ્યું નહિ તેથી તેમણે ંટઢારી તેનું સ્થાનક ંયું નામ આપ્યું. હવે તે નામ વઢૂડ રાલીયે તો પણ તેમના સાધુઓ સ્થાનકવાસી કહેવાય, પણ શ્રાવકો તો ંરવાસી જ છે ંતાં પોતાને સ્થાનકવાસી તરીકે ંલ-લાવી ંજાપણે મૂપાનાની ંાય છે એ પણ એક અશ્વર્યનો જ ંાતં.

અર્થી રીતે શબ્દત્રમથી સાંવા કાલે અર્થના અનર્થ ંાય છે, ંતિહાસના ત્વગ મુઢાપર પાળી ફરી વલે છે, અને વિઢ્ઢજ્ઞોનાં હાસ્યાસ્રદ ંયું પડે છે. માટે મુઢ્ઢજનોળ ંાર્મિક સંસ્યાઓનાં નામ-ઢામ વિચાર કર્યા પૂર્વક જ પાઢ્યાં જોડ્યે.

હવે આ પ્રસાવના પૂરી કરતાં અમો આ પુસ્તકના મુઢ

वाचकोने एवी विज्ञप्ति करीए ठीए के आ ग्रंथ झा उद्देश्यी रच-
वामां आव्यो ठे ते उद्देशपर तेमणे खास नजर राखवी जोइए अने
तेम नजर राखवामां आवे तोज ग्रंथकारनो आशय समजी शकाय
ठे. ते उद्देश ए ठे के खरो जिनमार्ग शो ठे तेनी शोध करीने ते
प्रमाणे वर्तवुं अने कदाग्रह तथा कुतर्कने दूर करी निष्कपटजावे
पोतायी जेटहुं धर्मकार्य थाय तेदहुं तेनी विधि साचवीने साधवुं
के जेथी स्वपरनुं कल्याण थाय.

आ ग्रंथ ठपावी प्रसिद्ध करवामां मने योग्य सलाह आपनार
मारा परमप्रिय मित्र झा. जमनादास घेहेखाजाइनो आ स्यले
उपकार मानवामां आवे ठे कारण के मने तेमणे तन, मन, अने
धनयी मदद करी उपकारी कर्यो ठे. तेथी ते माटे तेमनो आ स्यले
आजार मानुं हुं.

आ पुस्तक प्रसिद्ध करवामां मारो प्रथम प्रयास ठे. तेथी
कोइए जातनी जुलजुक जोवामां आवे ते सुझ बांचको सुधारी
लेशे अने मने सुचना करवामां आवशे तो द्वितीयावृत्तिमां सु-
धारी लइश.

खी. प्रसिद्ध कर्ता.

॥ श्री वीतरागाय नमः ॥

→ ❁ ॥ श्री संधपट्टकः ॥ ❁ ←

यस्यां तःसन्न मायतांससञ्जुजाः स्तन्व श्वतस्त्रः समं
ज्जांतिस्म च्युततांति कांतिखहरीखोलत्रिखोकश्रियः ।
शंक बल्गादुदग्रविग्रहजवोपग्राहिकर्मछिपा
मास्यूता विजिगीषया जगवता पायात् सवीरोजिनः ॥ १ ॥

अर्थः—जेना समोत्तरणी सज्जामां चारे दिशाने धिपे
चार मूर्तिउं साथे शोजे ठे. ते वीरजिन सर्वेनी रक्षा करो, ते मू-
र्तिउं केवी ठे? तो के, शोजायमान सज्जाना जागधी. सुंदर दीर्घ
हाथ जेना ठे एवी, जेनी मोटी कांतिना समुद्ररूपी तरंगने धिपे
ध्रण खोकनी लक्ष्मी विलास करी रही ठे एवी चार मूर्तिउं जणाय
ठे. ते उपर कवि उत्प्रेक्षा अलंकार करे ठे, जेम जवोपग्राही चार
कमरूपी शत्रु आत्मा साथे एकजावने न पामे एवाज कारणधी
जाणे जीतवानी इच्छाए ते जगवाने चार मूर्तिउं साथे धारण करी
ठे के शुं? ॥ १ ॥

क्वेमांःश्रीजिनवद्वजस्य सुगुरोः सूदमार्थसारागिरः
क्वाहंतद्विदृतौक्षमः क्लमजुपा दुर्मेधसामग्रणीः ॥
छिद्गन्नद्विपदंतजंजनजुजस्तंनै र्जयश्रीः क्वनु
प्राप्यासंगरमूर्द्धनि व्यवसितः क्लीवःश्वतस्त्रिप्तया ॥ २ ॥

अर्थः—टीकाकार कहे ठे के मारा सुंदर गुरु जे श्री जिन वल्लभसूरी तेमनी घणा सूक्ष्म अर्थवाळो ने प्रधान एवी आ ग्रंथ रूपी वाणी ते क्यां ? ने खेद पामनार मंदबुद्धि पुरुषमां अग्रेसर एवो हुं ते क्यां ? जे तेमना ग्रंथनी टीका करवाने समर्थ थाउं ? ते उपर दृष्टांत अलंकार कहे ठे जेस मोटा संग्राममां, जेणें शत्रुना मदोन्मत्त हाथीना दांत, पोताना हाथरूपी थंज वके चुरा कर्या ठे, एवा शूरवीर पुरुषने पामवा योग्य, जे जयलक्ष्मी ते नपुंसक पुरुषने क्यांथी मळे ? अर्थात् नहींज मळे. ते नपुंसक पुरुष केवो ठे ? तोके ते जय लक्ष्मीने पामवानी इच्छाए संग्रामना मस्तक उपर निश्चय करी रह्यो ठे एवो. ॥ २ ॥

तथापि तस्यैव पदप्रसादः फलिष्यति आह मम निर्विवादः ॥
किमंग पंगो जेवनांगणस्पृ कल्पद्रुमः पूरयते न कामान् ॥ ३ ॥

अर्थः—तो पण ते श्रीजिनवल्लभसूरिना चरणनो प्रसाद मारा उपर ठे, तो शीघ्र फळीभूत थशे तेमां कांइ विवाद (संशय) नथी. ते उपर दृष्टांत कहे ठे. जे शरीरे पांगळो ठे. तेना घरना आंगणा आगळ रहेलो कल्पद्रुम शुं तेना मनोरथ नहीं पूरे ? अर्थात् पूरशे ज. तेम मंदबुद्धिवाळो हुं पण ते गुरुना प्रतापथी टीका करीश. ॥ ३ ॥

टीकाः—इह हि सदृशां पदार्थसार्थप्रकटनपटीयसि समूह-
कापंकपितनिःशेष दोषे निर्वाणचरमशिखरीशिखर भविष्यते
जगवति जास्यति श्रीमहावीरे ॥

अर्थः—आ लोकने विषे समकितदृष्टिवाळाने नव तत्वादिक पदार्थनो समूह प्रगट करी देखारवामां अतिशे चतुर अने मूळ-

માંથી નાશ કર્યા છે સમસ્ત દોષ જેણે એવા જગવાન મહાવ
સૂર્ય નિર્વાણરૂપ ચરમ શિખરિના શિખર ઉપર ગયે છે એટ
લાવીર સ્વામી મોહ પામે છે.

ટીકા:—તદનુ ઉપમાસમયજ્ઞવિપ્નુદશમાશ્ચર્યમહાદોષાં
કારોદયાત્તનિમાન માસાદયતિ જિનરાજમાર્ગે ॥

અર્થ:—ત્યાર પછી દુઃખમા સમયને વિષે થતું જે દશમું
સંયતિ પૂજા રૂપી આશ્ચર્ય તે રૂપી મહારાત્રીના અંધકારના ઉદય
જિનરાજનો માર્ગ અતિશે હાનિ પામે છે.

ટીકા:—મંદાયમાનેષુ સદૃષ્ટિષુ સાત્વિકેષુ સત્ત્વેષુ પ્રોજ્જન્ન-
માણેષુ સદાલોકવાણેષુ તામસેષુ ॥

અર્થ:—સમકિત દૃષ્ટિ સાત્વિક પ્રાણી મંદ થયે છે, અને સારી
દૃષ્ટિ થકી રહિત તમોગુણી પ્રાણી અતિશે ઉદય પામે છે.

ટીકા:—નિરંકુશમત્તમતંગજવયથેષ્ઠં ગર્જત્ સંચરિણુપું
પ્રમાદમદિરામદાયદાયમાનાનવયવિદ્યાસંપત્તિષુ સાતશીલતયા
સ્વકપોલકલ્પનાશિલ્પિકલ્પિત જિનજવનનિવાસેષુ ॥

અર્થ:—ઘઠી તે તમોગુણી અસદૃષ્ટિ પ્રાણી અંકુશ વિનાના
મદોન્મત્ત દ્વારથી પેઢે પોતાની જ ઇચ્છા પ્રમાણે ચાલતાં એવા ને પ્ર-
માદરૂપિ મદિરાના કેફે કરીને સારી વિદ્યારૂપિ સંપત્તિ જેમણે સં-
કલન કરી અથવા જેમની વિદ્યા સંપત્તિ નાશ પામી છે એવા તે પુરુષ
પુલકશીલપણે જિનજીવનમાં નિવાસ કરવો એવી પોતાની કપોલ ક-
પનાની ચતુરાઈ કર્યે છે.

टीका:—चौमुख्यवंशमुक्तामाणिक्क्यचारुतत्त्वविचारनातुरी
धुरीणविलसदंगरंगनृत्यत्रीत्यंगनारंजितजगज्ज्ञानसमाजश्रीदुर्ल-
भराजमहाराजसन्नायां ॥

अर्थ:—चौमुख्य राजाना वंशमां मोतीमाणिक्क्य समान
शोभायमान ने तत्त्वविचारनी चतुराश् करवामां घणो श्रेष्ठ ने जेना
सुंदर थंगने विषे नीति रूपी स्त्रीविलास करी रही ठे, तेणीए क-
रीने जगतना जनसमूहने प्रसन्न करतो एवो श्री दुर्लभराज नामे
मोठो राजा तेनी सज्जाने विषे.

टीका:—अनल्पजल्पजलधिसमुद्भूतदुष्टविकल्पकह्लोल-
मालाकवलितवहलप्रतिवादिकोविदग्रामण्या संविममुनिनिवहा-
ग्रण्या सुविहितवसति पथप्रचनरविणा वादिकैसरिणा श्रीजि-
नेश्वरसूरिणा ॥

अर्थ:—घणा वादरूपी समुद्रथी उठखता मोटा विकल्परूपी
कह्लोलोनी श्रेणीधे करीने घणा प्रतिवादि पंक्ति समूहना तर्कतुं
जक्षण करता एटले प्रतिवादीने हठावता जे पंक्ति ते मध्ये श्रेष्ठने
संवेगी साधु समूहमां अग्रेसर ने सुविहितपुरुषोना परघर निवात
मार्गनो विस्तार करवाने अथवा शास्त्रमां कहेलो जे मुनिने आ प्र-
कारना स्थानकमां रहेवुं इत्यादिक जे सिद्धांत मार्ग तेनो विस्तार
प्रकाश करवाने सूर्य समान वादि सिद्ध श्री जिनेश्वरसूरि जे तेमणे.

टीका:—श्रुतयुक्तिजि बंधुधा चैत्यवासव्यवस्थापनं प्रति
प्रतिक्षिप्तेष्वपि लांपठ्याजिनेवेशाज्यां तन्निबंध मज्जत्सु यथाष्टदेपु

अर्थ:—लिंगधारीए करेखा चैत्यवासनास्थापनने घणा सि-

आंतनी युक्ति करी खंनन कर्युं तो पण खंपटपणायी तथा अ-
ज्जिनिवेशक मिथ्यात्व (कदाग्रह) ना उदयथी पोताना हठवादन-
नहीं मृकनारा अने पोतानी इच्छा प्रमाणे वर्त्तनारा एवा ते लिंग-
धारी थये ठते.

टीका:-तत स्तुतसूत्रदेशनाविरलगरलहरिचरीकृप्य-
माणहृदयजूमिनिहितचेतनावीज मुदप्रदुर्निग्रहकुप्रहावग्रहशो-
शुष्यमाणविवेकांकुरं निरर्गल मुखकुहरनिःसरबुर्वाणी-कृपाणी-
कृतधार्मिकमम्मणं श्राद्धसंघं निरीक्ष्य ॥

अर्थ:-त्यार पत्नी ते लिंगधारीनी उत्सूत्र देशनारूपी मोटा
हलाहल जेरनी लेहेरोए करीने; “जेतुं हृदयरूपी पृथ्वीमां रहेछुं
ज्ञानरूपी बीज, अतिशे खेंचाइ गयुं ठे एवो तथा जेना विवेकरूपी
अंकुरा आकरा अने माग कदाग्रहरूपी दुकाळ पगवाथी अतिशे
सुकाया ठे एवो, तथा जेने बोले बंध नथी एवां मुखरूपी विज्रमांथी
नीकळती माठीवाणीरूप तरवारे करीने धार्मिक लोकोनां मर्मस्थळ
जेणे ठेयां ठे, एवो श्रावकनो समूह थयो ते देखीने

टीका:-तदुपचिकीर्षयाहृद्यानवद्यसमग्रविद्यानितंविनीचुंवि-
तवदनताम रसः सांझसंवेगशास्त्रार्थरसायनपानवांतकामरसः ॥

अर्थ:-तेमनो उपकार करवानी इछाये, सुंदर अने निर्दोष
एवी समस्त विद्यारूपी स्त्रीयोये जेना मुख कमलने चुंवन कर्युं ठे,
अर्थात् जेना मुखकलमां सर्व विद्यायो पोतानी मेळे आवीने रहेछी
ठे एवा, अने घणां वैराग्यवंत शास्त्रनो ज्ञावार्थ जाणवा रूप रसायन
श्रौपधनुं पान करीने कामरस वमन कर्यो ठे एवा.

टीका:-सुविहितमुनिचक्रवालशिखामणिः सिद्धांतविपर्य-
स्तप्ररूपणमहांधकारनिकारतरणिः सुगृहीतनामधेयः प्रणतप्राणि-
संदोहवित्तीर्ण शुभजागधेयः ॥

अर्थ:- (तथा) सुविहित मुनिना समूहमां चूनामणि स-
मान, अर्ने सिद्धांतनी अवळी प्ररूपणा करवारूप मोटा अंधारानो
नाश करवामां-सूर्य समान, तथा सुंदर ग्रहण करवा योग्य नाम
ठे जेनुं एवा, तथा नमस्कार करनार प्राणीना समूहने शुभ जाग
आपनार अर्थात तेमनुं हित करनार एवा.

टीका:-चैत्यवासदोषनासनसिद्धांताकर्षणापासितकृतचतु-
र्गतिसंसारयासजिनजवनवातः ॥

अर्थ:-ने चैत्यवासना दोषने प्रकाश करनार सिद्धांतनां
साजळवाथी चार गति संसारमां भ्रमण करवारूप खेद, जेथी थाय
एथो चैत्यवास जेणे त्याग कर्चो ठे एवा.

टीका:-सर्वज्ञशासनोत्तमांगस्थानादिनवांगवृत्तिकृष्टीमदन्न-
यदेवसूरिपादसरोजमूले गृहीतचारित्रोपसंपत्तिः ॥

अर्थ:-ने जिन शासनना उत्तम अंग (मस्तक) समान
जे स्थानांग आदि नव अंग तेमनी वृत्ति करनार श्री अज्ञयदेवसू-
रिना चरण कमळ समीपे जेणे चारित्र संपदा ग्रहण करी ठे एवा.

टीका:-करुणासुधातरंगिणीतरंगरंगतस्वांतःसुविधिमांगाव-
जासनप्रादुःपद्मिशादकीर्तिकौमुदीनिपूदितदिक्सीमंतिनीवदन-
ध्वांतः ॥

अर्थः—करुणारूप अमृत नदीना तरंगे करीने जेनुं मन रं-
गायुं ठे ने सुविधि मार्गने प्रकाश करवायी प्रगट घएखी निर्मल
कीर्तिरूप चंद्रकांतिये करीने नाश कर्युं ठे दिशारूपी स्त्रीपोना मुख-
तुं अंधारु जेणे एवा,

टीकाः—स्वस्योपसर्ग मज्जुपगम्यापि विदुषादुरध्वविष्वंसन-
मेवा धेय मिति सत्पुरुषपदवी भदधीयती विदधानः समुज्जिन-
चूरिर्जगवान् श्रीजिनवद्वजसूरिः ॥

अर्थः—अने पोताने उपसर्ग थाय तो पण जे विद्वान् दोष
तेणे कुमार्गनो नाश करवो ए प्रकारनी सत्पुरुषनी रीतिनुं आस-
वन करता एवा अने घणा कुमति लोकनो त्याग करनारा एवा स-
मर्थ जिनवद्वजसूरि जे ते.

टीकाः—मोहांधतमसध्वंसनपट्टिस्तपयप्रकाशनगरिष्टरत्न-
दीपायमानं दुर्घासनाशिलासंचयकुहाकं श्रीसंपपट्टकाख्यं प्रका-
शं चिकीर्षुर्निखिलप्रत्यूह व्यूढव्यपोदायादा यमु मिष्टदेवता-
नमस्कार माविधकार ॥

अर्थः—मोहरूप गाढ अंधकारजे नाश करवामां अतिसे व-
तुरं, सन्मार्ग प्रकाश करवामां मोटा रत्नदीप समान, दुष्ट वाग्वना
रूप शिखा समूहने पुरो करनार एवा संपपट्टक नामे प्रकरणे
करवाने इष्टता सत्ता समस्त विम समूहने नाश करवाने
अर्थे इष्ट देवता नमस्काररूप आ प्रथम काव्य प्रगट करे दे.

अर्थः—ने प्रयोजन विना अजिधेय होय नहीं। माटे अ
धयना आकर्षणे करीने प्रयोजननुं पण आकर्षण थयुं केमके स
पुरुष प्रयोजन विना पदार्थ कहेवाने अर्थे प्रवर्तता नथी शायी
तत्त्वहानिनो प्रसंग थाय माटे. एटले सत्पुरुषपणानी हानिने प्रस
थाय ए हेतु माटे अथवा सार वस्तु (ज्ञान, दर्शन, चारित्र)
हानि न थाय एज ग्रंथ करवानुं प्रयोजन ठे.

टीकाः—तच्च द्विविध मनंतरं परंपरं च ॥ पुनस्तदपि कर्तुं
श्रोतृज्ञेदा द्विविधं ॥ तत्र कर्तुं रनंतरप्रयोजनं विनेयानां सं-
घव्यवस्थाधिगम करणं श्रोतुं श्रानंतरं संघव्यवस्था धिगमः
परंपरं तु द्वयोरपि परमपदप्राप्तिः ॥

अर्थः—ते प्रयोजन वे प्रकारनुं ठे एक अनंतर ने बीजुं परं-
पर. वळी ते पण कर्ता पुरूपने श्रोता पुरूपना जेदथी वे प्रकारनुं
ठे तेमां कर्ताने अनंतर प्रयोजन तो शिष्योने संघनी व्यवस्थानुं
जाणपणुं करावनुं एज ठे. ने श्रोताने अनंतर प्रयोजन ए ठे के सं-
घनी व्यवस्था जाणीने ते प्रमाणे प्रवर्तनुं, ने वळी कर्ता तथा श्रोता
जेने पण एथी मोक्षपदनी प्राप्ति यवी ते रूप परंपर प्रयोजन ठे.

टीकाः—तथाऽस्य प्रकरणस्ये दमजिधेय मिति ह्यापयता
स्थापित एवास्तोपायो पेयज्ञावखक्षणः संबंधः ॥

अर्थः—वळी था प्रकरणने था कहेवा योग्य ठे. एम जणा-
वता था ग्रंथकारे उपाय जावने उपेयजाव ठे खक्षण जेनुं एवो सं-
बंध जणाव्योज ठे.

टीकाः—तथाही वं प्रकरणं व्यवस्थितसंघव्यवस्थाधिगमो-
पायः. उपेयं च मदधिगम इति ॥

अर्थः—तेज देखामे ठे जे, निर्धार करेली जे संधनी व्य-
वस्था तेनुं जाणपणुं करवानो उपाय ते आ प्रकरण ग्रंथ ठे, (ते
कारण ठे). ने ते संधनी व्यवस्था जाणवी ते उपेय (कार्य) ठे.

टीकाः—यद्वा द्वितीयवृत्तवर्तिना “ सुधीरित्युच्यते त्वं मये ”
त्यनेनाग्निधेयस्य तदविना जायेन च प्रयोजनसंबन्धयोः स्वयमेव
प्रकरणकृता प्रतिपादनात् नानर्थकता प्रकरणस्येति ॥

अर्थः—अथवा धीजा काव्यमां “ हुं तने सारी बुद्धिवान
एवो जाणीने संघ व्यवस्था प्रत्ये कहुं उं, ” ए प्रकारनुं कहेखुं जे
वाक्य तेणे करीने प्रयोजन तथा संबंध ग्रंथकारे पोतेज प्रतिपादन
कर्या ठे, केमजे अग्निधेयनुं प्रयोजन संबंध विना थवापणुं नथी.
नथी. माटे आ प्रकरणनुं अनर्थकपणुं नथी.

टीकाः—अथ वृत्तव्याख्या ॥ स्तुमः प्रणुमः अस्मद्यप्रयुज्य-
मानेषु उत्तमपुरुष प्रयोगप्रतिपादना इय मितिकर्तृपदं स्वय
मिह योज्यम् ॥

अर्थः—हेवे प्रथम काव्यनी व्याख्या कहे ठे जे नमस्कार
णीए वीए व्याकरण शास्त्रमां कहुं ठे के अस्मत् शब्दनो प्रयोग
करयो होय तो पण क्रियापदमां उत्तम पुरुषना प्रयोगनुं प्रतिपा-
करवायी “ वयं ” ए प्रकारनुं कर्त्तापद, उपरयी खेवाय माटे
पोतानी मेळे अध्याहार करी, जोकहुं. तेथी अमो नमस्कार
करीए वीए ए प्रकारे अर्थ थयो.

टीकाः—कं देवं दिवे स्तुत्यर्थस्यापि ज्ञावात् दीव्यते स्तूयते
शक्रादिजि रिति देवः ॥ सचात्र प्रकरणादा विष्टदेवतात्वेन स्तुता-

हेत्वाजिनः ॥ सोपीह कमठ तपोदुष्टतास्पष्टनलक्षणासाधारण
विशेषणयोगात्पार्श्वनाथ स्तदेवं स्तुमः ॥

अर्थः—कीया देवने नमस्कार करीये ठीए ? तो के ई
देव जेनी स्तुति करे ठे एवा देवने ॥ दिवधातुनो स्तुति अर्थ
ठे. माटे देव शब्दनो ए प्रकारे अर्थ थयो. ते देव पण आ प्रकारे
फने विये इष्ट देवतापणे स्तुति करवा योग्य अरिहंत. ठे. तेमां
अर्ही कमठ तापसनुं दुष्ट तप ठे ए प्रकारे लोकमां प्रगट
देखाम्यारूप ठे लक्षण जेनुं एवुं असाधारण विशेषण बांध्युं ठे.
पार्श्वनाथ ठे ते अरिहंत देवनी अमो स्तुति करीए ठीए, ए
अर्थ थयो.

टीकाः—यो जगादेव प्रतिपादयामासेव ॥ इव शब्दो
उपेक्षापोतकः ॥ किं इति ॥ इति शब्दः कर्म स्वरूप प्रतिपा
नायः नेन इति एतत् ॥ एत देवाए ॥ विधुरमपि किल स्व
तयः प्रपद्य प्राज्ञः कार्यं कुमार्गस्वप्नन मिति ॥

अर्थः—जे पार्श्वनाथ कहेता होयने भुं एटसे प्रतिपाद
रता होयने भुं ॥ अर्ही इव शब्द ठे ते उपेक्षाकारने म
करे ठे ॥ किं इति ॥ ए जगाये इति शब्द ठे तेनो कर्मना
तनुं प्रतिपादन करवा रूप अर्थ ठे एटसे कुमार्गनी प्रवृत्तिने
कारकार किया करवी न अर्थ ठे इति कहेता ए प्रकारे प
होयने भुं ? न प्रकार कहे ठे. जे पोताने कष्ट यनुं होय तोपण
अंगीकार करीने निश्चेतकाय माग पुरोये कुमार्गनो उद्देय प

टीकाः—प्राज्ञः प्रपद्यतिः कार्यं विधेयं किं कुमार्गस्वप्न
सर्वमाभ्युपेक्ष्य पूर्वा पराः विमर्शादिशास्त्रविरुद्धमननिराकरणं

अर्थः—बुद्धिमान पुरुषोऽपि शुं करवुं ? तो पूर्वापर जेमां वि-
संवाद नथो एवां जे शास्त्र तेथी विरुद्ध एवो जे मत तेनो नाश
सर्व सामर्थ्य करीने करवो अर्थात् सर्व प्रकारे कुमार्ग बंध करवो.

टीकाः—किं कृत्वा प्रपद्य स्वीकृत्य किं विधुरमपि व्यसन-
मपि ॥ अपिः संज्ञावने एतत् संज्ञावयति ॥ दुष्करमपि स्व-
वैधुर्यस्वीकरण मेकजविकं ॥ सति सामर्थ्ये स्वापायशंकया कु-
पयस्त्रलनावधीरणं त्वनंतजंतुसंसारकारणत्वेन महत्तेऽनर्थयति ॥

अर्थः—शुं करीने कुमार्गनो ठेद करवो ? तो कष्टनुं पण अं-
गीकार करीने ॥ अपि शब्दनो संज्ञावनारूप-अर्थ ठे माटे ए वात
नंजवती ठे जे पोतानी मेळे कष्टनुं अंगीकार करवुं ते दुष्कर ठे तो
पण ते कष्ट एक जव संबंधी ठे ने वती शक्तिये पोताने कष्ट थरो
एवी आशंकाये करीने कुमार्गनी स्वस्त्रलनानी उपेक्षा करवी (कु-
मार्गमां पनि रहेवारूप पराजव सहन करवो) तेतो अनंत जंतुने
संसार कारणपणुं थवाथी मोटा अनर्थ जणी ठे. माटे कुमार्गनो
त्याग करी सन्मार्गे चालवुं ए जाव ठे.

टीकाः—कस्य विधुरं ॥ स्वस्यात्मनः कथं सद्यस्तत्क्षणात् ॥
किञ्चेत्याप्तवादे ॥ आत्मा एव माहु रिति कस्मादेवं जगादेवेत्य-
तथाह ॥ कारुण्यामृताब्धिः कथमयं जनो मया कुमार्गपंका दु-
ःखरणीय इति कृपापीयूषसागरो जगवान् ॥ न हि लोकानुकंषा
मंतरेण कश्चित् स्ववैधुर्यांगीकारेण कुमार्गं प्रतिहंतीति ॥

अर्थः—कोने कष्ट थाय तो पण कुमार्गनो ठेद करवो ? तो
पोताना आत्माने, तत्काळ कष्ट थाय तोपण किंश शब्दे करीने आस

अर्थः-ते नाग केवो ठे ? तो, अग्निनी ज्वालाये व्याप्त ठे एटले निरंतर अतिशे बळतो जे अग्नि तेनी ज्वालाये कोळीयो करेलो एटले अरधो वळेलो एवो सर्प कयां आगळ देखामयो ! तो पोतानी माता वर्मा नामे पट्टराणीनी आगळ देखामयो ॥ एकलो मातानी आगळज देखामयो एम नहीं, त्यारे शुं ? तो कौतुह्लादि कारणे मळेला सकळ लोकना समूहनी आगळ पण देखामयो.

टीकाः-अथकस्मात् सकल जनमध्ये जगवान् तत्तपस्तिरश्चकार ॥ यतः कुपथ मथन धीः ॥ असन् मार्गोऽबेद प्रवीण बुद्धिमान् ॥ न हित्तपोदोषापादनं विना कुमार्गोऽबेद कर्तुं शक्यः ॥ एतदुक्तं जवति ॥ नहि जगवता तत् साक्षादभिहितं प्रेक्षावतां यदुत जवद्भिः कुमार्गं स्वखनं विधेय मिति ॥ किंतुज्ञानं बलाऽवसितं कमठ विधास्यमानाविरलजलधरपटलविगलत्सखिलधारासंपातादिः स्वापायान्युपगमेनापि कमठतपसो दुष्टत्वं स्पष्टयतां र्थादेव तत् प्रत्यपादि ॥ यन्मद्वद् जवद्भिरपि कुमार्गस्वखनं स्वापायांगीकारेणापि कार्यम् ॥

अर्थः-हवे शा हेतु माटे सकळ लोकनी मध्ये जगवान् तेना तपने तिरस्कार करता हवा ! तो जे हेतु माटे अस्त मार्गने उबेद करवामां प्रवीण बुद्धिवाला जगवाने एम विचारुं जे ते तपना दोषनुं संपादन कयां विना कुमार्गनो उबेद नहीं करी शकांय. माटे एम कही देखामयुं. पण जगवाने बुद्धिमानने साक्षात् कहुं नथी जे तमारे कुमार्गनो नाश करवो, त्यारे शी रीते कहुं ठे ? तो, पोते ज्ञान घळे करीने जाणे ठे निश्चय कयों ठे जे कमठ तापस घणा मेघ मंरु-सथी पमती पाणीनी धाराउं ते थादि घणा उपडचथी आपणने दुख देशे तोपण कमठ तापसनुं तप दुष्ट प्रगट करी देखामयुं माटे

अर्थात् प्रतिपादनं कर्तुं जे मारी पेठे तमारे पण पोताने कष्ट घाय
तो ते अंगीकार करीने पण कुमार्गनो उष्टेद करवो.

टीका:—स्वामि चरितानुसारित्वादनु जीविचरितस्येत्युत्प्रे-
क्षाद्योतकेवशब्द सूचितवृत्ततात्पर्यार्थः ॥ अतएवात्र प्रकरण-
कारेणापि विपक्षदुःसंधदोषस्यापनपुरःसरं स्वपक्षसुसंधव्यवस्था
प्रदर्शनेन स्ववैधुर्यं संज्ञावयता स्वव्यसनाच्चुपगमपूर्वककुमा-
र्गविध्वंसनविधातुर्जिनस्य नमस्कारः कृतश्चौचित्यप्रतिपादनायेति

अर्थः—केम जे स्वामीना आचरण प्रत्ये सेवकतुं आचरण
अनुसरे ठे ए हेतु माटे आ प्रकारे आ काव्यनो तात्पर्यार्थ उत्प्रेक्षा
अलंकारने प्रकाश करनार “ह्व” शब्दे सूचना कर्यो ठे. एज का-
रण माटे अहीं प्रकरण कर्तापि पण प्रतिपक्षरूप मागे संघ तेना दोष
प्रतिष्ठा कहेवा पूर्वक स्वपक्ष जला संघनी व्यवस्था देखामवी तेणे
करीने पोताने कष्टनो संजव ठे एम जाणीने पण आ ग्रंथ रच्यो
मां पार्श्वनाथजीने नमस्कार कर्यो, केम जे पार्श्वनाथजीये पोताने
ए थशे एवुं जाणीने पण कुमार्गनो नाश कर्यो माटे तेमने नम-
स्कार कर्यो ते उचितपणुं प्रतिपादन करवा जणी ठे, माटे हमने
प्रथम नमस्कार करवो घटे ठे.

टीका:—अस्मिन्नेवार्थे संप्रति वृद्धसंप्रदायोऽभिधीयते ॥
आस्ते सु रचितावासा पवित्रवृक्षशालीनी ॥ उपगंगं सुरागारा
कारा वाराणसीपुरी ॥ १ ॥

अर्थः—एज जावार्थ निमित्त ह्वे वृद्ध संप्रदाय कहुंदुं. ए-
खे वृद्ध परंपराने अनुसरती श्री पार्श्वनाथजीनी कया कहुंदुं.
मां तारा रचेला निवास ठे ने पवित्र धर्मवक्ते शोजती तथा देव-

મંદિર જેવો જેનો આકાર છે એવી ગંગાને કાંઠે વારાણસી નામે નગરી છે. ॥ ૧ ॥

ટીકા:—અમ્ભુ તત્સ્યાં મહાકૂટકોણીભૃતપદ્મતકણ: ॥ અશ્વ-
સેન: સુધર્માસ્ય: પૃથ્વીપાલો યથાવૃષા ॥ ૨ ॥

અર્થ:—તે નગરીમાં મોટા કપટી પ્રતિપદ્મી રાજાના પદ્મને નાશ કરનાર અશ્વસેન નામે રાજા હતો જેમ સુધર્મા સંજ્ઞામાં હિંદુ છે તેમ. તે હિંદુ પણ પર્વતરૂપી શત્રુની પાંચો નાશ કરી છે, તે વાત ધાર્મિક શાસ્ત્રમાં છે. જે એક સમે હિંદુ સંજ્ઞામાં ઘેઝો હતો. ત્યારે શ્રદ્ધાપિ લોકોજ જહને પૃથ્વીનું વૃત્તાંત કહ્યું. હે ત્રિલોકિ સ્વામિન્ પર્વતોને મોટી મોટી પાંચો છે માટે હમે છે ને મોટાં ગામ નગર ઉપર જહને પગતાં નાંચે છે, તેથી તેમનો નાશ થાય છે, માટે એ મોટા દુર્ગમથી પ્રગાનું રક્ષણ કરો, તે વાત સાંજ્ઞાથી હિંદુ કોપ કરી પૃથ્વી ઉપર ચારીને યજ્ઞ યતે મેઠુ આદિ પર્વતોની પાંચો કાપી નાંચી તે પર્વતોજ પણ પાંચોની વૃષ્ટિ હિંદુ ઉપર ઘણી કરી તેવામાં કેટલાક મેનાદિ પર્વત સમુદ્રમાં જહને પડ્યા તેમને અથવાપિ પાંચો છે. હનિ કયા. ॥ ૨ ॥

ટીકા:—વર્મા તસ્ય મહાદેવી રુચિતાલંકલક્ષણા ॥ શચીત
સુનન:પૂજ્યા કુમંગચિક્ષાજ્જનિ ॥ ૩ ॥

અર્થ:—તે અશ્વમેન રાજાને સુંદર અલંકાર સારાં લક્ષણવાળી સમુદ્રપરને માનવા યોગ્ય ને કુમંગચી રહિત એવી ધર્મા નામે પદ્મા-
લી હતી. જેમ હિંદુને શ્રી હિંદુણી છે તેમ. તે હિંદુણી પણ દેવતાને પૂજવા યોગ્ય છે ને પૃથ્વીના સંગર્થી રહિત છે. ॥ ૩ ॥

ટીકા:—અયંનદ્ય નામત્યમ્ બયો રંગનુ રનુ ॥ જિનના.

શ્ર્વ સ્વયોર્વિંશો વિદ્યુધારાધિતક્રમઃ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-તે ઇંદ્ર ઇંદ્રાણીને જેમ જયંત નામે પુત્ર છે, તેમ ને સ્ત્રી પુરુષને સત્ય વક્તા ને દેવતા જેનાં ચરણનું આરાધન કરે છે, એવા પ્રેવીશમાં પાર્શ્વનાથ જિનપુત્ર થયા. સૌકિક શાસ્ત્રમાં ઇંદ્રનો પુત્ર જયંત નામે છે. તેનું દેવતાના ઓપણ કરનાર અશ્વિની કુમાર નામે છે વેદ દેવતા તે પ્રરણ પોષણ કરે છે, ને દેવતા તે ઇંદ્ર પુત્રના પગ શેવે છે. ॥ ૪ ॥

ટીકા:-उपेयिवान् कुमारत्वं ततः शक्तिहृतादितः ॥ त
भवानीहितस्वांतो गमयामास वासरान् ॥ ५ ॥

અર્થ:-—ત્યારપછી પોતાની શક્તિવતે શત્રુનો નાશ કરનાર એવા પાર્શ્વનાથજી કુમાર અવસ્થાને પામ્યા, ને સંસારમાં જેનું પિત્ત આસક્ત નથી એવા ઘણા દિવસ નિર્ગમન કરે છે, અન્યશાસ્ત્રમાં શીવનો પુત્ર સ્વામી કાર્તિક નામે છે, તેનું નામ પણ કુમાર છે, ને દેવતાના સૈન્યનો અધીપતિ છે. ને શક્તિ નામના આયુધવતે શત્રુનો નાશ કરે છે, ને પાર્વતી નામે પોતાની માતા તેનું હિત કરવામાં જેનું મન છે એવા અર્થને જાસન કરનાર પદ મુકવાથી પાર્શ્વનાથ-જીનાં શક્તિ પરાક્રમ દયાહુતા ઇત્યાદિ ઘણા ગુણ કારણ સુષન કર્યા છે. ॥ ૫ ॥

ટીકા:-—तप्यमानोऽन्यदा पंचपावकं दुस्तपं तपः ॥ जग-
त्पुत्रं प्रतिप्राप्य जन्मसंजृतविग्रहं ॥ ६ ॥ उर्व्वीमुखीं परिद्धा-
म्यन् कर्महं कमठः शठः ॥ तप्यमुर्पदि रुपाने तां पुरं प्राप-
तापसः ॥ ७ ॥ युग्मम्

અર્થ:-—एक दिवस पांच अग्नि जेमां रप्ता છે, એવું આશ્વકર્મ

तप तपतो ने जगत्प्रभुश्री पार्श्वनाथ प्रत्ये जेने पूर्व जन्मयीज वेर
 झंझांछुं ठे, एवो ने तापस कर्म करवामां कुशल ने धुतारो एवो कम-
 ब नामे तापस घणी पृथ्वीमां जमतो जमतो वाहारना उद्यानमां
 तप करवाने इच्छतो ते पुरीने प्राप्त थयो ॥ ६ ॥ ७ ॥

टीका:-अथा शा स्वमिकुंभानि स चतसृष्वचीखनत् ॥
 गतिस्थानानि चत्वारि स्ववासाये व शास्वतम् ॥ ७ ॥

अर्थ:-त्यारपठी ते तापसे चार दिशाने विपे चार अग्निनां
 कुंभ रच्या ते जाणे निरंतर चार गतिमां पोताने रहेवानां स्थान
 कर्या होय ने शुं ? ॥ ७ ॥

टीका:-दिदीपिरे ज्वाला स्तेषु चारुदारुनिवेशतः ॥ जंघा-
 लज्वालजटिला स्तत्कपाया इवोच्चिताः ॥ ८ ॥

अर्थ:-ते अग्निना कुंभने विपे सुंदर काष्ठना प्रवेश थकी
 चारे अग्नि वेगवंत ज्वालाउए व्याप्त अतिशे जाज्वल्यमान थया ते
 जाणे ते तापसना अग्नि शिखा जेवा चारे कपाय साथे उदयपान्या
 होयने शुं ? ॥ ८ ॥

टीका:-तदतःस्थः स्वमूर्द्धोर्ध्वं चक्रमार्त्तक्रमंरुलः ॥ चकासे
 नून मायास्यन् महानरक मध्यगः ॥ १० ॥

अर्थ:-ते चार अग्निना कुंभनी वचे उजो रह्यो, ने पोताना
 मस्तक उपरं थाकरुं ठे सूर्य मंरुल जेने एवो ते तापस पंचाग्नि
 साधन करती वखत आ प्रकारे शोन्ते ठे ते शोना उपर उत्प्रेक्षा
 अलंकार कहे ठे जे महा नरक मध्येथी नारकी पुरुष जाणे साक्षात्
 आव्यो होय ने शुं ? ॥ १० ॥

टीकाः—कृशानुज्ञानुसंतापं सहिष्णो रथ दारुणं ॥ पारणां
विदधानस्य स्वयं शीर्षैः फलैर्दलैः ॥ ११ ॥ समाहृतपद स्तस्य
स्तंजस्येवोर्ध्वतस्थुपः अयमेव तपस्वीति प्रससार यशः पुरि ॥
युग्मम् ॥ १२ ॥

अर्थः—हवे ए रीते अग्नि तथा सूर्य तेनो आकरो ताप स
हन करतो ने पोतानी मेळे पनेळां जे फळ तथा पत्र तेणे करीने
पारणुं करतो ने वे पग एकठा करी थांजझानी पेठे अटंट ज्ञो
रहेलो एवो तापस तेनो जश नगरीमां पसस्यो जे आज खरो त-
पस्वी जगत्मां ठे ॥ १२ ॥

टीकाः—गतानुगतिकत्वेन निर्विवेकतया नया ॥ निरीक्षितुं
त माकांक्षन् पौरा गौरवतः स्ततः ॥ १३ ॥

अर्थः—ए प्रकारे विवेक रहितपणुं लोकमां ठे ए हेतु माटे,
एक चाळ्यो, तेनी पठवामे बीजो पण चाळे, एक गारूर चाळे तेनी
पठवामे बीजी पण चाळे एवी रीते लोकमां गारूरीत प्रवाह वे,
तेने गतानुगति कहीए ते हेतु माटे नगरना लोक मोटपथी ते ता-
पसना दरशननी दृष्टा करता हवा ॥ १३ ॥

टीकाः—कलससंवनना नूनं गंतुमारेजिरेऽथ ते ॥ चिरनष्टः
स्य सौजन्यसिधोर्वधो रिवा गमे ॥ १४ ॥

अर्थः—त्यार पळी ते तापसे जाणे वशीकरण करयुं होय
नहि एम ते पुरना लोके जवानो आरंज कर्यो ते उपर दृष्टांत—जेम
सारा गुणनो समुद्र ने घणा काळथी गयेलो एवो पोतानो वंधु
आळ्यो होय ते प्रत्ये जाय तेम आदरपूर्वक लोक दर्शने चाळ्या

टीका:-निरंकुशं विनिर्यद्भिर्नागैः सागरै रिव ॥ राज-
मार्गाः प्रथीयांसोभूयांसोपि घनीकृताः ॥ १५ ॥

अर्थ:-ते नगरना लोक निर्वधपणे समुद्रनी पेठे उजराया
पटले समूहे समूह चाह्या तेणे करीने राजमार्ग घणा मोटा होता
तो पण अति सांकना थया.

टीका:-सुपर्वनिखये सौधे जातरूपमहीभृति ॥ इतः सिंहा-
सनासीनो जगवान् विबुधाधिपः ॥ १६ ॥

अर्थ:-त्यार पठी एक दिवस जगवान श्री पार्श्वनाथ स्वामिं
देवाधि देव, देवमंदिर समान ने सुवर्णमय पृथ्वीनुं धारण करती
पठी पोतानी हवेसीने वीपे सींहासन उपर बेठा होता.

टीका:-यांतमेकाशया लोक मवलोक्य विदन्नपि ॥ असा
वेति जनःस्वेति पृष्ठानुचरं जनम् ॥ १७ ॥

अर्थ:-सर्व लोक एक चित्ते जता होता तेने देखीने पोते
जागे ठे तोपण त्या लोक सर्वे क्यां जाय ठे. एम पोताना सेवकने
पूवपुं. ॥ १७ ॥

टीका:-पंचषष्ठितपस्वी ह समायातोऽस्त्वतो जनः वंदितुं
तं प्रयातीति कुमारं सव्यजिज्ञपत् ॥ १८ ॥

अर्थ:-त्यारे ते सेवक श्री पार्श्वनाथ कुमार प्रत्ये धिज्ञापना
करतो ह्वा जे हे महाराज थहीं पंचाग्नि साधन करनार तपस्वी
थाव्यो ठे माटे तेने वंदन करवा त्या सर्वे लोक जाय ठे. ॥ १८ ॥

टीका:-अथोवाच प्रबु धित्रं विपर्यस्त धियोऽधमाः ॥ मो-
हांधत्वान् स्वयं नष्टा नादायंत्य परानपि ॥ १९ ॥

અર્થ:-ત્યાર પછી પ્રભુ ઘોડ્યા જે અહો અધર્મમાં ધર્મ માન્યો
ઠે માટે વિપરીત બુદ્ધિયોવાલા અધર્મ પુરુષ મોઢે કરીને અંધ થયા
ઠે. એ હેતુ માટે પોતે નાશ પામ્યો ઠે ને બીજાને પણ નાશ પમાડે
ઠે એ મોઢું આશ્ચર્ય ઠે. ॥ ૧૯ ॥

ટીકા:-ઝપાવેયતયા હ્રેય મવસ્યંત્યબુધા અહો ॥ સુખં હિ
મન્વતે મુગ્ધાઃ કામિની પાદતામનમ્ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:-અહો અજ્ઞાની પુરુષ જે ત્યાગ કરવા યોગ્ય ઠે તેનું
મદ્દશા કરવા પણે નિશ્ચય કરે ઠે, તે ઊપર દૃષ્ટાંત ॥ જેમ મુગ્ધ પુ-
રુષ (કામીજન) તે સ્ત્રીઝંના પગનું તામન તે સુખ રૂપ માને ઠે, એ-
ટલે સ્ત્રીઝંના પગની લાતો લાય ઠે, ને તેમાં સુખ માને ઠે. તેમ મુઢ
પુરુષ ઝાંકવા યોગ્ય જે અધર્મ તેમાં ધર્મપણાનો નિશ્ચય કરીને અમે
સારું કરીએ ઊં. એમ સોટામાં સારુ માને ઠે એ આશ્ચર્ય ઠે.

ટીકા:-જન્યુમન્યુકૃતા ધર્મઃ પંચામિતપસા યદિ ॥ સ્પા ॥
સ્યેત્ તૃષ્ણજઃ તૃષ્ણા મૃગતૃષ્ણાંજસા તદા ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:-ઊત્પન્ન થવાનું ઠે શીઘ્ર જેને એટલે સ્વાજાવિક ઊત્પન્ન
થતો એવો જે મોઢ તેને અતિ ઊત્પન્ન કરનાર એવું પંચામિ તપે
કરિને જો ધર્મ થાય તો સ્વાજાવિક તરફો પ્રાણી તેની અતિ ઊ-
ત્પન્ન થઈ તરસ તે ઝાંકવાનાં જલે કરિને નાશ પામે એટલે પંચામિ
તપે કરિને ધર્મ પણ ન થાય ને ઝાંકવાના જલે કરિને તરફા પણ
ન જાય ॥ ૨૧ ॥

ટીકા:-બોધનામિતતોગત્વાહુમેધસમિમંજનં ॥ પ્રલપ્તમા-
નમેતેનવાલવદ્મિ હુણાતતઃ ॥ ૨૨ ॥

अर्थः-तै हेतु माटे हुं जईने डुर्बुद्धि एवा आ लोकने के
कने केने ए जिहारी तापसे वासकने जेम लोनावे तेम आ
कने छोराव्या ठे माटे ॥ २२ ॥

टीका-उक्तागमजगन्नाथ स्तपोत्तिसिपयाततः ॥ मात्रामी-
उः समंजानमधिरा दगदंतिकम् ॥ २३ ॥

अर्थः-एम कहिने जगत् स्वामी श्री पार्श्वप्रजुजी त्थार पंजी
मे नरने मोटुं करि बेन्नामवा वाहन उपर बेसिने पोतानी माता
महा मित्र नेने महिन ते तापसनी पासो गया ॥ २३ ॥

टीका-वाधानाः कुंरुमाः प्रजु गुंरुणि ॥ दारुणि मध्ये फो-
टा मेतिह नमं हीने जपादिय ॥ २४ ॥

अर्थः-एवा पंजी प्रजुग अतिना कुंरुमा मोटा फाष्टना म-
हारे तिसे बेन्नामवा नय पंजी जाणे रांगावने रहेला नागेने हाने
बहिने हीने ॥ २४ ॥

टीका-द्वय रूपे दयाया भूतपण्या जायतापत ॥ धर्मव्या-
पार, दि जे प्रकारे पातकं रया ॥ २५ ॥

अर्थः-नेमने द्वय बांटया जे, हे जायतापत पटसे जयतपना
बाणर बाणर से भयने अर्थे ठे, माटे धर्मना गिपयी था तें गुं
बाण बाणरुं ठे ॥ २५ ॥

टीका-द्वय धर्मव्या दयाया गुण्य बीजं तंगेति ॥ इत्य-
नन्तः पदं कृष्णं इदं सूत्रम् ॥ २६ ॥

अर्थः-धर्मव्या द्वय दया ठे, जेम वृक्षरुं धर्म काणा

रं बीज ठे तेम ते मूल कारण अग्निमां वासवाथी मोटयपनु
र क्यांथीज थाय ? एटसे जेम बीज वासवाथी वृक्ष उत्पन्न न थाय
म दया रूपी मूलनो नाश करवाथी धर्म न थाय ने धर्म विना सो-
यप नथी ॥ २६ ॥

टीका:-चेत् स्वांगस्या ज्ञिपंभेण श्रेय स्त दन्निपज्यताम्
तदेव शीतवाताद्यैः किं जंतुजिरमंतुजिः ॥ २७ ॥

अर्थ:-ने जो पोताना शरीरने कष्ट करवाथी श्रेय मान्यो
होय तो शीत वातादिके करीनेते शरीरने कष्ट कर.पण निरपराधी
जंतुनो नाश शा माटे करे ठे. ॥ २७ ॥

टीका:-आयुर्जायु भिवे घूना मातुराणां शरीरिणां ॥ ध-
मोरकैव साधीयान् किमु नो स्तपसा मुना ॥ २८ ॥

अर्थ:-जेम रोगातुर प्राणी ओपधने इष्टे तेम आउखाने
इहता प्राणीनी रक्षा करवी एज अतिशे श्रेष्ठ धर्म ठे माटे हे ता-
रस ! आ निर्दय तप यने शुं ? ॥ २८ ॥

टीका:-प्रादुर्भवति न श्रेयो न्हणां प्राणिप्रमायणात् ॥ खं-
पादयति नो जातु शिलाशकल मंकुरं ॥ २९ ॥

अर्थ:-माणसने प्राणीना वधथी क्यारे पण श्रेष्ठ प्रमट यतुं
नथी ते उपर दृष्टांत जेम पापाण खंरुधान्यना अंकुरने क्यारे पण
उत्पन्न करे नहीं तेम ॥ २९ ॥

टीका:-अलंकर्मीणदोस्तंज संस्तंजितरिपुक्षिपः ॥ निप्र
त्रिभिर्मराज्यश्रीर्विना नीतिं यथा नृपः ॥ ३० ॥ चंद्रमा इय

विज्ञाणतंजिकां चंजिकांविना ॥ न विराजति किंभीरपांशुराखं
 ममंरुसः ॥ ३१ ॥ धर्मकर्म तथा नावो दामतामसनाशने ॥ व-
 सवतु क्षितोद्गच्छ दुरुपां करुणां विना ॥ ३२ ॥ त्रिजिर्विशेषकम् ॥

अर्थः—युद्धादि क्रिया करवामां कुशल एवा हस्तरूपी यं
 तेणे करी यंजाव्या ठे. शत्रुरूपी हाथी जेणे एवो ने निर्विघ्न राज
 सदमीने वडा करतो एवो समर्थ राजा पण जेम नीतिविना न
 होजे तथा फीण सरखुं धोयुं ठे अखंरु मंरुज जेनुं एवो चंजमा
 जेम सुंदर प्रकाशक कांतिविना न शोजे, तेम जगता सूर्य समान
 करुणा विना पाप रूपी मोटा अंधकारने नाश करवाने धर्म कर्म
 बाधयान् नयी. ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥

टीकाः—प्राणिघातेन चेद् धर्मो धिवराः पीधरा स्तदा ॥
 पातुका जंतु संशोदा नश्रुयीरं दिवं शिवम् ॥ ३३ ॥

अर्थः—जो प्राणी घाते करीने धर्म होय तो छष्टपुष्ट अने जंतु
 समूहने नाश करनार एया मागी लोक स्वर्ग सुखने अथवा मोक्ष
 सुखने नोगवन् ॥ ३४ ॥

टीकाः—महानुजाय तन्मुंघ पंचवन्धितपो ऽधुना ॥ इत्युक्ते
 जगदीशेन तं वक्ष्यामि तावदाः ॥ ३५ ॥

अर्थः—जे हेतु माटे हे महानुजाय! पंचाग्नि तपने हमणे-
 बीज मूर्धा हे. ए प्रकार जगदीश्वर श्री पार्श्वनाथजीवे कसुं. त्या
 ने मरुत ने प्रभु प्रत्ये वाक्यो ॥ ३४ ॥

टीकाः—यानुगी गजबर्जि इने दंरुनी निविचारणे न धर्मपं-
 दुरार्थम् जंतुं नदी जंवाहनाय ॥ ३५ ॥

अर्थः—हे राजकुमार तारी बुद्धि दंमनीति विचारवामां च.
तुर वे, एण धर्मप्रथनी चर्चाउने विषे तमारा जेवानी बुद्धि उदय
पामती नथी. ॥ ३५ ॥

टीकाः—महुकं नान्यथे ती श स्त मवादीत् प्रियंवदः ॥ न
चे अत्येपी तत्पश्य तपसः स्वस्य हास्यताम् ॥ ३६ ॥

अर्थः—त्यार पढी प्रिय वचन घोखनार पार्श्वनाथ स्वामी ने
तापस प्रत्ये घोख्या जे मारुं फदेछुं अन्यथा नथी ने जो तने वि-
श्वास न आवे तो पोताना तपनुं हांसीपणुं पाय ते जो ॥ ३६ ॥

टीकाः—ततः परशुना नेतां तर्गताङ्गोपितोरगम् ॥ द्विधा-
विधापयामास दारु तस्य तपो भुवम् ॥ ३७ ॥

अर्थः—त्यार पढी पार्श्वनाथ स्वामीए अग्रिगुंगमांघीज का-
ष्टमां सर्प अर्थो दग्ध ययो वे, ते काष्टने कढायीने पारसी यते वे
ज्ञाग कराव्या ते जाणे ए तापसना तपनुज निक्षे बेदन कयुं
के शुं ॥ ३७ ॥

टीकाः—ततः पंगोपपंगतासजीवितः प्लुष्टविमदः ॥ दिदृक्ष-
येव निरगाद पकर्तुं महोरगः ॥ ३८ ॥

अर्थः—त्यार पढी पंगुने समीप प्राप्त ययुं वे जीवित जेने
पटखे पंगे प्राण आख्यापी भरवानी तेषारी चण्डी एवो, ने अर्द्ध
दग्ध ययुं वे शरीर जेनुं एवो एक मोटो सर्प ते काष्टमांघी नीक-
व्यो, ते जाणे अपकार करनार ए तापसने कमशानी इहाए नीक-
व्यो होय ने शुं ? ॥ ३८ ॥

टीकाः—दापिता विजुना पंच ॥ परमेष्ठिनमस्मृनिः ॥ ३९-

रुणातरुणा तस्मैपुंसा नेदीयसा ततः ॥ ३९ ॥

अर्थः-त्यार पठी समर्थ जगवान् श्री पार्श्वनायजीए पोताने नजीक रहेला माणस पासे ते सर्पने पंचपरमेष्टि नमस्कार पट्ये नवकार मंत्र (जेथी दयानो उद्धास घणो थाय ए प्रकारे) देवनाच्या एवले संजळाव्या. अथवा करुणाना जाऊ समान अथवा करुणाए जीजाता एवा कोइ पासेना माणसनी पासे नवकार संजळाव्या. ३९

टीकाः-लघुकर्मतयै काय स्ततः संज्ञितया जनया ॥ श्रवो जलिपुटाच्यां ता मधा सीत् स सुधामिव ॥ ४० ॥

अर्थः-त्यार पठी ए सर्प लघुकर्मी ठे अने संझी पंचेंद्रिय ठे ए हेतु माटे एकाम थडने कानरूपी अंजली पुट वने ते नवकार मंत्ररूपी अमृततुं पान करतो हवे ॥ ४० ॥

टीकाः-तन्महिम्ना स निः सीम्ना विषय समपद्यत ॥ ज वनाधिपदेवेषु धरणः कण भृत्यतिः ॥ ४१ ॥

अर्थः-जेनो अवधि नथी एवो ते नवकारना महिमाए करीने ते सर्प मरीने जवनपति देवने विषे नागनो राजा धरणेंद्र नामे उत्पन्न थयो. ॥ ४१ ॥

टीकाः-छादशांगीविदो प्येनं निधनानेहसि स्वयं जव्यान् पंचनमस्कारमत एवा ध्यजीगपन् ॥ ४२ ॥

अर्थः-एज हेतु माटे छादशांगीना जाण मोटा पुरुष पण मरणकालने विषे पोते जव्यप्राणी थकी पंचनमस्कारने जणे ठे ए टके जव्यप्राणी नमस्कार देवे ने पोते ग्रहण करे ठे ॥ ४२ ॥

ટીકા—અસા યેવ ચિરોપાત પાપસર્વકપો ન્દુષ્ણાં ॥ ધનાધના
દત્તે કોડ્વ્યઃ ॥ પ્લોપ મોપ દમો ઘને ॥ ૪૩ ॥

અર્થ—એજ નમસ્કાર માણસનાં ધણાં ધાત્ર મુખી ઠગાનન
કરેલાં પાપનો નાશ કરનાર છે તે ઉપર દૃષ્ટાંત જેમ ઘનને વિશે જ.
ગ્નિવાદ્યી રક્ષા કરવામાં સમર્થ મેષધિના ધીજો કોણ હોય ?
કોઈ નહીં તેમ ॥

ટીકા—યે મું જ્ઞવ્યા અપદ્યાજં લજ્જને પોતય ભયં લંપયંતિ
જ્ઞપાંજોર્ધિ તે ગંજીર મંજીરિયઃ ॥ ૪૪ ॥

અર્થ—જે જ્ઞવ્યપ્રાણી જાકસમાન નયકાર મંત્રને પામે છે,
તે પ્રાણી નિર્જન્ય થકા ગંજીર સંતાર સમુદ્ગનું અલંપન કરે છે ॥ ૪૪ ॥

ટીકા—પદાવો પ્યેન માતાય નાયં. ભાયં મદ્વિજ્ઞા ॥ વિરંતિ
જ્ઞત સંતાર તાનયા માનયા હ્ય ॥ ૪૫ ॥

અર્થ—પશુ પણ એ નયકાર મંત્રને પામી મોટી સદર્મીયે સ.
હિત સ્વર્ગને પામે છે, જેમ વાયું છે સંતારનું દલકાસ પણ જેમણે એક
માણસ સ્વર્ગને પામે છે તેમ ॥ ૪૫ ॥

ટીકા—નમતપુરશિરોમોલિષુંવિશાસનવૈજ્ઞવં જુનતિ દલિ-
માન્ પ્રાગ્ચ સ્વારાગ્ય ચ છુધીપતિઃ ॥ ૪૬ ॥

અર્થ—જે નયકાર મંત્રના પ્રજાવધી સમર્થને, કંડાલીના
સ્વામીને નમતા જે દેવતાના મરતક. મુકુટ તેમણે અંગીકાર કરી
છે આજ્ઞા થયનની મુકુલજ્ઞ જેમનાં એવું પોતાનું મોટું કંડા સદર્મીતે
રાત્ર જોગી છે ॥ ૪૬ ॥

टीका:-दिक्कूल मुदुजस्यातिस्फातिप्रीणितविष्टं ॥ कत्रं
चारत साम्राज्यं सार्वज्ञौमः पिपत्तियत् ॥ ४७ ॥

अर्थ:-जे नवकार मंत्रना प्रज्ञावथी दिशायोना समूहने
जेदन करी चालतो जे जसनो विस्तार तेणे करीने प्रसन्न कर्युं वे
जगत् जेणे एवुं सुंदर चक्रवर्ती राज्यने चक्रवर्तीराज थइ पासन
करे ठे ॥ ४७ ॥

टीका:-चंचछाया चृतः पंच नमस्कारफलप्रदेः विपक्रिम
फलस्यास्य फलिका त छिजुंजते ॥ ४८ ॥

अर्थ:-देदीप्यमान लक्ष्मीनुं धारण करतो अथवा उज्ज्वल
ठायाने धारण करतो एवो ने परिपक्व ठे फल जेनां एवा पंचनम-
स्काररूप फलवान वृक्षनी इंद्र पदवी मलवी तेतो एक फलीमात्र
प्रगट शिंग थइ ठे.

टीका:-देवभूयं गते नागे तज्जाम्नाथ प्रचुं जनाः ॥ नुनुं
सूक्तिपीयूषस्यंदिनो बंदिनो जनाः ॥ ४९ ॥

अर्थ:-ते नाग देवपणु पान्या पठी सुंदर वाणी रूप अमृतने
घरसता एवा लोक तथा बंदिजन, तेमणे नजरे दीठेला मोटा प्र-
तापे करीने प्रचुनी स्तुति करता हवा ॥ ४९ ॥

टीका:-कोन्यः संवेदमेदस्वी जगवंतं विना त्रयत् ॥ औ-
कतात् पक्ष मप्येन मंतर्दारुरगं विभुम् ॥ ५० ॥

अर्थ:-जे अर्हीयां जगवान विना, बीजो कोण मोटो पु-
रूप नजरे न दीठामां थावे एवा पण काटना पोलाणमां रहेला
ए मोटा सर्पने देखे ॥ ५० ॥

ટીકા:-કસ્યાપરસ્ય કારુણ્યજરમંધરતારકાઃ ॥ નિપતંતિદશઃ
પ્રેષ્ટાઃ ક્ષોદિદેદ્વપિ જંતુષુ ॥ ૫૧ ॥

અર્થ:-દયાના સમૂહ વને મંદ છે નેત્રની કીકીયો જેમની
એવા જગવાન વિના ઘીજા કોની સુંદર દૃષ્ટિયો અતિશે છુડ એવા
પણ જંતુને વિષે પને ॥ ૫૧ ॥

ટીકા:-તપો દૂપયિતું કોન્યઃ પ્રજુ રસ્ય તપસ્વિનઃ ॥ તૂણે
દિ વિયતો ઘાદં કસ્તમસ્તપનં ધિના ॥ ૫૨ ॥

અર્થ:-એ તપસ્વીના તપને છોડુ કરી દેવામ્યાને જગવાન
વિના બીજો કોણ સમર્થ છે, જેમ આકાશ થકી અંધારાને મૂર્ખા-
ના બીજો કોણ અતિશે નાશ કરી શકે છે ॥ ૫૨ ॥

ટીકા:ગોપ્રજેદાંકિતઃ દાક્ર સ્તમસા મલિનઃશશી ॥ મંદઃ
સદ્સિપમાંશુઃ કેનો પમિતુમઃ પ્રજુમ્ ॥ ૫૩ ॥

અર્થ:-જગવાનની ઉપમા કોની સાથે કરીએ ? કેમ જે ઇંડ
ઠે તે તો ગોપ્ર ઇટલે પર્વતનો ખેદ કરાવેકરીને સાંગિત થયો છે. (જ-
ગતમાં પણ જેણે ગોપ્રતું ઝેદન ખેદન કર્યું હોય તે સારો ન કહેવાય
એ જાણ છે) ને પંડ્ર પણ અંધારાવે કરીને મલિન છે ઇટલે કાંઈકિત
ઠે અને સૂર્ય પણ માગશર માસમાં મંદ થાય છે ઇટલે શિશ્યાઢ્યામાં
એનો પ્રતાપ દૂઝી જાય છે, માટે ઇંડ પંડ્ર અને સૂર્ય એ ત્રણ પ્રતારી
કહેવાય છે તો પણ તે પ્રતાપમાં એક પાક મોટું દૂષણ છે માટે નિ-
શંક જગવાનને કોની ઉપમા કરિયે ॥ ૫૩ ॥

ટીકા:-પ્રજુ રથ ન ચે દેવ્ય હ્જનઃ પ્રનિવરં સ્વહન્ તદા
જાયંધય ન્મોદા દપનિપ્યદ્ જગાવટે ॥ ૫૪ ॥

अर्थः—जो प्रभु अहीं न आव्या होत त्यारे तो जन्म राना अंध पुरुषनी पेठे रुगले रुगले स्वखलना पामतो आ लो मोहर्था, संसाररूप कूवामां पमत् एटले प्रभुए जो अहीं आवी ए तप दुष्ट न करी देखारुथुं होत तो लोको मोहर्था जूवामां साज मानीने संसार रुप कूपमां पम्री मरत ॥ ५४ ॥

टीकाः—ततो विज्ञो गुण स्तोत्र मसहिष्णुः स तापसः ॥ ततो वेशावपक्रांतः प्रकाशा दंधकारवत् ॥ ५५ ॥

अर्थः—त्यार पठी ते तापसधी जगवाननी गुण स्तुति सहन न थइ ए कारण माटे जेम अजवालाधी अंधारुं नासे तेम ते वेशधी नावो ॥ ५५ ॥

टीकाः—सड्डर्कोपि संपर्कोविज्ञो दुःखाय केवलम् ॥ तस्या जय बुलूकस्य प्रकाश इव चास्वतः ॥ ५६ ॥

अर्थः—सारु ठे उत्तर फल जेनुं एवो पण जगवाननो संबंध ते केवल ते तापसने दुःख जणी थयो. जेम सूर्यनो प्रकाश धूमने दुःख जणी थाय तेम ॥ ५६ ॥

टीकाः—ततः कृत्वा तदज्ञानात् जरठः कमठ स्तपः ॥ मे प्रमादीतिविबुधो ऽजमि स्तनितनामसु ॥ ५७ ॥

अर्थः—त्यार पठी ते कृत् कमठ नामे तापस अज्ञानधी तप करीने स्तनित नामे दशमी निकायने विषे मेघमाली नामे देवता थयो. ॥ ५७ ॥

टीकाः—गीयमात्रो जगन्नाथो गायकं नगरीं ततः ॥ विवेश पे-
दाक्षस्येन्ना वृत्रहेवा मरावतीम् ॥ ५८ ॥

अर्थः—त्यारपठी जगतना नाथ श्रीपार्श्वनाथजी गायक
लोकोये गान कर्या ठतां मोटा महिमाए सहित जेम इंड्र अमरा-
वती नगरीमां प्रवेश करे तेम पोतानी नगरी प्रत्ये प्रवेश करता
हवा ॥ ५८ ॥

टीकाः—ततो लोकांतिकेर्देवैः प्रचुरागत्य बोधितः ॥ जग-
वंतं स्वयं मुक्त्यं वरीतुं प्रहृतैस्त्रि ॥ ५९ ॥

अर्थः—त्यार पठी मुक्ति कन्याए पोतानी मेले जगवंतने व-
रवाने मोकल्या होय नें शुं ? एम लोकांतिक देवताउए आवीने प्र-
भुने बोध कर्यो ॥ ५९ ॥

टीकाः—स्वर्णस्तोमस्य वर्षेण तापनिर्यापणक्षमः ॥ ज-
गत्यास्तर्पमाकर्षन् घनाकृतिरदीक्षत ॥ ६० ॥

अर्थः—सोनैयाना समूहना वरसवे करीने लोकना संतापने
नाश करवाने समर्थ अने तृष्णानो नाश करता अने मेघना संरखी
ठे आकृति जेनी एया जगवान दिक्षा खेता हवा. एटले वार्षिक
दान आपीने दीक्षा खीधी. मेघपक्षे मेघ सारा जखनी वृष्टि करीने
पृथ्वीना तापने नाश करवामां समर्थ ठेने तरशने मटाग्नार ठे. ६०

टीकाः—अथाश्रमपदोद्याने कदाचिद्भिद्भरन् प्रभुः ॥ तस्यो
मौनं समास्थाय प्यानध्यानेकतानधीः ॥ ६१ ॥

अर्थः—त्यारपठी कोइक वखत बिद्भार करता आश्रमपद
नामे उद्यानने विषे, वृद्धि पामता ध्यानने विषे एकतान यइ ठे वृद्धि
जेमनी एया जगवान् मौनपणुं धारण करी उजा रहेता हवा. ६१

ટીકા:-સ્મૃત્વાથ પ્રાક્તનં વૈરમન્વીશં મેઘમાલિના ॥ અ-
મર્ષોન્મીલદુત્તાલજાલત્રકુટિશાલિના ॥ ૬૨ ॥ પ્રાગ્જન્મનિ-
ચિતસ્વૈરવૈરનિર્યાતનામહં ॥ વિદધામીત્યુપસ્રપ્તું વક્ત્રત્વેન
પ્રવક્રમે ॥ ૬૩ ॥ યુગ્મમ્ ॥

અર્થ:-ત્યાર પછી મેઘમાલી જગવાન પ્રત્યે કેટલાક જ-
વથી અનુસરતુ જે પૂર્વનું વૈર તેને સંજારીને ક્રોધથી ઝંચુ ડપતું
જે વિશાલ લલાટ તેને વિષે ત્રકુટી કરીને શોજતા એવા તે દેવે
એમ વિચાર્યું જે હું પૂર્વજન્મને વિષે સંચય કરેલું પોતાનું વૈર તે પ્રત્યે
નિર્યાતના કરું, ઇટલે વૈરનો બદલો વાલું. અર્થાત્ વૈર વાલું. એમ
ધારીને વક્રપણે ડપડવ કરવાને આરંજ કર્યો. ॥ ૬૨ ॥ ૬૩ ॥

ટીકા:-પ્રેક્ષન્નિશાતવિશિલશિલાસમનલાંકુરાન્ ॥ મુ-
લનિર્યદૂપનસ્વાનવિદીર્ણગિરિકંદરાન્ ॥ ૬૪ ॥ દિગ્ગજૈર્યોઙ્કુ-
મુત્પિત્સૂનિવ સિંહાન્ મહીયસઃ ॥ વિનિર્મમે જગન્નેતુરુપરિદ્ધા-
સ્ત હુષ્ઠીઃ ॥ ૬૫ ॥ યુગ્મમ્ ॥

અર્થ:-ચલકતા જે તીવ્ર વાળ તેની શિલા સરલા ઠે ન-
લના થંકુરા (થમ) જેના થને મુલથી નીકલતા મેઘ જેવા ગંજીર ક-
લાકાના ઢાંચે કરીને કનકા કરી (ફામી) ઠે પર્વતની છુપાઈ જે-
મણે એવા, થને દિગ્ગજ (હાથી) ની સંઘાતે જાણે યુદ્ધ કરવાને
અગ્રતા હોય ને શું? એવા મોટા સિંહને તે હુષ્કુદ્ધિ દેવે જગ-
સામીપ્રીતાર્શ્વનાયજી ઉપર વિકુર્ચ્યા ॥ ૬૪ ॥ ૬૫ ॥

ટીકા:-અથમહં પ્રજોસ્તેઽથ સ્પ્રપ્તુમપ્યસદ્વિષ્ણવઃ ॥ અમૂવ-
ત્રિપ્લઘા યદ્વત્રિર્ધનાનાં મનોરથાઃ ॥ ૬૬ ॥

અર્થ:-તે સિંહ પ્રજાને અથમહં સ્પર્શ કરવાને સમર્થ ન થયા

मेम निर्धन पुरुषना मनोरथ सफल न थाय तेम ॥ ६६ ॥

टीका:-गंरुस्थलगलदाननीरशीकरवर्षुकाः ॥ सज्जिताश्व-
मशुंकाद्यास्तेन स्तंवेरमास्ततः ॥ ६७ ॥

अर्थ:-त्यारपगी गंरुस्थल थकी नीकळतुं जे मदतुं जल
ना बिंदवाने वरसतां ने आकरा ठें शुंढादंरु जेना एवा हाथी
वेकुर्या ॥ ६७ ॥

टीका:-उद्दामानः प्रजौ तेऽपि तेजस्विनि तमोपदे ॥ वज्रवु-
र्नदधामानो दीपाः प्राजातिका इव ॥ ६८ ॥

अर्थ:-ते मोटा हाथो पण तेजवंत ने अज्ञान अंधकारने
नाश करनार एवा प्रजुने विये जेम प्रजातकाखना दीवा निस्तेज
थाय तेम प्रतापरहित थया ॥ ६८ ॥

टीका:-इत्यादिजिर्महाजीमैर्ममरैः समरैरिव ॥ अद्यु-
ज्यति जिने जिष्णौ मेघमाखीत्यर्चितयत् ॥ ६९ ॥

अर्थ:-पूर्वें कखा ए आदि संग्रामनी पेठे मोटा जयंकर एवा
उपद्रववेने जीतवानुं जेने शीख ठे एवा जिनपार्श्वनायजी होज
न पामे ठते मेघमाखी देव एम विचारतो हवो ॥ ६९ ॥

टीका:-कथमेपऽमया होज्यो दीप्रोकंप्रः सुमेरुवत् ॥ आ-
ज्ञातं सखिलौधेन प्रदिपामि सरस्वति ॥ ७० ॥

अर्थ:-जे मेरु पर्वतनी पेठे देदीप्यमान अने कंठे नहीं एवा
आ जगवंतने हुं कीये प्रकारे होज पमानुं एम विचार करतां थरे
एमां शुं ठे ? एम अवगणना पूर्वक विचार कयों जे पाणीना प्रवाह

वने एने समुद्रमां खेंची नांखु ॥ ७० ॥

टीकाः—कर्णपालीललत्तार-प्राशुतारांशुजासुरा ॥ महद्भिः
स्कृज्जस्सस्सिखिवृंहिता गजता यथा ॥ ७१ ॥

अर्थः—एम विचारीने आकाशमां मेघ पंक्ति विस्तारी, ते
पांच श्लोक वने वर्णन करे ठे. जे काननी मर्यादाने विषे रखा ने
सुंदर अतिशे उंचा जे तारानां किरण, तेणे करीने देदीप्यमान ज-
णाती एटले मेघ पंक्तिरूप स्त्रीये कान सुधी सुंदर अतिशे तेजस्वी
तारा रुपी मोती धारण कयां ठे तेनी कांति वने शोभे ठे. ते उपर
दृष्टांत, जे मोटाने बल पराक्रमने जणावतां एवा ठे. शब्द जेने विषे
एवी दायीनी श्रेणी शोभे तेम जणाती हाथीनी श्रेणी पण मो-
तीना समूह धारण करवाथी शोभे ठे ॥ ७१ ॥

टीकाः—जिन्ना खनिमणित्विक्जिरत्तनाचलचूरिव ॥ कुंज-
गुंजकुरंगारि-प्रतिशुन्मिश्रितांवरा ॥ ७२ ॥

अर्थः—बली ते मेघपंक्ति केवी ठे ? तो खानेने विषे रहेस
मणिनी कांतिवने मिश्र यणसी एवी अंजनाचलनी जूमि होए
ने शुं ? एम जणाती. बली कुंजने विषे शब्द करता एवा जे सिंद
एटले उपर मेघ गर्जना करे त्यारे सिंद पण पोताना माया उपर
गर्जना यती सांजडीने अहंकारथी तेमना सामी गर्जना करे एयो
स्वभाव ठे मांटे, तेमना परब्रह्मना शब्दवने मिश्रित घयुं ठे आ-
काश ते जे चकी एवी ॥ ७२ ॥

टीकाः—यन्तम्यकाशियव्यास-मोक्षिरत्नांशुकीसिता ॥ का-
सिंदीशानिशोदंचहीचिको हसाकुसा ॥ ७३ ॥

अर्थः—वली ते मेघपंक्ति केवी ठे ? तो के जेना जलमां कालियनामे नाग रह्यो ठे तेना मस्तकमां रख रह्यां ठे तेनी कांतिवने व्याप्त यएली ने वायुवने उधलता तरंगना कोलाहल शब्दवने आकुल व्याकुल एवी जुमनां नामे नदी होयने शुं ? कवितामां जुमना नदीनुं जल कालु वर्ण न थाय तेमां कालिय नामे मोटो मणिधर नाग परिवार सहित रह्यो तो तेने कृष्ण वासुदेवे समुद्रमां काढी मुख्यो शायी के तेना जेरथी ते नदीनुं काखु पाणी लोक पान करीने मरण पामता हता. ते कथा पुराणमां प्रसिद्ध ठे, भाटे मेघमाळा पण एम जणाती एवी. ॥ ७३ ॥

टीकाः—उद्यत्सौदामनीदामकामसंवक्षितं हविः ॥ ह्युप्यदं-
जोनिधिध्वानगंजीरध्वनिराहुरा ॥ ७४ ॥

अर्थः—वली ते मेघपंक्ति केवी ठे तो के उत्पन्न यता जे बीजलीना ज्वकारा तेणे करीने अति व्याप्त यइ ठे उवी जेनी, थने दोऊ पामता समुद्रना शब्द सरखा गंजीर शब्दवने व्याप्त एवी ॥ ७४ ॥

टीकाः—आशानितंधिनीवक्त्रविंबनीसांवरश्रियम् ॥ संद-
धानाम्बरं तेन तेने कादंधिनी ततः ॥ ७५ ॥

अर्थः—वली ते मेघपंक्ति केवी ठे तो के दिशारूपी स्त्रीथोनुं मुख ढांकवानुं काखुं वख तेनी शोजाने धारण करती एवी. मेघ-
पंक्ति ते देवे विस्तारी ॥ ७५ ॥

टीकाः—अस्ततं द्रास्ततः सांद्राजगवन्मस्तकोपरि ॥ नि-
पेतुः सखिलासारा नाराचा इव दुःसहाः ॥ ७६ ॥

अर्थः-त्यार पढी जगवानना मस्तक उपर आलसरहित
अंतरायरहित पाणीनी धारात पाणी ते जाणे दुःसह वाणवृष्टि
पनी होय नहि शुं एम जणाती ॥ ७६ ॥

टीकाः-जिनदेहं ततः स्पृष्टाव ते लुठंतिस्म भूतले ॥ अंतः-
समुच्चरद्धानमरुता विधुता इव ॥ ७७ ॥

अर्थः-त्यार पढी ते जलधारा पार्श्वनाथजीना देहनो स्पर्श
करीने भूतलमां छोटी पनी एटले पृथ्वीमां पसररी, ते जाणे अंतरने
विषे रुने प्रकारे चालतुं जे ध्यान ते रूपी वायुवने तिरस्कार पाणी
होय ने शुं ? एम हेठल (नीचे) पनी ॥ ७८ ॥

टीकाः-नीरन्ध्रं नीरधाराजिः पातुकाजिः समंततः ॥ एका-
ण्ये इयामृतां युगांतश्च रोदसी ॥ ७९ ॥

अर्थः-त्यारपढी धारुपणे निरंतर चारे पात पकती पाणीनी
धारातप जेम युगांत कालमां आकाश पृथ्वी एक समुद्रमय थाय
नेम सर्व जलमय थयुं ॥ ८० ॥

टीकाः-सोऽजितो जिनमप्सूरोऽत्रियः क्षीरोदसोदरः ॥ व-
ज्रार तनुनानिघ्नः काशोदजलधिभ्रियम् ॥ ८१ ॥

अर्थः-जिननी चारे पात मेघमांथी पकतो ने क्षीर समुद्र
जेवो ते पाणीनो समृद्ध पार्श्वनाथजीनी काखी कांतिवने मि-
थ दपो मोटे तेते काशोद नामे समुद्रनी शोजा धारण करी ॥ ८२ ॥

टीकाः-नमाप्रकाशजीमूननिष्टयूतः पयसां रयः ॥ स
वरीहृष्यने स्तोत्रं प्रारं प्रारं नुवं तथा ॥ ८३ ॥ यथा जगवतः
बन्धनातोद निरंकुशः ॥ मंपद्यनेऽपकाराय नीचगामी दुपेक्षितः ॥ ८४ ॥

अर्थः—तमाल वृक्षना जेवा काला मेघथी पमेखो जे पाणीनो प्रवाह ते पृथ्वीने जरी जरीने ते प्रकारे उंचो अतिशे बघ्यो जे प्रकारे जगवानना कंठ उपर निरंकुशपणे आरोहण थयो. ते उपर अलंकार करे वे. जे ए वात घटेज, जे नीचाणमां गमन करनार तेनी उपेक्षा करवी ते पोताना अपकार जणी थाय वे. जेम नीच पुरुष वे तेनी उवेखणा करी जे हशे आपणुं अपमान कर्युं तो करवा घो इत्यादि प्रकारे जो करे तो ते नीच पुरुष अंत्ये जतां आपणुं गळुं जाखे तेम ते नीचाण चाखनार जख वे तेनो एवो स्व-ज्ञाव थयो जे हखवे हखवे परमात्माना कंठ उपर आवी वेतुं ॥ ८० ॥ ८१ ॥

टीकाः—अमोघः पायसामोघः समैधिष्ठयथा यथा ॥ इष्य-
येव जिनस्यापि ध्यानबन्धिस्तथोर्व्ववत् ॥ ८१ ॥

अर्थः—सफळ एघो पाणीनो प्रवाह जेम जेम वृद्धि पास्यो तेम तेम परमात्मानो पण ध्यानरुपि अग्नि इष्याए करीने जाणे वरवानल अग्नीनी पेठे देदीप्यमान यतो हवो ॥ ८१ ॥

टीकाः—नीलकुंतलरोखं पद्मलाहिदमलम् ॥ दंतशुति-
मधुस्यंदि ग्रीवानालोपलक्षितम् ॥ ८२ ॥ इंदीवरश्रियंविभ्र द-
श्यङ्गनतान नम् ॥ घनमुक्तपय पूरनिमग्नवपुषः प्रज्जोः ॥ ८३ ॥
युग्मम्

अर्थः—त्यार पठी मेघे मुकेखा पाणीना पुरमां निमग्न थयुं वे शरीर जेतुं एवा जगवान तेमंतुं जे, काला कमलनी शोजाने धारण करतुं एतुं मुख ते प्रत्ये, लोकनां समूह जोता हवा. तें मुखः

કમલ કેવું છે તો કાલા કેશરૂપી જમરા જેમાં રહ્યા છે એવું, ને
સુંદર નેત્રરૂપી નિર્મલ પત્ર જેમાં રહ્યાં છે એવું, ને દાંતની કાંતિ
રૂપ મકરંદને ઝરતું (ઉત્પન્ન કરતું) ને કંઠરૂપ નાલે કરીને જણાવું
એવું મગવંતનું મુખ, કમલ સદૃશ જણાય છે ॥ ૫૪ ॥

ટીકા:-અનણીયોમણીરશ્મિકિન્નિરિતકકુન્નુમુખમ્ ॥ ૫૪ ॥
નાગરાજસ્ય સિંહાસનમકંપત ॥ ૫૫ ॥

અર્થ:-અટલું થયા પછી મોટા મણીની કાંતિયોવત્ ચિત્ર
વિચિત્ર કયાં છે દિશાઓનાં મુખ જેણે એવું નાગરાજનું સિંહાસન
કાંપતું હતું ॥ ૫૫ ॥

ટીકા:-વૃત્તાંતસ્તેન કૃત્તાંતઃકરણસ્યેનસા તતઃ ॥ પ્રયુક્તાવ-
ધિનાઽયોધિ પ્રજોઃ પાદપ્રસાદવત્ ॥ ૫૬ ॥

અર્થ:-ત્યાર પછી જેદન થયું છે અંતઃકરણમાં રહેલું પાપ
જેનું ઘવા તે નાગરાજે અવધિજ્ઞાન પ્રયોજીને પ્રજા સંવંધી સર્વ
વૃત્તાંત પ્રજાના પાદપ્રસાદની પેઠે જાણ્યું. અટલે જેમ તીર્થકરનો
જન્મોત્સવ જાણે છે તેમ. અથવા પોતા ઉપર જે પૂર્વે પ્રજાના ચરણનો
અનુપદ્ધ થયો છે તેમ અથવા કમલ યોગીના પંચામ્નિ કુંડમાં પૂર્વે
બસતો હતો તેથી જગથાને પોતાના ચરણપ્રસાદવડે આ પ્રકાર
ની પદવી પમાડી છે, એ પાદપ્રસાદસહિત જેમ હોય તેમ જાણતો
હશે. ॥ ૫૬ ॥

ટીકા:-સત્પ્રસન્નકુચારોદાસ્તિપ્રકાનુગતાસિકાઃ ॥ ક-
લિંકારચિત્રાયા સ્વામંજુલ્લસીલતાઃ ॥ ૫૭ ॥ વન્યાસમાઃ
સમાદાય દેવીઃ પદ્માવતીમુખ્યાઃ ॥ પરણેન્દ્રસ્તોતો જયત્યા સ્વા-
મિનં સમુદેવિવાન્ ॥ ૫૮ ॥ યુગ્મમ્

અર્થ:-ત્યાર પછી સુશોજિત છે સ્તન અને કટીથી નીચ-
 યો જાગ તે જેમનો એવી; અને તિલક સહિત છે લલાટ જેમનાં
 એવી તથા કાનનાં આજુપણવમે રચી છે સુંદરશોજા જેમની એવી ને
 સુંદર છે શ્રીવલીરૂપી લતા જેમની એવી ને વનદેવી સરસી જણાતી
 જે પદ્માવતીપ્રમુખ દેવીઓને સંઘાથે લઈને ધરણેંડ નક્તિ ક-
 રીને પાર્શ્વનાથ સ્વામી પાસે આવતા હવા. વનદેવી પ્રત્યે વિશેષણનો
 અર્થ જે સારા પત્ર જેને છે એવા લકુચ નામે વૃક્ષનો છે આશ્રય જે-
 મને એહવી ને પોતામાં વધારે સુગંધ છે માટે તિલકના વૃક્ષથી પ્રાપ્ત
 થયા છે વ્રમર જેમને એહવી ને કર્ણિકારનાં વૃક્ષવમે થઈ છે ઢાયા
 જેમને એવી ને સુંદર છે લવલી નામે લતાઓ જેની પાસે એહવી.
 ॥ ૬૭ ॥ ૬૮ ॥

ટીકા:-વિજુરીકાંઘમૂવેથ તેન મધ્યેજલોદ્ધયમ્ ॥ ઊર્મિ-
 સંવર્મિતઃ શૌરિરંતર્નિરાધિયં યથા ॥ ૬૯ ॥

અર્થ:-ત્યાર પછી તે ધરણેંડે જલના સમૂહ મધ્યે તરંગ વમે વ્યા-
 પ્ત થયેલા જગવાન દીઠા. જેમ સમુદ્રની મધ્યે નારાયણને દેલે તેમ. એ
 દૃષ્ટાંત અન્યશાસ્ત્રને અનુસારી છે તે કંદુ છે. સમુદ્રની મધ્યે શેપનાગના
 શરીર ઉપર નારાયણ સૂવે છે ને તે નાગ પોતાની હજાર કણારૂપી
 ઓઢ તેમના ઉપર ધરે છે. ને પાસે લક્ષ્મીજી પગ ઘાંપે છે, તેથી તે-
 મનું નામ શેપશાયી જગવાન કહેવાય છે इत्यादि કથા છે ॥ ૬૯ ॥

ટીકા:-મણિદીધિતિનિર્જૂતવનસંતમસં તતઃ, ॥ અપાર-
 સ્ફારદુર્વારાંબુધારાચૌરગૌરવમ્ ॥ ૭૦ ॥ આતપત્રં શ્રિયઃ સત્રં
 ફુલત્રવકણામયમ્ ॥ ધ્રુવનાધિપતેરુર્ધ્વં ડાગ્ વિજરાંઘમુ-
 વ સઃ ॥ ૭૧ ॥

अर्थः-त्यार पठी ते धरलेंद्र, मणीनी कांतीवने नाश कर्युं
घाढ अंधकार जेणे एवुं ने घणी मोटी ने दुःस्वर्था निवारण थाय
एवी जे जलधारान्त तेने हरनार ठे मोठ्यप जेनी एवुं ने शोजातुं
घर प्रफुल्लित नवफणारूपी वत्र जगवंत उपर शीघ्रपणे धारण क
रतो हवो ॥ ९१ ॥

टीका:-सोऽधस्तान्नेतुरुद्यामधाम तामरसं मुदा॥उन्नाखं र-
चयामास दासवद्दासवोपमः ॥ ९१ ॥

अर्थः-वासव इंद्र ठे उपमा ते जेनी एवो जे धरलेंद्र ते
स्वामी एवा जगवंत श्री पार्श्वनाथनी हेठळ अपरिमित पटले
घणुं ठे तेज ते जेनुं एवुं अने उंचां मुखनुं ठे नाल ते जेनुं एवा
कमलनी ह्पें करीने दासनी पेठे रचना करतो हवो ॥ ९१ ॥

टीका:-अथोपरि फणावत्रवारितांबुदविप्लवः ॥ अधोजां-
यूनदांजोजन्यस्तशस्तपदः प्रभुः ॥ ९२ ॥ प्राग्वत् प्रवृत्ते
प्यातुं नियन्त्रयर्जितः ॥ सर्वावस्थासु साम्यं हि कामं परम-
योगिनाम् ॥ ९४ ॥

अर्थः-त्यारपठी जेनाउपर फणारूप वत्र वने मेघनोउपद्रव
निवारण कर्यो ठे एवा ने नीचे सुवर्ण कमलने विषे थाप्या ठे मुं-
दर पग जेणे एवा प्रभु पुर्यनी पेठेज उपद्रवने जे आगंवर तेणे
रहित ध्यान करवाने प्रवर्तता ह्वा ते यात घटेज मोटा योगीश्वर-
ने मुख दुःखादि सर्व अवस्थाने विषे अतिशे समपणुं होय ठे
॥ ९२ ॥ ॥ ९४ ॥

ટીકા:-તથાપીશે મહામર્પપ્રકર્પમેધમાલિનમ્॥મેધમાલિન-
મુદ્ધીદય તતોઽશાદીદહીશ્વરઃ ॥ ૯૫ ॥

અર્થ:-ત્યાર પછી ધરણેંડ મેધમાલી પ્રત્યે પૂર્વે કણો એવો
ઉપડ્યવ કર્યો છે તો પણ પ્રજુને વિષે મહાક્રોધે કરીને પાઠી મેધ
માલિની વધારે ઘૃષ્ટિ કરવામાં તત્પર થયો એવો મેધમાલીદેવને દે-
શી તે પ્રત્યે નાગપતિ ધરણેંડ બોલતો હવો ॥ ૯૫ ॥

ટીકા:-મૂઢ પાપીયસાં ધુર્ય મૌલે ક્રોદીયસાં જ્ઞવાન્ ॥ જિ-
નેંદ્રેપિ કિમેતદ્જ્ઞો વ્યંજયસ્યતમંજસમ્ ॥ ૯૬ ॥

અર્થ:-હે મૂઢ! અતિ પાપીમાં અપેસર, અતિ નીચ પ્રાણીના
માથાના મુગટ સમાન એવો તું જણાય છે શાચી કે જિનેશ્વરને
વિષે પણ શું આ તૈં અઘટિત પ્રગટ કર્યું! ॥ ૯૬ ॥

ટીકા:-હિપત્ત્રીશમધસ્ત્વંજો માપસ્તસમાનસઃ ॥ પાને
વશ્યે પયોરાશૌ કો નુ નિર્લ્લજ્ઞ મહ્જાતિ ॥ ૯૭ ॥

અર્થ:-હે મેધમાત્રી? પ્રજુનો દ્રેષ કરી તપ્પ્યું છે મન જેનું
એવો તું નરકમાં માંવકુ કેમ જે હે નિર્લ્લજ્ઞ પોતાને વશ નૌકા મહી
પછી સમુદ્રમાં કોણ ઘુમી મરે ॥ ૯૭ ॥

ટીકા:-અદો કારુણિકાયાપિ જિનાયેર્પ્યતિ વાલિશાઃ ॥
હિપંત્યાન્નં ધ્રુદીયાંસં કરજ્ઞાઃ કંટકાશિનઃ ॥ ૯૮ ॥

અર્થ:-મૂર્ખ પુરુષ કરુણાના સમુદ્ર એવા જિનજળી ઇર્ષ્યાકરે
છે તે આધર્મ્ય છે. ત્યાં અસંકાર યતાવે છે જે ય વાત પટે છે. મૂ-
ર્ખનો એવો સ્વભાવ હોય છે. જેમ કાંટાનું જહાણ કરનાર હંટ છે તે
અતિશે ક્રોમણ એવો આંબો તે પ્રત્યે દ્રેષ કરે છે મેમ ॥ ૯૮ ॥

टीका:-विजुनाइतपोऽसारं तेने तेऽनुजिघृक्षया ॥ नहि जा
सतां वृत्तिः परेषां विप्रलिप्सया । एए ॥

अर्थ:-जगवाने तारा उपर अनुग्रह करवानी इच्छाये ता
अज्ञान तप खोदुं करी विस्तारुं केम जे क्यारेय पण सत् पुरुषनी
प्रवृत्ति बीजा पुरुषने उगवा कारणे होयज नहीं ॥ एए ॥

टीका:-त्रालिश त्वादशा यद्वा हितमप्यऽहितं विदुः ॥
संपद्यते विरहिणां हरिणांकोऽपि दारुणः ॥ १०० ॥

अर्थ:-माटे हे मूर्ख तारा सरखा पोतानुं हित पण कोरुं
तेने अहित माने ठे ए न्याय तो आ प्रकारे थयो-जेवो विरही (वि-
योगी माणस) ने शीतल चंद्रमा ठे तो पण आकरो दुःसह वा-
गेठे तेम ॥ १०० ॥

टीका:-अतत्त्वं तात्त्विकत्वेन चित्रं निश्चिन्वते जनाः ॥ शु-
निकाशकसं व्रान्ता मन्यते रजतारमना ॥ १०१ ॥

अर्थ:-जे जग पुरुष ठे ते अयथार्थ वस्तुप्रत्ये यथार्थपणानो
निधय करे ठे, जेम व्रान्ति पामेशो पुरुष वीपना करुका प्रत्ये आतो
पणानो करुको ठे एम माने ठे तेम ॥ १०१ ॥

टीका:-एवं कमलजीवः स नागराजेन तर्जितः ॥ अपराद्धे-
पुत्रेने द्विषा मंथु विप्रकृताम् ॥ १०२ ॥

अर्थ:-ए प्रकारे कमलजीवने ते नागराजे तिरस्कार कर्षो
रतो, खट्या चुक्यो ठे वाण ने जेनो एवा पुरुषनी पेने तरकास
इच्छाये करीने विप्रकृता पाम्यो, एटवे पुत्रो पण्यो ॥ १०२ ॥

टीकाः—उपपञ्चैरपि ध्यानसंपदप्रपटमानसम् ॥ स नि-
ष्कंपं जिनं वीक्ष्य निस्तरंगपयोधिवत् ॥ १०३ ॥ प्राग्जन्मवेर-
संज्ञारवि प्रतिसारज्ञाक् ततः ॥ रुमरासंवरं सद्यः संजहार वि-
शारदः ॥ १०४ ॥

अर्थः—स्यार पठी उपपञ्चे करीने पण ध्यान संपदाने विपे
तपट ठे मन जेनुं एवा अने तरंग रहित समुद्रनी पेठे कंषाराए
हित एवा जिन श्रीपार्श्वनाथजीने देखीने पूर्व जन्मना घेरनो
समूह तेणे करीने विपरीत जजतो एटले अवधुं आचरण करता
एवा ते बुद्धिबंत मेघमालीए तत्काल उपपन्नो जे आसंवर तेने
तंहयो ॥ १०३ ॥ १०४ ॥

टीकाः—स्वागांसि सम्यगानम्य दमयित्वा जिनं ततः ॥
तापस्त्यनेन्द्रियग्रामः स्वकं धाम जगाम सः ॥ १०५ ॥

अर्थः—स्यार पठी ते मेघमाली पोताना सर्व अरराध खमा-
नीने जिन श्रीपार्श्वनाथजीने नमस्कार करीने, पोताने पधाताप
ययो ठे जे आ में खोटुं कर्युं, ते तापथी कृश ययो ठे इंद्रियोनो
समूह जेनो एवो ते देव पोताना स्थान प्रत्ये जतो द्यो ॥ १०५ ॥

टीकाः—अथ कृतज्ञयमाथं श्रीजिनं पार्श्वनाथं कमठवि-
जयदक्षं युक्तसद्धानलक्षम् ॥ मुदितजनसमाजः कीर्त्तयित्वा-
दिराजः स्वजवनमुरुशक्तिः प्राप सत्स्वामिजन्तिः ॥ १०६ ॥
॥ इति कथा ॥

अर्थः—स्यार पठी कयों ठे जयनो नाश जेणे एवा, ने कम-
ठने जीतवामां चतुर एवा, ने प्रगट ययुं ठे सारा ध्यानने विपे सत्तं

जेमने एहेवा श्रीजिन पार्श्वनाथजी ते प्रत्ये, हर्ष पमाब्धोवे स
कनो समूह जेणे एवो, ने घणी ठे शक्ति जेनी एवो ने सुंदर
स्वामी जक्ति जेनी एवो नागराजः वखाण करीने अथवा सुनि
करीने पोताना स्थान प्रत्ये जतो हवो ॥ १०६ ॥ ए प्रकारे कथा
संपूर्ण चई ॥

टीकाः—तदेवमिष्टदेवतास्तवमभिधायेदानीं संघव्यवस्थो-
पदेशरहस्यं प्रतिपादनीयं तच्च योग्यस्य पुरुषस्य प्रतिपाद्यमानं
साफल्यमाप्तादयेत् । अयोग्याय तु दीयमानं प्रत्युत्तापकाराय
स्यात् । यदुक्तम्—अप्रशान्तमतौ शास्त्रसंज्ञावप्रतिपादनम् ॥
दोषायाजिनयोदीर्घं शमनीयमिव ज्वरे ॥

अर्थः—एवी रीते इष्ट देवतानी स्तुति कही हवे संघनी
व्यवस्थाना उपदेशनुं रहस्य कहेवानुं ठे. ते रहस्य योग्य जीने
उपदेश कर्पाथो सफलताने पामशे ने अयोग्य पुरुषने अपायेधुं गुं
बदाय उल्लुं अपकारनुं कारण थाय. कथुं ठे के, जेनी बुद्धी स्थिर
नर्पी ने जीने शास्त्रना सरा तरनो उपदेश दोषनुं कारण थाय
ठे. जेम जेने ताव चट्टो ठे ते माणसने शांतिने वास्ते आपानी
दवा दोषनुं कारण थाय तेम.

टीकाः—अतोऽतिथेयमुपक्रममाण उपदेशरहस्यतणन
योग्यं धोतारं निरूपयितुमाह ॥

अर्थः—ए हेतुं माटे कहेया योग्य वस्तुनो थारन करत
अतिथेय वस्तुनो ठग्याय करत नता धंधकार उपदेश रहस्यने
कहेया योग्य धोता पुरुषनुं निरूपण करत उता कहे ठे, एटसे धो-
ता पुरुषनां कारण कहे ठे.

॥ मूल काव्यं ॥

कल्याणाजिनिवेशवानिति गुणग्राहीति मिथ्यापद्य
प्रत्यर्थीति विनीत इत्यऽशब्द इत्योचित्यकारीति च ॥
दाक्षिणीति दमीति नीतिः नृदिति स्थैर्यीति धैर्यीति सत्
धर्मार्थीति विवेकवानिति सुधीरित्युच्यसेत्वं मया ॥५॥

टीकाः—वच्यसे व्यपदिश्यसे त्वमिति युष्मदा विवक्षित-
श्रोतृनिर्देशः मयेति कर्तुरात्मनिर्देशः ततश्च जो श्रोतर्मया एवं
संघव्यवस्थां प्रतिपाद्यसे इत्यर्थः ॥

अर्थः—‘त्वं’ ए प्रकरे युष्मत् शब्दनो प्रयोग कर्षो, तेष्वां आ
काव्यमां कहेलां लक्षण सहित जे श्रोता पुरुष तेनो निर्देश कर्षो;
अने ‘मया’ ए प्रकारना प्रयोगथी कर्ता ए पोतानो निर्देश कर्षो, तथा
हे श्रोता पुरुष हुं तारा प्रत्ये संघनी व्यवस्था प्रतिपादन करुं ए-
टलो अर्थ थयो.

टीकाः—कस्मादित्याह ॥ कल्याणाजिनिवेशवानिति ॥
इति शब्दाः सर्वेऽप्यत्र हेत्वार्थाः ॥ कल्याणः शुभोऽजिनिवेश
आग्रहः सद्ग्रह इत्यर्थः ॥ तद्वान् ॥

अर्थः—शा हेतु माटे एवा श्रोता प्रत्ये आ ग्रंथ कहुं हुं ?
एवी आशंका करी कहे वे जे आ काव्यमां जे सर्व इति शब्द वे
तेनो हेतुरूपि अर्थ वे माटे कल्याण एटसे शुभने बिषे प्रवेश शुभ
वस्तुनो आग्रह एटसे सद्ग्रहवस्तुनुं ग्रहण करवुं ने अतद् वस्तुनो
त्याग करवो एवा गुण सहित श्रोता पुरुष होय.

टीका:-यतः सद्ग्राहिणो हि सदुपदेशरत्नश्रवणे परमानन्दः
समुद्भवसति!! असद्ग्राही तु तद्व्यवहारे कदाग्रहप्रस्ततया सयुक्ती-
रपि स्वमतिकल्पिताऽतात्त्विकवस्तुसमर्थकत्वेन योजयति ॥

अर्थ:-जे हेतु माटे साची वस्तुने ग्रहण करनार पुरुषने
तो सारा उपदेशरूपी रत्न सांजळीने परमानंद (उद्वेग) प्राप्त
थाय वे, ने असद् वस्तुने ग्रहण करनार पुरुषने तो ते सारी वस्तु
सांजले तो पण पोते कदाग्रहमां गळायो वे माटे शास्त्रोक्त सारी
युक्तिने पण पोतानी मतिये कळेवेली जे खोटी वस्तु तेनुं प्रतिपादन
करवा जणी जोमे वे ॥

टीका:-यदुक्तं ॥ आग्रही वत निनीपति युक्तिं तत्र यत्र
मतिरस्य निविष्टा ॥ पक्षपातरहितस्य तु युक्तिर्यत्र तत्र मति-
रेति निवेशमिति ॥

अर्थ:-ते वात शास्त्रमां कही वे जे आग्रही पुरुष ज्यां पो-
तानी मति प्रवेश यद् वे त्यां युक्ति पमाकवा इच्छे वे एटले जे क-
दाग्रहमां पोतानी मति चोटी वे त्यां शास्त्र युक्तिने लक्ष जवा इच्छे
वे. ने पक्षरहित जे पुरुष तेनी मति तो ज्यां युक्तिवे त्यां प्रवेश पामे
वे एटले युक्ति सहित वे तेनुज ग्रहण करे वे ए प्रकारे अहिं पण
सारो पुरुष वे ते सारनुं ग्रहण करे वे ने असत् पुरुष वे ते अस-
त्नुं ग्रहण करे वे ॥

टीका:-अथवा कल्याणं मोक्षः तत्रांजनिनिवेशोऽध्यवसाय-
स्तद्वान् यतो ज्ञाननिर्दिनां सदुपदेशोऽपि न चेतसि स्थितिं
यप्नानि ॥

અર્થ:-કલ્યાણ શબ્દનો વીજી રીતે અર્થ કરે છે. જે કલ્યાણ કહેતાં મોક્ષ તેમાં જેનો અધ્યવસાય છે, એટલે નિશ્ચય છે, એવો શ્રોતા પુરુષ હોય કેમજે જ્ઞવાજ્ઞિનંદી જે પ્રાણી તેના ચિત્તમાં સાચો એવો પણ ઉપદેશ રહી શકતો નથી ॥

ટીકા:-યદુક્તં ॥ કલ્યાણકાંક્ષિણાં નૃશામુપદેશઃ સુખાયતે ॥ જ્ઞવાજ્ઞિનંદિનાં ચિત્રં સ એવ ગરલાયતે ॥

અર્થ:-તે કહ્યું છે જે મોક્ષને ઇચ્છતા જે પુરુષ તેમને સાચો ઉપદેશ અમૃત જેવો લાગે છે, ને જ્ઞવાજ્ઞિનંદિ પ્રાણીને તેજ ઉપદેશ જેર જેવો લાગે છે. એ વાત આશ્ચર્યકારી છે. ॥ કવિ શબ્દ ઘટનાનો તાત્પર્યાર્થઃ ॥ જેમ સુવર્ણને ઇચ્છતા જ્ઞાન્યશાસ્ત્રી પ્રાણીને તે સંપંધિ જે ઉપદેશ એટલે આ પ્રકારે નિશ્ચે સુવર્ણ સિદ્ધિ પાવે એવો, જે સાચો ઉપદેશ તે અમૃત જેવો પાવે છે, એટલે લોકમાં કહેવાય છે જે અમૃત ત્રિંધવને સુવર્ણ તથા અંજર અમર ઇત્યાદિ ગુણ વૃત્તિ પાવે, ને તે દ્રવ્ય દ્રવ્યક પુરુષને જેવો જ્ઞાતવેધી સદૃશવેધી રસ પ્રાપ્ત પાવે, ને જે જ્ઞવાજ્ઞિનંદિ એટલે જે પોતાને મહ્યું છે તેજ દારિદ્ર્ય પામ્યામાં યુક્તિ એવા નિર્જાન્ય પ્રાણીને તે સુવર્ણ સિદ્ધિનો ઉપદેશ જેર જેવો લાગે છે એ આશ્ચર્ય છે એ પ્રકારે અર્થાંતરણ સૂચના કર્યો છે.

ટીકા:-તથા ગુણપ્રાદીતિ ॥ અદ્યપીયસોપિ ગુણસ્ય પ્રદૂષણ પ્રવણઃ ॥ દોષૈકપ્રાદિણો દિ અવિદ્યમાનેરિ દોષે તદ્દપ્રાદૃક્ત્વમેવ સ્યાત્

અર્થ:-વલી શ્રોતા પુરુષ જેવો હોય, ગુણપ્રાદી, અતિશે યોગે ગુણ હોય તેનું પણ પ્રદૂષણ કરવામાં પ્રવીણ, ને જે દોષપ્રાદી છે. તે

ये दोनों लोग न होयें तेनां पय दोष खोजी काहीन दोषमुन प
रम मः के ॥

॥ नात्रातीव विधातव्यं दोषदृष्टिरे मनः ॥
॥ दृष्टिमान्नेति तच्चिन्तानां प्रकाशात् इति ॥ २ ॥

॥ अथ शिवोक्तः ॥
 शिवः—ये माते वाच्यमां कर्तुं ये जे क्षतिरो योग दणिजे
 तिनो माला माला कर्तुं नैम जे योग न होय तो पणा योग दडित
 माला मिळत नये माते ये ॥ इत्यादि ॥

[illegible][illegible][illegible]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

॥ १ ॥ निदानकथं प्रतिपादयति ॥

અર્થ:-વસી તે શ્રોતા કેવો હોય તો વિનીત હોય એટલે ગુરુ આદિક પ્રાપ્ત થયે ત્તે ઝડું થવું ઇત્યાદિ વિનય કરવાની સાક્ષતા વાલો, કેમ જે ગુરુમહારાજ વિનીત શિષ્ય જાણીજ સિદ્ધાંતનું તત્ત્વ આપે છે.

ટીકા:-પદુક્તં ॥ વિણયદ્યુયંમિ સીસે દિંતિ સુચ્યં, સુરિણો કિમ્બરિયં ॥ કોવા ન દેહ જિવ્વલં કિં પુણ સોવન્નિય યાસે ॥

અર્થ:-શાસ્ત્રમાં કશું છે વિનયનો જાણ એટલે વિનયનો કરનાર એવો શિષ્ય, તે જાણી આચાર્ય સિદ્ધાંત આપે છે એમાં શું આશ્ચર્ય છે દૃષ્ટાંત:-જેમ કોઈ મોટો પુરુષ સોનાનો થાસ લઈને જિદ્દા માગવા આવે તો તેને કોણ ન આપે અર્થાત્ સર્વે આપે તેમ ॥

ટીકા:-હુર્વિનીતાય પુનર્ન કિંચિદુપદિશંતિ ॥ પદુક્તં ॥ સેહંમિ હુર્વિણીય વિણયવિદાણં ન કિંચિ આશ્ચકે ॥ ન પ-વિદ્ધાશ્ચાહરણં પતિયંચિયકન્નદરથ્યસ્ત ॥

અર્થ:-અને હુર્વિનીત શિષ્ય જાણી આચાર્ય કાંઈ ઉપદેશ ન કરે જે હેતુ માટે શાસ્ત્રમાં કશું છે જે હુર્વિનીત શિષ્ય જાણી વિનય વિધાનાદિ કાંઈ પણ નથી કહેતા. તે ઉપર દૃષ્ટાંત:-જેમ વેદન પદા છે કાન દાખ જેના એવા પુરુષ પ્રત્યે શોજાને ઓંચે આજ્ઞરણ નથી આપેતા તેમ.

ટીકા:-તથા અદાઠ ઇતિ ॥ ઋતુસ્વજ્ઞાવઃ ॥ ગુર્વાદિપુ ઝી-વિકાનિરપેદાપ્રવૃત્તિરિત્યર્થઃ ॥ શતો દિ ન વિપાયોગ્યઃ ॥ યતો ઽવિનીતાય દ્યુબ્ધાયાઽનૂજયે ન માં પ્ર્યાદિતિ વિષેવાદેતિ ॥

અર્થ:-વસી તે શ્રોતા પુરુષ કેવો હોય ? તો અદાઠ એટલે સરસ સ્વજ્ઞાવી ગુર્વાદિકાને વિષે આજીવિકાદિકની અપેક્ષારહિત

સેવામાં પ્રવર્તતો એવો હોય. જે શબ્દ પુરુષ છે તે વિદ્યા યોગ્ય નથી
જે માટે સરસ્વતીયે પોતે કહ્યું છે જે અવિનીત તથા લોચી તથા
શબ્દ પુરુષ એટલા જાણી મારું ઉચ્ચારણ ન કરવું ॥

ટીકાઃ—તથોચિત્યકારીતિ ચ ॥ લોકાગમાદિરોધેન ગુર્વા-
દિયુ યથાનુરૂપં વિનયાદિપ્રવૃત્તિરોચિત્યં ॥ તત્કરણશીલઃ ॥ ઔ-
ચિત્યહીનસ્ય હિ શેષગુણાઃ સંતોપિ કાશકુસુમસંકાશાઃ ॥

અર્થઃ—વહી તે શ્વેતા પુરુષ કેવો હોય તો કે ઉચિતપણું કર-
નાર એટલે લોકમાં તથા શાસ્ત્રમાં વિરોધ ના આવે તેમ ગુરુશ્રી-
શિષ્યે શિષ્યે જેમ પટે તેમ વિનયાદિકનું કરવું તેને ઉચિતપણું કહીએ
તેને કરવાનો જેનો સ્વભાવ છે એવો, ઉચિતપણા વિના ધીજા તરે
પુષ્ટ થવારિ દોષ તો પણ કાશ નામે કોઈ તૃણવિશેષ તેના પુષ્પ
જેવા ભવામાં છે ॥

ટીકાઃ—યદુક્તં, ઔચિત્યમેકમેકસ્ય ગુણાનાં કોટિ-
રેખાઃ વિનયપત્તે ગુણમામ ઔચિત્યપરિવર્જિત ઇતિ ॥ ઓ વિશે-
સપદ્મચંદ્ર ॥

અર્થઃ—જે માટે જાણમાં કહ્યું છે જે એક ઉચિતપણું કરના
સ્વભાવે સ્વભાવે અને એક ગામ કોટીગુણ થાયો તો પણ ઉચિત-
પણા વિના તે મરે ગુણ હોય જેવા થાય છે, તથા જગાએ બધાર મૂક્યો
હે. કે મરે વિશેષતઃ એક શાસ્ત્રમાં નેત્રાં કરે છે ॥

ટીકાઃ—અથ દક્ષિણીનિ ॥ દક્ષિણમનુષ્યતા ॥ જન-
સ્થિતુરર્ચિત્ ॥ તદ્વાન ॥ નિર્દક્ષિણયો હિ વાંધવાનામનુષ્ય-
સ્થિતે ૭૮૩ ॥

अर्थः—वली ते श्रोता पुरुष केवो तो के माहापण (अनुकूल) पणाये सहित लोकना चित्तने अनुसरवापणुं, अर्थात् जेने देखीने बुद्धिवान्ने एम जणाय जे आ पुरुष तो माहो ठे एवा गुण सहित. केमके जेमां माहापणपणुं नथी, ते पुरुष पोताना धंधुने पण उद्देग करनार थाय ठे ॥

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥ निर्दाक्षिण्यो मुच्यते बंधुनृत्यैस्तन्मुक्तस्य ह्रीयतेऽस्य प्रिवर्गः ॥ ह्रीणे चास्मिन्मेदिनीनारकारी कारीपान्नो जीवति व्यर्थमेव इति ॥ ५ ॥

अर्थः—जे माटे शास्त्रमां कह्युं ठे जे पुरुष माहापण प. णाए रहित ठे, तेने पोतानो धंधु तथा सेवक ते पण त्याग करेठे जे ज्यारे तेमणे त्याग कर्यो त्यारे ते पुरुषना धर्म अर्थ ने काम ए त्रयो पुरुषार्थ नाश पाम्या त्यारे ते पुरुष निःकेवल पृथ्वीनो नार करनार थयो ने सुका ठाणनी पेठे बाखवा बिना यीजा कोइ कार्यमां उपयोगी न थयो माटे एनुं जीवन व्यर्थ ठे ॥

टीकाः—तथा दमीति ॥ जितेंद्रियः ॥ अजितेंद्रियो हि गुरुसेवायामपि मंदायते ॥ यदुक्तं ॥ अनिर्जितेंद्रियमामः कांतालक्षितकीलितः ॥ न सेवते गुरुं तस्मात् कृतस्यस्तत्त्वनिर्णय इति ॥ ७ ॥

अर्थः—वली ते श्रोता पुरुष केवो ठे तो के दमी एटसे जितेंद्रिय. जेणे इन्द्रियो जीती नथी ते गुरुसेवाने बिषे पण मंद थाय ठे जे माटे शास्त्रमां कह्युं ठे जे, नथी जीत्यो इन्द्रियोनो समूह जेणे एवो ने स्त्रीयोना बिसासना बिषे जे बंधायो एवो पुरुष गुरुने सेवे

नहीं, ते माटे ते पुरुषने तत्वनो निश्चय क्यांथीज होय ? ॥ ८ ॥

टीका:-तथा नीतिचूदिति ॥ सदाचारपरायणः ॥ तद्वतो हि सर्वेपि साहाय्यं जजंते ॥ तद्विपरीतस्य च वैपरीत्यम् ॥

अर्थ:-बली ते श्रोता पुरुष केवो होय तो के नीतिनो धारण करनार एटसे सदाचारने विषे तत्पर, सदाचारवालाने निश्चे सर्वे पण सहायः करे वे अने असत् आचरण करनारुं विपरीतपण करे वे ॥

टीका:-॥ यदुक्तं ॥ यांति न्यायप्रवृत्तस्य तिर्यचोपि सहायताम् ॥ अपंधानं तु गच्छन्तं सोदरोपि विमुंचतीति ॥ ९ ॥

अर्थ:-॥ शास्त्रमां कष्टं वे जे न्याय मार्गे चालनारनी सहाय तिर्यच एटसे पशु पक्षी पण करे वे, ने उन्मार्गे चालनार पुरुषनो सोदर (जाड) पण त्याग करेवे ॥ ९ ॥

टीका:-तथा स्थैर्यीति ॥ स्थैर्यं कार्यारंजे अनौत्सुक्यं तद्वान् ॥ उत्सुका हि राजस्येन कार्यमारजमाणाः शास्तरमप्युद्ध-जयंति ॥

अर्थ:-बली ते श्रोता पुरुष केवा होय तो, स्थैर्यीं केहेतां कार्यना थारंजने विषे स्थिरतावाला, अने जे स्थिरतावाला नथी ने कार्यनो थारंज करे वे ते पुरुष पोतानो जे शिक्षक तेने पब ठोके पमाने तेमां शुं कहेवुं ?

टीका:-यदुक्तं ॥ अस्थिराः स्वरिणो नूनं कोजयंति प्रभु-नपि ॥ अचञ्चलानां सुखारंजा युगांतपर्यन्ता इवेति ॥

अर्थ:-जे माटे शास्त्रमां कष्टं वे जे अस्थिर होय ने सेवा

चारी होय. ते निश्चे मोटा पुरुषने पण होज पमाणे ठे, जेम प्रसय कालनो वायु पर्वतोने पण कंपावे ठे तेम ॥

टीकाः—तथा धैर्यीति ॥ धैर्यमापत्स्वपि मनसो ऽहोच्यत्वं ॥ तद्वान् ॥ अधीरो हि विघ्नाकुलितचेता गुरुमपि हीक्षयति ॥ यदुक्तं ॥ विघ्नविह्वोजितस्त्वांतः कदाचिद्धर्मकर्मणि ॥ कातरः सातरसिको गुरुमप्यवमन्यत इति ॥ ११ ॥

अर्थः—बली श्रोता पुरुष केवो होय ? तो, धैर्यी एंटले धैर्य ते आपत् कालमां पण मननुं न होजवापणुं एवा गुणे करी सहित ते धीरजवालो कहेवाय ने जे अधीर पुरुष ठे. ते तो विघ्नवने आ-कुल ठे चित्त जेनुं एवो ठतो गुरुनी पण हीक्षना करे ठे. जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे प्यारेक विघ्नवने होज पाम्युं ठे चित्त जेनुं एवो पुरुष धर्म कर्मने विषे रंक जेवो थाय ठे अने शातामुखनो खालची थाय ठे, त्पारे गुरुनी पण अवगणना करे ठे.

टीकाः—तथा सद्धर्मार्थीति ॥ सन् शोचतो भर्मा लोकप्र-वाहरहितः ॥ आज्ञानुगतः प्रतिश्रोतोपरनामा पारमेश्वरः शुद्धो मार्गस्तस्यार्थी गवेपकः ॥ लोकप्रवादनिरते हि पुंसि जलभृत-कुञ्जोपरिपातुकजलविंदुरिव गुरुरूपदेशो बहिर्मुखति

अर्थः—बली ते श्रोता पुरुष केवो होय ? तो सद्धर्मार्थी ए-टले सारो शोचतो जे लोकप्रवाद रहित ती धंकरनी आज्ञाने अनु-सरतो प्रतिश्रोत ए प्रकारनुं जेनुं बीजुं नाम ठे एवो परमेश्वर सं-बंधी शुद्ध मार्ग तेनो गवेखणा करनार एवा सद्धर्म सहित भोगा जोइए. केमु जे लोकप्रवाद्ने विषे अति आराध. धर्मो जे पुरुष

तेने विषे गुरु महाराजनो उपदेश प्रवेश पामतो नथी वारणे नीकसी जाय ठे जेम जलवके संपूर्ण जरेला कुंज उपर जेटहुं पाणी पके ते संवें वारणे नीकसी जाय ठे तेम.

टीका:- ॥ यदुक्तं ॥ अंधं प्रति यथा घास्यं गानं च वधिरं प्रति ॥ अनर्थिनं प्रति व्यर्थं तथा सद्धर्मदेशनम् ॥ १२ ॥

अर्थ:-जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे आंधला प्रत्ये सुंदर नृत्य करवुं तथा वेहेरा प्रत्ये सुंदर गान करवुं जेम व्यर्थ ठे, तेम जे पुरुषने साचा मार्गनी अजिजापा नथी ते प्रत्ये साचा मार्गने उपदेश करवो व्यर्थ ठे ॥

टीका:-तथा विवेकवानिति ॥ पारिणामिक्या बुद्ध्या युक्तायुक्तविमर्शो विवेकस्तद्वान् ॥ विवेकी हि हेयपरित्यागेनोपादेयमुपादत्ते ॥

अर्थ:-चली ते श्रोता पुरुष केवो होय तो के विवेकवाली एटखे जे करवाधी, पक्षाताप न थाय, एवुं करावनारी जे बुद्धि तेने पारिणामिकी बुद्धि कहीए तेवी बुद्धिये करी युक्त, तथा युक्त अयुक्तनो जे विचार करवो तेने विवेक कहीए तेवा विवेक सहित जे होय ते विवेकी कहीए ॥

टीका:-तदुक्तं-हेयं विहाय विरलाः सद्धर्मद्विवेकादादेयमत्र समुपाददते पुमांसः ॥ संप्रत्यहो जगति हंत पिबन्ति नीरात्, क्षीरं विविच्य सहसा विहगाः कियन्तः ॥ १३ ॥

अर्थ:-ते कहुं ठे, जे पुरुष सत् असत्ना विवेकधी त्याग करवा योग्यनो त्याग करे ठे, ने ग्रहण करवा योग्यनुं ग्रहण करे ठे,

તેવા પુરુષ શ્રા જગતમાં વિરલા છે. એટલે થોભા છે ॥ જેમ વર્તમાન કાલે જગતમાં કેટલાક પક્ષી દૂધને જલ લે જેમાં હોય છે તેમાંથી તે લેને ઈંદ્રપણે જૂદાં કરીને દૂધનું પાન કરે છે ને જલનો ત્યાગ કરે છે ॥૧૩॥

ટીકા:- ॥ તથા સુધીરિતિ ॥ સુધી પ્રાજ્ઞઃ ॥ અજ્ઞે હિ વ-
ક્તાપિ ગુરુર્ન કિંચિત્ સંસ્કારમાધાતુમીષ્ટે ॥ યદુક્તં ॥ વ્યા-
ખ્યાતા કં ગુણં કુર્યાદ્દિનેયે મંદમેષસિ ॥ દુરેષસિ શિતોપ્યેતિ કુ-
ઘારઃ કુંઘતાં હવાત્ ॥ ૧૪ ॥ તત્ત્વેવં પૂર્વોદિતસકલગુણગણસંપન્ન-
સ્ત્વં જોઃ શ્રોતસ્તતો મયોપદેશસર્વસ્વં શ્રાવ્યસે ઇતિ કૃતાર્થઃ ॥

અર્થ:- વઢી તે શ્રોતા પુરુષ કેવો હોય તો, સુધી એટલે જા-
ણો, કેમ જે અજ્ઞાની પુરુષને વિષે, સારું કહેનાર એવા પણ ગુરુ,
કાંઈ પણ સારો સંસ્કાર ચલાવવા સમર્થ નથી. જે માટે શાસ્ત્રમાં
કહ્યું છે જે મંદ બુદ્ધિવાળા શિષ્યને વિષે, ઉપદેશ કરનાર ગુરુ શો
ગુણ કરી શકે? કાંઈ ન કરી શકે. જેમ કુદ્દામાંથી ન બેદાય એટલું
દુઃખદાયી કાષ્ટ તેને વિષે તીવ્રો એવો પણ કુદ્દાનો બસાત્કારથી કું-
ઘિત થાય છે તેમ તે માટે પૂર્વે કહ્યા એવા સકલ ગુણ ગણ તેણે સ-
હિત એવો તું શ્રોતા પુરુષ તું માટે, હું ઉપદેશનું સર્વસ્વ સંજ્ઞાલાવું.
અર્થાત્ એવા શ્રોતા પ્રત્યે શ્રા સર્વોપરિ ઉપદેશ સંજ્ઞાલાવવા યોગ્ય છે,
એ પ્રકારે શ્રા વીજા કાવ્યનો અર્થ થયો ॥ ૨ ॥

ટીકા:- ઇદાનીં યોગ્યશ્રોતારં પ્રતિ યદુક્તવ્યં તત્પ્રસ્તાવના-
મારચયિતું વૃત્તદ્વયમાહ ॥

અર્થ:- હવે યોગ્ય શ્રોતા પુરુષ પ્રત્યે જે કહેવા યોગ્ય છે તેની
પ્રસ્તાવના કહેવાને લે કાવ્ય સંધાયે કહે છે.

मूलकाव्यं

इह किल कलिकालव्याख्यव क्रांतराल-
स्थितजुषि गततत्वप्रीतिनीतिप्रचारे ॥

प्रसरदनवबोधप्रस्फुरत्कापथौघ-

स्थगितसुगतिसर्गे संप्रति प्राणिवर्गे ॥ ३ ॥

प्रोत्सर्पन्नस्मराशिग्रहसखदशमाश्रयसाम्राज्यपुण्य-
न्मिथ्यात्वध्वांतरुद्धे जगति विरलतां याति जैनैर्जमार्गे ॥
संक्षिप्तद्विष्टमूढप्रखलजरुजनाभ्नायरक्तैर्जिनोक्तिप्रत्यर्थी
साधुवेषैर्विषयिजिरजितः सोयमप्राथि पंथाः ॥ ४ ॥

टीका:-एवंविधे प्राणिवर्गे सति साधुवेषैः सोयं पंथा अ-
प्राथीति संबंधः । अप्राथि अतानि । अत्रचाप्राथीति प्रये-
रिन्तस्य इचि वेल्यनेन सानुबंधत्वाद्भिकक्षपीय-ह्रस्वनिर्मु-
क्तपक्षे रूपम् ॥

अर्थः-प्राणीनो समूह, आगळ कहीशुं ए प्रकारनो यां
वते, साधु वेष धारी पुरुषोए आ मार्ग विस्तार्यो ठे. आ ठेकां
व्याकरण विचार जे अप्राथि एवं जे रूप थयुं ते तो इन्त एवो जे
प्रथम धातु, तेनुं “इचि वा” ए सूत्रे करीने जे पक्षे विकल्पे-ह्रस्वता
नयी यती ते पक्षे अप्राथि एवं सिद्ध रूप थाय ठे ॥

टीका:-कोऽसौ पंथा मार्गः स्वमनीषिकाकल्पितं मतं। सोऽयं
स इति सकलजनप्रसिद्धो ज्यमिति इदानीं प्रत्यक्षोपलब्ध-
मानः कथमप्राथि ? यजितः समंताद् चूरिदेशेऽप्यित्यर्थः ॥

अर्थः—आ ते कीयो मार्ग एटखे पोतानी बुद्धिये कल्पना कर्यो एवो ते कीयो मत ठे ? तो सकल जनने प्रसिद्ध एवो आ प्रत्यक्ष जणातो मत ठे. ते कये प्रकारे विस्तार्यो ? तो चारे पासे घणा देशमां विस्तार्यो.

टीकाः—कै. साधुवेपैः साधोः सुविहितस्येव वेपो रजोहरणा-
दिनेपथ्यो न त्वाचारो येषां ते तथेति ॥ सन्मुनिखिंगमात्रधारिणिः ॥

अर्थः—कोणे मार्ग विस्तार्यो ? तो रजोहरणादि सुविहित साधुनो जूपण रूपी जे वेप, तेनुं धारण करता पण ते सुविहितना आचारनुं धारण न करता एवा, वेप मात्र धारी एटखे साचा मुनिना खिंगमात्रनुं धारण करनार एवा पुरुषोये ॥

टीकाः—कुत एनदित्यत आह ॥ विपयिनिः ॥ विपयवन्ति संसारगुप्तौ बभ्रन्ति आसेविनं प्राणिनमिति विषयाः शब्दादयः ॥ तद्भद्रिर्निर्दिष्टार्थव्यासंगिनिः ॥ विषयासंगो हि यतीनां दीक्षया विरुध्यते ॥

अर्थः—शा हेतु माटे तो त्यां कहे ठे जे संसार रूपी बंधी-
खानाना घरने विपे पोताने सेवन करनार प्राणीने बांधी राखे ते विषय कहीए, ते शब्दादि पांच विषय तेणे सहित एटखे निःकेवल विषय मात्रमांज आसक्त एवा ते साधुवेपि ठे माटे केम जे यतिने, विषयमां आसक्तपणुं अने दीक्षापणुं ए घेने परस्पर विरुद्ध ठे. ही रीते ? तो ज्यां दीक्षापणुं ठे त्यां विषयासक्तपणुं नथी अने ज्यां विषयासक्तपणुं ठे त्यां दीक्षापणुं नथी

टीकाः—॥ यदुक्तम् ॥ मुहुरपह्नियमाणाः सारयोऽक्षोरि-

वाक्यैर्जवफलक उदारेऽतीव चन्द्रम्यमाणाः ॥ वधविशसनबंधः
सादमासादयन्ते, परमधिपयज्ञाजो दीक्षिता भूरिकासम् ॥

अर्थः—जे माटे शास्त्रमां कळुं ठे जेम पासा वने सोगटां
बाजीमां चारेपार घोघर जमेठे ने त्यां अनेक प्रकारे घात तथा
नाश तथा बंधन खेद पामे ठे तेम चतुर्गति संसाररूप चोपट खेडने
बिबे धिपयज्ञोगी दीक्षावंत प्राणी पण अतिशे जमश करतां करतां
घणा काल सुधी अनेक प्रकारे नाशघात बंधनादिके करीने खेदपामे ठे.

टीकाः—॥ किरूपः पंथाः, जिनानामर्हतामुक्तिर्वचनमाग-
मः तस्य प्रत्यर्थी विरोधी पारमेश्वरसिद्धांतविपर्यस्तार्थप्ररूप-
णरूपतया तदजिहितयुक्त्याधितः ॥ कस्मादेवंविधः पंथाः
प्रथितस्तेरित्यत आह ॥

अर्थः—केवो मार्ग तेमणे विस्तार्यो ? तो जिन जे अहिंसा
तेमना वचनरूपी जे शास्त्र तेनो विरोधि, एटखे परमात्मानो कहेलो
जे सिद्धांत तेथी विपरीत जे अर्थनी प्ररूपणां तेणे करीने ते सि-
द्धांतमां कहेली जे युक्ति तेथी बाध पामेलो. शा माटे ए प्रकारनो
मार्ग तेमणे विस्तार्यो ? ते कहे ठे.

टीकाः—संक्लिष्टेत्यादि ॥ संक्लिष्टः सातत्येन धार्मिकजनो
प्रतापकार्त्तरौद्राध्यवसायवान्, छिष्टो मत्सरि गुणवद्गुणग्रंशन-
प्रवणबुद्धिः ॥ मूढः ॥ हेयोपादेयविमर्शशून्यः ॥ प्रखलः ॥ प्र-
कर्षण पिशुनः गुणवद्गुणासद्गुणारोपणचतुरः जनो दुर्मैधा
यो जनस्तेपामेव चतुर्विधः संघस्तस्याम्नायः शिष्यप्रतिशि-
ष्यादिसंतानः ॥ तत्र रक्ताः प्रीतिमंतः ॥ यद्वा संक्लिष्टादिवि

शेषणोपेतो जनो नाम सुविहितसंघस्तस्यान्नायः गुरुपारंपर्या-
गतः श्रुतविरुद्धाचरणा तत्र रक्ताः पक्षपातिनस्ते, ते हि स्वस-
दशजनाचरितं ग्रामाण्येन प्रतिपद्यन्ते

अर्थः:-जे निरंतरपणे करीन धार्मिक जनने उपताप करनार
एवा जे आर्चरौड अध्यवसाय तेमणे सहित थने मत्सर सहित
एटखे गुणवान पुरुषना गुणने नाश करवा तत्पर जेनी बुद्धि ठे
अने त्याग करवुं तथा ग्रहण करवुं ते संबंधि जे विचार तेणे र-
हित माटे मूढ पुरुष थने अतिशे खल एटखे अतिशे आश्रित,
गुणवानना गुणने विषेशसत् दोषना आरोपण करवामां चतुर थने
जरु एटखे दुष्ट बुद्धिवालो. एवो जे लोक तेनो चार प्रकारनो संघ
(साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका रूप) तेनो जे आम्नाय एटखे शि-
ष्यने तेना शिष्य इत्यादि विस्तार ते विषेशशक्त (प्रीतिवाला) ते
पुरुष ठे, ए हेतु माटे अथवा पुंका अप्यासायवालो, छेपी, मूढ,
प्रखल, जरु ए प्रकारनां विशेषणे सहित एवो जे जन एटखे नाम
मात्रे करीनेज सुविहित संघ पण गुणवगेनहीं, एवानो जे आम्ना-
य एटखे गुरु परंपरागत शास्त्र विरुद्ध जे आचरण तेने विषेश
शक्त एटखे पक्षपाति एवा जे साधुवेपी पुरुषो ठे ए हेतु माटे, केम
जे तेज पोताना सरखा जे लोक तेनुं आचरण प्रमाणपणे धंगी-
फार करे ठे.

टीका:-॥ यदुक्तं ॥ एगचरिं मन्नंता, सवंपि तेमि एणसु
यदुंता ॥ रागदोसगायणछा, केइ पसंसंति निरुम्मे ॥

अर्थ:-जे माटे शास्त्रमां बदेसुं ठे जे एक आचारवादाने
माननार केटसाक पुरुष ठे ते तेमना मार्गमां पोने पण बर्नता ठना

पोताना दोपने ढांकवाने अर्थे धर्मरहित पुरुषोने पण प्रशंसा करे

टीका:-अत एवविधा जिनोक्तिप्रत्यर्थिनमेव मार्गं प्र-
थयन्ति ॥ अथ चास्वतीव दीप्यमाने पारमेश्वरे पथिकुत एवं-
विधपथप्रथनस्य तमस इवावकाशः ॥ तत्राह ॥ जगति लोके
विरसतां स्तोकतां अल्पजनान्युपगमनीयतां याति पाप्नुवति
सति ॥ कस्मिन् ॥ जिनेन्द्रमार्गे जगवत्प्रणीते शुद्धे प्रतिश्रोत-
सि पथि ॥

अर्थ:-एहीज कारण माटे ए प्रकारनो जिनेश्वर जगवंतना
वचनना शत्रुरूपज मार्ग तेने विस्तारे वे. ते उपर आशंका करे वे,
जे सुपंनी पळे देदीप्यमान परमात्माना मार्गने विपे हाथी. ए प्र-
कारना मार्गना विस्तार रूपी अंधकारनो प्रवेश थयो ? तो कहे वे
के जगत्मां जिनेन्द्र जगवंते कहेलो ने संसार मार्गथी उलटो पणो
शुद्ध मार्ग विरसपणाने एटले थोभापणाने पामे ठते जावार्थ-लो-
कां शत्रु पुरुषज शुद्ध मार्गने पामवार्थी उत्सूत्र मार्ग विस्तार पाम्यो.

टीका:-कम्मादेन दिव्यत आह ॥ प्रोत्सर्पद्जस्मेत्यादि ॥
प्रोत्सर्पद्जं जगवधीमहार्थीरमुक्तिसमये तज्जन्मराशिरांक्रांता
मत्स्यस्य बाधाविधायित्वात् प्रोज्झन्माणो जन्मराशि-
नात्ता संसारादिवत्कृगे महत्स्यस्य सत्त्वा मिश्रं राजादित्यादन॥
अथ प्रोत्सर्पद्जजन्मराशिप्रदसत्त्वं यददमाधर्यमसंपत्ति-
द्वयम् ॥

अर्थ:-शार्थी एम थयुं ? तो त्यां कहे वे जे जगवान थी
महार्थीरमनि कृके सत्ता ने समये उदय पाम्यो, ने तेमनी जन्म-
राशेने संसारा थयो ए माटे. तेम महार्थीर स्वामीना पक्षपाती

संघने बाधा पमामतो जस्मराशि नामा ग्रह ठे, ते मंगलादि ग्रहनी पेठे महा आकरो ग्रह ठे तेनुं मित्ररूप जे असंयति पूजा नामे दशमुं आश्चर्य ठे तेथी.

टीका:- अत्र च सख्यं जस्मराशिदशमाश्चर्ययोर्लौकिकस-
खयोरिष्टयोरपि साहचर्येण दुष्करैककार्यकारित्वं ॥ तच्चेह
कार्यं द्वयोरपि यथावन्दमावह्यकारित्वेन मिथ्यात्वपोषः ॥ क्व-
चिदसंज्ञाव्यवस्तुदर्शनं ह्याश्चर्यं ॥ असंयजनपूजा चानंतकाल-
जावित्वादसंज्ञाव्या वर्ततेऽतो जवत्याश्चर्यतश्च दशमं ॥

अर्थ:-अहीं जस्मराशी ग्रहने अने दशमाश्चर्यने परस्पर
लौकिक मित्रनी पेठ मित्रता ठे केम जे घेने पण संघाते दुष्कर
एयुं एक कार्य प्रत्ये करवापणुं ठे, ते एक कार्य कीयुं ? तो ते घेने
पण पोतानी नजरमां आवे तेम वर्तता माटे यथावन्द एवा जे पु-
रुप तेमनुं प्रबलपणुं करावीने मिथ्यात्वनुं पोषण करवुं. जावार्थ:-
जस्मराशि ग्रह पण घणा मिथ्यात्वनो पोषण करनार ठे, ने दशमुं
आश्चर्य पण घणा मिथ्यात्वने पोषण करनार ठे. माटे ए कामने बे
जण संघाते चलावे ठे, तेथी तेमने मित्रता ग्रह ठे. माटे घणुं मि-
थ्यात्वनुं बल वृद्धि पाम्युं ठे. आश्चर्य ते शुं ? तो क्यारे पण संघवे
नहीं एवी वस्तुनुं देखवुं ते ॥ असंयति पूजा पण अनंत काले ग्रह
ठे माटे ए आश्चर्य ठे ते गणतीमां दशमुं ठे ॥

टीका:-किल जिनप्रवचने दशाश्चर्याणि निरूपितास्ति ॥
तदुक्तं ॥ जवसग्ग गप्पहरणं, इत्थीतिथ्यं अजाविया परिस्ता॥
कन्हस्स अमरकंका अवयरणं चंदसूराणं ॥ हरिवंश कुलुप्पत्ती

હેતુ માટે પ્રવલ મિથ્યાત્વનો ઉદય થયો, તે માટે સમ્યક્ દષ્ટિ કે
કોઈ નીચાં મુલ્ય કર્યાં એટલે સમક્ષિત દષ્ટી પોતાના સ્વરૂપમાં જ
ઠે. પણ પોતાનો ઉપદેશ નિર્ણયક જાય માટે કહેતા નથી માટે
જિનેંદ્ર માર્ગ વિરલપણાને પામ્યો ઠે એટલે ઘણોજ યોગો સાધ
પેઠે ઠે.

ટીકા—યથોક્તં ॥ પાતઃ પૂર્ણો જ્વતિ મહતે નોપતાપા
યમ્માત્ કાલેનાસ્તં ક ઇચ ન ગતા યાંતિ યાસ્યંતિ ચાન્યે ॥ પતા-
યનુ વ્યપયતિ યદા લોકવાલેસ્તમોજિસ્તસ્મિન્નેવ પ્રકૃતિ
મદનિ ય્યોમ્નિ સન્ધોઽયકાશઃ ॥

અર્થઃ—તે ગાત દષ્ટાંતે કરીને કહી ઠે. જેમ સૂર્યનું પદ
પદ્યું ગૂંધું આપમનું તે મોટા ઉપતાપ જાણી નથી. જે હેતુ માટે
કાંઈ કાંઈને કોણ અમ નથી પામતું, ને નહીં પામે અને નથી પ-
મ્મો. તમે પણ કાંઈ કરીને નાશ પામે ઠે, પણ આદલી વાત તે
રીષ્ટ હો ઠે, જે મ્થાનાત્મિક મોટું પદ્યું આકાશ તેને વિષે જો
રિષ્ટ પદ્યું જે અંધકાર તેને આકાશને વિષે અવકાશ પામ્યો એટલે
રિષ્ટ પદ્યું ॥ વાચ્યઃ—મ્થાનાત્મિક નિર્મલ પણ આકાશ તે
રિનેંદ્ર માર્ગને વિષે અંધકાર એવું મિથ્યાત્વ આપીને રણું એ જ
જે દશ્ય હો ઠે એમ અંધકાર સૂચના કરી.

ટીકા—અથ કમ્પનિ જિનેંદ્રમાર્ગે મિથ્યાત્વમુદયોદય-
પદ્યું પ્રકૃત દશ્ય ॥ ઇદં કિય કલિકાલેન્દ્યાદિ ॥ ઇદં તત્ત્વ-
રિષ્ટપદ્યું અમ્નયે વચ્ચે ॥ પ્રાગિર્વાં માનવમુદયો સતિ
કલિકાલે હોદ્યેન્દ્ય કલિકાલો જિનોદ્યયા ચ દુઃખમાકાશ-
મેવ કલિકાલે જ્વતિ મહતે નોપતાપા

निलयत्वाव्यासः सर्पस्तस्य वक्त्रांतरालं वदनमध्यं ॥ तत्र स्थितिं अवस्थानं जुपते सेवते यस्तस्मिन् ॥

अर्थः—हवे शुं ठते जिनेंइ मार्ग मिथ्यात्ववने व्यास यवा-
री विरसपणाने पाम्यो एवी आशंका करीने कहे ठे. किल शब्दनो
अर्थ आगल कहीशुं आ जगतमां प्राणीनो समुदाय, लोकोक्तिये
कलिकास अने जिनोक्तिप करीने दुःखमाकास ठे, ते हेतु माटे
कलिकास एज दुःखमाकास ते रूपी सर्प केम जे सकल अना-
धाररूपी जेरनुं स्थान ठे माटे ते (कलिकासरूपी सर्प) ना मुखमां
स्थिति करते ठते.

टीकाः—अयमर्थः—यथा कश्चिन्महानागमुखांतर्वर्ती तद्
दंष्ट्रानिस्तरन्निरंतरगरलज्जरगलितचेतनत्वाद् किंचित् कृत्यां
कृत्यं वेत्ति ॥ एवं कलिकासवर्त्यऽपि प्राणिवर्गस्तत्प्रज्वकुशी-
सताकृतप्रताडोद्ग्रलंजनदंजायनेकदोषपोषकपुपितांतःकरणत्वा-
द्वात्मनो हिताहितमवस्यतीति

अर्थः—॥ आ जावार्थ ॥ जेम कोइ पुरुष महा सर्पना
मुखमां रह्यो ने ते सर्पनी दाढयी नीकलतुं जे निरंतर जेर तेना
समूहयी जेनुं चेतनपणुं गयुं ठे. ए हेतु माटे करवा योग्य
अमे न करवा योग्य तेने कांइ पण जाणतो नयी एम कलि-
कासमां रहेनारो प्राणीनो समूह पण ते कलिकासयी उत्पन्न थयुं
जे कुशीलपणुं तथा कृतघ्नीपणुं, डोह, उगाइ, कपट ए आदि अ-
नेक दोषवने जेनुं अंतःकरण जरायुं ठे, ए माटे पोतानुं हित तथा
अहित तेने नयी जाणतो.

टीकाः—अत एव तत्त्वेषु जगत्प्राणीतेषु जीवाजीवादिषु

પ્રીતિરેતાન્યેવ વાસ્તવાનિ તત્વાનિ ન તુ કુતીર્થિકજ્ઞણિતાનિ
 ચેતસઃ પ્રમોદઃ ॥ તથા નીતેર્ન્યાયસ્ય સદાચારસ્ય પ્રચારઃ પ્ર-
 વૃત્તિસ્તતશ્ચ ગતૌ યથાક્રમં કુદર્શનાન્યાસદુર્વિદગ્ધત્વેન પ્રમા-
 દનૂધરજ્ઞારાક્રાંતત્વેન ચ નષ્ટૌ તત્વપ્રીતિનીતિપ્રચારૌ यस્ય સ-
 તયા તસ્મિન્ ॥ કલિકાલમાહાત્મ્યાઙ્ગિ પ્રાણિનાં તત્વપ્રીતિ-
 ન્યાપપ્રવૃત્તિશ્ચ નષ્ટા ॥

અર્થઃ—એજ કારણ માટે જગવંતે કહેલાં જે જીવ અજ્ઞા-
 આદિ તત્વ તેને વિષે પ્રીતિ પડેલે આ જે જગવંતે કહ્યાં છે એટલાં
 વસ્તુતાં તત્વ છે પણ કુતીર્થિક કહેલાં તે તત્વ નથી. એ પ્રકારનો
 જે ચિત્તમાં દર્પ તે પ્રમોદ કહીએ. વલી નીતિ કહેતાં ન્યા-
 પડેલે સદાચાર તેનો પ્રચાર પડેલે પ્રવૃત્તિ તે નીતિ પ્રચાર કહીએ
 એ જે કુદર્શનના અન્યાસથી થઈ જે પોતાની અણસમજણ તેથી
 તથા પ્રમાદરૂપી પર્યંતના જારથી દવાયાં છે એટલે જે પુરુષનાં ગ-
 ઢે પવા પુરુષ થયે ગતે કલિકાલના માહાત્મ્યથી પ્રાણી છે તત્વ પ્ર-
 તિ તથા ન્યાપ પ્રવૃત્તિ તે જે નાશ પામ્યાં છે.

ટીકાઃ—યદુક્તં ॥ કલૌ કુમતસંસ્કારવારપૂર્ણે નૃણાં હરિ ॥
 અવકાશમવિંદતી, તત્વપ્રીતિઃ શ્રુતા ધ્રુવં ॥ નષ્ટાઃ શ્રુતિઃ સ્મૃતિ-
 હંસા, ગ્રાપેણ પતિતા હિજાઃ ॥ મલેન નાશિતાઃ શિષ્ટા, દા વૃક્ષ-
 વર્ષે કષ્ટિઃ ॥

અર્થઃ—જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે કલિકાલને વિષે જ-
 કુમતના સંસ્કારથી માણસનાં હૃદય જરાયાં છે માટે તેને વિષે ત-
 પ્રીતિ દેખતી (પ્રવેશ કરતી નથી તેથી નિષ્કેસર પ્રીતિ નાશ પા-
 દેશતું જે વચન તે વેદ કહીએ અથવા શ્રુતિ કહીએ તથા તે વ-
 ધ

ને અનુસરતું જે કવિનું વચન તે સ્મૃતિ કહીએ તે શ્રુતિ સ્મૃતિ
વે પણ છોપ થયાં કેમ જે તેના પ્રવર્તક વ્રાહ્મણ એટલે વ્રહ્મને જાણ-
નાર પુરુષ વ્રહ્મજ્ઞાની એટલે આત્મા અનાત્માને યથાર્થ જાણનાર તે
પુરુષ પતિત થયા. એટલે અધમ પુરુષ થયા ને જે લોકમાં સારા
પુરુષ કહેવાતા હતા તે મેલે કરીને નાશ પામ્યા. એટલે અસાધું પુ-
ષ્પનાં વચનમાં વિશ્વાસથી તેમના અંતરમાં અનેક પ્રકારે મલ જ-
રાયા માટે નાશ પામ્યા કહેવાય આ વાત શ્વેદ ખરેલી છે. અદો
કલિકાલ ઘણો વૃદ્ધિ પામ્યો છે.

ટીકા:—તથા પ્રસરન્ ॥ તથાવિધગુરુસંપ્રદાયાજ્ઞાવાત્ પ્રાહ-
ર્જવન્ અનવયોધઃ સમ્યક્સિદ્ધાંતાર્યાપરિક્ષાનં ॥ તેન પ્રસ્ફુરંતઃ
અન્મીલંતઃ કાપધાનાં કુમાર્ગણામોષાઃ સમૂદાસ્તૈઃ ॥ સ્પગિત-
સ્તિરસ્કૃતઃ સુગતેરપવર્ગલક્ષણાયાઃ સર્ગો નિષ્પત્તિર્યસ્ય સ તથા
તસ્મિન્ શ્વસુકં જવતિ સંપ્રતિ દિ કાલદોષેષ બુદ્ધિમાંષાત્
સાતિશયગુરુસંપ્રદાયાજ્ઞાવાચ સમ્યગાગમાર્યાપરિક્ષાનેન સ્વસ્વ-
મતમાસ્થાય બદ્ધઃ કુતીર્થિકાઃ પ્રાદુર્જતાઃ ॥

અર્થ:—બહી યથાર્થ ગુરુ સંપ્રદાયનો અજાવ છે. માટે પ્રગટ
યતું જે અજ્ઞાન એટલે સિદ્ધાંતના અર્થનું અજાણપણું તેથી પ્રગટ
થયા જે કુમાર્ગના સમૂદ તેણે કરીને મોહ જેનું લક્ષણ છે એવી જે
ગતિ તેનો માર્ગ તિરસ્કાર પામ્યો એટલે દંકાયો છે મોહમાર્ગ
નો એવો પ્રાણીનો સમૂદ થયે ઠટે લિંગધારીયોષ આ કુમાર્ગ પ-
ડ્યો છે, એ પ્રકારે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે દાસમાં કાલદોષે કરીને
બંધું મંદપણું છે માટે અને અતિશયે સદીન જે ગુરુ સંપ્રદાય નેનો
જાવ છે માટે સારો આગમનો જે અર્થ તેનું જાણપણું નથી સ્પષ્ટ

નાશ કરે તો મેરુ પર્વત સમુદ્રમાં તરે એ પ્રકારે સંવંધ; આ પ્રકારે જણાતો લિંગધારીયે કહેલો જે મત તેને વિષે ઔદેશિક નોંધે નાદિક જે ધર્મ તે જો કર્મને હરે એટલે જ્ઞાનાવરણાદિક કર્મને જો નાશ કરવામાં માલ્યો હોય તો લાલ્ય યોજનનો મેરુ નામે પર્વતો રાજા તે સમુદ્રમાં તરે, એટલે જેમ મેરુ પર્વત સમુદ્રમાં ન તરે તે લિંગધારીયે કહેલો ધર્મ કર્મને ન હરે.

ટીકા:-અયં ચ નિર્દર્શનાલંકારઃ ॥ અજવન્ વસ્તુસંવંધ-
ઉપમાપરિકરુપક ઇતિ તલ્લક્ષણાત્ ॥ તત્તથાત્ર પ્રસ્તુતધર્મ-
કર્મહરસ્વપો મેરુસમુદ્રતરણયોશ્ચ સંવંધોઽનુપપચ્ચમાન ઉપમાનો-
પમેપનાયે પર્યવસ્યતિ ॥ મેરોઃ સમુદ્રતરણ મિવ પ્રસ્તુતધર્મસ-
કર્મહરત્વં ॥ તત્તથાયમર્યઃ ॥ સમુદ્રે પાપાણશકલમાત્રસ્યાપિ
નાગ મગંજયિ, કિંપુનમેરોઃ ॥ તતો યથા મેરોઃ સમુદ્રતરણ
અપદમાન મેવ મસ્ય ધર્મસ્ય કર્મહરત્વ મિતિ ॥

અર્થ:-આ નિર્દર્શના નામે અલંકાર થયો, તેનું લક્ષણ જ
સંકાર શાસ્ત્રમાં કર્મ કે ઉપમાની પરિકરુપના કરનાર ન પાવે
શકુનો સંવંધ તે નિર્દર્શના નામે અલંકાર કહીયે માટે આ જગતે
કર્મને હરે તે લિંગધારીનો ધર્મ તથા તેને કર્મનું હરવાપણું એ
તરણે વસ્તુ કે તેનો મેરુપર્વતને તથા તે પર્વતનું સમુદ્રમાં તર-
ણ કે તે ઉપમાન વસ્તુ કે તેમનો ન પાળ્યો એટલે અપદનો કે
સંવંધ કે તે ઉપમાન ઉપમેય ત્રાવને વિષે પર્યવસાન પામે કે
એ સ્થિતિ હો કે ઇતિ અલંકાર વિચાર:-મેરુ પર્વતનું જેવું સમુદ્ર
માં જેવું કર્મને હરે તે લિંગધારીયે કહેલો ધર્મ તેને કર્મ
હરે કે માટે આ અર્થ નિદા પડે. જે સમુદ્રને વિષે પાપાણશ

કરકમાને પણ તરવાનું સંજવતું નથી તો મેરુપર્વતને ન સંજવે તેમાં
 યું કહેવું ? જેમ મેરુને સમુદ્ર તરવું અઘટતું છે તેમ આ વેપધા-
 રીએ કહેલા ધર્મને પણ કર્મને હરવાપણું અઘટતુંજ છે.

ટીકા:—યત્ર યસ્મિન્ પથિ કિં યતીનામોદેશિકજોજ-
 નાદિર્ધર્મ ઇપ્યત્ત્વમ્મિતિ સર્વત્ર ક્રિયાધ્યાહારઃ ॥ તત્ર ઉદ્દેશેન ત્રિ-
 કલ્પેન યતીન્મમસિ કૃત્વા નિર્ઘૃત્તં નિપ્પાદિતમ્ ઓદેશિકં ॥
 ક્રીતાદિસ્વાદિકણ્ ॥ તચ્ચ તદ્ જોજનં ચાક્ષનાદિ ॥ યથાપિ
 સિદ્ધાંત ઓદેશિકશબ્દ ઉદ્દમદોષછિત્તીયજ્ઞેદાર્થઃ શ્રૂયતે ॥ ત-
 થાપી હ વદ્યમાણતૃતીયવૃત્તાર્થપર્યાગ્ગોચરેણ આધાર્મિકે વ-
 ર્ત્તે ॥ તસ્યેવેહ કેવલયતિનિમિત્તવિધીયમાનત્વેન મહાદોષતયા
 વિવક્ષિતત્વાત્ ॥ ઉદ્દેશનિર્ઘૃત્તત્વસ્ય ચ સામાન્યવ્યુત્પત્ત્યર્થસ્યો-
 જયત્રાપિ સમાનત્વાન્ ॥

અર્થ:—જે માર્ગને વિષે શું છે ? તો યતિને ઓદેશિક જો-
 જન કરવું એ આદિક અધર્મ તેને વિષે ધર્મ છે એ, એમ સર્વ જગા-
 યે ક્રિયાપદનો અધ્યાહાર કરવો, ત્યાં ઉદ્દેશ શબ્દનો વિકલ્પ એટલો
 અર્થ છે. એટલે યતિને મનમાં રાલીને નીપજાવ્યું જે જોજન તે
 ઓદેશિક કહીએ ॥ વ્યાકરણ વિચાર ॥ ક્રીતાદિકમાં એ શબ્દનો
 પાઠ છે માટે ઇક્ષણ પ્રત્યય આવીને ઓદેશિક શબ્દ સિદ્ધ થયો છે
 માટે ઓદેશિક કહેવું જે અજ્ઞાનાદિક જોજન ત્યાં સિદ્ધાંતને વિષે
 ઓદેશિક શબ્દ જે તે સોલ્લ ઉદ્ગમ દોષ છે તેનો બીજો જ્ઞેદ છે ॥
 એ પ્રકારનો અર્થ સાંજસીએ ઠીએ તો પણ આ જગાએ આગસ ક-
 હીશું જે ગ્રીજું કાઢ્ય તેનો અર્થ વિચારી જોતાં આધાર્મિકરૂપિ
 અર્થ જણાય છે. આ જગાએ કેવલ સાધુ નિમિત્ત જે કહેવું હોય તે-

નોજ મહાદોષપણે આગલ કહેવાની ઇચ્છા છે, માટે હેતુ નોજ નિપજાવ્યું એવો જે સામાન્ય વ્યુત્પત્તિનો અર્થ તે તો વે જગાવે સ્વો છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—અત્ર ચ યતીનામૌદેશિકજોજનમ્હણે યથાતંદા વ પપતિં દર્શયંતિ ॥ પૂર્વં હિ અધરિતધનાધિપકોશાગારાણિ ચૈત્સ સાધુપુ યદુપયુજ્યતે તદેવાસ્માકં વિત્તમન્યદનર્થં ઇત્યધ્યવસાયવ્યંજિતદેવગુરુજ્ઞકિન્નરાણિ મહીયાંસિ જૂયાંસિ દાનશ્રદ્ધા સુશ્રદ્ધકુલાન્યજૂવન્ ॥ તતસ્તેપુ કુલેપુ તત્કાલીનયતીનાં પ્રાસુકૈપણીયેનાપિજૈદ્યેણ નિરાવાધં નિર્વાહોઽજ્ઞવિખ્યત્ ॥

અર્થ:—આ જગાયે સાધુને આધારકાર્મિક જોજન મ્હણે વામાં સ્વેચ્છાચારી લિંગધારી પુરુષો સિદ્ધાંતથી વિરુદ્ધ પોતાની મતિ કલ્પનાથી યુક્તિ દેલાને છે, જે પૂર્વેના કુબેર જંનારીનો ડગ જંનારને તિરસ્કાર કરે એવાં ધનાધિપતિ શ્રાવકનાં કુલ દત્તાં એ એમ જાણતા દત્તા જે આપણું ડબ્બ જેટલું ચૈત્ય સાધુ નિમિત્ત થયે તેટલુંજ સાર્થક છે, ને ધીજું તો નિર્થક છે એ પ્રકારના અપ્રમાણ્ય દેવગુરુની જ્ઞાતિના સમૂહ જેણે પ્રગટ કર્યો છે એવાં જ્ઞાતિનાં મોટાં ઘણાંક દાન ધર્મને વિષે શ્રદ્ધાવાલાં શ્રાવકનાં કુલ દત્તાં, તે હેતુ માટે તે કુલને વિષે તે કાલના સાધુને પ્રાસુક એવો નિદોષ નિદોષ કરીને એટલે નિદોષ આદારે કરીને પણ નિરાકાર નિર્વાહ થતો દત્તા પણ.

ટીકા:—અત્રુનાતુ દુઃખમાકાલદોષાનુદુર્જિજ્ઞાસોપદ્રવ્યવાનકાદિપ્રાનુગેણ દગિદ્વિનામદ્વપનાં ચ ગચ્છતુ તથા વિ

हननशक्तिविकलानां शुद्धेन जक्तादिना संयमयात्रानिर्वाह
जावे यदि कश्चिदानश्रद्धालुस्तीर्थाव्यवच्छेदमिच्छुः श्रावकः
श्रमणसंघनिमित्तनिर्वृत्तजक्तादिनापि धर्माधारशरीरमुपपृञ्जये
नदा को दोषः ?

अर्थः—हमणां तो दुःखमा कालना दोषधी दुकाल तथा रा-
जानो उपद्रव तथा परचक्रादि (शत्रुना सैन्यनां युधादि) कारणधी
ते श्रावकनां कुल दरिद्रपणाने तथा अल्पपणाने पाम्यां ठे माटे
तेने विपे आ कालना ते प्रकारनी संघयण शक्तिये रहित एवा सा-
धुने शुद्ध जक्तपानादिक करीने संयमयात्रानो निर्वाह नथी यतो
माटे एज निमित्त कोइक दान श्रद्धावालो ने तीर्थनो उच्छेद न
थाय एम इच्छतो एवो जे श्रावकने साधुनिमित्ते निपजाव्युं जे जो-
जनादि तेणे करीने पण धर्मतुं आधारचूत एवं शरीर तेनुं उपपृञ्ज
करे एटखे साधु शरीरनो निर्वाह करे तो तेमां शो दोष ठे अर्थात्
कांइ पण नथी.

टीकाः—आत्मा च यतिना यथाकथंचन रक्षणी यः ॥ धर्म-
साधनत्वात् ॥ यदुक्तं ॥ सव्यथ संयमं संजमाउ श्रप्पाणमेव
रक्खंतो ॥ मुच्चइ अइवायाओ पुणो विसोही मया विरई ॥

अर्थः—साधुए जेते प्रकारे आत्मा राखवो, एटखे पाप लागे
तो पण आत्मानी रक्षा करवी. जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे सर्व
जगाये संयमनी रक्षा करतो. ने संजमधी आत्मानी रक्षा करतो
एवो जे पुरुष ते पापधी मुकाय ठे फरीधी शुद्ध थाय ठे पण अ-
विरति नथी यतो एटखे चारित्र्यी रहित नथी यतो.

टीका:-तथा कथंचित् रूक्षजक्तादिदातृसङ्गावेपि घृतादि
व्यतिरेकेणाद्यतनयतीनां शरीरधारणानुपपत्तेः ॥ तत्कृते घृता
दिनिश्चापि केनचित्पुण्यात्मना श्राद्धेन विधीयमाना समीची
नैव प्रतिज्ञासते ॥

अर्थ:-बली कोइक प्रकारे लूखुं जोजनादिकना देनार
पण घृतादिक विना आ काखना साधुने तेथी शरीर धारण
शकतुं नथी, माटे ते शरीर धारण करवाने अर्थे घृतादिकनी
आ पण कोइक पुण्यात्मा श्रावके करी होय ते ठीकज ठे ए
जणाय ठे.

टीका:-किंच ॥ यथाकथंचित् साधुभिः श्राद्धानां श्राद्ध-
द्वये अशुद्धमपि ग्राह्यं ॥ तथैव तेषां पुण्योत्पत्तेः ॥

अर्थ:-बली शुं ? तो जेते प्रकारे साधुये श्रावकनी भद्रा
पध्याने अर्थे अशुद्ध पण ग्रहण करवुं केम जे तेवीज रीते ते
श्रावकने पुण्यनी उत्पत्ति आय ठे ते माटे.

टीका:-तदुक्तं ॥ अनेन पात्राय नियोजितेन स्यान्निर्जरा
ने वसुनाधुनेनि ॥ बुद्ध्या निराशंसतया वदानः पुण्यं गृह-
स्थः शृणु संचिनोति.

अर्थ:-ने वान शास्त्रमां कही ठे जे, पात्रमां थापुं
आ धन तेणे करीने मारे दमणां निर्जरा थोशे ए प्रकारनी बुद्धि
करीने कोइ प्रकारनी वांठा रहित थापतो जे गृहस्थ ते पण पुण्य
टगाने ठे.

टीका:-योग्यकारणात् स्वकार्यमुपेक्ष्याप्यवश्यं कर्तव्यः

॥ યદુક્તં ॥ નિયકઙ્ગાં ચરકઙ્ગાં વ, જે પમુતૂળ કેડ વિરદંતિ ॥ પર-
કઙ્ગાં નિયકઙ્ગાં વ, તે સુ સપુરિસયા વસઙ્

અર્થ:-ને આ પરોપકાર તો પોતાનું કાર્ય મૂકીને પણ અવ-
શ્ય કરવા યોગ્ય છે, જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે જગતમાં કેટલાક
પુરુષો પરકાર્યની પેઠે પોતાનું જ કાર્ય મૂકીને પોતાના કાર્યની પેઠે
પારકું કાર્ય કરે છે એવા પરોપકારી પુરુષને વિષે સત્પુરુષતા નિ-
વાસ કરે છે.

ટીકા:-તસ્માથતીનામાધાકર્મિકજોજનમદુષ્ટં, સંયમ-
શરીરોપદંજકત્વાત્ ॥ કલ્પગ્રહણવત્ ॥ શુરુજોજનવદ્ધા ॥
તથા યતિજિરાધાકર્મિકજોજનં વિધેયં, શ્રાદ્ધશ્રદ્ધાવૃદ્ધિદેતુ-
ધર્મદેશનવત્ ॥ ઇતિ પ્રયોગાવપ્યુપપદ્યેતે ॥

અર્થ:-તે હેતુ માટે યતિને આધાકર્મિક જોજન કરવું તે
નિર્દોષ છે કેમ જે સંજમ શરીરને રાક્ષનાર છે એ હેતુ માટે કલ્પ
(વલ્લ) ગ્રહણ પેઠે, એટલે જેમ વલ્લાદિ છે તે સંયમ શરીરનું પુષ્ટા-
લબ્ધન છે, તેમ આધાકર્મિક જોજન પણ છે, અથવા જેમ શુરુ જો-
જન શરીર સંયમ શરીરને રાક્ષનાર છે, તેમ આધાકર્મિક જોજન
પણ છે. વલ્લી તેમજ સાધુએ આધાકર્મિક જોજન પણ કરવા યોગ્ય
છે, કેમ જે શ્રાવકની શ્રદ્ધા વધવામાં કારણ છે એ હેતુ માટે ધર્મ
દેશનાની પેઠે જેમ ધર્મ દેશના છે, તે શ્રાવકની શ્રદ્ધા વધવામાં
કારણ છે માટે સાધુને કરવા યોગ્ય છે, તેમ એ પ્રકારે અનુમાન
પ્રમાણના પણ બે પ્રયોગ આ સ્થલમાં સિદ્ધ થાય છે.

ટીકા:-તથા . જિનાનામર્હતાં ગૃહમાયતનં તત્ર યાસઃ

સર્વદાવસ્થાનં ॥ શ્વ કેચિત્ સત્તરીલતયોચતવિહારં કર્તુ-
મશક્નુવંતો યતીનાં ચૈત્યે સર્વદાવસ્થાનં યુક્તમિતિ પ્રતિપેદિરે ॥

અર્થઃ:-બલી જિનરાજનું ઘર ઇટલે ચૈત્ય તેમાં સાધુને નિરં-
તર રહેવું એમને લિંગધારી સાધુનો ધર્મ દેખાને છે, તેમાં કેટલાક
અતિ સુલ્લસીલિયા થયા છે તે માટે ઝગ વિહાર કરવાને અસમર્થ
થયા માટે સાધુને નિરંતર ચૈત્યમાં રહેવું તે યુક્ત છે, એમ અંગિકાર
કરે છે, તેમાં સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ નાના પ્રકારની યુક્તિઝં દેખાને છે.

ટીકાઃ:-તથાહિ આધુનિકમુનીનાં ચૈત્યવાસમંતરેણ ડ-
યાનવાસો વાસ્યાત્, પરગૃહવાસો વેતિ, ઇચ્છી ગતિઃ ॥ તત્ર
પરગૃહવાસોઽયં નિરાકરિષ્યતે ॥ સ્ત્રીસંસક્ત્યાધાધાકાર્મિકાદિ-
દોષકલાપજ્ઞાવાત્ ॥

અર્થઃ:-તે યુક્તિઝં ટીકાકાર કહી વતાવે છે. જે આ કાલના
મુનિને ચૈત્યવાસ વિના ડયાનમાં રહેવું અથવા પરગરમાં રહેવું
પ્રે પ્રકારની ગતિ છે, તેમાં સ્ત્રીનો સંસર્ગ થાય તથા આધાકર્મિક
આદિ ઘણા દોષ ઉત્પન્ન થાય એ હેતુ દેખાતીને પરગર રહેવાનું
આગલ ભંજન કરીશું ને ડયાનમાં રહેવાનું હાલ ભંજન કરીએ છીએ.

ટીકાઃ:-ડયાનવાસો યતીનાં યુક્ત ઇતિ ચેન્ન ॥ તત્રાપિ
નૂતનપૂનાંકુરાસ્વાદકૂજલ્કલ્પકંઠપંચમોદ્ગારેણ ડન્મીલદ્વિચ-
કિંચદ્વહ્નિમાલતીપરિમલેન ચ સમાદિતમનસામુલ્કલિકાદર્શ-
નાત્ ॥ પંચમોદ્ગારાદીનાં ચોદીપનવિનાયકત્વેન ધરતાદિદાશ્ત્રેઃ
ડનિયાનાત્ ॥

અર્થઃ:-લિંગધારી મુવિદ્ધિન પ્રત્યે જે ઘોડ્યા તમે સાધુને ડયાન-

मां रद्देवानुं युक्त कहेता हो तो ते बात युक्त नहीं केम जे त्यां पण नवो आंवानो अंकुर तेनुं जक्षण करवार्थी मधुर स्वर घोखतो जे कोयल तेना पंचम स्वर एटले सात स्वरमां पांचमो कामोदीपक स्वर तेना उद्धासे करीने तथा चारे पास प्रसरतो एवा प्रफुल्लित घट्टुल माखती आदिना सुगंधे करीने वश करेलां एवां पण मन मोकलां धाय एवुं देखाय ठे ए हेतु माटे अने पंचम स्वरनो उद्धास ते कामोदीपन थवानुं कारण ठे एम जरतादि शास्त्रमां कछुं ठे ए हेतु माटे.

टीका:—तथचिक्रीनिपागतकामुककामिनीसंकुलत्वेन च स्त्रीसंसक्त्यादेरपि तत्र ज्ञायात् ॥ अथवा माम्भूवन्ननवरत-शास्त्राज्यासपरावर्तनादिपराणां यतीनामेतज्ज्ञान्या दोषाः ॥ तथापि लोकसंचारशून्योऽयानजूमौ वसतां चरदतस्करादिज्जि-रूपकरणापहारस्यापि संज्ञवात्, तदपहारे च शरीरसंयमवि-राधनाप्रसंगात् ॥

अर्थ:—ब्रह्मी क्रीडा करवानी इच्छाए त्यां आव्यां जे कामी पुरुष ने कामिनी स्त्रीयो तेषे करीने व्यासपणुं ठे माटे स्त्रीना संबंध आदिकनो पण त्यां संज्ञव ठे ॥ अथवा निरंतर शास्त्रनो अज्यास तथा गणवुं ए आदिकने विषे तत्पर एवा मुनिने ते उद्यान संबंधी दोष म थारु तो पण लोकना संचारथी रहित ते उद्यान जूमिने विषे रहेता जे मुनि तेमनां उपकरण पण जीस चोर आदिक आ-धीने हरशे एयो संज्ञव ठे माटे ते ज्यारे उपकरण गयां त्यारे शरी-रनी तथा संयमनी विराधना थवानो प्रसंग प्राप्त थाय ए हेतु माटे मुनिने उद्यानमां रहेवुं घटतं नथी. अगारचंद्र प्रेसिडन बेदिय

કેમ જે જિન પ્રતિમાને અર્થે નિપજાવેલા સ્થાનકમાં આધાકર્માદિ દોષને પેસવાનો અવકાશ પણ નથી માટે અનુમાન નિર્વાધ છે, કેમ જે મુનિને અર્થે કર્યું હોય તો તેમાં તે આધાકર્માદિ દોષ હોય ને આ તો મુનિને અર્થે કર્યું નથી માટે આધાકર્મી દોષ નથી.

ટીકા:-તથાગમોક્ત્યમપ્યસ્યાસ્તિ ॥ તથા ચાગમઃ ॥

“નિસ્સકરુમનિસ્સકરુ” યાવિ ચેશ્સ સચ્ચહિં થુહં તિત્તિ ॥ વેલં ય ચેશ્સ્યાણિ વ નાહંઙ્કિફિયા” વિ ॥

અર્થ:-તેમજ આગમમાં કહ્યું છે જે નિશ્ચાકૃત તથા અનિશ્ચાકૃત એ સર્વે ચૈત્યોમાં ઘણ થુહ દેવી યાકી અસુર થતી હોય અથવા જાજા ચૈત્યો હોય તો. એક-એક થુહ પણ અપાય છે.

ટીકા:-॥ અત્ર દિ નિશ્ચાકૃતવ્યપદેશાત્ ચૈત્યયાસઃ સાધૂનાં સિધ્યતિ ॥ અન્યથા યત્ર સાધૂનાં નિશ્ચા તન્નિશ્ચાકૃતમિત્યન્યર્થાનુપપત્તેઃ ॥ તત્ત્રિવાંસેનેવ તન્નિશ્ચાયાઃ સંજવાત્ ॥ યદિ ય સાધૂનાં તત્ર યાસો ન સ્થાત્ તદાઽનિશ્ચાકૃતમેવેકં ચૈત્યં જ્ઞેત્ ॥ અન્યસ્ય નિશ્ચાકૃતપદવાગ્યસ્યાનુપપત્તેઃ ॥

અર્થ:-આ શાસ્ત્ર યચનમાં નિશ્ચાકૃત એવું ચૈત્ય એમ કહેવા-પણું છે, એ દેતુ માટે સાધુને ચૈત્યયાસ સિદ્ધ થયો. ને જો એમ ન કહીએ તો જે સાધુની નિધાએ કર્યું તે નિશ્ચાકૃત કહીએ એ પ્રકારના સાચા અર્થની સિદ્ધિ ન પાવ એ દેતુ માટે સાધુના નિવાસે કરીનેજ સાધુની નિધાનો સંજવ છે, ને જો સાધુનો નિવાસ ચૈત્યમાં ન હોય તો અનિશ્ચાકૃત એવું એકજ ચૈત્ય કહેત, માટે નિશ્ચાકૃત પદયમે કહેલું જે ધીરું ચૈત્ય તેની સિદ્ધિ ન પાવ એ દેતુ માટે સાધુને ચૈત્યમાં રહેવાનું સિદ્ધ થયું.

सारशयलमलयजरसपंकिलपोनकुचकजशपीठशुभनडुर्वसिता-
नां निरंतरमेव चूरिचूरिस्त्रिभुसया पार्थिवसेवाहेवाकिनां जिन-
गृहावलोकनमेव न संपद्यते, दूरे तर्चिता ॥ तदज्ञावे च कासेन
जिनसदनानां विशरारुता स्यात् ॥ तथाचतीर्थोच्छित्तिरापनी-
पद्यते

अर्थः—आ कालना श्रीमंत श्रावक लोकोने तो ते बेत
चिंता क्यांथीज होय ? केम जे ते तो कण्ठे कण्ठे पोताना रूपारि-
गुणनी केने करीने आलसु एवी जे वेदश्रायो तेमना बरास करु-
वती मिश्रित जे मलयचंदननो रस तेणे करीने व्यास धपला अ
पुष्ट धपला जे स्तन कजश ते रूपी पीठने विषे छोट पोट ध-
पटले केवल विषय शक्ति ठे ने ते धर्म कार्य नथी करी शक्य
तेपो दरिद्री जेवा ठे. ने केटलाकने तो निरंतरज घणी पण
उद्व. पामवानी इष्टाये करीने राजाश्रयानी सेवा करवानी कुटो-
पनी ठे. एवा ते गृहस्थ श्रीमंत लोकोने जिन ज्वननुं वेलवुं
नथी यतुं, तो तेनी चिंता तो ठेठे रही ने उपारे ते जिनज्वननी
चिंता न रही ह्यारे सार संज्ञास विना कासे करीने जिन ज्वननी
विनाश थाय ने उपारे जिनज्वननो विच्छेद थयो ह्यारे तीर्थो-
विश्रद एनी मेखेज थावी पट्यो एम जाणवुं.

टीकाः—चेत्यांगवसितु यतीनां तदुद्यमेन चूरिकासं जिन-
नवनान्यवनिष्टेन ॥ तथा च तीर्थोद्वेगश्चेदः ॥ तदुद्यमश्चि-
त्तिदेनोद्य किंचिदपवादामेवनस्यागमेपि समर्थनात् ॥ यदाह ॥
जो जेण गृहेण दिश्यो, जेण विणा या नसिस्सणं जंतु इत्यादि।
नरेवं मृदमेक्षिक्या विमृश्यतां विदुषां येनसि चेत्यपरा एव-
दानेननुनीनां संगनिमंगनीनि.

अर्थः—ने ज्यारे मुनि चैत्यवास करे त्यारे तो मुनिनो ते संबंधि जे उद्यम तेणे करीने जिनजुवन घणा काल सुधी रहे त्यारे तीर्थनो पण उच्छेद न थाय माटे तीर्थनो उच्छेद न थाय ए हेतु माटे कांडक अपवाद सेववानुं शास्त्रमां पण कहुं ठे जे जे गुणे करीने अधिक होय अथवा जेना विना जे सिद्ध न थाय इत्यादि. ते माटे सूक्ष्म दृष्टि ए विचार करो तो विद्वानना चित्तमां एम आवडो जे आं कांलना मुनिने चैत्यवास करवोज जोइए.

टीकाः—तथा वसत्यहमेति ॥ वसतौ परएहे निवासं प्रति अहमा मात्सर्यं परएहवासोऽग्रे निराकरिष्यत इति षडुक्तं, तदिदानीं व्यज्यते । सर्वघतेषु निरपवादं हि ब्रह्मव्रतं यतीनामागमे गीयते, षडुक्तं ॥ न वि किंचि अणुघ्रायं, पक्वसिद्धं वा वि जिणवरिंदेहिं ॥ मुतुं मेहुणजावं, न सो विणा रागदोसेहिं ॥ नच तत् स्त्रीशब्दश्रवणादेः सम्यक् निर्वोदुं पार्यते ॥ उत्कलिकादिप्रादुर्जावात् ॥ परएहे वसतां चावश्यंजाविनः तच्छ्रवणादयः ॥

अर्थः—वली ते लिंगधारी आ प्रकारनी प्ररूपणा करे ते जे वसति एटखे परघर तेमां जे रहेबुं ते प्रत्ये मत्सर करवो एटखे मुनिने परघरमां न रहेबुं ए रीते ते प्रतिपादन करे ठे. पूर्वे एम कहुं हुतुं जे परघरमां रहेवानुं आगल खंमन करीशुं ते आ खंमन करी प्रगट करे ठे. जे सर्व घतमां साधुने जेमां अपवाद मार्ग नपी एवुं तो एक ब्रह्मव्रत आगममां कहुं ठे, ते शास्त्रवचन ए ठे जे जे जिनवरेंद्र तीर्थकरे एक मेधुन जाव मूकीने घीजुं कांड पण आह्ता करुं नपी. तथा निषेध पण करुं नपी. केम जे ते मेधुन राग विना

હોય નહીં એટલે રાગની જોને ઠેક પળ આંધ્યો. ને તે પઢવાને ક
 દોષ આંધ્યા માટે, તે વ્રહ્મવ્રત સ્ત્રીયોના શબ્દો સાંજિલવાં તથા
 દેસલ્લી ઇત્યાદિકથી સારી રીતે નિર્વાહ કરી પાર પમાતું ન
 કેમ જે કામોદીપને આંદી પ્રગટ થવાનું એ કારણ છે માટે, ને
 ઘરમાં રહેનારાને તે શ્રવણાદિક અવશ્ય થાય છે.

ટીકા:—॥ તથાચ નિતંબિનીનાં તુલિતકો કિલાકસકૂજિ
 ગીતાદિરવમધરિતરતિસૌંદર્યં ચ રૂપમુપલજ્ય જુક્તજોગા
 પૂર્વાનુજૂતનિધુયનવિલસિતપ્રતિસંધાનાદયોઽજુક્તજોગાનાં
 તત્કુતૂહલાદયઃ પ્રાહુર્જવેયુઃ ॥

અર્થ:—વલી સ્ત્રીયોનો કોયલના મધુર શબ્દ જેવો ગીતા
 કનો શબ્દ સાંજલિને તથા કામદેવની સ્ત્રી તેનું સુંદરપણ તે
 સપુતા પમાર્યું છે. એનું સ્ત્રીયોનું રૂપ દેસલિને પૂર્વે ગૃહસ્થાવસ્થા
 જેણે જોગ જોગવ્યા છે. તે સાધુને પૂર્વે અનુજવ થયેલો જે મે
 વિલાસ તેનું અનુસંધાન થયું એટલે સ્મરણ થયું. ઇત્યાદિ પણ
 પ્રગટ થાય ને જે સાધુને પૂર્વે ગૃહસ્થાવસ્થામાં જોગ જોગવ્યા
 તેને તે મેથુનનું કૌતક થવારૂપ ઘણા દોષ પ્રગટ થાય.

मधुर स्वाध्यायनो शब्द तेने सांजलीने तथा केटलाक साधुनां
असंख्य लावण्य शोभानां धारण करनार सुंदर शरीर तेमने देखी-
ने विरहिणी जुवान स्त्रियोने काम क्रीडा करवानी इच्छा थाय ए
आदि घणा दोष प्रगट थाय. ए प्रकारे स्त्रीयोने तथा साधुने पर-
स्पर निरंतर रूपनुं देखनुं गीतनुं सांजलनुं ए आदि कारणे करीने
दुःखदायी महा कामदेव संबंधी विकारे करीने चारित्र्यनो नाश थाय
ए आदि घणा दोष प्रगट थाय माटे साधुए परधरमां निवास
न करवो.

टीका:—॥ यथोक्तं ॥ श्रीवज्जियं वियाणह इत्योणं जप्थ
काणरूवाणि ॥ सहायन सुधंती, ताविय तेसि न पेच्छेहि ॥ धन-
वयस्स अगुत्ती, लज्जानासो यपीश्वुद्धी य ॥ साधु तपोवणवासो,
निवारणा तिथ्य परिहाणी

अर्थ:—ते शास्त्रमां कह्युं ठे जे साधुने रहेवानुं स्थान स्त्री
वर्जित जाणवुं जे स्थाने स्त्रीयोनां रूप तथा शब्द न देखाय न सं-
जलाय तथा ते स्त्रीठ पण ते साधुने न देखे एवुं स्थान साधुने
रहेवा योग्य ठे केम जे एवी रीते न होय तो ब्रह्मघ्नतनी गुप्ति न
रहे तथा लज्जानो नाश थाय तथा प्रीतिनी वृद्धि थाय, माटे सा-
धुने तपोवनमां निवास करवो जेथी तीर्थनी दानिनुं निवारण थाय.

टीका:—तथा लौकिका अप्याहुः ॥ शृणु हृदपरहस्यं य
त्प्रशस्यं मुनीनां, न खलु न खलु योपित्संनिधिः संविधेयः ॥ दूरति
हि हरिणाक्षी क्षिप्रमक्षिप्रुरप्रहृतशमतनुग्रं चित्तमप्युसतानां.

अर्थ:—लौकिकमां पण एम कह्ये ठे जे, मुनिने पण ब्रह्मा-

ણવા યોગ્ય એવું હૃદયનું રહસ્ય કહું તું તે સાંજળો જે સાધુને ત્રિ-
 ઈનું સમીપપણું નિશ્ચે નજ કરવું. કેમ જે હરિણના જેવાં જેનાં નેત્ર
 ઠે એવી સ્ત્રી નેત્રરૂપી તીસા શસ્ત્રના પ્રહારવળે ઉપશમરૂપ વસ્તરનો
 નાશ કરે ઠે ને ઉત્તમ પુરુષનાં પણ મન હરે ઠે.

ટીકા:-અત એવ નિશીથે પંચમોદેશકે એકદ મૂલગુણેષુ.
 અવિસુદ્ધા इति सारिया वीया ॥ तुल्लारोवणवसही, कारण
 तहि कथ वसियवं ॥ अत्र तुल्लारोवणत्ति ॥ उत्सर्गेणोन्नयोरपि
 वसत्योर्वासे तुल्यं प्रायश्चित्तमित्यर्थः ॥ अथापवादे व वस्त-
 व्यमितिप्रश्ने ॥ अह्वा गुरुस्त दोसा, कस्मे इवरीय हुंति स-
 वेसि ॥ जइ ए तवोवणवासं, वसंति खोगे अ परिवारं ॥

અર્થ:-એજ હેતુ માટે નિશીથને વિષે પાંચમા ઉદેશમાં
 કહું ઠે જે એક નિવાસ તો મૂલ ગુણને શુદ્ધ રાખે એવો નથી ને
 વીજો નિવાસ સ્ત્રી સંસક્રિવાલો ઠે, માટે એ વેમાં નિવાસ કરતાં
 તુલ્ય પ્રાયશ્ચિત્ત ઠે, કારણ પહે ત્યારે તે વેમાંથી કીયામાં રહેવું, એ
 જગ્યાએ તુલ્લારોવણ એ શબ્દનો અર્થ ટીકાકાર કહે ઠે જે ઉત્સર્ગ
 માર્ગે વે એ નિવાસને વિષે રહેનારને પણ તુલ્ય પ્રાયશ્ચિત્ત ઠે. અથ
 અપવાદ માર્ગે ક્યાં રહેવું એમ શિષ્યે પ્રશ્ન કર્યું ત્યારે ગુરુ કહે ઠે જે

ટીકા:-અત્ર इतरस्यां स्त्रीसंसक्तायां वसतौ वासे प्रागनु-
 भूतविक्षितितस्मृतिकरणादिना चतुर्थवतजंगप्रसंगेनाऽन्यशुरू-
 वसत्यज्ञानेन च यतीनामाधकर्मिक्यपि वसतिरनुज्ञाता
 प्रामाद्यंतर्वसद्भिश्च स्त्रीसंसक्तिवियुता श्रुतोक्तनिविक्षगुणयुता
 दुरापा वसतिः ॥ अंतत स्त्रीशब्दश्रवणस्यापि संज्ञवात् ॥

अर्थः—आ जगाये वीजो स्त्री संसक्त निवासने विषे जो साधु निवास करे तो पूर्वे गृहस्थपणामां स्त्री साथे अनुजव करवो जे बिदास तेनुं स्मरण थवुं इत्यादिके करीने चोथा व्रतना जंगनो प्रसंग थाय तेणे करीने, ने वीजो शुरू निवासनो लाज न थाय तेथी पतिने आधाकर्मिक निवास तेनी आज्ञा करेली ठे. ने ग्रामादिमां रहेनारने तो स्त्री संबंध रहितने शास्त्रमां कहेला जे सर्व गुण तेणे सहित एवो निवास मळवो दुर्लभ ठे, केम जे घरना थं. दरमां तो स्त्रीयोना शब्द सांजळवानो संजव ठे ए हेतु माटे महासाधु परघर वास न करवो.

टीकाः—जिनगृहवासे तु यतीनां न तथासंसक्तिसंज्ञवः, चैत्यवन्दनार्थमेव. क्षणमात्रमागत्य गंत्रीणां श्राविकादीनां यतिजिः सह तथाविधप्रसंगानुपपत्तेः ॥ नच एका मूलगुणेषु मित्यायागमवलेन प्रत्युत स्त्रीसंसक्तवसतित्यागेना धाकर्मिकवसतिवासो यतीनां संगतो, न तु जिनगृहवास इतिवाच्यं ॥ आधाकर्मस्त्रीसंसक्त्यादिदोषजालरहितजिनगृहवासलाज आधाकर्मवसतिवासस्यात्यंतमनुचितत्वात् ॥

अर्थः—जिन घरमां निवास करे त्यारे तो यतिने ते प्रकारना स्त्री संबंधनो संजव नथी केम जे चैत्यवन्दनने अर्थेज क्षण मात्र थावीने जनारी एवी श्राविकादिक साथे यतिने ते प्रकारनो प्रसंग नथी थतो जेवो तेना घरमां रहे थाय ठे तेवो वली “ एका मूलगुणेषु ” इत्यादि आगमना घसे करीने उषटो स्त्री संबंद्धरहित निवासनो त्याग करवो तेणे करीने आधाकर्मिक निवास साधुने करवानो संज्ञव्यो, पण जिनघरमां रहेवानुं संज्ञव्युं नही. ए प्रकारे

જો તમે કહેતા હો તો તે ન કહેવું કેમ જે આધાર્મિક તથા સંબંધ જેમાં જે ઇત્યાદિ દોષ સમૂહ રહિત જે જિન ઘર નિવાસ તેનો લાજ થયે તે આધાર્મિક નિવાસ કરવો તે અત્યંત અવશ્યક જોઈએ. ॥

ટીકા:-કો હ્યુન્મત્તઃ પથ્યાશનાવાસાવપથ્યમશ્નીયાત્ ॥ તસ્માત્પરગૃહવસતિરસમીચીનાઽધુનાતનયતીનાં ચ સ્વાગમે પરગૃહવાસઃ શ્રૂયતે સ તાત્કાલિકાતિસાત્વિકયત્પદ્ધયેતિ ॥ તથા ચ પ્રયોગઃ ॥ યતીનાં પરગૃહવાસોઽનુપપન્નઃ ॥ અનેક દોષ દુષ્ટત્વાત્ પ્રાણાતિપાત વદિતિ ॥

અર્થ:-કેમ જે કોણ હ્યુન્મત્ત પુરુષ પથ્ય જોજનની પ્રાપ્તિ થયે તે અવશ્ય જોજન જમે તે માટે આ કાલના મુનિયોને પરઘરમાં નિવાસ કરવો તે ઠીક નહીં, ને જે આગમમાં પરઘર નિવાસ કરવો એમ સંજ્ઞાય છે, તે તો તે કાલના અતિ સાત્વિક ધીરજવાળા જે મુનિ, તેની અપેક્ષા છે, બલી તે ઉપર અનુમાન પ્રયોગ પણ સિદ્ધ થાય છે જે યતિયોને પરઘરમાં રહેવું તે અઘટિત છે. કેમ જે તે અનેક દોષે કરીને હુષ્ટ છે એ હેતુ માટે પ્રાણાતિપાતની પેઠે જેમ પ્રાણાતિપાત છે તે અનેક દોષ હુષ્ટ છે તો યતિને કરવા યોગ્ય નથી, તેમ પરઘર વાસ પણ કરવા યોગ્ય નથી.

ટીકા:-તથા સ્વીકારઃ સ્વસત્તાપાદનં કેષ્વિત્યાહ ॥ અર્થોઽવિષ્ણં શ્વસ્યઃ શ્વાકઃ ચૈત્યસદનં જિનાયતનં ॥ તતોર્થ-શ્વેત્યાદિ છંદઃ તેષુ ॥ તત્ર હ્યવ્યસ્વીકારસ્યાગમે નિષિદ્ધ-સ્વેઽપિ સાંપ્રતિકયતીનાં તત્સ્વીકારો યુક્તઃ ॥ તમંતેરેણ ગ્લાન-પરચક્રદુર્નિહાયવસ્યાયાં નૈવજ્યપથ્યાનુપપત્તેઃ ॥ તદ્દિના ચ ધર્મ-

શરીરસ્થાનાવપ્રસંગાત્ ॥ ગૃહમેધિનાં ચ પ્રાયેણ કાલદેવાઃ
ત્રિધર્મત્વેન ચ યતિચિંતાયધિધાનાત્ ॥

અર્થઃ—વલી તે વેપધારી સુવિદિત પ્રત્યે વોલે ઠે જે ડ્રવ્ય
તથા ગૃહસ્થ તથા જિનમંદિર તે પોતાનાં કરી રાખવાં તેમાં ડ્રવ્યનો
અંગિકાર કરવો તેનો શાસ્ત્રમાં નિષેધ ઠે તો પણ આ કાલના સા-
ધુને તે ડ્રવ્યનો અંગિકાર કરવો તે શુક્ત ઠે કેમ જે તે ડ્રવ્ય વિના
ગ્લાન અવસ્થામાં તથા પરચક્રનો જય થાય તથા હુકાલ પમે
શ્વેત્યાદિ અવસ્થામાં અપેધ તથા પથ્ય જોજન શ્વેત્યાદિકની પ્રાપ્તિ
ન થાય એ હેતુ માટે ને તે વિના ધર્મ શરીરને નાશ પવાનો પ્રસંગ
થાય એ હેતુ માટે ને ગૃહસ્થ તો ઘડુધા કાલ વોવે કરીને ધર્મ ર-
હિત થયા તેણે કરીને યતિની ચિંતાદિકને કરતા નથી માટે ॥

ટીકાઃ—તથા સાંપ્રતં ચૈત્યડ્રવ્યમપિ યતિજ્ઞઃ સ્વીકૃત્ય
ઘર્જનીયં મૂલધનં રક્ષાદિસ્તૈ વૃદ્ધ્યાદેરધિકીજ્ઞવતા ડ્રવ્યેણ
પ્રવચનાવ્યવચ્છિન્નત્તયે દુર્વલશ્રાદ્ધાનામુદ્ધારકરણાત્ ॥ તેષાં ચ
તથાદોર્ગત્યપંકાદુદ્ઘૃતાનાં કાલેનાનવરતચૈત્યસપર્યાચિંતાદિના
તીર્થપ્રજ્ઞાવનયા ઘટુતરપુણ્યાર્જનસંજ્ઞવાત્ ॥ તદુદ્ધારં વિના તુ
પ્રવચનોલ્લેદપ્રસંગાત્ ॥ શ્વેત્યર્થસ્વીકારોધુનાતનમુનીનાં સંગત
દ્વાજ્ઞાતીતિ ॥ ૪ ॥

અર્થઃ—વલી સાંપ્રતકાલે યતિયોને ચૈત્યડ્રવ્યનો અંગિકાર
કરી વધારણું જોડ્યે. કેમ જે મૂલ ડ્રવ્યની રક્ષા કરી વૃદ્ધ્યાદિકની
અધિક ઘતુ જે તે ડ્રવ્ય તેણે કરીને પ્રવચનનો ઉલ્લેદ ન થાય
તેને અર્થે ને દુર્વલ ધાવકનો પણ ઉદ્ધાર કરાય એ હેતુ માટે. ને
ગ્યારે દરિદ્રતારૂપી કાદવધી તે ધાવકનો ઉદ્ધાર કર્યો ત્યારે કાલે

કરીને નિરંતર ચૈત્યની પૂજા અર્ચાદિક ચિંતાયે કરીને તથા તીર્થની પ્રજાવનાયે કરીને અતિશે પુણ્ય ઉપાર્જન કરવાનો સંજવ છે એ હેતુ માટે, ને તે શ્રાવકનો ઉદ્ધાર કર્યા વિના તો પ્રવચનનો ઉચ્છેદ થવાનો પ્રસંગ છે એ હેતુ માટે ડબ્બનો અંગીકાર તે તો આધુનિક મુનિને સંગત છે, ઇટલે કરવો ઘટતો હોય ને શું ! એમ જણાય છે.

ટીકા:-તથા શ્રાવકસ્વીકારોપ્યવ્યતનમુનીના મુત્સર્ગાપવાદપદવીવિદુરાણાં ન નિર્યુક્તિકઃ ॥ પૂર્વં હિ કાલસ્ય સૌસ્થ્યાદતિશયવત્પુરુષવાહુદ્યાત્ કુતીર્થ્યાનામદ્વીપીયસ્ત્વાત્ લોકસ્ય પ્રાયેણાસંક્લિષ્ટત્વાત્ ચ જૈનમતવાદ્યા અપિ જનાઃ સિતાંવરજિક્ષુર્ચયઃ સવંદુમાનં જિક્ષાદિકં વ્યતરિષ્યન્ ॥ સાંપ્રતં તુ પ્રાહુર્નવદ્ભૂરિકુતીર્થિકસાર્થકુમતકદર્થિતાંતકરણતયા જૈનમાર્ગવૈમુખ્યેન તેષાં તથાવિધશ્ચેતાંવરદીક્ષાયા અજ્ઞાવાત્ ॥ અતઃ શ્રાદ્ધસ્વીકારં વિના જિક્ષાવાસેરનુપપત્તેઃ યુક્તં સંપ્રતિ તત્સ્વીકારઃ ॥

અર્થ:-ચલી તે લિંગધારી સુવિંહિત પ્રત્યે બોલે છે જે આ કાલના, ઉત્સર્ગ અપવાદ માર્ગના જાણનાર મુનિને પોતાના શ્રાવક કરી રાખવા તે યુક્ત છે ॥ કેમ જે પૂર્વે તો કાલ સારો હતા ને અતિશયશાલી ઘણા મોટા પુરુષ હતા ને કુતીર્થિક ઘણા ઊંઝા હતા. ને લોક પણ પ્રાયે સારા હતા એ હેતુ માટે જૈન મત વિનાના પણ લોક શ્વેતાંવર સાધુને વહુ માન સહિત જિક્ષાદિક આપતા અને આ કાલમાં તો પ્રગટ થયો જે ઘણો કુતોર્થિકનો સમૂહ તેનો જે કુમત તેણે કરીને કદર્થના પામ્યાં જે અંતઃકરણ તે હેતુ માટે તેમને તે પ્રકારે શ્વેતાંવર સાધુને આપવાની ઇચ્છાનો પણ અજ્ઞાવ

ठे. ए हेतु माटे पोताना श्रावक न करी राख्या होय तो जिज्ञा-
नी प्राप्ति पण न थाय माटे आ कासमां श्रावकनो अंगीकार क-
रवो ते युक्त ठे.

टीका:-तथा आगमेपि ॥ जा जस्त ठिई जा जस्त सं-
छिई, पुवपुरिसकया मेरा ॥ सो तं अइकमंतो, अणंतसंसारिउं
होइ इत्यादिना स्वीकृतगुरूपरिहारेणापरगुरोरंगीकारः श्राव-
काणामनंतसंसारित्वायेतिपतिपादनेनास्यार्थस्याप्युपगमात् ॥
हरिजडसूरिणापि सम्यक्स्वदीक्षारोपणायसरे आढानां
धनधान्यस्वजनपरिजनादिसमेतस्या त्मनो गुरुसमर्पणाभिधा-
नेन तत्स्वीकारस्य समर्थनात् ॥

अर्थ:-आगममां पण तेमज कलुं ठे जे जेनी स्थिति पूर्व-
पुरुषे करेली मर्यादा एटले गच्छनी स्थिति तेने जो अतिप्रमे तो
अनंत संसारी थाय, इत्यादिके करीने पोते अंगिकार कर्या जे गुरु
तेनो त्याग करे ने अन्य गुरुनो जो अंगिकार करे तो श्रावकने
अनंतसंसारीपणानी प्राप्तिनुं प्रतिपादन कर्युं तेणे करीने आ अ-
मारा फहेला अर्थनी प्राप्ति थाय ठे ए हेतु माटे. ने हरिजडसूरि-
पण समकित दीक्षा आपवाना अयसरमां श्रावकने धन धान्य
स्वजन परिजनादिके सहित एवो पोते श्रावक गुरुने अर्पण पाय
एम फहेवाची ते सर्वनो अंगीकार गुरुने धयो एम प्रतिपादन कर्युं
ठे ए हेतु माटे.

टीका:-॥ यदाह ॥ अहं तिपरादिपुर्वं, सम्मं नुदेष
चित्तरयणेण ॥ गुरुणो निवेयणं सर्वदेव दह मण्यणो इत्य ॥

अर्थः—जे माटे तेमनुं वचन ठे जे अथ त्रण प्रदक्षिणा करवापूर्वक शुद्ध चित्तरत्ने करीने सारी रीते सर्व प्रकारे गुरूने आत्मानुं निवेदन दृढपणे अर्हीं करवुं.

टीकाः—गुरुणा च श्रद्धानां श्रद्धानुगुण्येन दानोपदेशात् ॥ गुरोस्तत्स्वीकारं विना च तेषां तथा निवेदनाद्यनुपपत्तेः ॥ अन्योन्यापेक्षत्वात्स्वीकारस्य ॥ अन्यथेत्यमात्मनिवेदनाजिधानस्य लोकपंक्तिमात्रफलत्वापत्तेः ॥ एतेन दिग्बंधोपि गृहिणां यतिवन्न दुष्यतीति ॥

अर्थः—गुरुए श्रावकनी श्रद्धाने अनुसारे दान आपवानो उपदेश करवो ने गुरु जो ते श्रावकनो अंगीकार न करे स्योरे श्रावके जे पोतानुं निवेदन करुं ते न कर्या जेवुं थाय. केम जे पोतापणानो जे अंगीकार ठे तेने परस्परनी अपेक्षापणुं ठे ए हेतु माटे. ॥ ज्ञावार्थ ॥ श्रावक पोताना गुरू जाणे तो गुरू पोताना श्रावक जाणे ने एम न कहीए तो ए प्रकारना आत्म निवेदननुं केहेवुं ते लोक व्यवहार मात्र फल थाय एणे करीने जेम साधुने दिग्बंध ठे एटखे पोतपोताना आचार्य उपाध्याय करी प्रवर्तवापणुं ठे ते निर्दोष ठे तेम श्रावकने पण दिग्बंध दोष जणीं नथी एटखे श्रावकने पोताना गुरूने पोताना श्रावक करी राखवा ॥ ५ ॥

टीकाः—तथा चैत्यसदनस्वीकारोप्यधुनातनमुनीनां समीचीनः ॥ उक्तन्यायेन संप्रति गृहमेधिनां चैत्यचिंतां प्रति निरवधानतया यतिस्वीकारमंतरेण कालेन तद्भ्रंशसंज्ञवात् ॥ मार्गलोपप्रसंगेन चागमेप्यर्थापत्त्या तत्स्वीकारस्याजिधानात् ॥

अर्थः—वली चैत्यनो एटखे चैत्य पोतानुं करी राखवुं, ते पण

આ કાલના મુનિને યુક્ત (ઘટે) ઠે કેમ જે પૂર્વે કહ્યો જે ન્યાય તેણે કરીને આ કાલના ગૃહસ્થ લોકોને ચૈત્યની ચિંતા પ્રત્યે સાધધાનપણું નથી માટે યતિયે તે ચૈત્યનો અંગિકાર કર્યા વિના કાલે કરીને તેનો ઉદ્દેશ થવાનો સંજવ ઠે એ હેતુ માટે માર્ગલોપ થવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થાય તે માટે શાસ્ત્રમાં પણ તે ચૈત્યને પોતાનું કરી રાખવું એમ કહેવાપણું છે.

ટીકા:—સીલેહ મંત્રફલપ્ત ઇયે ચૌર્થેતિ તંતુમાર્શસુ ॥ અદિજુજંતિ સત્તિસુ? અણિજ્જફેન્તદીસંતા॥અત્રદિ લિંગિનઃ પ્રતિ સુવિહિતાનાં ચૈત્યસમારચનાદિવ્યાપારણમુક્તં ॥ નચ તસ્વીકારં વિના તેષાં તત્સંજવતિ॥ અસ્વીકૃતે ચ વસ્તુનિ ઇતરપ્રેરણયાપિ પ્રાયેણ લોકિકાનાં સમારચનાયપ્રવૃત્તેરિતિ ॥ ૬ ॥

અર્થ:—આ જગાણ લિંગધારી એમ ઘોલે ઠે જે પ્રત્યેક સુવિહિતને ચૈત્યની સાર સંજાલ રાખવાદિ વ્યાપાર કહ્યો ઠે, તે ચૈત્યનો પોતાપણાનો અંગીકાર કર્યા વિના તે સાર સંજાલ રાખવાનો સંજવ નથી. કેમજે જે વસ્તુનો અંગિકાર કર્યો નથી તેમાં વીજો પ્રેરણા કરે તો પણ ઘડુધા એ લોકની સુધારવાને વિષે પ્રવૃત્તિ દેલાતી નથી માટે ॥ ૬ ॥

ટીકા:—તથા ન વિચ્યતે પ્રેક્ષિતં પ્રત્યુષ્પેદશ્ચા ચદુષ્પા નિરીક્ષણમાદિશબ્દાત્પ્રમાર્જનં રજોદરણાદિના સૂક્ષ્મજીવાપસારણં ચ યત્ર તત્, આસનં વિષ્ટરં સ્પૃતગન્ધિકાદિ શુષિરગંજીરસિંદાસનાદૌ ચ પ્રત્યુષેદશાદિ યતીનાં ન શુષ્યતિ, તેન ચ તત્ર ન કલ્પતે ઉપવેષ્ટું ચૈત્યવાસિનસ્તેષાં પ્રતિપચંતે ॥ પ્રવચ-

નિરવદ્યેવ પ્રમાણં ઇવા ચ સાવધ્યા ગૃહિદિગ્વંધાદ્યાચરણાન્યુ
પંગમે હિ યતેસ્ત દ્વિધીયમાનનિસલપાપારંજાનુમત્યાદ્યાપતેઃ
તથાપ્યેવા ચૈત્યવાસિજિરાવૃતા

અર્થ:-બલી પાપ સહિત જે આચરણ ઇટલે ગૃહસ્થોને નિ-
યમાણ પોતપોતાના ગચ્છને જજવું એ આદિ જેનું લક્ષણ છે તેને વિષે
આદર ઇટલે જે આગ્રહ (આચરણ) છે તે પાપ રહિત હોય તેજ
પ્રમાણ છે ને આ જે પાપ સહિત ગૃહસ્થોને દિગ્ વંધાદિ આચરણ
તેનો અંગિકાર કરવાને વિષે નિશ્ચેયતિને તે ગૃહસ્થોએ કરવા માંડ્યા
જે સમસ્ત પાપના આરંજ તેમાં અનુમોદનાદિકની પ્રાપ્તિ છે એ હેતુ
માટે સાવધ છે. તો પણ એ સાવધ આચરણ ચૈત્યવાસિયે આદર્યું છે.

ટીકા:-યતસ્તેપામયમાણાયઃ ક્ષેત્રકાલાઅપેક્ષ્યા હિ સર્વ-
જૈન મતાનુષ્ઠાનં વ્યવસ્થિતં ॥ તત્તો યદિ ગૃહિનિયતગચ્છજ-
નાદિકામાચરણાં વયં નાદ્રિયેમહિ તતઃ કપાયકલુપિતહૃદ-
યત્વાતપ્રાપ્તેણ સંપ્રતિતનયતીનાં ગૃહસ્થાન્યોન્યાંકુલ્પદ્યા કલ્પ-
હેનાંવ્યવસ્થાયાં સર્વમસમંજસમાપયેત તસાદેવાપ્યાચરણા
અંતનકાલોપેક્ષ્યા શુક્તિમતી

અર્થ:-જે હેતુ માટે તે ચૈત્યવાસીનો આ અગ્નિપ્રાય છે જે
ક્ષેત્ર કાલાદિકની અપેક્ષાએ સર્વ જૈનમતનું અનુષ્ઠાન નિશ્ચેય રહ્યું
છે તે હેતુ માટે જો ગૃહસ્થને પોત પોતાના ગચ્છની જજનાદિક
આચાર તે પ્રત્યે અમો ન આદર ફરીએ તો, કપાય વળે અંતર મેષાં
પણાં છે માટે વધુધા આ કાલના યતિને ગૃહસ્થોનું પરસ્પર સંબ-
વાયી કલેશો કરીને અમર્યાદાએ કરીને સર્વ અઘટનું થાય માટે
આ પણ આચરણ આ કાલની અપેક્ષાએ શુક્તિ છે.

टीकाः—॥ यदुक्तं उत्पद्यते हि सावस्था देशकालामयान्
प्रति ॥ यस्य मेऽकार्यं कार्यं स्यात्कार्यं कर्म च वर्ज्ययेदिति ॥७॥

अर्थः—जे माटे शाखमां कहुं ठे जे देश कालने रोगादि
प्रत्ये मारी ते अवस्था उत्पन्न थाय ठे जेमां न करवानुं करवा यो-
ग्य थाय ठे नें करवा योग्यनो त्याग थाय ठे ॥७॥

टीकाः—तथा श्रुतस्य सिद्धांतस्य पंध्या मार्गस्तत्रावहाऽ-
नादरस्तेह्येवमाहुः जगवस्तिष्ठांतो हि नैकांतैव विद्वितानु-
ष्ठाननिष्ठः निषिद्धानुष्ठाननिषेधनिष्ठोवास्ति ॥ विद्वितानाम-
पि केषांचिदनुष्ठानानां कचित्रिपेधात् ॥ निषिद्धानामपि
कचिद्विधानात् ॥ अतोनास्थामास्थाय सिद्धांतव्यवस्थया
केवलया किमपि कर्तुं परिहर्त्तुं वा पार्यते ॥

अर्थः—बली सिद्धांतनो जे मार्ग तेनो अनादर ते खिग-
धारी एम कहे ठे जे जगवाननो जे सिद्धांत ठे ते अनेकांत ठे ते
एकांतपणे करवा योग्य जे अनुष्ठानक्रिया तेने विषे तत्पर नयी.
एटले एकांतपणे आ क्रिया तो करवीज एम सिद्धांत कहेतुं नयी.
ने निषिद्ध जे अनुष्ठान तेनो निषेध करवामां पण तत्पर नयी.
एटले एकांतपणे आ क्रिया तो नज करयी एम सिद्धांत कहेतुं
नयी केम जे करवा योग्य केटखांक अनुष्ठान तेनो पण कोइ ज-
गाए निषेध देखाय ठे ए हेतु माटे ने निषेध करेखां पण
केटखांक अनुष्ठान तेनुं कोइ जगाए करवापणुं ठे ए हेतु माटे.
केवल सिद्धांतमां कहेलुं ठे ते उपर आस्था राखीने कांइ पण
करवा योग्य तथा परिहरवा योग्य पार पामोए एन नबी.

ટીકા:—॥ એવંચ ॥ નવિકિંચિ શ્રણુત્રાયં પન્નિસિદ્ધં વા વિ
જિણવરિંદેહિં ॥ इति वचनादागमवद्दिष्टापि काचित्सुकुमारा
ક્રિયાઽયતનસાધુપ્રવર્તિતા વિવેકિનાં નિઃશ્રેયસાય ત્રિ-
વિધ્યતિ કિં શ્રુતેનેતિ ॥ યદુક્તં રુઘ્વિણઃ કલ્પતાં યાંતિ મૃચ્છા-
પિ ક્રિયયા યથા ॥ કાલેન ધર્મ ક્રિયયા તથા મુક્તિં શરિ-
રીણ ઇતિ ॥ એ ॥

અર્થ:—તે ઉપર વલી શાસ્ત્ર વચન છે જે જિનવરે કાંઈ પણ
આજ્ઞા કરેલું નથી તેમ નિષેધ્યું પણ નથી એ પ્રકારના વચનથી
આગમથી વેગલી રહી એવી પણ કોઈક સુખે સુખે થાય એવી ક્રિયા-
ને આ કાઢના સાધુએ પ્રવર્તીવેલી એવી પણ ક્રિયા તે મોક્ષપ્રાપ્તિ
યશે માટે શું શાસ્ત્રવતે છે કાંઈ પણ નથી. જે માટે કહ્યું છે જે
થોડી ક્રિયાયે કરીને રોગીયાનો રોગ જાય ત્યારે જાણી ક્રિયા
શું પ્રયોજન છે ! શાસ્ત્રમાં તેમ સુખે સુખે થતી જે આ ક્રિયા તે
કરી દેહધારી મુક્તિ પામે છે. જેમ ઘણા કાલ સુધી ધર્મક્રિયા
છે તેણે કરીને મુક્તિ પામે છે ॥ એ ॥

ટીકા:—તથા ગુણિષુ જ્ઞાનાદિગુણવત્સુ ચતિષુ દ્વેષધીર્મા-
ત્સર્યબુદ્ધિઃ ॥ स्वयं निर्गुणानां तद्गुणानसहिष्णूनां तदुप-
જિ-
ઘાંસયા દુષ્ટામતિરિતિ યાવત્ ॥ કથમિયં તન્મતે ન ધર્મ ઇતિ
ચેદુચ્યતે ॥ इदानीं हि जगद्विहरहात्सम्यग् मार्गापरिज्ञानेन ब-
હુલોકप्रवृत्तिरेव मोक्षमार्गः ॥ મહાજનો યેન ગતઃ સંપન્ના
ઇતિ ન્યાયાત્ ॥

અર્થ:—વલી જ્ઞાનાદિ ગુણવાન્ જે ચતિ તેમને વિષે દ્વેષબુદ્ધિ

પટલે મત્સર બુદ્ધિ પોતે નિર્ગુણ છે ને ગુણવાનના ગુણ સહન નથી કરતા માટે તેમને મારવાની ઇચ્છા રાખે છે માટે દુષ્ટ બુદ્ધિવાલા તે વેષધારી છે આશંકા કહે છે જે ગુણી પુરુષ ઉપર દ્વેષબુદ્ધિ રાખવી તેને ધર્મ કીચે પ્રકારે લિંગધારી થાપે છે, તો કહીએતો એ જે આ કાલમાં નિશ્ચે જગવાનનો વિરહ થયો છે માટે સારી રીતે મોક્ષમાર્ગનું જ્ઞાન નથી થતું તે હેતુ માટે બહુ લોકની જે પ્રવૃત્તિ તેહીજ મોક્ષ માર્ગ છે કેમ જે જે માર્ગે મહાજન પટલે ઘણા લોક ચાલે તે માર્ગ છે. એવો ન્યાય છે માટે ॥

ટીકા:—એતે ચ પરચ્છવાસિનો ધાર્મિકમન્યા આત્માનમેવેકં ગુણૈરુત્કર્ષયંતો નિશ્ચિતાનપ્યપરાન્ દૂપયંત શ્રૈદંયુગીનં સંઘમપ્યવમન્યમાના સ્તપ્રવૃત્તિં દુરેણ પરિહરંતો લોકવ્યવહારમપ્યજાનંતઃ સંઘવાદ્યા એવ અતઃ સર્વથૈત ઉચ્ચેત્તઽયા ઇતિ રૂપે એવૈતેપુ શ્રેયાનિતિ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:—વસી તે લિંગધારી એમ કહે છે જે આ પરધરમાં રહેનારાને પોતાને વિષે ધાર્મિકપણું માનનારાને પોતાના આત્માનેજ એક ગુણે કરીને મોટો દેખાવતાને વીજા સર્વેને પણ દાંપ પમાવતાને આ કાલના સંઘને પણ ન માનતાને આ કાલના સંઘની પ્રવૃત્તિને પણ ઠેઠેથી પરિહરતાને લોક વ્યવહારને પણ ન જાણતા માટે તે સંઘ વાહાર છેજ. એ હેતુ માટે સર્વ પ્રકારે ઉત્તેદવા યોગ્ય છે. એ પ્રકારનો જે રૂપ કરવો તેજ એમને વિષે અતિશેષ્ઠ છે ઇત્યાદિ ॥૧૦॥

ટીકા:—ગૌતમાદિપુ વર્તિત્વાનાદશોપુ યતિષ્વનિઃ ॥ કચમેતે પુવર્તેત નિર્ગુણેષ્વંજસેપુચેત્ ॥૧॥ કલ્પદોષીરુદ્ધાં ચઘ્ન્યુણા યોગેપિવર્તેતે ॥ નિવાદિપુ તરુધ્વાનો વિનાવિપ્રતિપત્તિતઃ ॥

अर्थः-एवी रीते दश प्रकारनो धर्म प्ररुपण करनार ते नि
 गुण आ कालना वेषधारी तेने विपे मुनि शब्द केम प्रवर्तें ठे
 केम जे मुनि शब्द तो गौतमादि महान् पुरुष तेने विपे प्रवर्तें ठे
 ठे माटे त्यां उत्तर कहे ठे जे जेम लिंग आदि वृक्षने विपे क
 वृक्षना गुण नथी, तो पण केवल रुढीथी तरु ए प्रकारनो शब्द
 वर्तें ठे. तेम ते लिंगधारीने विपे मुनि शब्दनी प्रवृत्ति रुढीथी ठे.

टीकाः-यथाय जात्यरत्नानां गुणान्नावेपितादृशां ॥ का
 च सांझां शुचिर्चिक्वे मणी शब्दः प्रवर्तते ॥ ३ ॥ गौतमादि
 गुणयोगे-पीदानीतन साधुषु ॥ उद्यच्छत्सु स्वशक्त्यैवं प्रवर्त्स
 ति यति ध्वनिः ॥ ४ ॥ इति वास्तवकांत्यादि दशविधयतिधर्म
 स्पष्टयेव यथावदेः प्रदर्शितो धर्मः अयं चेत्कर्महरो नवेदित्सारि
 पूर्वाप्याप्तमिति वृत्तार्थः ॥ ५ ॥

अर्थः-यझी जेम जातिवंत रत्नना गुण न होय, तो क
 काचना ककळानो घणा किरणनो चकचकाट ठे तेने विपे मणी
 शब्द प्रवर्तें ठे. तेम ते लिंगधारीने विपे मुनि शब्द प्रवर्तें ठे ॥ गौ
 तमादि मुनिने विपे रक्षा जे गुण ते गुण आ कालना साधुने सिं
 नथी तो पण पोतानी शक्तिये उद्यम करनारने विपे यति शब्द
 प्रवर्तें ॥ २ ॥ ए प्रकारे साचो जे कामायादि दश प्रकारनो यति
 धर्म तेनी म्हाळीये जाणे शुं लिंगधारीतरु देवाम्हा जे धर्म आ जे
 कर्मने हरे तो मेळ समुझमां तरे इत्यादि पूर्वं व्याख्यान कर्तुं ठे ए
 प्रकारे संवत्सा कळवूनो अर्थ थयो ॥ ५ ॥

टीकाः--सांप्रतमेतानि दशद्वाराणि यथाक्रमं प्रत्याचि-
ख्यासुः प्रथमं तावज्जीवोपमर्दनाद्यनेकदोषाविर्जाविपुरस्सरं
उद्देशिकं जोजनद्वारं प्रत्याख्यातुमाह ॥

अर्थः--हवे ए दश द्वारेण अनुक्रमे खंनन करता ग्रंथकार
प्रथम जीवोपमर्दनाद्यनेक दोषाने प्रकट करी देखानवा
पूर्वक उद्देशिकं जोजनद्वारं खंनन कहे ठे.

मूलकाव्यं.

षट्कांयानुपमृद्य निर्दयमृषी नाधाय यत्साधितं
शास्त्रेषु प्रतिपिध्यते यदसकृन्नि स्त्रिशताधायि यत् ॥
गोमांसाद्युपमं यदाहु रययद्भुत्का यतिर्यात्यधः
स्तत्को नाम जिघित्सती (जिघृक्षतीत्यपिपाठांतरं) ह
सघृणः संघादि जक्तिं विदन् ॥ ६ ॥

टीकाः--कः सघृणो दयालुः विदन् संघादिनिमित्तमेतस्मिन्प-
त्रमिति जानन् इहेति प्रवचने जिघित्सति अन्तुमिच्छति ॥ अदेः
संनंतस्य घसादेशेरुपं किं तत् संघः साधुसाध्वीरुपः भ्रमणमयाः
आदिशब्दादेकस्मिन्नादि भ्रमणपरिमदः तस्य जक्तं तत्कृते निर्दय-
मशनादिनामेति कुत्सायां अतीवकुत्सितमेतद्भक्तं मुनीनां ॥
जानंतो मुनेः कृपालोरेवं विधं जक्तं ज्ञोक्तुं न कल्पत इत्यर्थः ॥

अर्थः--कोण दयालु पुरुष आ, संघादिनिमित्ते निपजायुं ठे
एम जाणतो आ जिन शासनने विषे जोजन करवा इच्छे अर्यात् कोइ
न इच्छे. आ जगाए व्याकरणः--जे सन् प्रत्ययांत जे अहं अहं

धातु तेनो घसादेश थये सते जिघित्सति एवं रुप थयुं ठे ॥संघातो
साधुसाधवीरुप श्रमणनो समूह ठे ॥ आदि शब्दथी एक वे, त्रण
आदि साधुनुं ग्रहण करवुं तेथी आ प्रकारे अर्थ थयो जे एक साधुने
निमित्ते नीपजाव्युं जोजनादि वे साधुने निमित्ते निपजाव्युं जो
नादि त्रण साधु० इत्यादि ॥ आ जगाये नाम शब्दनो निर्दिष्टरूपी अर्थ
जाणवो. तेथी आम अर्थ थयो जे आ जोजन साधु निमित्त नीपजावुं
ठे, एम जाणीने पण तेनुं ग्रहण करवुं ते अति निर्दिष्ट ठे, ए प्रकारुं
जोजन कृपालु मुनिने जोगववुं न कढेपे एटलो अर्थ थयो.

टीका:-अत्रच विदन्नितिग्रहणाच्चूतोपयोगेन बाह्यलिङ्गः
रिक्षापुरःसरं यतमानस्य यतेः कदाचिदाधाकर्मग्रहणेऽपि सम्यग-
नवगमात्तज्ज्ञानस्यापि न दोषः ॥ यथोक्तं ॥ थोवंति न पुष्टं न-
कृहियं न गूढेहिः नायरो वकश्चो ॥ इयठलिश्चो विन लग्गइ सुं-
वउत्तो असढ जावो ॥

अर्थ:-आ जगाये विदन् ए प्रकारना शब्दनुं ग्रहण कयुं
माटे शास्त्रना उपयोगे करीने बाहारना चिन्हथी परीक्षापूर्वक
तनायेथी ग्रहण करता एवा साधुने क्यारेक आधाकर्मि आहार
ग्रहण थाय तो पण सम्यक् न जाणवाथी तेनुं पण जोजन करे
तो पण दोष नथी ॥ ते शास्त्रमां कवुं ठे जे

टीका:-अथैतस्मिन् को दोषो येनेतदेवं कुत्सितमत आह
यत्साधितं तच्छब्दस्य यच्छब्देन नित्याजिसंवंधात्ततश्च यद्
जक्तं साधितं निष्पादितं गृहस्थेनेतिशेषः ॥ किं कृत्वा आधाय-
उदित्सकान् ऋषीन् यतीन् यतिन्यो मयेतदेयमिति म-
नसि कृत्वेत्यर्थः ॥

अर्थः—आशंका करी कहे ठे जे ए जोजनमां शो दोष ठे जे हेतु माटे एने आबुं निंदित कहो गो तो त्यां कहे ठे जे तत्शब्दने यत् शब्द साथे नित्ये संबंध ठे माटे जे जोजन सिद्ध कर्युं ठे एटसे निपजाव्युं ठे (गृहस्थपद उपरथी खेवुं) तो अर्थ आम थयो जे, गृहस्थ जे तेणे साधुने उदेशिने निपजाव्युं जे आ जोजन मारे साधुने आपवुं एम मनमां धारीने कर्युं एटलो अर्थ ठे.

टीकाः—अथ निरवद्यवृत्त्या यतिनिमित्तं साधितेप्यस्मिन् को-
दोष इत्यत आह ॥ उपमृद्य विध्वस्य कान् पटकायान् ॥
पट्विधजीवनिकायान् कथं उपमृद्येत्याह । निर्दयमिति क्रिया
विशेषणं निरनुकंपं यथा ज्ञवति ॥ अयमर्थ एतावत्किञ्च वन्दि
पाकारं नो न सानुकंपस्य नापि पट्जीवनिकायोपमर्दनमंतरेण सं-
जवति ॥ एवं च निरवद्यवृत्त्या न ज्ञक्तसाधनं कथमपि संगठते ॥

अर्थः—आशंका करी कहे ठे जे पापरहित क्रियाए करीने यति निमित्त जोजन सिद्ध करे तेमां शो दोष ठे तो त्यां कहे ठे जे ठ जीवनिकायानुं उपमर्दन करीने कीय प्रकारे ? तो निर्दयपणे, निर्दय पद ठे ते उपमर्दनरूप क्रियायुं विशेषण ठे एटसे आम अर्थ थयो जे निर्दयपणे ठ जीवनिकायानुं मर्दन करी ए जोजन साधु निमित्ते निपजाव्युं ठे ते अग्निपाकनो आरंज ते दयाळुने न होयने पट् जीव निकायना मर्दनविना ते पाक पण संजवे नही माटे पापरहित क्रियाये करीने पाक साधन कोइ प्रकारे पण थाय नही.

टीकाः—यदर्थं चैतावानारंजस्तस्य तज्जन्यसकलपापानुप-
गातव्यतज्जगप्रसंगः ॥ यदाह ॥ जस्तस्मा आहारो आरंजो न-

સ્ત હોઈ નિયમેણ ॥ આરંજે પાણી વહો પાણી વહે હોઈ વચનમે ॥
અતઃ કથમસ્ય જક્તસ્ય ન કુત્સિતત્વં ॥

અર્થઃ-જેને અર્થે આટલો વધો આરંજ છે તેને તે અર્થ
રંજથી ઊત્પન્ન થયું જે સકલ પાપ તેનો સંબંધ થવાથી વ્રત રંજ
પ્રસંગ થશે. જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે જેને અર્થે આહારનો
રંજ છે તેનેજ નિયમાએ પાપ છે કેમ જે આરંજને વિષે પ્રાણીને
હોય ને પ્રાણી વધ થયો એટલે વ્રતનો જંગ થયો માટે એ જોઈ
નિહિતનું કેમ ન હોય અપિતુ હોયજ ॥

ટીકા-એતેન વસ્તુત આધાકર્મપર્યાયતા સંધાવિજક્ત
મૂચિતા ॥ આદાય વિષયેણ જહ્ણ કમ્મમત્તણાઈ કરણજ ॥
વ્રતપારંજેનં તં આદાકમ્માદંસુ ॥ इत्यागमे आधाकर्म
इति स्मृतगदनान्

અર્થઃ-જો કરીને વસ્તુતાયે આધાકર્મનું પર્યાયપણું તં
પ્રોચનને છે એમ મૂચના કરી ॥ કેમ જે તેનું લક્ષણ શાસ્ત્રમાં
છે જે જેને મનમાં ધારીને ઠ કાયનો આરંજ કરયો તેને આ
કહે છે, આદિ આગમને વિષે આધાકર્મ શબ્દની એ પ્રકારે
સ્તિ કરી છે એ દેતુ માટે

ટીકા-નનુ ત્રવગ્વેતયયાર્યંગાધિનં તયાપિ સિદ્ધાંતાત્તિ
વેત્તુપ્પત્તીનિ અન્યાદ ॥ શાસ્ત્રેષુ પ્રયેષુ નિર્ણયાદિષુ પ્રતિ
સિદ્ધિને ચક્તિતોચ્ચતયા નિવાર્યને યદનર્ત ॥ કથં આદાકર્મ
કુદ્ધા અવગતય મુદુમુદુઃ ॥ તયાય આદારોપધિવચન
કર્મનિચરણમરં નિર્ણયેનિદિતં ॥

टीकाः—अत आह ॥ निश्रृंशतां निःशूकतां निर्दयत्वमिति यावत् आधत्ते करोति यत् तदाधायि निःशूकताकारकं यद्भक्तं अयं ज्ञावः ॥ स्वयमकृताद्यप्याधाकर्म जानन् गृह्णानो मुनिर्भक्ति मद्ग्रहिणः प्रसंगात्संजादत्यंतग्रुर्निःशूकत्वेन सच्चित्तमपि न ज्ञात् अतः कथं न दोषः

अर्थः—ए प्रकारनुं लिंगधारीनुं वचनतेना उत्तर रूप विशेषण कहे ठे ॥ जे ए ज्ञोजन निर्दयपणाने करे ठे आ ज्ञव ठे जे पोते कयुं नथी ने करावुं नथी ने अनुमोयुं नथी. तो पण आधाकर्मने जाणीने गृहण करतो जे मुनि ते भक्तिवंत एवा गृहस्थनो प्रसंग यवाची अतिशे ग्रंथिल [रसास्वादवालो] यश्ने सवितनो पण त्याग नहीं करे माटे क्यम दोष नथी ? दोष रूपज ठे ॥

टीकाः—॥ तदुक्तं ॥ सद्यं तह विमुक्तो गिहंतो बद्धश्च संगं से ॥ निद्वंधसो अगिहो न मुश्चश्च सज्जिअपि सो पन्ना ॥

अर्थः—ते शास्त्रमां कहुं ठे जे आधाकर्मी जाणे ठे ने ग्रहण करे ठे तो गृहस्थनो प्रसंग वधारतो ने निर्दय रस खोजी ते यश्ने पठी सचित्तने पण नहीं मूके ॥

टीकाः—अत एवात्यंतमेतज्जिहापयिषया गणधरा आनुरूपेणैतज्जोचराण्युपमानानि दर्शयामासुः ॥ तथा चाह ॥ गोमां सादीति ॥ गोःसुरजेर्मांसं पिसितं ॥ आदिशब्दाद्घातोच्चारसुराग्रहः तैरुपमा सादृश्यं यस्य तत्तथा यद्भक्तमाहुर्बुध्वते गणधराः स्वप्रणितागमेयुः ॥

अर्थः—एज कारण माटे गणधर महाराजाए औद्देशिक जो-

જનની અત્યંત ત્યાગ કરાવવાની ઇચ્છા તે ઔદેશિક ઝોજનને થતે
તેવી તેની ઊપમા દેખાતી છે તે ઊપમા વિશેષણે કરીને કહી દેવાને
છે જે, ગાયનું જે માંસ તે સરસું એ ઝોજન છે આદિ શબ્દથી વાંતિ
તથા વિષ્ટા તથા મદિરા તેની સંઘાથે છે સદૃશપણું જેનું એટલે તે
વસ્તુના જેવું એ ઝોજન પોતાના ગ્રંથોને વિષે કહ્યું છે.

ટીકા:-યથાહિ ગોમાંસઝક્ષણં લોકે ધર્મવિરુદ્ધત્વેન મહા-
પાપહેતુત્વાદત્યંતનિંદિતત્વાચ્ચ વિવેકિનાં સર્વથા હ્યેયં । તથા આ-
ધાકર્મજક્તમપિ ॥ એવં વાંતાદિષ્વપિ યથાસંજનવંયોજ્યં ॥ યયો-
ક્તં ॥ વંતુચારસુરાગો મંસસમમિમંતિ તેણ તજ્જુત્તં ॥ પત્તંપિ
કયતિ કપ્પં કપ્પહ પુઠ્ઠવંકરિસઘનં ॥

અર્થ:-તે કહી દેવાને છે. જે ગોમાંસનું ઝક્ષણ લોકને વિષે
ધર્મ વિરુદ્ધ પણે મહા પાપનું કારણ છે એ હેતુ માટે અને અતિ નિં-
દિત છે એ હેતુ માટે વિવેકી પુરુષને સર્વથા ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે
તેમ આધાકર્મ ઝોજન પણ ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે. એ પ્રકારે વાંતિ
આદિની ઊપમા પણ જેમ ઘટે તેમ જોઈવી. તે ઊપર શાસ્ત્રનું વચન
જે વાંતિ તથા વિષ્ટા તથા સુરા તથા ગોમાંસ તે સરસું આધાકર્મ
ઝોજન છે.

ટીકા:-અથ પ્રકારણાંતરેણાધાકર્મ શબ્દાર્થ વ્યુત્પાદયન્
નયેત્તશદનેનાસ્વાવશ્ય હ્યેયતાં દર્શયતિ ॥ યથેતિ પ્રકારે યદ્ઝક્તં
હુક્ત્વાઽશિત્ત્વા યતિર્મુનિર્વાનિ ગચ્છતિ અથોઽથસ્તાત્સંયમાદિતિ
દ્રષ્ટવ્યં ॥ અથવાઽધોગર્ભિ નરકં ॥ એતેનાધાકર્મ શબ્દસ્વાર્થ
ઠ્યં વ્યુત્પાદયના પ્રકરણકારેણાપરમપ્યર્થહ્યં સૂચિતં ॥

अर्थः—हवे बीजे प्रकारे आधाकर्म शब्दनो अर्थ प्रगट करतां जयने उत्पन्न करवुं तेणे करीने ए आधाकर्म जोजन अवश्य त्याग करवां योग्य ठे एम देखावे ठे. यथा शब्दनो प्रकार एटलो अर्थ करवो, एटले जे प्रकारे जे जोजनने जमीने मुनि संयमथी हेठल थाय ठे (द्रष्ट थाय ठे) अथवा अधोगति (नरकने) पामे ठे एणे करीने आधाकर्म शब्दना घे अर्थ प्रगट करता जे प्रकरणना कर्ता तेणे बीजा पण घे अर्थ सूचना कर्या ठे.

टीकाः—यथात्ममिति ॥ आत्मकमेतिच ॥ तत्रात्मानं चारित्रात्मानं हंति आत्ममं ॥ आधाकर्मजोजिनो हि तावत्पाकारंजांनुसत्यादिनिश्चारित्रात्मा हन्यते ॥ तथा आत्मनि कर्म आत्म कर्म आधाकर्म । परिणतो हियति रेपणीयमपि गुह्यं गृहिणा स्वायं पाकारंजादि यत्कर्म निर्वर्तितं तदहो मत्कृते शोजनंमिदमंत्रं निष्पन्नमिति परितोपादात्मनि निवेशयति तेन च बध्यत इति जवत्यात्मकर्म ॥

अर्थः—ते कहे ठे जे एक तो आत्मम ने बीजो आत्मकर्म, तेमां चारित्र रूपी आत्माने हणे माटे आत्मम कहीए. केम जें आधाकर्म जोजिनो चारित्र रूपी आत्मा ते पाकना आरंजनी अनुमोदना करवी, इत्यादिकवे हणाय ठे. वली आत्माने विषे जे कर्म ते आत्मकर्म कहीए. केम जे आधाकर्म ग्रहण करवा तत्पर थयो जे यति ते एपणीय जोजननुं ग्रहण करतो सतो पण गृहस्थे पोताने अर्थे पाकादि जे कांइ आरंज कर्म नीपजाव्युं ठे तेने एम माने ठे जे अहो आ गृहस्थे मारे अर्थे आ सारं अन्न नीपजाव्युं ठे एम मानीने, घणा संतोपथी (आनंदथी) पोताना आत्माने विषे तेनो

अजिनिवेश करे ठे तेणे करीने ए वंधाय ठे माटे ए आत्मकर्म कहीए.

टीका:—यदुक्तं ॥ अहवा जंतगार्हि, कुणइ अहे संजमाउ
नेए वा ॥ हणइ व चरणायं से अहकम्म तमाय हम्मंवा ॥ आ-
हाकम्मपरिणउ, फासुअमवि संकिलिष्ठपरिणामो ॥ आययमाणो
वज्जाइ तं जाणसु अत्तकम्मंतु ॥

अर्थ:—आ वे गाथानो जावार्थ उपर आवी गयो ठे.

टीका:—एवंविधाधाकर्मशब्दस्य चतुर्धा व्युत्पत्तिरार्थ-
स्वात् ॥ अत्रच वृत्ते एक वाक्यस्थेनैव यद्वदेन शक्यवाक्यार्थं
दीपिते यत्प्रतिपदं यद्वदोपादानं तत्संधादिजक्तस्यात्यंतपरिहर-
णीयताख्यापनार्थं ॥ एतेन यतीनामाधाकर्मजो जनसमर्थनाय
यत्परैरन्यथायि पूर्व ह्यधरितः धनाधिपत्यादि श्रमणसंघनिमित्त
निर्वृतजक्तादिनापि धर्माधारं शरीरंधारयेत्तदा को दोष इत्यंतं
तदपि प्रतिक्रियं संतव्यम्

अर्थ:—ए प्रकारे आधाकर्म शब्दनी चार प्रकारे व्युत्पत्ति
करी जे एक तो आधायकर्म, बीजी अधःकर्म, त्रीजी आत्मज्ञ ने
चोथी आत्मकर्म; तेतो ऋपि वचनार्थी प्रमाणरूप ठे. आ काव्यने
विषे एक वाक्यमां रहेलो जे यत् शब्द तेणे सकल वाक्यनो अर्थ
प्रगट कर्यो ने जे पदेपदे यत् शब्दनुं ग्रहण करवुं ते तो संधादि जो-
जननुं अत्यंत परिहरवापणुं जणाववाने अर्थे ठे. एणे करीने यतिने
आधाकर्म जो जन करवाने अर्थे. लिंगधारीए प्रतिपादन कर्युं हुतुं जे
पूर्व मोटा गृहस्थ हता, इत्यादि आरंजीने श्रमण संघ निमित्त नीप-
जाव्युं जे जो जनादि तेणे करीने धर्मनुं आधारभूत शरीरनुं धारण

करवामां शो दोष ठे त्यां मुधी ते सर्व खंन कर्युं.

टीका:—तथाहि ॥ यदिदानीं तनकासापेक्षया यतीनामाधा कर्मजो जनमिष्यते जवद्भिस्तत्किं यावज्जीवतया आहो स्वि-
त्कादाचित्कतया ॥ यथायः कल्पः सोऽनुचितः ॥ आधाकर्म ज्ञो-
जनस्य यावज्जीवतया शास्त्रेऽनभिधानात् ॥

अर्थः—लिंगधारी प्रत्ये सुविहित पुढे जे तुं आ कालनी अपेक्षाये यतिने आधाकर्म जो जन इच्छे ठे, ते तुं जावज्जीव आधाकर्म जो जन करवुं एम कहे ठे के क्यारेक करवुं एम कहुं तुं ॥ जो आदि पदा जे जावज्जीव करवुं ते इच्छतो हुं तो ते अघटीत ठे. केम जे आधाकर्म जो जननुं जावज्जीव करवापणुं शास्त्रमां कोइ जगाए कहुं नथी; ए हेतु माटे.

टीका:—तस्यापवादेनैव तत्र प्रतिपादनात् ॥ तस्य च कादा-
चित्कत्वात् ॥ पुष्टाखंनेन कदाचिदित्यकृत्यवस्तु सेवने अपवादः
न चासौ सार्वदिकः ॥ तत्त्वे उत्सर्गत्वापत्तेः ॥

अर्थः—ते आधाकर्म जो जननुं शास्त्रेने विषे अपवादे करी-
ने ज प्रतिपादन कर्युं ठे ए हेतु माटे, ने ते अपवादनुं पण क्यारेक
आचरवापणुं ठे ए हेतु माटे, केम जे अपवादनुं लक्षण एठे जे पुष्ट
आखंनेने करीने क्यारेक न सेववा योग्य एवी वस्तुनुं जे सेवन तेने
अपवाद कहीए. ने ए अपवाद सर्व जगाए खेवातो नथी. ने जो सर्व
जगाए अपवाद खेवातो होय तो एने उत्सर्गगुणानी प्राप्ति थाय
ए हेतु माटे ॥

टीकाः—यथोक्तं ॥ सामान्नविही ज्ञणीओ, उत्सर्गो तत्रि-
सेसिओ इयरो ॥ ॥ पाणिवहाइ निवत्ती तिविहं तिविहेण जाजी-
वं ॥ पुढवाइसु आसेवा, उप्पन्ने, कारणंमि जयणाए ॥ मिगरहि-
यस्संठियस्सव, अववाओ होइ नायव्वो.

अर्थः—सामान्य विधि ते उत्सर्ग ठे, अने विशेष विधि ते
अपवाद ठे, त्यां यावज्जीव त्रिविधे प्राणिवध न करवो ए उत्सर्ग
अने कारण उपजतां यतनाथी पृथ्व्यादिकनी आसेवना निदंजी
पुरुष करे तो ते अपवाद ठे.

टीकाः—अत एव युगप्रधानैरनेकातिशयनिधानैरपि श्री
वैरस्वामीपादैर्महादुर्निक्षेण हेतुना विद्यापिन्मुमुक्षुष्यापि
तस्य चाधाकर्म भोजनन्यून दोषस्यापि ॥ पिन् असोहयंतो अ-
चरिती इत्यसंसञ्चो नस्त्यि ॥ चारितंमि असंजे सव्वा विस्का नि-
रत्तियो ॥ इति वचनाद् दुष्टता पर्यालोचयद्भिस्तीर्थान्वय-
चित्तये शिष्यमेकमन्यत्र प्रेप्य सपरिवारैः प्रवचनविधिना ज्ञि-
शनं प्रतिपेदे ॥

अर्थः—एजे कारण माटे युगप्रधान एवा ने अनेक अतिर-
यनानंमार एवा श्री वैरस्वामीए ज्यारे महा दुकाली पनी त्यां
शुद्ध जोजननी प्राप्ति न थई माटे आधाकर्म जोजन
धी न्यून दोष युक्त एवो कर्तुं; तोपण शास्त्र
मां फलुं ठे जे; त्यां शिष्य
अचारित्र

ने ते तेतुं डुष्टपणुं वीचारीन तीर्थनो उच्छेद न थाय माटे एक
शेप्यने धीजी जग्याए भोकलीनेपरिवार सहीत शास्त्र विधिye क-
रीने अनशननो अंगिकार करता हवा.

टीका:-यदिहीदानीभाधाकर्मजोजनं यतीनां यावज्जीव
तया विधेयस्यात्तदा कथं तादृशाः प्रवचनधुरंधरा विद्यापिंरु दोष
जिया तादृशं महासाहसं कुर्वीरन् ॥ तस्य ततो न्यूनदोषत्वात् ॥
कालस्य च तदानीमपि डुपमात्वात्.

अर्थ:-जो यतिने आधाकर्म जोजन जावज्जीव करवा यो-
य होत तो तेवा महान पुरुष प्रवचनना धुरंधर ते विद्यापिंरुना
शेपजये करीने ते प्रकारनुं एटखे अनशनरुपी मोडु साहस कर्म करे !!!
नज करे. केम जे ते विद्यापिंरुनो आधाकर्मि जोजनथी न्यून दोष
ठे ए हेतु माटे. ने ते बखत काल पण डुखमा हतो ए हेतु माटे.

टीका:-न च का शक्तिरस्माकं मंदसत्त्वानां तच्चरितमनुवि-
धातुं न हि गजानामुदर्यते यो वटकाष्टमशितं पचतीत्यस्माकमप्यु-
दर्येण तेजसा तथा जाव्यमिति वक्तव्यं ॥ यतो न हि तच्चरि-
तकीर्तनेन धयं तच्चरितमनुविधापयितुं जवद्भिर्व्यवसिताः किं-
तु कालानुसारेणाऽद्यापि तादृशेषु दानकुलेषु सत्सु प्राप्तुकैवलीये-
नापि प्रायेण वृत्तौ संजवत्यां किमित्याग्रहेण संयादिकमेवादी-
यते जवद्भिः ॥

अर्थ:-एवी रीते सुविहितनां वचन सांजळीनें सिंगधारी
घोड्या जे मंद सत्त्ववाळा एटखे निर्वळ ते आमारी एवी शक्ति कयां-
थी होय जे महंत पुरुषना आचरणने अनुसरीए, केम जे हाथीनो

जठराग्नि ठे ते जहण करेलां वरुनां लाकनां पण पचावे ठे. पर
हमारो जठराग्नि एवो नथी एटखे जे ते मोटा पुरुषतो थोमो दो
लाग्यो तेने पण न सहन करीने अनशन करी गया पण अमात
थी तो कांइ एवुं थाय नही. त्यारे सुविहित बोल्या जे जो एम तमो
कहेता हो ते न कहेवुं जे ए हेतु माटे ते मोटा पुरुषनुं चरित्र कदि
देखारुयुं तेणे करीने कांइ तेमनी पेठे तमारी पासे अमारे कारावुं
एवो व्यवसाय नथी एटखे अजिमाय नथी. त्यारे शुं ? तो कापने
अनुसारे आज पण तेवां देनारनां कुख सते पण प्रासुकने एषीप
एटखे निर्दोष एवा जोजने करीने पण निर्वाह ठेते शा वास्ते संघारि
निमित्त जोजनेनेज आमहे करीने तमो ग्रहण करोवो.

टीका:-दृश्यंते चाद्यापि केचिन्महात्मानः शुद्धेन ज्ञानेन संघ-
मराजनायात्मानं यापयंतः ॥ अथ शुद्धेनाद्वीयसामेवेदानीं शरीर-
पारणा अत आधाकर्मान्युपगमः ॥ तर्हि तावंत एव दीदयंतां किं
पिष्टः ॥ नाशद निरेवतीर्याव्यवच्छेदसिद्धेः ॥ बहु मुंकादिवचनस्य ज-
ज्ञानमपि प्रतिद्वेः ॥ तदवस्थामो नूनं संघजक्तामहोऽधुनातनप-
नीनामनिष्टभुतानियंधनो न धर्म शरीरधारणाहेतुक इति ताव-
त्तः ॥

ज तीर्थनो उच्चेद नहीं थाय केम जे श्रमण श्रवण न बहु मुंनं ए
वचननी तमारामां पण प्रसिद्धि ठे एटखे तमो पण एने प्रमाण करो
गे ते हेतु माटे. आ काळना यतियो संघादि जोजननुं जे ग्रहण
करे ठे. तेनुं कारण एज ठे एम श्रमो निश्चय करीए ठीए जे ते
अतिशे रसलोत्री यया ठे. तेथी आधाकर्मी जोजन कर ठे. पण
धर्मशरीरनुं धारण करवुं ए कांड कारण नथी, ए प्रकार जायज्जी.
व आधाकर्मी जोजन करवारुप तमारो प्रथम पक्ष तेनुं खंनन घयुं.

टीका:-अथ द्वितीयः तदेवमेतत् ग्लानाद्यवस्थायां दुर्नि-
ष्कांदिषु शुद्धेनानिर्वाहेचाधाकर्मग्रहणस्याप्यागमे प्रतिपादनात् ॥
शुद्धेन निर्वाहेतु तस्य कदाचित्कतयापि ग्रहणे दातृगृहीश्रां र-
हितत्वेना जिधानात् ॥ यदाह ॥ संघरणंमि असुखं, दुन्दुभि
गिहंत वितयाणहियं ॥ आउरदिठतेणं, तंचेव हियं असंघरणे.

अर्थ:-हवे बीजो पक्ष जे क्यारेक ग्रहण करवा रही कहर
ते पण आ प्रकारे जे ग्लानादि अवस्थामां, दुकास पगे इत्यादि
कारणे शुद्ध जोजनयते निर्वाह न थाय त्यारे आधाकर्म ग्रहण कर-
वानुं आगममां प्रतिपादन कर्युं ठे. ने शुद्धवते निर्वाह चाय त्यारे
तो तेनुं ग्रहण करनार तथा देनार ए घेनुं ग्रहित चाय एम शास्त्र-
मां कहुं ठे. ते वचननो अर्थ जे.

टीका:-यदप्युक्त "मात्रमात्र यतिना यथाकपंचन रहणीय"
इत्यादि ॥ तदप्यनालोचितान्निधानात् ॥ नद्येतत्सुत्रं देहस्य
धर्मसाधनत्वेन यतीनां यावज्जीव माधाकर्मतेवनपरं, किंतु तथा
विधाखंननसदृजाये कदाचिदाधाकर्मादिसंवेनेनापि

यमकरणायात्मा रक्षणीय इत्येतत्परं प्रायश्चित्तविधानेन तज्ज्ञानं
पापनाशनस्य पुणो विसोहीति वचनेन प्रतिपादनात् ॥

अर्थः—बळी जे तमे एम कह्युं जे यतिये जे ते प्रकारे पोताना
आत्माना रक्षा करवी इत्यादि, ते पण विचार विनानुं कहेवुं ठे ए
विचारयी नयी. केम जे ए सूत्र कांड एम कहेवाने तत्पर नयी जे
देह धर्म साधन ठे माटे साधुने जावज्जीव आधाकर्म सेवन करुं
त्यारे शुं ? तो ते प्रकारनुं एटले कोइ मोटुं आलंवन उत्पन्न थये सते
क्यारेक आधाकर्मी आदि सेवन करीने पण फरीयी संयम करवाने
अर्थे आत्मा राखवो ए प्रकारना अर्थने कहेवाने तत्पर ठे केम जे
प्रायश्चित्तना विधिये करीने ते आधाकर्म थकी थयुं जे पाप तेने
नाश करवाने पुणो विसोही इत्यादि वचने करीने शास्त्रमां प्र-
तिपादन कयुं ठे.

टीकाः—यावज्जीवं तदासेवने तु शुद्धे स्वस्तराज्ञावेन पुणो-
विसोहीति वचनस्याऽचरितार्थत्वप्रसंगादिति ॥ एतेन यत्पर्यं
घृतादिनिश्चाविधानमपि प्रत्युक्तं ॥ तस्याधाकर्मस्थापनाकीर्तादि
दोषकक्षापक्षितत्वेना नेकजंतुविध्यंसहेतुत्वेन च जगवद्भि-
र्निवारणान्, इतरथा सत्रागारादीनामपि तत्कल्पत्वेन जैनधर्मे
विधेयत्वप्रसंगात् ॥

अर्थः—जे जो जावज्जीव आधाकर्मी जोजननुं सेवन होत तो
शुद्ध जोजननो अवसर न आवत तेणे करीने “ पुणो विसोही ” ए
वचननुं व्यर्थणुं थवानो प्रसंग यात ए हेतु माटे एनुं संन कयुं
तेणे करीने साधुने अर्थे धी आदि वस्तुनी निश्चानुं जे करुं तं

पण खंमन थयुं केम जे तेने आधाकर्म स्थापना वेचार्यी लावतुं इत्यादि दोषना समूहे करीने सहीतपणुं ठे ए हेतु माटे ने अनेक जंतुना नाशनुं कारण ठे, माटे जगवान तीर्थकरे घृतादि निश्चानि-
वारण करी ठे, जो एम न होत एटखे निश्चानुं निवारण न कर्युं
होत तो जैनधर्मने विषे साधुने सदावर्त्त आदिकनुं जोजनादि ले-
वानो एटखे कल्पपणे करवानो प्रसंग होत पण तेतो नथी ए हेतु
माटे निश्चान न कल्पे ॥

टीकाः—नच सत्रागारादीनामसंयतजनपोषकत्वेन पापहेतु
त्वाद्विधेयत्वं घृतादिनिश्चानां तु संयतोपपत्तयस्त्वेन पुण्यनि-
बन्धनत्वा द्विधेयत्वं न विष्यतीति वाच्यम् ॥

अर्थः—लिंगधारी घोखे ठे जे सदावर्त्त आदिकनुं जोजनादि
जे साधुने न कल्पे तेनुं कारण तो ए ठे जे सदावर्त्त तो असंजति
एवा लोकनुं पोषण करे ठे. ए हेतु माटे पापनुं कारणिक ठे, माटे ए
साधुने खेवा योग्य नथी, पण घीआदिकनी निश्चातो संज-
तिने उपपत्त करनार ठे एटखे टेको देनार पुष्ट करनार ठे
एवी ठे तेणे करीने पुण्य बांधवानुं कारण ठे ए हेतु माटे
करवा योग्य थशे त्यारे सुविहित घोख्या जे एम तमारे न घोखुं

टीकाः—निश्चादिषु घृतादिग्राहिणां यतीनामपि ग्राह्य-
दिना सिद्धांतनिषिद्धकारित्वेना संयतत्वाजिधानात् ॥ तथा
चोन्नयोरप्यनयोः समानदोषत्वेन जैनमते निषेधात् ॥ घृतादिसं-
ग्रहस्यच श्रावकाणामपि रसवाणिज्यत्वेनागमे निषेधादतः कथं
यत्पर्यं तत्संग्रहः क्रियमाणः शोभेत ॥

અર્થ:-નિશ્રાદિકને વિષે ઘૃતાદિ ગ્રહણ કરનાર યતિને સરસોજિપણું થવાદિકં દોષ છે તેણે કરીને સિદ્ધાંતમાં નિષેધ છે તેનો કરનાર એ થયો માટે અસંજતિપણું પ્રાપ્ત થયું માટે એ કે સરસો દોષ થયો એટલે સદાવર્તનું લેવુંને નિશ્રા કરેલું લેવું એ અસંજતિને છે માટે એ લેવું જૈનમતને વિષે સાધુને લેવાનો નિષેધ છે એ હેતુ માટે, ને શ્રાવકને પણ ઘૃતાદિ સંગ્રહનો ને તેનો વેપાર કરવાનો આગમમાં નિષેધ છે માટે યતિને અર્થે ઘૃતાદિનો સંગ્રહ કરવો તે કેમ શોભે.

ટીકા:-ઇદાનીં રુદ્ધિરુદ્ધેષ્વલાત્તેન ઘૃતાદિનિશ્રાં ધિનાયતીનાં શરીરધરણસ્યાપ્યાલંબનમાત્રત્વાત્ ॥ શ્રદ્ધાસુરુદ્ધેષ્વધુનાપિયથે-
ઠં શુદ્ધઘૃતાદિપ્રાપ્તેઃ॥હુર્નિકાચપેક્ષયાતુ કદાચિદલાજ્ઞેપ્યૂનોદર-
તાપાસ્તપસ્યેનોપકારિત્વાત્॥યદુક્તં॥લન્યતે લન્યતે સાધુ, તાપુ-
વેવ ન લન્યતે અલગ્ન્યે તપસો ઘૃદ્ધિ,લગ્ન્યે દેહસ્ય ધારણા॥તદ્દેહો-
મૃદા આલંબનાજાસેનાન્યૂનતામેવ પુરઃકુર્વાણાઃ સર્વથાયતિક્રિયા-
મુત્તમૃજંતોનલજ્ઞાંતે ॥

અર્થ:-જહી આ કાઝમાં રુદ્ધસ્યના ઘરને વિષે ઘૃતાદિ ને માટે માટે ઘૃતાદિ નિશ્રા ધિના યતિને શરીરનું ધારણ થઈ શકતું નથી એમ જે કહેો તેને પણ આલંબન માત્ર છે એટલે થોડું દેસાસતાવું છે કહેવા માત્ર છે કેમ જે શ્રદ્ધાસુ રુદ્ધસ્યના ઘરમાં આજ પણ પો-
તાની ઇચ્છા પ્રમાણે શુદ્ધ ઘૃતાદિકની પ્રાપ્તિ થાય છે એ હેતુ માટે. હુદ્ધાદિકની અપેક્ષાએ તો ક્યારેક ન્યૂન લાજ થયે તેને ઇનોદર-
સ્થાને પણ લગવું છે એ હેતુ માટે ઇપકારી છે ને દામ્યમાં કમું છે

જે. કોઈ વચ્ચે સારું મલે કોઈ વચ્ચે સારું ન મલે કોઈ વચ્ચે મુદ્દા
પણ નમલે ત્યારે સાધુ પુરુષ તો નમલે ત્યારે તપની વૃદ્ધિ થાય છે ને મલે
ત્યારે વેદનું ધારણ થાય છે એમ માને તે કારણ માટે અહો મૂઠ પુરુષ
તો આલંબનના આજ્ઞાસ માત્રે કરીને કેવલ પોતાનું ચોક્કસપણું આ-
ગલ્ય કરી દેવાનું સર્વ પ્રકારે સાધુની ક્રિયાનો ત્યાગ કરે છે પણ
લજ્જાતા નથી પડે છે એ પેટજરા એમ છાજ પામતા નથી જે આ વેપ
ધારણ કરીને આતે શું કરીએ ઠીએ એ મોટું આધર્ય છે.

ટીકા:—યદાહ ॥ સંઘયણકાલવલ્લદૂસમરુવાલંબણાઈ પેનૃણા ॥
સર્વંચિય નિયમધુરં, નિરુજ્જમાયો પમુંચંતિ.

અર્થ:—જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે કેટલાક નિરુચ્ચમી પુરુષ
સંઘયણ તથા કાલવલ્લ તથા દૂપમચારો તે રૂપ આલંબન વદ્ધ કરી
સર્વ પોતાના નિયમરૂપી ધુરને નિશ્ચે મુકી દે છે.

ટીકા:—યદપિ શ્રારુશ્રક્ષાવૃદ્ધયેશ્ચુરુપદ્ધાનમપ્યદુષ્ટ મિ-
ત્યાયવાચિ, તદપિ તિસ્મૃતજિનવચનસ્ય જયતોઽજિધાનં ॥ અશુરુ
પિંકસ્યદાતૃગૃહીઘોરદિતત્ત્વેન પ્રાગેવ પ્રતિપાદનાત્ ॥ તથા શ્રક્ષાઈ-
ધુરસ્યાપિ ઝરતપતેઃ શકટપંચદાત્યુપનીતસ્તિનિમધુરસ્વાહુજદપે
ર્થતિદાનંપ્રતિ જગદ્ધતાયુગાદિદેવન પ્રતિપેધાત્ ॥

અર્થ:—ચઢી સુવિદિત લિંગધારી પ્રત્યે કહે છે જે નમે કહ્યું
છે જે આવકની શ્રક્ષા વધવાને અર્થે અશુરુ વદ્ધ કરવામાં દોષ
નથી તોપણ વિસાર્યા જિન વચન જેણે એવો જે મું, તે તારું કહેવું છે
કેમ જે અશુરુ પિંગનું દાન તો દાતાને ને વદ્ધ કરનાર પ્રદેન
અદિતનું કરનાર છે. એમ અમોએ પ્રથમ પ્રતિપાદન કહ્યું છે એ દેવ

અર્થ:-વહી સંયમ રૂપી શરીરને ડપટંજ કરનાર છે એવું
 ટેકો આપનાર છે, એ હેતુ માટે એ પ્રકારનો જે હેતુપ્રયોગ કયો તે
 અંધારિત છે. કેમ જે વિશેષણે કરીને અસિદ્ધ છે, એટલે હેતુપ્રયોગ
 સ્વોદો છે કેમ જે પૂર્વે કહ્યું એ પ્રકારના ન્યાયે કરીને નિરંતર આધા-
 કર્મનું જોજન કરનાર યતિને સંયમરૂપ શરીરનીજ અસિદ્ધિ છે માટે
 વહી શ્રાવકની શ્રદ્ધાદૃષ્ટિ થાય એ હેતુ માટે એ પ્રકારનો વીજોદો
 પ્રયોગ કયો તે પણ સારો નથી કેમ જે આધાકર્મ જોજનનું પ્રયોગ
 કરવું તે આગમ વિરુદ્ધપણે વાધહેતુનું સ્થાન છે એટલે એ અનુમાન
 પ્રયોગ નિર્વાધ નથી કીયે દૃષ્ટાંતે ? તો જેમ બ્રાહ્મણને સુરાપાન કરવું
 એ સુરા ડુધની પેઠે નરમ વસ્તુ છે એ હેતુ માટે એ પ્રકારનો અનુમાન
 પ્રયોગ જેમ વાધિત છે તેમ આ અનુમાન પ્રયોગ પણ વાધિત એ-
 ટલે સ્વોદો છે.

ટીકા:-તથાપિ પ્રતિવાયુપન્યસ્તંહેતુદૂષણમાત્રેણ ન સ્વરૂ-
 પિત્તિરિતિ સ્વપક્ષેપિસાધનમુચ્યતે ॥ યતીના માધાકર્મજોજન
 મનુષાદેયં પટજીવનિકાયોપમર્દનિષ્પન્નત્વાત્ તથાવિધયસલા-
 દિવન્ ॥ તથા યતીના માધાકર્મજોજનમજોજ્યં ધર્મસ્રોકવિરુદ્ધ
 સ્વાદ્ગોમાંસવદિતિ ॥ એવંચોપપન્નમેતત્સંવાદિજકં યતિનાન
 જોક્તવ્યમિતિદૃષ્ટાર્યઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-તો પણ પ્રતિવાદિયે સ્થાપન કર્યા જે હેતુ તેમાં દૂષણ
 દેશાનવા માત્રે કરીને પોતાના પક્ષની સિદ્ધિ નથી યતી માટે કે-
 માના પક્ષને વિષે પણ અનુમાન સાધનના પ્રયોગ કરી દેવાને છે જે
 યતીને આધાકર્મ જોજનન શુદ્ધ કરવું યોગ્ય નથી કેમ જે ઠ જીવન-
 નિકાસના મર્દન યતીવત્ત્વ યવાપણું એ હેતુ માટે જેમ ઠ જીવન-

कायना मर्दन यकी निष्पन्न थयो एवो निवास गृहण करवा योग्य नथी तेम ते आधाकर्म जोजन पण गृहण करवा योग्य नथी वळी वीजो अनुमान प्रयोग जे यतिने आधाकर्म जोजन जमवा योग्य नथी केमजे धर्म अने लोक ए वेमां विरुद्ध ठे ए हेतु माटे गोमांसनी पेठे. जेस गोमांस ठे ते धर्मने लोक ए वेमां विरुद्ध ठे. माटे अजहय ठे तेम यतिने आधाकर्म जोजन पण अजहय ठे ॥ एम सिद्ध थयुं जे संधादि निमित्त जे जोजन ते यतिने जोगववा योग्य नथी ए प्रकारे ठठा काव्यनो अर्थ थयो ॥ ६ ॥ ए प्रकारे औद्देशिकजोजननो प्रथम द्वार संपूर्ण थयो.

टीका:-इदानीं देवद्रव्योपजोगादिदूषणप्रदर्शनद्वारेणजिनगृहवासद्वारं निराचिकीर्षयाह ॥

अर्थ:-हवे देव द्रव्यनो उपजोग ए आदि दूषणनुं देखामनुं ए द्वारे करीने जिन मंदिरमां निवास करवा रुप द्वारनुं नीराकरण करवानी इच्छाये कहे ठे.

मूल काव्यं.

गायत्रंधर्वनृत्यत्पथरमणिरणद्रेणुगुंजन्मृदंग—

प्रेखत्पुष्पस्वगुचन्मृगमदलसङ्घोचचंचङ्गनौघे ॥

देवद्रव्योपजोगध्रुवमठपतिताशातनाज्यस्रसंतः

संतःसद्भक्तियोग्येनखलुजिनगृहेऽर्हमतज्ञावसन्ति॥७॥

टीका:-खलु निश्चये जिनगृहेऽर्हद्भवनेऽर्हन्मतज्ञा जगन्ना
गमनिष्णाता यतयोनेव वसन्ति सततमवतिष्ठन्ते ॥ तदागमे
तन्निवासस्यात्यन्तं निवारणात् ॥ संतोविवेकिनः ॥ कुतश्च्युतश्चाह
॥ सतीशोज्जनाऽकृत्रिमा जक्तिः शारीरसंच्रमातिशयस्तस्य योग्य
मुचितं तस्मिन् ॥ जक्तिरेव यतस्तत्र कर्तुं युज्यत इति जक्तियोग्यता
मेव विशेषतो विशेषणद्वारेण दर्शयति

अर्थ:-अरिहंत मतना जाण एटखे जगवाननां आगम तेना
पारगामी एवा साधु निश्चे जिनघरमां निवास नहीज करे, एटखे
तेमां निरंतर नहीं रहे. साधुने जिनमंदिरमां निवास करवानुं शा
स्त्रमां अत्यंत निवारण कर्तुं ठे माटे संत जे विवेकी पुरुष ते त्यां नहीं रहे.
शा हेतु माटे ? तो त्यां कहे ठे जे, जिनमंदिर केवुं ठे, तो सारी क
पटर हित जे भक्ति तेने योग्य एटखे जक्ति करवा घटित ठे माटे
जक्तिनुं योग्यपणुंज विशेषे करीने विशेषणद्वारे कही देखाने ठे.

टीका:-गायंतः कलमंडादिस्वरेण आमरागैर्जगद्गुणाने
वोत्कीर्त्तयंतो गंधर्वाः प्रधानगायना यत्र तत्तथा ॥ नृत्यंती नाट्य
शास्त्रोक्तक्रमेण करचरणाद्यंगविक्षेपं कुर्वती पणरमणी वारस्त्रीन
र्त्तकी यत्र तत्तथा

अर्थ:-मधुर गंजीर एवा स्वरे करीने नाना प्रकारना रागा
गणीये सहित गंधर्व एटखे प्रधान गायक लोक ते जे जिनमंदिरमां
गान करे ठे एवुं ने नाट्यशास्त्रमां कहा प्रमाणे हाथपंग आदि अं-

गनो विद्वेष करवो ते रूप नृत्यने करतीठे वेश्याउं (नर्त्तकीयो) ते जे जिनमंदिरने विपे एवुं ॥

टीकाः—रणंतोवैणविकैर्मुखमरुताजिघातान्मधुरंध्वनंतो वे-
णवोवंशा यत्र तत्तथा गुंजंतोमार्दंगिकैःपाणिंन्यांतामनाद् गंजीरं
स्वनंतःमृदंगा मुरजा यत्र तत्तथा

अर्थः—वांसळीने वगाऊनारा पुरुष तेमना मुखवायुनो प्रवेश
थवाची मधुर वागे ठे वेणु ते जे जिनमंदिरने विपे एवुं अने मृदंगना
वगाऊनारा पुरुषोना हस्तताऊनची गंजीर शब्द करती ठे मृदंगो
ते, जे जिनमंदिरने विपे एवुं.

टीकाः—प्रेखंत्योलंबमानत्वान्मंदपवनेन कंपमाना देवसपर्यार्थं
विरचिताःपुष्पस्रजः प्रसूनमाला यत्र तत्तथा ॥ पुष्पग्रहणेनच पु-
ष्कामिसयुञ्जेया इत्यादिना साहचर्याजिधानात्पक्वान्नादिवलि-
स्तुतिलक्षणापूजाह्यस्यापीह ग्रहणं दृष्टव्यं

अर्थः—मंदपवने करी कंपती ने लांबी, पूजाने अर्थें रचेली
ठे पुष्पमाला ते जे जिनमंदिरने विपे, एवुं आ जगाये पुष्पनुं ग्रहण
करुं ठे तेणे करीने तेनी संधाये शास्त्रमां ग्रहण करेली जे पक्वान्न
वलि पूजा, तथा स्तुतिपूजा- ए वे पूजानुं पण अर्ही ग्रहण करवुं.

टीकाः—उद्यन् जगदप्रतिमाविलेपनाथविमर्दनसमुद्यत्
दामोदहारेण प्रसरन्मृगमदः कस्तूरिका यत्र तत्तथा ॥ ससंतः प-

દ્રાશુકમયત્વાત્ મુક્તાફલાદિવિઠ્ઠિત્તિયુક્તત્વાંચ દીપ્યમાના મ
 લ્લોચા વિતાનાનિ યત્ર તત્તથા ॥ ચંચંતો મહાધનવસન્વિમૂષણ
 ગરાગપ્રસાધિતશરીરત્વાદ્ આજિણ્ણવોજનોઘાઃ શ્રાવકસમુદાય
 યત્ર તત્તથા ॥ તતશ્ચ ગાયદ્ ગંધર્વચતત્ નૃત્યત્પણયરમણિ ચેત્યાદિ
 કર્મધારયઃ તસ્મિન્ ॥ એતાનિહિ જગવદ્ગુણગાનાદીનિ પ્રવરાષિ
 જિનગૃહે જ્ઞકિદેતુકાનિ જ્ઞવ્યાનાં શુભજ્ઞાવોદ્ધાસદેતુત્વાદ્
 સુત્તિર્વિધીયંતે ॥

અર્થઃ—જંગવાનની પ્રતિમાના વિલેપનને અર્થે મર્દન કરી મા
 ઠવહ્યો જે સુગંધ તે છારે કરીને પ્રસરતી છે કંસ્તૂરી તે જે જિનમં
 દિરને વિષે, ને પટકૂલ વસ્ત્રમય છે માટે શોભતા ને મોતીની વિષિ
 રચનાયુક્ત છે માટે દેદીપ્યમાન એ પ્રકારના છે ચંદ્રવા તે જે
 જિનમંદિરને વિષે એવું, ને મોટા મૂલનાં જારે એવાં વસ્ત્ર તથા મુગ્ધ
 તથા ધ્રંગગગ તેણે કરીને દેદીપ્યમાન એવા છે શ્રાવકના સમૂહ
 જે જિનમંદિરને વિષે એવું, એ પ્રકારનાં સર્વ જિનમંદિરનાં વિશેષ
 છે તેનો કર્મધારય સમાસ કરવો જિનમંદિરને વિષે એ સર્વ જંગવાન
 ગુણગાનાદિ શ્રેષ્ઠ કથાં તે જિનધરને વિષે જ્ઞકિનાં કારણિક છે માટે
 જ્ઞવ્ય પ્રાણીને જ્ઞાવનો ઉદ્ધાસનાં કારણ છે માટે શ્રદ્ધાશુ પુરુષ કરો

ટીકાઃ—પટ્ટકં ॥

શ્વરેદિ સાદ્ગણેદિ પાપંજાવોચિ જાયણપવરો ॥
 નય શ્રદ્ધો ઠવહ્યો એસિ સયાણસઠયરો ॥

અર્થઃ—જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે સારાં કારણે કરીને
 ૯૯ પ્રકારે સાગે પાપ છે.

टीकाः-अथैवंविधजक्तियोग्यजिनगृहे किमिति साधवोन निवसन्ति अत आह ॥ असन्तोविज्यन्तःकुतोदेवद्रव्यस्य जिनवित्तस्य उपजोगःसततं तत्र शयनासनाजोजनादिकरणेनोपजोगः तथा ध्रुवा शास्वती यावज्जीवं अथवा ध्रुवं निश्चितं मठो जिनगृह जगतीसंवज्जोयतिनिमित्तनिष्पन्नउपाश्रयस्तस्य पतिता आधिपत्यं जिनगृहसेखकोद्ग्राहणिकाकर्मांतरादिसकलचिंताकारित्वेनाधिकारित्व मितियावत् ॥ चैत्यवासिनो हि निरंतरसंच रिप्नुजनसंकुलतया तत्राव्यग्रं स्थातुमशकुवंत स्तदनुपक्तजुवि मठं विधाप्य सर्वां तर्हिता विदधतीति जवतिमावपत्यं ॥

अर्थः-हवे लिंगधारी सुविहित प्रत्ये पूठे ठे जे आ प्रकारे जक्ति करवा योग्य जे जिनमंदिर तेमां साधुं केम निवास न करे? त्यारे सुविहित कहे ठे जे आ प्रकारना दोपथी जय पामता साधु नथी निवास करता, ते दोप कहे ठे, जे देव द्रव्यनो उपजोग थाय माटे उपजोग ते शुं तो निरंतर जिनमंदिरमां सूखुं तथा जोजनादिकनुं करवुं ते उपजोग ठे तथा निरंतर एटखे जावज्जीव अथवा निश्चे मठपतिपणुं थाय माटे मठ एटखे जिनधरनी जगती संवंधि जे पतिनिमित्त निपजाव्यो उपाश्रय तेना पतिपणुं एटखे धणीपणुं, जिनमंदिरनुं लेखुं लखवुं तथा उधराणी करवी इत्यादि बीजां कामकाज करवां एम सर्व चिंतानुं करवापणे अधिकारीपणुं ठे वळी चैत्यवासी जे ते निरंतर त्यां आवता जता लोके करीने व्याप्त ठे माटे अव्यग्रपणे एटखे समाधिपणे रहेवा समर्थ नथी यत्ता ते जिनमंदिर संवंधी पृथ्वीमां मठ करावीने सर्व तेनी चिंताने पोते करे ठे माटे मठपतिपणुं तेमने ठे.

અર્થ:-હવે લિંગધારી કહે છે જે જિન મંદિરમાં રહેતા
 દેવ ડ્રવ્યનો ઉપજોગ થાય તો પણ તેમાં શો દોષ છે, ત્યારે સુ-
 હિત કહે છે કે ઘણો દોષ છે. જે દેવ ડ્રવ્યનો ઉપજોગ કરે
 તેને અનંત જન્મ સુધી મહા આકરું પાપનું ફલ જોગવું પડે
 એ હેતુ માટે એમ જાગવાન શ્રી તીર્થંકરે કહ્યું છે.

ટીકા:-ચદાહ ॥

દેવસ્ત્ત પરીજોગો અણંતજન્મેસુદારુણવિવાગો ॥
 જં દેવજોગભૂમિસુ બુદ્ધી નહુ વદ્ધશ્ચરિત્તે ॥

અર્થ:-દેવજૂમિં જંજાનસ્યયતશ્ચારિત્રાજાવેનદારુણો વિવાગઃ
 પ્રતિપાદિતઃ ॥ તથા સંકાસાદિશ્રાવકાણાં ચૈત્યદ્રવ્યોપજોગિના
 મત્યંતદારુણવિપાકસ્યાગમેપિ બહુધા શ્રવણાત્ ॥

અર્થ:-જે માટે તે શાસ્ત્ર વચન જે દેવદ્રવ્યનો પરિજોગ
 છે તે અનંત જન્મને વિષે દારુણ પાપફલને જોગવે છે, એ જગાણે
 ભૂમિને જોગવનાર યતિને ચારિત્રનો નાશ થયો તેણે કરીને શાસ્ત્ર
 વચનનું જોગવું પ્રતિપાદન કર્યું વળી સંકાસાદિ શ્રાવકે
 દ્રવ્યનો ઉપજોગ કર્યો તેણે કરીને અનંત દારુણ પાપફલ જોગવું
 તે ગ્રામમમાં ઘણી જગાણે સંતઝાય છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:-તથા ત્રિણપચયણવૃદ્ધિકં પન્નાવગં નાણદંતશઃ
 તાણં, તસ્કંતે ત્રિણદંતં અનંતસંસારિત્તં દોષ ॥ તથા

દ્વં સાદારણં ચ જો હુદ્દ મોહિયમર્ષં ધમ્મંચસો ન યાણ્ઠ
અદ્વા વદ્ધાહતં નરય.

અર્થ:-તે ઉપર શાસ્ત્રના વચન જે, જિનના પ્રવચનની વૃ-
દ્ધિ કરનાર ને જ્ઞાન દર્શનના ગુણનું પ્રજાવક થયું જિનદ્રવ્ય તેને
નિરૂપ કરનાર જે પુરુષ તે અનંત સંસારી હોય વળી મોહ પામી છે.
મંતિ તે જેની એવો પુરુષ ચૈત્ય દ્રવ્યને તથા સાધારણ દ્રવ્યને વગાને,
તે પુરુષ ધર્મ પ્રત્યે જાણતો નથી. એટલે પરન્ત્રવે ધર્મ ન પામે એ જાણ
અથવા તે પુરુષ, ધાંધ્યુ છે નરકનું આગ્રહું તે જેણે એવો થાય.

ટીકા:-શ્લોકપરાપરાગમવચનાનિ । ચિંતયંતો મદામુનયો
દેવદ્રવ્યોપજોગેન જવકૂપપાતાત્કથં ન શ્રસ્યંતિ તથા માઠપત્યા-
દપિ મદામુનયો વિચ્યતિ ॥ યતઃ મોહિ દેવદ્રવ્ય નિષ્પન્નોવા-
સ્યાત્ પદ્ધિણા યત્પર્યં સ્વદ્રવ્યેણકારિતોવા ॥ તન્નાયપક્ષે તન્નિવાસો
યતીના મુક્તપ્રકારેણ દેવદ્રવ્યોપજોગપ્રસંગાદેવાનુચિતઃ ॥

અર્થ:-શ્લોકાદિ વીજાં વીજાં આગમ વચનને વિચારતા મ-
દામુનિ, દેવદ્રવ્યના ઉપજોગે કરીને સંસારરૂપ કૃત્રિમાં પગવાનું
થાય છે માટે કેમ ન ગ્રાસ પામે તેમજ મઠપતિપણું થવાથી પણ મ-
દામુનિ જાય પામે છે. જે હેતુ માટે મઠ જે તે દેવદ્રવ્યે કરીને નિ-
પજાવ્યો હોય અથવા ગૃહસ્થે યતિને અર્ચે પોતાના દ્રવ્યે કરીને નિ-
પજાવ્યો હોય, તેમાં પ્રથમ પક્ષ જે દેવદ્રવ્યે કરી નોપજાવેલા નિ-
વાસને વિષે સાધુને રહેવું તેનું પૂર્વે કણું એ પ્રકારે સંગ્રહ થયું કેમ
જે દેવદ્રવ્યના ઉપજોગનો પ્રસંગ થાય માટે અપટિત છે;

टीका:-द्वितीयेत्वकल्पनीयत्वान्ननिवासानुपपत्तेः ॥ तस्य
केवलसाधुनिमित्तं निष्पन्नत्वेन महासावयशय्यारूपत्वात् ॥
यद्योक्तं ॥ कालाश्रकं तु वछाणा अजिकंताचेव अणजिकंताय ॥
वज्जाय महावज्जा सावज्जा महप्पकिरियाय ॥ समणछा सा-
वज्जा य साहूणमिति ॥

अर्थ:-एहस्ये यतिने अर्थे पोताना डव्ये करीने निवास
कराव्यो होय ते रूप जे वोजो पक्क तेने विये पण ते निवासतुं अ-
व्यवापणुं ठे. केम जे ते निवास केवल साधु निमित्ते नीपजाव्यो ठे
माटे महासावयरूप ठे ए हेतुं माटे साधुने न कळे, ते शास्त्रमां
कळुं, ठे जे ॥

टीका:-अकल्पनीयवस्तुविर्यतीनां ग्रहणनिषेधात् ॥
॥ यदाह ॥ पिंरुं सिज्जां च वछं च, चउथ्यं पायमेवय ॥
अकप्पियं न गिहिज्जा, पग्गिगाहिज्जा कप्पियं ॥

अर्थ:-न कल्पवा योग्य जे निवास आदिक तेतुं यतिने प्र-
हण करवानो निषेध ठे, ने शास्त्रमां कळुं ठे जे पिंरु तथा निवास
तथा वस्त्र तथा चोयुं पात्र ते सर्व न कळे एवां होयतो न ग्रहण
करवां ने जो कळे एवां होय तो ग्रहण करवां.

टीका:-अथापवादेन महासावयशय्यावासस्याप्यागमे-
नित्यानातद्भूमवशासं यतीनां को दोषइति चेन्न ॥

અર્થ:-હવે લિંગધારી કહે છે જે અપવાદે મદ્દા સાવચ સ્યા-
નમાં પણ નિવાસ કરવો એમ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે માટે સાવચરૂપ જે
મઠવાસ તેમાં રહેનાર યતિને શો દોષ છે ત્યારે સુવિદિત વોટ્યા જે
એમ તોરે ન વોલવું,

ટીકા:-ગૃહિણા સ્વઙ્ગ્યેણાપિ યતિવિધાસ્યમાનદેવચિંતા-
નિસંધિના તસ્યનિર્માપિતત્ત્વેન દેવજુવિ નિષ્પન્નત્ત્વેન ચ જિનગૃહ
વદ્ધસ્તુતો દેવઙ્ગ્યત્વાત્ ॥ અપવાદસ્ય ચ કદાચિત્ત્વત્ત્વેન નિત્યં
જવતાં તત્રવાસે તસ્યાપ્યનુપપત્તેઃ ॥

અર્થ:-ગૃહસ્થે પોતાના ઙ્ગ્યે કરીને તેસ્યાન નીપજાવ્યું પણ
એમાં આ અજિપ્રાય રહ્યો છે, જે આ સ્યાનમાં યતિ રહેશે ને રહીને
દેવચિંતાદિક કરશે એવા અનુસંધાને કરી નીપજાવવાપણું છે, એટલે
માટે ને વઢી દેવ સંબંધી પૃથ્વીને વિષે નીપજાવવાપણું છે માટે જિ-
નગૃહની પેઠે વસ્તુતાપે દેવઙ્ગ્યપણું છે એટલે માટે, ને અપવાદને
તો કદાચિત્પણું છે માટે નિરંતર તેમાં રહેનાર એવા તમારે તો અપ-
વાદની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થતી નથી.

ટીકા:-એવં મઠવાસંસદોપં મન્વાના મુનયઃ કયમિવ મઠર-
તિતામંગીકુર્વીરન્ ॥ તથા જગવદાશાતનાતોપિ શિવેશ્વિનસૂસ્યંતિ

અર્થ:-એ પ્રકારે મઠવાસને દોષ સદિત માનતા મુનિ જે તે
મઠપતિપણનો ફેમજ શ્રંગીકાર કરે ! નજ કરે. વઢી શિવેશ્વરી પુરુષ
જેમ મઠવાસથી ગ્રાસ પામે છે તેમ જગવંતની આશાતનાથી પણ
ગ્રાસ પામે છે.

टीकाः--अथ केयं जगद्व्यतिकृतीनामाशातना ? किं गुरुणा-
मिवासन्नगमनावस्थानादिना मुखनाशाकुहरनिःसरद्विखो-
द्भासनिःश्वासादिनिस्तदेहोपतापायापादनलक्षणा उत तासु
जगदध्यारोपेण पूज्यबहुमान प्रकर्षसूचकसंज्ञमातिशयरूपा

अर्थः--हवे खिगधारी बोले ठे जे जगवाननी प्रतिमानी आ-
शातना ते कह घाय ठे, शुं गुरुनी पेठे ते प्रतिमाने समीप जं
तया बेसतुं इत्यादिके करीने मुख तथा नासिका तेना रंभयी नीक
छतां जे श्वासोश्वास इत्यादिके करीने तेमना देहने उपतापादिक घाय
प रुखनी आशातना कहो ठो के ते प्रतिमाने बिपे जगवाननो अ-
प्यारो परो तेरो करीने पुज्यनुं जे बहुमान तेनो जे उत्कर्ष तेने सु-
पना करनार एषो जे अतिशे संज्ञम ते रुपनी आशातना कहो बों.

टीकाः--न तावदाद्यः, जगयतां परमपदमास्तत्वेन तत्प्रतिष्ठा-
नीनां नारायणं तदसंनयात् ॥ नापि द्वितीयः, गर्जागाराद्यवमर्दं
रिदाय निदनां तदसंनयात् ॥

॥ पयोः ॥ मोक्षादयसाणे रदधमियानीममदधिविचितेमु ॥

टंनि मुणी जयणाप . तित्ययरागगदं मुजुं

अर्थः--तेमां प्रथम कहो जे आशातना ते संनयनी नयी
केन जे जगवान ते मोक्षदने पाया ठे माटे तेमनी प्रतिमाने जग-
वाने बांटे संनयनी माटे ते आशातना संनयनी नयी ते धीज
एहरी एह आशातना संनयनी नयी केम जे जेमां प्रतिमा खंडे

एतुं श्रोत्रो परसास इत्यादि स्थान तेना अवग्रहो त्याग करीने
रहेता जे मुनि तेमने ते प्रतिमानी आशातनानो संजव नयी जे
माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे.

टीकाः—अन्यथा जिनप्रतिमाध्यासिते गृहे वसतां श्राव-
काणां जगवदाशातनाजयेन बहिरवस्थानप्रसंगात् ॥ किंच
न संजवत्येव सर्वथा जगवत्यजक्तिः, न हि पितुर्जवने वसतां तत्
नयानां पितर्यजक्तिर्नाम, प्रत्युत पितरं विहाय युतकसदने व-
सतां तेषां लोके महानयशःपटट्टः प्रसरति

अर्थः—जो एम न कहीए तो जिनप्रतिमा जेमां रही ठे ए-
टसे घर देरासर जेमां ठे एवां घरने बिपे रहेनार श्रावकने पण ज-
गवाननी आशातनाना जये करीने घर मुकीने घर चारणे रहेवानो
प्रसंग प्राप्त थशे ए हेतु माटे वळी सर्वथा जगवानने बिपे तेमने
जक्ति नयी एम कहेयुं पण संजवतु नयी पितागा घनां रहेनार जे
तेना पुत्र तेमने पिताने बिपे जक्ति नयी एम कहेयुं संजवतुं नयी,
उलटुं पिताने मुकीने सासरामां रहेनारनो लोकमां मोटो अपयश-
रूपी पमहो पसरे ठे एटसे मोटो अपजश गवाय ठे,

टीकाः—जगवंतस्तु सम्यग्ज्ञानदर्शनचारित्रदानेन संसार
कांतारनिस्तारकत्वात् यतीनांपितृज्योप्यन्यपिकाः ॥ अतस्तेने
दिष्टतया तेषामवश्यमादरणीया अतएव जगवतामपूर्वममवस-
रणादौ तत्र सन्निकृष्टानां श्रमणानामनागमने प्राप्यतमा
गमे प्रत्यपादि ॥

અર્થ:-જગવાન તો સમ્યક્ જ્ઞાનદર્શનચારિત્રનું, દાન કરીને સંસારરૂપી મોટી અટવીમાંથી નિસ્તાર કરનાર છે. એ હેતુ માટે યતિને પિતાયકી પણ અતિશે અધિક છે માટે તે જગવંત તો અતીશે સમીપપણે તે સાધુને અવશ્ય આદરવા યોગ્ય છે. એજ હેતુ માટે જગવંતના અપૂર્વ સમવસરણાદિકને વિષે, ત્યાં સમીપે રહેનાર સાધુ જો જગવંતની પાસે ન આવે તો તેમને શાસ્ત્રમાં પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવવા પ્રતિપાદન કર્યું છે.

ટીકા:-યદાહ ॥ જત્ય અપુલ્લોસરણં અદિષ્ઠપુલ્લં વ જેણસ મણેણ ॥ વારસહિ જોયણે હિં સો એહ અણાગમે સહુયા તદેવં જિનજયનાંતર્વાસેપિ યતીનાં ન જગવદાશાતનાપ્રસજતીતિ ॥

અર્થ:-તે શાસ્ત્રનું વચન જે તે કારણ માટે યતિને જિન જનમાં રહેતાં પણ જગવાનની આશાતનાનો પ્રસંગ નથી.

ટીકા:-અગ્રોચ્યતે ॥ યત્તાવદજિહ્વિતં જગવતાં પરમપદપ્રાપ્તત્વેન પ્રયમવિકલ્પોક્તાશાતનાઽસંજવદિતિતદયુક્તં ॥ જગવતાં મુક્તત્વેપિ તત્ત્વતિવૃત્તીનાં તદ્ગુણાધ્યારોપેણ તત્ત્વેનાધ્યવસાનાદ્ જગદાશાતનાયાથાપિ સંજવાત્ ॥ અન્યથા મુક્તત્વા વિશેષે જગતેરપ્યનુપરત્તે:

અર્થ:-દેવે ઝિંગધારીજી આ પ્રકારે ચેત્યવાસનું મંત્રન કર્યું હેતું મુદિહિત પુણ્ય મંગલ કરે છે, જે તું યમ બોલે છે જે પ્રવચન

મોક્ષપદને પ્રાપ્ત થયા છે. માટે પ્રથમ વિકલ્પમાં કહી જે આશાતના તનો સંજવ નથી; તે તું અયુક્ત ઘોલે છે કેમ જે જગવાન મુક્તિપ ગયા છે, તોપણ તેમનો પ્રતિમા વિષે, તે જગવાનના ગુણનો આરોપ કરીને જગવત્ રૂપે કરીને નિશ્ચે કરવાથી જેમ જ્ઞક્તિ ઉત્પન્ન થાય છે તેમજ આશાતના ઉત્પન્ન થવાનો પણ સંજવ છે, ને જો એમ ન કહીય તો જગવંત મુક્તિ ગયા છે, તેમની અહીં જ્ઞક્તિ કરવાથી જગવંતને મુક્તિમાં કાંઈ વિશેષ થતું નથી. માટે જ્ઞક્તિની પણ અસિદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ પડે છે જ્ઞક્તિ પણ તારે મતે ન કરવી જોઈ, તેતો તું માને છે ને આશાતના કેમ માનતો નથી.

ટીકા:—તત્પ્રતિમાજ્ઞક્ત્યજ્ઞક્તિમતામુપકારાપકારયોર્બંધુધા-
ગમે શ્રવણાદ્ય ॥ અતપ્વાસન્નાવસ્થાના દિના જગવત્પ્રાશાતના
સિદ્ધેસ્તદ્ધેતુકથૈત્યવાસપ્રતિષેધઃ પૂર્વપક્ષપુરઃસરં સિદ્ધાંતે નિ-
રચાયિ ॥ યથાહ ॥ જોતિત્યયરાણ કયા વંદણમાંવરિસણાફ-
પાદુમિયા ॥ જત્તીફ સુરવરોર્હિ સમણાણ તર્હિ કાર્હિં જણિયં

અર્થ:—વઢી આગમમાં જગવાનની પ્રતિમાની જે જ્ઞક્તિ તથા
અજ્ઞક્તિ તેના કરનારને ઉપકાર તથા અપકારનું વધુધા સાંજઢવા
પણું છે, પડે છે જગવતની પ્રતિમાની જ્ઞક્તિ કરનારને ઉપકાર થયો
તે તથા અજ્ઞક્તિ કરનારને અપકાર થયો તે વે, શાસ્ત્રમાં સંજઢાય
વે, એજ કારણ માટે સમીપનિવાસ આદિ કરવાથી જગવાનને વિષે
આશાતનાની સિદ્ધિ છે. તે આશાતનાનું કારણ જે ચૈત્યવાસ તેનો
નિષેધ સિદ્ધાંતને વિષે પૂર્વપક્ષપ્રગટ કરીને ઘણોજે ચરચ્યો છે તે કહે છે.

ટીકા:-અસ્યાર્થઃ, યદ્યાશાતનાદોષાચ્ચૈત્યાવસ્થાનં યતીનાં ન સંગઘટે તદા તીર્થકૃતાં સુરૈર્યાશ્રાવર્ષણાદિકા ગંધોદકસેવનં સમવસરણરચનપ્રમુખા પ્રાભૃતિકા પૂજોપચારરૂપા કૃતા, તત્ સમવસરણે શ્રમણાનાં કથં કેન પ્રકારેણાઽવસ્થાનં જ્ઞપિતમિતિ

અર્થ:-એ શાસ્ત્રનાં વચન કહ્યાં તેનો અર્થ ટીકાકાર કહે છે જે પ્રથમ પૂર્વપક્ક કરીને ઉત્તર કહેશે જે જો આશાતનાના દોષથી પ્રતિને ચૈત્યમાં નિવાસ કરવો નથી સંજવતો તો તીર્થકરની દેવતાપેષે પુષ્પટુષ્ટિ, સુગંધીમાન જલનું સિંચવું, સમવસરણની રચના ઇત્યાદિ જેટ સામગ્રી પૂજાના ઉપચાર રૂપ કરી છે તે સમોસરણને વિશે સાધુને કીધે પ્રકારે રહેવાનું કહ્યું છે.

ટીકા:-અગ્રેવ પરઃસ્વપક્કસિદ્ધયે પ્રસંગમાદ્ ॥ જહ્ સમણસ ન કમ્પઇ એવં ઇગાણિયા જિણવરિંદા ॥ કમ્પઇય ઘાઠ્ઠં જે સિદ્ધાપપણે તયવિરુદ્ધં ॥ અત્રહિ યથા જિનાનામેકાકિત્વપ્રસંગેનાઽનાદાર્યપ્રાતિદાર્યપ્રજૃતિસમવસરણજુવિ યતી નામવસ્થાનં કલ્પતે એવં ચૈત્યાયતનેપિ ન વિરુદ્ધયતે ॥

અર્થ:-આ જગાએ જેમ સાધુ વિના જિનનું એકાકીય સ્થાના પ્રસંગે કરીને કપારે પણ પ્રાતિદાર્ય વિનાનું સમવસરણ દેવ નહીં માટે નિશ્ચે પ્રાતિદાર્ય સહિત જે સમવસરણની દૃષ્ટી તેને વિશે સાધુને રહેવું કહેવું છે તેમજ ચૈત્યમાં પણ સાધુને નિવાસ કરાવે તેમાં કાંઈ વિરોધ નથી.

ટીકા:—ઇત્યાદૌ પૂર્વપદ્ધતે પરેણ કૃતેશ્ચાચાર્યેણ પ્રસંગાચતુર્વિ-
ધેપિ ચૈત્યે યતીનાં કલ્પાકલ્પયોઃ સમાધિરજિદ્ધિતઃ, યથા, સા-
હમ્મિયાણ થાઘા ચત્તવ્વિદ્દે લિંગવચન કુલંત્રી ॥ મંગલસાસય
જત્તીણ જં કયં તત્થ આણ્સો ॥

અર્થ:—ઇત્યાદિ પૂર્વપદ્ધતે ધીજાણ કયોં ત્યારે આચાર્યે પ્રસંગથી
ચાર પ્રકારના ચૈત્યને વિષે પણ સાધુને આ કલ્પવા યોગ્ય છે આ
કલ્પવા યોગ્ય નથી એવા પ્રકારનું સમાધાન કર્યું છે ॥ તે ગાથા ॥

ટીકા:—અગ્રહિ પ્રથમાર્જે લિંગવચન જેદેન ચતુર્વિધસ્ય
સાધર્મિકસ્ય મધ્યાત્ કુટુંબિનો વારત્તકાદેરથાંય યત્કૃતં ચૈત્યાદિ
તત્ર યતીનામવસ્થાનાદિકં કલ્પતદ્યુક્તં ॥ દ્વિતીયાર્જેતુ મંગ-
લાદિ ચૈત્યમધ્યાદ્ જક્તિકૃતેઽયમા દેશોવ્યવસ્થારૂપઃ પ્રતિ-
પાદિતસ્તમાદ્ ॥

અર્થ:—ટીકાકાર તે ગાથાનો અર્થ કહે છે જે આ ગાથાના
પ્રથમ અર્જને વિષે લિંગ વચનના જેદે કરીને ચાર પ્રકારના સાધ-
ર્મિકની મધ્યે કુટુંબી જેવારત્તકમુનિ ઇત્યાદિકને અર્થે જે ચૈત્યા-
દિક કર્યું હોય તેમાં સાધુને રહેવાનું કલ્પે છે એમ કહ્યું થયે ગાથાના
ધીજા અર્જને વિષે તો મંગલાદિક ચૈત્યની મધ્યે જસ્તિયે કર્યું જે
ચૈત્ય તેને વિષે આ આદેશ જે તે વ્યવસ્થારૂપ પ્રતિપાદન કર્યો છે
તેને કહે છે ॥

ટીકા:—જહ્વિ ન આદાકમ્મં, જત્તિકયં સદ્ધિ વહ્ધિયં
તેદિં ॥ જત્તી સપ્પુ દોદ્ધ કયા જિપાણ્ણોણિ દિહંતો ॥ અંધિયા

કાસવશ્ચો, વયણં અઠગુણાઙ્ પોત્તીં પત્થિવમુવાસણ ॥ સ્વલુ, વિત્તિ
 નિમિત્તં જયાચેવ ॥ દુન્નિગ્રંધિ મલસસ વિ તણુરપ્પેસ અન્દાણિ-
 યા ॥ ઝજ્જલ વાઝવહો ચેવ, તેણ ઇંતિ ન ચેદ્દણ ॥ અત્તહિ દેવનિ-
 મિત્તનિર્મિતત્વેન જિનજવનસ્યાધાકર્મત્વાજ્ઞાવેપિ યત્તીનાં-
 તદંતર્વાસે જગવતિ શરીરદૌર્ગધ્યાદિદેહુકાશાતનાદોષપ્રસંગાદ્
 જક્ષિતનિમિત્તં તન્નિવાસો મુનીનાં નિવારિતઃ ॥ અતપ્પવાતિ
 પરિહારસ્થાપનાય ચૈત્યવંદનાદિગતાનાં તત્રાવસ્થાનકાલપરિ-
 માણજ્ઞાનેન પ્રકારાંતરેણાપિ તન્નિવાસપ્રતિષેધ સ્તત્રૈવાગમે-
 જ્યધાયિ ॥

અર્થ:-આ ગાથાશ્રોને વિષે દેવનિમિત્તની પજાવ્યું છે. એ દેવ
 માટે જિન જવનને આધાકર્મપણું નથી. તો પણ તે સાધુની સમીપે
 જગવંત રહે છે તે શરીરનો જે દુર્ગંધ એ આદી કારણે કરી આશા-
 તનાદોષ યવાનો પ્રસંગ છે. માટે જક્ષિત નિમિત્તે જગવંતની સમીપે
 મુનિને રહેવાનો નિષેધ કર્યો છે એજ કારણ માટે અતિશે નિષેધ
 પ્રસિદ્ધ કરવાને ચૈત્યવંદનાદિકને અર્થે. ચૈત્યમાં ગણ્યા જે સાધુ તે-
 મને ત્યાં રહેવાના કાસનું પરિમાણકહ્યું છે, બીજે પ્રકારે પણ ચૈત્યમાં
 નિવાસ કરવાનો નિષેધ તેદીજ આગમમાં કહ્યો છે ॥

ટીકા:-યયા, તિન્નિ વા કદ્દં જાવ, થુદ્દશ્ચો તિસિસોદ્દયા ॥
 હાવ તત્થ આણુનાયં, કારણેણ પરેણવિ ॥

અર્થ:-અણ શ્લોકની પ્રજા યોયો કદેવાઈ રહે તેટલોજ વસ્તુ
 ત્યાં રહેવાનો રજા જે વાકી કારણે થયું રહેવાય તેની જૂદી વાત છે

ટીકા:—અતએવ તદર્શને તદવમ્હજૂમિપ્રદેશે વા સંત્રમંએવ
વિધાતંવ્યો ન ત્વવજ્ઞા ॥ યદુક્તં ॥ હતો ઓસરણાહસુ, દસણમિતે
ગયાહ ઓયરણં ॥ સુચદ્ ચેશ્યસિહરાશ્પસુ સુસ્તાવગાણંપિ ॥
શુરુદેવગ્ગહ જૂમીહ જુત્તઓચેવ હોહ પરિજોગો ॥ શ્ઠફલ સાહગો
સહ, એણઠિફલસાહગો શ્હરા ॥

અર્થ:—એજ કારણ માટે તે જગવંતના વર્ણનને વિષે વાં તેમની
અવમ્હ જૂમિના પ્રદેશને વિષે જ્ઞાતિનું આધિક્યપણું કરવું પણ અ-
વજ્ઞા તો નજ કરવી જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે ॥

ટીકા:—શ્તરયાંશાતનાંપ્રસંગાત્ તસ્યાશ્વાનંતસંસારકારણ
ત્વાત્ ॥ યદુક્તં ॥ આસાયણ મિત્તં; આસાયણવજ્ઞાણાહ સ-
મ્મત્તં ॥ આસાયણાનિમિત્તં, કુબ્ધદીહંચ સંસારં ॥ તદંતર્વાસે
તુ યતીનાં સતતમશનપાનશયનાદિક્રિયાસંજવાદવશ્યંજા-
વિની જગવંદાશાતના ॥

અર્થ:—જો એમ ન કરે તો આશાતનાનો પ્રસંગ થાય ને તે આ-
શાતના છે તે અનેત સંસારનું કારણ છે એ હેતુ માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું
છે જે આશાતના એજ મિથાત્વ છે ને આશાતનાનું વર્જનું એ સમકિત
છે. કેમ જે આશાતના નિમિત્ત સંસારની વૃદ્ધિ કરે છે માટે તે ચેત્યમાં
નિવાસ કરે ત્યારે તો યતિને નિરંતર જોજન તથા પાન તથા શય-
નાદિ ક્રિયા કરવાનો સંજવં છે માટે અવશ્ય જગવંતની આશાતના યશેજ.

ટીકા:—અત એવં પૂજાર્થે જિનસદનાંતર્વર્તિનાં તદ્જ્ઞાતિમંતાં
પૂર્વાચાર્યે રશનાદિક્રિયા નિવારિતા ॥

॥ यथोक्तं ॥ तंवोलपाणजोयणुपाणहृथीजोगसयण निष्ठवणे ॥
मुत्तुचारं जूथ्रं वज्जइ, जिणमंदिरस्संतो ॥

निष्ठवणादकरणं, असक्कहा अणुचियासणाईया ॥ आययणंमि
अजोगो, इंठं देवा उदाहरणं ॥ देवहरयंमि देवा, विसयविसविमो-
हिया वि न कया वि ॥ अछरसाहिंपिसमं, हासक्किडाइवि
करंति ॥

अर्थः—एज कारण माटे पूजाने अर्थे जिनजवनमां रहेखा
जे न्निक्किवंत पुरुष तेमनी जोजनादिक क्रिया तेमंदिरने, विषे क-
वानो निषेध कह्यो ठे. जे माटे ते शास्त्रनुं वचन जे तंवोल, पान,
जोजन, पगरखां, स्त्रीनो संजोग, शयन, थुंकवुं, मल्ल, मूत्र, तथा
जुगडं ए दश वानां जिन मंदिरमां वर्जवां. वळी देवताने दृष्टांते ए
आशातना न करवी, जेम देवता सुधर्मा सज्जामां जिननी दाढा ठे
तेथो स्त्रीजोगादिक करता नथी तेमज थुंकवुं तथा जोजन करवुं,
असत्कथा करवी, उंचा आसने वेसवुं इत्यादि जिनमंदिरमां न
करवां. वळी विषयरूपी विषे करीने मोह पाप्म्या एवा देवता पण
देरासरमां क्यारे पण अप्सरायोनी साथे हास्य क्रीडा इत्यादि
नथी करता.

टीकाः—यदपि गर्जागारं विहायेत्यादिना द्वितीयविकल्पोक्ता
शातनाऽज्ञाव प्रतिपादनं तदप्यऽदृष्टागमतां जवतो व्यंजय-
ति ॥ यतः ॥ साखालंदेत्यादि वचनस्य निपुणनिरूपणेनापि

क्वचिदप्यागमेनुपलंज्नात्, स्वमनीपाकल्पितपाठानांत्वागम-
त्वान्निधाने सर्वज्ञानाश्वासप्रसंगात् ॥

अर्थः—बली तें कहुं जे गज्जाराने मूकीने रहेता इत्यादिके
करोने वीजा विकल्पमां आशातना नथी एवं प्रतिपादन कयुं ते पण
त्हारुं जिनागमनुं अज्जणपणुं ठे तेने प्रगट करी आपे ठे जे हेतु माटे
“ साक्षात्तंद ” इत्यादि तारी मत्तिकल्पित वचन कोइ सारा पुरुषना
निरूपण करेखा ग्रंथ विषे पण तथा आगममां पण देख्वातुं नथी माटे
पोतानी बुद्धिये कल्पेखा पाठने जो आगम कह्वाये तो सर्व जगाय
अविश्वास थवानो प्रसंग थाय ए हेतु माटे ॥

टीकाः—किंच निश्चाचैत्यविचार प्रक्रमे यात्रानिमित्तागा-
मुकसंयतार्थं एहिषा स्वद्रव्येण देवद्रव्येण वा बहिर्निर्मापितस्य
मंरुपादेर्निषेवणेनाधाकर्मानुमत्या देवद्रव्योपजोगेन वा सुवि-
हितानां निश्चाचैत्ये गमनाज्जावः प्रत्यपादि ॥

अर्थः—बली निश्चाचैत्य विचारनाप्रकरणे विषे यात्रा निमित्ते
आवता जे साधु तेमने अर्थे एहस्ये पोताना द्रव्ये करीने अथवा
देवद्रव्ये करीने गाम वारणे निपजाव्यां जे मंरुप आदि रद्देवानां
स्थानक तेनुं सेवन करवुं तेणे करीने आधाकर्मनी अनुमोदना अ-
थवा देवद्रव्यनो उपजोग तेणे करीने सुविहितोने निश्चाचैत्यमां ज-
वानो निषेध प्रतिपादन कयों ठे.

टीकाः—तथाच कल्पजाप्य ॥ ताइ मठाइथोसरण मंरुवा सं
जयठदेसेवा ॥ पेढियजूमीकम्मे, निसेवथो अणमई दोसा ॥

सूचना करें ठे केम जे लोकिक मार्गने लोकोत्तर मार्ग तेमां जेदपण
रहुं ठे माटे, ने लोकोत्तर मार्गने विपे पण जगवान विद्यमान ठे
साधुने जगवंतनु वंदन करहुं अथवा व्याख्यान सांजळुं इत्यादि-
कने अर्थे जगवत् पासे जे आवहुं ते पण अवसरे हतुं एम शास्त्रमां
सांजळीए ठीए ए हेतु माटे.

टीका:-वैयाघृत्यकरस्यापि जोजनादिसमय एव तत्सन्निकर्ष-
जावात् सततं शयनाद्यासक्त्या हि तदाशातनापत्तेः ॥ आगमेव
जगवतः पारणाकादौ पादन्यासभूमावपि महागौरवार्हतया तदना-
क्रमणार्थं रत्नमयपीठनिर्माणश्रवणात् ततश्चैवंविधगौरवा-
र्हाणां जगवतां प्रतिकृतिसदने पिकथं यतिनिवासः श्रेयान् स्यात् ॥

अर्थ:-बळी जगवतनी वैयावच्च करनारने पण जोजना
समयने विपेज जगवतनी समीपे जवानुं ठे केम जे निरंतर जे
शयनादिक पासे करे तो जगवंतनी आशातना थाय ए हेतु माटे
अने आगमने विपे पण जगवतना पारणादिकने विपे एटले जग
वंत ज्यां पारणुं करवा बेसे त्यां तथा पग मूकवानी जूमिने विपे
पण ते जगवतनुं आक्रमण न थाय एटले संघटादिक न थाय माटे
रत्नमय पीठ नीपजावे ठे एहुं शास्त्रमां सांजळीए ठीए ते हेतु माटे
ए प्रकारनी मोठ्यप करवा योग्य जे जगवंत तेमनी प्रतिमाना घरे
विपे पण यतिने नीवास करवो ते श्रेय जणी केम होय एटले चै-
त्यनिवास सारो ते कया प्रकारे तुं कहे ठे ? ॥

टीका:-लोकेष्वेकएहवासेपि तनयानां च बहुमान योग्यत्वेन
पितृशय्यादि परिजोगाद्दर्शनात् ॥ यदप्य पूर्वसमवसरणादौ-

निकटश्रमणाना मनागमने प्रायश्चित्तापादनेन विद्यमानजग-
वदासत्या चैत्यवासवस्थापनं तदपि भवतो मुग्धस्य केयूरपा-
दबंधनन्याय मनुहरति ॥

अर्थः—लोकने विषे पण एक घरमां रहेता एवा पण पुत्र ते-
मने पिता बहुमान करवा योग्य ठे माटे गितानी सुखशय्यादिकनो
उपजोग करवानुं देखातुं नथी ने जे अपूर्व समोसरण आदिकने
विषे पासे रह्या जे साधु ते न आवे तो प्रायश्चित्त करवानुं प्रतिपादन
करुं ठे तेणे करीने जगवाननो संबंध थाय माटे चैत्यवास अवश्य
करवा योग्य ठे एवुं जे तुं स्थापन करे ठे ते तो अणसमजु एवो जे
तुं, ते तारे आ प्रकारनो न्याय थयो जे हाथनुं आनूपण वाजुबंध
तेने छडने पगे बांधनुं एवा प्रकारे अणसमजुना न्याने अनुसरे ठे ॥

टीकाः—यद्विद्यपूर्व समवरणे जगवंतं वंदितु मनागमनोऽन्यर्ण
वेशस्यस्य मुनेः प्रायश्चित्तमुक्तं एतावतायतेर्जिन इदृवातस्य किं
भायातं, वंदनार्थं हि यतेर्न गत्सनीपागमनं वयं मन्यामह एव ॥
सततं शयनादिना निवासं वच्चासे तदाशातनापस्या नेछामः ॥

अर्थः—जो अपूर्व समवसरणे विषे जगवंतने वंदन करवा न
आवता समीपदेशमां रहेनार मुनि तेमने प्रायश्चित्त करुं एणे क-
रीने यतिने जिनमंदिरमां निवास करवा संबंधी थुं प्रमाण आव्युं ?
वंदनने अर्थे यतिने जगवंतनी समीपे आवबुं एम तो अमो पण मा-
नीए ठीएज पण निरंतर शयनादि क्रियाए सहित तेमां निवास करे
तो ते जगवतनी आशातना थाय माटे ते निवास करवानुं नथी दृढता

टीकाः—इत्युच्चैर्वागमार्थं यत्रतत्र गुंजानस्य कस्ते प्रति-
मल्लइति ॥ तदेवं व्यवस्थितमेतत्, जगवदाशातनातस्त्रासो
महामुनीनामिति ॥ ए तेनाधुनिकमुनीनां चैत्यवासमंतरेणो-
द्यानवासो वा स्यादित्यादि कथमुद्यानवासोऽधुनातनयतीनां क-
ल्पमानःशोभतेत्यंतं यदुक्तं परेण तत्र संप्रतिपत्तिरुत्तरं ॥

अर्थः—ए प्रकारे आगमनो अर्थ जाण्वायिना जेम तेम आ-
गमना अर्थने जोरुतो एवो जे तुं, तेने निवारण करवा कोण सम-
ठे, माटे ए प्रकारे स्थापन थयुं जे जगवतनी आशातना थाय तेथी
महामुनिने चैत्यवास करवामां आस उपजे ठे एणे करीने सिंगधा-
रीण जे कथुं तुं जे आ काळना मुनिने चैत्यवास विना उद्यानवास
पडे इत्यादिथी ते यतिने आ काळमां उद्यानवास केम शाजे त्यां
मुथी तेने गिरे उगन्यास पूर्वक उत्तर ए ठे.

टीकाः—यथांक्तोद्यानानां जेन तस्करादिजनेन च संप्रत्यु-
द्यानशानिदेवम्याह्मानिरप्युपगमात् ॥ ततश्चैत्यं मुनीनां
मुख्ययोग्यं, आधाकर्मदोषरहितत्वादिति हेतु रक्तन्वेषण मु-
नीनां चैत्योपगमयोग्यताया देवद्वयोपगमादिदोषे गमनेन
वास्त्वित्वात् काव्यान्वयादिष्टः ॥

अर्थः—जे शास्त्रमां जेवुं उद्यान कथुं ठे, तेवुं त्या काळमा
नटवुं नथी. जे चार आदिकना नय करीने त्या काळमां उद्यान
वासो जे निरप्य कथो जे पण थमोर मान्य ठे. यथी सिंगधारीण
कथुं इतुं जे तेज आग माटे मुनिने चैत्यवास करवा योग्य ठे.

આધાકર્માદિ દોષ રહિત પણું છે એ હેતુ માટે, એ પ્રકારના હેતુ તો અમો એ કહ્યું એવા ન્યાયે કરીને ચૈત્યનો ઉપજોગ કરતાં એવ ડ્રવ્યનો ઉપજોગ થાય છે. આદિ દોષ કરીને શાસ્ત્રની રીતે વાધિત સાગે છે. માટે એ જે તમારો આધાકર્માદિ દોષ રહિત રૂપી હેતુ તે હેત્વાન્નાસ થયો એટલે સ્વેદો થયો.

ટીકા:—પદપિ નિસ્સકમેત્યાદિસિદ્ધાંતવચનાચૈત્યાવાસ-
જ્યુપગમ તદપ્યવિદિતાગમાન્નિપ્રાયસ્ય જવતો વચઃ, સમ્યક્
નિશ્રાકૃતશબ્દાર્થોપરિજ્ઞાનાત્ ॥ નહિ યત્ર સાધૂનાં નિવાસછા-
રેણ નિશ્રાધ્યાયત્રતા જવતિ તન્નિશ્રાકૃતમિતિ નિશ્રાકૃત
શબ્દાર્થઃ ॥ કિંતર્દિં યદેશતઃ પાર્શ્વસ્યાદિપ્રતિબોધિતધ્રાવકેઃ
સ્વયં તથાવિધિમકુર્વાણૈરપિવિધિ શ્રક્તાહુન્નિઃ પાર્શ્વસ્યાદીનાં
ચૈત્યપૃઠ્ઠાદન્યત્ર વસતામેવ નિશ્રયા નિર્માપિતં તન્નિશ્રાકૃતમિતિ

અર્થ:-વહી જે તું નિસ્સકમ હયાદિ સિદ્ધાંતના વચનથી
ચૈત્યવાસ અંગિકાર કરવાનું કહે છે તે પણ આગમના અન્નિપ્રાયને
ન જાણતો જે તું તે તારુ વચન છે, કેમ જે નિશ્રાકૃત શબ્દના અર્થ-
નુ સારી રીતે તને જ્ઞાન નથી. તેથી એમ કહ્યું છે જે જ્યાં સાધુનો
નિવાસ હોય તે છારે નિશ્રા આધીન છે એટલે જે સાધુની નિશ્રા
કર્યું તે નિશ્રાકૃત કહીએ, એમ નિશ્રાકૃત શબ્દનો અર્થ તારા કક્ષા
પ્રમાણે નથી, ત્યારે શો છે ! તો જે દૈશથી પાસપ્પાદિક પુરુષે પ્રતિ-
બોધ કર્યા પણ પોતે જેમ શાસ્ત્રમાં વિધિ કહ્યો છે તે પ્રકારે વિધિ
માર્ગને ન કરી સકતા પણ વિધિ માર્ગના અછાતુ એવા જે ધ્રાવક
તેમણે ચૈત્ય પર ઘડી ધીજે રહેતા જે પાસપ્પાદિક તેમનીજ નિશ્રા-

ये नीपजाव्युं ते निश्चाकृत कहीए एम निश्चाकृत शब्दनो अर्थ ठे

टीकाः-कथमयमर्थो निश्चाकृतशब्दस्य निर्णीतिश्चित्तेत् ॥
उसन्नाविय तत्येव इंती चेइवंदगा जेसि निस्साइ तं जवणं सझाई-
हियकारिय मिति वृद्धसंप्रदायात्, अयमपि कुत इति चेत् ॥ छाइ-
मठाइओसरण मंरुवा संजयछदेसेवाइति कल्पजाप्यवचनात् ॥

अर्थः-लिंग धारी पुढे ठे जे एवो निश्चाकृत शब्दना अर्थ
एम कीये प्रकारे निर्णय कर्पो एटखे एवा अर्थ क्यांथी लाव्या
त्यारे सुविहित उत्तर आपे ठे जे जो तुं एम कहे तो होय तो पास-
स्था उसन्ना चैत्यवंदन करवा आवे ठे जेमनी निश्चाए आवकादिके
जे चैत्य निपजाव्युं ठे त्यां ए प्रकारना वृद्धसंप्रदाययी निश्चय
करीए ठेए त्यारे लिंग धारी पुढे ठे जे ए प्रकारनो वृद्धसंप्रदाय
पण क्यांथी आव्यो ! त्यारे सुविहित उत्तर आपे ठे जे कल्पजा-
प्यमांथी, ते जाप्यनुं वचन ए प्रकारे कल्पजाप्यना वचनयी एवो
निर्णय करीए ठीए.

टीकाः-अत्र ब्रह्मवसन्नादयस्तत्रैव निश्चाकृते चैत्ये वंदनाय
गठंतीत्युक्तं ॥ अन्यत्र वसतां च तेषां तत्रागमनं संजवेत् ॥ य-
दिच ते तत्रैव वसेयुस्तदायत्यर्थं वहिमंरूपकरणं वंदनायागमनं
च तेषां तत्र नोपपद्येता ॥ नहि तत्रैव वसतां तदर्थं मंरूपविधानं
ततएव वा तत्रागमनं नाम ॥ तस्मादेवमागमवचनेन निश्चाकृत
शब्दार्थाख्योचना न्न श्रुते निश्चाकृतव्यपदेशेन यतीनां चैत्य-
वाससिद्धिः ॥

अर्थः—आ कल्पजाप्यना वचनमां अवसन्नादिक ते निश्चा-
कृत एवं जे चैत्य तेमांज वंदन करवा जाय ठे एम कष्ट माटे
बीजी जगाए रहेता एवा ते पासस्थादिक तेमने ते निश्चाकृत चैत्यने
विषे जवानो संजव ठे, ने जो ते चैत्यमांज रहेता होततो यतिने अर्थे
घाहिर मंरुपनुं करवुं तथा तेमनुं चैत्यने विषे वंदनने अर्थे आववुं
ए वे वाना घटे नहीं केम जे ते जो चैत्यमां रहेता होततो तेमने
अर्थे मंरुप करत नहीं ने तेमने पोताना स्थान थकी चैत्यमां आववुं
पण न कहेत माटेज आगम वचने करीने निश्चाकृत शब्दनो अर्थ
विचारी जोतां आगमने विषे निश्चाकृत शब्द कहेवाने
मिसे यतिने चैत्यवास करवो एम सिद्ध थतुं नथी.

टीकाः—निस्तककृत्यादिनाहि राजनिमंत्रादिषु पुष्टालंबनेन
प्रत्यासन्नप्रामादेर्निश्चाकृतचैत्ययात्रावसरे समागतानां सुवि-
हितानां वंदनविधिरजिहितः॥वस्तुतस्तूस्सर्गेण तत्र पार्श्वस्थादि
संसर्गपरिजिहीर्षया प्रत्यहंवंदनमपि निवारितमेव ॥

अर्थः—निस्तककृत इत्यादिके करीने तो कोइक राजानुं निमं-
त्रण आदिककार्य प्राप्त थयुं होय तो पुष्टालंबन जाणीने समीप रहेखा
गामथी निश्चाकृत चैत्यनी यात्रादिकना अवसरने विषे आठ्या जे सु-
विहित तेमनो वंदन विधि कसो ठे ने वस्तुताये तो उत्सर्गथी त्यां
पासस्थादिकनो संबंध थाय तेनो त्याग करवा माटे निरंतर ते चैत्यमां
वंदन करवानुं पण निवारणज कथुं ठे.

टीकाः—तथाप्यसौ जहसु निस्तमिति कल्पजाप्यवचनात् ॥

तत्रहि निःकारणगमने प्रायश्चित्तप्रतिपादनादिति ॥ निस्सकने
 गच्छगुरु कइवयसहिओ, इयवरा वए वसहिं ॥ जत्थपुण अग्निस्स
 कंमंपूरिति तहिं समोसरणं ॥ पूरिति समोसरणं, अत्रासइ नि-
 स्सचेइएसुं पि ॥ इहारा लोगववान्, सद्धाजंगोय सद्धाण मित्यागमः
 ॥ पुनरनिश्चाकृताजावे लोकापवादरिरक्षिपया श्राद्धश्रद्धावि-
 वर्द्धयिपया च मानूदेवएहागततथाविधोद्धृत्तसमुज्ज्वलनेप-
 थ्यपार्श्वस्थाद्यवलोकनेनामीपां विपरिणाम इत्यंगीतार्थानां वसतो
 प्रेषणेन व्याख्यानादिकृते कतिपयगीतार्थयतिपरिवृतस्य सुवि-
 हिताचार्यस्य निश्चाकृतेऽवस्थानं प्रतिपादयन् वसतिवासमेव य-
 तीनां प्रत्युत प्रतिष्ठापयति ॥

अर्थः—बळी निश्चाकृत चैत्यनें विपे लोकापवादी रक्षा क-
 रवानी इच्छाए अथवा श्रावकनी श्रद्धा वधारवानी इच्छाए बळी ते
 प्रकारना एटले स्वेच्छाचारी निरंकुशने उजला वेपने धारण करताअने
 देवघरमां आवेला एवा पासस्थादिक तेमने देखवाथो ए लोकोनी
 विपरित बुद्धि न थाय ए हेतु माटे अंगीतार्थना निवासने विपे व्या-
 ख्यानने अर्थे केटलाक गीतार्थ साधुये वंटेला जे सुविहित आचार्य
 तेमनुं निश्चाकृत चैत्यने विपे जे रद्देवुं तेने प्रतिपादन करतां
 साधुने वस्तीमां रद्देवुं पण चैत्यमां न रद्देवुं एम उलटुं स्थापन पायवे.

टीकाः—इतरथा इयरा वए वसहि मित्यस्यांतर्गुमात्रतापत्तेः॥
 तेदेवंनिस्सकनेत्यादिना चैत्यवासं सिसाधयिपत्तस्तत्र वसतियास
 सिद्धा यन्नेनोत्ता मापाः स्फुटमेते कोडवाजाता इतिन्यायेन
 विपरीतमापन्नितमिहो आगमार्थकौशलं ज्ञवतः ॥

अर्थ:-केम जे जो एम वसतिवास सिद्ध थयो न होत ने चैत्यवास सिद्ध थयो होत तो “ इयरावए वसहिं ” एटले बी-जा वस्तीमां रहे ठे ए पदनी अंतर्गांठ तारे आवी परत ते माटे निस्तकर एटले निश्चाकृत इत्यादिके करीने चैत्यवासाने सिद्ध करवाने इच्छतो एवो जे तुं, ते तारे उलटो वसतिवास सिद्ध थयो माटे प्रयत्ने करीने वाढ्या जे अरुद ते प्रत्यक्ष कोदरा थया एवो न्याय थयो माटे तारे तो अवसुं आवी परयुं अहो ! तारुं आगमना अर्थने जाणवानुं रुहायण !

टीकां:-यदपि देउलिय खरंटेत्यादिना देवकुलिकशब्दाच्चैत्यवाससाधनं तदप्यसम्यक्, यतिवेपमात्रधारिणामेव देकुलिक व्यपदेशात् ॥ एतद्गाथाविवरणे देवकुलिका देवकुलपरिपालका वेपमात्रधारिण इति व्याख्यानात् ॥

अर्थ:-वळी देउलिय इत्यादिके करीने देवकुलिक शब्दार्थी चैत्यवासनी सिद्धि करी ते पण साची न करी केम जे यतिना वेप मात्रनेज धारण करनार ते देवकुलिक शब्दे करीने कहेवाय ठे, ए गाथाना विवरणने विषे देवकुलिक शब्दनो अर्थ देवकुलने पालन करनार अने यतिवेप मात्रनोज धारण करनार एवो पुरुष ए प्रकारुं व्याख्यान कर्युं ठे. माटे

टीका:-अतएव तेषां प्रवचनोपदेशपूर्वकपरुषजननरुपा खरंटेनाजिहिता ॥ आगमोक्तत्वे तु चैत्यवासस्य तेषां यथोक्तकारित्वेन सुविहितकृतखरंटेनानुपपत्तेः ॥ तस्मात्तथाश्रंस्थाद्यधमा-

नामेव देवकुलि ऋग्यजुःशक्तौ, तेषांचानंततमेन कालेन दशमा-
श्चर्यमहिम्ना जवतेव स्वमतिकद्विपत चैत्यवासान्युपगमप्रति-
पादनात्रततः सुविहितानां चैत्यवाससिद्धिः

अर्थः—एज कारण माटे ते देवकुलिक प्रत्ये सिद्धांतनां उप-
देश पूर्वक कठोर जापण करवा रुप खरंटना एटले तर्जन तिरस्का-
रादिक करवानुं कहुं ठे, ने जो चैत्यवास सिद्धांतमां कल्यो होत तो
शास्त्र प्रमाणे चाखनार सुविहित ठे ए हेतु माटे, तेमने सुविहित
आवीने तर्जनादिक करे ठे एम कहेवुं न यात ते कारण माटे पास-
थ्यादिक जे अधमपुरुष तेमनेज देवकुलिक शब्दवते कहेवानुं ठे, ने
ते पासथ्यादिक अतिशे अनंताकालें करीने दशम आश्चर्यना महिमाए
तमारीज पेठे पोतानी बुद्धिये कळ्यो जे चैत्यवास तेनो अंगिकार
करवानुं प्रतिपादन करे ठे माटे सुविहितने चैत्यवास नथी. माटेवुं
चैत्यवास सिद्ध करे ठे ते खोटो ठे.

टीकाः—॥किंच यत्र मुनयो वसन्ति तन्निश्चाकृतं स्यात्तदा ज-
त्य साहस्रमिया बह्वेष्ट्याद्यागमेन यत्र चैत्यादौलिंगिनो वसन्ति
तदनायतन मित्यनायतनत्वाजिधानं विरुध्येत ॥ तस्मात्तत्तएवा
वसीयते साधुनिवास रहितं निश्चाकृतमिति ॥

अर्थः—बळी ते कहुं हतुं जे, जे, जगाये मुनि निवास करेठे,
ते निश्चाकृत होय ए प्रकारनुं तारुं कहेवुं साचुं होय तो “ जयसा-
हस्रमिया बह्वे” इत्यादि आगमे करीने जे चैत्यादिकने विपे लिंग-
धारी वसे ठे ते अनायतन कहीए ए प्रकारनुं अनायतनपणानुं क-

हेतुं ते विरुद्धं यात एतत्ते ए प्रकारं कहेतुं न यात एतुं कहेवा-
यीज निश्चय थाय ठे जे साधु निवास रहीत ठे तेज निश्चाकृत ठे.

टीका:—एवं च चैत्यवास इदानींतनमुनीनामुचित आग-
मोक्तत्वादिति हेतुरुक्तन्यायेना गमोक्तत्वस्यासिद्धत्वादसिद्धः ॥
यदप्युदितं सा सैत्सीत्साक्षात्सिद्धांतचैत्यवास स्तथापि गी-
तार्थाचरित्वा सैत्स्यतीति यच्चतस्यैव च श्रीमदार्य रक्षितपा-
दैरित्यादिना च्छ्वास सपही त्यंतेन समर्थनं तदप्य संगतं ॥

अर्थ:—बळी ते कहुं जे आ कालना मुनिने चैत्यवास करवो
उचित ठे, आगममां कहुं ठे ए हेतु माटे एम जे स्थापन कर्तुं हेतुं
ते पूर्व कही देखामयो एवा न्यायथी आगममां कहेवापणुं असिद्ध
थयुं, माटे ए हेतु पण असिद्ध थयो एतले खोटो थयो आगममां
चैत्यवास करवानो कोई जगाए कहोज नथी बळी तें कहुं जे सा-
क्षात् सिद्धांतमां चैत्यवास कहो नथी तो पण गीतार्थ पुरे आच-
रण कर्पो ठे तेथी सिद्ध थजे जे माटे आर्यरक्षित आचार्ये इत्यादि
आरंजीने “ च्छ्वाससपही ” त्यां सुधी चैत्यवास करवानुं समर्थन
कर्तुं ते पण असंगत ठे अघटतु ठे.

टीका:—छ्वास सपहीत्याद्याप्तोपदेशस्य जगत्प्रणीता
गमेष्वनुपलंभात् ॥ मूलागमेन विरोधाच्च ॥ तथाहि ॥ श्रीम-
दार्यरक्षितपादेषु स्वर्गगतेषु प्रागेव प्रतिवादिनिराचिकीर्षया
मथुरापुरीप्रेषितेन गोष्ठामाहिलेन जनपरंपरया गुरुणां स्वर्ग
गमनं दुर्वक्षिकापुष्पमित्रस्य सूरिपदप्रतिष्ठा भाकर्ण्यदम्पोधुर

चेतसा जातमत्सरेण ततःसमागत्य व्याख्याक्षणे श्रीदुर्वलिका
पुष्पमित्रेण सार्द्धं प्रारब्धे विवादे ततोयुक्तिसिद्धांताज्यां प्रति-
पाद्यमानेनापि मिथ्याजिनिवेशात्तद्वचन मनच्युपगच्छता
संघोद्घाटना निन्दवत्त्वं प्रतिपेदे इत्यजिहित मावश्यकैः ॥

अर्थः—जे चव्वाससएही इत्यादि हितोपदेशकर्तुं वचन ते
व.सुं ते तो जगवंतनां कहेलां जे आगम तेने विषे क्यांइ पण देखातुं
नयी ने मूल आगमर्थी ए वचन विरुद्ध ठे एटले मूल आगमनी
साथे ए वचन मलतुं नयी आवतुं ते कही देखाने ठे आर्थ
रक्षित आचार्य स्वर्गमां गया पहेलुंज प्रतिवादिनुं निराकरण
करायनी इछाये मथुरापुरीमां मोकद्वयो जे गोष्ठामाहिल तेणे लोकनी
परंपराये गुरुस्वर्गमां गया अने दुर्वलिका पुष्प मित्रने सूरिपदनी
प्रतिष्ठा थापी ए वात सांजळी गवें करीने उन्मत्त जेनुं चित्त ठे ने
ययो ठे अहंकार जेने एयो ते गोष्ठामाहिल त्यांथी आवीने व्य-
स्यानने अवसरे श्री दुर्वलिका पुष्पमित्रनी साथे विवाद आरंभ्यो
त्यार पठी युक्तिथी तथा सिद्धांतथी घणुं समजाव्यो पण मिथ्या-
त्वना अतिनिवेश यकी ते दुर्वलिका पुष्पमित्र आचार्यनुं वचन अ-
गीकार न करतां एयो ते गोष्ठामाहिल संघनो उगाह करवायी
निन्दवपणाने पाम्यो एम आवश्यकजीमां कलुं ठे.

टीकाः—तथाहि कार्यमत्र ज्ञानादिकं ॥ कक्षांनाणार्थं मि-
तिवचनान् ॥ तस्य च खेदनाप्यत्रानुत्सर्पणात् ॥ गीतार्याचरि-
तत्वस्य कायानानविरोधना पास्तत्वात् ॥ देवद्वयोपजोगाशा-
तनादि निश्च मद्वादोपत्तेनास्य ॥ स्तोकापराधत्वानुपपत्तेः ॥

અર્થ:-તે કહી દેલાને છે જે અહીં કાર્ય તે જ્ઞાનાદિક જાણવું કેમકે કાર્ય તો જ્ઞાનાદિક બેણું શાસ્ત્રનું વચન છે, ને તે તો લેશ માત્ર પણ અહીં પ્રગટ નથી એ હેતુ માટે, ગીતાર્યનું જે આચરિત તેને કાલમાનનો વિરોધ આવે છે. તેણે કરીને દૂર કર્યું માટે ચૈત્યવાસ કરવામાં દેવઙ્ગ્યનો ઉપજોગ થાય તથા આશાતના થાય તેણે કરીને મહા દોષની પ્રાપ્તિ થાય છે માટે એને થોડા અપરાધપણની પ્રાપ્તિ નથી, પટલે ઘણોજ અપરાધ ઇમાં રહ્યો છે ॥

ટીકા:-અતઃ એવમ્ બહુગુણત્વમિતિ આગમાવિરૂદ્ધાચરણાન્યુપગમે જગવદ્ પ્રમાણ્યા સંજનંત્વસ્યા આગમવિરોધેન નિરસ્તં ચૈત્યવાસપ્રતિષેધકાગમેનૈવ પ્રાગુક્તેનાસ્યા આગમવિરોધસ્ય સ્ફુટત્વાત્ તદ્ વિરૂદ્ધાયા એવાસ્યા પ્રમાણ્યોપગમાત્ ॥

અર્થ:-એજ કારણ માટે “ન બહુગુણત્વં”ઇત્યાદિ જે તે કહ્યું તે તો આગમથી અવિરૂદ્ધ આચરણનો અંગીકાર ન કરીએ તો જગવંતના વચનનું અપ્રમાણિકપણની પ્રાપ્તિ આવે પણ આચરણનું તો આગમના વિરોધે કરીને નિરાકરણ કરવાપણું છે માટે પૂર્વે કહ્યો જે ચૈત્યવાસના નિષેધનું આગમ વચન તેણે કરીને એ આચરણને આગમ વિરોધપણું સ્પષ્ટ છે. માટે તે આગમથી અવિરૂદ્ધ એવીજ આચરણનું પ્રમાણિકપણું છે.

ટીકા:-યદુક્તં ॥ આચરણા વિદુઃ આણાવિરૂદ્ધગાચેવ હોદ્દં નાયંતુ ઇદ્રા તિથ્યયરાસાયણતિ ॥

અર્થ:-આચરણ પણ જે તીર્થંકરની આજ્ઞાને અવિરુદ્ધ હોય તે પ્રમાણ ગણાય વાકી વીજી તો તીર્થંકરની આજ્ઞાતના છે ॥

ટીકા:-યદપ્યત્રાશઙ્ગા ચરિતવાચ્યા ચરિતલક્ષણોપપાદનં તદવચં ॥ તથાહિ ॥ કાલાપેક્ષ્યા ગુરુલાઘવચિંતયા અન્નાઠેરિયમાચરણા વ્યધાયીત્યવાદિ જવતાવ તત્રનતાવ દુત્સૂત્રા ચરણાપરાણાં કાલાપેક્ષા પરિત્રાણાય ॥

અર્થ:-બહી જે તેં અહીં અશઠ પુરુષે જે આચરણ કર્યાદિ આચરણ લક્ષણનું જે પ્રતિપાદન કર્યું તે પણ દોષ જોઈને જ કહી દેલાને છે જે કાલાદિકની અપેક્ષાએ કરીને તથા ગુલાધરના વિચારે કરીને અશઠ પુરુષોએ ચેત્યવાસનું આચરણ કર્યું છે એમ જે તમે કહ્યું. તિહાં પણ હત્સૂત્ર આચરણને વિષે તત્ત્વેણ જે પુરુષ તેને કાલાદિકની અપેક્ષા કરવી તે કાંઈ રહ્યું નથી.

ટીકા:-નયાચ તન્નિયુક્તિઃ પંચસીષ ચુલસીષ તદ્વ્યા તિલ્લિં મદસમ વીરમ્ ॥ અવઠિયાણદિ દસનરનપરે સમુપપન્ના ॥

અર્થ:-બહી તેનો નિયુક્તિકારે કસો છે જે.

ટીકા:-નયાચ નયોર્ગાંયયો રત્યક્તદદ્યુતપાદ નવદુષાઃ સિદ્ધાંશ્ચિત્ત પ્રકલ્પિત ચેત્યવાસયોઃ કાલમાનં પર્યાયોપ્યમાનં ન દર્શાન્વતીતિ કયં ન વિરોધઃ ॥ કિંચ શિક્ષાનાત્ સાદૃશ્ય-

सिद्धागमोक्तहेतौदूषिते स्तुतार्हिगीतार्थाचरितत्वं हेतुरिति
दुवाणस्य नवतो हेत्यंतरनिग्रहस्थानापत्तेः ॥

अर्थः—बली वे गायाने विषे अव्यक्त दर्शन अने तें वता-
वेला आर्यरक्षित तेणे कल्प्यो जे चैत्यवास तेनुं कालमान विचारी
जोतां अतिशेज घटतुं नथी माटे विरोध केम न आव्यो कहुं तुं,
बली सिद्धांतथी साक्षात् सिद्ध नथी यतो एवो जे आगमोक्तरूपी
तारो हेतु ते दोष पमाणे सते तें कह्युं जे गीतार्थनुं आचरणपणा
रुपि हेतु थाठ-ए रीते कहेतो एवो जे तुं, ते तारा बीजा हेतुने
पण निग्रहस्थाननी प्राप्ति थइ घटखे खंनन थयुं.

टीकाः—यदपि निस्सकनेत्यादिना आचरणाया आगमावि-
रोधाजिधानं तदपि निस्सकनेकाइगुरुइत्याद्यागमस्य वस्तुतोव-
सतिवासस्थापकत्वेना पास्तं ॥ यदपि अविलंबीनणेत्यादिना
चैत्यवासाचरणायाः प्रामाण्याच्युपगमवर्णनं तदप्यत्र कार्याव-
लंबनादेरज्ञायादपाकर्णनीयम् ॥

अर्थः—बली तें निस्सकन इत्यादि वचने आचरणानुं आग-
मथी विरोधपणुं कह्युं ते पण निस्सकने छाइगुरु इत्यादि आगमने
वस्तुताये तो वसतिमां साधुने रहेवुं एवुं स्थापन करी देखार्युं
तेणे करीने खंनन कर्युं बली ते जे अविलंबिण इत्यादिके करीने
चैत्यवासनी आचरणानुं प्रामाणिकपणुं कह्युं दत्तुं ते पण इहां कोई
कार्यनुं अवलंबनादिक नथी माटे एतो सांजळवा जेवुंज नथी.

ટીકા:—॥ યદાહ ॥ કાલોવિ વિતહકરણેગં તેણે વહોશ્ક-
રણં તુ ॥ નહિ એયંમિત્રિકાલે વિસાહ સુહયં શ્રમંતજુશ્રં ॥

અર્થ:—લોહું કામ કરવામાં કાલનું આલંબન પ્રમાણ ગણાય
નહીં કેમ કે આ કાલમાં પણ મંત્રિત કર્યા વગર વિપાદિક લા-
વાથા પ્રાણ જાય છે.

ટીકા:—કિંચ કૈયંગુરુ લાઘવચિંતા કિંસ્તોક ગુણપરિત્યાગેન
પ્રત્યૂતતમ ગુણોપાર્જનં ॥ યદાહ ॥ અપ્પપરિચ્છા એણં ઘહુતરુ-
ણસાહણં જાહિંદોશ્સા ગુરુલાઘવચિંતા જમ્હાનાનંવવન્નતિ ॥

અર્થ:—વઢી તે કહી જે ગુરુ લાઘવ ચિંતા તે કહ છે. ધું
ધોના ગુણના ત્યાગે કરીને અતિશે ઘણા ગુણનું ઉપાર્જન કરવું એ
કે બીજી છે. જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે અલ્પનો પરિત્યાગ કરીને
અતિશે ઘણા ગુણનું જ્યાં સાધન છે તે ગુરુ લાઘવ ચિંતા કહીય.

ટીકા:—તયાહિ અસ્યાંચૈત્યવાસા ચરણાયાં તીર્થાનુષ્ઠિત્યા-
વયો જ્યાંસો ગુણાઃ ॥ દોષશ્ચ દેવચિંતાકરણેન દ્રવ્યસ્તવાંગી-
કારોઽસ્પદ્ધતિ ॥ અદોસ્વિદ્ ગુરોર્જગવતો લાઘવં શ્રવણાચિંતયેતિ ॥

અર્થ:—તેજ કહે છે જે આ ચૈત્યવાસની આચરણને કિં
તીર્થનો ઉદ્દેશ ન થાય इत्याદિક ઘણા ગુણ છે ને દોષતો દેવની વિલા-
કરવી તેણે કરીને દ્રવ્ય સ્તવનો અંગીકાર કરવારૂપ અલ્પ છે ૧.

त्यादि ए तारे कहेवानुं ठे के गुरु एवा जे जगवंत तेनुं साधवपणुं
एटखे अवज्ञा तेनी चिंता तेणे करीने गुरु खघुपणुं तारे केहेवानुं ठे.

टीका:-नतावदायः पक्षः ॥ चैत्यवासाचरणान्युपगमे
यतीनां देवकुलकर्मांतरवाटिकाक्षेत्रादिचिंतादिजिश्चारित्रस-
र्वस्वापहारेण बहुत्यागात् ॥ न चाल्पगुणलिप्तया बहुगुणत्या-
गाय स्पृहयंति प्रेक्षावन्तः ॥

॥यदुक्तं॥ नय बहुगुण चाणेषं थेव गुणपसाहणं बुद्धजणारणं ॥
इष्टंभ्याइ कज्जंकुसलासु पयछियारंजा ॥

छर्थ:-तेमां तारो जे प्रथम पक्ष ते घटतो नथी केम जे
चैत्यवासनी आचरणानो अंगीकार करे त्यारे यतिने देवकुल संबंधि
जे बीजां कर्म वानी खेतर इत्यादिकनी चिंता करवी पने तेणे सर्व
चारित्र जाय माटे घणो त्याग थाय ए हेतु माटे अल्प गुणने पा-
मवानो इछाए बुद्धिवान पुरुष घणा गुणनो त्याग करवानी स्पृहा
नथी करता. जे माटे शास्त्रमां कह्युं ठे जे घणा गुणनो त्याग करीने
थोका गुणनुं साधन पंक्ति जन नथी इच्छता ने कुशल पुरुष कदापि
करे तो सारी पेठे विचारीने आरंज करे.

टीका:-अथ द्वितीयः पक्षः ॥ तदेवमेतत् ॥ एवंविधोत्सुत्रा
चरणाया जगवद्धाघवहेतुत्वात् ॥ यदाह ॥ सुयवज्जाचरण-
स्या पमाणयंतो तद्वाविहंस्योगं ॥ भुवणगुरुणो वराया पमाणय-
नायगच्छंति ॥

अर्थः—हवे बीजो जे पक कछो ते तेमज ठे. जे ए प्रकारनी उत्सूत्र आचरणा करवी. तेनेज जगवाननी लघुतानु हेतुपणु ठे. माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे शास्त्रमां बांधेली जे आचरणा तेने विप्र आसक्त एवा जे पुरुष ते जे प्रमाणे करे ठे ते, जे प्रकारे करे ठे ते प्रकारे लोक पण करे ठे केमजे मोटा पुरुष विना बीजानुं प्रमाण नथी थलुं.

टीकाः—अतएवेवंविधानां धर्मायोग्यतेव सिद्धांते प्रतिपादिता ॥

यदाह ॥ सुत्तेण चोश्ज्जो अन्नं उदितिय तं नं पणिवज्जे सो तं तवायवज्जो न होई धम्मंमि अहिगारी ॥

अर्थः—एज कारण माटे ए प्रकारना पुरुषोने धर्मनुं अयोग्यपणुंज सिद्धांतने विप्र प्रतिपादन करुं ठे.

टीकाः—एवंचोत्सूत्रं चैत्यवास माचरंतस्ते कथमशठास्तादृशांश्रुते शठत्वाजिधानात् ॥

यदाह ॥ उत्सूतमायरंतो वंधई कम्मं सुचिकणं जीवोसंतारं च पवद्वइ मायामोसं पक्कुवइय ॥

अर्थः—माटे ए प्रकारे उत्सूत्र चैत्यवासने आचरता ते केम

अशठ कहीए शास्त्रमांतो तेवा पुरुषने शठ कहा ठे, ते शास्त्र वचन कहे ठे जे उत्सूत्रने आचरता जे पुरुष ते अतिशे चीकणां कर्मने बांधे ठे ने संसारने बधारे ठे. तथा माया कपट अतिशे करे ठे.

टीका:-जीववधायवधरहितत्वान्न सावयैषा चरणेत्येत
दंप्ययुक्तं ॥ जीववधादिसकलपापेभ्योप्यधिकत्वेन प्रतिपादना
दुत्सूत्रप्ररुपणायाः ॥ तथा चाहुः श्रीमत्पूज्या एतत्प्रकरणकारा
एव ॥ अहह सयलन्नपावाहि वितहपन्नवण मणुमवि डुरंतं ॥
जं मरिड्जवतदज्जियडुकयअवसेसखेसवसा ॥ सुरधुप्रगुणो
वि तित्येसरोवितिहुअणअतुल्लमल्लोवि ॥ गोवाशर्हिंवि बहुदा
कयत्थिठं तिजययहु तंपि ॥ थीगोवंजणनूणंतगावि केशुण द
दप्पहाराइ ॥ बहुपावावि पसिळा सिळा किर तंमिन्नेव जवे ॥

अर्थ:-बली तें कहुं जे, जीववधादि पापरहितपणुं ठे ए
हेतु नाटे ए चैत्यवासनी आचरणा सावय नथी ए जे कहु ते अ-
युक्त ठे, केम जे जीववध आदिक सर्व पाप धकी अधिक जे उत्सूत्र
प्ररुपणा तेहुं प्रतिपादन ठे ए हेतु नाटे ते प्रकारे श्रीमत् पूजनीक
एवा आ प्रकरणना कर्ता तेणे कहुं ठे जे.

टीका:-अत एवैषा नूनं गीतार्थे निवारितापि कैश्चिदेवैहिक
मुखलोक्षपतया परलोकनिरपदौ राहता ॥ यदपि हरिज्ञज्ञा-
चार्यादीनां तथाप्रवृत्तिश्रवणादेया बहूनामनुमतेत्यवादि तद-
पि किं हरिज्ञज्ञाचार्यादीनां तथाप्रवृत्ति श्रवण प्रवादपारंपर्यात्
उतस्वित्तदग्रंथेषु चैत्यवासप्रतिपादनात्

અર્થ:-એજ કારણ માટે નિશ્ચે ગીતાથોયે એ ચૈત્યવાસના આચરણા નિવારણ કરી ઢે તોપણ કેટલાક આ લોકના સુતમ લોહુપિને પરલોકની અપેક્ષા રહિત એવા લિંગધારી પુરુષોયે શ્રાદ કરી ઢે. વઢી તેં કહ્યું જે હરિજાદિક આચાર્યની તે પ્રકારની પ્રવૃત્તિ ઢે એટલે ચૈત્યમાં રહેવાની પ્રવૃત્તિ સાંજઢીએ ઢીએ માટે પ્રવૃત્તિ વહુ પુરુષોએ અનુમોદેલી ઢે એમ જે કહ્યું તે પણ શું હરિજાદિ આચાર્યની તેવી પ્રવૃત્તિ સંજઢાય ઢે તે લૌકિક વાતની પરંપરાથી સંજઢાય ઢે કે તે હરિજાસૂરિના મંચને વિષે ચૈત્યવાસનું પ્રતિપાદન કયું ઢે તેથી સંજઢાય ઢે. ?

ટીકા:-ન તાયદાયઃ ॥ પ્રમાણગૂન્યસ્ય પ્રવાદપારંપર્યસ્ય પ્ર-
દગ્ધઃ ઇત્યાદિવદ સત્યત્વાત્ ॥ અસ્ત્યેવાગ્ર તદૂપદેષુ ચૈત્યવાસ
પ્રતિપાદનમેવ પ્રમાણં દ્વિતીયઃ પદ્ધતિરિત્યેત્ ॥ ન ॥ તદૂપદેષુ પર્યા-
લોચનેન ધર્મીનાં ચૈત્યવાસનિવેધાધ્યવસાયાત્ ॥

અર્થ:-તેમાં પેહેલો પદ્ધતિ જે લોકની પરંપરાએ તેતો પ્રમાણ ગૂન્ય ઢે એટલે લોકની વાતનું કાંઈ પ્રમાણ શાસ્ત્ર ચર્નામાં અપાત નહીં કેમ જે કોઈએ કહ્યું જે તું આંચ રાજ્ય, ઇત્યાદિ લોક વગન પ્ર-
માણ ઢે માટે તારો એ પેહેલો પદ્ધતિ મંચને થયો એટલે યુક્ત નથી. તે
હીજો પદ્ધતિ જે એ હરિજાસૂરિના મંચને વિષે ચૈત્યવાસનું પ્રતિપાદન
કયું ઢે એમ જો કહે ઢે તો તેનો ઉત્તર જે એ હરિજાસૂરિના મંચના
અર્થનું પૂર્વાગર વિચારી જાવું તેજ કરીને યનિને ચૈત્યવાસ ન કરતાં
એક નિશ્ચય માય ઢે.

टीकाः—तथाहि ॥ तैरेव जिनजवन निर्माण विधि पंचाश-
के श्राद्धस्य स्वाशयवृद्धि मधिकृत्योक्तं ॥ पिच्छिस्तं एतथ्य श्रद्धं,
वंदणग निमित्त मागए साहू ॥ कयपुत्ते जगवन्ते, गुणरयणनि-
ही महासत्ते

अर्थः—तेज कही देखाके ठे जे ते हरिजिअ सूरियेज जिन-
तवननो नीपजाववानो विधिपंचाशक नामनो ग्रंथ कयों ठे तेने
विषे श्रावकने पोताना आशयनी वृद्धिनो अधिकार करीने कयुं ठे जे

टीकाः—यदिद्वयं चैत्यवास्तमजिप्रेयात् तदा जिनजवन नि-
र्माणितुः श्राद्धस्याशयवृद्धिं निरूपयन् चैत्यवंदननिमित्त मा-
गतान् साधून् ह्यमत्र प्रेक्षिष्य इति नाजिदधीत किंत्वत्र वसतः
साधून् प्रेक्षिष्य इति प्रतिपादयेन्नचैवमतो निधीयते नाय-
मस्य चेतसि निविशत इति.

अर्थः—जो आ चैत्यवास्त करवो एवी रीत्ये हरिजिअसूरिने
वद्वज होत तो जिनजवन निपजावनार श्रावकना आशयनी वृद्धिनुं
निरूपण करता सता चैत्यवंदन निमित्त आवेला साधु तेमने हुं थ-
हीआं देखीश एम न कहेत ॥ तयारे शुं कहेत जे अहि चैत्यमां
वसता जे साधु तेने देखीश एम प्रतिपादन करत. ते तो एम प्र-
तिपादन नयी कयुं माटे निधय करीए ठीए जे ए चैत्यमां रदेवानुं
ए हरिजिअसूरिना चित्तमांज न हतुं माटे ॥

टीकाः—ननु कयमयं निधयोपावताऽस्यैव ग्रंथांतरेषु जि-

एविव पङ्क्त्य मित्यादिना चैत्यवासप्रतिपादनोपलंजादिति चेत् ॥ न ॥ ग्रंथांतराणा मप्येतदविरोधनैव व्याख्यानात् ॥ नहि तथाविधा महाग्रंथकाराः परमात्मान औदंयुगीनसमयसिद्धांतार्थपारावारपारगताः परस्परविरोधिनमर्थं स्वग्रंथेषु निजं संजयति ॥

अर्थः—त्यारे लिंगधारी बोले ठे जे एवो निश्चय क्यांथी कर्ये जे माटे एमनाज करेला बीजा ग्रंथने विषे कहूं ठे जे जिनविबर्न प्रतिष्ठाने अर्थे इत्यादि वचने करीने चैत्यवासनुं प्रतिपादन श्रमोप कर्युं ठे, त्यारे उत्तर करनार कहे ठे जे एम जो तारे कहेहुं होय तो ते न कहीश केमजे बीजा ग्रंथनुं पण ए ग्रंथनी साथे विरोध रहित व्याख्यान ठे ए हेतु माटे, केम जे तेवा मोटा पुरुष मोटा ग्रंथ करनार ने त्या कालना समयनां सिद्धांत, तेना अर्थ ते रुपी समुद्र तेना पारगामी ते परस्पर विरोध सहित अर्थने पोताना ग्रंथोने विषे केम बांधशे नहिज बांधे एवो संजव ठे.

टीकाः—अन्यथा तेनामपिलोकविप्रक्षिप्सयेव प्रवृत्तत्वेना ना सत्त्वप्रसंगात् ॥ तस्मात् तदग्रंथः सकलोपि पूर्वापराविरोधेन सम्यक् विविच्य व्याख्येयः ॥

अर्थः—जो एम न कहीए तो ते मोटा पुरुषने पण लोकने उगवानी इष्टाए प्रवर्तवार्थी अहितकारीपणानो प्रसंग घाय तें हेतु माटे ते सर्वे ग्रंथ पण पूर्वा पर विरोध रहित सारी पेठे विचारीने व्याख्यान करवा योग्य ठे, पण एक ककमो तेमांथी लेहने पोताना

જુનાં અન્નિપ્રાય સાથે મેલવીને જેમ તેમ વ્યાખ્યાન ન કરવું.

ટીકા:-તથાહ્યલ્પક્રિયાંવસતિં વ્યાચક્ષાણેન શ્રીહરિન્નઙ્ગ-
સૂરિણા વ્યાખ્યાતં ॥ ઇથ્ય સયષ્ઠા નેયા, જા નિયજ્જોગં પરુચ્ચકાર-
વિયા ॥ જિણવિંવપઙ્કથ્યં, થદ્વા તક્કમ્મતુલ્લતિ ॥ યા નિજજ્જોગં
સ્વકુટુંબોપજ્જોગં પ્રતીત્યોદિશ્ય ચ્છદ્ધિણા કારિતા સા સ્વાર્યાવસતિ-
રત્ત્વ સ્વોદેશેન કારિતત્વાત્ સ્વાર્યાસ્ફુટૈવ ન કેવલમિયમેવ યા-
વદન્ધાપીત્યાહ ॥

અર્થ:-તે વિરોધનો પરિહાર કરીને વ્યાખ્યાન કહી દેવાને
ઠે જે અલ્પ ક્રિયાવાલી વસ્તી પટલે નિવાસ તેને કહેતા એવા શ્રી
હરિન્નઙ્ગસૂરિયે વ્યાખ્યા કરી ઠે જે, પોતાને જોગવવાને થયવા
પોતાના કુટુંબને જોગવવાનો ઉદ્દેશ કરીને ચ્છદ્ધિયે કરાવી તે સ્વાર્થી
વસતિ કહીએ કેમ જે અર્હીઆં પોતાના ઉદ્દેશે કરીને કરાવવાપણું
ઠે માટે સ્વાર્થ પ્રગટ જણાયજ ઠે પણ કેવલ એજ સ્વાર્થ ઠે એમ નહીં
ત્યારે શું ? તો ધીજી પણ સ્વાર્થા ઠે એમ કહે ઠે.

ટીકા:-જિનવિંવપ્રતિષ્ઠાર્ય ॥ અથવેત્યનેન સ્વાર્થકારિતેત્થ
નુંપજ્યતે ॥ જિનવિંવપ્રતિષ્ઠામુદિશ્ય ચ્છદ્ધિણા કારિતા સાપિસ્વા-
ર્યા ॥ નન્વેપા સાધર્મિકનિમિત્તં કૃતત્વાયતીનાં ન કસ્પિપ્પત
ઇત્પત્ર આહ ॥

અર્થ:-જિનવિંવની પ્રતિષ્ઠાને અર્થે કરાવી તે પણ સ્વાર્થા ઠે ॥
અથ એ પદે કરીને પોતાને અર્થે કરાવી એવો સંબંધ ધાય ઠે. જિન-

વિંવની પ્રતિષ્ઠાનો ઉદ્દેશ કરીને શ્વસ્યે કરાવી તે પણ સ્વાર્થ
હીએ, પણ એ સાધર્મિક નિમિત્ત કરાવી છે. માટે યતીને નહીં ક
એમ નહીં કહેવું એતો સાધુને કલ્પે છે એમ કહે છે.

ટીકા:-તત્કર્મ્મર્તુલ્યા જિનાધાકર્મસમા ॥ યથા જિત-
સ્યાસાધર્મિકત્વાત્તન્નિમિત્તં નિષ્પત્તં જક્તાદિ મુનીનાં કલ્પતે એવં
વસતિરપિ ॥ યથોક્તં ॥ સાહસ્મિન્ન ન સક્ત્વા, તસ્સકયં તેણ કપ્પહ
ર્જણં ॥ જંપુણ પન્નિમાણ કયં, તસ્સ કહ્વા કા અજીવત્તા ॥

અર્થ:-જે તે જીવના કર્મને તુલ્ય છે. એટલે જિનના આધાકર્મ
સમાન છે કેમ જે જિનના સાધર્મિક છે. એ હેતુ માટે તે જિનને
અર્થે નિષ્પત્તું જે જક્તાદિ તે મુનિને પણ કલ્પે છે તે શાસ્ત્રમાં
કહ્યું છે જે.

ટીકા:-તેનૈતદુક્તં જવતિ ॥ પૂર્વં હિ પ્રતિષ્ઠા પ્રયોજનેન શ્વિ-
ણા સ્વદ્રવિણેનપૃથક્ મંરુપાદિઃ કારિતઃ ॥ તતઃ પશ્ચાદ્દષ્ટે પ્ર-
તિષ્ઠાપ્રયોજને પ્રતિમા મધ્યેજિનગૃહ નિવેશિતા, મંરુપાદિશ્ચ
પ્રતિમાધિષ્ઠાનશૂન્યઃ શ્રાવકસત્તયૈવ ॥ તતસ્તદનુદ્ઘાયાતદ્ગો હે
શ્વ તત્રાપિ યતીનાં નિવાસે ન ચૈત્યવાસસિદ્ધિઃ જિનવિંવશૂન્ય
ત્વાત્તસ્યેતિ ॥

અર્થ:-તેહીજ કારણ માટે કહ્યું છે જે પૂર્વ પ્રતિષ્ઠાનું પ્રયોજન
છે, તે હેતુ માટે શ્વસ્યે પોતાના દ્રવ્યવતે જૂદા મંરુપાદિક ક:

રાઘ્યો હોય છે ને ત્યાર પછી પ્રતિષ્ઠાનું પ્રયોજન સમાપ્ત થયા પછી પ્રતિમા જિનઘરની મધે સ્થાપન કરીને એ મંરુપાદિક પ્રતિમા વિનાનું શૂન્ય શ્રાવકનીજ સન્નાયે રહ્યું હોય છે. ત્યાર પછી તે શ્રાવકની આજ્ઞા લઈને જાણે તે શ્રાવકના ઘરમાંજ નિવાસ કરે તેમ તે મંરુપાદિકને વિષે સાધુ નિવાસ કરે છે. માટે એ પ્રકારે ચૈત્યવાસની સિદ્ધિ છે કેમજે તે મંરુપાદિ જિન વિંબવને રહિત છે. એ હેતુ માટે.

ટીકા:-એવં જિનજીવનોદ્દેશેન નિર્માપયિતુરુત્તરોત્તરફલં પ્રતિપાદયતા તેનૈવાજિહિતં ॥ જિણવિંબસ્સ પશ્છા, સાદુનિવાસોય ઇત્યાદિ ॥ પૂર્વં હિ શ્રાક્ષોજિનચ્છદં કારયતિ ॥ તતોજિનવિંયં તતસ્તત્પ્રતિષ્ઠાં ॥ તતસ્તત્ર ગ્રામાદૌ સાધૂનાં નિવાસોઽવસ્થાનં જીવતિ ॥ ચૈત્યચ્છદાધ્યાસિતેહિ નગરાદૌ પ્રાપ્તેણ વિહારકર્માદિનાયતીનાં નિવાસો જીવતિ નત્વત્રોક્તં જિનચ્છદે સાધુનિવાસ ઇત્યતઃ કથમિતો જિનજીવનવાસઃ સિધ્યેત ॥

અર્થ:-પછીજ પ્રકારે જિનજીવનના ઉદ્દેશે કરીને નિપજાવનાર પુરુષને ઉત્તરોત્તર ફલ થાય એમ પ્રતિપાદન કરતા તેનીજ દરિજા સૂરિ તેણેજ કહ્યું છે જે જિનવિંબની પ્રતિષ્ઠાને સાધુનો નિવાસ જ્યાં છે ઇત્યાદિ શ્રાવક પ્રથમ જિન ઘર કરાવે છે. ને ત્યાર પછી વિંબ કરાવે છે ને ત્યાર પછી તેની પ્રતિષ્ઠા કરાવે છે ત્યાર પછી તે ગ્રામાદિકને વિષે સાધુનો નિવાસ થાય છે. કેમજે ચૈત્યચ્છદ જેમાં રહ્યું હોય એવું નગરાદિકે તેને વિષે ઘડુધા વિહારક્રમ આદિકે કરીને આલ્યા એવા સાધુ તેનો નિવાસ થાય છે પણ એમ નથી કહ્યું જે એ જિનઘરમાં

साधुनो निवास थाय माटे ए वचन थकी केम जिनिभवन कस
सिद्ध थाय.

टीका:—एवंदेयंतु न साधुज्य इत्यस्याप्ययमर्थः ॥ कारयि-
त्वापि गृहिणा साधुज्यः पुनर्वस्तुं जिनगृहं न देयं जगवदागमे
निवारणात् ॥ यथाच येनच प्रकारेण शुद्धवसतिजक्तपानकादि
धर्मोपग्रहदानेन तत्र नगरादौ विहारक्रमेणागताः संतस्ते ति-
ष्ठन्ति तथा कार्यं ॥ वसहीसयणासणजंतपाणजेसज्जावत्य-
त्ताइ॥जइविन पज्जत्तघणो, थोवाविहु थोवयं देइ ॥ इतिवचनात् ॥
वसत्यादिदानं विना तत्रागतानामपि यतीनामवस्थानानुपपत्तेः ॥

अर्थः—वली एमज साधुने न आपवुं तेनो पण आ अर्थ वे
जे गृहस्थे करावीने पण साधुने निवास करवाने जिनधर न आप
केम जे जगवत्तना आगममां निवारण करुं ठे ए हेतु माटे जे प्रक
एटसे शुद्ध निवास जक्तपान आदिक धर्मनां उपकरण देवे करी
त्पां नगरादिकने विषे विहारना अनुक्रमे आख्या जे साधु ते र
तेम करवुं, निवास, शयन, आसन, जक्त, पान, औषध, वस्त्र, पात्रा-
दिक यत्तिने आपे केम जे यत्तिनो विनय करवाने विषे जेणे धन जो-
नयुं ठे एवो वितित गृहस्थ थोमांमां थोमुं पण आपे इत्यादि
वचनयी निवास आदीक दीधा विना त्यां नगरादिकने विषे आख्या
एवा पस यत्तिने रद्देवानुं न थाय ए हेतु माटे.

टीका:—गृहिणोपि च यति विहारदेश मंत्रेणोत्सर्गण वा-
सानधिकारान् ॥

यष्टुक्तं ॥

श्रावकविधि मज्झिमाश्रयिता श्रीविरहांकेन॥ निवसिञ्ज तव्य सट्ठो,
साहूणं जण्य होई संपाठ ॥ चेईहराई जम्मि, तद्वन्नसाहम्मिया चेवा॥

अर्थः—एहस्थने पण जे जगाए साधुनो विहारन यतो होय
तेवा स्थळमां उत्तर्ग मार्गे रहेवानो अधिकार नथी. जे माटे श्रावक
विधिने कहेता श्री विरहांक तेमणे कहुं ठे जे, त्यां श्रावक रहे ज्यां
साधुनुं आगमन यतुं होय तथा ज्यां चेत्य देरासर साधर्मिक र-
हेता होय ते जगाए रहे.

टीकाः—तथाऽकृयाऽविनश्वरीनी वीमूखधनं गृहिणादि जिन-
गृहं कारितवता शीर्णजीर्णतत्समारचनाय समुद्पके अव्यं
निक्षिप्तं ॥ तस्य च अव्यस्य वृष्ण्यादि विस्फितलाजेन जिनगृह
समारचनया जवत्यकृया नीवी.

अर्थः—बळी अकृय पटले नाश न पामतुं एवं मूल धन कीयुं
तो जिनघरने करावतो एवो गृहस्य तेने पणतुं अथवा जिर्ण यतुं
एवुं जिनघर तेने समारवाने अर्थे नाजकामां नाखुं तेने मूल धन
कहीए ते अव्यने वधारवायी जे साज थाप तेने करीने जिनघरनी
सार संजाळ यया करे माटे ए धन अकृयनीवी एप्रकारे कहेवायते.

टीका—तथादि यस्मात् एवमनेन प्रकारेण इदं जिनगृहं इत्यं
धंशतरकांशं ॥ एतदुक्तं जवति ॥ तत्र नगरादौ स्थितानां हि

स्वग्रंथेषु वसतिं विस्तरेण यतीनां व्यवस्थाप्य क्वचिदागम-वि-
रुद्धचैत्यवास मन्निधास्यंति ॥ आगमविरोधश्चात्र स्फुट एव ॥

अर्थः—माटे ए वात जो ए प्रकारे न होय अने तुं कहे वे
ते प्रकारे होय तो एवां मोटा पुरुष श्रुतधर पंचवस्तुकादि पोताना
ग्रंथने विषे साधुने वसतिमां निवास करवो एम विस्तार सहित
स्थापन करीने क्यारे पण आगम विरुद्ध एवा चैत्यवासनुं स्थापन
थाय एवुं कहेज नहीं ने ते आगम विरुद्ध तो आ जगाए प्रा-
टज देखाय ठे.

टीकाः—तथाहि ॥ अवस्यर्पिण्यां सुपमदुःपमादुःपम
सुपमयोः सामान्येनैव केवलज्ञानोत्पादप्रतिपादनात् ॥ दुः-
मायां तु चतुर्थारकप्रव्रजितानामेव तदन्निधानात् ॥ चैत्यवासस्य
चानंत तमेन कालेन दुःपमायामेवसमाम्नातत्वात् ॥

अर्थः—तेज विरोध देखाने ठे जे अवसर्पिणी कालमां सुख
दुःखमा जे त्रीजो आरो ने दुःखमसुखमा जे चोथो आरो तेने विषे
सामान्ये करीने ज केवलज्ञाननी उत्पत्तिनुं प्रतिपादन कर्तुं ठे माटे
अने दुःखमा जे पांचमो आरो तेने विषे तो जे चोथा आरामां
प्रव्रज्यो होय तेनेज केवलज्ञान थाय, बीजाने न थाय एम कहुं ठे
ए हेतु माटे चैत्यवासनुं अनंतकाले दुःखमा कालमांज यवापणं
कहुं ठे माटे ए विरोध जणातो ज ठे.

टीकाः—नच तदारंजएव चैत्यवासाज्युपगम इतिवाच्यं ॥

वारसवाससएहिं सहेहि मित्यादिना गणधरपूर्वधरादिपुरुषासि-
हात्यय एव सातशीलैः कैश्चिदेव तत्प्रकल्पनस्य श्रवणात्,
तत्क्षेत्रन्यायस्य क्षेत्रान्तरेष्वपिनवसु प्रज्ञापनात् ॥ अतः कथं चे-
त्यवासकाले केवलोत्पादः संगच्छेत इति ॥

अर्थः—बळी तारे एम कहेवुं होय जे चोया आराना अंते
पांचमा आराना आरंज कालने विपेज चैत्यवास हतो एम मा.
नीशुं तो, ए प्रकारे न कहेवुं, केमजे साढावारसें वरस थया पठी.
चैत्यवास थयो. इत्यादि शास्त्र वचने करीने ज्यारे गणधर तथा पूर्व
घर आदि मोटा पुरुष [सिंह] नाश पाम्या त्यारेज शाता शीलसंपट
एवा केटलाक पुरुषोए चैत्यवास कल्प्यो ठे. एम विशेषायश्यकमां
संजलाय ठे ए हेतु माटे ने ते आश्चर्य क्षेत्र न्याये करीने एटले जेम
आ नरतक्षेत्रमां दस आश्चर्य थयां तेम धीजां जे नव क्षेत्र तेने विपे
पण धीजे रुपे दस आश्चर्य थाय ठे एम कहेवापणुं ठे माटे चैत्यवास
काले केवलज्ञाननी उत्पत्ति केमं संजवे.

टीकाः—यदपीदानीं बहूनामेकवाक्यतयो चैत्यवासप्रवृत्त्या-
तत्समर्थनं तदप्यसंगतं ॥ सुखसोखतयाश्रुतनिरपेक्षाया बहुजन
प्रवृत्तेरप्यप्रामाण्योपगमात् ॥ अन्यथा मरीच्यादिप्रज्ञातप्रवृत्तेर-
पिप्रामाण्योपपत्तेः ॥

अर्थः—बळी जे तें कहुं के. हासमां चैत्यवास करवो एम बहु
पुरुषनी एक वाक्यता ठे. एटले घणा पुरुष एम कहे ठे ने करे ठे.
तेणे करीने चैत्यवासनी प्रवृत्ति ठे, एवी रीते प्रतिपादन करुं ते पण

અસંગત છે એટલે સ્વોદું છે. કેમજે સુખની લોહુપતાયે શાસ્ત્રની અ
પેદા વિના ઘણા લોકની જે પ્રવૃત્તિ, તેનું પણ પ્રામાણિકપણું નથી
ને તેનું જો પ્રામાણિકપણું કહીએ તો મરીચિ આદિક પુરુષોએ કહે
લો જે શાસ્ત્રવિરુદ્ધ પ્રવૃત્તિ તેનું પ્રામાણિકપણું થશે એ હેતુ માટે

ટીકા:—સાતસંપદાંપટાનાંચેયં પ્રકૃતા પ્રવૃત્તિઃ ॥

યદુક્તં ॥ અહમાહમેહિ નામાશ્રિયન્નવધાયસાહુર્લિંગીર્હિ ॥
જિણધરમઢઆવાસો, પકપ્પિઠં સાયસીલોર્હિ

અર્થ:—શાતા સુખમાં સંપટી એવા પુરુષોની પ્રવૃત્તિ છે, જે
માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે અધમાધમ એવાને કેવલ નામે કરીનેજ
આચાર્ય ઉપાધ્યાયને સાધુ પ્રકારે કહેવાતા ને શાતા સુખના લોહુપી
એવા જિગ્ધારી પુરુષોએ જિનધરમાં તથા મઠમાં નિવાસ કરવાનો
યત્નપ્યો છે.

ટીકા:—યદપિ વિશેષદોશાનુ પલંજાત્ ગીતાર્યાચરિત-
સ્યામ્યા પ્રામાણ્યનિરસનં તદપ્યસમીચીનં ॥ ઋત્સૂપ્રાચરણાયા
વિશેષદોશસ્ય પ્રાગેવ દર્શિતત્વાત્ ॥ ગીતાર્યાચરિતત્વસ્ય ન
પાર્શ્વસ્યાદિનિરાચરિતત્વેનાપાસ્તત્વાત્ ॥ તેપાં યદ્દૂનામપ્યા
ચરણાયા અશુદ્ધિકર્ત્ત્વેનાપ્રામાણ્યાંગીકારાત્ ॥ ગીતાર્યસ્ય ચે
કમ્યાન્નિમ્દ્યાઃ પ્રામાણ્યોપગમાત્ ॥

અર્થ:—ચટ્ટી નેં કહ્યું જે વિશેષ દોષ દેખાતો નથી માટે ગી-

तार्थ पुरुषोए ए चैत्यवास आचर्यो ठे, माटे अप्रमाणिक नथी. एम जे तारुं कहेहुं ते सारुं नथी. एटखे खोटुं कहुं तुं केमजे उत्सूत्र आचरणा करवी एज मोटो विशेष दोष ठे, एम अमोए प्रथम देखानुं ठे. ने पासध्यादिके ए चैत्यवास आचर्यो ठे, ए प्रकारे कही देखानुं तेणे करीने गीतार्था चद्वितरूपी हेतुनुं खंरुन कयुं ठे. माटे ते घणा पासध्याए चैत्यवास आचरण कय्यो ठे तो पण अशुद्धि नो करनार ठे; अप्रमाणिक ठे केम जे जो एक गीतार्थ पुरुषे आचरण कय्यो होय तो पण प्रमाणिकपणुं थाय ए हेतु माटे

टीका:—॥ यदाह ॥

जं जीय मसोहिकरं पासत्थपमत्त संजयाइ षं
बहुएहिवि आइन्नं नतेणजीएण ववहाशे ॥
जंजीयं सोहिकरं संविगगपरायणेण दंतेण ॥
इकेणवि आइन्नं तेएय जीएण ववहारो ॥

छर्थ:—शास्त्रमां कयुं ठे जे ते अशुद्धि करनार कल्प ठे जे पासध्या ने प्रमत्त एटखे मनमां आवे तेमं चासनार नाम साधु एवा घणा पुरुषोए आचरण कयुं ते जीतकल्पे करीने व्यवहार करवा योग्य नथी ने ते जीतकल्प शुद्धि करनार ठे जे संविगग परायणे ने दांत एवा एक पुरुषे पण जे आचरण कयुं ठे. ते जीतकल्पे करीने व्यवहार करवा योग्य ठे.

टीका:—एतेन यदपि गीतार्थाचरितत्वस्यासिद्धादिदेखा

जासनिरासप्रतिपादनं तदपि मुग्धस्य निविमंशुक ग्रंथो कांचनं
 वध्नतस्त्रिंशेण तत्पतनमनुपलक्ष्यतो वृत्तांतमनुहरति ॥ हेतु
 जासोद्धारं कुर्वतापि जवता हेतोर्गीतार्थाचरितत्वस्योक्त्यायेन
 पतनानवगमात् ॥

अर्थः—एणे करीने जे तें पूर्वे गीतार्थ आचरणरूपी खोद
 हेतुनो नाश प्रतिपादन कयों हतो एटखे चैत्यवास सांधुने का
 योग्य ठे. गीतार्थे आचरण कयों ठे. ए हेतु माटे ए प्रकारना हेतु
 सत्यपणुं प्रतिपादन करवा गयो, तो पण जेम कोइक मुख पु
 सोनानो करुको वखने ठेके आकरी गांठ वाळीने बांध्यो पण ते व
 काणुं हतुं तेमांथी नीकळी पक्यो ते न दीगो तेम तुं पण ते मू
 जेवो तुं केम जे तेनुं दृष्टांत तारा उपर खागु थाय ठे शायी के जेम
 जेम ते हेतुने साचो करवा प्रयत्न करुं तुं तेम तेम ते हेतु पूर्
 कसो एवा न्यायथी खोटो पकतो जाय ठे नें उखटुं गीतार्थोये च
 त्यवास कयों नथी, तेमणे पण घणो निषेधज कयों ठे माटे कवा
 योग्य नथी एवुं स्थापन थाय ठे.

टीकाः—प्रदपि किंच चैत्यवासमंतरेणेत्यादिना तथा तीर्था-
 द्यवठेद इत्यंतेन तीर्थाव्यवहृतिर्या चैत्यवासपूतिष्ठापनं तदपि
 न सुंदरं ॥ यतः ॥ केयं तीर्थाव्यवहृतिः ? किं यतीनां चैत्यांतर्वा-
 सेन बहुकाशं जगद्वेदवगृह्णित्वायनुवृत्तिः ॥ अहोस्वित् शि-
 ष्यप्रतिशिष्यपारंपर्येणाविशिष्टप्रसारा सम्यग्ज्ञानदर्शन चारित्र-
 प्रवृत्तिः

अर्थः—बळी ते चैत्यवास विना अर्हीथी आरंजीने तीर्थनो उछेद न थाय माटे चैत्यवास करवो त्यां सुधी स्थापन करुं दत्तं ते पण सुंदर नथी. केमजे तीर्थना उछेदनुं नथवापणुं ते शुं ? न थवो ते कीयो जे साधु चैत्यमां निवास करे तेणे करीने बहु काल सुधी जगवत् तथा देवघर विंघ इत्यादिकनी सेवा चालती रहेवी ए प्रयोजन ठे ? के शिष्य तेना शिष्य एवी परंपराये करीने विच्छेद रहित समकित ज्ञान दर्शन चारित्र्यनी प्रवृत्ति थाय ए प्रयोजन ठे ते कहो

टीकाः—न तावदाद्यः ॥ चैत्यवासमंतरेणापि जगवद्विधा-
अनुवृत्तिमात्रदर्शनात् ॥ तथाहि पूर्वदेशेऽपि तादृक्प्राकृतज-
नेन कुलदेवतायुक्त्या नमसितकीकृतापेयाज्जद्यादिनापि नम-
स्यमानानां जिनविद्यानामनेकधोपलब्धेः ॥ अन्यतीर्थिकप-
रिगृहीतानां च तेषां तथैवानुवृत्त्युपलंभाच्च ॥

अर्थः—तेमां पेला पक्ष जे जगवत् पूजादिक निरंतर चाल-
तरी रहे ए रुपी तीर्थनो उछेद न थाय माटे चैत्यवास करवो यो-
य ठे तेनो उत्तर चैत्यवास विना पण जगवत्नां प्रतिविंबनी सेवादि
अनुवृत्ति मात्रनुं देखवापणुं ठे, तेज कही देखावे ठे जे पूर्व देशमां
हजु सुधी पण केटलाक प्राकृत धोको पोताना कुल देवतानी पुजिण
नमे ठे ने खीरखांम सुखमी इत्यादि जोजन करीने सेवेसां अनेक
जिनविंघ जणाय ठे ने अन्यतीर्थिक सोकोण ग्रंथण कर्यां जे ते विंघ
तेनी पण अनुवृत्ति सेवा तेज प्रकारे चालती देखाय ठे.

टीकाः—तथाचैतावतैव जदवज्जिमत्तनीयांन्यववृत्तिमिच्छेः

किं निष्फलेन चैत्यवाससरंजेण ॥ न चैतावता तीर्थव्यवदेका-
र्यनिःश्रेयसादिफलसिद्धिः ॥ मिथ्यादृष्टिपरिग्रहितानां प्रति-
मानां मोक्षमार्गानंगत्वेनाजिधानात् ॥ मिथ्यादृष्टिपरिग्रहि-
या उं पक्वमानं जावगामो न हुंतित्ति वचनात् ॥

अर्थः-माटे एटलाज बने तें मानेलो जे तीर्थनो न उठे
तेनी सिद्धि थई माटे शा वास्ते निष्फल चैत्यवासनो समारंज कं
ने जो तुं एम कहे जे एटला बनेज तीर्थनो उठेद न थाय ने मां
कादि फलनी सिद्धि पण थाय तो मिथ्यादृष्टि ग्रहण करी जे प्र-
तिमा तेने मोक्षमार्गना अंगपणुं पण नथी एम शास्त्रमां कहुं ठे ते हेतु
माटे जे मिथ्यादृष्टिये ग्रहण करी जे प्रतिमा तेथी जावनां
समूह न होय एवा वचनथी ए प्रथम पकने मुकी बीजा पकने
अंगीकार कर. ॥

टीकाः-अयच्छित्तियः कल्पः ॥ तर्हि सेवतीर्थाव्यवच्छित्ति र-
ज्युपेयतां मोक्षमार्गत्वात् ॥ किं तदननुगुणोत्सूत्रचैत्यवासाश्र-
यणेन ॥ यदाह ॥ सीसो सज्जलगोवा गणिवेज्जवा न सुगगंशंति ॥
जं तत्तय नाणदंसणचरणा ते सुगईमग्गो ॥

अर्थः-हेवे ते बीजो पक्ष कहीए ठीए जे परंपराये ज्ञानदर्शन
चारित्र्यनी प्रवृत्ति थाय ए रुप बीजो कल्प तेज तीर्थनो न उठेद ए
प्रकारे अंगीकार करो केम जे मोक्षमार्ग ठे ए हेतु माटे ते मोक्ष-
मार्गने अनुगुण नही एवो जे उत्सूत्र चैत्यवास तेनो आश्रय करवां
तेणे करीने थुं ! जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे.

टीकाः—सम्यग् ज्ञान दर्शन चारित्र्यनुवृत्तिं विनाच जिनगृह
विवसंज्ञावेपि तीर्थोच्छ्रितः ॥ अतएव जिनांतरेषु केषुचिद्-
त्नत्रयपवित्रमुनि विरहात् कापि जिनविवसंज्ञवेपि तीर्थो-
च्छेदः प्रत्यपादि ॥ स्वमतिकल्पिता चेयं प्रकृता तीर्थाव्यवच्छि-
त्ति रागमविसंवादित्वाच्चेयव ॥

अर्थः—ते माटे एम सिद्धांत थयो जे सारी ज्ञान दर्शन थने
चारित्र्यनी अनुवृत्ति एटले परंपरा ते विना जिनगृह विष होय तो
पण तीर्थनो उच्छेद थाय माटेज केटलाक जिननां आंतरां तेने विषे
रत्नत्रयवते पवित्र एवा मुनिनो विरह्यी कोइ जगाए पण जिन वि-
धनो संज्ञव ठे तोपण तीर्थनो उच्छेद शास्त्रमां पतिपादन कर्षो ठे,
माटे आ चैत्यवास ते तीर्थनो न उच्छेद ते तो पोतानी मति कल्पेछो
ठेने शास्त्र विरुद्ध ठे माटे त्याग करवा योग्य ठे.

टीकाः—यदाह ॥ नय समद्वियपेणं, जदातदा ययमिणं
फलदेइ ॥ अथि आगमाणुवाया रोगतिगिच्छाविदाणं य ॥
किंच जबतु जिनगृहायनुवृत्ति स्तीर्थाव्यच्छित्तिस्तथापिन यति
चैत्यवासजिनगृहायनुवृत्त्योः श्यामस्वचेत्रतनयत्वयो रिव प्रयो-
ज्यप्रयोजकजावः ॥ नहि यतिचैत्यांतर्वासप्रयुक्ता तदनुवृत्तिः ॥
तदंतर्वसद्जिरपि यतिजि रतिसातशोषतया तच्छीर्णजीर्णो-
क्षारादिचिंतामकुर्वाणै स्तदनुवृत्तेरनुपपत्ते स्तस्मान्निर्दिताप्रयुक्ता
तदनुवृत्तिस्तांच आहरेव कुर्वद्जिस्तदनुवृत्तिः कथं न स्यात् ॥

अर्थः—जिनपर आदिकनी अनुवृत्ति करवी एज तीर्थनो उ-

हेद ए प्रकारे होय तो पण यतिने चैत्यवास करवो ने जिनघर अ
 दिकनी अनुवृत्ति करवी ए वेने प्रयोज्य प्रयोजक जाव संबंध नथी
 एटले कार्य कारणजाव नथी के जिनघरनी अनुवृत्ति थाय. ए का
 रण माटे साधुने चैत्यवास करवा योग्य ठे एम नथी. जेम श्याम
 पणुं ने देवदत्त पुत्रपणुं ए वेने कार्य कारणजाव नथी तेम. केम
 श्यामपणुं तो श्यामने विपे रहुं ठे. ने देवदत्त पुत्रपणुं ते देवदत्त पु
 त्रने विपे रहुं ठे. माटे यति चैत्यवास करेतोज जिनघरनी अनुवृत्ति
 थाय एम कांश् नथी केमजे ते चैत्यमां निवास करता ने अतिसुख
 शीलीयापणे ते जिनघर परे थुटे थयवा जीर्ण थाय तो पण तेनो
 उद्धार करवो इत्यादि चिंताने न करता एवा यतिये करीने पण ते
 जिनघरनी अनुवृत्ति आदिक थवानी सिद्धि नथी. एटले जिनघरनी
 सेवादि थइ शकतुं नथी. माटे जिनघरनी चिंतादिक जे सेवा तेने
 करता एवा जे श्रावक तेणे करीनेज थुं सेवादि अनुवृत्ति नहि थाय
 थशेज. माटे शास्त्र विरुद्ध चैत्यवास शीद करोवो.

टीका:-नचोक्तन्यायेनश्राद्धानां दुर्गतानां श्रीमतां चेदानीं त
 चिंताकरणासंज्ञवइति वाच्यं ॥ दुःपमदोषात्केषांचित्थथात्वेप्यन्ये
 महात्मनां शुरुश्रद्धाबंधुराणां तत्संज्ञवात् ॥ तथाहि ॥ दृश्यंत एव
 संप्रति केचन पुण्यजाजः श्रावकाः स्वकुटुंबजाराटोपं क्षमतनयेषु
 निक्षिप्य जिनगृहादिचिंतामेव सततं विदधानाः ॥ अतस्तैरेवानु-
 वृत्तिहेतुतर्जितासिद्धेः किममी श्दानींतना मुनयश्चैत्योपदेशादने-
 कानारंजानारंजमाणा मुधवै क्लिश्यंति ॥

अर्थ:-वली तें कहुं जे श्रावकनो आ काखमां दरिद्री थया

ने केटलाक श्रीमंत ठे तेमने थमे कह्यो एवा न्याय करीने ते जिन मंदिरनी चिंतादि करवानो आ कालमां संजव नथी. माटे थमो क-
रीए ठीए. इत्यादि न बोलवुं केम जे डुपमा कालना दोषधी केट-
लाक श्रावक एवा ह्मो तो पण बीजा महात्मा पुरुष शुद्ध श्रद्धावते
शोभता एवा श्रावक लोक आ कालमां पण ठे माटे तेज बात कही
देखाने ठे जे आ कालमां केटलाक पुण्यशाली श्रावक पोताना कु-
टुंबनी जार आरंवर सर्व, समर्थ एवा पोताना पुत्रने विषे नांखीने
एटले सोंपीने जिनमंदिरादिकनी चिंतानेज निरंतर करता देखाय ठे.
माटे तेणे करीनेज ते जिनमंदिरादिकनी सेवादि अनुवृत्तिनुं कारण
सिद्ध थहो. एटले जिनमंदिरादिकनी सार संजार राखनार श्रावक
विद्यमान ठतेज शा वास्ते आ कालना खिगधारी यतिथो चैत्यनुं
मिप खेइने अनेक प्रकारना आरंजने करता सता फोगटज फ्लेश पामेठे.

टीका:-यदपि जो जेणेत्यादि तीर्थानुच्छित्तिहेतोरपवादो-
क्तनेन चैत्यवासस्थापनं तदपि जवतोऽविदितसिद्धांतान्निमा-
यतां प्रकटयति ॥ अन्यार्थत्वादस्य ॥ अग्रहि यः कश्चिद्यत्पादि-
येन ज्ञानादिना गुणेनाधिकः येनच विनायत्संपादिकायं महत्तमं
न सिध्यति तेन तत्र स्वगुणवीर्यस्फोरणं विधेय मित्ययमर्थः ॥
तथाहेतुपुत्तरार्द्धमेवं स्थितं ॥ सो तेण तंमि कळे सवत्थामं न
हावेइ इति ॥ अतोनेतस्मादपि जवदन्निप्रेतसिद्धिः ॥

अर्थ:-बली तें जे एम कसुं जो जेणे इत्यादि वचने करीने
तीर्थनो उच्छेद न घाय ए हेतु माटे अपवादनुं सेवन करवुं ए प्रकारे
चैत्यवासनुं स्थापन कर्युं ते पण तारुं सिद्धांतना अन्निमापनुं म-

જાણપણું છે તેને પ્રગટ કરી આપે છે. કેમ જે “ જોજેણ ” इत्यादि
 વચનનો અન્ય અર્થ છે તે કહે છે જે આ જગાયે યતિ આદિજે કો
 ઇક જ્ઞાનાદિ ગુણે કરીને અધિક હોય ને જેના વિના જે જગાયે સં
 ઘાદિકનું મોટું કામ સિદ્ધ ન થતું હોય તે પુરુષે તે જગાણ પોતાનું
 વીર્ય ફોરવવું એ પ્રકારનો અર્થ છે તે અર્થને પ્રકાશ કરનારું એ ગા
 થાનું ઉત્તરાર્ધ આ પ્રકારનું છે જે વીજાવતે આ કાર્ય થાય એવું નથી
 માટે તે જગાણ જે પોતાનું સર્વ સામર્થ્ય ફોરવવું માટે એ ગાથા વ
 ચનથી પણ તારા વાંદિત અર્થની સિદ્ધિ નથી. એટલે ગાથા વ
 નનો અર્થ શોધી અર્થ કરીને ચૈત્યવાસનું સ્થાપન કરે છે તે નહીં થાય.

ટીકા:—એવંચ સમસ્તપરોપન્યસ્તોષપત્તિનિરાકરણાત્ ય
 તીનાં જિનજવનજાસનિષેધસિદ્ધૌ સ્વપદ્ધે સાધનમન્નિધીયતે॥
 જિનદેવાસો મુનીના મયોગ્યો, જાયમાનદેવદ્વ્યોપજોગ
 ત્વાત્ પ્રતિમાપુરતો જક્તવિતીર્ણવલિગ્રહણવત્ ॥

અર્થ:—એ પ્રકારે સમસ્ત લીંગધારી પુરુષોએ ચૈત્યવાસ
 સ્થાપન કુચુક્તિથી કર્યું હતું તેનું સિદ્ધાંતને અનુસરતિ ચુક્તિ
 વતે સ્થાપન કરવાથી યતિને જિનજવનમાં નિવાસ કરવાનો નિષે
 સિદ્ધ થયો માટે પોતાના પદ્ધતિમાં પુષ્ટિ આપનાર ન્યાય શાસ્ત્ર અનુમા
 પ્રયોગનું સાધન કહે છે જે મુનિને જિનજવનમાં નિવાસ કરવો તે
 અયોગ્ય છે શાથી જે દેવદ્વ્યનો ઉપજોગ થાય એ હેતુ માટે ॥ ૬
 ઇતિ ॥ જેમ પ્રતિમાની આગળ જક્તજને વલિદાન મુક્ત્યાં હોય એટલે
 નેવેય મુક્ત્યાં હોય ને તેનું જેમ ગ્રહણ કરવું મુનિને અયોગ્ય છે. તેમ
 જિનજવનમાં નિવાસ કરવો તે અયોગ્ય છે.

टीकाः-नचायमसिद्धो हेतुस्तत्र वसतां देवद्वयजोगस्यो-
क्तन्यायेन साधितत्वात् ॥ नापि विरुद्धः हेतोर्मुनियोग्यतयाव्या-
प्यत्वेहि स स्यान्नचैव मस्ति ॥ देवद्वयोपजोगस्य मुनियोग्य-
तायाः प्रागेवापाकरणात् ॥ नाप्यनेकांतिकः ॥ मुनियोग्येपिशुद्ध-
वसत्यादौ हेतोर्वृत्तौ हि स न्नवेन्नचैवं ॥ तत्र देवद्वयोपजोगस्य लेश-
तोप्यजावात् ॥

अर्थः-न्याय शास्त्रमां पांच प्रकारनो हेत्वाज्ञास ठे पटले
हेतु जेवा जणाता होय पण हेतु नहि, खोटा हेतु. तेनां नाम जे
एक तो असिद्ध, बीजो विरुद्ध, अने बीजो अने कांतिक अथवा सव्य-
जिचारी, चौथो सध्मिपक्ष अने पांचमो बाधित ए पांच प्रकारना
हेत्वाज्ञासमांनो एक हेत्वाज्ञास जे अनुमान प्रयोगमांन आवतो
होयते अनुमान प्रयोग साचो कहेवाय ने बीजो जुद्धो कहेवाय पटले
अप्रमाणिक कहेवाय माटे आ जगाए मुनिने जिनजुवनमां निचास
करवो देवद्वयनो उपजोग थाय ए हेतु माटे ए प्रकारना अनुमान
प्रयोगने विषे ए पांच प्रकारनो हेत्वाज्ञास ठे तेंमांनो एके पण आ-
वता नथी. के जेथी ए प्रयोग खोटो थाय. ए प्रकारनी दृढता टी-
काकार करे ठे जे चैत्यमां रहेनारने देवद्वयनो उपजोग थाय ए
हेतु असिद्ध नथी केमजे तेंमां रहेनारने देवद्वयनो उपजोग पूर्वे
कल्यो एवे न्याये करीने सिद्ध थाय ठे ए हेतु माटे. वळी ए हेतु वि-
रुद्ध पण नथी. केमजे देवद्वयनो उपजोग मुनिने योग्य नथी एम
पूर्वे निपेध देखारवो ठे माटे मुनिनी योग्यताए सहित जो ए हेतु
होय पटले मुनिने देवद्वय जोगववानुं शास्त्रमां जो होय तो ए हेतु
विरुद्ध थाय पण ते तो नथी माटे, ने वळी ए हेतु अनेकांतिक पण

કેમ એ હેતુ ન વાંધ પામ્યો ત્યારે સુવિહિત ઉત્તર આપે છે જે એમ તારે ન બોલવું.

ટીકા:—તેપાં મુન્યાજ્ઞાસત્વેન તત્ર તદ્દાસ દર્શનેના પિતદ્દા-
સસ્ય મુન્યયોગ્યતાયા વાધિતત્વમિતિહેતોર્વિષયાપહારાજ્ઞાવાન્ન
વાધિત વિષયત્વમિતિ ॥ એવં સાધનાંતરમપિ પ્રકૃતસિધ્ધ્યેદ-
ર્શ્યતે ॥ જિનચ્છવાસો યત્તીનાંવર્જનીયઃ ॥ પૂજ્યાશાતનાહેતુ-
ત્વાત્ ॥ ગુર્વાસનાવસ્થાનવદિતિ ॥ અત્રાપિ હેત્વાજ્ઞાસોચ્ચારઃ
સ્વયજૂહ્યઃ ॥ તદેવમુપપન્નમેતદ્યતિર્જિર્જિનચ્છે ન યસ્તવ્ય મિ-
તિવૃત્તાર્થઃ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—કેમ જે તે ચૈત્યમાં રહેનારા મુનિ નથી, એતો મૂનિના
આજ્ઞાસ છે એટલે મુનિ જેવો વેપ રાખે છે પણ મુનિ નથી. માટે
તેનો ચૈત્યમાં નિવાસ દેખાય છે તેણે કરીને પણ સાધુને ચૈત્યમાં નિ-
વાસ કરવો તેનું અયોગ્યપણું છે માટે વાધિત છે એટલે નિષેધ છે એ
હેતુ માટે હેતુનો વિષય જે અયોગ્યપણું તેનો નાશ જે યોગ્યપણું તે
નથી, માટે એ હેતુને વાધિત વિષયપણું નથી. એ પ્રકારે વીજું પણ
અનુમાન સાધન તથા પ્રકૃત વાતની સિદ્ધિને અર્થ દેખાય છે. જે, જિ-
નઘર વાસ યતિને વર્જવા યોગ્ય છે કેમ જે પૂજ્યની આશાતના થાય
છે એ હેતુ માટે ॥ દૃષ્ટાંત ॥ જેમ ગુર્વાદિકના આસન ઉપર બેસવું તે
આશાતના છે માટે વર્જવા યોગ્ય છે તેમ તથા અનુમાનમાં પણ હે-
ત્વાજ્ઞાસનો ઉચ્ચાર પોતાની મેળે તર્ક કરી લેવો તે હેતુ માટે એમ
સિદ્ધ થયું જે યતિને જિનઘરમાં ન રહેવું એ પ્રકારે સાતમા કાવ્યનો
અર્થ થયો ૬તિ યતિને ચૈત્યવાસ નિષેધનો ઉચ્ચાર થયો ॥ ૭ ॥

टीका:-इदानीं जिनाद्यासेवितत्वेन सिद्धांतोक्तत्वेन च य-
तीनां परगृहवसतिं व्यवस्थापयन् वसत्यक्रममाहारं वृत्तद्वयेन
निरसिसिपुराह ॥

अर्थ:-हवे साधुने परघरमां निवास करवो केमजे जिन प-
रमात्मा आदिक पुरुषोए परघर वास कर्यो ठे ए हेतु माटे ने सि-
द्धांतमां पण परघर वास करवानो कखो ठे, माटे साधुने परघर वास
करवो ए प्रकारे स्थापन करता सता वसति श्रद्धा नामे द्वारेने बे
काव्य वमे निराकरण करता एटखे वसति जे परघर तेमां साधुनेन
रहेवुं एवां जे खिगधारीनां वचन तेनुं खंरुन करता सता कहे ठे.

मूल अव्य

साक्षाजिनैर्गणधरैश्च निषेवितोक्तां, निःसंगताग्रिमपदं
मुनिपुंगवानां ॥ शय्यातरोक्ति मनगारपदं च जानन्
विद्वेष्टि कः परगृहे वसतिं सकर्णः ॥ ८ ॥ चित्रोसर्गाप-
वादे यदिह शिवपुरीदूतभूते निशीथे, प्रागुक्ताभूरिज्ञेदा
गृहिगृहवसतीः कारणे पौद्य पश्चात् ॥ स्त्रीसंसक्तादियु-
क्तेष्वजिदितयतनाकारिणां संयतानां सर्वत्रागारिघा-
म्नि न्ययमि नतु मतःक्वापि चैत्ये निवासः ॥ ९ ॥

टीका:-कःसकर्णःपुमान् परगृहेगृहिसदने वसतिं निवासं
विद्वेष्टि अनुशेते मात्सर्यान्नक्रमते निषेधतीतियावत् । मुनिपुंग-

वानां सुविहितयतीनां न कश्चिदित्यर्थः ॥ अयमर्थः ॥ अक-
णोदिकर्णोविना सिद्धांतोक्तमपि परगृह वसतिमनाकर्णयन्-
द्विष्पादपि यतोलोकेपि वधिरस्तोकमपितद्वचना श्रवणात्मा
मेयोधिद्विपतीति मन्यमानोद्विषन्नुपलज्यते ॥ यः पुनः सकर्णः
स श्रवणोऽथ च हृदयः परगृहवासचैत्यांतर्वासगुणदोषविचारचतुर
इतियावत् ॥ स परगृहवसतिं यतीनामनुमोदयत्येव नतु द्वेष्टि ॥

अर्थः—कोण काहो पुरुष साधुने परघरमां निवास करवो ते
मत्थे द्वेष्ट करे ? नज करे जे हेतु माटे लोकमां पण वेहेरो पुरुष उ-
पदेशकनी घोनी पण वात सांजली शकतो नथी माटे एम जाणो ठे
जे आं पुरुष मारो तिरस्कार करे ठे. एम मानीने ते उपरं द्वेष्ट करतो
जाणाय ठे. पण जे कानवाळो ठे ते द्वेष्ट करतो नथी. केमजे ते काहो
पुरुष परंघर निवासने चैत्यमां निवास ए वेनो गुण दोषनो विचार
करवामां चतुर ठे माटे ते पुरुष साधुने परंघरमां निवास करवो तेनी
अनुमोदनाज करे ठे पण द्वेष्ट नथी करतो.

टीकाः—किंरूपावसंतिमित्याह ॥ निपेविता निवासेनोपजु-
क्ता उक्ता च स्वमुखेन यत्याश्रयणीयत्वेनागमे प्रतिपादिता नि-
पेविता चासावुक्ता चेतिकर्मधारयः कथंसाक्षात्प्रत्यक्षंस्वयं मित्यर्थः
॥ कौर्जिनैस्तीर्थकृद्भिः गणधरैर्गौतम स्वामिप्रभृतिभिः ॥ चं-
समुच्चये ॥

अर्थः—ते निवास केवो ठे ते कही देखामे ठे जे जे गृ-
हस्योए पोतानो निवास करवो तेणे करीने जोगवेसो ने वळी शा-

छमां साधुने एवा निवासनो आश्रय करवापणे , कहेलो , प्रतिपादन
करेलो माटे शास्त्रमां कहेलो ने गृहस्थोए जोगवेलो ए वे पदनो कर्म
धारय समास करवो . कये प्रकारे कहेलो ? तो साक्षात् प्रत्यक्ष पो
कहेलो एटलो अर्थ ठे , कोणे कहेलो तो तीर्थंकर तथा गौतमस्वाम
आदि गणधरोए कहेलो चकारनो समुच्चय अर्थ करवो .

टीकाः—तथाहि ॥ जगवान् श्रीमहावीरोवर्षाचतुर्मासकं
तिष्ठासुईयमानपाखंकिनामाश्रमं गतस्तत्कुलपतिना जगवत्
पितृवयस्येन सखदुमानमनुज्ञातस्तदुदजमध्युवासेत्यादि श्रू-
यते तथाचावश्यकचूर्णिः ॥ ताहे सामी वासावासे उवागएतं
येव दूइजांतग गामं एइ ॥ तत्ये गंमि उरुए वासावासंठिओत्ति ॥
तया ॥ ताहे सामीरायगिहउं तत्यवाहिरिगाए तंतुयायसासाए
एगंदिंसि अद्दापगिरुयंअवगहं अणुन्नवित्ता चिछइत्ति ॥

अर्थः—परघर यास तीर्थंकर महाराजे कयों ठे ते कही वे
खाने ठे . जे जगवान श्रीमहावीरं स्वामी वर्षाचोमानु रहेवा इच्छ-
तासता , दुख पामता पावकि तेमना आश्रममां गया खारे जगवा-
नना पितानो मित्र कुलपति तेणे बहुमानपूर्वक अनुज्ञा करी खारे
तेनी पर्यं शाळामां निवास कयों इत्यादि सांनळीए ठीए कळी
आवश्यक चूर्णिमां कयुं ठे जे .

टीकाः—तथा श्री सिद्धगिम्हूरयोवेगमुनिंयसतिपासं संस्था-
प्य वहिः संज्ञामूर्तिं गता इतिनश्रूयते ॥ तथाहि ॥ अथप्राप्ता-

यरिया मप्रएहे साहुसु जिसुं निग्ज एसुसन्नाभूमिं निज्जया ॥
वइरसामीवि पन्निस्सयपालोत्ति ॥

अर्थः—बली श्री सिंहगिरि आचार्य वेरस्वामीने वसतिपाख-
यापिने धारणे संज्ञानूमि प्रत्ये गया एम सांजलीए ठीए ते वचन जे.

टीकाः—एवं निपेविता जिनादिजिः परगृहवसतिः ॥ तथा
संविग्गसन्निज्जगसुत्ते नीयाइमुत्तहाठं दे ॥ वर्धतस्सेएसुं वसही
एमगणाहोइ ॥ इत्यादिना बहुधा सप्रपंचं जिनादि जिरुका
चतां ॥ तत्रच निपेवितोक्ते ति समासकरणं जगवच्छचनक्रिकयोः
सर्वदाप्यविसंधादंसूचयति ॥

अर्थः—ए प्रकारे परघरनो निवास ते जिनश्चादि महांत पुरु-
षोए सेव्यो वे.

टीकाः—तथा सज्यते जनो स्मिन्नितिसंगः ॥ सदनधनपानव-
तनयवनितास्यजनपरिजनादिपरिग्रहः ॥ निर्जतः संगान्निः
संगस्तेषांजावः तस्याः अभिमंमुख्यं पदं स्थानं मुनीनां परगृहव-
सतिः सत्यां हि तस्यां निःसंगता पदमनुब्रूयाति ॥

अर्थः—बली लोक जेने विषे वंधाय ते संग कहीये ते कयो
तो पर; धन; सुवर्ण; पुत्र; स्त्री; सगांसंबंधि, सेवकादि ए
सर्व परिग्रह कहीए, ते निःसंगतानुं मुख्यस्थान मुनिने परघर नि-

વાસ છે. માટે તે પરધરનિવાસ કરયેસતે નિઃસંગતાપદનો અનુભવ
કરે છે. એટલે નિઃસંગ પણું સ્થિતિ કરીને ટકે છે.

ટીકા—તથાહિ ॥ સાધુનાં પરગૃહવસતિ મુપલ્લખ્ય લોકે વ-
કારોજવંતિ ॥ કિલાતિહુર્ગતાનામપિ પ્રાયેણ તૃણકટીરકમાત્રં
સ્વસત્તાયાં જવત્યેપાં તુ તદપિ નાસ્તીત્યહો નિઃપરિમદ્તાઽમીપાં
॥ તદુક્તં ॥ ધન્યાઽગ્રમી મહાત્માનો નિઃસંગામુંનિપુંગવાઃ ॥ અ-
પિ ક્વાપિસ્વકં નાસ્તિ યેપાં તૃણકુટીરકં ॥ પરગૃહવાસં વિનાંતું સં-
પ્રત્યુદ્યાનવાસસ્યાશક્યત્વેન મુનીનાં સ્વગૃહાર્થમારંજસંજવે મું-
નિત્યહાન્યા જનોપદ્માસાપન્નેઃ ॥

અર્થઃ—તે દેવાને છે જે સાધુને પરધરમાં રહેવું દેખીને લોકને
વિષે કહેનારા યાવ છે જે જુઠને દરિદ્રિ હુલ્લીઆને પણ બહુધા ત-
પની હુંપમી માત્ર પણ પોતાની સત્તામાં હોય છે ને આ સાધુને તો
તે પણ નથી માટે આ સાધુનું પરિમદ્ રહિતપણું તો મોટું આશ્ચર્ય
કારી છે તે આ શ્લોકમાં કહ્યું છે જે આ મહાત્મા પુરુષ નિઃસંગમુ-
નિ મળ્યે શ્રેષ્ઠ છે, જેમને પોતા સંબંધિ કોઈ જગાણ પણ તૃણની હું-
પમી પણ નથી માટે એવા પુરુષોને ધન્ય છે માટે પરધર વાસ વિનાનો
આ કાષ્ઠમાં ઇચ્છાનવામ કરવો તે તો અશક્ય છે. એ હેતુ માટે મુ-
નિને પોતાને અર્થે રહેવાનું ઘર કરવાનો સંજવ થયે સતે મુનિપણાની
દાનિ યશો તેજે કરીને લોકને ઉપદ્રામ કરવાની પ્રાપ્તિ યશો એ હેતુ
માટે પરધર વામ કરવો પણ શ્રેષ્ઠ છે.

टीकाः—॥ तदुक्तं ॥ जे घरसरणपसत्ता ठकायरिउ सर्कि
चसा अजया ॥ नवरं मोत्तूण घरं निसंकमणं कयं तेहिं ॥ निःसं-
गताया अग्निमं मौलंपदं लक्ष्म लिंग मित्यर्थः ॥ पदं व्यवसिति
त्राणस्थानलक्ष्मां ध्रुवस्तुष्टित्यनेकार्थवचनात् ॥ निःसंगताहि
मुनित्यस्य लक्षणं वहिरिवदाहपाकादि सामर्थ्यस्य तस्याश्चलिंगं
परस्पृहवसतिः धूमश्चवहेः निःसंगतामंतरेण हि निःस्पृहस्य पर-
स्पृहवसतिर्विना धूमलेखेवानुप पद्यमानतां गमयति.

अर्थः—अथवा आ प्रकारे अर्थ करो जे निःसंगतानुं अग्नि-
पद कहेतां मुख्य बिह ए परघर निवास ठे. एटलो अर्थ ठे, ते
रद शब्दनो चिन्हरुपि अर्थ कयों ते उपर कोशनुं प्रमाण थापे
ठे जे, पदशब्द जे ते रक्षण; स्थान, चिह, चरण, वस्तु
एटला अर्थने बिपे प्रवर्त्ते ए प्रकारे अनेकार्थ कोशनुं बचन ठे
माटे निःसंगता जे ते निश्चे मुनिपणानुं लक्षण ठे. जेम दहन थवुं
रिपक्व थवुं इत्यादि जे सामर्थ्य ते अग्निनुं लक्षण ठे तेम मुनिप-
णानुं लक्षण निःसंगता ठे, ते निःसंगतानुं चिह परघर निवास
ठे जेम अग्निनुं चिह धूम ठे, ज्यां धूम ठे त्यां
अग्नि होयज तेम निस्पृह पुरुषने परघर निवास ठे त्यां निः
संगपणुं पण होयज जेम अग्नि विना धूमरेखा घटती नथी तेम
निःसंगता विना निस्पृहने परघर निवास घटतो नथी.

टीकाः—अतो निःसंगतानांतरीयकत्वाद्भवति निस्पृह-
स्य परघरवसतिस्तद्विगं ॥ नहि स्वाधीने विजवे मनस्वी कधि-
त्परमुपजीवेदिति ॥ अत्रच पदशब्दद्वयविष्टसिंगत्वात्त विशेष-
प्य सिंगता ॥

અર્થ:-એ હેતુ માટે નિઃસ્પૃહને પરચરમાં રહેવું એ નિઃસંગતાનું ચિન્હ છે કેમજે નિઃસંગતા ઢાંકેલી નથી. ઝંઘામી છે એ હેતુ માટે ને કોઈ પણ માણો પુરુષ પોતાને આધિન વિજ્ઞવ ઠતે પરણ પ્રત્યે નિવાસ કરીને ઝપજીકા કરે ? ન કરે આ જગાણ પદ શબ્દ અજહત્ લિંગે છે. માટે વિશેષ્વના જેવું સ્ત્રી લિંગપણું ન થયું, નિત્ય નપુંસકપદ શબ્દ રહ્યો.

ટીકા:-કિં કુર્વન્ ન વિદ્વેષ્ટીત્યતઆહ ॥ જાનન્ આગમ શ્રવણેના વચુપ્યમાનઃ ॥ કાંશય્યાતરશ્ચુક્તિર્જાપાતાં ॥ સિદ્ધાંતેહિ શય્યાતરશ્ચિ જાપા શ્રૂયતે ॥ નચાસૌ સાધૂનાં પરગૃહવાસં વિનોપપદ્યતે ॥ તથાહિ ॥ શય્યાતસત્યાયતિચ્ચોદાનાતરતિ સંસારપારાવાર મિતિ શય્યાતર શબ્દાર્થઃ ॥

અર્થ:-શું કરતો ઠતો વિદ્વેષ ન કરે એવી આ શંકાયી કી છે જે આગમના શ્રવણે કરીને શય્યાતર એ પ્રકારની ઝક્તિ પદ્ધતિ જાપા તેને જાણતો ઠતો સિદ્ધાંતમાં શય્યાતર એ પ્રકારની જાપા સંનઝાય છે, તે સાધુને પરચરમાં નિવાસ વિના ઘટતી નથી મને તેજ કહી દેવાને છે જે શય્યા જે વસતિ પદ્ધતિ નિવાસ તેનું સાધુનું આપવા ચકી સંસાર સમુદ્રને તર. તેને શય્યાતર કહીએ એમ શય્યાતર શબ્દનો અર્થ છે.

ટીકા:-તદુક્તં ॥ શય્યાતસતિરાશ્યાતાયતિચ્ચોદાનતસ્તપા ॥ પરતરનિ જ્ઞવાંતોપિ શય્યાતર મુશંનિ તં ॥ પરગૃહ્યસતિ વિના

तु यतीनां न कस्यचित्साधुशय्यादानेन तरणमस्तीति शय्यातर
शब्दस्य स्वार्थालाप्तेन निर्विषयत्वापत्त्या सिद्धांते प्रतिस्थानमु-
च्चारणं कथमिवशोऽज्ञां विभूयात् तस्मादागमे शय्यातरशब्दश्रुते
रपि परगृह्यवसतिर्मुनीनामवसीयते ॥

अर्थः—ते शास्त्रमां कह्यो ठे जे शय्या ए प्रकारनुं निवासनुं
नाम कह्युं ठे, तेनुं साधुने आपवाथकी जे संसार समुद्रने तरे ठे.
तेने शय्यातर कह्यीए माटे मुनिने परघर निवास विना तो कोइने
पण मुनिने शय्या देवार्थी तरवापणुं नहि थाय थ्यारे शय्यातर श-
ब्दने पोताना अर्थनी प्राप्ति न थाय तेणे करीने ते शय्यातर शब्द
प्रवर्तवानुं स्थान न रह्युं तेणे करीने व्यर्थ पकशे, ने सिद्धांतमां
तो ठाम ठाम शय्यातर शब्दनुं उच्चारण कर्युं ठे, ते केम करीने शोऽज्ञानुं
धारण करशे, ते माटे आगममां शय्यातर शब्द सांजळीए गीए
तेथी पण साधुने परघर निवास करवो एयो निश्चय थाय ठे.

टीकाः—तथाचागमः ॥ सिद्धायरुत्तिजान्नइथासयसामिति ॥
तथा सिद्धायरो पट्टया पट्टुसंदिहो व होइकायवो इत्यादि ॥ मुनूण
गेहंतु सपुत्तदारो वणिज्जमाइहिउकारणोहिं ॥ सयंव थयंत्रं वइज्ज
देसं सिज्जायरो तत्थ सएव होइ ॥ तथा ॥ जो देइ उवसयं मु-
णिवराण तवनियमवंजजुताण ॥ तेणं दिन्ना पत्थन्नपाससय-
णासणविगप्पा इत्यादि ॥ तथाऽनगारपदंचजानन्निति सवंप्यते ॥
॥ चः समुच्चये ॥ नवव्यतेऽगारंरुहं यस्या सावनगारस्ततधा-
नगार इतिपदं व्यपदेशस्तत् श्रुतेछानगारपदंधूपते ॥ तद्यतेपां
स्वागाराज्ञावेन परागारवासेन च संगच्छते ॥ अन्यथा स्वगारसद्-

જાવે ચૈત્યવાસે વા યથાક્રમં યતે ગૃહપતિમઠપતિવ્યપદેશપ્રસંગેના
નગારપદવૈયર્થમાપદ્યેતેતિ ॥

અર્થઃ—વઢી શું જાણતો સતો છેપ ન કરે ? તો અનગાર
પદને જાણતો એ પ્રકારે સંવંધ કરવો ને ચકાર છે તેને સમુચ્ચય અર્થ
વિષે જાણવો, નથી ઘર જેને તેને અનગાર કહીએ તે હેતુ માટે અ-
નગાર એ પ્રકારના પદનો વ્યપદેશ છે. એટલે વ્યુત્પત્તિ સહિત પદનો
અર્થ છે તે સાંજીલે સતે જે શાસ્ત્રમાં અનગાર પદ સંજ્ઞાયા છે. તે તે
સાધુને પોતાના ઘરનો અજાવ કરવો એટલે પરિત્યાગ કરવો તેષે
કરીને પરઘરમાં નિવાસ કરવો એ પ્રકારે એ શબ્દના અર્થનો સંવંધ
થાય છે એમ જાણવું ને જો એમ જાણે તો પોતાનું ઘર ઠતે અથવા ચૈ-
ત્યવાસ ઠતે સાધુનું નામ ગૃહપતિ અથવા મઠપતિ એ પ્રકારે સ્થાપ-
વાનો પ્રસંગ થાય એટલે સાધુને જો પોતા સંવંધી ઘર હોય તો તે
ગૃહપતિ કહેવાય પણ અનગાર ન કહેવાય ને જો સાધુને ચૈત્યવાસ
હોય તો તે મઠપતિ કહેવાય પણ અનગાર ન કહેવાય તેણે કરીને
અનગાર પદનું વ્યર્થપણું પ્રાપ્ત થશે માટે મુનિને પરઘર વાસ છે એમ
નિરૂપ્યું.

ટીકાઃ—નનુ કયમેતદેવં યાવતા યદ્દિ સર્વથાગમે ચૈત્યવાસોઽન-
જિમતઃ સ્થાનદાપરગૃહવસતિઃ ક્ષમ્યેતાપિ ॥ યદાતુ તત્ર ક્ષયિ-
તૈત્યવાસનિર્દિતે પિ દુષ્ટેનૈવ જવદ્જિઃ પરગૃહવસતિરાશ્રીયતેતદ્વા
કયં ક્ષમ્યત ક્ષમ્યત આદ્ ॥

અર્થઃ—ચિંગધારી શંકા કરી બોલે છે, જે આ એમ કેમ કરી

तो ? जो सर्वथा आगममां चैत्यवास अजिमत न कह्यो होत तो परघरवास जे तमे थाप्यो तेनी कृमा करीए पण ज्योरे तो ते आगममां कोइ जगाए चैत्यवास कह्यो होय, तोपण हठवादयीज तमो परघरवासनो आश्रय करोठो त्यारे तो कृमा करीए ए प्रकारनुं खिग-धारीनुं आशंकावाक्य धारि सुविहित चित्रात्सर्ग ए काव्ये करीने उत्तर आपे ठे,

टीका:-चित्रोत्सर्गेत्यादि ॥ यत् यस्मात् इहेति सन्मुनीनां नित्यान्यास विषयत्वेन पुरोवर्तिनि अथवा इह प्रवचने निशीथे प्रकट्याध्ययने पंचमोद्देशकादौ किञ्चूते ? सामान्य विधिरुत्सर्गः विशेषविधिरपवादः ॥ उज्जुपमगुसगो अथवा उ तस्स पेव प-नियरको ॥ उत्सर्गात् पन्तं धरेइसाखण भवान् ॥ इतिवच-नात् ॥ उत्सर्गश्चापवादश्चेति छंछः ततश्च चित्रोनानाविधौ वस-त्यादिगोचरावुत्सर्गापवादौ सामान्यविशेष विधी यत्र सतथा तत्र

अर्थ:-जे चित्रोत्सर्गापवादे आ निशीथ सूत्रमां नाना प्र-कारनो उत्सर्गघने अपवाद संबंधि मार्ग ठे आ निशीथ सूत्रमां एम जे कछु तेनो अजिप्राय ए ठे जे सारा मुनियोने तेनो नित्य अन्यास करवे करीने आ प्रत्यक्ष जणातुं जे निशीथ सूत्र तेन विरे अथवा आ प्रवचनमां निशीथ सूत्रने विरे प्रकट्य अध्ययनना पांचमा उ-द्देशाने विरे ए प्रकारे इह शब्दनो अर्थ करो तेमां सामान्य विधि ते उत्सर्ग कहीए ने विशेष विधि ते अपवाद कहीए, ने कछु ठे जे उत्सर्ग मार्ग ते रुजु मार्ग कहीए ने ते उत्सर्गनो प्रतिरह अपवाद मार्ग कहीए ने जे उत्सर्ग मार्गपी पगे ठे. नेने आखंडन

સહિત હોય ને શું એમ ઠે કેમ જે અપવાદ માર્ગ ધારણ કરે છે, પ્રકારના વચનથી ઉત્સર્ગ તથા અપવાદ એ વે પદનો દ્વંદ્વ સમાપ્ત કરવો ત્યાર પછી નાના પ્રકારના નિવાસસ્થાન આદિકને વિષે જણાતા છે ઉત્સર્ગ અપવાદ કહેતાં સામાન્ય વિશેષ વિધિ જેને વિષે એવું સૂત્ર છે.

ટીકા:-શિવપુર્ય્યા નિઃશ્રેયસનગર્ય્યા દૂતજૂતઃ સંદેશહરસદ્ શસ્ત્ર જૂતશબ્દસ્યાત્રસદ્દશવાચિત્વાત્ ॥ તેનાયમર્યઃ ॥ યથા કશ્ચિત્પરરાજદૌવારિકાદિઃ કસ્યાંચિત્પુરિપ્રવિવિહુસ્તપૃથ્વીપતિસંદિષ્ટદૂતજણિતેન પ્રવેશં પ્રાપ્નોતિ તથા યતિરપિ નિઃશ્રેયસપુરે નિશીથપ્રતિપાદિતવિધિનેતિપ્રાક્ પ્રથમં વક્ત્વા પ્રતિપાથ જૂરિજ્ઞેદાઃ પ્રજૂતપ્રકારા યદિયદ્દશસતીર્ગૃહસ્યસદનરૂપોપાશ્રયાન્ પશ્ચાચ્ચરમકારણે તથાવિધવસત્યલાજ્જલક્ષણે હૈતો અપોથ અપવાદવિપરીકૃત્ય તાણ્વેતિ ગમ્યતે ॥

અર્થ:-વહી નિશીથ સૂત્ર મોક્ષનગરીના દૂત જેવું છે. મૂત શબ્દ આ જગાએ સદ્દશ વાચી છે તેણે કરીને આ અર્થ થયો. જેમ કોઈક પરરાજાનો દ્વારપાલ હોય, તેમ કોઈક નગરીમાં પ્રવેશ કરવા જતો પુરૂષ તે પૃથ્વીપતિ રાજાએ આજ્ઞા આપેલા દૂતના કહેવાથી તે નગરીમાં પ્રવેશ પામે છે તેમ યતિ પણ મોક્ષપુરીમાં, નિશીથ સૂત્રમાં પ્રતિપાદન કરેલા વિધિયે કરીને પ્રવેશ કરે છે માટે મોક્ષપુરીના દૂત જેવું નિશીથ સૂત્ર કહ્યું તેમાં પ્રથમ ઘણા પ્રકારનાં ગૃહસ્યનાં ધરરૂપી ઉપાશ્રય પ્રતિપાદન કર્યા ને પછી ઠેલ્લા કારણમાં

ते प्रकारना निवासनो खान्न नथाय ए हेतु माटे अपवादरूप तेनेज प्रतिपादन कर्या ठे.

टीकाः—अयमर्थः॥ निशीथेहि पूर्वमौत्सर्गिका वसतिजेदा यतिनिवासयोग्यत्वेन प्रतिपादिताः यथा मृशुत्तरगुण सुखं धीपमु-
पमगविवज्जिपं वसहिं, सेविज्जा सबकाखं विवज्जाए हुंति दोसा-
उ ॥ विवित्रा खुइसिया पमाणजुत्ताउ तिविहवसहिउ ॥
पढमवियासुदाणे ॥ तथय दोसा इमे हुंति ॥

अर्थः—आ स्पष्ट अर्थ ठे जे निशीथ सूत्रमां प्रथम साधुने रहेया योग्य निवासना जेद उत्सर्ग मार्गे प्रतिपादन कर्या ठे जे मूल गुण तेणे करीने शुद्ध स्त्री तथा पशु तथा नपुंसक तेणे रहित ए प्रकारना निवासने सर्व काखे सेववो ने जो दोष होय तो ते निवा-
सनो त्याग करवो.

टीकाः—साध्वीरुद्दिश्योदिता ॥ गुणागुत्तदुवारा कुसपत्ते सन्निमंतगंजीर ॥ नीयपरिसमदविण्य अज्जासिज्जायरे जणिए ॥ घणकुडा सकवामा सागारियज्जगिणिमाइपेरंता ॥ निप्पद्य-
वापजोगा विष्ठिन्नपुरोदका वसही ॥

वली साध्वी उद्देहीते कसुं ठे जे

टीकाः—तदसन्ने पध्यान्ता एवापोदिताः ॥ यथा ॥ उच्च प्रतिवज्जायामपि वसतो कारणेन वस्तव्यं ॥ तथाच्चाह ॥ अज्जा-

ए निग्गयाई तिस्सुत्तो मग्गिऊण असईण॥गीयत्था जयणाए व
संति तो दव्वपन्निवळे ॥

रूवं आचरणविहि वट्ठालंकारज्जोयणे गंधे ॥ आउज्जता-
नामयगीये सयणे य दव्वंमि ॥ अऊण निग्गयाई तिस्सुत्तो
मग्गिऊण असईण॥गीयत्था जयणाए वसंति तो ज्ञावपन्निवळे
जह् कारणपुरिस्सेसु तह् कारण इत्थियासुवि वसंती ॥ अऊण
वातसावय तेणेषुय कारणे वसइ ॥

टीका:-ततोऽपोचकिंकृतमित्याह ॥ न्ययमि संयतानां नि-
न्यास इति संबंधः ॥ संयतानां निवासोऽवस्थानंन्ययमि ॥ सं-
यतयातस्य सामान्येन सर्वत्र प्रसृतस्य पाक्षिक्यांचेत्येपि
प्राप्तायेकविषयतया व्यवस्थापने नियमः ॥ नियमः पाक्षिके
सतीति वचनात् ॥ तेनेकविषयतया व्यवस्थापित इत्यर्थः
विषयैक्यमेव दर्शयति ॥ अगारिधासिण्हस्स्यागारे ॥

अर्थ:-त्यार पत्ती थपवाद कहीन भुं कयुं तो त्यां कहे वे
के साधुना निवामनो नियम कयों एटखे सुविहित मुनिने रद्देवाना
स्थाननो नियम कयों केम जे सामान्यपणे सर्व स्थान कक्षां तेमां
सर्व जगाण मुनिने रद्देवानी प्राप्ति यइ त्यारे एक पक्षे चैत्यमां पथ
रद्देवानी प्राप्ति यइ ने नियम तो कोन कहेवाय ? जे घणी जगार्-
मांयी एक जगाण रद्देवानुं म्यापन करवुं तेनुं नाम नियम कहीण
ते नियम तो चैत्यवाम आदिक जोरे पक्ष होय त्यारे घाय ए प्रका-

रनुं वचन ठे माटे मुनिने रहेवानो विषय एक स्थानकनो ठे. एटलो
अर्थ ठे. ते मुनिने रहेवा विषे एक स्थानक ठे तेने देखामे ठे जे
गृहस्थना घरमां रहेवुं बीजे न रहेवुं.

टीकाः—कीदृशे स्त्रीणां योपितां संसक्तिः संसर्गोरूपाया-
पातप्रत्यासक्तिः ॥ आदिगृहणात् पशुपंक्कादिग्रहः तद्युक्तेऽपि
तत्सहितेपि ॥ आस्तां तद्ग्रहित इत्यपिशब्दार्थः ॥ नजा वयस्स
अगुत्ति इत्यादि वचनात् स्त्रीसंकिमति पशुपंक्के सर्वाग्रहं मो-
हानलदीवियाण जं होइ ॥ पायमसुहा पवित्री पुद्गलवज्जासठ
तहयेत्यादिवचनात्पशुपंक्कसंसक्तिमति च परसदने वसतां
संयतानां मन्मथोत्कलिकाद्यनेकदोषसंज्ञवात् कथं तत्र घासो
नियमित स्तत्राह ॥

अर्थः—ते गृहस्थनुं घर केवुं ठे, तो स्त्रीश्रोना संबंध सहित
ठे. एटले स्त्रीश्रोनां रुपयादिकनुं इत्यादि जेमां स्त्री संबंध रामो ठे.
आ जगोए आदि शब्दनुं ग्रहण कर्युं ठे माटे गृहस्थनुं घर पशु तथा
नपुंसक इत्यादिके करी सहित होय तोपण तेमां मुनिने निवास
करवो, तो जेमां स्त्री आदिकनो संबंध न होय ने तेमां निवास क-
रवो तेनी तो शी बात करवी. ए प्रकारे थपि शब्दनो अर्थ ठे ए
प्रकारनां वचन सांजळीने सिंगधारी आशंका करे ठे जे ग्रह्य ग्र-
तनी अगुत्ति इत्यादि वचनथी स्त्रीनो जेमां संबंध ठे जेमां पशु अ-
थवा नपुंसक रह्य ठे. तेथी जेमां मोहरूपी अग्नि प्रदित घाय ठे
इत्यादि वचनथी पशु तथा नपुंसक तेनो संबंध जेमां ठे, एवा पर-
घरमां रहेनारा साधुने कामनुं उदीपन घाय इत्यादि दोषनो संज्ञ

वे माटे केम त्यां निवासनो नियम कयों तेनो उत्तर सुविहित
उत्तर आपे ठे.

टीका:-अजिहिता निशीथे प्रतिपादिता यतना स्त्रीसं-
क्यादिसंज्ञवात्कंदर्पविकाराद्यसत्प्रवृत्ति निवृत्ति पटीयसी
तिरस्करणीकटाद्यंतर्जनरूपाचेष्टा ॥ यदाह ॥ जीइपजूवतरात्
पवित्तिविणिवित्तिलरकणं वरुं सिज्जइ चिछाइ जय्यो
जयणा णाइविविइमिं ॥

अर्थ:-जे साधुने गृहस्थना घरमां निवास करवो एम
शीय सूत्रमां प्रतिपादन कर्तुं ठे. ने तेमां स्त्रियादिकनो संबंध यं
होय तो यतना करवानी कही ठे. ते यतना तेशुं ? तो कामविकार
आदि असत्प्रवृत्तिनी निवृत्ती करवामां चतुर एवी चेष्टा करवी तें
नाम यतना कहीए एटखे स्त्रियादिकनां रूपादिक न देखाय माटे
चक नांखवो अथवा कमीत, सादमी, इत्यादिकनो वच्चे पमदो बांध
वो जेथी ते न देखाय एम करवुं ए प्रकारनी यतना करीने पण
गृहस्थना घरमां निवास करवो पण चेत्यादिकमां न करवो.

टीका:-आणाइ विविइमिति ॥ आइयायासोपदेशनीत्या
विपदिद्व्येक्षत्रकालभावादीत्यर्थः ॥ तत्कारिणां तदुद्यतानां ॥
यदाह ॥ ज्ञावमि गायमाणा पढमं गायंति रूपपन्निवदे ॥ तद्वियं
करुगचिखमिणी तस्सासइ वंति पासवणो ॥ पासवणमत्तएसुं
छाणे अक्षय चिखिमिणीरूपे सज्जाए ज्ञाणेवा आवरणेसदकर-

पेयं ॥ जहि अप्ययरा दोसा ॥ आचरणार्ण दूरओयसिया चिख-
मिणि निसिजागरणं गीए सज्जायकाणाइ ॥ अछाणनिग्गयाई
तिखुत्तो मगिऊण अर्सए ॥ गीयत्था जयणाए वसंति तो द-
वसागरिए ॥ अट्ठाण निग्गयाई वासे सावयतिए व तेणजए, आव-
खिया तिंविहेवी, वसंति जयणाए गीयत्था ॥

अर्थः—आंगळ पाठळ आवी गयो ठे.

टीकाः—इयं यतना स्त्रीसंसक्तवसतिमधिष्ठितोक्ता ॥ पशु
पंरुगं संसंकायामपि वसतो वसतामेतदनुसारेण संजविनीयय-
तना दृष्टव्या ॥ तदयमर्थः ॥ स्त्री संक्यादिसंज्ञेवेप्येवंविधय-
तनास्तावधानानां मुनीनां न तज्जन्या दोषाः प्राप्नुयन्ति स-
र्वत्र सर्वस्मिन्नपि वसत्यधिकारप्रवृत्तोद्देशकांदौ ॥

अर्थः—ए प्रकारनी यतना स्त्रीना संबंध सहित ज्यारे नि-
वास होय तेनो अधिकार करीने कही ठे माटे पशु तयानपुंसकना
संबंधवाळा निवासमां पण रतेनारने आ यतनाने अनुसारे जेस
संज्ञे तेम यतना करवी तेनो अर्थ प्रगट ठे जे स्त्रीनो संज्ञे आ-
दिक थयानो संज्ञे होय त्यां पण ए प्रकारनी यतना करवामां सा-
वधान रहेता मुनियोने ते स्त्रीयादिकना संबंधयी पणखा दोष नही
प्रगट घाय एम सर्व जगाए पटखे साधुना निवासना अधिकारमां
प्रवर्तेलां सर्व उद्देशक आदिकने विषे एम जाणवुं यतनावाडाने स्त्री-
यादिकना संबंधयी पणखा दोष नही प्रगट घाय.

टीकाः—नन्वेवं यतनावतां चैत्यवासेपि कोदोष इत्यतथाह ॥
 नतु ॥ तुर्जेदेऽवधारणेवा ॥ तेन नपुन नैववा मतःश्रुः ॥ क्वापि
 उद्देशाकादौ चैत्ये जिनगृहे निवासो ॥ निवास इत्युज्जयत्रयोज्यते ॥
 एतदुक्तं भवति ॥ यदिहि चैत्यवासो यतीनां क्वचिन्मतःस्या-
 तदा स्त्रीसंसक्त्यादियुक्तइव गृहे वसतां तत्रापि कांचिद्यतनां
 ब्रूयान्नचैवं ॥ ततोऽवसीयते आगारिधाम्न्येव संयतानां वासो, न
 चैत्य इति तस्मान्न सकर्णेन तत्रविद्येपो विधेयइतिस्थितं ॥

अर्थः—प्रतिवादिये तर्क कयों जे ए प्रकारनी यतनावालाते
 चैत्यवासमां पण शो दोष ठे ? ते तर्कनुं समाधान कहे ठे के कोइ
 उद्देशादिकने विषे चैत्यमां साधुने निवास करवो अज्जिमतज नथी
 एटले कहोज नथी. तु अव्यय जेदरूपी अर्थने विषे अथवा निश्चय
 रुपि अर्थने विषे ठे माटे चैत्यवास मान्य नथीज एटलो अर्थ थयो
 निवास शब्दनी योजना वे पास करवी तेणे करीने आ प्रकारे अर्थ
 थयो जे साधुने चैत्यमा निवास करवानुं कोइ जगाए कह्युंज नथी.
 साधुने गृहस्थना घरमांज निवास करवो एम कह्युं ठे जे जो कोइ
 जगाये साधुने चैत्यवास करवानुं कह्युं होय तो जेम गृहस्थना घरमां
 निवास करनारे स्त्रीयादिकनो संबंध थाय त्यां यतना करवी कही ठे
 तेम चैत्यवासमां पण कांश्क यतना कहेत पण ते तो कही नथी.
 माटे एम निश्चय करीए ठीए जे गृहस्थना घरमां निवास करना
 मुनिने विषे छेप न करवो एटलुं सिद्धांत थयुं ॥

टीकाः—एतेन सर्वव्रतेषु निरपवादे हीत्यादिना वंजयपस्त
 अगुत्ती इत्याद्यन्तेन ययतीनां परगृहवसतिदूषणं वज्जापे परे.

ए तदपि पराकृतं ॥ तथाहि ॥ यदीयं परगृहवसतिर्दूष्यते ज-
वता यतीनां तत्किं सबर्दा उत्तस्विदिदानीमेव ॥

अर्थः—एणे करीने सर्व व्रतमां थपवाद रहित ब्रह्मव्रत इ-
त्यादिथी थारंजीने ब्रह्मव्रतनी थगुसि थाय त्यां मुधी जे खिगधा-
रीये यतिने परघरमां निवास करवा विषे दूषण कदां दता ते स-
र्वे तुं खंरुन करुं ते हवे कांडक देखामे ठे. मुविहित खिगधारीने पूवे
ठे जे, ते साधुने परघरमां रदेवा विषे दोष कळो ते थुं निरंतर सर्व
काळमां ठे के थ्या काळमांज ए दोष लागे ठे.

टीकाः—॥ यथायः पद्मस्तदानीमुद्यानादिषु पसतां यतीनां
कथंचिद्यौराधुपद्मवाक्यं प्रतीकारः स्यात् ॥ नच तदानीं काष्ठ-
सोस्थेनं चौराधपसर्गान्नावापुद्यानवासण्य यतीनां श्रूयते न
परगृहवास इतिवाच्यं ॥ तदानीमपि चौराधपद्मस्य बहुधा
श्रवणत्वं ॥ तथा तदापि यतीनां परगृहाधपणस्यागमेऽजिधानाद्य

अर्थः—त्यारे तुं जो प्रथम पद्मनुं ग्रहण करीश जे सर्वगात्रे
गृहस्थना घरमां निवास करतां दोष लागे ठे तो कटीए डीए जे ने
काळमां उद्यान आदिकने विषे निवास करनार यतिने कांडरुण बोझ
प्रकारे चौरादिकना उपद्रवधी गृहस्थना घरमां रदेवा रुपि उदाव
यतो हरो ए पचन सांजळीने खिगधारी बोझो जे ते काष्ठ सो पटो
सारो हतो माटे चौरादिकनो उपसर्ग हतो ज नदीं माटे साधुने उ-
द्यानमां रदेवानुं शाखमां संजळाय ठे एण गृहस्थना घरमां रदेशानुं
संजळाय नथी त्यारे मुविहित पोह्या जे एम तारे न बोझतुं ते बाघे

पण चौरादिकनो उपद्रव बहुधा शास्त्रमां संजळाय ठे, वली तेकावे
पण यतिने परधरनो आश्रय करवानुं शास्त्रमां कहुं ठे ए हेतु माटे

टीका:-॥ यदाह ॥ बाहिरगामे बुत्या उज्जाणे ठाणवसहिं
पमिलेहा ॥ इहराज गहियजंमा वसहीवाघायउडाहो ॥ सवेवि-
य हिंरंता वसहिं मगंति जहउ समुयाणं ॥ लढे संकसिपनिवे-
यणं तु तत्येवउ नियाहे ॥

अर्थ:-आवी गयो ठे.

टीका:-॥ तथा वृषजकल्पनया स्थापिते ग्रामादौ यतीनां
वसतिगवेपण चिंतायामुक्त यथा, नयराइएसु विस्पइ वसही
पुढामुहं ठविय वसहं ॥ वासकनीइ निविठे वीकय अगंमिझा-
पयं ॥ तिगस्कोमे कलहोछाणं पुण नात्य होइ चलणेसु ॥ अहि-
छाणे पुढरोगो, पुढंमिय केरुणं जाण ॥ मुहमूलंमिय चारंसिरेय क-
कुहेय पूयसकारे ॥ खंधे पहीइजरो पुढंमिय धायओ वसहो ॥

अर्थ:-अर्थ पाधरो ठे.

टीका:-नचेंवं विधावसतिर्ग्रामादिमध्यमंतरेण संजवति ॥
उद्यानवासएवच तदानी मज्जिमते प्रतिपदमुक्तन्यायेन ग्रामाय-
तर्वसतिनिरूपणानोपपद्येत ॥ एवचं तदानीमपि परएद्वयसतेर्पती-
नां जावानप्रथमपक्ष ॥

अर्थः—ए प्रकारनो निवास ग्रामादिना मध्ये होय त्वारेज संजवे पण ते विनानं संजवे जो तुं एम कद्दीश जे ते काखे तो न-
धानवासज हतो तो पूर्वे कळो एका न्याययी सिद्धांतमां मगळे म-
गळे गाममां मुनिनिवासनी प्ररुपणा आवे ठे ते केम घटे माटे ते
काखे पण मुनिने परघरवास हतो ए प्रकारे प्रथम पदनुं खंमन घयुं.

टीकाः—अर्थ द्वितीयः पदः ॥ अत्रापि वक्तव्यं कुतो दोषाद-
धुनैव यतीनां परगृहवासोदूष्यते स्त्रीसंसक्त्यादेरिति चेत् ॥ न ॥
अस्य दोषस्य तदानीमपि जावात् ॥

अर्थः—हवे धीजो पद जे, साधुने परगृहमां निवास करतां
आ काळमां दोष लागे ठे ए पदनुं सुविदित खंमन करे ठे जे आ
पदमां पण कदेवा योग्य ए ठे जे शा हेतु माटे आ काळमांज सा-
धुने परघर निवास करतां दोष लागे ठे ? त्वारे तुं कद्दीश जे स्त्री-
पादिकना संबंधयी तो एम नही कदेवाय केम जे ए दोष तो ते काखे
पण हतोज माटे.

टीका—नच तत्रापि तत्संसक्तिरहितवसतिपरिग्रहे तदष्टाने
घातिहितयतनां विहायान्यः समाधिः ॥ तथाच स इदानीमप्या-
श्रीयतां न्यायस्य समानत्वात् ॥ एवं चोक्तयतनाश्रयापिनां
स्त्र्यादि संसक्तवसतापिदानीमपि ब्राह्मचर्यागत्याददोषा-
परास्ताः ॥

अर्थः—ते काखे पण स्त्री संपंरहित निवासनो परिग्रह हतो;

જવાન સ્ત્રીઓના સંબંધ સહિત નિવાસને આધાર્મિકનિવાસને
 વેની પ્રાપ્તિ થયે સતે આધાર્મિક નિવાસનું ગ્રહણ કરવું ॥ એ
 વચન ચૈત્યવાસનો નિષેધ કરે છે ॥ ને જો એમ ન હોય તો આધાર્મિક
 કર્માદિ દોષ રહિત નવાસનિ પ્રાપ્તિ થયે ત્તે જે આધાર્મિક નિ
 વાસનું ગ્રહણ કરવું કહ્યું તે ન કહેત ॥ વળી સ્ત્રીઓના સંબંધ સહિત
 નિવાસ ને આધાર્મિક નિવાસ તે વેની પેઠે જવાન સ્ત્રીઓના સંબંધ
 સહિત નિવાસ ને ચૈત્યવાસ એ વેમાંથી એકનો નિર્ધાર કારણ ત્તે
 પણ કોઈ આગમમાં પ્રતિપાદન કર્યો નથી.

ટીકા:-યથાપિ ગ્રામાદ્યંતર્વસંસ્કારિત્યાદિનાઽધુના જિનગૃહ
 વાસત્યા સ્મીચીનતાપાદનં તદપ્યજ્ઞાનવિજૃંભિતં ॥ જવદ્જિમંત
 જિનસંદનવાસપદ્ધેપ્યધિકતરવિવક્ષિતદોષસંજ્ઞાવાત્ ॥

અર્થ:-વળી જે તમે ગ્રામાદિકના માંહી વસતાને ॥ એ વ
 ચનથી આરંજીને હાલમાં જિન ઘરવાસ કરવો એ ઠીક છે એ પ્રકારે
 કહ્યું તે પણ તમારા અજ્ઞાનનું પ્રકાશપણું છે. કેમજે તમે માન્યો
 ચૈત્યવાસ તે પદ્ધતિમાં પણ આગલ અમે કહીશું એવા અતિશય અધિ
 દોષનું વિદ્યમાનપણું છે માટે ॥

ટીકા:-તયાહિ પ્રત્યહં જગત્પુરતઃ જૃંગારં સાર ગાયન્નૃત્યં
 દ્વારાંગનાં ગજંગા પાંગ નિરીક્ષણ સ્તનતટાવ લોકનાદિનાં તંત્રં
 વસતામિદાર્ણી તનમુનીનાંકથં સાતિરેકા મન્મથ વિકારાંગારાનં
 દીપ્તેરન્ ॥ તતશ્ચેદ મુપસ્થિતં યત્રોજયોઃસમોદોષઃ પરિહારશ્ચ
 તાદૃશઃ ॥ નૈકઃપર્યનુયોક્તવ્ય સ્તાકૃશાર્થ વિચારણે ॥

अर्थः—ते कही देखामे ठे जे नित्ये जगवाननी समीप गृ-
गार रसथी गान करती ने नृत्य करती जे वेद्यान तेना शरीरनो
विलास तथा कटाक्ष तेनुं देखबुं तथा स्तनकळझनुं देखबुं इत्यादिके
करीने त्यां रहेनार आ काळना मुनिउने कामना विकाररूपी श्रंगारा
अतिशे घणा केम दि दीप्यमान नहि थाय ? अशेज माटे तेमांथी
आ निर्धार प्राप्त थयो जे ज्यां वे वस्तुनो सरखो दोप प्राप्त थयो ने
परिहार पण सरखो प्राप्त थयो तेवा अर्थना विचार करवामां एक
पदार्थनो पण निर्धार थाय नहि जे आ स्थान ग्रहण करवा योग्य
ठे ने आ स्थान परिहरवा योग्य ठे.

टीकाः—अथ च विशेषः ॥ अस्मत्पक्षे स्त्रीसंततपरगृहे
कदाचिद्भ्रसतामप्युक्तदोषासंज्ञवः तत्र यतनाजिधानात् ॥ जवत
पक्षे तु चैत्यवासस्य सर्वथा वर्जनीयत्वेन पञ्चिदपि यतनानजि-
धाना देतदोष पोषकेन वार्येत ॥

अर्थः—माटे तेवी जगाए सामान्य विशेषनी कल्पना करवी
जोइए, तेमां अमारो जे पक्ष घरघरमां निवास करवारूपी तेमां क-
दापि स्त्रीउनो सम्बन्ध थाय त्यारे तेमां निवास करनार मुनियोने
पूर्वे कसो जे स्त्रीउना संबंधरूपी दोष तेनो संज्ञव नथी, केम जे तेमां
तो जतनानुं केवापणुं ठे माटे ॥ ने तमारो पक्ष जे चैत्यवास करवो
तेनुं तो सर्वथा त्याग करवापणुं ठे, माटे कोई शास्त्रमां तेमां रहे-
नारने जतना करवानुं कहुं नथी माटे ए दोष घणो पुष्ट थयो तेनुं
कोण निवारण करी दके.

टीका:-नच वक्तव्यं गृहिगृहाणां संकीर्णत्वाद्यतनाकरणेपि
नोक्तदोषमोषःकर्तुंशक्यत इति प्रमाणयुक्तस्यैव गृहिमंदिरस्य
प्रायेण यत्थाश्रयणीयत्वेनाजिधानात् ॥ तत्रंचोक्तदोषपरिहा-
रस्य सुझाकत्वात् ॥ अतएव गृहिणा सकलगृहसमर्पणेपि
यतीनां तस्यान्यस्य वा दोर्मनस्यन्निरासाय मितावग्रहाध्यासनं
सूत्रे प्रत्यपादि ॥

अर्थ:-वळी तमारे एम न कहेवुं जे गृहस्थनां घर संकीर्ण
होय माटे तेमां यतना करे तो पण पूर्वे कहेला दोषनो परिहार
करवाने समर्थ न थवाय ॥ केम जे बहुधाए प्रमाणयुक्त एवुंज
गृहस्थनुं घर साधुने आश्रय करवा योग्य ठे, एम शास्त्रमां कहेवा-
पणुं ठे माटे तेमां तमारा कहेला दोषनो परिहारसुखेथी थाय एवो
ठे ॥ एज कारण माटे गृहस्थ पोतानुं समस्त अर्पण करे तो पण
यत्तिने परिमाण युक्त एवाज अवग्रहने विये रहेवुं केम जे ते गृह-
स्थने अथवा बीजा कोशने ए स्थान संबंधी मनमां मातुं चिंतवन न
थाय माटे ए प्रकारे सूत्रमां प्रतिपादन करुं ठे.

टीका:-॥ यदुक्तं ॥ एवंहवि जं जोगं तदेयं जइ जणिज्जा इ
यज्जणिजं ॥ बुद्धीखटाय ममं, सेसमणुनाय तुज्ज मए ॥ अणुणा
एवि सबंमि, उग्गाहे घरसामिणो ॥ तद्वावि सीमं विंदति, साहू
तप्पियकारिणो ॥ जाणत्थया जायणधोवणत्था, दुज्जत्थया अत्थण
हेउयं च, मिउग्गहं चेव अणिहयंति, मासो व अन्नोव-
करिमुमन्तुंति ॥

अर्थः—॥ टीका ॥ प्रमाणयुक्तपरगृहाखाजेतु संकीर्णं पि तस्मिन् यतनया वसतां न दोषः ॥

॥ यदुक्तं ॥

नरिय उ प्रमाणजुता, खुज्जुलियाएव संति जयणाएत्ति ॥ यदपि नच एक्का मूखगुणेषुमित्यादिना तस्मात्परवसतिरसमीचीने त्वंतेन जिनगृहवाससमर्थनं तदपि न शोभावहं ॥

अर्थः—शास्त्रमां कहेला प्रमाण युक्त एवुं पण परपर न मळे ने संकीर्ण मळे तो पण ते घरमां यतनाये करीने रहेनार साधुने दोष न थाय जे भाटे शास्त्रमां कहुं ठे जे प्रमाणे युक्त हुळ घरमां यतनार्थी रहेनारने दोष न थाय वळी एक्का मूखगुणे सुं ए वचनधी श्वारंजीने तस्मात्परगृह वसति रसमीचीना ए वचन सुधी जिनघरमां निवास करवानुं जे समर्थन कर्युं ते पण शोभतु नयी.

टीकाः—जिनगृहस्याधाकर्मरहितत्वेपि जइवि न आहा-
कम्म मित्यादिना तदंतर्वासस्य मुनीनां जगधदाशातनाहेतु
त्वेनोक्तत्वात् ॥ तस्याधात्पीयस्या श्रप्पनंतज्वामयवृद्धिना-
रणत्वेनापप्याशनतुल्यत्वात् ॥ तस्मात्कथंचिदाधाकर्मिक्या-
मपि तस्यां वस्तव्यं नतु जिनगृह इति स्थितं ॥

अर्थः—चैत्यवास करवामां आधाकर्म रहितपणुं होय तो पण ॥ जइविन ॥ इत्यादि गाथा वचने करीने तेमां रहेनार मुनिः

योने जगवतनी आशातनानुं कारणपणुं ठे ए हेतु माटे ने ते घो
पण आशातनाने अनंत जवत्रमण रुपी रोगनी वृद्धि यवानुं का
णपणुं ठे माटे अपथ्य जोजन तुल्य ठे कोई प्रकारे आधाकर्मि
एवा पण निवासने विषे वसवुं पण जिनघरमां तो निवास करवो
नहि ए प्रकारे निर्धार थयो.

टीका:-तस्मादुक्तन्यायेन यतीनां परगृहवासस्य तदानीं
मिवेदानीमपि दोषाज्ञावात्समीचीनं यतीनां परगृहवासोऽनु-
पपन्नः अनेकदोषदुष्टत्वात् प्राणातिपातवदिति साधनप्रयोगो
पि अपरोक्षित उक्तानेकदोषनिरासासिद्धत्वादसिद्धः प्रति-
पादितो जवति, स्वपक्षसाधनं तु यतीनां परगृहवासो विधेयः
निःसंगतानिर्व्यंजकत्वात् शुद्धोत्तमदृष्टवदिति ॥ तदेवं य-
तीनां चैत्यपरित्यागेन परगृहवसतिरेव श्रेयसी ने तरेति वृत्त
छपार्यः ॥ ९ ॥

अर्थ:-ते हेतु माटे थमारा कहेला न्याये करीने यतीने
परघर निवास करवामां ते कासे जेम दोष न हतो तेमज आ का
खमां परा दोष नयी. माटे परघर निवास करवो ते ठीक ठे ने हां
जे अनुमान प्रयोग कयां हतो जे यतिने परघर निवास करवो
अवष्टित ठे, अनेक दोष करीने दुष्ट ठे ए हेतु माटे प्राणातिपात
पेठे एवो जे अनुमान प्रयोग ते पण रमी पकयो एटसे व्यर्थ गयो ॥
केन जे थमे कथा जे अनेक दोष तनुं निकारण न थनुं. माटे थ-
निद्ध प्रतिपादन कयां ठे, हवे थमारा पदमां तो अनुमान साधन
था प्रकारनुं ठे, जे यतिने परघर निवास करवो ॥ निःसंगपदाने

जणावनार-हे ए हेतु माटे दोष वर्जित आहारने ग्रहण करवो तेनी
पैवे ॥ जेम-दोष वर्जित आहार ग्रहण करवामां निःसंगपणुं जणाय
ठे तेम परघर निवास करवामां निःसंगपणुं जणाय ठे. माटे ए प्रकारे
यतिने चैत्यवासनो त्याग करीने परघर निवास करवो. तेज अति
शय कल्याणकारी ठे, ए प्रमाणे वे काव्यनो जेगो अर्थ घयो ॥ ए ॥

टीकाः—सांप्रतं यथाक्रमं दीक्षाप्रातिकुल्यसावयत्यमाठ
पत्यापत्तिदोषैरर्थादित्रयगोचरस्वीकारछारत्रयमेकवृत्तेन प्रत्यादि
विहुराह ॥

अर्थः—हवे धन तथा सर्व आरंज तथा चैत्यनो अंगिकार
ए अणमां दीक्षानुं प्रतिकुळपणुं, तथा सावयपणुं तथा मठपतिपणु
ए अण-दोष अनुक्रमे देखामी तेनुं खंनन करता सता ए अण छा
रने एक काव्ये करीने कहे ठे.

॥ भूख काव्यम् ॥

प्रव्रज्याप्रतिपथिनं ननु धनस्वीकारमाहु जिना.
सर्वारंजपरिग्रहं त्यतिमदासावयमाचक्षते ॥ चैत्यस्वी-
करणेतु गर्हिततमं स्यान्माठपत्यं यते, रित्येवं व्रतवे-
रिणीति ममता युक्ता न मुक्त्यर्थिनां ॥ १० ॥

टीकाः—नन्वित्यऽदमायां न क्षम्यते एतत्. यदुक्तं साधूनां

धनस्वीकार इति यतो धनस्वीकारं ऊविणसंग्रहमाहुर्बु-
 जिना जगवंतः ॥ अत्र च जिनानां मिदानीमतीतत्वेनोपदे-
 संज्ञवादाहु रित्यतीतविज्जितप्राप्तावपि शक्यतमानप्रतिपाद-
 तत्तेषां स्वागमै ग्रंथसंग्रहविपाकप्रतिपादकैः स्फुरद्गुणतया
 यावदनुवृत्त्यजेदाध्यवसायेन वर्तमानतयावजासात्तदुपदेश प्र-
 शनेन विनेयानां धनस्वीकारं प्रत्यतिपरिजिहीर्षा यथा स्त-
 दिति ज्ञापनाय ॥ एव मुत्तरपदेपि योज्यं ॥

अर्थः—ननु उपसर्गनो अकमा एतस्यो अर्थ आ जगोर-
 तेपी आम अर्थ ययो जे अमो ए वात सहन करता न-
 जे साधूने धननो अंगिकार करयो ते जे माटे धननो अंगिकार
 टो संग्रह तेने जिन जगवंत, आगळ कही शुं ए प्रकारनो
 ठे ए हेतु माटे आ जगाए वर्तमान काळनो प्रयोग मूकयो ठे
 जिन जगवंत तो थइ गया ठे माटे तेना उपदेशनो असंग्रह ठे
 माहुः ए प्रयोगने गिरे अतीत काळनी विज्जित प्राप्त थइ, पण
 वर्तमान काळनुं प्रतिपादन करुं ठे ते तो जे ऊच्य तेना संग्रह-
 विपाक तेनुं प्रतिपादन करनारने स्फुरणायमान रुपे करीने
 एहि वाक्यां आवातां एवां जे पोतानां आगम पटसे सिद्धांत तेनी
 माये ते जिन जगवंतनुं अनेदपणाना अध्यवसाये करीने वर्-
 तमाननुं ठे ते वर्तमानपणाना आजासयी ते सिद्धांतना उपदेश-
 दान देवुं तेगे कर्नि पोताना शिष्योंने धननो अंगिकार करवानी
 उता प्रते लग्न करवानी सिद्धांतस्य जगवंतनी इष्टा ठे ते जगा-
 दने अर्थ अतीत काळने ठेकाणे वर्तमान काळनो प्रयोग मूक-
 ठे. ६ ए प्रकारे आगळ पण जाणनुं.

ટીકા:—પ્રવજ્યાયા:સર્વ સંગત્યાગરૂપાયા દીક્ષાયા: પ્રતિપં-
થિનં વિરોધિનં વિરોધશ્ચાત્ર વધ્યઘાતકલક્ષણ સ્તથાહિ ॥ ડ્રવ્ય
સંપ્રદ્ધો મૂર્ઘાપરિણામ: પ્રવજ્યા તદ્વિરતિપરિણામ સ્તયોશ્ચાત્ર વ-
લ્લવતા મૂર્ઘા પરિણામેનંતદ્વિરતિપરિણામો વાધ્યતઇતિ ॥

અર્થ:—સર્વ સંગનો ત્યાગ કરવો એ રૂપ જે દીક્ષા તેનો વિરોધી
એવો ડ્રવ્યસંપ્રદ્ધ છે. આ જગાયે વિરોધ કેવો જાણવો કે વધ્યઘાતક
ઠે લક્ષણ જેનું એવો જાણવો. હવે તે વધ્યઘાતક લક્ષણ દેલાં છે.
જે ડ્રવ્ય સંપ્રદ્ધ તે મૂર્ઘાનો પરિણામ છે ને પ્રવજ્યા છે તે તો ડ્રવ્યસં-
પ્રદ્ધથી વિરતિ પામવાના પરિણામ રૂપ છે માટે તેવેમાં બલવાન એવો
મૂર્ઘાનો પરિણામ તેણે કરીને તે ડ્રવ્યસંપ્રદ્ધથી વિરતી પરિણામ
વાધ પામે છે. ॥

ટીકા:—॥ યદુક્તં !! અર્થગૃહીતિ મૂર્ઘા, દીક્ષા તદ્વિરતિપ-
રિણતિ: પ્રોક્તા ॥ અનયોર્હરિમૃગયો રિવ, વિરોધે હં વધ્ય ઘાતકતેતિ ॥

અર્થ:—જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે ડ્રવ્યનો જે સંપ્રદ્ધ કરવો
તે મૂર્ઘા કહીએ ને તેથી વિરતી પામવાની પરિણતિ તેને દીક્ષા ક-
હીએ ॥ ને એ મૂર્ઘાને દીક્ષા એ વેને પરસ્પર એક ધીજાને નાશ કર-
વાપણું રાખું છે ॥ જ્યાં મૂર્ઘા હોય ત્યાં દીક્ષા ન હોય, ને જ્યાં દીક્ષા
હોય ત્યાં મૂર્ઘા ન હોય ને એક નાશ પામવા યોગ્ય થાય ને ધીજું
તેનો નાશ કરનાર થાય તેને વધ્યઘાતક કહીએ, જેમ મૃગને સિંહ
વે તેમ ॥ માટે દીક્ષાને વિષે ધનનો સ્વીકાર કરવો તે સંતેજ નહિ ॥

પરેણ તદપ્યપાસ્તં મંતવ્યં ॥ કેયાંચિદ્ગૃહિણાં નિર્ધનત્વાદિ
સાંપ્રતં યતિચિંતાયવિધાનેપ્યન્યેષાં તથોપલંબાત્ ॥

અર્થ:-આ જગાણ દીકાનું વિરોધી એવું જે ડ્રવ્ય છે એમ
વિરોધણ દીધું તેમાં આ તાત્પર્ય છે જે તમે યતિને ધનનો અંગિકાર
દીકાનો વિરોધી છે માટે તેનો નિષેધ સર્વથા સિદ્ધ કર્યો એને કરીને
તમે એમ જે કહ્યું હતું જે શાસ્ત્રમાં સાધુને ધન રાખવાનો નિષેધ
કેવો છે. તો પણ ઇત્યાદી આરંભીને શ્રાવક યતીની ચિંતાદિ કરતા
નથી ત્યાં સુધી જે ધનનું અંગિકાર કર્યું સિદ્ધ કર્યું હતું આ કાપના
યતિને તે સર્વનું સંમત થયું એમ માનવું કેમ જે કેટલાક અદ્વૈતો
નિર્ધનરાત્રું છે તેને કરીને હાસમાં યતિની ચિંતાવિકને કરી શકતા
નથી પણ યોગી કેટલાક અદ્વૈતો સાધુની ચિંતાવિકને કરી શકે
પણ દેખાય છે પણ હેતુ માટે ॥

ટીકા:-॥ તથાદિ દર્શ્યતણ્યાયાપિ કેચિત્તુવારાશયા ગ્લા-
નાપશ્યાસાં નિમ્બગ્રહા નિમ્બપુરસ્સરં પથ્યોપધાદિ વાનેનપ-
શીતાં મંદમદારીરોપશ્ચૈતં ત્રિધાનાપાત્રસ્ય ડ્રવિણવિદ્યાવદાઃ
અવદાઃ ॥ તત્ત્વાવેત્તવ વર્ણનં, કિં સિદ્ધાંત નિષિદ્ધેનાનર્થ સાર્થ-
મ્બેન વિદ્યાગ્નિદેણ ॥

અર્થ:-જે દેખાને છે જે આ કાળમાં પણ કેટલાક ઇશ
વિદ્યારાજા શ્રાવક દેખાય છે કે જે ગ્લાનાદિક અવસ્થાને નિર્મલ
અદ્વૈત અનિષ્ટ પૂર્વક પથ્ય ઓપધ આદિકનું જે જેનું તેનું
કર્તવ્ય સ્પષ્ટનું મંદમદારીરોપ તેના ઉપશ્ચૈત કે જે અદ્વૈત

हज करे ठे ने पात्रने विपे पोताना अव्यनो व्यय करे ठे माटे
 धावक लोकबनेज कार्य थयुं त्यारे सिद्धांतमां निपेध करेलो ने
 नर्थना समूहनुं मूळ एवो अव्यनो परिग्रह करवो तेणे करीने स
 एटले अव्यनो अंगिकार करवो घटतो नथी.

टीका:-परमेवं कालायौचित्येन पथ्यादिदादसज्ञावेपि-
 यदिदानींतना यत्याज्ञासा वासकाध्यापनमंत्राविप्रयोगवैद्यका-
 दिभिः पथ्यपुस्तकलेखनादिव्यपदेशेन गृयिज्योऽयमयमिकहा
 स्वापतेयनिचयंसंचिन्वाना उपलब्ध्यंते तयनं विषयत्वा कर्पिता-
 तःकरणतयातेयामेवं अव्यसंग्रह प्रवृत्तिर्नतु ग्लानादि हेतुना ॥

अर्थ:-परंतु आ काळने उचित एवां पथ्यादि औपधना देनार
 विद्यमान ठेते पण जे काळना आ खिंगधारी पुरुषो बाळकोनुं ज-
 णावडुं मंत्रादि प्रयोग करवा तथा वेडुं करवुं तथा जेने जेवां जोडप
 तेने तेवां पुस्तक खली आपवां इत्यादि अव्य उपार्जन करवानी
 क्रियाओनो निपवने हुं मोटो धनाढय थळं हुं मोटो धनाढय थळं
 एवा अजिप्रायथी गृहस्थ लोको पासेथी धनना समूह ग्रहण कर-
 तारा एटले गृहस्थ पासेथी अनेक युक्तिवनेधन खडसंचय करनारा
 खाय ठे ते निश्चे विषय तृष्णावने आकर्षण थयां जे अंतःकरण
 णे करीने ते खिंगधारीने अव्य संग्रह करवामां प्रवृत्ति देखाय ठे,
 एटले ते खिंगधारी विषय जोगववानी इच्छापज अव्य पासे राखे ठे
 ग्लानादि कारणे राखता नथी.

टीका:-॥ यदुक्तं ॥ एकाकित्वा च्छिगुपवततो मंत्रतंत्रैश्च

केचि, न्मावस्वाम्यान्मधुरवचनात् सर्वतः केपि नष्टाः ॥ रागा-
खोनाञ्जनविद्वपनस्यान मापूरयंतो, लब्ध्वालिङ्गं विदधतितरां नेत्रि-
कीनेव वृत्ति ॥

अर्थः—ते शास्त्रमां कथुं ठे जे केटलाक तो ठोकराने जशा
बायी छष्ट ययाने केटलाक मंत्रतंत्र करवायी छष्ट ययाने केटलाक म.
वरनिरागी छष्ट यया, केटलाक रत्नीआदिना मधुर वचनयी छष्ट
यया, ने केटलाक तो रागयी खोजयी सर्वथा छष्ट यया. एम भन
रागवचना प्यानने गधारता पुरुषो साधु वेश धारण करीने पण पो-
रानी जे माधुर्यानी वृत्ति तेने अतिशे नयी करता.

टीकाः—न च शिषुपावनाद्यपि यतिना विधातव्यमिति
व्युत्पत्तिं गृहितां मातृकाविषादनादिविधानस्य मुनीनां या-
गिद्वेदोद्देशानामपि निरागणात् यदाह ॥ जोश्रानिमित्तं अ-
वशां कौतुकमायामृद्वकस्मेदि ॥ करणाणुमोत्रणोद्विपसा-
म एव कथ्यो होइ ॥

अर्थः—जोश्रानि जणावनुं दृष्टादिक. माधुने काया पांण ठे
एव कथ्यो पण यदनुं नयी. केमते गृह्यने विविधदायादि प्र-
करणुं इत्यदिने काया मुनिने यागि जगनुं कारणा तें ए. हं
मते कायानं विद्वपन करुं ठे ते दाया वचन कहे ठे ॥ योनि
कर विभिन्न कहेनुं इत्यादिकी. तय नाग पांम ठे.

टीकाः—यपि मंत्रं चैवद्वयमपि यतिना शिष्यानि

दुर्वलश्राद्धोद्दिधीर्षया यतीनां चैत्यद्रव्यस्वीकारतद्दर्शनं
पपादितं तदप्यसंगतं ॥ यदाहि द्रव्यमात्रस्वीकार स्यात्पुनः
क्रमेण यतीनामागमे निषेधः प्रत्यग्रादि तदा कैव कथा चैत्य
द्रव्य स्वीकारस्य ॥ तथा द्रव्येण श्राद्धोद्धारस्याप्यागमे क्वचि-
दप्यप्रतिपादनात् ॥ देवद्रव्यपुंजमात्रग्रहणस्यापि श्राद्धानां
सिद्धांते प्रतिषेधाच्च ॥

अर्थः-बळी जे तें कणुं जे आ कालमां चैत्य द्रव्य पण
साधुए इत्यादिथी श्रांजनीने दुर्वल श्रावकना उद्धार वास्ते यतिने
चैत्य द्रव्यनो अंगिकार करवो तेने वधारवुं त्यां सुधी जे प्रतिपादन
कर्युं ते पण अघटतुं ठे ॥ जे माटे अमे कह्यो ए अनुक्रमे साधुने
द्रव्य मात्रनो अंगिकार पण सिद्धांतमां निषेध कर्यो ठे एम प्रति-
पादन कर्युं त्यारे चैत्य द्रव्यनो अंगिकार करवानी तो वातज क्यांथी
होय ॥ ने ते प्रकारना द्रव्ये करीने श्रावकनो उद्धार करवानुं कोइ
सिद्धांतमां पण प्रतिपादन कर्युं नथी माटे सिद्धांतमां श्रावकने दे-
वद्रव्य संयंधी, लुं भूमरुं पण ग्रहण करवानो निषेध कर्यो ठे
ए हेतु माटे ॥

टीकाः-॥ यत्कं ॥ बल्लोइ चेइयाखयदवंअंगेवरिंमिउधारं
॥ साहारणं च एयं, न जान से पुंजयं लेइ ॥ तद्वरिणियजायण
विघ्नीए सगमवइलमणुयाणं ॥ अहवावि खरा खण्ही करेइ तद
वकइयाणं ॥ एयं पुंजं न कुणइ, सरका बल्लोइ किमिह बुधंति ॥
वहेइय तदवं, विसुऊजावो सयाकाखं ॥

अर्थः—॥ टीका ॥ एवं श्राद्धानां यदापुंजमात्रस्यापेक्ष
निषेधस्तदा का वार्ता उद्दिधीर्षया यतिवित्तीर्णसाक्षादेवज्ज
ग्रहणस्येति ॥

अर्थः—ए प्रकारे श्रावकने एक घूमरुं मात्र पण ग्रहण क
वानो निषेध शास्त्रमां कह्यो ठे त्यारे उद्धारवानी इच्छाए यतिप श्राव
जे साक्षात् देवद्रव्य तेनुं जे ग्रहण करवुं तेनी तो वातज क्यार्थी होत

टीकाः—॥ तडुक्तं ॥ जरकेइ जो उविरकेइ, जिणदवं तुता
वउ ॥ पन्नाहीणो जवे सोउ, खिण्णई पावकम्मुणा ॥ आयाणं उव
जुंजइ, पन्निवन्नधणं न देइ देवस्स ॥ नस्संतं समुविस्सइ, सो
विहु परिजमइ संसारे ॥

अर्थः—ते वात शास्त्रमां कही ठे जे.

टीकाः—देवद्रव्यरक्षणवर्जनादादेव श्राद्धानामधिकार
तस्यैवच तेषां परमकोटिप्राप्तिफलाधायकत्वेन ज्ञानात् ।

॥ यडुक्तं ॥

जिणपवयणवुट्ठिकरं, पजावगं नाणदंसणगुणाणं ॥ ररकंतो
जिणदवं परित्तसंसारिउहोइ ॥ जिणपवयणवुट्ठिकरंपजावगं
नाणदंसण गुणाणं, वहुंतो जिणदव्वं, तित्थयरत्तं लइइ जीवो ॥
जिणपवयणवुट्ठिकरंति ॥

अर्थः—देव द्रव्यं रक्षणं करुं ने वधारुं इत्यादिकने विषे
 श्रावकनोज अधिकार ठे ए हेतु माटे श्रावकनेज ते द्रव्यं रक्षण
 करुं, वधारुं इत्यादिकथी परमकोटीने पामेखुं एटले अतिशय
 मोडुं फळ तेनुं धारण करवापणुं ठे एम सिद्धांतमां कहुं ठे जे माटे
 ते सिद्धांतनुं वचन जे जिनप्रवचननी वृद्धि करनार एवुं ते ज्ञान-
 दर्शन गुणनुं प्रज्ञावक एवुं जिनद्रव्य तेनी रक्षा करता जे पुरुषो ते
 अक्षय संसारी होय ठे. ने वळी ए द्रव्यनी वृद्धि करता जे जीव ते
 तीर्थकरपणा रुपी रत्नने पामे ठे जिणपवयणं ए पदनो अर्थ टीका-
 कार पोतेज कहे ठे ॥

टीकाः—जीर्णजिनजवनादेरुद्धारविधिना तत्स्यविवायव
 लोकनविहारक्रमागतसुविहितयतिधर्मोपदेशद्वारेण भूयसां
 जव्यसत्वानां बोधिविधीयकृत्वाम्भवति जिनद्रव्यं प्रवचन-
 वृद्धिकरमिति संकासावदाहरणेनचास्यार्थस्य प्रतीतत्वात् ॥
 श्राद्धोद्धारे च यतीनां सर्वथाऽनधिकारित्वाच्च ॥ तस्मा-
 द्वाद्धारेव स्वद्रव्येण साधारणसमुद्द्रव्येण वा वात्सल्य कर-
 णाद्वाद्धोद्धारेण तीर्थानुष्ठितिः सेदयति ॥ किं यतीनां तदु-
 द्धाराय विहितेन देवद्रव्यस्वीकारेणेति ॥

अर्थः—जे जुनां जिनजवन आदिकनो उद्धार करवाना वि-
 करीने ते जिनजवनमां रक्षां जे विंव आदिक तेने दर्शन
 विहारना अनुक्रमे आवेक्षा जे सुविहित मुनि तेना धर्मो-
 द्धार करीने यणाक जव्य प्राणीने समकीतनु धारण करवा

પણું થાય એ હેતુ માટે જિન ડ્રવ્ય છે તે પ્રવચનની વૃદ્ધિ કરનાર છે. સંકાશ શ્રાવક શ્રાદિકના દૃષ્ટાંતે કરીને એ અર્થનું પ્રસિદ્ધિપણું છે. એ હેતુ માટે વઢી શ્રાવકનો ઉદ્ધાર કરવામાં યતિને સર્વ પ્રકારે અધિકાર નથી એ હેતુ માટે ॥ શ્રાવકજ પોતાના ડ્રવ્યે કરીને તથા સમુદ્ધક ડ્રવ્યે કરીને અથવા સામી વત્સલ કરવાથી શ્રાવકનો ઉદ્ધાર કરશે તેણે કરીને તીર્થનો ઉચ્છેદ ન થવો જોડાય, એ વાત સિદ્ધ થશે. માટે શ્રાવકનો ઉદ્ધાર કરવાને અર્થે યતિને દેવડ્રવ્યનો શ્રંગિકાર કરવો તેણે કરીને શું ॥ કાંઈ પણ ડ્રવ્ય રાખવાનું પ્રયોજન નથી.

ટીકા:—તથા: સર્વાંરજિણાં સકલસાવધારંજનપ્રવૃત્તાનાં ગૃહિણાં પરીગ્રહો મૂર્ગહેતુઃ પામકત્વબુદ્ધિઃ સ તથાં તે ॥ તુશ્વદોર્ઘસ્વીકારાદસ્ય જેદપ્રદર્શનાર્થઃ અતિશયેન મહાસાવધ મહાપાપં આચક્રતે વદંતિ જિનાં ઇતિ પૂર્વસ્માદનુકૃપ્યતે ॥ અત્ર ચાહુ રિતિ ક્રિયાનુવૃત્ત્યૈવ સાધ્યસિદ્ધાવાચકત ઇતિ પુનરજિધાનં દ્વારાંતરનિરાકરણમેતદિતિ જ્ઞાપનાર્થમ્ ॥

અર્થ:—વઢી સકલ સાવધ આરંજને વિષે પ્રવર્તેલા ગૃહસ્થોનો પરિગ્રહ કરવો તે મુર્ગાનું કારણ છે ॥ એટલે તે ગૃહસ્થને વિષે મમત્વ બુદ્ધિ કરવી જે આ ગૃહસ્થ તો અમારા છે એમ જે કહ્યું તેને જિન જગવંત અતિ મહા સાવધ કહે છે મહા પાપ કહે છે. જિન એટલું પદ પ્રથમ વાક્યમાંથી આકર્ષણ કર્યું ॥ આ જગાએ 'તુ' અદ્યય છે તે ધન શ્રંગિકાર કરવાથી ગૃહસ્થનો પરિગ્રહ કરવો તે તો અતિ મહા સાવધ છે એમ જેદ દેલામવાને અર્થે છે. આ જગાએ 'આહુ:'

कहेतां 'कहे' ठे ऐ प्रकारनुं क्रियापद तेनी अनुवृत्ति थती हतो
पण 'आचकते' कहेतां 'कहे' ठे ए प्रकारनुं फरीथी क्रियाप
कहुं ते तो आ धीजो छार नथी एम जणाववाने अर्थे कहुं ठे.

टीका:-१. अयमर्थः ॥ एहिपरिमहेहि तत् कृतकारि-
तादिसकलमहारंजमहापरिमहजनितपापानुमत्यादिना यतीना-
नपि तत्कृतादिनाखिलपापसत्त्वप्रसंगोऽतः कथं तस्य नातिमहा-
सावधता परकृतमहापापस्यात्मन्यऽधारोपणमेव चेति शब्दार्थः ॥

अर्थ:- एनो स्पष्टार्थ तो आ ठे जे, एहस्थना परिग्रहे करीने
निश्चे ते गृहस्थोए पोते करेखा तथा धीजा पासे करावेखा जे सम-
स्त मोटा आरंज तथा मोटा मोटा परिग्रह तेथी उत्पन्न थयुं जे पाप
तेनी अनुमोदनादिके करी यतिने पण ते गृहस्थोए कथुं कराव्युं जे
समस्त पाप तेने पामवानो प्रसंग थाय ठे. माटे ते गृहस्थोनुं अं-
गिकार करवुं तेमां अति महासावधपणुं केम नहि. केम जे बीजानुं
करवुं पाप तेनुं पोताने विषे आरोपण करवुं एज अति शब्दनो
अर्थ ठे, एटले अति महा सावधपणुं ठे.

टीका:-॥ तदुक्तं ॥ आरंजनिर्जरगृहस्थपरिमहेण, त-
त्पातकं सकलमात्मनि संदधानाः, सत्यात् पतंत्यद्दृढतस्करमोप-
शोषमागव्यनिग्रहनयं सितजिह्वापाशा, इति॥

अर्थ:- ते कहुं ठे, जे आरंजने विषे जरपुर एवा गृहस्थ

લોક તેમનો પરિગ્રહ કરવે કરીને શ્વેતાંવરી ત્રિહુમાં અધમ ઇષ્ટ
 લિંગધારી પુરુષો તે ગૃહસ્થોએ કરેલાં પાપને પોતાના વિપેધારણ કરે
 ઠે ॥ તે જેમ ચોરે ચોરી કરીને તેનો દોષ માંઘવ્ય નામે ઋષિને
 લાગ્યો તેથી તે ઋષિનો નિગ્રહ થયો એવા ન્યાયને સત્ય કરેઠે, તે
 કથા અન્ય દર્શનમાં ઠે જે એક નગરને વિપે રાજાના રાજદ્વારમાં
 ચોર ચોરી કરીને નાઠા તે માંઘવ્ય નામે ઋષિના આશ્રમમાં ગયા
 ત્યાર પછી રાજાએ ચોરને જાલવા લશ્કર મોકલ્યું તેણે સર્વે ચોરને
 જાલ્યા તે જોગા માંઘવ્ય ઋષિ તપ કરતા હતા તેને પણ જાલ્યા,
 ત્યાર પછી રાજાએ આજ્ઞા કરી જે સર્વ ચોરને ફાંસી આપો, પછી
 સર્વ ચોરને ફાંસી દીધી તે જોગી માંઘવ્ય ઋષિને પણ ફાંસી દીધી
 તે ઋષિએ યમરાજ પાસે જઈને પૂછ્યું જે મેં કોઈ દિવસ પાપ કર્યું
 નથી ને મને ફાંસી કેમ મળી. ત્યારે યમરાજે પોતાનો ચિત્રગુપ્ત નામે
 પાપ પુણ્યનું લેણું રાખનાર પુરુષ પાસે સર્વે નામું લેણું જોવનારું
 તેમાં ઇદહુંજ પાપ નીકળ્યું જે ત્રણ વરસની અવસ્થા હતી ત્યારે
 રમત કરતાં એક દેવકીને લાવઢની શૂલમાં પરોવી ઠે તે વાત ઋ-
 ષિને કહી જે આ પાપે કરીને તમને ચોરી નથી કરી તો પણ શૂલ
 મળી, ત્યારે ઋષિએ કહ્યું જે શાસ્ત્રમાં તો એમ કહ્યું ઠે જે પાંચ વ-
 રસ સુધી જે જે પાપ લાલક કરે ઠે તેતો તેના માથાપને લાગે ઠે
 માટે એ પાપનું ફલ અમને શાથી દીધું, ત્યારે યમરાજે કહ્યું જે ઘણા
 કામના ઘનરાટથી જૂલમાં એ કામ વળ્યું ઠે. ત્યારે ઋષિએ યમા-
 રજને શાપ દીધો ઇત્યાદિ મોટી કથા ઠે. માટે જેમ ચોરે ચોરી ક-
 રી ને માંઘવ્ય ઋષિને ફાંસી મળી તેમ ગૃહસ્થ લોકે પાપ કર્યું તેની
 અનુમોદનાથી સાધુપ લીધું તેથી અતિ મહા સાવચપણું ગૃહસ્થના
 પરિગ્રહથી કહ્યું.

ટીકા:-અતएव गृहिपरिमहो यतीनां प्रायश्चितापत्त्या श्रुते
निवारितः ॥ उत्सन्नगिहिसुखदुगेत्यादि॥ एतेन गृहिस्वीकारं प्र-
ति यत्पणरस्य पूर्वहि कालस्य सौस्थ्यादित्यादिना युक्त्यभिधानं
तदपि निरस्तं ॥ कालदोषात् कुतीर्थिकादिभूयस्येपि गृहिस्वी-
कारमंतरेणापि जक्तजडकादिश्राद्धेभ्यो यतीनामधुनापि
जिह्वादिप्राप्ते रूपपत्तेः ॥

અર્થ:-ए हेतु माटे साधुने गृहस्थनो परिमह प्रायश्चित्त क-
वापणुं हे माटे शास्त्रमां निवारण कर्यो ठे, उत्सन्नगिहित्यादि गा-
थाए करीने, एणे करीने गृहस्थनो अंगिकार करवा प्रत्ये जे लिं-
गधारीए पूर्वे तो काल सारो हतो इत्यादि युक्ति कही हती तेनुं
खंनन कर्युं. कालना दोषयी कुतीर्थिकादिक घणा ठे तो पण गृह-
स्थनो अंगिकार कर्या बिना जक्त जडक इत्यादि श्रावक थकी
यतिने हालमां पण जिह्वादिकनी प्राप्ति थाय ठे. ए हेतु माटे.

ટીકા:-અતઃ કેવલોદરિકત્વા પત્યાતીવોપહાસપદં વિદુ-
ષાં તદર્થસ્તસ્વીકાર ઇતિ ॥ યોપિ, જા જસ્સ ઊઙ્ઙ્ ઇત્યાદ્યાગમો
પન્યાસઃ સોપિ ન જવદન્નિમતપ્રસાધકઃ ॥ અન્યાર્થત્વાત્ ॥ નહિ
ગૃહિપરિ મહસાધકોયં પ્રકૃતાગમઃ ॥ કિંતુ ગણધરાદીનાં ક્ષિપ્ય
પ્રતિશિષ્યપરિમહવિષયઃ ॥

અર્થ:-एयी एम जणाय ठे जे पंक्तिने उपहास करवा यो-
एवुं केवल पेट जर्यापणुं लिंगधारीनुं ठे तेयी ते. गृहस्थोने पो-
ग करी राखे ठे वळी जेनी जेटली स्थिति मर्यादा इत्यादि आ-

गमनुं थापन कर्तुं ते पण ते तमारुं लिंगधारीनुं इति ते सिद्ध करनार नथी, केम जे ए आगमनो तो वीजो अर्थ ठे, पण साधुने गृहस्थनो परिग्रह करवो एम सिद्ध करनार 'जाजस्सिद्धि' ए आगम वचनथी तारे शुं सिद्ध करनार ठे तो ए के गणधरादिकना शिष्य तेमने वीजां गणधरादिकना शिष्य तेमनो परिग्रह करवा विषे ए आगम वचननो अर्थ ठे.

टीका:—तथाहि ॥ या काचिद्यस्य गणधरशिष्यप्रतिशिष्यादेः स्थितिः प्रतिक्रमण वंदनादौ न्यूनाधिककृमाश्रमणदानादिलक्षणा समाचारी याच यस्य संततिर्गुरुपरंपरेणालाचनादिदान विषयः संप्रदायः याच पूर्वपुरुषकृता गणधरादिप्रवर्तिता मर्यादा गच्छव्यवस्था तामनति क्रामन्ननंतसंसारिको न जवतीति ॥

अर्थ:—तेज स्पष्ट करी देखामे ठे के जे जे कोइ जे गणधरना शिष्य प्रतिशिष्य आदिकनी स्थिति एटखे प्रतिक्रमण वंदनादिकने विषे न्यून तथा अधिक खामेणां देवा इत्यादि लक्षण समाचारी ठे, तथा जेनी जे संतति एटखे गुरु परंपराये आलोचन आदिक देवाने विषे संप्रदाय ठे. वळी जे पूर्व पुरुष करेली ते गणधर आदिके प्रवर्त्तावळी मर्यादा एटखे गच्छनी व्यवस्था तेनुं उल्लंघन जे नथी करता ते अनंत संसारी नथी यता.

टीका:—अत्रहिं गणधरशिष्यादीनां स्वस्वगुरुप्रदर्शित स्थिराद्यतिक्रमेऽनंतसंसारितापत्त्या प्रतिनियतगणधरपरिग्रह विषयत्वमवसायते ॥ श्रावकाणां तु सर्वधार्मिकगच्छविशेषण

नक्तपानादिनक्त्यन्निधानात् ॥ यदुक्तं ॥ एतंगंधयगुल्लगे
रसफासुअपक्वितादृणंसमणसंघे ॥ असङ्गणवाङ्गाणंति ॥ तथ
सद्वेणं सद्बिह्वे साहूणं वत्थमाइ दायव्वं ॥ गुणवत्ताण विसेसोत्ति ॥

अर्थः-जे माटे आ जगाए तो गणधरना शिष्यादिकने पो-
पोतानां गुरुए देखाकी जे स्थिति आदिक तेनुं उल्लंघन थये सते
अनंत संसारीपणुं थाय एम कहुं ठे माटे जे जे गणधरना शिष्य
होय तेने तेने पोतपोताना गणधरनी मर्यादा ग्रहण करवी एवा
अन्निप्रापनुं ए शास्त्र वचन ठे एम निश्चय करीए ठीए. ने श्राव-
कने तो सर्वथा धार्मिक गच्छने विषे विशेष रहित नक्त पान आ-
देक नक्ति करवानुं कहेवापणुं ठे ए हेतु माटे, ते शास्त्रमां
गुं ठे जे.

टीका:-अतोनेदानीं तनरुद्ध्या प्रतिनियतगच्छपरिमहवि-
पयत्वं तेषां सिध्यति ॥ यत्त्वशक्तस्य ॥ तदसङ्सवस्स गच्छस्त ॥
तथा दिसाइत्तव्विं जे सत्थी इत्युक्तगाययोश्चतुर्थपादाज्यां
धर्मगुरुषु तज्जवेवा विशेषणं दाननक्तिप्रतिपादनं तत्तेषां दुःप्र-
तिकारंतया ननु तत्स्वीकारविषयतयेति ॥

अर्थः-ए हेतु माटे आ काळनी रुढि प्रमाणे पोते पोतानां
वांधीने ते गच्छना अन्निमानवाळा श्रावकने पोतानां करी रा-
वा एम शास्त्रवमे सिद्ध थनुं नथी ने वळी अशक्त तमे कहुं जे
'तदसङ्सवस्स' ए गाथा तथा 'दिसाइत्तव्विं' ए गाथा, ते वे गा-
ना चोथा पादथी धर्मगुरुने विषे तथा तेना गच्छना विषे विशेष

दानं चक्रितुं प्रतिपादनं कर्तुं, ते तो तेमना उपकारं तद् माटे कथं ठे. पण तेनो अंगिकार करवा विषे नथी कथं.

टीका:-यदपि सम्यक्तदीक्षावसरे श्राद्धानां गुरोरात्मसं-
स्वसमर्पणेन परिग्रहसमर्थनं तदपि न शोचनं ॥ तथाहि ॥
कोयं परिग्रहः ॥ किमुपास्योपासकसंबंधः, आहो प्रतिनिष्ठा
ज्ञातव्यवस्थाविषयतया नियमनं ॥ तत्राप्यपदे सिद्धसाधनं
एवंविधपरिग्रहविषयतायाः साधुश्राद्धानामस्माकमप्यनुमतत्वात् ॥

अर्थ:-बळी जे तमे समकित दीक्षाने अवसरे श्रावकने के-
ताना गुरुने सर्वस्व अर्पण करवुं तेणे करीने परिग्रह करवानुं प्रति-
पादन कर्तुं ते पण शोचतुं नथी, ते कही देखाने ठे ए परिग्रह ते
कसो ? ॥ शुं उपास्य उपासक संबंध रुपी ठे, के नियम पूर्ण
जे ज्ञातव्यवस्था ठे तेणे करीने नियम करवो ए ठे. तेमां प्र-
मनो पहा जे उपास्य उपासक संबंध ते तो घटतो नथी; केम-
तेमां तो सिद्ध साधन दाय आवे ठे जे ए प्रकारनो परिग्रह तो ता-
पुने तथा श्रावकने तथा ह्मारे पण मान्य ठे ए हेतु माटे ॥

टीका:-अथ द्वितीयः ॥ तत्र ॥ ज्ञातव्यवस्थायाः प्र-
विश्रित्तिप्रवृत्तिनष्टिविषयतये वागमेदर्शनात् ॥ तथाहि ॥
कस्यव्यवहारोक्तादि गत्यवस्थेव मुपश्रन्यते ॥ यः प्रविश्रित्तु सा-
माधिच्छादिशानप्रवृत्तः मग्नीणि वर्णाणि यायन् पूर्वाचार्यस्य स-
स्मृतादुक्तेव त्वति ॥

ન્યેવતાનિયમાચાર્ય મિચ્છંતિ, તસ્યાસૌદદાતિ તદીયાનિચતાનિ
જવંતીત્યન પત્યસ્યાયં વિધિઃ ॥

અર્થ:-જેણે પ્રવજ્યા મૂકી છે તે પણ વે પ્રકારનો છે એક
સા રૂપી તે રજોહરણ વિના કેવલ સાધુવેપનો ધરનાર છે. તે તો
વજ્રાવ પૂર્વાચાર્યનોજ છે. ને તેણે મુંમન કરેલા અથવા તેણે મુંમન
કરેલા કેવલ પ્રતિબોધનેજ પમાડ્યા તે સર્વેતો જે આચાર્યને ઇચ્છે તે
નેજ એ આપે તે તેનાજ એ કહેવાય વિધિ છે તેજે શિષ્ય વિના
હોય તેનોજ એ વિધિ છે.

ટીકા:-સાપત્યસ્યત્વડપત્યાન્યપિ, પૂર્વાચાર્યસ્યૈવ ॥ યદાદ ॥
સારુયી જાજીયં પુઢ્વાયરિયરિસ્ત જેય પદાત્રે ॥ અહવાત્રિસત્ત
દો ઇઘાએ જસ્ત સોદેઢ ॥ ગૃહસ્થઃપુનર્દિવિધો મુંમિતઃ સશિલ
સ ચદ્ધિવિધોપિ પૂર્વાચાર્યસ્ય ॥ યાનિચ તેનોત્પ્રવ્રજનાનંતરં વર્ષ
ત્રયાન્યંતરે યોધયિત્વા મુંનીકૃતાનિ તાન્યપીતિ ॥ આદ્ય ॥ જો
પુણગિહત્યમુંનો અહ્ય અમુંનોત્ત તિત્રિ ચરિસાણા ॥ આરેણં ધરાય
સયંન પુઢ્વાયરિયસત્તે ॥

અર્થ:-તે જે શિષ્ય પરિવાર સહિત છે તેને તો પોતાના શિષ્ય
છે તે પણ પૂર્વાચાર્યનાજ છે; જે માટે તે કશું છે જે ગૃહસ્થ પણ કા
યે પ્રકારનો છે એક તો મુંમિતને યોજો શિલ્પા સહિત તેયે પ્રકાર
છે તે પણ પૂર્વાચાર્યનોજ છે ને જે તેણે પ્રવજ્યા મૂક્યા પછી પ્રવ
સમાં યોધ પમાર્ગને મુંમન કર્યો છે તે પણ પૂર્વાચાર્યનાજ છે તે કશું છે

टीका:-एवं चाज्ञाव्यवस्थाया मागमे व्यवस्थापितायां
जवत्प्रकल्पितसामान्यगृहविषयाज्ञाव्यवस्थायाः क्वावकाशः
येनेदानींतनरूढया प्रतिनियतगच्छविषयतया गृहपरिमहः
क्रियमाणो जवतः शोभेत ॥ किंच एषाप्ताज्ञाव्यवस्था
सुविहितानामेव प्रतिपादिता न पार्श्वस्थानां ॥

अर्थ:-ए प्रकारे आगममां आज्ञाव्यवस्था स्थापी ठे तेमां
तमे कळपी जे सामान्य गृहस्थने विषे आज्ञाव्यवस्था तेने रद्देवानो
अवकाश कयां ठे जे जेणे करीने आ काळनी रुढिये नियम पांधी
पोतपोताना गच्छने विषे गृहस्थनो परिमह करो ठे ते केम दोने
तज शोभे. वळी आ जे आज्ञाव्यवस्था तेतो सुविहितनेज करवानी
ठे एम प्रतिपादन करुं ठे पण पासत्याने करवानुं नथी प्रतिपादन करुं.

टीका:-नन्वेवं तर्हि सम्यक्त्वादीद्वाक्षणे श्रारूतानां गुरवे स्व-
समर्पणमुपचारवचनं प्रसज्येत, तत्रेदानीं तथाविधशरीरादि
वेष्टान्निर्व्यंग्यबहुमानसारं नैसर्गिकजनक्या तथानिदधतां तेषां
मौपचारिकज्ञावाज्ञावात् इतरथा सम्यक्त्यप्रतिपत्तेरनुपपत्तेः ॥

अर्थ:-वळी तमो एम आशंका करता हो जे समवि-
दीक्षाने अवसर गुरु पासे थावकनुं जे पोतापणाना समर्पणनुं व-
ठे ते उपचार मात्र ठे एम यवानो प्रसंग आवशे, तो एवी आ-
शंका न करवी केम जे ए अवसरे ते प्रकारनी शरीर आदिक
वेष्टाची जणानुं जे बहुमान ते पूर्वक स्वाज्ञाविक ज्ञातए करीने
कहेता पटखे पोतानुं समर्पण करता जे पुरुष तेमने उपचारिक.

न होय ए हेतु माटे ॥ ने जो एम न कहीए तो समझि श्रा
नी सिद्धि न थाय ए हेतु माटे ॥

टीका:—तदुक्तं ॥ काजकिस्तस्य येनात्मा सर्वथा नहि बु-
ज्यते ॥ अज्ञकेः कार्यमेवाहु, रंढेनाप्यनियोजनं ॥ नचैवंगुरो-
पि तदनुमत्यादिना तज्ज्ञताधिकरणप्रसंगः ॥ ममकारविरहित-
त्वेन तस्य जगवदाज्ञायेव प्रवर्तमानस्य तदज्ञावात् ॥

अर्थ:—जेनो जक्तिए करीने आत्मा सर्वथा न जोनाय ते
ते पुरुषनी ए जक्ति सारी न कहेवाय केम जे अंश मात्र पण जेने
जोनावहुं तेतो अजक्तिनुं कार्य ठे. एटखे गुरुने आत्मानुं समर्थ
करहुं ते गुरु साथे पोतानो आत्मा जोरवा ने जो आत्मा अंश मात्र
पण न जोनाय ए जक्ति न कहेवाय. ने बळी एम पण आशंका न
करवी जे गुरुने पण तेनी अनुमोदना आदिके करीने तेमां रक्षां जे
अधिकरण तेनो प्रसंग गुरुने पण थाय; केम जे ते गुरुने ममत-
रहितपणे जगवंतनी आज्ञाए करीनेज प्रवृत्तपणुं ठे, माटे ते अवि-
करणनी प्राप्ति नथी.

टीका:—यदुक्तं ॥ गुरुणोविनाहिगरणं, ममत्तरहियस्त एव
वत्युंमि ॥ तज्ज्ञावसुद्धिहेतुं, आणाइ पयट्टमाणस्त ॥ एतेन श्र-
द्धानुगुण्येन दानोपदेशादिना गुरोर्यद्वास्वीकारसमर्थनं, तद-
प्यसंगतमेव ॥ स्वीकारमंतरेणैव ज्ञावानुरूप्येण धर्मं वृध्यते
गुरोस्तेषु सछिपयदानाद्युपदेशप्रवृत्तेः ॥ यदुक्तं ॥ नाजणयत-
वजावं, जह होइ इमस्स धम्मवृद्धिं ॥ दाणाडुवएसार्त्तं, अणेष त-
हइत्यजशुब्बं ॥

अर्थः—जे माटे शास्त्रमां कलुं ठे जे एणे करीने श्रद्धाने अ-
नुसरतो जे गुरुनो दानादि उपदेश ए आदिके करीने जे श्रावकना
अंगिकारलुं प्रतिपादन कर्युं ते पण अघटतुंज ठे केम जे श्रावकनो
अंगिकार कर्या विनाज जावने अनुसरतो धर्मनी वृद्धिने अर्थ गुरुनो
ते श्रावकने विषे सत्पुरुषने दान आपवुं इत्यादिक उपदेशनी प्रवृत्ति
ठे ए हेतु माटे ॥ जे माटे ते शास्त्रमां कलुं ठे जे.

टीकाः—यदप्युक्तं ॥ एहिणां दिग्बंधोपि यतिवन्न दुप्यतीति
तदप्यसमीचीनं ॥ दुविहा सादृण दिसा, ति विहा पुण सादृणीण
विनेया ॥ इतिन्यायेन यतिदिगुबंधवद्गृहिमबंधस्य क्वचिदप्य
श्रवणादिति ॥ एवंच ग्रहिपरिमह सर्वथायतीनां नोचितः ॥ ५ ॥

अर्थः—बली तमे जे कलुं के यतिनी वेठे एहस्थोने पण दि-
ग्बंध करवामां दोष नथी इत्यादि ते पण तमाळं वचन अघटतुं ठे.
केम जे शास्त्रमां एम कलुं ठे जे साधुने ये प्रकारनी दिशाने सा-
धुने ग्रण प्रकारनी दिशा जाणवी. इत्यादि न्याये करीने साधुनो
दिग्बंधनीवेठे ग्रहस्थने दिग्बंध करवानुं कोइ शास्त्रमां सांजलता नथी
ए हेतु माटे एम सिद्धांत थयो जे ग्रहस्थनो परिमह करवानुं स-
धुने सर्वथा अणघटतुं ठे. ॥ ५ ॥

टीकाः—चैत्यस्यजिन एहस्य स्वीकरणं स्वायत्ततापादनं
तत्र ॥ तुरग्रापि प्रथमद्वारादस्य नेदमाह ॥ गर्हिततमं प्रत्य
ह सकलचैत्यवृत्त्यर्चितातद्ग्रन्थोपजोगादिना लोकेऽपत्तिनिदि
मावपत्यं मठनायकत्वं स्याद्वधेत् यतेर्मुनेः ॥ एतदुक्तं न

ચૈત્યસ્વીકારેહિ યતીનાં તર્ચિતનં સકલમનુષ્ટેયં તસ્યચારંજશે
પવત્તયા ડ્રવ્યસ્તવત્વેન યતીનાં નિવારણાત્ ॥ તદધિકગુણ-
સ્થાનકજાવસ્તવનિષ્ઠત્વાતેપાં ॥ તદશક્તસ્યચ ડ્રવ્યસ્તવ-
ધિકારાન્નિધાનાત્ ॥

અર્થઃ—વઢી ચૈત્ય કેતાં જિનમંદિર તેનો સ્વીકાર એટલે પે
તાનું કરી રાખવું તે પણ અતિ નિંચ છે. તેમાં તુ શબ્દ જે છે તે પ્ર-
થમદ્વાર થકી આ દ્વારનો જેદ કહે છે. ને સાધુને નિરંતર સમસ્ત
ચૈત્યના કામકાજની ચિંતા કરવી તથા તે ચૈત્યના ડ્રવ્યનો ઉપયોગ
કરવો इत्यादિકે કરીને લોકમાં અતિ નિંચપણું છે. ને તેથી મુનિ
મઠપતિપણું હોય એ વાત કહી છે જે જો ચૈત્યનો અંકિરણ કરે તે
નિશ્ચે સાધુને તે ચૈત્યનું ચિંતન આદિ સકલ કરવા યોગ્ય કાર્યતેન
આરંજનો દોષ આવે એ હેતુ માટે ને એ ડ્રવ્યસ્તવ કહેવાય એ હેતુ
માટે યતિને એનું નિવારણ કર્યું છે કેમ જે એ ડ્રવ્યસ્તવ કરતાં અધિક
ગુણસ્થાનક જે જાવસ્તવ તેને વિષે તે મુનિને રહેવાપણું છે માટે ને
જે જાવસ્તવ કરવાને શક્ત છે એટલે અસમર્થ છે તેને ડ્રવ્યસ્તવ
કરવાનો અધિકાર છે એમ કહ્યું છે.

ટીકાઃ—જાવચ્છણ મુગ્રવિહારિયા ઉદવચ્છણં તુ જિણપૂથા॥
જાવચ્છણાઝજ્ઞો, હવિજ્ઞાદવચ્છણુ જુજ્જો॥ તર્ચિતનેતુ યતીનાં જાવ
સ્તવાજાવપ્રસંગાત્ ॥ ડ્રવ્યસ્તવસ્યચ પટ્ટજીવનિકાયવિરોધિ
ત્વેન તતોન્પૂનતરત્વાત્ ॥ તત્સંયમસ્યૈવચ પૂર્ણસ્ય જગવતા
મન્નિમત્ત્વાત્ ॥

अर्थः—ते चैत्यना कामकाजनी चिंता करे त्यारे तो यतिने जावस्तवना अजावतो प्रसंग थाय ए हेतु माटे ने जे अव्यस्तव ठे तो ठ जीव निकायनो विरोधी ठे ते हेतु माटे ते जावस्तव थकी प्रतिशय तेमां न्यूनपणुं ठे माटे ने जगवन्ते तेज संजमने पूर्ण मान्या ठे जे जावस्तव रुप ठे ते.

टीकाः—यदाह ॥ दबत्यज्य जावत्यत्तप दबत्यथो बहुगुणुत्ति बुद्धिसिया ॥ अनिजणजणवयणमिणं, वज्जीवहियं जिणार्विति ॥ वज्जीवकाय संजमदबत्य ए सोधिरुज्ज ए कसिणो, तो कसिणसं-जमवि आ पुष्पाइयं न इच्छंति ॥

अर्थः—पाधरो ठे.

टीकाः—अथ चैत्यमुद्दिष्टारंजादयोपि यतेर्न विरुध्यन्ते ॥ तथाहि ॥ जगवान् श्रीवैरखामी त्रिदशविनिर्मितमणिमय-विमानस्योपरिष्ठात्सातकौञ्जमुज्जुंजमंजोजमध्यासीनो जूंजक वृंदारकवृंदेनपुरतोविधीयमानाऽवि गानगानद्वयनायातोद्य-निनादपूरितसमस्तनजस्तलो हिमगिरिशिखरव सें श्रीदे-वतायाःसकाशान्निरर्गलसमुच्छलदतुच्छावंध्यसौगंध्यसुरजितककु-ष्कांताननानि विशप्रसूनानि हुताशनगृहाद्यप्रसूनानि समादाय पुर्या तथागतायतनानि विहाय विहायसा मंदानिलचलश्वेत केतनं जिननिकेतनं पर्युपणमदसि समाजगामेतिश्रूयते ॥ यथोक्तं ॥ चेइयपूया किं वइरसामिणा मुणिअपुव्वसोरण ॥

निस्ताप ॥ अहवावि अज्जवहरंतो सेवंती अकरणिज्जं ॥ ओहावणं
 परेसिं सतित्थओव्जावणं च वच्छद्धं, न गणंति गणेमाणा पुब्बु-
 च्चियपुप्फमहिमं च ॥ गणेमाणंति आलंवनानिगणयंतः इत्यहो
 अविवेकसेकः सातिरेकः प्रव्रजितानामपि यदेवमंकुरयति महारं-
 ज्ञचूमीरुहान् ॥ चञ्चलं धरावासं आरंजं परिग्गहेसु वटंती ॥
 जं सन्नाजेणं एयं अविवेयसामत्थं ॥ सन्नाजेणंति देवार्थं
 मेतदिति नामजेदेन ॥ मंसनिविर्त्तिकाञ्चं सेवइ दंतिकं खयंति ध-
 णिजेया ॥ इयं चइज्जणारंजं परववएसा कुणइ चालो ॥ अथ, चोएइ
 चेइयाणं खित्तहिरन्नाइ गामगोणाइ ॥ खगंतस्सन्न मुणियो तिगरण
 सुद्धी कहन्तु जवे ॥ इत्यादिना चैत्यक्षेत्रादिचिंतां विदधतो यते
 स्त्रिकरणशुद्धिं दूषयतः पूर्वपक्षिणो वचनादवसीयते यतेश्चैत्यो
 देशेनारंजो न दुष्यतीति चेत्तन सिद्धांतार्था परिज्ञात् ॥ आगमे-
 द्युत्सर्गतस्तावदारंजादिदोषेण सत्तायां क्षेत्रग्रामादीनां निषेध
 एव प्रत्यपादि ॥ तथाच कुतस्तथा तच्चिंता यतेः ॥ अथ कयंचित्
 केनापि जडकादिना राज्ञाचैत्यस्य ग्रामादयो वितीर्णाः संति ते
 च कदाचिद्वलवता केनापि हवेनापहर्तुमारब्धास्तदा संवत्सायव
 रिरक्षिपया साधुश्रावकाणां तच्चिंताऽनुज्ञाता यदि तु लोकादिना
 यतिः स्वयं देशनाष्ठारेण वा तान् मार्गयेत्तच्चिंतां वा विदध्यात्तदा
 तस्य चारित्राशुद्धिरेव ॥

अर्थः-इत्यादि चैत्य संबंधी खेतीवामीनी चिंता करतो ते
 त्रिकरण शुद्धिने दोष पमाकतो ने पूर्व पक्ष करतो एवो जे
 सिंगधारी तेना वचनयीज जाणीए वीए जे यत्तिने चैत्यनो वोरण

કરીને આરંજ કરવા તેનો દોષ નથી એમ જો તું કહેતો હોય તો તે ન કહેવું. કેમ જે સિદ્ધાંતના અર્થનું પરિજ્ઞાન નથી, માટે એમ કહો ઠો ને સિદ્ધાંતમાં ઉત્તર્ગ ચક્રીજ આરંજાદિ દોષ કરીને ચૈત્ય સન્નામાં ઘટલે ચૈત્ય સંવંધી ફેર ગામ આદિકનું જે કરવું તેનો નિષેધજ પ્રતિપાદન કર્યો છે. તો તે ચૈત્ય સંવંધી સ્વેતરગામ હોયજ ક્યાંથી ? જે તેની ચિંતા યતિને કરવી પડે. ને એમ કરતાં કદાચિત્ત કોઈ પ્રકારે મહા આગ્રહથી કોઈક જ્ઞાકાદિ રાજાએ ચૈત્ય સંવંધી ગામ આદિક આપ્યો હોય; તેને ક્યારેક કોઈપણ વઢવાન પુરુષ દ્વારાતકારે લેવાનો આરંજ કર્યો. ત્યારે સંપત્તી લઘુતા થાય માટે તેની રક્ષા કરવાની ઇચ્છા સાધુ શ્રાવકને તેની ચિંતા કરવાની આજ્ઞા આપી છે. પણ જ્યારે તો લોજાદિકે કરીને યતિ પોતાની મેળે દેશના છારે તેને માગી લે અથવા પોતાની મેળેજ તેની ચિંતા કરે તો તે સાધુના ચારત્રપણાની અશુદ્ધતાજ થાય છે.

ટીકા:-તદુક્તં ॥ જનશ્ચ શ્રી વિજ્ઞાતા, જો યયાદં સયંધિ-
મપિજ્ઞા ॥ નહુ દોઈ તસ્સ સુદ્ધી, અદ્ કોવિ હરિજ્ઞપયાદં ॥ તત્ત
શમેણ તદ્દિં, સંધેણં દોઈ લગિયવંતું ॥ સચરિત્તચરિત્તીણં યય
સવેસિકજ્ઞાંતિ ॥ અતઃકયં સમ્પૂર્ણતા ચૈત્યારંજં કુર્યતામપુના
તનમુનીનાં ન દોષદ્વિતિ ॥ યદિચ સંપ્રતિ સંપૂર્ણજાયસ્તવસ્વા-
શમ્યત્વેન તદપેક્ષયા ચૈત્યઠ્થચિંતનમપિ મદાકલમન્યુપેયંત
તદા તેજકરજોદ્વરણાદિપરિહારેણ ચદિનેપધ્યમન્યુરગમ્ય
જિનપૂજનમાઝિયતાં ॥

અર્થ:-એ હેતુ માટે સંપદાયે સહિત ચૈત્યનો આરંજ કરનાર

આ કાઢના યતિને કેમ દોષ ન લાગે. ને વઢી જો આ કાઢમાં
 એવો સંપૂર્ણ જાવ ઠે જે જાવ પૂજા કરવા સમર્થ નથી. માટે તેનો
 અપેક્ષાએ ચૈત્ય સંબંધી ચિંતા કરવી તેમાં પણ મોટું ફઠ ઠે એમ જો
 જાણતા હો તો તે સાધુપણને જણાવનાર રજોહરણાદિક તેનો ત્યાગ
 કરીને ગૃહસ્થના આનૂપણરૂપ રૂપ જે જિનપૂજા તેનો આદર કરો.

ટીકા:-યદુક્તં ॥ જહ ન તરસિ ધારેત્તં, મૂલગુણજરં સત્તર
 ગુણંચ ॥ મુતૂણ તોતિનૂમી સુસાવગત્તં વરતરાગં ॥ અરહંતચે-
 શ્ચાણં, સુસાહુપૂયારત્તં દઢાયારો ॥ સુસ્તાવગો વરતરં, ન સાહુવે-
 સેણ ચુઅધમ્મો ॥ રજોહરણાદિલિંગં વિવ્રતાં તુ ચૈત્યોદેશનાપિ
 યતીનામારંજનવિધાનં મહતે પાપાય લોકશોકાયચ ॥ યદાહ ॥
 ઠજીવનિકાયદયાવિવજ્ઞાત નેવ દિલ્લિલ્લં ન ગિહી ॥ જશ્મમાઠં
 ચુકો, ચુકશ્ ગિહિદાણમ્માઠં ॥

અર્થ:-રજોહરણાદિ લિંગ ધારણ કરનાર યતિને તો ચૈત્યનો
 ઉદ્દેશ કરીને આરંજન કરવો તે મોટા પાપ જણી ઠે ને લોકને
 શોક જણી ઠે.

ટીકા:-તથા ॥ સંપ્રતિવ્રતિવેપેણ, લોકમોષક્ષમેષ્વદો ॥ સિ-
 તાંત્રેષુ જાતેષુ, ચોરાઃકિંનિર્મિતા મુધેતિ ॥ એતેનોક્તન્યાયેન સંપ્રતિ
 શ્દ્ધમેધિનામિત્યાદિના યતીનાં ચૈત્યસ્વીકારસમર્થનંતદપિ શ્રદ્ધા
 સમૃદ્ધાનાં કેપાંચિન્ન્રાદ્ધાના મદ્યાપિશ્રુતોક્તવિધિના ચૈત્યચિંતા-
 કરણદર્શનેન નિરસ્તં ॥

અર્થ:-વઢી આ કાઢમાં સાધુવેપે કરીને ઠગી લીધામાં મર્ય એવા શ્રેતાંવરી નિહુ જગતમાં વિચમાન ઠે તે શું કરવા ચે મિધ્યા, નિપજાવ્યા હશે ? માટે એ મોટું આશ્ચર્ય ઠે. એ કહ્યો જે ન્યા તેણે કરીને, 'સંપ્રતિ ગૃહમેધિનાં' ઇત્યાદિ વચનથી આરંજીને યતિ ચૈત્યનો અંગિકાર કરવાનું પ્રતિપાદન કર્યું હતું તે સર્વેનું લંકન થયું કેમ જે શ્રદ્ધાવંત કેટલાક શ્રાવક હજુ સુધી પણ શાસ્ત્રમાં કહેલા મેધિ પ્રમાણે ચૈત્યની ચિંતાદિક કરે ઠે તેને પ્રત્યક્ષ જોશ્વ ઢીપ હેતુ માટે.

ટીકા:-યથાપિ ચૈત્યસ્વીકારાર્થતયા, સીલેહ મંલકલણ ૬ ત્યાગમોપદર્શનં તદપ્ટસંગતં ॥ અસ્યાન્યાર્થત્વાત્ ॥ તથાહિ ॥ કેચિત્ત સુવિહિતા વિહારકમેણાંતરા કંચિદુઘ્નશ્રાવકં મધ્યસ્થ-જૂરિલોકમંતઃસ્થિતચૈત્યાચિંતાનિરવધાન દેવકુલિકજીર્ણશીર્ણ પ્રાયેકજિનસદનાધિષ્ટિતં ગ્રામમેકં પ્રાપ્તાસ્તન્નચ તેપવાદેન દેવ-કુલિકાનાં શિક્ષાવ્યર્થં દેવકુલં ગતાપતત્સમારચનસંજ્ઞવે કાલેન ગઢતા તન્નત્યલોકસ્ય જ્ઞકતયા જૈનમાર્ગાન્યુપગમ ગુણં સુવિ-હિતસંવાતેન સંજ્ઞાવયંતો દેવકુલિકાન્પ્રત્યાહુઃસોલેહેત્યાદિ ॥

અર્થ:-જો પણ ચૈત્યનો અંગિકાર કરવાને 'સોલેહમંલ' આદિ આગમ વચન દેલામ્યાં, તે પણ અપટતાં દેલામ્યાં કેમ જે આગમનો અર્થ વીજો ઠે. તેજ કહી દેલામે ઠે જે કેટલાક સુ-હિત સાધુને અનુક્રમે વિહાર કરતા થકા કોઈક વચ્ચે એવું ગામ વ્યું જે તેમાં શ્રાવકનો ઝઘેદ થયો ઠે પણ ગામમાં તો લોકની ની ઘણી ઠે ને તેમાં ચૈત્યની ચિંતા કરવામાં અસાધધાન એર.

अर्थः—हवे असंजम आदि दोष देखानवे करीने पसेवण न थाय एवां आसन तेनो द्वार प्रत्ये निषेध करता सता कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

जवति नियतमत्रा संयमःस्याच्चिन्तूपा, नृपतिककु-
दमेतल्लोकहासश्च जिह्वोः ॥ स्फुटतरङ्ग संगः सात
शीलत्वमुच्चै, रिति नखलु सुमुहोः संगतं गव्दिकादि
॥ ११ ॥

टीकाः—जवति जायते नियतं सर्वदा अत्र गव्दिकाद्यासने
ऽसंयमो जीवरक्षाऽज्ञावः ॥ गव्दिकादेर्नित्यस्यूतत्वादिना प्रत्यु-
पेक्षणाद्यज्ञावे विवरादिना तदंतःप्रविष्टानां तदंतरेचोत्पन्नानां
वा त्रसादीनां तत्रोपवेशनेन विनाशसंज्ञवात् ॥ जिह्वोरिति वृत्त
मध्यस्थपदं सर्वत्र संबध्यते स्यात् जवेत् विज्ञूपाशोज्ञा तत्रोपवि-
ष्टस्य जगतोप्युपरिवर्त्यहमिति विज्ञूपाकार्याजिमानप्रवृत्तेर्विज्ञू-
पा च यतीनामवश्यं वर्जनीया ॥

अर्थः—गादी आदिक आसन राखे ठेते निश्चे निरंतर अ-
संजम थाय ठे एटले जीव रक्षा थइ शकती नथी केम जे गादी
आदिकजे आसन ते निरंतरशीवेलं ठे ए हेतु माटे पकीलेहण आ-
दिक थइ शकतुं नथी माटे तेनां ठिऊआदि द्वारे करीने तेमां पेठा
जे जीव तेमनुं तथा तेमां उत्पन्न थया जे त्रसादिक जीव तेमनुं ते

આસન ઉપર વેસવાથી વિનાશ થવાનો સંજવ છે. વ્રતને મધ્યે જે જિહ્વા એટલું પદ તેનો સર્વ જગાએ સંબંધ કરવો. જિહ્વા એ સાધુ તે ગાદી ઉપર વેસે ત્યારે હું જગતના પણ ઉપરી રહેનાર હું પ્રકારની શોજાથી કાર્ય કરવામાં અજિમાનની પ્રવૃત્તિ થાય એ માટે ને મુનિને શોજા તો અવશ્ય ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે.

ટીકા:—યદુક્તં ॥ વિમૃસાવસિયં જિક્ષ્વ, કમ્મં ધંધશ્ચિક્ષણં ॥ સંતારસાગરે ધોરે, જેણં પન્નહ હુત્તરે ॥ ઇતિ ॥

અર્થ:—જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે શોજામાં વર્તતો જે જિહ્વા તેને ચીકણાં કર્મ ધંધાય છે ને તે કરીને જિહ્વા જે તે શોજાએ કરીને મહાધોર ને હુ:સ્વથી તરાય એવો જે સંતારરૂપી સમુદ્ર તેમાં પડે છે, ઇત્યાદિ શાસ્ત્ર વચન છે.

ટીકા:—નૃપતે રાજા:કકુદં ચિહ્નં રાજાદીનામેવ પ્રાયેણ મહર્જિકાનાં તત્રોપવેશદર્શનાત્ ॥ લોકદાસો જનતોત્પ્રાસનં ચ શબ્દોદોપસમુદાયે જિક્ષોર્યતે: ॥ અહોજિક્ષોપજીવિનો મુંનિતા અપ્યેવંવિધાસનેપૂર્વવિંશતીત્યાદિસેર્પ્યજનવચનશ્રવણાત્ ॥ સ્ફુટતરો લોકમકટઃફહ ગન્ધિકાદૌ સંગ: પરિમદ્દો મદ્ધાધનત્વેન મૂઘાદિતુત્વાત્ ॥ સાતશીલત્વં સુખસાલસત્ત્વં ॥ તદંતરેણ હંસરુતાદિપૂર્ણેષુ સ્પર્શેષુ તથાવિધાસનેષુ યત્વનુચિતતયા સિદ્ધાંત નિપિચ્છેપૂર્વવેશાઽસંજવાત્ ॥

અર્થ:—વંઝી એ ગાદી આદિક આસન રાજાનું ચિહ્ન છે ને

વહુધાએ રાજા આદિક મહર્ષિ લોક તે તેવા આસન ઉપર વેસે એ
 એમ દેખીએ ઠીએ, ને વઢી યતિની લોકમાં હાંસી થાય છે. ન જ
 વ્દનો એ અર્થ છે જે દોષનો સમૂહ એથી થાય છે. લોકની હાંસી
 એમ થાય છે જે અહો ! જીસ માગીને આજીવિકા કરનાર મુંનીત
 માથાવાલા પણ આ પ્રકારના આસન ઉપર વેસે છે ઇત્યાદિ કર્ણ
 સહિત લોકનાં વચન સંજલાય એ હેતુ માટે લોકમાં અતિશય
 પ્રસિદ્ધ ગાદી આદિકનો પરિગ્રહ છે તે મહા ધનપણે સંસારમાં મૂ-
 ર્છાનું કારણ છે ને વઢી સુખકારી જેનો સ્પર્શ છે ને અતિશય કો-
 મલ રૂ આદિક વસ્તુએ જરેલાં સાત શીલપણને જણવનાર એવાં તે
 સિદ્ધાંતમાં મુનિને અઘટિતપણે વેસવાનો નિપેધ કરેલો છે માટે
 ગાદી આદિક આસન તેને વિષે સાધુને વેસવાનો સંજવજ નથી.

ટીકા:-उच्चै रतिशयेन इतिहेतौ एज्यो हेतुज्यो न खलु
 नैव खलु रवधारणे मुमुक्षोर्मोक्षार्थिनो यतेः संगतं युक्तियुक्तं
 गव्दकियासनं उपजोगतयेति शेषः ॥ लोकप्रसिद्धो रूतादि-
 जूतआसनविशेषो गव्दिका ॥ आदिशब्दान्मसूरकसिंहास-
 नादिपरिग्रहः ॥ एतेन यदपि—नाणाद्भिर्जवरतरमित्याद्यागम
 वलेन प्रवचनप्रज्ञावनांगतया यतीनां गव्दिकासिंहासनायास-
 नोपवेशनसमर्थनं तदपि सुखशीलताविलसितं ॥

અર્થ:-મોક્ષના અર્થી યતિને ગાદી આદિક આસન અતિ-
 શય અઘટિતજ છે. ‘ ન જલુ ’ એ અવ્યયનો નિશ્ચયવાચક અર્થ છે,
 માટે યતિને એ પ્રકારના આસનનો ઉપજોગ કરવો તે યુક્તિ યુક્ત
 નિષ્કે નથીજ. ‘ ઉપજોગતયા ’, એટલું પદ ઉપરથી શેષ લેવું. લોક:

मां प्रसिद्ध रू आदि वस्तुए नरेलुं जे आसन विशेष ते गाव
कहीए. आदि शब्दथी मशरूनी तवाइ सिंहासन इत्यादिकुं ग्रहण
करवुं. एणे करीने जे पूर्वे 'नाणाहिउ' इत्यादि आगम वचननुं
वळ सङ्गेने प्रवचननुं प्रजावक अंगपणे यतिने गादी सिंहासन आ-
दिक आसन उपर बेसवानुं प्रतिपक्षीए प्रतिपादन करुं हुं ते सबे
पण सुखशीलीयापणानो विलास ठे.

टीका:-तथाहि॥ किं यतेमर्हार्हगण्डिकायासनोपवेशनमेव
प्रवचनप्रसिद्धसम्यग्ज्ञानादित्रयाजिर्व्यजनं ? न तावदवाच्यः॥
इदानीं तनरूढया निर्गुणस्य कस्यचिदनागमइत्याचार्यादेः सदसि
व्याचिख्यासया महार्हासनोपवेशनेपि प्रवचनप्रजावनाया अ-
नुपपत्तेः प्रत्युत तादृशस्तस्य तथाभूतासनमध्यासीनस्य केनापि
तर्ककर्कशवाग्जह्मिशब्दितारातिकोविदेन प्रतिवादिना क्षिप्तस्य
स हृदय हृदयंगम प्रतिवचनाज्ञावेन महाप्रवचन लाघवा-
पादनात् ॥

अर्थ:-तेज प्रतिपादन करे ठे जे यतिने मोटा मोटा मूखनी
गादी आदिक आसन उपर बेसवुं एज प्रवचननी प्रजावनानुं अंग
के प्रवचनमां प्रसिद्ध एवुं सम्यग् ज्ञान दर्शन चास्त्रि ए ग्रणनो
प्रकाश करवो ए प्रवचननी प्रजावनानुं अंग ठे तेनो उत्तर बोधुं तेमां
प्रथमनो पक्ष ते तो अंगिकार करवा योग्य नथी. केम जे आ काळनी
रुढीए कोइक आचार्य आदिक ते आगमनो अजाण ठेने गुंणरहित
ठे तेने सजामां व्याख्यान कराववानी इछाए मोटा मोटा मूखना
आसन उपर पेसारीए तो पण प्रवचननी प्रजावना तेथी यइ सकती

नयी. उसटो ते पुरुष प्रवचननी सधुता करे ठे. केम जे ते पु
तेवा प्रकारना आसन उपर वेगो ते वखत कोइक आकरी वासी
शस्त्रना प्रहारवते शत्रुना पराजय करवाने पंक्ति एवो तर्कवारी
तिवादी पुरुष ते पराजय पमाके ठे. शायी के पंक्तिना मनने प्र
करे एवो तेथी उत्तर न थाय ए हेतु माटे तेवो पुरुष तो प्रवचन
सधुता करनार ठे.

टीका:—तथाच पठ्यते ॥ गुणै रुचुंगतां याति, नचोयासन
संरिपतः ॥ प्रासादशिखरस्योपि काकः किं गरुमायते ॥

अर्थ:—यली ते उपर साहित्यनो श्लोक आ प्रकारनो कहैगा
ठे जे गुणे करीने मोटापणुं पमायडे. पण उंचा आसन उपर बेगारी
नपी पमाणुं. जेम मोट्टी द्येखीना शिखर उपर कागमो जइने पेगो
पण ते भुं गरु पहीनी पेगो मोटापणानुं काम करी शकरो ? नहि
को. तेम ते पुरुष पण प्रवचननी प्रजावना नहि करी शके.

टीका:—अथ द्वितीयः ॥ तार्क्षित्येव प्रजावनाकल्पना
मृच्छमया प्रयत्यतां किं वृद्धासनाद्याटोपेन मुग्धजनबंधीकरणेन ॥
दृष्टुं च ॥ गुणेषु यतः क्रियतां, किमाटोपैः प्रयोजनं ॥ विकी-
र्ये न पंडाजि, गावः क्षीरविक्रिजिताः ॥

अर्थ:—हेवे बीजो पद्म थंगिकार कंग जे गुणनेविने प्रयत्न
करहुं केम जे ते गुण महिज प्रजावनाकरी कल्पयनानुं मृच्छमया रूपुं
ठे माटे जेमा प्रजावने बंधन करनार एवो मोटा आगनना आगे

તેણે કરીને શું? જે માટે નીતિવચન આ પ્રકારનું છે જે ગુણને વિષે પ્રયત્ન કરવું તેમાં આટોપનું શું પ્રયોજન છે કેમ જે તે ઉપર દૃષ્ટાંત જેમ દૂધ રહિત ગાય તે ઘંટાવતે વેચાતી નથી. ઇટલે જેમ કોઝક ગાય સદાકાલ દૂધ દેતીજ નથી. તે તેનું સારું મૂલ્ય ઉપજાવવા વાસ્તે તેની કોટે ઘણી ઘંટાંત્ર વાંધીને આટોપ કરી પછી તેનું મૂલ્ય સારું ઉપજે નહિ તેમ ગુણ વિના કેવલ મોટા મોટા આસન ઉપર બેઠા તેણે કરીને પ્રવચનની પ્રજાવના થાયજ નહિ.

ટીકાઃ—આગમે ચ શિષ્યોપધ્યાદિન્નિરેવસૂરિનિપયાવિધા-
નાન્નિધાનાત્ ॥ ઉપદેશમાસાયામપિ ॥ નવિ ધમ્મસ્ત જ્ઞઝે-
ત્પત્ર જ્ઞઝકા વૃહદાસનાઘાટોપ ઇતિ વ્યાખ્યાનેન વસ્તુતઃ સિંદા-
સનાઘાસનનિપેધપ્રતિપાદનાત્ ॥ કિંચાપ્રત્યુપેક્ષત્વેનાકલ્પ-
નીયતપાગમનિષિદ્ધૂપ્યપંચકાંતર્વર્તિત્વેન ગદ્ધિકાઘાસનસ્ય
પ્રવચનપ્રજાવનાનંગત્વાત્ ॥

અર્થઃ—આગમે વિષે પણ કહ્યું છે જે શિષ્ય તથા ઉપધિદ્ધ-
ત્યાદિકે કરીનેજ સૂરિને નિપયાનુ વિધાન કહેવાપણું છે ઇટલે સૂરી
આવે ત્યારે શિષ્ય આસન પાથરી આપે, ત્યારે જો સિંદાસન ઉપર પે-
સવાનું હોય તો ઇમ નકહેત. ઉપદેશમાસામાં પણ ‘નવિધમ્મસ્તજ્ઞ-
ઝકા’ એ જગાએ જ્ઞઝકા જે મોટા આસનાદિકનો આટાટોપ ઇમ
વ્યાખ્યાત્ર કરવે કરીને વસ્તુતાએ સિંદાસનાદિ આમનનો નિપેધનું
પ્રતિપાદન દેખાય છે એ હેતુ માટે. વઢી જેની પમિસેદ્ધ ન થઈ
શકે માટે અકલ્પવાપણે આગમમાં નિપેધ કયો જે દૃષ્ય પંચક ॥
હુલે જેની પમિસેદ્ધ થાય માટે દોષયુક્ત જે પાંચ વસ્તુ તેમાં ગા-

दीआदि जे आसन ते गणावेलां ठे माटे तेने प्रवचननी प्रज्ञान
अंगपणुं नथी ए हेतु माटे.

टीका:-यदाह ॥ अप्पन्निहियदूसे तूली उवहाणगं चना
यथा ॥ गंडुवहाणालिंगिणि मसूरए चेव पोत्तमए॥द्वह्विकोप
विवावारनवय अतहया दाढगालीय ॥ दुप्पन्निहियदूसे एयं
वीयं जवे पणगं ॥

अर्थ:-ते शास्त्र वचन आ प्रकारनां ठे जे,

टीका:-अत्रहि तूद्युपधानगब्दिकाप्रावरणपुष्पपटाद-
योऽप्रत्युपेक्ष्यतया यतीनामसंयमहेतुत्वेनानु पादेयतयोपन्यस्ताः
॥जवंतस्तु तूद्युपधान गब्दिकादीन्येव जगवत्सिद्धांतमात्सर्ग्ये
व :हठादविरतमुपजुंजानाःप्रवचनमाहित्यमानयंत उपसन्न्यंत
इत्यहोमहामोहमदिरा मदयति विदुषोपि ॥

अर्थ:-आ शास्त्र वचनने विषे तखाइ, उंशिकां, गादी, र-
जाइ, पुष्पपट इत्यादिकनी पक्खिहण न थाय तथा दुःखे एवाका-
रणथी यतिने असंयमनुं कारण ठे माटे न ग्रहण करवापणे थायां
ठे ने तमोतो तखाइ, थोशिकां, गादी इत्यादिक जगवंतना सिद्धांतनी
साये मत्तर पणेज एटखे विपरीतपणेज हठात्कारे निरंतर उपनोण
करो ठो; तेथी प्रवचननुं मलीनपणुं करता देखाउं ठो माटे अहो
एतो मोटा मोह रुपी मदीरा विद्वानने पण एटखे जाण पुरुषने
पण मद करे ठे.

टीकाः—यदपि राजवर्णीय इत्यागमवचने व्याख्यानादोसि-
हासनोपवेशनोपपादनं तदपि न सचेतसांचतेष्वमत्कारकरं ॥
तथाहि ॥ राजोपनीतसिंहासनोपविष्टा गणधरा व्याख्यांतीति
किं राजोपनीतएव सिंहासनोपविष्टा श्रद्धो राजोपनीतेपि उप-
विष्टा इत्यपि किमु उपविष्टा एव उत्तोपविष्टा श्रपीति चत्वारः पदाः
कपायाद्भव नवदन्निमतव्याघातदङ्गात्तिष्ठते ॥

अर्थः—जे पण राजवर्णीय इत्यादिके आगम घेले करीने व्या-
ख्यानादिकेने विषे सिंहासनने विषे बेसधानुं प्रतिपादन कर्युं ते पण
पंक्तिना चितने समत्कारनुं करनार एवुं नथी. तेज कद्दी देखावे
वे जे राजाए प्राप्त कर्युं जे सिंहासन ते उपर घेवा एवा जे गणधर
ते व्याख्यान करे वे इत्यादि. ए जगाए तने पूवीए जे शुं राजाए
आपेलुं एवुंज सिंहासन ते उपर घेवेला के श्रद्धो राजाए आपेला
सिंहासनने विषे पण घेवेला ने घेवाए जगाए जे अपिशब्द ठेतेपी
धीजा घे विकल्प जे शुं वेठाज के घेवा पण ए चार प्रकारना एह
उत्पन्न भवा, ते जाणे तारा चार कपाय मूर्तिमान उत्पन्न भवा होय
ने शुं ? एम तारा मतने नाश करवामां अतिशे ग्राह्य वे.

टीकाः—॥ तत्र यथायः पदस्तदागणधरन्याय नुस्तारेण ज-
यतामपि राजोपनीतसिंहासनस्थानामेव व्याख्याप्रसंगः ॥
अथ द्वितीयस्तदा राजोपनीते तदन्योपनीतेपीत्ययमर्थ स्त-
त्रापि विकल्पे किं तदन्योपनीते राजव्यतिरिक्तजनोपनीतं
आदोस्योपनीतं ॥

મિત્યાદૌપ્રયોગેપિ ગચ્છિકાદેઃ પ્રવચનપ્રજાવનાં ગત્વસ્યોક્તન્યાયે
 ન નિરસ્તત્વાદ્દેતુરસિદ્ધોવેદિતવ્યઃ॥સ્વપક્ષસાધનં તુ યતીનાં ગ-
 ચ્છિકાયાસન મનુપાદેયં અસંયમહેતુત્વાત્ આધાકર્મિક
 જોજનવદિતિવૃત્તાર્થઃ ॥ ૧૧ ॥

અર્થઃ-વઢી જે ક્યારેક અપવાદ માર્ગે તેમને ગાદી આપી
 કની આજ્ઞા આપી છે, તે પણ ગ્લાનાદિક અવસ્થામાં ગુસ્સવૃત્તિ
 કરીને પુરુષ વિશેષને આશ્રીને કંઠ્યું છે પણ જે તે પ્રકારે ગાદી ત
 હણ કરવાનું નથી, તે ગાદીનો ત્યાગ કરવો એજ યત્તિને ન્યાય છે
 એણે કરીને ગાદી આદિ આસન ગૃહણ કરવું એ પ્રકારનો જે અત
 માન પ્રયોગ કહ્યો હતો તે પણ ગાદી આદિકને પ્રવચન પ્રજાવના
 અંગપણું નથી માટે કહ્યો એ પ્રકારનો ન્યાય તેણે કરીને તેનું સંક
 યવાપણું છે માટે એ હેતુ અસિદ્ધ થયો એમ જાણવું ને પોતાના પ
 રાનું જે અપમાન સાધન તે તો સાધુને ગાદીઆદિક આસન ન પ્રદ
 કરવું. અસંયમનું કારણ છે એ હેતુ માટે; આધાકર્મિક જોજન
 પેટે જેમ આધાકર્મિક જોજન છે તેમ ગાદી આદિ આસનનું પ્રદ
 કરવું તે પણ અસંયમનું કારણ છે. એ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો
 ॥ ૧૧ ॥ ગાદી આદિ આસનના સંબંધનો સાતમો દ્વાર થયો.

ટીકા:-સાંપ્રતં સનામોદ્યારસાવધાચરિતાનિધાનપુરસ્સાર
 રોગપ્રદર્શનેન સાવધાચરિતાદરદ્વારં નિરસ્પન્નાદ્ ॥

અર્થ:-દેવે નામનું કહેવું તેણે સહિત સાવધ આચરીશું

कहेवुं ते पूर्वक तेना दोष देखामवा तेणे करीने सावध आचरणनो
आदर करवा रुप छारनुं खंमन करतासता ग्रंथकार कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

गृहीनियतगच्छागू जिनगृहे धिकारोयतेः प्रदेय-
मशनादि साधुपुयथा तथारंजिभिः ॥ वतादि विधिवा-
रणं सुविहितां तिकेगारिणांगतानुगतिकैरदः कथम
संस्तुतं प्रस्तुतम् ॥ २१ ॥

टीकाः—गतस्य पूर्वप्रस्थितस्य कस्यचित् अनुपश्चाद्गतंग-
मनमन्यस्य यत्तद् गतानुगतं तदेवामस्तीतिगतानुगतिकाः ॥
अस्त्यर्थेऽक्षप्रत्ययस्तद्धितः ॥ अयमर्थः ॥ यथा गङ्गुरिकाः कांचन
दिशं प्रतीत्य कांचिदेकामविकां पुरोगच्छंतीमवलोक्य तदनुमार्गे-
ण पाश्चात्याः सर्वा अपितामनुगच्छंति न मार्गस्य सुगमदुर्गम-
त्वादिकं मृगयंति.

अर्थः—जेम लोकमां गारुरियो प्रवाह कहेवाय ठे तेम चा-
लनार पुरयोए अयुक्त करवा मांरुयुं ठे एम आगल कहेशे, कोश्क
प्रथम चाल्यो ने तेनी पठवाके विचार्या विना बीजानुं जे चालनुं
ते गतानुगतिक कहीए, ने गतानुगत जेमने ठे ते गतानुगतिक
कहीए व्याकरण शास्त्रमां अस्त्यर्थे ए प्रकारना तद्धित सूत्रे करीने
गतानुगतिक एवो प्रयोग सिद्ध थयो तेमां आ परमार्थ ठे जे जेम

गामरनो समूह कोइक दिशनी प्रतिति करीने कोइक एक आंग
चालनार गामरने जोइने तेनी पठवाने मार्गे मार्गे पाठली सर्व गाम
पण जाय ठे पण आ मार्ग सुगम ठे के दुर्गम ठे एम कोइक
विचारती नथी.

टीका:- तथा जिनप्रवचने सुखलोखतया कंचिदेकं प्रवाह
मार्गे गच्छंतं वीक्ष्य तच्छीलतयान्येपि तत्रयाद्यान्याव्यतीमविचा-
रयंतोये तमनुगच्छन्ति ते सांसारपथाजिनंदित्वास्तथोच्यन्ते॥ तैर्ग-
तानुगतिकैर्लोकप्रवाहपतितैर्यत्याजासैः श्रद्धयतत् सकलजन
प्रत्यक्षगृहिनियतगच्छजनादिकं सावध्याचरितं.

अर्थ:- तेमज जिन प्रवचनने विषे सुखनी लाखचपणे को-
इक एकने लोक प्रवाह मार्गे चालतो देखीने तेना जेवा न्याय प्र-
न्यायने न विचारता बीजा केटलाक पुरुष जे तेनी पठवाने घासे
ठे ते संसार मार्गमांज खुशी यणखा ठे ए हेतु माटे ते गामरीक्षा
प्रवाहनी पेठे चालनार कहीए ठीए ते जे गतानुगतिक लोक प्र-
वाहमां पमेखा यतीनो थाजास मात्रवने जणाता ते सिंगधारी पु-
रुषोए आ प्रत्यक्ष जणातु जे गृहस्थने नियमोए पोताना गच्छुं
सेवन करुं इत्यादि सावध आचरण प्रगट करुं ठे.

टीका:- अस्य सावध्याचरितस्यानेकविधस्यापि समुदायरूप
तयैकत्वविवक्षणात् श्रद्धेत्येकवचनं कथमिति हेतुः गर्भप्रकारं
वचनो निपातः केन कुत्सितप्रकारेण असंस्तुतं यतीनामकृत्यतया.

अपरिचितमप्यनुचितमितियावत् प्रस्तुतं प्रारब्ध मादृतमित्यर्थः॥
तेदेव नामग्राहमाह.

टीका:-अनेक प्रकारनुं पण सावध आचरण तेनो. समुदाय
रूपे एकपणुं कहेवानी इवा ठे ए. हेतु. माटे अदस् शब्दनुं एकवचन
कहुं ठे कथं प्रकारनो. आक्षेपगर्जित. एटखे तिरस्कार. सूचना. कर-
नार निपात ठे ते आ जगाए कह्यो ठे. खिगधारीए. शा. प्रकारनुं. आ-
चरण प्रगट कयुं ठे ? तो निंदित प्रकारे एटखे यतिने न करवापणे
जे ठे. ते. अनुचितनो. आदर कयों ठे. एटखो. अर्थ ठे तेनु नाम ग्रहण
करीने. कहे ठे. एटखे. आ वस्तु न करवानी ठे तेनो. आदर. करे ठे
ते वस्तुनुं नाम जे.

टीका:-गृहीथावकोनियतं गच्छांतरपरिहारेणैकतरंगच्छमा-
चार्यप्रतिबद्धयतिसमुदायं जजते परिगृह्णातिस तथा॥ गृहिनियः
तगच्छजाक्त्वेन हि यतीनामिदानीं सर्वजक्त पानादि निरावाधं
निर्वहतीति धिया जवतीतिक्रियापदं यथासंजवमग्राभ्याहार्यं ॥
गृहिनियतगच्छजाक्त्वं च यतीनां तद्गतसकलारंजानुमत्या-
दिना पापसत्त्वप्रसंगेनासंस्तुतं ॥

अर्थ:-गृहस्थने. पोत. पोताना. गछनो अंगीकार करवो बीजा
जमां न. जवुं. इत्यादि अघटीत स्थापन करे ठे एटखे थावक बीजा
नो. त्याग. करीने हरेक. कोइ एक. गच्छ. एटखे आचार्य. प्रतिबद्ध
यतिनो. समुदाय ते. रुपी. गछ. तेने. जजे तेनुं. सेवन. करे ए. प्रका-
उपदेश. करे ठे. कारण के. ज्यारे. गृहस्थ. नियमाये. करी. एक.

गच्छने विषे रहे तेणे करीने निश्चे आ कालना यतिने सर्व रूपा
पानादिक निरावाध प्राप्त थाय, सुखे करी निर्वाह थाय, ए बुद्धि
करीने श्रावकने गच्छनुं अजिधान धरावे ठे. जवति क्रियापदनोक्त
ध्याहार करी ज्यां जेम घटे तेम जोरुवुं ने ज्यारे गृहस्थ एक गच्छने
जजे त्यारे यतिने ते श्रावकोए करेला जे सकळ आरंजतेनी अनु
मोदनादिके करीने पाप लागवानो प्रसंग थाय ठे ते हेतु माटे ए
खिगधारी न करवानुं करे ठे.

टीका:-यदप्युत्पद्यतेहीत्यादिनाऽद्यतनकालोपेक्षया तत्
मर्यनं तदपि न युक्तं तस्यापवादिक तयागमोक्ताधाकर्मादिनि
पपत्यान्नसर्वयानिषिद्धगृह्णिनियतगच्छजनविषयत्वं ॥ नि
षिद्धगृह्णिनियतगच्छजनमंतरेणाधुनातनयतीनां मात्सर्यादिरूप
स्यान्योन्याकृष्टयाकलहः स्यादिति जवतांतदच्युपगमः सचासंग

अर्थ:-बळी खिगधारी प्रत्ये कहे ठे जे तमोए उत्पद्यते
त्यादि वचनने आरंजीने आ कालनी अपेक्षाए साधुनो नि
पाय इत्यादि कारण गृहस्थने पोते पोतानो गच्छ करी राखणुं
निरादन करुं ते पण युक्त नथी केम जे ते तारुं प्रतिपादक वचन
अपवादपणे करीने शास्त्रमां कहेलो जे आधाकर्मादि दोष तेनुं
पपणुं ठे. ए हेतु माटे सर्वया निषेध करेलुं जे गृहस्थने नियमा
एक गच्छमां गृहवापणुं तेनुं ए स्थान ठे बळी तमे करुं जे गृहस्थ
नियमाये एक गच्छमां गद्या विना दासकालना यतीने मागमा
बळी मांदोमांदे एक बीजाने म्मेचाताण करवाची कसेशनी ठाव
थाय ए प्रकारनुं जे तारुं कहेवुं तथा जाणवुं ने अपटुं ठे.

टीका:—कासदोषान्नवनवप्रादुर्भवस्सुविहितदर्शने गुण-
वत्त्वादिबुद्ध्या श्रावकाणां तदंतिकगमनादिना ज्ञयतामिदानीं
प्रत्युत विवक्षितकलहस्याधिक्योपलब्धात् इत्यहोदंदशूकजिया
पलायमानस्य केसरीमुखे निपातः ॥

अर्थ:—केम जे नवा नवा प्रगट थता जे सुविहित तेमने दे-
खीने गुणीपणानी बुद्धिये करीने श्रावक तेमनी पासे गमनादिक
करशे त्यारे तो तमारे आ काळमां पण उखटो अधिक क्लेश थशे
जे अमारा गच्छना श्रावक थइने ए सुविहित पासे केम गया इ-
त्यादि, माटे अहो आतो मोटुं आश्चर्य जेवुं जे तमे अरूप क्लेश
मटारवानुं प्रगट करवा जतांज मोटो क्लेश प्राप्त तमारे थयो माटे
ए न्याय तो ए प्रकारनो थयो जे जेम कोइक सर्पना जयथी नाहो
ते सिंहना मुखमां जइ परयो तेम तमारे थयुं.

टीका:—तथा जिनगृहे देवसदनेऽधिकारः सकलतत्कृत्यचिं-
तननियोगोयतेर्मुनेः श्राद्धानामिदानीं तर्हि तानिरवधानताव्या-
जेन ॥ अस्य चासंस्पतत्वं चैत्यस्वीकारद्वारनिराकरणे प्रागे-
वदर्शितं ॥

अर्थ:—बळी मुनिने जिनमंदिरने विषे अधिकार पटले समस्त
देवमंदिर संबंधी कामकाजनी चिंतानुं जोरुनुं शायी के आ कासमां
श्रावकने देवमंदिर संबंधी चिंता करवामां सावधान नथी इत्यादि
मिप लइने अघटनुं करवा मांरुनुं ठे ते अयुक्त ठे ते चैत्य भंगिकार
करवाना द्वारनुं खंरुन कर्नु तेने विषे प्रथम देखायुं ठे.

કરતાં પણ અતિ મોટું પાપ છે. તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે જે પુણ્ય અજ્ઞાનથી પોતે પાપમાં પર્યો છે તેને વીજો પાપમાં નાંખે છે એવી વીજું શું મોટું પાપ છે ? કેમ જે મુઢ પુરુષ પોતાની સંગાથે ચાપના ને પણ આંધલા કુવામાં નાંખે છે. આગમમાં પણ કહ્યું છે, જે, ૧૬ કારનો વિચાર કરતાં આ કાલના મુનીને સાવચતું આવરણ હતું તે આગમ વિરુદ્ધ છે એ હેતુ માટે અતિશે ઘટતું નથી.

સાવચ ક્રિયા નિષેધનો અષ્ટમહાર સંપૂર્ણ થયો.

ટીકા:—ઈદાર્નીશ્રુતપથાવજ્ઞાહારનિરાસમુપક્રમતે ॥ તત્રચ-
નાનાયિથાઃ શ્રુતાવજ્ઞા જિનાજ્ઞાયાદ્યલિંગિજિરુપકલ્પિતા સ્તથ
પ્રથમ મયોગ્યસ્યાપિસ્વગુરુશિષ્યસ્ય ગચ્છમદ્દાન્મદ્દાજનાપૂજોપસંજ્ઞેન
ધુતરયાવજ્ઞાં પશ્યં સ્તામેવમોદ્દમદ્દિમપ્રદર્શનહારેણનિરાકુર્વજ્ઞાહૃ ॥

અર્થ:—એ સિદ્ધાંત માર્ગની અવજ્ઞા પદસે અપમાન તે
હાનું મંડળ આપે છે તેમાં નાના પ્રકારની સિદ્ધાંત માર્ગની અ-
વજ્ઞા જિન જગવંતની આજ્ઞાથી રહિત એવા લિંગધારી લોકોએ કહ્યી
છે તેમાં પ્રથમ પોતે પણ અયોગ્ય અને પોતાના સરખો અયોગ્ય છે
ગુરુ જેનો એવો જે ને શિષ્ય ને ગચ્છના આમદ્દથી મદ્દાજન સંયધિ
પોતાને પૂજાર્ની પ્રાપ્તિ થાય એ હેતુ માટે મિદ્ધાંત માર્ગની અજ્ઞા
છે છે. તેને જોતાં જે પ્રયત્નકારને, એનો મોટા મોદ્દનો મદ્દિમાન છે. ૧
મદ્દાજનું દેવાગનાર હોય કરીને તે મિદ્ધાંતની અવજ્ઞાનું મંડળ ॥
મદ્દા દત્તા કદ્દે છે.

॥ मूल काव्यम् ॥

निर्वाहार्थिनमुज्जितं गुणलवैरज्ञातशीलान्वयं, तादृ-
ग्वंशजतद्गुणेन गुरुणा स्वार्थाय मुनीकृतम् ॥ यद्वि-
ख्यातगुणान्वयाद्यपि जना लभोग्रगच्छग्रहा, देवेभ्योऽ-
धिकमर्चयन्ति महतो मोदस्य तज्जृजिनतम् ॥ १३ ॥

टीकाः--निर्वाहार्थिनं केवलं उदरचरणप्रयोजनं नप सं-
सारनिस्तारकांक्षिणं, उज्जितं हीनं गुणलवैः क्षमादिष्वेतेष्वपि ॥
प्रव्रज्यायोग्यो हि पुरुषः क्षमादि गुणवान् जवति ॥ यदुक्तं ॥
यवज्जाय जोग्गा, आरियदेसंमि जे समुप्पन्ना ॥ जाइकुले हि विस्तिठा
तद्द खीणप्पायकम्ममला ॥ एवं पयइए शिपयवगयसंसारनिगुणं
सहावा ॥ ततोअ तविरत्तापयणुकसायप्पहासाय.

अर्थः--जे आ प्रकारनो शिश्य केवल उदर चरणानुं ज जेने
प्रयोजन ठे एवो पण संसरनो निस्तार करवानी जेने इछा नयी एवोन
बळी क्षमादि गुणनो लेश करीने पण रहित ठे एवोने प्रव्रज्या योग्य
जे पुरुष ते तो क्षमादि गुणवाळो जोइए, जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे
जे, जे आर्य देशमां उत्पन्न भयो होय ने जाति तथा कुल ए वे सारां
होय तथा जेनो कर्ममल बहुधानाश पामेखो होय ने जेणे संसारनो
गुण रहित स्वभाव जाण्यो ठे ने जेना कपाय थोडा यएसा एवा
गुणवाळो पुरुष दीक्षाने योग्य ठे.

टीका:-अयंतु क्षमायंशेनापि त्यक्तः ॥ तथा शीलं स्वज्ञावः
सकृत्तंच ॥ अन्वयश्च कुलं शीलंचान्वयश्चेति छंदः ॥ ततश्चाज्ञा-
तावविदितौशीलान्वयौ यस्य स तथा तं ॥ परीक्षितशीलकुलस्य
हि प्रवज्यादानं शास्त्रेऽज्ञिहितं ॥ अविदितस्वज्ञावोद्दिकपाय
दुष्टादिः क्वचिदपराधे गुर्वादिना शिक्षितस्तमपि जिघांसति ॥

अर्थ:-ने आतो क्षमादि गुणना अंशे करीने पण रहित ठे,
वळी शील कहेतां स्वज्ञाव तथा शील कहेतां स्वज्ञाव तथा शील
कहेतां सारु वृत्तांत तथा अन्वय कहेतां कुल ॥ शीलने अन्वय ए
वे पदनो छंद समास करवो त्यारपणी नयी जाण्युं शीलकुल ते
जेनुं एवो शिष्य ठे, शास्त्रने विषे कछुं ठे जे शील कुलनी परीक्षा
करीने गुर्वादिक अपराध थये सते शिक्षा देता रेते गुरुने पण मा-
खाने इच्छे माटे.

टीका:-एवमज्ञातवृत्तोपि तस्करादिः प्रवृजितस्तच्छीलत्वा-
स्तेन्यादिकं कदाचिदाचरन् गच्छमपि तुलायामारोपयति ॥ तथाऽ
विदितमुखोदीक्षितः कथमपि कर्मोदयादीक्षां जीह्वासुनिरेकु-
शतया जहात्येव ॥ कुलीनस्तुकदाचिदकार्यं चिकीर्षुरपि कौशिन्य-
सततगुरुशिक्षानिविमुनिगमनियमो न करोत्येव.

अर्थ:-ए प्रकारे नयी जाण्युं वृत्तांत ते जेनुं एवा जे गुरु
ने पण कदापि चोर होय ने तसे दीक्षा सोधी होय त्याने तेन चोरी
खानो स्वज्ञाव होय ए हेतु माटे कदापि कोइक चोरी आदि कं

करीने वधागच्छने पण शूलीने विषे आरोपण करावे वळी जेन् कुल जाण्युं नयी. ते पण कोइक कर्मना उदय थकी दीक्षाने त्याग करवा इच्छे तो निरंकुशपणे दीक्षानो त्याग करीज दे, ने कुलवान तो व्यारेक न करवानुं काम करवाने इच्छे तो पण एने विषे कुलीनपणुं रहुं ठे ए हेतु माटे निरंतर गुरूनी शिक्षारुपी आकरी वेचीवने बंधायो ठे माटे न करवानुं काम करी शकेज नही.

टीका:-यदुक्तं ॥ अपि निर्गतुमनसः, प्रव्रज्यामंदिराघ्नरान् ॥
रुणद्धि पुरतः स्थाप्युर्गलेव कुलीनता जइविदुनिग्गयजावो तद्-
विदु ररि कज्जाए सयन्नोहिं ॥ वंसकुमंगीच्छिन्नोवि वेणुत्त
पावए न माहिं.

अर्थ:-जे माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे दिक्षारुपी मं-
दिरयी नीकलवाने इच्छता पुरुषोने पण बंधननी पेठे कुलीनपणुं जे
ते आगळ आगळ आवीने रोके ठे.

टीका:-मुंकीकृतं दीक्षितं ॥ गुरुणा आचार्येण ॥ तादृशं विने-
यवंशसमे धंशे जातः स तथा अज्ञातकुलोद्भव इत्यर्थः ॥ तथा ते
तत्सजातीयविनेयतुल्या गुणाः निःशीलतादयो धर्मा यस्य स तथा
ततः कर्मधारपसमासकरणेन गुरुशिष्ययोर्वंश गुणात्वं तसा-
जात्यं व्यनक्ति ॥ तादृशो हि तादृश मेव मुंक्ष्यते ॥ समानशील
व्यसनेषु सख्यमिति वचनात्.

अर्थ:-ते प्रकारनी दिक्षा, ते प्रकारना गुरु आपे ठे. शिष्यः

ની સમાન વંશને વિષે થયેલા ગુરુ અજ્ઞાણના કુલમાં થયેલો પદ
અર્થ છે. વળી એ ગુરુ શિષ્યને તુલ્ય ગુણવાલો છે એટલે શિષ્યની
ઠેજ શીલરહિત જેના ધર્મ છે એવો, ત્યારપછી તાદક્વંશજ ને તદ્ગુણ
વે પદનો કર્મ ધાર્ય સમાસ કરવો તેણે કરીને એ ગુરુના શિષ્ય
વંશને ગુણ એ વેનું અતિશે સજાતિપણું એટલે સરસ્વાપણું પ્રગટ કર
દેવાનું છે જે, તેવો ગુરુજ તેવા શિષ્યને મુકે કેમ જે જેના ગુણ તથા
આચરણ સરસ્વાં હોય તેનજ મિત્રપણું થાય છે એમ નીતિ શાસ્ત્ર
વચન છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:-સ્વાર્થાય સ્વપ્રયોજનાય સ્વશરીરશુશ્રૂષાદિદેતવે નનુ
સંસારદુઃખેષ્યો મોચયિતું તમેવંવિધં યદર્ચયંતિ મુલયજધુસૃણ
ઘનસારાદિના વસ્ત્રાદિનાચ સતતં પૂજયંતિ અધિકમિતિ ક્રિયા-
વિદોપણં અતિરિક્તં દેવેષ્યોપિ જનાઃ શ્રાવકલોકાઃ ॥ નનુ તેપિ તં
પૂજયંતસ્તાદ્ગુણાં એવ જીવિષ્યંતીત્યતથાહ ॥ વિશ્વાતગુણાન્વયા
અપિ જગતીપ્રતીતગાંત્રીર્ણદાર્ય કુમાદિગુણમદાકુલાઅપિ ॥
આસતાંતદિતર इत्यपि शब्दार्थः ॥

અર્થ:-પોતાના શરીરની સેવા કરાવવી इत्यादि જે પોતાનો
સ્વાર્થ તેને અર્થે તે શિષ્યને મુકે છે પણ સંસારના દુઃખ થકી શુ-
કાવવાને નથી મુક્તા એ પ્રકારના મુકેલા કેવલ સિંગધારી ગુરુને
શ્રાવક લોકો મહાયાગરુ, કેશર, ચંદન, કુંકમ આદિક વસ્તુ વધે
તથા વસ્ત્રાદિક, કરીને નિરંતર તેમને પૂજે છે; દેવ થકી પણ અધિક
પૂજે છે, ત્યારે આશંકા કરી કહે છે જે તે શ્રાવક પણ તેવા ગુરુને
પૂજે છે માટે તે પણ તેવા દુશે ? તો તે જગાળ વિશેષણ માપે છે જે

“ વિહ્યાત ગુણવંશઃપિ ” એટલે જગતમાં ગંજીરપણું તથા ઝડારપણું તથા મોટું કુલ, ક્રમાદિગુણ એ સર્વે જેમનો પ્રસિદ્ધ છે, એવા સારા શ્રાવક પણ ગચ્છરૂપિ ગલ ધંધને કરીને તેમને પૂજે છે તો વીજા સામાન્ય શ્રાવક પૂજે છે તેમાં શું કહેવું એ પ્રકારે અપિશબ્દનો અર્થ છે.

ટીકા:-કસ્માદેવ મિત્યતથાહ ॥ લમ્નોમગચ્છમ્હા ઇતિદેતુ ગર્જવિશેષણ ॥ લમ્નશ્ચેતસિ નિવિષ્ટઽમ્નોદ્દોગઞ્ચપ્રતિયંધોયેપાં તે તથા ॥ જવતુ નિર્ગુણો વા ગુણીધાયં કિં નોઽન્યાચિંતયા ॥ ગુરુ જિરયમસ્માકં પ્રદર્શિતઃ તથા અસ્મદ્દંશ્યે સ્વયંગુરુત્વેનાનૈનદાસ્પામ ઇતિવિદિતસ્વસ્વગચ્છગોચરમનોજિનિવેશાદિત્યર્થઃ ॥

અર્થ:-શા દેતુ માટે તેમને પૂજે છે ત્યાં વિશેષણ આપે છે જે શ્રાવક કેવા છે તો “ લમ્નોમગચ્છમ્હા ” એ વિશેષણ દેતુ ગર્જિત છે જેમના ચિત્તમાં આકરો (દૃઢ) ગચ્છનો પ્રતિબંધ છે એટલે શ્રાવક પણ જાણે છે જે આપણો ગુરુ ગુણી હો અથવા ગુણરહિત હો, આપણે પનો વિચાર ન કરવો મોટા પુરુષ ગુરુ આ આપણને દેગ્યાવો છે, બહી આપણા વંશમાં થણા સર્વ પુરુષો આ પુરુષ ગુરુપણે દેવાઓ છે આપણ કાંઈ તે કરતાં પરિક્ષા કરવામાં શક્તા નથી એ દેતુ માટે તેમની પરિપાટીનો અનુસાર કરીને આ ગુરુનો ત્યાગ ન કરવો જેવો તેવો પણ એ આપણો ગુરુ છે. એ પ્રકારે પોતાના ગઠ સંધર્ષી મોટા આમદ્ વળે ગળાયા છે એ દેતુ માટે તે સિંગધારીને પૂજે છે

ટીકા:-અથ વિદુરાણામપિ તેષાંતાદૃક્ ચેતોનિવંધેકોદેતુ મિત્યતથાહ ॥ મદ્તોઽતિ પ્રયસસ્ય મોદ્સ્ય મિપ્યાજિનિવેશાસ્પા

तदिति तादृगस्यापि तथाविधाज्यर्चनादिकं जृजितं लीलायितं
॥ तथाहि ॥ नगुरुपदर्शितत्वं निर्गुणेपि तन्निष्पद्यर्चनादि नि-
बन्धनं ॥ यदिहिगुरुःस्वाजन्यादिना निमित्तेन निर्गुणमपिशिष्यं
मोहादगुरुतया दर्शयति नेतावता सो बहुमान मर्हति विवेकिनां ॥
गुणानामेव बहुमानहेतुत्वात् ॥ ते चेत्तत्र नसन्ति तदा किं नि-
फलेन गुरुपदर्शितेन ॥

अर्थः-हवे जाणता एवाय पण श्रावकने ते प्रकारनो चित
गढनो आग्रह रहे ठे तेनुं शुं कारण ठे ? तो ए जगाए उत्तर क
ठे जे ते प्रकारना जाण पुरुषोने ते प्रकारना लिंगधारीश्रोनुं पूज
करवुं ए सर्व मोहनी लीला ठे. एटले ए सर्व मिथ्याजि निवेश
प्रगटपणुं ठे. तेज देखामे ठे जे गुण रहित शिष्यने विपे पूजादि
जे करवानुं ते गुरुनुं देखामेखुं न जाणवुं. केम जे गुरु थइने आपो
तानो शिष्य ठे इत्यादिक कारणे पण निर्गुण शिष्यने गुरुपणे देखामे
तोपण ए शिष्य बहुमानपणाने न पामे केम जे विवेकीआ योनी
मध्ये गुणनुंज बहुमानपणुं ठे ए हेतुं माटे जो ते गुण ते शिष्यमां
नथी तो निष्फल एवं गुरुनुं देखामेखुं तेणे करी शुं ? कांइ नहि.

टीकाः-यष्टुकं ॥ गौरववीजं शिष्ये, गुणाः सतांन गुरुदर्शित-
त्वं यत् ॥ गुरुदिष्टमप्यसत्त्वा ह्योकायतमतमगौरव्यं ॥ तथा स्व-
वंशजाज्युपगमस्यापि निर्गुणगुरुबहुमानहेतुत्वे लक्ष्मीप्राप्ता-
वपि नृणां स्वकुलक्रमागतदारिद्र्यादरे परित्यागप्रसंगात्त चैवं
लोके उपलभ्यते ॥

॥ યદુક્તં ॥

સુગુરુપ્રાપ્તૌ કુગુરું ક્રમાનુપક્તમપિ જહતિ ધીમંતઃ ॥ ચિર
પરિચિત્તમપિનોક્ષતિ નિધિલાજે કોનુ દૌર્ગત્યં ॥ અતએવ સિદ્ધાંતે
ગુરુગુણ હીનસ્ય ગુરોરગુરુત્વેન યતીનામ પ્યંગારમર્દક શિષ્યા-
ણામિવ સત્કુરુગઢાંતરસંક્રમણેન તત્પરિત્યાગઃ પ્રત્યયાદિ ॥

અર્થઃ—જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે શિષ્યને વિષે ગુણ છે તે
જ સત્પુરુષને ગૌરવપણાનું કારણ છે. પણ ગુરુનું દેશ્વાનુભૂતિ તે કાંઈ ગૌ-
રવપણાનું કારણ નથી. જેમ ગુરુ દેશ્વાનુભૂતિ હોય તોપણ નાસ્તિકનો
મત અસત્ છે માટે ગૌરવ કરવા યોગ્ય નથી. તેમને નિર્ગુણ શિષ્ય
પણ માનવા યોગ્ય નથી. વઢી આપણા વંશમાં થયેલા સર્વે વૃદ્ધોએ
નિર્ગુણ શિષ્યને ગુરુપણે માન્યા માટે આપણે પણ માનવા, વધુમાં
કરવું. ત્યાગ ન કરવો. એમ જો માનતા હોતો સ્વદેશીની પ્રાપ્તિ થાય
તોપણ પુરુષને પોતાની કુલ પરંપરાથી વાલ્યું આવતું જે દારિદ્ર્યપણું
હત્યાદિકનો પણ ત્યાગ ન કરવો જોઈએ. તે તો ત્યાગ કરો એ માટે
આ નિર્ગુણ ગુરુ શિષ્યનો કેમ ત્યાગ કરતા નથી. જગતમાં પણ સ્વ-
દેશી મળે તો દલદર રાખવાનું જણાતું નથી. તે છૌકીક શાસ્ત્રનું
વચન જે સુગુરુની પ્રાપ્તિ થયે તો કોણ બુદ્ધિમાન પુરુષ પરંપરાથી
વાલ્યો આવતો જે કુગુરુ તેનો ત્યાગ ન કરે. દ્રષ્ટાંત જેમ નિધની
પ્રાપ્તિ થયે તો ઘણા કાઢથી પરિચય કરેલું એવું પણ દારિદ્ર્યપણું
તેનો કોણ ત્યાગ ન કરે ? એજ કારણ માટે સિદ્ધાંતમાં પણ ગુરુ
ગુણ રહિત જે ગુરુ તેનો અગુરુપણે ત્યાગ કરવાનું પ્રતિપાદન કર્યું છે.
જેમ અંગાર મર્દકના શિષ્ય સાધુએ અંગાર મર્દક ગુરુનો ત્યાગ કરીને
સારા ગુરુ જે ગઢમાં છે તે ગઢમાં પ્રવેશ કર્યો તેમ.

ટીકા:-યદાહ ॥ ગુરુગુણ રહિશ્યો ય ગુરુ ન ગુરુ વિદિતા
 ગમોય તસ્મિન્નો ॥ અન્નત્યસંકમેણં નન્ન ગંગાગિતાણેપિ ॥ લોકો
 કાશ્યપ્યાહુઃ ॥ ગુરોરપ્યવલિપ્તસ્ય, કાર્યાકાર્ય મજાનતઃ ॥ ઉત્પયં
 પ્રતિપન્નસ્ય, પરિત્યાગો વિધીયતે ॥ તતશ્રવં સ્થિતં યન્નિર્ગુણેપિ
 ગુરુભાષ્યુપગમેનાચ્યર્ચના નિસંધિ. સમદામોદ્દમહિમેતિવૃત્તાર્થઃ ॥

અર્થ:-જે કારણ માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે લોકો
 શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું છે જે જે ગુરુ અહંકારી હોય ને આ કરવા યોગ્ય
 આ ન કરવા યોગ્ય એવું ન જાણતા હોય ને ઝનમાર્ગે ચાલતા હોય
 તે ગુરુનો સર્વ પ્રકારે ત્યાગ કરવો. તે હેતુ એમ સિદ્ધાંત થયો કે
 ગુણને વિષે પણ જે ગુરુણું માનીને પૂજનાદિક કરવું તે મોટા મો-
 હનો મહિમા છે એ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો. ॥ ૧૩ ॥

ટીકા:-એતર્હિ ગચ્છ મુદ્ગામુદ્ગિતતયા લોકાનાં સદ્ગુણપ્રતિ-
 પત્યાદિના શ્રુતાવજ્ઞામી ક્રમાણઃ સવિપાદમાહ ॥

અર્થ:-હવે ગુઠરૂપી વંધને કરીને વાંધેલા લોકોને સારા બ-
 મની પ્રાપ્તિ નથી થતી એ હેતુ માટે સિદ્ધાંતનું અપમાન જોતાં સંતો
 અંથકાર સ્વેદ સહિત કહે છે.

॥ મૂલ કાવ્યમ્ ॥

દુઃપ્રાપા ગુરુકર્મસંચયવતાં સધ્ધર્મબુદ્ધિર્નૃણાં, જાતા-
યામપિ દુર્લ્લજઃ શુભગુરુઃ પ્રાપ્તસપુણ્યેન ચેત્ ॥ કર્તું ન
સ્વહિતં તથાપ્યલમમી ગચ્છસ્થિતિવ્યાહતાઃ, કં ધ્રૂમઃ
કમિદાશ્રયેમહિ કમારાધ્યેમ કિં કુર્મહે ॥ ૧૪ ॥

ટીકા:—દુઃપ્રાપા દુર્લ્લજા સધ્ધર્મબુદ્ધિર્નગવત્ પ્રણીતનિરુપ-
ચરિતધર્મજિષ્ટૃકા ॥ અથ પારમેશ્વરસ્ય સર્વસ્યાપિ શોભનત્વા
વિશેષાત્ કિં સદિતિ વિશેષણેનેતિચેત્ ન તસ્યાપીદાનીં કાલદો-
ષાદનુશ્રોતઃ પ્રતિશ્રોતોરુપત્વેનઘૈ વિધ્યદર્શનાત્ ॥

અર્થ:—જે સારા ધર્મને વિષે બુદ્ધિ થવી તે દુર્લ્લજ છે, પદલે
તીર્થંકરે, ઉપચાર રહિત કહેલો જે ધર્મ તેની ગ્રહણ કરવાની જે ઇચ્છા
તે દુર્લ્લજ છે. આ ગંકા કરે છે જે પરમેશ્વરે કહેલો જે તે સર્વે સા-
રો જ છે તેમાં કોઈ ઊંઘો વધારે નથી, માટે સત્ એ પ્રકારનું ધર્મનું
વિશેષણ કહેવાનું શું પ્રયોજન છે ! ઉત્તર:—એ પ્રકારે તમારે આશંકા
ન કરવી કેમ જે આ કાલના દોષથી ધર્મનું જે પ્રકારે દેખવું થાય
છે એક તો અનુશ્રોતપણે ન બીજું પ્રતિશ્રોતપણે ॥

ટીકા:—તથાહિ ॥ વિષયકુમાર્ગદ્રવ્યક્રિયાનુકૂલ્યે સુખ-
શીલજનૈઃ સિદ્ધાંતનિરપેક્ષચ્છંદમતિપ્રરુપિતો ઘટુજનપ્રવૃત્તિ
ગોચરઃપંથા અનુશ્રોત- ॥ અયમર્થઃ ॥ અનુપયેનહિ ગચ્છતઃ

पुरुषस्य नदीश्रोतः सुगमं सागरगामिच जवति ॥ एवमयमि
 प्रकृतो मार्गः सुकरत्वात् संसारप्रापकत्वाच्च तयोच्यते श्रुतो
 सकलयुक्त्युपपन्नः स्वयंजगवत्प्रज्ञापितः प्रेक्षावत्प्रवृत्ति
 विषयस्तु प्रतिश्रोतः ॥ एतदुक्तं जवति प्रतिपयेन प्रतिष्ठा
 नस्य हि नदीश्रोतो दुर्गमं पारप्रापकं च जायते एवमयमि
 पंथा दुःकरत्वासंसारतारकत्वाच्चैवमभिधीयते ॥

अर्थः—तेज अनुश्रोत, प्रतिश्रोतपणुं देखाने ठे. जे नि
 तथा कुमार्ग तथा डव्यक्रिया तेमनुं अनुकूलपणुं सते जे सुखदी
 लीया लोकोए सिद्धांतनी अपेक्षाए रहित पोतानी इच्छामां आते
 तेम प्ररूपणा करेलो जेमां घणा लोकनी प्रवृत्ति थाय ठे एवो जे
 मार्ग तेने अनुश्रोत मार्ग कहिए. आ परमार्थ ठे. जे प्रवाहने अ
 नुसरीने चाखनार पुरुषने नदीनो प्रवाह सुगम ठे ने समुद्र प्रले
 जवानुं पण थाय ठे. एम आ लोक प्रवाह मार्ग पण संसार समुद्रने
 पमारनार ठे सुगम ठे माटे तेम कहिए ठीए. ने शास्त्रमां कहेली
 सकल जुक्तिउं तेणे सहित पोते जगवते कहेलो ने जे मार्गे बुद्धिमंत
 चाले ठे ते प्रतिश्रोत मार्ग कहिए. ए कह्युं ठे जे सामा मार्गे चाख
 ताने षटले सामे पुर चाखनार नदीनो मार्ग दुर्गम ठे. दुखे जवाप
 एवो ठे केम जे ते मार्ग पार पमाने एवो ठे. एम आ मार्ग पण सं
 सारने तारनार ठे माटे दुःखकर ठे तेथी ए मार्गने प्रतिश्रोत
 कहिए ठीए.

टीकाः—यदुक्तं ॥ अणुसोयपट्टिए बहुजणं मिपनिसोयल-
 धसकखेणं ॥ पनिसोयमेव अप्पादायवो होउ कोसणा॥ अणुसोय

સુહો લોગો પન્નિસોઝં ગ્રાસવો સુવિહિયાણં ॥ અણુસોઝં સંસારો .
પન્નિસોઝં તસ્સ ઉત્તારો ॥ અગ્રાસવદ્વિહિંદ્રિયજયાદિરુપપર-
માર્થપેશલઃ કાયવાહઃમનોવ્યાપારઃ વહુજનપ્રવૃત્તિ વિપયત્વા-
દનુશ્રોતસપ્વસર્મત્વમિ ચેત્ત્ન વિકલ્પાસહત્વાત્ ॥ તથાહિ ॥
કિં વહુજનપ્રવૃત્તિગોચરમાત્રં સર્મનિવંધનં આહો સિદ્ધાં-
તોક્ત્વં ॥

અર્થ:-જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે એ ગાયમાં આ-
સવ એ પ્રકારનું પદ છે તેનો અર્થ હિંદ્રિયોનું જિતવું હિયાદિરુપનો છે.
પરમાર્થ કરવામાં ચતુર એવો જે શરીર વાણીને મન તેમનો જે વ્યા-
પાર તેમાં વહુજનની પ્રવૃત્તિ થાય છે. માટે અનુશ્રોત એજ સર્મ છે
એમ જોતું કહેતો હોય તો તે ન કહેવું. કેમ જે એમાં વિકલ્પ છે તેનું
સહન થાય એમ નથી. તેજ વિકલ્પ કહી દેવાને છે જે વહુજનની
પ્રવૃત્તિ જે માર્ગમાં થાય તે શું સારા ધર્મનું નિવંધન છે. એટલે કા-
રણ છે, કે સિદ્ધાંતમાં કહ્યા પ્રમાણે કરવું એ સારા ધર્મનું નિવંધન છે.
એટલે સારો ધર્મ છે.

ટીકા:-ન તાવદાદ્યઃ ॥ વહુજનપ્રવૃત્તિગોચરત્વસ્ય સર્મ
નિવંધનત્વાદ્યુપગમે લૌકિકધર્મસ્યેવ સર્મત્વપ્રસંગાત્તસ્યે .
વહુદાર્ની પાર્થિવાદિપુરુષસિદ્ધપ્રવૃત્તિવિપયત્વાત્ ॥ અથ તસ્ય .
પાર્થિવાદિપ્રવૃત્તિવિપયત્વેપિ જગત્ત્વ દિનેયાપ્રવૃત્તિ તત્ત્વેન ન .
સર્મત્વમસ્યતુ જગત્ત્વ દિનેયાપ્રવૃત્તિ તત્ત્વેન તત્ત્વમિતિચેત્ ન ॥

અર્થ:-તેમાં પહેલો પદ માનવા યોગ્ય. નથી, કેમજે જેમાં

વહુ જનની પ્રવૃત્તિ થાય તેણે કરીને જણાતો જે ધર્મ તે જો સ
પણ શ્રંગિકાર કરીએ તો લોકિક ધર્મને પણ સદ્ધર્મપણની પ્ર
થવાનો પ્રસંગ આવશે કેમ જે તે લોકિક ધર્મને વિષે શ્રા કા
મોટા મોટા રાજા આદિ પુરુષ મધ્યે સિંહ સમાન પુરુષ તેમની
વૃત્તિ દેખાય છે. માટે ને વહી તારે એમ કહેવું હોય જે તે લો
ધર્મમાં રાજાદિ પ્રવૃત્તિલા છે પણ જગવંતના શિષ્ય પ્રવર્તેલા ન
માટે એને સદ્ધર્મપણું નથી ને શ્રા ધર્મ તો જગવંતના શિષ્યોએ
હેલો છે એ હેતુ માટે સદ્ધર્મ છે એમ તારે જો કહેવું હોય તો તે ન કહે

ટીકા:-વહુજનપ્રવૃત્તિવિષયત્વેન સદ્ધર્મત્વે પ્રતિજ્ઞાયાથ-
નિષ્પ્રસંગેન તજ્ઞહતો જવતોહેતુદ્દાન્યોપપન્નેઃ ॥ કિંચ જવતુ
જગવદ્ધિનેયપ્રણીતત્વેનાસ્ય તત્ત્વં તથાપિ જગવદ્ધિનેયત્વમેવક-
થમેપા મનુશ્રોતપ્રણેત્રાણાં ॥ કિં જગવન્મુક્તીકૃતત્વેન તદાજ્ઞા
કારિત્વેનવા ॥

અર્થ:-કેમ જે વહુ લોકની જે પ્રવૃત્તિ તેણે કરીને જણા
એ ધર્મ છે એ હેતુ માટે એને સદ્ધર્મપણે પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક સ્થાપન ક
નારને અનિષ્ટની પ્રાપ્તિ થાય છે. એટલે સદ્ધર્મ એને કહેવાયજ નહિ
ને જો તું એમ કહીશ કે હું વહુ લોકની પ્રવૃત્તિને સદ્ધર્મ કહેતો
નથી તો તારા હેતુની હાનિ થશે. એટલે તારો હેતુ ઓટો થશે. ને
વહી તું કહું તું જે જગવંતના શિષ્યોએ કહેલો છે માટે એને સદ્ધર્મ
પણું છે તો ત્યાં તુંને પૂઠીએ ઠીએ જે લોક પ્રવાહ જે અનુશ્રોત માર્ગ
તેના કહેનાર લિંગધારીએ જગવંતના શિષ્યપણુંજ ક્યાં છે. ને જો તું
કહીશ કે તેમને જગવંતના શિષ્યપણું છે તો ત્યાં તેને પૂઠીએ ઠીએ

। तेमने जगवंते पोते मुंड्या ठे तेणे करीने शिष्यपणुं ठे के तेमनी प्राज्ञा पालवे करीने शिष्यपणुं ठे.

टीकाः—न तावदाद्यः ॥ जगवन्मुंकीकृतत्वेन तद्धिनेयत्वे-
जमाख्यादीनामपि तद्धिनेयत्वप्राप्तेः ॥ अथ जमाख्यादीनां त-
द्धिनेयत्वं सकलभूतलप्रतीतमशक्यापहवमिति चेन्न ॥ तेषां
निहूनवत्त्वेन सिद्धांति तद्धिनेयाज्ञासत्त्व प्रसाधनात् ॥

अर्थः—तेमां प्रथमनो पद अंगिकार करवा योग्य नथी, केम
जे जगवंते मुंन कर्युं तेणे करीने जो जगवंतना शिष्यपणुं होय
तो ज माली आदिकने पण जगवंतना शिष्यपणानी प्राप्ति यक्षे नें
वळी तुं कहीश के जमाली आदिकने जगवंतनुं शिष्यपणुं ठे ते
सकळ जगत्मां प्रसिद्ध ठे ते तमारुं ढांक्युं ढंकाशे नहि तो एम
तारे न कहेवुं. केम जे ते जमाली आदिकने तो निहवपणे सिद्धां-
तने विषे जगवंतना शिष्यपणानो आज्ञास मात्रज प्रतिपादन कर्यो
ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—नापि द्वितीयः ॥ जगवदागमात्यंत विरुद्ध चैत्यवा-
सादि प्रज्ञाप्यतमेव कदर्थयतां कथं तेषां तदाज्ञाकारित्वं तथाच
कथं तद्धिनेयत्वं ॥

॥ तदुक्तं ॥

गंजीरमिणं वासातप्रत्तांमोचितं हृकंयंत्यतां ॥ तंचैवं यमहं

ता; अयमन्त्रंता न या एंति ॥ नहिलोकेपि सत्पितृविरुद्धमाचरत-
स्तदाज्ञामप्यकुर्वतः पुत्रस्यापि वस्तुतः पुत्रत्वं नाम ॥
॥ तस्मात्तद्भिनेयाज्ञासास्तेऽतस्तत्प्रणीतत्वेनोत्सूत्रत्वान्नवाजिनंदि
बहुजनप्रवृत्तिविषयत्वेप्यऽनुश्रोत सद्धर्मत्वमेव ॥ अथ द्वितीयः
तदेवमेतत् प्रतिश्रोत स अएवतुजगवत् प्रज्ञासत्तिद्धांतो
कत्वेन कतिपयमहासत्वप्रवृत्तिगोचरेत्वेपि सद्धर्मत्वात् ॥ अतो-
नुश्रोतसो व्यवठेदे न प्रतिश्रोतःसंगृहीतुंसदिति विशेषणं वि-
धीयमानं नविवादपदबीमधिरोहति॥

अर्थः-बीजो पक्ष पण अंगिकार करवा योग्य नथी केम जे
जगवंतनी आज्ञाथी अत्यंत विरुद्ध एवो चैत्यवास आदिक स्थापने
करीने ते जगवंतनी कदर्थना करनारा एवा ते लिंगधारीश्रोने जग-
वंतनी आज्ञानुं करवापणुं कयांथी होय ने वळी जगवंतना शिष्य-
पणुं कयांथी होय. ते वात शास्त्रमां कही ठे जे लोकने विपे पण
सारा पिताए जे कहेलुं तेथी विरुद्ध एटले जलहुं आचरण करे तो
एवो पुत्र एटले पितानी आज्ञाने अंशमात्र पण न करतो एवा पु-
त्रने पण वस्तुताए पुत्रपणुं नथीज. ते हेतु माटे ते जगवंतना शिष्य
कहेवाय ठे ते तो केवल आज्ञास मात्र ठे माटे तेमनुं जे कहेलुं तेने
उत्सूत्रपणुं ठे ते हेतु माटे ' जवाजिनंदि ' एटले संसारमांज आ-
नंद मानता घणा लोक तेमनी प्रवृत्ति ए मार्गमां ठे तोपण अनुश्रोत
मार्गनो त्याग करीने प्रतिश्रोत मार्गनुं ग्रहण करवाने सत् ए प्रकारुं
धर्म शब्दने विशेषण आप्युं ठे ते कांश् विवाद करवानुं ए स्थानक नथी.

टीका:-केपां दुःप्रापा नृणां पुसां गुरुकर्म संचयवतां महाज्ञा-

નાવરણાદિસંચારજ્ઞાનં ॥ સંપ્રતિહિ ગુરુકર્મત્વા જ્ઞીવાનાં ન પ્રાયેણ
પ્રતિશ્રોતસિ પ્રવૃત્તિરુપલ્પ્યતે ॥

॥ યદુક્તં ॥

અયોગ્યજ્ઞાવાત્ ગુરુકર્મયોગાલ્લોકપ્રવાહસ્પૃહયા દુરાપા ॥
પ્રાયોજનાનામધુના પ્રવૃત્તિઃ પ્રથિ પ્રતિશ્રોતસિ જૈનચંદ્રે ॥

અર્થઃ—કોને એ સદ્ધર્મની પ્રાપ્તિ દુઃખ પામવા યોગ્ય છે તો
જ્ઞાનાવરણાદિ જારે કર્મના સમૂહવાળા પુરુષોને તે વાત ઘટે છે. કેમ
જે આ કાલમાં જારે કર્મોં જીવ છે એ હેતુ માટે વહુધા પ્રતિશ્રોત
માર્ગમાં તેમની પ્રવૃત્તિ દેખાતી નથી. જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે
શ્રી જિનેશ્વર જગવંતના કહેલા પ્રતિશ્રોત માર્ગને વિષે આ કાલમાં
વહુધા લોકની પ્રવૃત્તિ થતી નથી એટલે દુઃખે થાય છે. શાથી કે
અજોગ્ય જ્ઞાવથી તથા જારે કર્મનો યોગ છે તેથી તથા લોક પ્રવાહ-
ની સ્પૃહા છે. એટલે લોક પ્રવાહ જે માર્ગે ચાલે છે તે માર્ગે જ્ઞા રાખે
છે. એ હેતુ માટે સદ્ધર્મની પ્રાપ્તિ દુર્લભ છે.

ટીકાઃ—આગમેપ્યુક્તં ॥ વહુજળપવિત્તિમિત્તં, ઇચ્છંતોર્હિં-
હ્લોઽર્થચેવ ॥ ધમ્મો ન ઝક્કિયવોજેણ તર્હિં વહુજળપવિત્તી ॥
તો આણાણુગયં જં,તંચેવ બુદ્ધેણ સેવિયવંતુ ॥ કિમિદ્ વહુણા-
ણેણંદંદિન સેઅત્થિણો વહુયા ॥ રયણત્થિણોતિથોવા તદ્વાયા-
રોવિ જહ્વં સોગંસિ ॥ અયસુધમ્મ રયણત્થિદાય ગાદદયરનેયા ॥

વહુગુણવિહવેણ જનં એણ લઙ્ગનંતિ તા કહમિમેસું ॥ એવદરિ
તહ, સુમિણેવિ પયદઈ ચિંતા ॥

ટીકા:-જાતાયામપિ કથંચિત્કિંચિન્નવ્યત્વપરિપાકાલ્ય
ર્થતાયામપિ સદ્ધર્મવુદ્ધૌ ડુર્લભોદુરાસદઃ શુજ ગુરુર્યથાર્યસિદ્ધ
પ્રરુપણનિપુણોલોકપ્રવાહવહિર્ભૂતેચતોવૃત્તિઃપ્રતિવાદિમદદો
ક્ષમઃ કાલાચપેક્ષાનુષ્ઠાનપટિષ્ઠઃસૂરિઃ ॥ અયમર્થઃ ॥ સદ્ધર્મ
મનોરથજાવેપિ સદુપદેશ ગુરંચિના નાસાવાસાયતે ॥

અર્થ:-કોઈ પ્રકારે કાંઈક જવ્યપણાની પરિપાક અવસ્થા
વિષે સદ્ધર્મ વુદ્ધિ થયે સતે પણ શુજગુરુ મલ્લવો ડુર્લભ છે. તો જ્યાં
સિદ્ધાંતની પ્રરુપણા કરવામાં કુઠાલ છે ને જેના ચિત્તની વૃત્તિ છે
કપ્રવાહ થકી રહિત છે, ને જે ગુરુ પ્રતિવાદિના મદને નાસ કરવામાં
સમર્થ છે ને વઢી કાલાદિકની અપેક્ષાએ અનુષ્ઠાન ક્રિયા કરવામાં
અતિસે માલો છે એવો ગુરુ એટલે આચાર્ય તે મલ્લવો ડુર્લભ છે. આ
અર્થ પ્રગટ છે જે સદ્ધર્મ કરવાનો મનોરથ થયે ઠતે પણ સારો જ
વેદા ગુરુ મલ્લા વિના સદ્ધર્મ પમાતો નથી.

ટીકા:-ચદુક્તં ॥ ધમ્માયરિયેણ વિણા, અલહંતા, સિદ્ધિસા
હણોવાયં ॥ અરણ્ણ તુંવલગ્ગા જમંતિ સંસારચક્કંમિ ॥ સચ પ્રાયેણ
સાંપ્રતમુત્સૂત્રજાપકાચાર્યપ્રાચુર્યેણ તથાવિધોનાદરજાગ્યલજ્યં ॥

અર્થ:-તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે ધર્માચાર્ય મલ્લા વિના
સિદ્ધિ પામવાનાં સાધનનો ઉપાય ન પામતાં જીવ સંસાર ચક્કમાં

जमे ठे. जेम गारुना तुंवने लागेला आरा जमे ठे तेम संसार चक्रमां
ते प्राणी जमे ठे माटे बहुधा आ काळम' उत्सूत्रना ज्ञापण करनार
आचार्य घणा ठे माटे जेवो सिद्धांतमां कसो ठे तेवा लक्षणवाळो
धर्माचार्य घणा जाग्ये करीने पमाय ठे.

टीका:—यष्टुकं ॥ यस्यानल्पविकल्पजल्पलहरीयुग् यु-
क्तयः सूक्तयः सज्जं जर्जरयन्ति संसदि मदं विस्फूर्जतां वादिनां॥
यश्चोत्सूत्रपदं जातुदिशति व्याख्यासु सप्राप्यते सचारित्र प-
वित्रितः शुभगुरुः पुण्यैरगण्यैरको ॥

अर्थ:—जेनी वाणी अनेक विकल्प सहित जे ज्ञापण तेनी
लहरी एटले परंपरा ते सहित युक्तिन ते जेने विषे एवी ठे. वळी
जे गुरु सज्जाने विषे अति शय दिदीप्यमान एवं वादी लोकना प्र-
धलमदने नाश करे ठे ने जे गुरु व्याख्यान ते विषे वयारेय पण
उत्सूत्रप्ररूपण नथी करता एवा सुंदर चारित्रवने पवित्र थयेला शुभ
गुरु ते जो अगणित पुण्यनो उदय होय तो तेने मळे ठे.

टीका:—प्राप्तः समासादितः सज्जितगुणः गुरुगुरुः पुण्येन
ज्वांतरसंभृतमुकृतेन चेत्यदि तथापि शुभगुरु प्राप्तावपि-
कर्तुं विधातुं स्वहितं मात्मनश्चायति सुखावहं कर्म सद्धर्ममति-
पत्तिं लक्षणं नाहं न समर्थाः ॥ अमीपुण्य प्राप्त शुभगुरवो
मर्त्याः ॥ आसादितगुरुवोपि ते किमिति न स्वहिताय यतंत
इत्यत आह ॥

અર્થ:—તે પૂર્વે કહેલા ગુણ સહિત ગુરુ જન્માંતરમાં કરેલાં પુણ્યવ્રમે જો કદાપિ મળે તોપણ પોતાના આત્માનું પરિહાર કરનાર એવું સર્જન કર્મના અંગિકારરૂપિ પોતાને હિતકારી સ્તુ તેને કરવાને આ પુરુષ સમર્થ થતા નથી. શુભ ગુરુ મળ્યા પછી તે પુરુષ કેમ પોતાનું હિત કરવાનળી પ્રયત્ન કરતા નથી ત્યાં કહે છે.

ટીકા:—ગચ્ઠસ્ય સ્વવંશ્યાન્યુપેતયતિવર્ગસ્ય સ્થિતિઃ યુષ્મત્ કુલાદતોયં ગચ્છોઽત્તપ્તનં વિહાય યુષ્માન્નિર્નાન્યપાર્શ્વે દેશનાશ્રવણસમ્યક્તપ્રતિપત્યાદિકં વિધેયમિતિ યદિહિણઃ પ્રતીત્ય લિંગિકૃતા વ્યવસ્થા તથા વ્યાહતા એવંવિધશુભગુરુપ્રાપ્તાવપિ નિઃસત્ત્વતયા કિંમેનાં ગચ્ઠસ્થિતિં મુંચામો નવેતીતિકર્ત્તવ્યતોઽત્રાંતાંતઃ કરણાઃ એવં ગચ્ઠસ્થિતિ વ્યાહતાઃ તેપાં સ્વહિતકરશાસામર્થ્ય મુપલખ્યતદુપચિકિર્ણુશ્ચેતઃ સમુલ્લસત્કરુણ ॥ પારાવારઃ પ્રકરણકારઃ ગ્રાહ ॥

અર્થ:—ગચ્ઠની જે સ્થિતિ તેણે કરીને એ પુરુષ દુણાયા વે. ગચ્ઠ તે શું તો પોતાના વંશમાં થયેલા જે પુરુષો તેમણે અંગિકાર કર્યો એવો જે યતિનો સમૂહ તે ગચ્ઠ કહીએ ને તેની સ્થિતિ જે મર્યાદા પડે તમારા કુલના વૃદ્ધ પુરુષોએ આ ગચ્ઠનો આદર કર્યો જે માટે એ ગચ્ઠને મૂકીને તમારે વીજાની પાસે દેશનાનું સાંજીવનું તથા સમકિતનું અંગિકાર કરવું ઇત્યાદિ કાંઈ પણ ન કરવું એ પ્રકારે ગુરુદસ્યને આશ્રિને લિંગધારીએ કરેલી જે મર્યાદા તેને ગચ્ઠ સ્થિતિ કહીએ તેણે કરીને દુણાપેલા પડેલા વ્યાકુલ થયેલા પુરુષો શુભ

पुरु मळ्या पठी पण सद्धर्म करवा समर्थ नथी थता. वळी ए पुरुषो केवा ठे तो ए प्रकारनी शुज गुरुनी प्राप्ति थये ठते पण निसत्व ठे एटले पुरुषार्थ हीण ठे माटे एम विचारे ठे जे आपणे आ गठनी मर्यादा मूकीए के न मूकीए ए प्रकारना विचारमां जे करवा योग्य ठे ते करवामां जमी गयां ठे अंतःकरण जेमनां एवा थाय ठे. ते गच्छ स्थिति व्याहत कहीए. ते पुरुषने पोतानुं हित करवानुं सामर्थ्य नथी, एम देखीने ते पुरुषोनो उपकार करवाने इच्छतो ग्रंथकार पो-
ताना चिंतमां उत्पन्न थयो जे दयानो समुद्र तेणे करीने कहे ठे.

टीका:- किं ब्रूम इत्यादि॥ अतः कं पुरुषविशेषं भ्रूमो जणामः
कं इह जगति आश्रयेमहि सेवेमहि ॥ कं आराध्येम दानादि-
नोपचरामः ॥ एतेषां जणनादीनां मध्यात्किं कुर्महे विदमहे ॥
यदिहि कस्यचिन्महात्मनो जणनेनाश्रयणेनाराधनेन वा गच्छ
स्थितिं विमुच्य सद्धमप्रतिपत्तौ ते स्वहितमाचरन्ति तदैतदपि
क्रियते ॥ परोपकृतिदीक्षितत्वात्सत्पुरुषाणामिति ॥

अर्थ:- जे कया पुरुषने प्रत्ये आ वात कहीए. वळी जगतमां
कीया पुरुषनी सेवा करीए जे पुरुष सेवा वते आ वातने समजे.
वळी कया पुरुषनी आराधना करीए एटले दानादिक वते तेनो उ-
पचार करीए. ए सर्वनी मध्ये शुं करीए. जो कोशक मोटा पुरुषना
कहेवाथी आश्रय करवाथी अथवा आराधन करवाथी गच्छ स्थितिने
मूकीने सद्धर्मनो अंगिकार करीने पोतानुं हित करतो पण करीए.
केम जे सत् पुरुषे तो पारको उपकार करवो एज दीक्षानो अंगिकार
करों ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—॥ अथवा ॥ यदाहिप्राप्तसुगुरुवोपि तत्त्वज्ञा
 अप्येवंगच्छस्थित्याव्यामुह्यन्ति तदा कं द्रुम इत्यादि ॥ अथम
 अजानानोहि तत्त्वं स्वयं वा कस्यचिद्गणनाराधनादिना वा ।
 यित्वा सद्धर्मं स्थाप्येतापि एतेच मूढा जानन्तोपि गच्छस्थिति
 हता इति कथं तत्र स्थापयितुं पार्यते ॥ तत्सर्वथास्मच्चेतस्यम
 सन्मार्गव्यवस्थापने न कश्चिदुपायः प्रतिस्फुरति ॥ अतः किं
 मद् इति विपादवचनं ॥

अर्थः—॥ अथवा ज्यारे तत्त्वना जाण एवा सुगुरु
 तो पण गच्छनी स्थितिये करीने व्यामोह पामे ठे त्यारे कोना
 कहीए इत्यादि जाणवुं. सेमां आ प्रगट अर्थ जे पोतानी मेळे
 न जाणतो होय तेने तो कहेवार्थी, आराधन करवार्थी हरेक प्रा
 घोष करीने मार्गने विषे स्थापन करीए. पण आतो मूढ पु
 केम जे पोते जाणे ठे तो पण गच्छनी स्थितिमां ह्णाय ठे ए
 माटे तेमने सद्धर्ममां स्थापन करवानुं केम पार पामीए ? ए
 केम समर्थ थ्णए ? ते माटे सर्व प्रकारे थमारा चित्तमां एमने
 न्मार्गमां स्थापन करवाने विषे कोइ उपाय फुरतो नथी; माटे
 करीए. ए प्रकारे खेद नरेखुं वचन कळुं.

टीकाः—इदमत्रेदंपर्यं ॥ महासत्त्वसत्योपादेयोक्त्यं सद्ध
 एतेचातिवशीवा अन्यथा किं विदुषां गच्छस्थितिजिया ॥ यद्वि
 प्रिगिनःस्तज्ञानाद्दिहेतुनागच्छ स्थितिर्दर्शयन्ति तथापि एहि
 परीक्षापुरःसरंधर्मप्रतिपत्तव्यः ॥

अर्थः—आ जगाए ठेवट कहेवानुं के तात्पर्य आ ठे जे मा सद्वर्म ठे तेनुं महासत्व षट्खे महाबलवाळो प्राणी तेनार्थी प्रण थाय एम ठे ने आजे पुरुष ठे ते तो अतिशय नपुंसकठे. केम तो एम न होय तो जे जाण पुरुष ठे तेने गच्छ स्थितिनो जय केम राखवो जोड़ए ? नज राखवो केम जे जो पण खिगधारी पोताने लान्न राय ठे इत्यादि कारणे गवनी स्थिति देखामे ठे. तो पण गृहस्थोए परीक्षा पूर्वक धर्म अंगिकार करवो.

टीकाः—यतो जगवानेवाह ॥ निकपठेदतापाच्यां सुवर्णं
मिव पन्तितैः ॥ परीक्ष्यजिह्वो ग्राह्यं, महचो नतु गौरवात् ॥
आगमेप्युदितं ॥ सद्धुधरणनिमित्तं गीयस्तत्रेसणात् उक्तासा
जोयणसयाई सत्त उ वारसवरिसाई कायद्या ॥

अर्थः—ते बात जगवाने पोत कही ठे जे जेम सुवर्णनी प-
रीक्षा कसोटीधी, ठेदवाथी, ताप देवार्थी थाय ठे तेम हे जिह्वु लोको
पन्तितोए अमारुं वचन परीक्षा करीने ग्रहण करवुं. पण मारी महो-
वतंभी न ग्रहण करवुं. वळी ए बात आगममां पण कही ठे जे.

टीकाः—तथा संप्रदायागतस्यापि निर्गुणस्य गच्छस्यागमे
पत्नीनामपि परिहारश्रवणात् ॥

॥ यदुक्तं ॥

सारणमाह विजं गहंविदु गुरुगुणेण परिहीणं ॥ परिचत्तना-
श्वगो चइजातं सुत्तविहिण्णत्त ॥

अर्थः-बली आगमने विपे साधुने पण ॥
 चादयो आवेलो एदो निर्गुण गच्छ तेनो परित्याग करवो ॥
 लीए ठीए ए हेतु माटे गठनो ममत्व त्याग करीने शुभ गुह
 संकर्म पामवो जे माटे ते बात शास्त्रमां कही ठे जे.

टीका-एवंच यदा कृतदिगबंधानामपि यतीनां निर्गुण
 परिहारः पतिपादित स्तदा का कथा श्राद्धानामिति ॥ तदे
 विधानामपि य जच्छस्थितिजिया तेषां न संकर्मच्युपगम
 स्तदहो बलीयसी गठमुंजा तिरयति विवेकांकुरं ॥

॥ यदुक्तं ॥

जीवाः प्रसादमदिरा हृतद्वयविया अप्यन्यथा सुपयितं प्रति
 नोत्सहंत ॥ दामज्जनाय तु जवांजति सिंग जिः किं च स्थिति
 विनिहतेय गले शिलेया ॥ तद्वच्च स्थितेरपि विन्यतो धर्मान
 धिकारिण ए वतेवराकायनात्मनीना अतमर्यत्वात् समर्यस्ये
 वदिगात्रे तद्वदिगारी अचरी समत्यथो इत्यादिना धर्माधिका
 रित्व प्रतिपादनात् ॥ समर्यस्येवंलक्षणत्वात् ॥ होइ समर्यो
 धम्मंकुपमाणो जो न वाइइ परसिं ॥ माइपिइसामिगुरु माइयाण
 धम्मेण निशाणं ॥ तच्च वस्थितमेतन् कंठुम इत्यादीतीटनायः ॥४

अर्थः-एम ज्यारे कयों ठे दिगंध ते जेमणे एवा साधुने
 एव निर्गुण गच्छमां रद्देवानो निपेध कयों त्यारे धावकने निर्गुण म

छनो परित्याग करवो तेनी तो शी वात कहेवी. ए हेतु माटे आ निर्गुण गच्छे एम जाणनारने पण तेनी मर्यादाना जयथकी सद्धर्मनो अंगिकार नथी यतो माटे अतिशय बळवान एवी ए गड मुद्रा जे तेज विवेकरूपी अंकुराने ढांकी दे ठे जे माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे प्रमादरूपि मदिरावते नाश पामी ठे सारी विद्या ते जेमनी एटले सारुं ज्ञान जेमनुं गयुं ठे एवा जे जीव जे ते बीजी रीतनो जे सारो मार्ग ते ते प्रत्ये पण जवानो उत्साह नथी करता. ते उपर तर्क थाय ठे जे संसार समुद्रमां बुरयोज रहे ते माटे गच्छ स्थितिथकी जय पामनार पुरुषो धर्मना अधिकारी नथी. माटे ए वचारा आ- र्मानुं हित करवामां अतिशय रांकना ठे केम जे असमर्थ थया ठे ए हेतु माटे शास्त्रमां तो समर्थ पुरुषोज धर्मना अधिकारी कयां ठे. ते हेतु माटे एवो निश्चय कयों जे कोना प्रत्ये कहीए कोनी आरा- धना करीए जेथी आ वात समजे इत्यादि. आ चउदमा काव्यनो अर्थ संपूर्ण थयो. ॥ १४ ॥

टीका:—इदानीं कस्यचिदयोग्यस्याचार्यपदप्राप्त्या तद-
सन्नेष्टितप्रदर्शनेन श्रुतावज्ञां ज्ञापयन्नाह ॥

अर्थ:—हवे कोइक अयोग्य पुरुष आचार्य पदने पाम्यो तेनी असत् चेष्टा देखामवी तेणे करीने सिद्धांतनी अवज्ञा प्रत्ये जणा-
वता सता ग्रंथकार कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

क्षुत्क्षामः किल कोपि रंकशिशुकः प्रव्रज्य चेत्यै क्वचित्,
 कृत्वा कंचन पद्ममक्षतकलिः प्राप्त स्तदाचार्यकं ॥
 चित्रं चैत्यगृहे गृहीयति निजे गृहेकुटुंबीयतिस्व,
 शक्रीयति वालिशीयति बुधान विश्वंवराकीयति ॥१॥

टीकाः—क्षुत्क्षामो बुजुक्षा श्लक्षणाकुक्षिः गृहस्थावस्थायां
 किलेति संज्ञावनायां प्रत्यक्षोपलब्धमायर्थं संज्ञावनास्यदत्तय-
 संतो वदंतीति न्यायः ॥ अतः स्तदज्ञापनाय किलेति पदं ॥
 अन्यथा संप्रति प्रत्यक्ष एवायमर्थ इति ॥

अर्थः—जुखवते जेनुं पेट चोंटी गयुं ठे ने आंखो उंकी ठे
 तरी गइ ठे एवो रंकनो पुत्र गृहअवस्थायां होय एवुं संज्ञवे ठे
 माटे आ जगाए किल अव्ययनो संज्ञावनारूप अर्थ करयो. केम जे
 सत्पुरुष ठे ते प्रत्यक्ष जणातो एवो पण अर्थने संज्ञावनानुं
 ठे ए प्रकारेज कहे ठे. एवो न्याय ठे. ए हेतु माटे ते न्याय जण
 ववाने किल ए प्रकारनुं पद मूकयुं ठे जो एम न होय तो आ
 ठमां ए अर्थ प्रत्यक्ष देखाय ठे एटखे रंकना ठोकरा ए प्रकार
 यथेसा प्रत्यक्ष देखाय ठे तो ए वात संज्ञवे ठे एम संज्ञावना शीद कहे

टीकाः—कोपि असात नामा रंका जिहाकोइत एव कुत्तिः

तोऽनुकंपितो वा शिशुरर्जकः शिशुकुत्सायामनुकंपने वा कः ॥
ततोऽरंकश्चासौ शिशुकश्चेति कर्मधारयः ॥ रंकस्य वा कस्यचि-
श्शिशुक इति ॥ अनेन परंपयापि तस्य जिज्ञासकत्वं निवेदितं ॥ एतेन
प्रव्रज्यायाश्चपि तस्या योग्यता माह ॥

अर्थः—कोइक एटखे जेनुं नाम पण जाणता नयी एवो रंक
एटखे जिखारी एज हेतु माटे निंदित अथवा दया करवा योग्य
एवो वालक निंदा अर्थने विपे अथवा अनुकंपा अर्थने विपे कप्रत्यय
जाणवो. त्वार पठी रंक एवो जे शिशु कहीए, एम कर्मधारय समास
करवो. अथवा कोइक रंक तेनो वालक एम अर्थ करवो. एणे करीने
परंपरायी एनुं जीखारीपणुं चाट्युं आवतुं ठे एम जणाव्युं. तेणे क-
रीने प्रव्रज्या देवाने पण ए पुरुष योग्य नयी.

टीकाः—कुलशीलादिविकलत्वात्तद्युक्तस्यैव दीक्षा योग्य-
तायाः प्राक्प्रतिपादनात् ॥ प्रव्रज्य मुंजीजूय ॥ चैत्ये लिंगि
संबंधिनि जिनगृहे क्वचिदनिर्दिष्टनाम्नि कृत्वा विधाय संचादिना
कंचन कमपि यज्जमूलं यस्तीयांसं संयतं श्रावकं वा पशुं सदायं ॥
नहि तादृक् साहाय्यं विना तादृशमाचार्यपदसाजसंभवः ॥

अर्थः—ते अयोग्यपणाने कहे ठे जे ए पुरुष कुलशील
आदिके करीने रहीत ठे ए हेतु माटे ने पूर्वे तद्युक्त पुरुषनेज दीक्षा
देवानुं योग्यपणुं ठे एम प्रतिपादन कर्तुं ठे. ए हेतु माटे ने ते पुरुष
सिंगधारी संबंधी कोइक जिनघरते विपे मुंजित यज्ञे कोइने सांच

आपवी इत्यादि कारणे करीने कोइक वळवान साधु अथवा श्रम
तेनी सहाय्य करीने एटले ते प्रकारना पुरुषने आचार्य पदने श्रम
थवो ते कांइ सहाय्य विना थाय नहि माटे.

टीका:-अकृतकलिः यत् किञ्चिन्निमित्तमात्रं प्राप्य शिष्या
दिजिः सह नक्तंदिनमखंभितकलहः ॥ एतेनाचार्यपदानो
चित्यं तस्याह ॥ निर्निमित्तात्यंतकोपनस्य सकलगच्छोद्भवे
हेतुत्वेनाचार्यपदायोग्यत्वात् ॥ सोमो पसंतद्वियत्रो गुरुर्होइइ
त्यादिवचनात् ॥

अर्थ:-ते पुरुष आचार्यपद पाम्या पठी जे ते कांइक निमित्त
मात्रनुं ग्रहण करीने शिष्यादिकनी साथे रात दिवस कलह को
ठे. एणे करीने ए पुरुष आचार्यपदने योग्य नथी एम जगदुं
जे कारण विनानो अत्यंत क्रोधी ए पुरुष सकल गडने उद्भेग क
वानुं कारण ठे माटे एने आचार्यपदनुं अयोग्यपणुं ठे ए हेतु माटे.

टीका:-इहच कलिग्रहणमन्येषामप्याचार्य पदायोग्यता
पादकानां स्तंभदंजलोजमूर्खत्वादिदोषाणामुपलक्षणं ॥ ततः
सकलसूरिपदानुगुणगणरहित इत्यर्थः ॥ अतएवापात्राणां
सूरिपददातुरपि पापीयस्त्वमुक्तमागमे ॥

अर्थ:-आ जगाए कलि कहेतां कलह ए शब्दनुं ग्रहण क
ठे, तेणे करीने बीजा पण जेथी आचार्य पद न देवांय एवा ग्रह

कार, दंज, खोज, मूर्खपणुं इत्यादि दोष पण ए पुरुषने विषे ठे एम उपलक्षणयी जाणवुं. ते हेतु माटे सूरिपदने अनुसरता एवा समस्त गुण तेणे रहित ए पुरुष ठे एटखो अर्थ थयो एज हेतु माटे अपात्र सूरिपद देनारनुं पण अतिशय पापीपणुं ठे एम आगममां कणुं ठे.

टीकाः—यदाह ॥ बूढो गणहरसदो, गोयममाई हिं धीरपु-
रितोहिं, जोतं उवइ अपने, जाणंतो सो महापावो॥खोगंमिवि उ-
धघाठ, जस्य गुरु एरितो तर्हि सीसा ॥ लछयरा अत्रेसिं, अणाव
रो होइय गुणोसुति ॥ प्राप्तआसे दिवान्सन् तदिति विवेकिनां
विगंवनास्पदं आचार्यकं आचार्यत्वं सूरिपद मित्यर्थः ॥

अर्थः—जे हेतु माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे ते हेतु
माटे विवेकीनी मध्ये विगंवनाने पाम्युं एवुं आचार्यपणुं ठे, एटखे स-
ूरिपद विगंवना पाम्युं एटखो अर्थ ठे.

टीकाः—अत्रच यो पथाग्रतीयादिगुरोरकणित्यनेन जावे
ऽकण तद्धितः॥ चित्रमद्भुतमेतत् यद्येत्य एहे देवज्जवने एही पति
एहंश्वाचरति यथा निजसदने एही शयनासनपानपचनसंज्ञोग
तांबूसज्जणादिकं निःशंकमाचरति तथायमपि केवलजक्ति
योग्येपि जिनमंदिरेऽत्यंतानुचितमप्येतद्येद्यं समाचग्रेव
मुच्यत इति ॥

अर्थः—आचार्यक ए शब्दने विषे ‘योपधात्’ ए सूत्रे करीने
जावमां तद्धितनो अकण प्रत्यय आनीने ए शब्द सिद्ध ॥

વઢી આ વાત આશ્ચર્યકારી ઠે જે જિનમંદિરને વિપે ઘરની પેઠે આ-
ચરે ઠે એટલે જેમ ગૃહસ્થ પોતાના ઘરમાં સુવે, ઝોજન કરે, પીયે,
રાંધે, સંજોગ કરે, પાન चावे इत्यादि क्रिया निःशंकपणे કરે, તેમ
આ લિંગધારી પણ કેવલ ઝત્તિ કરવા યોગ્ય એવું જિનમંદિર તેને
વિપે અત્યંત અઘટતી એવી પણ એ ક્રિયાને પોતાની ઇચ્છામાં આવે
તેમ કરે ઠે માટે ઘરની પેઠે આચરે ઠે એમ કહીએ ઠીએ.

ટીકાઃ—નિજે સ્વકીયે ગઠે કુટુંબીયતિ કુટુંબ ઇવાચરતિ॥
यथाहि गृहस्थः स्वकुटुम्बे पर्वदिनेषु जातृजामातृमातृज-
गिनिपुत्रिकादिसंबन्धेन निमंत्रणादानानुप्रदानादिषु प्रवर्तत
एवमेवोपि साध्वादिवर्गे तथा प्रवर्त्तमान एवमुच्यते ॥

અર્થઃ—વઢી લિંગધારી ગુરુ પોતાના ગઠને વિપે કુટુંબની
પેઠે આચરે ઠે. જેમ ગૃહસ્થ પોતાના કુટુંબને વિપે પર્વ દિન આવે
ત્યારે જાણ, જમાણ, ફોઈ એ ત્રણ પ્રકારનો જે સંબંધ એટલે માતાપિ-
તાનો તથા પોતાનો જે સંબંધ તેણે કરીને તેમને નિમંત્રણ કરવું તથા
આપવું લેવું ઇત્યાદિ ક્રિયાને વિપે પ્રવર્તે ઠે, તેમ લિંગધારી પણ પોતાના
જેવો જે સાધુનો વર્ગ તેને વિપે તેમજ પ્રવર્તે ઠે માટે તે ગૃહસ્થની
પેઠેજ પ્રવર્તે ઠે એમ કહીએ ઠીએ.

ટીકાઃ—यदि वा आचार्येण हि स्मारणवारणाविपुरस्तं
प्रत्युपेक्ष पणप्रमार्जनविनयाध्ययनाध्यापनादिनोत्तरोत्तरगुण
स्थानाधिरोपणेन स्वगच्छःप्रतिक्षण मवेक्षणीयः यथा गुणं च प्र-

तीक्ष्णो यथादोषं च शिक्षणीय इति सिद्धांतस्थितिः ॥ अयं-
तु गर्वोद्धुरकं धरतया ताम्रवगणय्य यथा शृङ्गी प्रायेण कुटुंबम-
ध्यात् सौजन्यपरोपकारादिसत्पुरुषगुणहीनमपि ग्रंथार्जनशृ-
ङ्गकर्मकरणादिमात्रप्रवणं पुत्रादिकं बहुमन्यते तदन्यं चात्र
मन्यते तथा गच्छमध्याह्नि श्रामणादिषु शुश्रूषाकारिणं सदोष-
मपि नृपयति ॥ तदन्यं च सद्गुणनृपणमपि दूषयति इति
एहिकुटुंबप्रक्रियावर्तित्वात्तथाजिधीयत इति ॥

अर्थः—बली आचार्ये पोताना गच्छनो दण्डे दण्डे तपास
राखवो जे कोइकने विस्मरण ययुं होय तो तेने संजारी आपवुं
तथा कोइ विपरीत करतो होय तो तेनुं निवारण करवुं. इत्यादि
पूर्वकं जे जोवुं प्रमार्जवुं तथा शिष्यनुं ज्ञणवुं ज्ञणावुं इत्यादिके
करीने पोताना गच्छने जोवो तपासवो तथा जेनो जेयो गुण तेने
तेवुं मान आपवुं तथा जेनो जेयो दोष तेने तेवी शिक्षा आपयी,
ए प्रकारनी सिद्धांतनी स्थिति ठे एटले मर्यादा ठे ने आ आषा-
यवुं तो अहंकारे करीने उंचुं माथुं ठे ए हेतु माटे ते सिद्धांतनी
मर्यादानी अवगणना करीने जेम एहस्थ बहुधाए कुटुंबना मध्यमी
आ प्रकारनो पुत्रादिक तेने बहु माने ठे जे जे पुत्रादिकने दिने
सुजनपणुं तथा परोपकार इत्यादि सत्पुरुषगुण गुणे करीने रहितपणुं
ठे तो पण ते उच्च उपार्जन करवुं तथा धरनुं काम करवुं इत्यादि-
कने विप्रेज घतुर होय तो तेने पणुं मान आपे ठे ने ते पकी अन्य
गुणी होय तो तेनुं अपमान करे ठे तेमज गच्छ मध्ये जे कोइ दोष-
वाळो होय ने ते जो विस्तार करावतो होय, सेवा करतो होय तो
तेने माने ठे शोभाये ठे ने ते बिना बीजो महागुणी होय, एहंरुदी

भूषणं धारण करनार होय तो पण तेन दोष पमाने ठे, ए हेतु माटे
 गृहस्थनी क्रियाने अनुसरे ठे माटे कुटुंबी गृहस्थ जेवो एने कसो.

टीका:—तथा स्वमात्मानं शक्नीयति ॥ शक्रमिव पुरंदर
 मिवाचरति ॥ सहि नीचत्वात्तथाविधचेत्यद्रव्यशिष्यश्रा-
 वकादिसमृद्धिदर्शनान्मदिष्णुः शक्रोह मित्यजिमन्यत इति
 तथा कतिपयाक्षरलेशलेपदिगुजिह्वतया मदावलेपाद्वालिशी-
 यति वालिशानिव मूर्खानिवाचरति युधान् कुशाग्रीयबुद्धीन्
 विचक्षणान् अहमेव सकलवाङ्मयपारपारदृश्वा किममी
 अज्ञा वीदंतीति ॥

अर्थ:—बळी ते आचार्य पुरुष पोताना आत्माने इंद्रनी
 पेठे आचरे ठे. केमजे ते पुरुषने विषे नीचपणुं रणुं ठे माटे ते
 प्रकारनुं चैत्य तथा द्रव्य तथा श्रावकादि समृद्धि तेने देखवापी
 अहंकारी थयेलो एवो ए पुरुष एम माने ठे जे हुं इंद्र हुं बळी
 केटलाक अक्षर ए जणयो ठे तेनो लेश मात्र लेप एटले थोरुं जाण-
 पणुं तेणे करीने चारे पास मुख घालतो पण एके ग्रंथ यथार्थ न
 जाणतो पण मदे करीने अहंकारी ठे ए हेतु माटे सारासूदमदर्शी
 पंक्तितेने पण मूर्खनी पेठे आचरे ठे एटले तेमने मूर्ख जाणे ठे ने
 पोताने महा पंक्ति जाणे ठे. जे हुंज सर्व शास्त्ररूप समुद्रनो पा
 देखनार हुं माटे अज्ञानो शुं बोले ठे, शुं समजे ठे इत्यादि.

टीका:—तथा अतएव विश्वं जगद्धराकीयति वराकमिव
 रंकमिवाचरति ॥ सहि रसादिगौरवमदिरामदपूर्यमान

પાલણ પોપણ કરીને કાંઈ આ જનની વૃદ્ધિ પમાની નથી કે
 એનું અવલૂં કહેલું પણ માથે ઝપાની લે એ પ્રકારે આગલ્યાં
 વિષે પણ આશંકા કરીને યોજના કરવી. વર્ધિત શબ્દનો એ
 જે ન મળેલી વસ્તુનો યોગ કરવો ને મળેલી વસ્તુની રક્ષા કર
 રૂપ જે યોગ કેમ ઇત્યાદિકનું જે કરવું તેણે કરીને જે શ
 પોપણ કરવું તે.

ટીકા:—નચ ક્રીતો મૂલ્યદાનેનાઽન્યસ્માદ્ગૃહીતઃ ॥ ૭
 ધમર્ણો નચ ઉત્તમર્ણસકાશાહુઝારાદિપ્રયોગેણાર્થ ગૃહીતોઽ
 મર્ણઃ ॥ અત્રચ ચૈરિતિકર્તૃતયા સંવંધાનુપપત્તેર્યેષામિતિ
 સંવંધવિવક્ત્રયા યદ્વદો યોજ્યઃ ॥ અર્થવશાદ્વિજ્ઞાતિપરિણામ
 ઇતિવચનાત્ ॥ તેન યેષાં લિંગિનામયંજનોઽધમર્ણોર્થધારયિતા ન
 જવતિ એવમુત્તરત્રાપિ યયાસંજવં યેષામિતિ સંવંધનીયમ્ ॥

અર્થ:—બહી લિંગધારીએ આ શ્રાવક કોઈ પાસેથી મ
 આપીને ઘેચાતો લીધો નથી જે એનું બોલ્યું માથે ઝપાને બહી
 જન એટલે શ્રાવક લોક એ લિંગધારીઝનો દેવાદાર નથી જે પોતાને
 આજ્ઞા પરાણે પઢાવે. ધનાદિ વસ્તુ આપનાર જે પુરુષ તે ઉત્તમર્ણ
 હીએ. ને જે ધનાદિ વસ્તુનો લેનાર પુરુષ તે અધર્મણ કહોએ. માટે
 ઉત્તમર્ણ પાસેથી ઉધાર પ્રમુખ પ્રયોગે કરીને અર્થનો ગૃહણ કરતો
 એટલે અધર્મણ થયેલો આ જન નથી. આ જગાએ વ્યાકરણાદિ નિ
 ચાર જે આ જગાએ એ: એ પ્રકારનું કર્તાપદ છે તેણે કરીને સંવંધ
 સિદ્ધિ નથી થતી માટે યેષાં એ પ્રકારના સંવંધની કહેવાની શક
 કરીને યત્ શબ્દની યોજના કરવી. કેમ જે અર્થના વશથી, નિ

केनो परिणाम थाय ए प्रकारनुं वचन ठे ए हेतु माटे आ प्रकारनो
अर्थ थयो जे जे लिंगधारीनो आ जन जे ते अधमर्ण नथी. एटले ते
लिंगधारी थकी डव्यनो खेनार नथी, एम आगळ पण जेम घटे
तेम 'येपां' कहेतां जे संवंधी ए प्रकारे पदनो संवंध करवो.

टीका:—तथा ॥ येः प्रागुपूर्वं दृष्टोऽवसो कितो न च ॥ अयमर्थः
॥ यैर्लिंगिभिः स्वश्राद्धादविष्टदेशवर्तित्वात्कदाचिदपि न दृष्टास्ते
पि स्वगच्छमहप्रस्तत्वादन्यं गुरुं वाचापि न संज्ञापन्ते ॥ तमेव गच्छ
गुरुं ध्यायतः कालमतिवाहयन्ति ॥

अर्थ:—बळी जे लिंगधारीज ए पूर्वे दीठो पण नथी एटले
तेनो आ अर्थ ठे जे लिंगधारीए पोताना श्रावक अतिशय दूर दे-
हमां रक्षा ठे माटे ध्याये पण ते दीठा नथी ते श्रावक पण पोताना
गच्छना आग्रह वते गलाया ठे ए हेतु माटे बीजा गुरुने वाणीए
करीने पण नथी बोलावता. ने केवळ तेज गच्छ गुरुनुं ध्यान करता
बता कालनो निर्वाह करे ठे.

टीका:—बांधवः पितृजातृव्यादिसंबंधज्ञानं न च येपां ॥
न च प्रेयान वल्लभतरो मैत्र्यादिसंबंधेन न च शीलितो दानज्ञा-
नातिशयादिना तोषितः ॥ अत्र चेदानीं तनुरूढ्या यद्यपि केषां-
चिच्छ्रितत्वादिसंज्ञं स्तथाप्यं पटसंवृत एव शोभत इति
न्यायेनातिशयानीयत्वादिना तदविषयज्ञानचर्चित इत्या-
द्युक्तं तथा केषांचिद्बांधवत्वादिसंज्ञेऽपि दवीयसां भूयसां च तद-
संज्ञेन तदविषयज्ञानं च बांधवश्लेषाद्युक्तमिति ॥

अर्थः—बळी ए लिंगधारीनो आ जन बांधव पण न
 आहा उपासवे बांधव एटले पिता, चाता इत्यादि संबंध
 होय ते. बळी ए लिंगधारीने आ जन मैत्री आदिक संबंध
 तिराय वहालो पण नथी. बळी ए लिंगधारीए आ जन
 आदि अतिशय आपीने प्रसन्न पण कयां नथी. जे एतुं अवधु
 वचन अंगिकार करे. आ जगाए आ काळनी रुढिए करीने जो
 कोइ लिंगधारीना श्रावकने वृद्धि पमानवी इत्यादिक गुण
 तोपण एतो जेम आ पट ढांकेलोज शोजे ठे ए प्रकारना
 अतिशय लज्जा पामवा योग्यपणुं एमां रणुं ठे इत्यादि
 ते ढांकेली वात उधानी करी देखामवानी अमारी इच्छा नथी.
 हेतुः माटे एम कणुं जे नथी वृद्धि पमाड्यो इत्यादि कणुं. बळी
 इनो कोइ बांधव पण हशे एवो संजव थये ठते पण अतिशय
 रहेनार घणाक लोकने ते संबंध संजवतो नथी माटे ते संबंध
 इच्छा पण नथी माटे नथी बांधव इत्यादि कणुं.

टीकाः—तैरेव प्रायुक्तसंबंधाज्जावेन. लोकवाहनयोग्यता
 विकलैर्लिङ्गिजिरेव एवेत्यव्ययमिह परिज्ञेव ॥ ईषदर्थे
 पारजवे. प्येवौ पम्येऽवधारण इति विश्वप्रकाशवचनात् ॥
 ततश्च महान् पराजवोऽयं यत्तादृशैरपि लिङ्गिजिलोको बाह्यत
 इति ॥ वलात् हवेन ननु प्रणयेन बाह्यते वशीकृत्य स्वकार्य
 णि कार्यते ॥

अर्थः—आज्ञावहन कराववानें अयोग्य एवा लिंगधारी उष्य
 पूर्वे संबंध कहा. तेमांनों एके संबंध नथी. तो पण आ जगाए

૧ પ્રકારનો અવ્યય છે, તે પરાજવ રૂપી અર્થને વિષે છે કેમ જે એવ પ્રવ્યય છે તે સગારેક એવા અર્થને વિષે પ્રવર્તે, તથા પરાજવ રૂપી પ્રર્થને વિષે પ્રવર્તે તથા 'તથા' નિશ્ચયરૂપી અર્થને વિષે પ્રવર્તે એમ શ્વેશ્વપ્રકાશ નામે કોશાનું વચન છે એ હેતુ માટે અહીં પરાજવરૂપી પ્રર્થ લેવો તેથી આ પ્રકારનો અર્થ થયો જે તેવા પણ લિંગધારીઠં આ લોક પાસે આજ્ઞા ઉપાન્નાવે છે એટલે ચલાત્કારે પણ સ્નેહથી રહિ તે શ્રાવક લોકને વડા કરીને પોતાનાં કામ કરાવે છે એવો મોટો પરાજવ કયો એમ જાણવું.

ટીકા:—અર્થ. ગચ્છમહાગ્રહગૃહીતઃપ્રત્યક્ષોપલખ્યમાનો જનઃ શ્રાદ્ધ લોકો નસ્યોતો નાસ્તિતશ્ચ પશુવત્ વૃષજાદિરિવ. ॥
 યથા રજ્જુનિયમિત્તનાસો વૃષજાદિર્યદૃષ્ટયા વાદ્યતે યત્રતત્ર ની-
 યતે તથા લોકોપિ લિંગિવાદ્યત્વેનોપચારાન્નશ્યોત ઇત્યુચ્યતે ॥

અર્થ:—આ પ્રત્યક્ષ જણાતો જન એટલે શ્રાવક લોક તેં ગ-
 ચ્છનો જે મોટો આગ્રહ તેણે કરીને ગ્રહણ થયેલો છે. અથવા ગચ્છ
 યજ મહા મોટો હુટ ગ્રહ તેણે ગઢી લીધેલો છે. કેમ જે નાકે ના-
 થેલો વલદ આદિ પશુની પેઠે એટલે જેમ વલદ આદિ પશુ નાકે
 નાથીને વાંધેલું હોય તેને જ્યાં પોતાની ઇચ્છામાં આવે ત્યાં જાર ઉ-
 પાન્નાવીને લઈ જાય તેમ લિંગધારીઓ આ શ્રાવક રૂપી વલદને પ-
 શુને ગચ્છની મમતારૂપ નાકે નાથ ધાલીને પોતાની આજ્ઞારૂપ જાર
 વહન કરાવીને પોતાની નજરમાં આવે તેમ ફેરવે છે. માટે ઉપચાર
 થકી નાકે નાથેલા કહીએ વીણ.

टीकाः—ननुपशुवद्भुवद्भुनाशतया अनिशमनवा
 तु सकृत् वारमेकं किलैवमपि कोपिवाह्येतापि॥एतदुक्तं ननु
 किल जननवर्द्धनक्रयणाधमर्णत्वप्राग्दर्शनवांधवत्व प्रेयस्त
 णादिसंवर्धैवलादपि जनो बाह्यितुंपार्यते लोके तथाव्यव
 दर्शनात् ॥ लिंगिन्निस्तूदितसंवंधानंतरेणापि यदेवं लो
 बाह्यते तन्महापरिजव इति ॥

अर्थः—आशंका करीने कहे ठे जे पशुनी पेठे
 बांधीने निरंतर पण कोइक काम करावे पण खरं केम जे
 व्यवहार देखाय ठे. जे कोइए उत्पन्न कयों होय, वृद्धि पमारूपो हो
 तेनुं करज कारुण्युं होय, तेणे प्रथम दीठो होय, तेनो बांधव हो
 तेनो वहालो होय, तेणे प्रसन्न कयों होय इत्यादि संबंधना
 तो कदापि पोतानी आझानुं वहन कराववुं संजवे ठे. लोक
 पण आ तो लिंगधारीठए पूर्वे कहेला संबंध विना पण जे
 लोक पासे पोतानी आझानुं वहन करावे ठे ए तो मोटो पराजव देखा
 ठे. एटले मोटो अन्याय देखाय ठे.

टीकाः—ननूकसंवंधप्रतिबंधं विनापि सद्गुरुत्वेन तेन
 नस्तितपशुवद्भोकाः कार्याणि निर्मापयिष्यन्ते ॥ नह्यनुपशुवत्पर
 हितरतानां गुरुणां धर्मदानोपकारस्य प्रत्युपकारः कर्तुं शक्यते॥

॥ यदुक्तं ॥

जावाणुवत्तणं तद्, सव्वपयत्तेण तेण कायद्वं,
 समत्तदापगाणं, दुप्पन्नियारंजठं जप्पियं ॥

अर्थः—प्रथम वितर्क करीने आगळ विशेषणरूप समाधान प्राप्तुं ठे माटे कहे ठे जे पूर्वे संबंध कहे ते विना ते खिंगधारीउने वेपे सद्गुरूपणुं रणुं ठे तेणे करीने ते श्रावकलोक तेमनां कार्य करशे केम जे जेनो उपगार थड शकतो नथी एवाने पारकुं हित करवामांज आसक्त एवा गुरुनो जे धर्म दाननो उपगार तेनो प्रत्युपकार एटखे नो बदलो वाळवाने कोड समर्थ थतुं नथी. ते वात शास्त्रमां कही जे माटे ते खिंगधारी गुरुनी आज्ञा माये उपामी जोडए एम जो तुं कहेतो होय तो ते उपर विशेषणरूप समाधान आपीए ठीए जे.

टीकाः—अत आह ॥ अत्यधमाधमैरिति॥ लोकलोकोत्तर गर्हिततमसाध्वीप्रतिसेवादेवद्रव्यजक्षणसुविहितघातशासनोद्वाहप्रभृतिभूरिपापकर्मनिर्माणादतिशयेनाधमेज्योपि हीन जातीयेज्योप्यधमै रहींनैर्युक्तं ॥ संजझप्तिसेवाए देवदत्तस्तज क्लृपेशंच ॥ इतिघातपवयणुद्वाहे, घोहिभात्र निंदसिञ्चो ॥ अतः कथमेपां सद्गुरुतया लोको वाहनीयो जविष्यति ॥

अर्थः—एज हेतु माटे ते खिंगधारी गुरु केवा ठे तो अधम करतां पण महा अधमठे एटखे नीच करतां पण महा नीच ठे केम जे लोकने लोकोत्तर तेमां अतिशय निंदित एवां जे साध्वीनी प्रतिसेवा करवी तथा देवद्रव्यनुं जक्षण करवुं तथा सुविहितनो घात करवो, तथा शासनना उद्वाह करवो इत्यादिक जे घणां महा पाप कर्म तेने करवा थकी अतिशय अधम एवा हीन जातिवाळा पुरुषो ते थकी पण अतिशय अधम महा नीच एवा ए खिंगधारी गुरु ठे. जे माटे शास्त्रमां कणुं ठे जे साध्वीनी प्रतिसेवा, देवद्रव्यनुं जक्षण, सुविहितनो घात, शासः

નનો જુઠાઈ એટલાંવાનાં વોધિરતનનાં ઘાત કરનાર કહ્યાં છે.
 એ સિંગધારીજને સદ્ગુરુપણે લોક પાસે પોતાની આજ્ઞાનું
 ચલું ક્યાંથી થાય! નજ થાય એટલે આજ્ઞા કરવા યોગ્યજ

ટીકા:—અથેવંત્રિધૈરેજિઃ કથંતર્હિં વાહયિતું લોકઃ
 અત આહ કૃતમુનિવ્યાજૈઃ ॥ પ્રપંચચતુરતયાં
 સ્પાદનેન મુગ્ધજનસ્યવિપ્રક્લિત્તયારચિતશાંતરુપમાતોપવાસ
 ણાદિસુવિહિતઔદ્વજિઃ ॥ અયમર્યઃ ॥
 ણોપિ સિંગિનો વિશ્રંજહેતુતયાવિધયતિરૂપપ્રવર્ણનેન
 પપમરૂપણેન ચ સુલ્લસુચ્છાન્ મુગ્ધાન્ પ્રલોચ્ય ચયેષાં વાહયંતાં

અર્થ:—હવે એ સિંગધારી એ પ્રકારના છે ત્યારે લોક
 પોતાની આજ્ઞાનું પદન કરાવવું કેમ કરી શકે છે તો એ
 આરાંકના ઉત્તર રૂપ વિશેષણ આપે છે, જે કયું છે મુઃ
 તે જેમણે એકા એ છે માટે એટલે પ્રપંચ કરવામાં જે પોતાનું
 વર્તું તેણે કરીને જોડાં માણસને વિશ્વાસ ઉપજાવીને તેમને
 રૂઝાવે ઉપરથી કયું છે શાંત રૂપ તે જેમણે ને માસોરગમ
 ને મુવિહિતનું આચરણ તેનું મિત્ર જેમણે મદદ કયું છે એ
 આ પ્રગટ થયું છે જે એ પ્રકારના અતિ મુંઝુ આચરણ કાશના
 કરડી છે તો પણ સિંગધારી પણ છે તે વિશ્વાસનું કારણ છે મુંઝ
 પ્રકારનું યનિયરનું દેખામું તેણે કરીને તથા મુઠે પણ
 મારું પ્રદર્શનો તેણે કરીને મૂલ્યમાં જોનાયેલા એવા જોડા
 જોનારીને જેમ પોતાની નજરમાં આવે તેમ પોતાની પ્રજ્ઞા
 વાસે દર્શાવે છે.

टीकाः—यदुक्तं ॥ अत्रे नियमिपहाणा पयमिवेसासियं
पणं रूवं ॥ सुहृदुखरूजणवंचणेण कप्पिति नियमिति ॥
अमुमेवार्थं समर्थयितुं प्रकारांतरेण लोकवाहनप्रतिकारमसं-
जावयन् सविपादमनुगुणं वैधर्म्येणार्थांतरन्यासमाह ॥

अर्थः—जे माटे ते वात शाखमां कही ठे एज अर्थने समर्थ
रवाने. लोकने. जे ए लिंगधारी ठगे ठे तेनो उपाय बीजे प्रकारे
जवतो जणातो नथी माटे ग्रंथकार खेदसहित जेने अनुसरतो
ए रह्यो ठे ए प्रकारनुं वैधर्मी दृष्टांते करीने अर्थांतर न्यास अलं-
कारने कहे ठे.

टीकाः—नीराजकं ॥ विगतसहाद्देश्वर्यन्यायगोपायित
प्रजदुष्टशिक्षाशिष्टरक्षाविचक्षणं नृपं किंराजसहितमपि नी
राजकमिव नीराजकमुच्यते हा इतिविपादे जगदनुवनं ॥ न
ह्यन्यथोदितगुणजाजि राजनि वसाह्लोकवाहनं कर्तुं सन्न्यते ॥
अयमाशयः ॥ यथा सगुणं राजानं विना तद्देशः प्रतिभूपमस्त्रि-
म्बुचादिनिरुपद्रूयते एवं संप्रति प्रौढसातिशययद्गुजनापेक्ष-
णीयगणधरादिपुरुषतिद्विरहाह्लिगिजिरयं आह्वजनो घाघत
इतिवृत्तार्थः ॥ १६ ॥

अर्थः—जे आ जगत् हा इति खेदे राजा रूढिन होय ने
शुं एम घयुं निधणीयातुं घयुं. केमजे आझाप सहित अश्वर्यपणुं
तथा न्याये करीने प्रजानुं रक्षण करवुं तथा दुष्टनी शिक्षा करवी
तथा साधु पुरुषनी रक्षा करवी तेमां चतुर्गड. रूप जे राजारणुं तेणे

રહિત આ જગત્ થયું છે માટે આશંકા કરીને કહે છે જે રા
 હિત એવું આ જગત્ છે તેને રાજા રહિત હોય ને શું એમ કેમ
 ઓ તો તે ઉપર કહે છે જે આ લિંગધારીઓ ઠગે છે એ મોટી સ
 નેરેલી વાત છે કેમજે જો એમ ન હોય ને પૂર્વે કહેલા ગુણસંહિ
 રાજા હોય તો વઢાલ્કારે લોક પાસે પોતાની આજ્ઞા મનાવે છે તે કે
 યાય ? તેમાં આ અજિપ્રાય છે કે જેમ પૂર્વે કાળા એવા રાજા
 રાજા વિના તે રાજાનાં દેશ પ્રત્યે શત્રુ તથા ચોર ઇત્યાદિક ઉગ્ર
 કરે છે તેમ આ કાલમાં પણ મોટાને અતિશયે સહિત એવા પ્ર
 જનને અપેક્ષા કરવા યોગ્ય એવા ગણધર આદિ પુરુષસિંહનો મિત્ર
 છે એ દેતુ માટે લિંગધારીઓ આ શ્રાવક જનને ઠગે છે એટલે પોતાને
 મનમાં આવે તેમ પ્રરુપણા કરીને પોતાના સ્વાર્થ સાધવાની વા
 તેમના માયા ઉપર ચઢાવીને જમાવે છે એ પ્રકારનો આ કાવ્યનો
 અર્થ થયો ॥ ૧૬ ॥

ટીકા:-અધુના લિંગિનો વેશસં દૃષ્ટાપિ કદામદાત્તપ્રપિત
 કાપયાદઽનિવૃત્તમાનાન્મૂઢાન્દિગ્મૂઢત્વાદિના વિકલ્પયમ્નાદ્ ॥

અર્થ:-એ લિંગધારીઓની કરેલી પ્રત્યક્ષ હિંસા દેખીને
 પણ કદામદ થઈ તેણે પ્રરુપણ કરેલો જે નિંદિત માર્ગ તે ધર્મ
 નિવૃત્તિ ન પામેલા એટલે તે માર્ગે ચાલતા એવા મૂઢપુરુષોને ગિમ્મા
 પાડું ઇત્યાદિક શોષ છે તેન વિકલ્પ કરતા સત્તા કહે છે.

॥ मूल काव्यम् ॥

किं दिग्मोहमिताः किमंधवधिराः किं योगचूर्णीकृताः
किं देवोपहृताः किमंग उगिताः किंवा ग्रहावेशिताः ॥
कृत्वा मूर्ध्निपदं श्रुतस्य यदमी दृष्टोरुदोषाश्चपि ।
व्यावृत्तिं कुपंथा ज्जम्हा न दधते सूर्यंति चैतत्कृते ॥१॥

टीकाः—किंशब्दाः सर्वेपि विकल्पार्थाः ॥ किममी जम्हा
दिग्मोहः कुतश्चिददृष्टादिनिमित्तात् प्राच्यादिदिक्षु प्रतीच्यादि
भ्रमस्तमिताः प्राप्ताः ॥ अयमर्थः ॥ यथा दिग्मूढाः प्राचीं प्रती-
चीत्येनाभ्यवस्यंतो लोकेन युक्त्या क्वापिततरवाश्चपि तदप्य-
वसायात्र निर्वर्तत एवमेतेषां विदितकुप्यदोषाश्चपि कुम्भादि
हतास्ततोऽन्यवर्तमानास्तत्साम्यात्तथोच्यन्ते ॥

अर्थः—आ काव्यमां सर्वे एव किं शब्द ठे ते विकल्प अ-
ने कहेनारा ठे तेथी आ प्रकारे अर्थ थयो, जे आ धावक लोक-
न पुरुषे पंटले ते कोइक कारणयकी दिग्मूढ थयो के श्रुं पंटले
कोइक अदृष्टादि कारणयकी पूर्वादि दिशाथोने विषे पश्चिम
आदि दिशाथोनी प्रांति घाय तेने दिग्मूढ कहीए. ते दिग्मूढपणाने
जम्हा पुरुषो पाम्या ठे के श्रुं ? तेनो प्रगट् अर्थ आ ठे जे जेम
दिग्मूढ पुरुष पूर्व दिशाने पश्चिम दिशारूपे निधय करे ठे. तेने
जोडा लोक पुच्छिए करीने यथार्थ समजावे ठे तोरण ते पोढाना
तोडा निधययकी पांठो निवृत्ति पामतो नयी. एम आ जम्हा पुरुषो

एवो ए धूर्त पुरुष पोतानो हितकारी माने ठे ने तेने कोझ
 वात कहे ठे जे आतो तारुं जुंजुं करनार ठे एनो संग
 एम यथार्थ कहेनार मळे ठे तोपण ते योग चूर्णादिकना
 त धूर्त पुरुषनुं वचन त्याग करी शकतो नथी तेम आ श्रावक
 एम लिंगधारीना कुमार्गरूपी वशीकरणयकी ठुटी शकता
 इत्यादि पूर्वनी पेठे संबंध करवो.

टीकाः—किं दैवेन प्रतिकूलविधिनापहताः सद्बुद्धिर्न
 प्रापिताः ॥ तेहि विधिवशेन विपर्यस्तमतित्वादकृत्यमपि स्त
 यादिकं कृत्यतया मन्वाना स्तत्वं प्रतिपाद्यमानाअपि दुर्देव
 हिम्ना ततो न निवर्तते तथेतेपि किं अंगेति पार्श्ववर्त्यामंत्रणं किं
 उगिताः मंत्रादिप्रयोगेण स्वायत्तीकृताः ॥

अर्थः—बली प्रतिकूल देवे एटखे विपरीत अदृष्ट
 खोकनी सारी बुद्धिनो नाश कयों ठे के शुं केमजे जेनुं प्रतिकूल
 ठे तेनी विपरीत मति ठे ए हेतु माटे चोरी प्रमुख न करवानुं
 येने पण करवापणे माने ठे. तेने कोझ कहेनार मळे ठे जे
 करवा योग्य नथी एम यथार्थ कहेठे तोपण दुष्ट अदृष्टना महिमा
 करीने ते चौर्यादिक कर्मयी निवृत्ति नथी पामता. तेम ए धावरु
 न करवानुं करे ठे माटे एमनुं अदृष्ट वांकु ययुं के शुं! थंग ए
 कारनुं पास रद्देखाने संबोधन आपे ठे जे तमो उगाया गो के शुं!
 एटखे हे श्रावक खोको ए लिंगधारीतए मंत्रादि प्रयोगे करीने तम
 गी सीधा ठे के शुं!

टीकाः—यथा हि केचन केनापि दुर्मात्रिकेण वशीकरणमंत्रेण
तथाकृता स्तद्वचनमसमीचीनमप्यत्यंतसमीचीनतयाऽऽयुष
गच्छंत स्तत्त्वमवगमिताश्चपि मंत्रमहिम्ना न ततोनिवर्तते एव
मेतेपि ॥ किंचेति पक्षान्तरे ग्रहैर्जुतादिजिरोवेशिताः कृतावेशा-
विहितशरीराधिष्ठाना इतियावत् ॥

अर्थः—जेम कोइ दुष्ट मांत्रिक पुरुषे कोइक वशीकरणना
मंत्रे करीने तेवी रीते वश कर्या होय जे तेनुं विपरीत वचन होय
तेने पण सारुं करीने माने. पठी तेने कोइ पुरुष यद्यार्थ समजावे तो
पण ए-मंत्रना महिमाए करीने तेथी निवृत्ति न पामे एटले ते
छोटाने पण साचुं जाणीने काळी रहे ए प्रकारे आ आवक लोक
पण थया ठे-शुं !

किंच—एटलो अव्यय बीजा पढ़नें कहे ठे के बळी भूता-
दिग्रहे प्रवेश कर्या ठे के शुं एटले ए आवक लोकना शरीरुं
अधिष्ठान करीने जूत बळग्यां ठे के शुं ?

टीकाः—यथा जूतायधिष्ठिता स्तदावेदा द्विधेयापरिहा-
नेनाविधेयमपि पितृप्रहारादिकं विदधाना स्ततो निवर्त्यमाना
अपि निवर्तते एवमेतेपि सदसद्विवेकविकसत्याकुपधात्र नि-
वर्तंत इति ॥ अत्रच दिग्मूढादिबहुधाविकल्पप्रदर्शनमाधुनिक
श्राद्धलोकानामत्यंतानिवर्त्यस्वगच्छग्रहस्तत्त्वज्ञापनार्थ ॥

अर्थः—जेम जे जेना शरीरने जूतादि बळग्यां होय तेना

एने कार्य कहीए ने वळी सत्य ते संयम जाणवो. ते वेय जे म
स्थिर थाय तेम तेम कार्य करवुं. जेणे करीने दोष जाय ने
करीने पूर्वे करेलां कर्म खपाय ते ते मोक्षनो उगाय जाणवो.

टीकाः—नचागमे सुखलिप्सया किंचित्सूत्रितं, किंती
यावता विना संयमज्ञानदियात्रा नोत्सर्पति तावन्मात्रस्यैव
विहितनिवारणस्यनिवारितविधानस्य च जगवद्भिः पुष्टाशं
नेन कादाचित्कतया तत्रानुज्ञानात् ॥

अर्थः—आगमने विषे सुखनी लासचे कांइ पणं करुं ना
त्यारे शुं तो जेना विना संयम ज्ञानादियात्रा धृष्टि न पामे, ते
विधिनो निषेध कसो ठे ने निषेधनो विधि कसो ठे जगवते पु
संयम जाणीने क्यारेक करवापणे तेनी आज्ञा आपी ठे पण नि
तरपणे आपी नथी.

टीकाः—एवंचकथं श्रुतस्याव्यवस्था ॥ जवन्मार्गस्यचो
शिकन्नेजनादेः सर्वस्यापि सार्वदिकतया निस्त्वंशत्येन केय
मुग्रानुनयोद्देशेनैव प्रवृत्तेः ॥ तथाच तस्य महासायचत्येन हा
नादियात्राह्वयमाणत्वात् कथं प्रामाण्यमित्यहो अकथितमु
दोषविज्ञागः स्वपदानुरागः खलानां यद्भगवन्मतस्यान्
वस्थाभादनेन स्वमतस्यात्कर्षप्रदर्शनं । नहितेजसः सकाशात्
कदाचिन् तमसवत्कर्षसंज्ञव इति ॥

अर्थः—जे जो विधिनो निषेध, निषेधनो विधि नि

હોય તો જગવત્ના માર્ગની તથા ઉદેશિક યોજન ઇત્યાદિ સર્વ વસ્તુની વ્યવસ્થા ન રહે, કેમજે સર્વને સાર્વદિકપણું થાય તેમ નિર્દયપણે કેવલ પોતાને જેમ સુખ ઉપજે તેમજ પ્રવર્તવાનું રહેલું છે એ હેતુ માટે વલ્લી તે ઉદેશિક યોજનાદિકને મહા સાવચપણું છે તેણે કરીને જ્ઞાનાદિયાત્રાની હાનિપણું તેમાં રહ્યું છે માટે કેમ પ્રમાણિકપણું કહેવાય ને આતોં.આશ્ચર્ય છે જે સ્વલ પુરુષોને જેમાં ગુણદોષના વિજ્ઞાન નીકળતા નથી એવા પોતાના પક્કનો અનુરાગ છે જે માટે જગવંતના મતની અવ્યવસ્થા સંપાદન કરવી તેણે કરીને પોતાના મતનું ઉત્કર્ષપણું દેવાને છે પણ તે એમ નથી જાણતા જે ક્યારેય પણ તેજના મ્હોંના આગલ અંધકારનો ઉત્કર્ષ સંજવશે? નહિજ સંજવે.

ટીકા:—કિંચ તીર્થંકરગણધરપૂર્વધરાદિસાતિશયમહા-પુરુષવિરહે સંપ્રતિ તત્તિદ્ધાંતએવ નઃપ્રમાણં ॥ યદુક્તં ॥ નો પિઞ્ઞામો સબ્બન્નુપો સયં ન મણપંક્કાવજિણાં ॥ નય ચત્તદસ દસપુન્નિવ્વપ્પમુદ્દે વિસ્સુયસુયહેરેવિ ॥ એવંપિ અદ્ધાસરણં તાથં ઘસ્કૂ ગઈ પડ્વોપ ॥ જયવં સિદ્ધંતોદ્ધિવય,અવિરુદ્ધો સ્થ દિઠેહિં ॥

અર્થ:—વલ્લી શું તો તીર્થંકર ગણધર આદિક જે મહા અતિ-શય યાત્રા પુરુષ તેમનો વિરહ થયે સતે આ ક્ષાલ્યાં તેમનો સિ-દ્ધાંત યજ હમારે તો પ્રમાણ છે જે માટે તે જ્ઞાત્રમાં કહ્યું છે જે.

ટીકા:—તસ્ય ચ પ્રામાણ્યાનન્યુપગમે તલ્લણેતુ જંગ-વતોપ્યપ્રામાણ્યાન્યુપગમપ્રસંગેન' પ્રવતસ્તન્મૂલરજોદ્ધરણાદિ વેપપરિત્યાગપત્તિઃ ॥

॥ यदुक्तं ॥

आणाएच्चिय चरणं, तवृजंगे जाण किं न जग्गं ति॥ आणं व
अइकंतो कस्साएसां कुणइ सेसं ॥

अर्थः—सिद्धांतनुं जो प्रमाणपणुं अंगिकार न करो तो कहे
कहेनार जगवंतनुं पण प्रमाणपणुं न श्वानो प्रसंग थशे. तेणे
रीने जगवंत ठे मूल ते जेनुं एवो जे तारो रजोहरणादि वा
करेखो वेप तेनो परित्याग करवानी प्राप्ति थशे. एटले जो जगवंत
सिद्धांत नथी मानतो तो जगवंतनो कहेखो रजोहरणादि वेप ते
मूकी दे. जे माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे जगवंतनी आह
एज निश्चे चारित्र ठे, माटे ते आझा जागे सते शुं न जायुं
सर्वे जायुं.

टीकाः—तथाचायं सुखाशया जवत्कल्पितः पंथाः स
खोपि विशाररुता मापयेते त्यहोलाजमिद्योनी व्याथपि
व्ययः संवृत्तः ॥ यदपि, रुग्णः कल्पतां यांतीत्यादिश्लोकवृत्तेन
स्वप्रकल्पितक्रियायाः सुकुमाराया मोक्षांगत्वसमर्थनं तदपि
सुंदरं ॥ यत एतच्छ्लोकार्थ एव मागमे विधीयते ॥ मउर
एवि किरियाए कोखेणारोगयं जहउवेति ॥ तद्वचनं निव्वारं
जीवा सिद्धंत किरियाएति ॥ अत्रहि सिद्धांतक्रियायाएव चिं
तनमुनिक्रियापेक्षया कोमलाया अपि निर्वाणांगत्वं प्रतिपा
दितं नतु त्वदभिप्रेतोत्सृजक्रियाज्ञासस्य ॥

अर्थः—बळी सुखनी आशाए जे करवुं तेणे करीने जग-
ते करेलो जे मार्ग ते सर्व नाश पामे माटे अहो आतो मोटुं
प्राध्वर्य जे लाजनी इच्छा करनारने मूळ धननो पण नाश थयो.
म बळी जे पुर्वे तमे प्रतिपादन करुं जे रोगी पण सारा थाय इ-
यादि जावने कहेनार श्लोकनुं बळ लक्ष्मणे पोतानी कपोल कल्पित
क्रिया सुकुमार ठे एटले सुख समाधे थाय एवी ठे तेने मोक्षना
अंगपणुं प्रतिपादन करुं ते पण शोचतुं नथी केमजे ते श्लोकनो अर्थ
आगमने विपे आ प्रकारनो कहो ठे जे आ जगाए सिद्धांतने विपे
पूर्वना महंत मुनीनी क्रियानी अपेक्षाये जे सुकुमार क्रिया कही ठे
तेने मोक्षनुं अंगपणुं प्रतिपादन करुं ठे तेणे करीने कांइ तारो माने-
लो जे उत्सृज क्रियाजास तेने मोक्षनुं अंगपणुं प्रतिपादन उपर
प्रमाणे न थयुं.

टीकाः—अतो जवदज्जिमतक्रियाया उपदर्शितन्यायेन
तद्विपर्ययप्रसाधनान्न तत्श्लोकबलेन जवत्प्रकल्पितश्रुता
प्रामाण्यसिद्धिः ॥ एवंच लिंगदेशनया श्रुतस्य मूर्ध्नि पदक-
रणमसांप्रतमपि कृत्वा यदमी प्रत्यक्षगोचराः श्रावकजनाः
सुदृढगन्धग्रहग्रंथयोदृष्टो रुदोपाथपि साक्षाकृतगुरुतरपूर्वो-
दित कुपथापराधा थपि ॥ अदृष्ट दोषाहि विवेकिनोपि कु-
पथादपि न निवर्तितुमीशते किं पुनरन्य इत्यपि शब्दार्थः ॥

अर्थः—ए हेतु माटे ते मानेली जे क्रिया तेनो प्रथम देखा-

મયો જે ન્યાય તેણે કરીને વિપર્યયનું સાધન કરવાપણું છે એટલે
માનેલી જે ક્રિયા તેનું સંમન કરવાપણું છે એ હેતુ માટે એ શ્રોત
વળે કરીને તે કલ્પના કરી જે સિદ્ધાંતનું અપ્રમાણપણું તેની સિ
ન થઈ માટે લિંગધારીનું દેશનાઈ કરીને સિદ્ધાંતના મસ્તક
પગ મૂકવો તે અઘટિત છે તોપણ તેના કરનારા જે આ પ્રત્યક્ષ
ણાતા શ્રાવક લોકો છે તે અતિશય દૃઢ બંધાઈ છે ગણના પ્રદુષ
ગ્રંથીનું તે જેમને ઇલા છે માટે તે લિંગધારીનું પ્રત્યક્ષ ઘણાક
દેશે છે ને વળી સાક્ષાત્ અતિશય મોટા પૂર્વે કહ્યા છે કુમાર્ગ
પ્રવર્તવારૂપ અપરાધ તે જેમના ઇલા છે તોપણ કોઈક અદૃષ્ટના
કરીને જે વિવેકી છે તે પણ કુમાર્ગમાંથી નિવૃત્તિ પામવાને સમર્થ
થતા નથી તો વીજા અવિવેકી કુમાર્ગથી નિવૃત્તિ પામવાને કપાત
સમર્થ થાય એમ અપિ શબ્દનો અર્થ છે.

ટીકા:—વ્યાવૃત્તિમપસરણં કુપયાત્ અધિકૃતાત્ કુમા
ર્ગાત્ જનાઃ સ્વહિતાહિતવિવેકશૂન્યાઃ નદધતે ન ચેતસિ ધા
રયંતિ ન કુર્વંતીત્યર્થઃ નકેવલં વ્યાવૃત્તિં સ્વયં ન દધતે અસૂર્યંતિ
ચદ્વર્ણ્યંતિ સગુણે દોષમારોપયંતીતિયાવત્ ચં: સમુચ્ચયે ઇતાં કુ
પયવ્યાવૃત્તિં કરોતિ ઇતલ્લુત્ તસ્મૈ ॥ કુધડુદ્વેષ્યેત્યાદિના વ
તુર્યી ॥ મહાસત્વાય કસ્મૈ ચિત્કુપયવ્યાવૃત્તિવિધાયિને ॥

અર્થ:—જે પોતાનું હિત ને અહિતનો જે વિવેક તેણે કરીને
શૂન્ય ઇલા જરૂરુપુરુષો કુમાર્ગ થકી નિવૃત્તિ પામવાને વિવ
ર પણ કરતા નથી એટલો અર્થ છે. કેવલ એટલુંજ નથી કરતા
ત્યારે શું તો દ્વેષ્યા પણ કરે છે એટલે ગુણવાનને વિશે દોષનો આરોપ

करे ठे. चकार अव्यय ठे तेनो समुच्चय रुपी अर्थ ठे. तेणे करीने
एसं अर्थ ययो जे ए कुमार्गयकी निवृत्ति पामनार कोइक महास-
स्ववंत प्राणी ते प्रत्ये उसटा इर्ष्या करे ठे. व्याकरण विचार जे म-
हासत्वाय ए जंगाए 'कुध झुहेर्ष्या' ए सुने करीने चतुर्थी विजक्ती
थइ ठे.

टीकाः—अत्रचोत्तरवाक्यार्थगतत्वेन प्रयुज्यमानो यच्च-
ब्दस्तच्छब्दोपादानं विनापि तदर्थगमयति ॥ यथा ॥ साधु
चंद्रमसि पुष्करैः कृतं, मोक्षितं यदन्निरामताधिकं इति ॥ तेना-
यमर्थः ॥ तेषां हि दृष्ट दोषत्वात् कुपथात्तावत्स्वयं व्यावृत्तिः क-
र्तुं युक्ता ॥ अथ कुतोपि हेतोः स्वयं न व्यावर्तते तदा तद्व्यावृत्ति
कारिणि प्रमोदो विधातुं संगतः ॥ यत्पुनरमी ह्यमध्यादेकम-
पि कर्तुं नोत्सहंते प्रत्युत कुपथनिवृत्तिविधायिनि कस्मिन्नपि-
ह्युज्जोपद्रवाय यतंते तत्किममी दिग्मोहमिता इत्यादि योज्यं ॥
तेनैतदुक्तं भवति ॥ दिग्मूढादयो हि हितैपिणा व्यावर्त्तमाना
अपि दिग्मोहादेव्यावृत्तिं मातमेव कुर्वन्ति ॥ एते तु न केवलं
कुपथान्न व्यावर्त्तते यावता कुपथव्यावृत्तिकारिणेऽसंयं त्यपीति
तेन्योप्यमीकुत्सिता इति धृतार्थः ॥ १७ ॥

अर्थः—आ जगाए उत्तर वाक्यार्थमांरहेसो जे यत् शब्द
ते तत् शब्दनुं प्रदण कर्या विना पण तेनो अर्थ पमाणे ठे जेम-
सारो चंद्रमा उदय पामे सते जे कमल मीचायां ते शो जानुं अधि-
क पणुं कथुं ठे ते हेतु माटे आ अर्थ ययो जे पोते दोष दीना माटे
पोतानी मेळे ज कुमार्गधी निवृत्ति पामवुं जोइए ए युक्त ठे, ने

वळी कोइ कारणे पोतानी मेळे ते कुमार्गथी पातुं न वळाय
 जे पुरुष ए कुमार्गथी पाठा वळ्या होय ते उपर प्रमोद फ
 ठे वळी आ आवक तो ए वेमांथी एके पण करवानो उत्साह
 करता. जलटो जें कुमार्गथी कोइक निवृत्ति पामे ठे तेना उपर
 छुड उपडव करवानो प्रयत्न करे ठे ते माटे आ ते शुं दिग्मो
 म्या ठे के शुं थयुं ठे इत्यादि योजना करवी तेणे करीने आ
 र्थ कळो ठे जे दिग्मोह पामेला जे पुरुष ते निश्चे हितकारी
 तेथी निवृत्ति पमारुवा मांड्या ठे तोपण ते दिग्मोहादिकथी
 वळ निवृत्ति नथी पामता ने आतो केवळ कुमार्गथी निवृत्ति
 पामता एटलुंज नहि त्यारे शुं तो जे ए कुमार्गथी निवृत्ति
 ते उपर जलटा इप्या करे ठे माटे ते दिग्मूढ थकी पण आतो
 तिणे निय ठे. भूना ठे. ए प्रकारे आ काव्यनो अर्थ थयो ॥१३॥

टीका:—सांप्रतंलिङ्गिदेशनया आर्द्धेरविधिविहितस्य वि
 नमज्जनस्यापि दुर्गतिपातहेतुत्वप्रतिपादनद्वारेण श्रुतपथाय
 दर्शयन्नाह. ॥

अर्थ:—इये लिंगधारीनी देशनाये करीने आवक संत
 विधि रहित जे जिनमज्जन उत्सव करे ठे तेपण दुर्गतिमां पद
 नुं कारण ठे एम प्रतिपादन करनार छार करीने सिद्धांत
 थवज्ञा देखामता सता कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

इष्टावाप्तितुष्टविटनटजटचेटकपेटकाकुलं
निधुवनविधिनिबद्धदोहदनरनारीनिकरसंकुलं ॥
रागेक्षपमत्सेरर्प्याघनमघपंकेयनिमज्जनं
जनयत्येवचमूढजनविहितमविधिनाजैनमज्जनं ॥ १७ ॥

टीकाः—जैनमज्जनं जगवर्द्धिस्नात्रं कर्तुं जनयत्येव संपा-
दयत्येव नतु कदाचिन्न जनयत्येवकारार्थः ॥ अघपंके पापकर्म
निमज्जनं द्रुनं कर्म तत्कर्तृणामिति शेषः ॥ अथ कथं पुण्या-
विधीयमानं जिनस्नात्रं पापपंकनिमज्जनाय प्रजयतीत्य-
तश्चाह ॥

अर्थः—जे जगवर्द्धिवनुं स्नात्र तेज पापरूपी कादव प्रत्ये
युक्ताके ठे एम अर्थ जणावनार एवकारनो अर्थ ठे, ते कोने युक्ताके
ठे तो जे स्नात्र करे ठे तेने एम कर्तृपदशेष उपरधी खेवुं स्यारे हवे
अर्ही आशंका करीने कहे ठे जे पुण्यने अर्थ कयुं जे जिन
स्नात्र ते पापकादवमां युक्तावनाने केम समर्थ पाय ? तां तेनो
उत्तर कहे ठे जे.

टीकाः—अविधिना सिद्धांतोक्तक्रमविपर्ययेण प्राक्तन
विशेषणान्यथानुपपत्त्या रात्रादित्यर्थः ॥ सिद्धांते हि रजन्यां जिन
स्नात्रं निवारितमतस्तत्र तत्तुर्वतां कथं न पातकमित्यर्थः ॥

અથ કં દોષમજિપ્રેત્ય સિદ્ધાંતે રાત્રિસ્નાત્રનિવારણમિદં
દોષપ્રદર્શનાય હેતુગર્જનં વિશેષણત્રયં મજ્જનસ્યાહ ॥

અર્થ:—વિધિરહિત એટલે સિદ્ધાંતમાં જે અનુક્રમ આ
તેથી વિપરીત પૂર્વે કહેલાં વિશેષણને સાર્થક કરવાને રાત્રિને વિ
સ્નાત્ર કરે છે એટલો અર્થ થયો. વિધિરહિત ને રાત્રિ વિષે જે પ
રમાત્માનું સ્નાત્ર કરવું તે પૂર્વે કહ્યું એ પ્રકારનું છે. એટલે સિદ્ધાંત
વિષે રાત્રિમાં જિનનું સ્નાન નિવારણ કર્યું છે એ હેતુ માટે રાત્રિ
વિષે સ્નાત્ર કરનારને કેમ પાપ ન હોય એટલો અર્થ છે. હવે શો
દોષ અંગિકાર કરીને સિદ્ધાંતમાં રાત્રિને વિષે સ્નાત્ર કરવાનું નિવા
રણ કર્યું છે એ દોષ દેખાવવાને હેતુગર્જિત એ સ્નાત્રનાં ત્રણ વિ
શેષણ કહે છે.

ટીકા:—શ્ચાવાપ્તિ શ્ચાદિ ॥ શ્ચાયા વહ્નજાયા મજ્જન
વર્ણનમિષેણાગતાયા શ્ચાવાપ્તિ મેલકસ્તયા તુષ્ટા નિઃશંકમત્રા
ય નઃ સુરતલીલા પ્રવર્ત્યતીતિધિયા મુદિતા વિટા વેશ્યાપતયઃ
નટા નાટકાજિનયનાદિકલોપજીવિનઃ જટાઃ શસ્ત્રાદિકલાજી
વિનઃ ચેટકા માસાદિનિયમિતવૃત્તિગ્રાહિણઃ ઇપાં પેટકં સમુદાય
સ્તેનાકુલં ક્ષુન્નિતં પ્રેયસીપ્રાપ્ત્યા સાત્વિકજાત્રેનાકુલીકૃત
વિટાદિજના કીર્ણત્વાત્ મજ્જનમપ્યુપચારાદાકુલં ॥

અર્થ:—જે એ સ્નાત્ર કેવું છે જે જેમાં પોતાને વહ્નજ એવી
જે સ્ત્રી તેની પ્રાપ્તિ થાય એટલે સ્નાત્ર દેખવાનું મિષ કરીને શ્ચાવે
તે જે પોતાની વાંઘિત સ્ત્રી તેનો સમાગમ તેણે કરીને રાજી થયેલા

પટલે શ્યામ શંકાયે રહિત આપણી સંજોગ લીલા પ્રવર્તશે એ પ્ર-
કારની બુદ્ધિવતે હર્ષ પામેલા જે વિટ કહેતાં વેશ્યાપતિ, તથા નટ
કહેતાં નાટક શ્યાદિ કલાવને શ્યાજીવિકા કરનાર પુરુષો તથા જટ
કહેતાં શાસ્ત્રાદિક કલાવને શ્યાજીવિકા કરનારા તથા ચેટક કહેતાં
મહિને મહિને અથવા વર્ષે જે જે પોતાની નિયમાયે શ્યાજીવિકા
ઘાંધી ઠે તેનું પ્રદર્શ કરનારા એવા જે પુરુષો તેનો જે સમુદાય તેણે
કરીને ક્ષોજ પામેલું એવું સ્નાન ઠે. પટલે વાંછિત સ્ત્રીની પ્રાપ્તિ થઈ
તે રૂપ ઝૂંગાર રસનો હેતુ ભૂત સાત્ત્વિક નામ અવ્યગ્નિચારી પટલે
ઝૂંગારની પુષ્ટીનો કારણયોગ તેણે કરીને આકુલ વ્યાકુલ થયેલા જે
લોક તેણે કરીને વ્યાપ્ત થયેલું ઠે માટે એ સ્નાન પણ ઉપચારથી
આકુલ થયું એમ કહેવાય.

ટીકા:—તથા નિધુવનવિધિનિયમોદ્દા મોહનચિસ-
સિતવિહિતાજિલાપાઃ યા નરનાર્યઃ પુરુષયોપિત સ્તાસાં નિઘ્રેણ
નિચયેન સંકુલં વ્યાપ્તં ॥ નારીણાંદિ પ્રાયોનિધુવનાર્થમેવ મ-
જ્જનાવલોકનચ્છદ્ધના તત્રાગમનાત્ ॥ તથાવિધવ્યાજમંતરેણ
રાત્રૌ તત્રાપ્યાગમનાસંજવાત્ ॥ તથાવિધવ્યાજેન ચાન્યત્ર ગંતુ
મશક્ત્વાત્ ॥

અર્થ:—ચઢી એ સ્નાન કેલું ઠે જે જેમણે મૈથુનચિસાસ ક-
રવાની અજિલાપા ધાંધી ઠે એવી સ્ત્રીને પુરુષતેમનો જે સમૂહ તેણે
કરીને વ્યાપ્ત એવું પટલે વધુધા સ્ત્રીને મૈથુનને અર્થેજ સ્નાન જો
વાના કપડે કરીને ત્યાં આવવું પાય ઠે. એ હેતુ માટે કેમજે તે પ્ર-
કારનું કપડ કર્યા વિના રાત્રિને વિષે ત્યાં આવવું સંજવતું નથી. ને

ते प्रकारनुं कपट करीने बीजी जगाए पण जवा समर्थन

टीकाः—अतएवरागः कांचित् परवर वर्णिनीं प्रत्यक्षं
छेपः स्वप्रेयसीमन्येन सह संगञ्चमानां पश्यतस्तत्रियांसा न
त्सरः किंचित्सौभाग्येन कयाचित्संघट्टमानमालोकयतः सर्वं
च तां कामयमानस्य तत्सौभाग्यविच्याविषा, ईर्ष्यास्त्रिवृत्त
मन्येन साङ्गं संलपंतीमीक्षमाणस्याऽसहिष्णुता ॥ ततो राग-
श्चेत्यादिछंदः ॥ तान्निर्धनं साङ्गं ॥ अत्रापि रागादिमद्वोक्तय-
त्त्वान्मज्जनमप्युपचारात्तथा ॥

अर्थः—एज कारण माटे राग एटले कोइक पारकी
प्रत्ये अति आसक्ति, ने छेप एटले पोतानी बहाली. छी
पुरुष संघाथे संगम करती देखीने ते पुरुषने हणवानी इच्छा करती
ते, तथा मत्सर एटले कोइक पुरुषे कोइक छीनी कामना करती
एटले प्रथम वांछा करेली ते छी ते बिना ते करतां अधिक धुं
बीजो पुरुष मळ्यो तेनी संघाथे संघट्टन करती ते छीने प्रथमतः
पुरुषे देखी पठी जेनी साथे संघट्टन करे ठे ते पुरुषना सौभाग्य-
णानो नाश करवो तेनी जे इच्छा ते, तथा ईर्ष्या एटले पोतानी
छन छी बीजानी संघाथे आलाप संलाप करती देखीने जे अस्त-
हनपणुं थाय ते सर्वे करीने ए स्नात्र अतिशे व्याप्त ठे. रागादि पद-
नो छंद समाप्त करवो. आ. जगाए पण रागादि सहित घण-
लोक ए प्रकारना ठे पण उपचारथी ते प्रकारनुं स्नात्र कहुं.

टीकाः—कामुकलोकमेलकेहि जिनएहेपि निशायां रागा-

દયવોજ્જુંતે નત્વણીયસ્યપિ ધર્મજાવના ॥ તદુક્તં ॥ પ્રા-
રબ્ધે જિનવિંદમજ્જનવિધૌ મુખ્યે નિંશિ શ્રાવકૈઃ, શ્રેયોર્થં જિનમં-
દિરે સમુદિતાશ્ચિત્રં રિરંસાસ્પૃશઃ ॥ સ્ત્રીપુંસા રજ્જસાદુપાત્તસમ-
યાસ્તાંબૂલવિવાધરા, ગાઢાલિંગનચંગિસંગમસુખં વિદંતિ નંદંતિ ચ ॥

અર્થ:—રાત્રિએ જિનઘરને વિષે કામિ લોકનો મેલાવો ઘાય
તેમાં રાગાદિકજ ઉત્પન્ન થાય પણ અતિશય થોડી પણ ધર્મની જ્ઞા-
ત્રના તો ઉત્પન્ન થાયજ નહિ તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે રાત્રિયે જિનમં-
દિરમાં શ્રાવક લોકે સ્નાત્ર વિધિ શ્રેયને અર્થે આરંબ્યો છે એમ જે
કહેવું તે તો મહા આશ્ચર્યકારી છે, કેમજે ક્રીમા કરવાની ઇચ્છાએ
વેગે કરીને, નેઝાં થયાં જે સ્ત્રી પુરુષ તે એ સમય પામીને તાંબૂલ
પ્રક્ષણ કરવાથી લાલ હોઠ જેમના થયા છે ને પરસ્પર આલિંગનની
સ્વનાવતે સંગમનું સુખ અનુભવ કરે છે અને આનંદ પામે છે.

ટીકા:—એતદુક્તં જવતિ જિનસ્નપનં હિ સ્વસ્ય પેરેષાં ચ ડ્ર-
ષ્ટાંરાગદ્દેષાંદિક્ષયાય વિધીયતે ॥ નિશાયાં તદ્વિધાનેચ કામુકા-
નાંસુરતાયસમંજસપ્રવૃત્ત્યાઽપ્રતિહતપ્રસરસ્તત્પ્રાદુર્ભાવ ઇતિ કથં
તત્કથ્યવિધાયિતા તસ્ય સ્પાત્ ॥

અર્થ:—એ વાત કહી છે જે જિન પરમાત્માનું સ્નાત્ર તે પો-
તાને તથા પરને તથા દેલનારને રાગ દ્વેષના દાયને અર્થે કરીએ ઘોષ
ને રાત્રિએ તે કરે સતે તો કામી પુરુષની સંજોગાદિક ખુંડી પ્રવૃત્તિ
રોકાઈ શકાય એવી નથી માટે તે જિન સ્નાત્ર રાગદ્વેષનું
નાશ કરનાર કેમ થાય ? ઝલટું રાગદ્વેષની વૃદ્ધિ કરનાર છે.

टीकाः—अथास्तु नटविटादीनां । ३ ।
 नह्येतावतापि श्राद्धानां श्रद्धा स्नात्रं विदधानानां
 एयहानिरितिचेन्न ॥ तेषां । ३ ।
 गवदाशातनायाश्चानंतसंसारकारिण्या रात्रिस्नात्रका
 निबंधनत्वात् ॥ मज्जनव्याजमंतरेण निशीथिन्यां
 मपि प्रायेण जिनजवनागमनासंजवात् ॥ एवंच
 वृद्धिनिमित्तज्ञावमासेडुपां श्रावकाणां कथं न म
 एयनाशः ॥

अर्थः—हवे तुं एम कहेतो होय जें एतो नट
 कामी पुरुषोनी एवी प्रवृत्ति थाय ठे तेमां अमारुं शुं गपुं
 शुं वेदायुं ? एणे करीने जे श्रद्धावके स्नात्र करनार श्रावक
 ए स्नात्र थकी थयुं जे पुण्य तेनी हानी थती नथी
 कहेयुं केम जे तेनो उत्तर कहीए ठीए जे ते कामी पुरुषोनी
 प्रवृत्तिनी उत्पत्ति थवी तेनुं कारण ते रात्रि स्नात्र करनार
 ठे ए हेतु माटे ने ते कामी पुरुषो संजोगादिकेने थिये परव
 ठे ते थकी उत्पन्न थइ जे जगवंतनी आशातना तेने अनंत
 कारणपणुं ठे. माटे रात्रि स्नात्र करनार ए सर्वेनो कारणी
 हेतु माटे केम जे रात्रिए स्नात्रना मिय थिना तेमनुं
 पण बहुधा जिनमंदिरमां श्राववानो संजव नथी ए हेतु
 टादिक पुरुषोनी रागादिकनी वृद्धिनुं निमित्त कारणने
 श्रावक सोकने ए स्नात्र थकी केम पुण्यनो नाश न थाय

टीकाः—किंच नटायसमंजसप्रवृत्तिदर्शनेन श्राद्धानां

વેવેકિનાં કેપાંચિદિદાનીં જિનચહે તથા પ્રવૃત્ત્યુપસંજાત્ ॥તદુ-
ક્તં॥એકેણ કયમકલ્પાંકરેશ્ચ તપ્પચ્ચયા પુણો અન્નો॥સાયા વહુલપરં-
પ્રવુચ્છેત્ત સંયમતવાણં ॥

અર્થ:—વઢી નટાદિકની જૂની પ્રવૃત્તિ લેલવે કરીને અવિ-
ત્તી કેટલાક શ્રાવકને પણ આ કાલમાં જિનમંદિરમાં તે પ્રકા-
રી જૂની પ્રવૃત્તિ કરવાનું લેખીય ટીપ્પણ હે હેતુ માટે તે વાત જ્ઞા-
માં કહી ઠે જો.

ટીકા:—તથાચ તેપાં કયં મહાનાદિજન્યપુણ્યગંધોપીતિ
ચિંત્યતાં સૂદમધિયા ॥ જગવજ્ઞિઃ શ્રીજિનદત્તસૂરિજિરવ્યેનં
દોષસમૂહં રાત્રિસ્નાત્રસ્યોપલ્લગ્ન્ય પ્રતિપાદિતં ॥જા રત્તી જારત્તી
મિહ રહં જણશ્ચ જિણવરગિહેવિ॥સા રયણી રયણિયરસ્સ દોઝ-
કહ્ નીરયાણ મયા ॥

અર્થ:—વઢી તમે સૂદમ બુદ્ધિ કરીને વિચારો જો તે પુરુ-
ષને સ્નાત્ર આદિક થકી થયું જો પુણ્યતેનો ગંધ પણ ક્યાંથી હોય
જ હોય, સમર્થ એવા શ્રી જિનદત્ત સૂરિ તેમણે પણ જ રાત્રિ સ્ના-
નો દોષ લક્ષણે નિષેધ પ્રતિપાદન કર્યું ઠે જો.

ટીકા:—અહિં જિનમહાજનવિધાનેચ નોક્કદોષલેશસ્યાપિ
સંજવઃ ॥ જનસમક્કં દિવા તથાપ્રવૃત્તેર્લજ્જનીયત્વેન રાજનિ-
પ્રહજયેનચ પ્રાયેણાસંજવાત્ ॥ તસ્માદિનિશ્ચય જિનસ્નાત્રં ધર્મા-
ર્થિનાં વિધિપ્રવણતાં શ્રેયો ન નિશાયામિતિ ॥

अर्थः—दिवसने विषे जिन स्नात्र विधि करे सते ते कहेला दोषनो लेश पण संजवतो नथी. केमजे दिवसने समक ते प्रकारनी प्रवृत्तिवाळाने लज्जा पामवापणुं ठे ए हेतु तथा राज दंरु नो जय ठे ए हेतु माटे बहुधा ए वातनो नथी. धर्मना अर्थी एवा ने विधि विषे तत्पर एवा प्राणीने जं जिनस्नात्र करवुं एंज श्रेय जणी ठे पण रात्रिने विषे जे करवुं ते श्रेय जणी नथी एतो दोष जणीज ठे.

टीकाः—अत्र यद्यपीष्टावाप्तीत्यादिविशेषणकदंबकं जित एहस्यैव संजवति न मज्जनस्य तथापि मज्जने सति तस्यैव विधत्वमिति मज्जनस्य प्राधान्येन विवक्षणा उपचारेण मज्जनमप्येवं विशेषणानां चान्यत्र निवेशने विशेषणविशिष्ट मुक्तमिति अन्य रात्रिमज्जनस्यात्यंतदोषतया सर्वथा निवार्यत्वंव्यज्यते॥

अर्थः—आ जगाए जो पण इष्टावाप्ती एटले स्तुनी प्राप्ती इत्यादि विशेषणनो समूह ते तो जिनमंदिरनुज जेवे ठे पण स्नात्रनो संजवतो नथी तोपण जिन स्नात्र सते जिनमंदिर ए प्रकारे थाय ठे माटे स्नात्रनुं अर्हि प्राधान्यपणे को धानी इच्छा ठे तेथी उपचार मात्रे करीने स्नात्र पण ए प्रकारना विशेषण सहित ठे एम कथुं. केमजे अन्य विशेषणनुं अन्य स्थापन करे सते रात्रि स्नातने अत्यंत दोषपणे करीने सर्वथा निवारण करवापणुं ठे एम सूचना करी.

टीकाः—एतेन यदपि कंधिदजिधीयते रात्रिस्नात्रेपि प्र-

वतो न कश्चिदोषः जिनजन्ममज्जनस्य शक्रेण तथाविधानात् ॥
तथाहि सर्वेपि जिनैश्च निशीथिनीयामध्यसमयएव जायंततदै-
वच सुरेन्द्रश्यामीकरगिरिशिखरं नीत्वा तान् स्नपयतीति श्रूयते ॥
तस्यच तथासदोपत्वे शक्रस्तथा न तत् कुर्वीत ॥ महतां ह्यन्यथा-
करणे तद्धोचनत्वात्तत्पथानुवर्तिनीनां प्रजानां दुर्गतिपाते न तेषां
महाहान्यापत्तेः ॥

अर्थः—जो पण केटलाक एमं कहे ठे जे रात्रि स्नात्र जग-
तनुं करे सते पण दोष नथी केम जे इन्द्र महाराजे जिन जगवंतनुं
न्मस्नान रात्रिए करुं ठे. ए हेतु माटे तेज देखामे ठे जे सर्वे पण
जनेन्द्र रात्रिना बे पहोर समयमां एटखे मध्य रात्रिये जन्मे ठे
गरेज इन्द्र महाराज मेरु पर्वतना शिखर उपर सइ जइने ते जिन
रमात्माने स्नान करावे ठे एम सिद्धांतमां सांजळीए ठीए माटे
त्रि स्नात्र करतां तेज प्रकारनो दोष होत तो तेम इन्द्र महाराज
करत. शायी जे मोटा पुरुष अन्यथा आचरण करे एटखे विप-
त्त आचरण करे तो तेमना मार्गने अनुसरती जे प्रजा तेमने तो
मोटा पुरुष एज नेत्र ठे. एटखे मोटा पुरुषनी आचरण प्र-
माणे आचरण करवुं एमज देखे ठे एटखे जाणे ठे ए हेतु माटे ते
जाने दुर्गतिमां पमवुं थाय तेणे करीने ते मोटा पुरुषने मोटी हाण
थाय ए हेतु माटे ए रात्रि स्नात्र करवामां दोष नथी.

टीकाः—स्नात्रादिविधाविंशच्चरितस्य सर्वैरपि जिनपथ
वर्तिजिः प्रामाण्योपगमात् ॥

॥ यदुक्तं ॥

तित्यरे बहुमाणो, अज्ज्ञासो तद्वय जीयकप्पस्स ॥
देविंदाइअणुगिइ, गंजीरपलोयणा लोए ॥

अर्थः—स्नात्रादिक विधिने विपे इंझना आचरणनुं जिन
गमां वरतनार पुरुपोए प्रमाणपणे अंगिकार कर्युं ठे ए हेतु
ते कछुं ठे जे.

टीकाः—तस्मादिंजाचरितस्यप्रामाण्यानिशायामपि स्त
पनं विधातव्यमिति तदपास्तं ॥ शक्रोजिनजन्ममज्जनं मेरु
करोतीति मन्यामहे ॥ ननु यामिनीयामद्वितयइति ॥ मेरु
शिखरे सूर्योदयास्तमयाज्ञावेनरात्रिदिवव्यवहाराज्ञावात् ॥

अर्थः—ते हेतु माटे इंझनुं जे आचरण तेनुं प्रमाणपणुं
माटे रात्रिए पण स्नान विधि कराववो, एम जे कहे ठे ते मत
खंन कर्यो शायी के इंझ जिनजगवंतनुं जन्म स्नान मेरु पर्यंत
विपे करे ठे एम मानीए ठीए पण रात्रिना वे पदोर थये सते इ
नथी मानता केम जे मेरुपर्वतने विपे सूर्यनो उदय ने सूर्यनो अस्त
तेनो अज्ञाव ठे ए हेतु माटे त्यां रात्रि दिवस एवो व्यवहार नथी.

टीकाः—तथाहि ॥ प्रत्यस्तमिते तत्क्षेत्रवर्त्तिदिनकरकिर
निकारःकालविशेषो हि रात्रिरित्युच्यते तद्विपरीतश्च दिनमिति
मेवपेक्षया खेरत्यंतनीचेर्वाहितत्वेन किरणानां चोपरिष्ठा तथाय
सराज्ञावेनापस्तनज्ञागस्यैवतत्प्रकाशविषयत्वात्तथाच कथं तत्र
रात्रिदिवविज्ञागः स्यात् ॥

અર્થ:—તેજ દેલાને ઠે જે દોઝમાં રહ્યો જે સૂર્ય તેના કિરણનો સમૂહ, આથમે સતે જે કાઠ વિશેષ તે ફેંચને વિપેરાત્રિકહી-પે, ને તે થકી જે વિપરીત કાઠ વિશેષ તે દિવસ કહીય ને મેરુ પર્વતની અપેક્ષાએ અત્યંત નીચો ગમન કરતો એવો સૂર્ય ઠે એ હેતુ માટે કિરણનો ઝંપર તથાવિધ પસાર થતો નથી. એતો દેઝલા જાગ. તેજ તે કિરણવળે પ્રકાશ કરવાનો વિષય ઠે એ હેતુ માટે રાત્રિદિવસ નો વિજ્ઞાન ત્યાં કયે પ્રકારે ઠે ? કોઈ પ્રકારે નથી.

ટીકા:—કથં તર્હિ પ્રકાશાજાવેતત્રેં જ્ઞાણાં જિનમજ્ઞાનાદિ વિધિરિતિચેન્ન ॥ રત્નસાનોરધિત્યકાયાઅતાપકેન નિરસ્તપૂપમ-યુજ્યોતેન સતતમુચ્ચરતા યદ્વલગિમલમાણિક્યશિલામરીચિ નિચયેન દેવમહિન્ના ચ શશ્વજ્ઞાસ્વરત્વાત્ ॥ એવંચેંજાચરિતાવટ્ટેં જ્ઞેન કથં રાત્રિસ્નાત્રં સમર્પ્યમાણં ચારિમાણમંચેત્ ॥

અર્થ:—ત્યારે ત્યાં સૂર્યનો પ્રકાશ નથી ત્યારે ઇંડ્ર જિન સ્નાનનો વિધિ કયે પ્રકારે કરે ઠે એમ જો તું આશંકા કરતો હોય તો તે ન કરવી કેમ જે રત્નનાં ઠે શિખર તે જેનાં એવા મેરુ પર્વતની ટપલી ભૂમિને વિપે તાપ રહિત ને જેમાં સૂર્યના કિરણનો પ્રકાશ નથી ને નિરંતર અતિશય દેદીપ્યમાન એવી જે ઘણી નિર્મલ મા-ણીક્ય રત્નની શિલાઈ તેમના કિરણનો જે સમૂહ તેણે કરીને તે ઘઢી દેવતાના મહિમાએ કરીને નિરંતર અતિશય દેદીપ્યમાનપણું ઠે એ હેતુ માટે એ પ્રકારે ઇંડ્રના આચરણનું આલંબન કરીને જે રાત્રિ સ્ના-ત્રનું સમર્પન કરું એટલે સ્થાપનું તે કેમ અતિશય શોના પ્રત્યે પામશે નહિજ પામે.

टीकाः—इतोपि न रात्रिस्नात्रं पुण्यपात्रं ॥ जगत्प्रति
तिपातुकसखिलपूरप्लाव्यमानस्य पिपीलीकादिजंतु संतान
रक्षायतनाया रात्रौ दुःशकत्वात्, तत्प्रधानत्वाच्च जिनः ॥

॥ यदुक्तं ॥

जयणाय धम्म जणणी, जयणा धम्मस्स पाळणीचैव ॥
तबुद्धिकरी जयणा, एगंतसुहावहा जयणां ॥

अर्थः—बळी हेतु माटे पण रात्रि स्नात्र जे ते पुण्यने
वानुं पात्र नथी, एटले रात्रिस्नात्र थकी पुण्य थतुं नथी. जे
वात्तनी प्रतिमा उपर पकतो जे जळनो समूह तेणे करीने
जे कीकी आदिक जंतुनो समूह तेनी रक्षा जतना तेनुं रात्रि
करवुं ते महा दुष्कर ठे एटले थइ शकतुं नथीने जिनशा...
जतनाप्रधान ठे ए हेतु माटे ते शास्त्रमां कवुं ठे जे जतना ठे
धर्मेनी उत्पत्ति करनारी ठे ते जतना ठे ते धर्मेनी पालन करावता
ठे माटे एकांत सुख करनारी जतना ठे इत्यादि.

टीकाः—किंच माचूद्वृहत्तवेन सत्वसंहारकारिणां एह
गोधिकादिनां क्रूरजंतूना मुत्थानमिति प्राज्ञातिकं प्रतिक्रमण
मपि साधूनां मृदुस्वरेणा जिहितमागमे ॥ यामिन्यां च
मज्जन्नादिविधौ निरंतरगंजीरोद्धुरवाद्यमानातोद्यनिनादश्रवणेन
विज्ञातमिति मन्यमानस्य तप्तायोगोलकद्वयस्यासंयतजनस्य
जागरणात् ॥

અર્થ:—વઢી મોટા શબ્દે કરીને પ્રાણીનો સંહાર કરનાર ઘરોલી પ્રમુખ કુર જંતુનું ઝઘું મ થાવ પંડસે ન થાવ. કેમ સાધુને પ્રજાત કાઢનું પશ્ચિમમણું પણ કોમલ સ્વરે કરીને કરનું શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તો રાત્રિય સ્નાત્ર વિધિ કરે સતે નિરંતર નીર ને મોટા શબ્દે ઘાગતાં જે વાદિત્ર તેના શબ્દ સાંજઢવે કરીને ॥ તો પ્રાતઃકાલ થયો કે શું એમ માનતા જે તપાવેલા છોહ જેવા ર અસંજતિ લોકો તેમનું જાગવું થાય એ હેતુ માટે.

ટીકા:—તથાચ તત્કાળતદારજ્યમાણાનેકપાપકર્મ નિમિ-
ત્તભાવેન કથં રાત્રિસ્નાત્રકર્તૃણાં પાપવંધો ન જવેત્ ॥
સ્તેન યદપિ ક્વચિત્કથાદિપુ કેપાંચિત્ સ્ત્રીપુંસાનાં ગિરિકાન-
નાદિસ્થિતદેવદેહેષુ નિશાયાં જિનપ્રતિમાસ્નાનાદિશ્રવણેન
તદજ્યુપગમઃ સોપ્યલીકાલંબનમાત્રરુચિતાં જવતોલ્પનકિ
મોક્ષાર્થસ્નાનાદે રિદ્ધાધિકૃતત્વાત્ ॥ તસ્યચ સિદ્ધાંતે રાત્રો
નિવારણાત્ ॥

અર્થ:—વઢી તે અવસરે આરંજ કર્યાં જે અનેક પાપ કર્મ
નું નિમિત્ત કારણ છે એ હેતુ માટે રાત્રિસ્નાત્ર કરનારને કેમ પાપ
વંધન થાય છૂ તો ધાયજ એણે કરીને જે કોઈક કથાઢને વિષે કો-
ઈક સ્ત્રી પુરુષોપ કરાવેશું પર્વતના ઘનમાં રહ્યાં દેવમંદિર તેને વિષે
રાત્રીય જિન પ્રતિમાનું સ્નાત્ર આદિક તેને સાંજઢીને તે ઘાતનો જે
અંગિકાર કરવો તે પ્રણ જુઢી ઘાતનું આલંબન કરનારી સમારી રુચી
છે એમ પ્રગટ કરી દેખામે છે અહીં તો મોહને અર્થે સ્નાત્ર આદિ
કરવાનો અધિકાર કરેલો છે તેથી રાત્રિસ્નાત્ર સિદ્ધાંતમાં નિવારણ
કર્યું છે જે એ હેતુ માટે ન કરવું.

टीकाःतथाहि ॥ सिद्धांते संजातं तत्र तावन्हेतुः
 वचनात् संध्यात्रयंलक्षणो जिनपूजायाः कावो नियमितो
 वपि तद्विधानेच कालंमि कीरमाणं किसिकर्मं बहुफलं
 होइ इय सबच्चियकिरिया,नियनियकालंमित्रिनेयेत्यादिना
 दृष्टांतेन कालविधीयमानजिनपूजादिक्रियाणांसा फल्यजि
 व्यर्थ मापयेत ॥

अर्थः—तेज देखाने ठे जे सिद्धांतमां ग्रण संपाद
 कही ठे माटे ग्रण संध्यात्रयं लक्षण जेनुं एवो जिनपूजानो
 नीम्यो ठे. ने रात्रिने विषे ते करे सत्तै, जे क्रिया फलने
 करीए ते क्रिया फलदायी होय जेम कृपिकर्म एटसे सो
 फलने विषे बहु फलदायी होय ठे एम सर्वे क्रिया पोतपोताना
 लने विषे करयी एम जाणवुं इत्यादि खेतीना दृष्टांते करीने
 रमां करेसी जे जिनपूजादिक क्रियात्र तेनुं सफलपणुं जे कणु
 ते अकारण करवायी व्यर्थपणाने पामे..

टीकाः—नच“व्रित्तिकिरियाविरुद्धो,अह्वा जो जसराजा
 भ्रंशनिबंधनाज्ञात्रापितप्रतिपादनमिति वाच्यं॥ ध्यातृकाणां वि
 संख्यं जिनपूजायादिनकृत्यत्वेनसिद्धांतेनिधानान् ॥ तत्रव्रति
 त्तिकिरियाविरुद्धो इत्यादेरपमर्थोयः प्राज्ञांतादिसंख्यायां न
 निमित्तवाग्विद्यादिव्यमस्वात्कयंशिदेवपूजायां. न व्याप्तिरने म
 दिनमध्यएव मृदूनांदिनामंख्या निक्रमेव्यपवादतः पुत्रांकरांनु
 ननुनरम्यमर्थेयदुतापवादेन रात्रौ करोति दिनकृत्यनाशानि
 प्रसंगादिति ॥

अर्थः—बळी 'वित्ति किरिया' इत्यादि चचनयी रात्रिपूजा आदिकनुं प्रतिपादन यशे. एम न वोंखनुं केमजे श्रावकने संध्याकालने विपे जे जिन पूजा करवी ते दिन कृत्य ठे एटखे वसनी करणी ठे ते हेतु माटे 'वित्ति किरिया विरुद्धो' इत्यादि. नो अर्थ ठे जे प्रजातादि कालनी संध्याने विपे पोतानी आजी. वेका निमित्त जे व्यापार तेजे विपे व्यग्रपणां थकी एटखे आकु. व्याकुळपणा थकी कोशक प्रकारे देवपूजासां न प्रवर्त्ताप तो ते पुरुष मध्यानने विपे पण करे एटखे पूजा करवानो जे काळ ते ये घनी आदिक अतिक्रमीने पण अपवादथी पूजा करे एम अर्थ ठे पण एम नयी जे अपवाद मागें रात्रिपूजा पण पूजा करे ने जो एम होय तो दिनकृत्यपणानि हानि थवानो प्रसंग आवे एटखे ए पूज. ननी दिनकृत्य एवी संज्ञाज न थाय ए हेतु माटे.

टीकाः—एवंच यद्यपिविद्यादिसिद्धार्थिनांकेपांचिन्नवाजि-
नंदित्वेनगिरिकाननादौजिनस्नात्रादिषु रात्रावपिप्रवृत्तिः श्रूय-
तेतथापि न तच्चरितमवलंब्य श्रुतोक्तमज्ञनादिसमर्थं परिहृत्य
रात्रौत द्विधानेनविवेकिनात्मद्रुहा जवितव्यमिति ॥

अर्थः—जो पण विद्यादिकनी सिद्धिने इछनारा केटखा ज. वाजिनंदी पुरुषोनी पर्वतना घन आदिकने विपे रात्रिपूजा पण जिन स्नात्र आदिने विपे प्रवृत्ति संजळाय ठें. तो पण तेनुं चरित्र श्रवणं. घन करीने सिद्धांतमां कहेसो स्नात्र आदिकनो समय तेनो परिहार करीने रात्रिने विपे स्नात्र करावुं ते विवेकी पुरुषोने आत्मज्ञान ठे एटखे आत्माने उगवाजणी ठे माटे ते करवुं नयी घटवुं इत्यर्थे.

टीकाः—एतेन रात्रौ जिनसदने वलिदाननंदिप्रतिष्ठादि विधानमपि प्रत्युक्तं ॥ प्रायोमज्जनेन समानयोगक्षेमत्वात् ॥ निशिस्नपनोक्तदोषाणां वलिदानादावपि संज्ञवात् ॥ किञ्चिदाधिक्याच्च तत्र प्रथमं तावद्वलिदानमधिकृत्य तदुच्यते ॥

अर्थः—एणे करीने रात्रिने विषे जिनमंदिरमां वलीदान तथा नंदित प्रतिष्ठा इत्यादिकनुं करवुं ते पण खंन कयुं, केम जे बहुधा स्नाननी संघाथे एनुं समानपणुं सरखापणुं ठे ए हेतु माटे एटले योग क्षेम सरखो ठे केम जे पाप सरखुं लागे ठे माटे रात्रि स्नानमां कहेला जे दोष ते वलिआदिकने विषे पण संज्ञवे ठे ए हेतु माटे वळी ते करतां अधिक दोषपणुं ठे, तेमां प्रथम वलिदाननो अधिकार करीने दोष कहे ठे.

टीकाः—जगवत् प्रवचने विज्ञीवर्या चतुर्विधाहारस्यापि संसंकिमच्चप्रतिपादनात् ॥ तथाच निशि जिनपुरतस्तादृगाहारदानेन कथं तत्प्रज्ञवासंख्यजीववधजन्यः कर्मबंधो दातृणां न स्यात् ॥

अर्थः—जगवंतना सिद्धांतने विषे रात्रीए चार प्रकारन आहारने पण संसंकिमत्वं दोषनुं प्रतिपादन कयुं ठे माटे वळ रात्रिए जिन जगवंतनी आंगळ ते प्रकारना आहारनुं देवुं तेणे करीने ते थकी थयो जे असंख्य जीवनो नाश ते थकी थयो जे कर्मतो बंध ते वसिं देनारने केम न थाय ? ए तो थाय ज.

ટીકાઃ—તદુક્તં ॥ રાત્રી વલિં વૃષ્ણનિમિત્તમતીવજીવસં-
સક્તિમંતમપિ તીર્થપતેઃ પુરસ્તાત્ ॥ યે ઢોકયંતિ વલિના કલિના જિ-
તાસ્તે, નૂનં શુભ્રેન તલિના મલિના અર્ધેન ॥

અર્થઃ—તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે રાત્રિયે તીર્થંકરના મ્હોંના આ-
ગલ્લ અતિશય જીવની સંસક્તિ દોષવાસું વલીદાન ધર્મનિમિત્ત જે પુ-
રુષ ઢોકે છે અર્પણ કરે છે. તે પુરુષ નિશ્ચે વલ્લવાન ઇવા કલિકાલે
જીત્યા છે પુણ્ય રહિત ઇવા થાય છે ને પાપવને મલિન થાય છે. એટલે
રાત્રિયે વલિદાન આપતાં પુણ્ય તો થતું નથી પણ તલ્લટું પાપ યંધાય છે.

ટીકાઃ—તથા લોકવિરુદ્ધોપિ અદ્દો અમી શ્રાવકાઃ સ્વયં
રાત્રિજ્ઞોજનનિપેધે પિ સ્વદેવસ્ય પુરતો નિશિપલિમુપદોકયંચતઃ
કીદૃગમીપાં રાત્રિજ્ઞોજનવિરતિરિતિસોત્રાસલોકવાક્યથદ.
ણાત્ ॥ આગમેપિ જગત્પુરતો વ્યારવ્યાનાવસાને સમવસરણજુવિ
રાજાદિજિઃ સિદ્ધસ્ય સિદ્ધ્યરૂપસ્ય કલ્પમતંકુલવલોદિવસપ્લોપ-
ઢોકનપ્રતિપાદનાત્ ॥

અર્થઃ—વલી ઇ લોકવિરુદ્ધ પણ છે, કેમજે લોક એમ ઘોષે
જે અદ્દો આ શ્રાવક લોક પોતાને રાત્રિ જ્ઞોજનનો નિપેધ છે તોપણ
પોતાના દેવની આગલ રાત્રિયે વલિદાન આપે છે. માટે એમનું રાત્રિ
જ્ઞોજનનથી પિરામ પામવારૂપ ઘત કેતું એમ કહી અપહાસ કરે છે તે
ઉલ્લંઘત વચનનું સાંજલલું થાય છે. વલી આગમમાં પણ જગવંતની
આગલ વ્યાખ્યાનની સમાસી થયે સતે સમ્મોસરણની પૃથ્વીને શિરે

सिद्ध करेला उंची मांगरना तंतुस तेनुं वखिदान राजादिक मूकेदे
ते पण दिवसने विपेज एम प्रतिपादन कर्तुं ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—यदाहा॥रायाव रायमचो,तस्सासइ पत्तरजणवठवा-
ळि ॥ दुज्वहिसखंमिअवलिठमियतंडुखाणाढयंकलमं ॥ जा-
इयपुणाणियाणं अखंमफुमियाण फलगसरियाण ॥ कीरइवल्ली-
सुराविय, तत्थेव वुंहंति गंधांइ ॥

टीकाः—देवार्चनत्वात् वखिदानं रात्रावप्पुचितं तथाच
किमायातं लोकविरोधस्येतिचेत् न ॥ देवार्चनस्यापि रात्रौ
सिद्धांते निषेधात् महिमं च सूरुग्गमणे करिंतीत्यावश्यकचूर्णिव-
चनप्रामाण्यात् ॥

अर्थः—वली देवपूजन ठे ए हेतु माटे वखिदान रात्रिए
पण करवुं उचित ठे ने लोकने विरुद्ध ठे तेमां आपणुं शुं गयुं ते
शुं आव्युं. एम जो तारे कहेवुं होय तो ते न कहेवुं केमजे देवपू-
जन पण रात्रिए करवानो सिद्धांतमां निषेध ठे. सूर्य उगे पूजना-
दिक महिमा करवौ एम श्री आवश्यकचूर्णिना वचननुं प्रमाणपणुं
ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—लौकिकमार्गेपि रात्रौ स्नात्रदेवार्चनादे निवा-
रणात् ॥ तदुक्तं ॥ नैवाहुति नचस्नात्रं, न आहुं देवतार्चनं ॥
दानं वाविहितं रात्रौ, चोजनं तुविशेषतः ॥

• અર્થ:—લૌકિકં માર્ગમાં પણ રાત્રિએ સ્નાત્ર તથા દેવપૂજ-
નાદિકનું નિવારણ કરવાપણું છે એ હેતુ માટે તે કહ્યું છે જે રાત્રિએ
આહુતી તથા સ્નાત્ર તથા શ્રાદ્ધ તથા દેવપૂજન તથા યોગ્ય એવું દાન
તેડાં વાનાં કરવાં ને ઝોજન તો વિશેષે કરીને ન કરવું.

• ટીકા:—અથ જાવશુદ્ધિહેતુત્વાન્નિશાયામપિ. બલિસ્ના-
દિવિધાનં સંગતં ॥ તથાહિ ॥ રાત્રાવપિ જિનયદ્દે હુગ્ધ
દધિસુરક્તિનીવિપૂરેણાતિનીરજીકૃતજગવન્નાત્રં સ્નાત્રં વિદ્વધતે
વિકચવિચકિલયકુલમાલતીનવમાલિકાદિન્નિશ્ચ વયાં સ-
પયાં વિરચયતો રુચિરચનાનિર્મિતજનમનોહારં સ્નિગ્ધમધુર
પક્વાન્નફલોપહારંચં, ટોઠ્યતઃ શ્રદ્ધાવંધુરચુદ્ધેર્દિષ્ણો દૂરીકૃત
કુગતિવાસો જાવોદ્ધાસો જાયતે ॥ તસ્યેવચ સુગતિહેતુત્વેન જ-
ગવતો બહુમતત્વાત્ ॥

• અર્થ:—પ્રતિવાદી ઘોષે છે, જે જાવશુદ્ધિનું કારણપણું એમાં
રહ્યું છે માટે રાત્રિએ બલિસ્નાત્ર આદિકનું કરવું સંગત છે એટલે પ-
ટિત છે તેજ કહી દેવાએ છે જે રાત્રિને વિષે પણ ઘરમાં હૂધ રહી
સુગંધીમાન જલ તેના સમૂહવચ્ચે અતિશય રજરહિત કર્યું એટલે અ-
તિશય સ્વચ્છ નિર્મલ કર્યું છે જગવંતનું શરીર તે જેથી એવું જે સ્નાત્ર
તેને કરતો ને પ્રફુલ્લ વિકસ્વરજે ધકુલ તથા માલતી તથા નવો મો-
ગરો શ્યાદિકનાં સુંદર પુષ્પવચ્ચે કરી જે નવી માલ્યાઓ એટલે દાર
પ્રમુખ તેણે કરીને શ્રેષ્ઠ પૂજા કરતો ને સુંદર રચનાવચ્ચે કર્યું છે સોકના
મનનું હરણ તે જેણે એવું સુંદર મિષ્ટ પક્વાન તથા ફલ તેમનો ઉપ-
હાર એટલે જોટણું ધક્ષિવાન તે પ્રત્યે વિસ્તારતો ને શ્રદ્ધાવચ્ચે સુંદર પદ

ઠે બુદ્ધિ જેની એવા યદ્ધસ્થોને દૂર કર્યો ઠે કુંગતિનિવાસ તે જેણે એ
 એવો જાવનો ઉદ્ધાસ થાય ઠે. ને તેજ પ્રકારના જાવ ઉદ્ધાસને
 સુગતિનું કારણપણું ઠે તેથી તે જાવ ઉદ્ધાસને જગવંતે વહુ માને
 ઠે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—યદાહ ॥ જોચેવ જાવલેસો, સોચેવય જગવં
 વહુમહત્તિ ॥

અર્થ:—જે કારણ માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું ઠે જે જેથી જાવ
 બુદ્ધિ લેશ માત્ર પણ થાય તેજ જગવંતે વહુ કરીને માત્યું ઠે શ્લેષ
 શ્રેષ્ઠ કહ્યું ઠે.

ટીકા:—इति चेत् तत्र ॥ मार्गानुसारिण्याः कदाप्रहरहि-
 तायाः प्रज्ञापनायोग्यायाएव जावशुद्धेरिहाधिकारात् ॥

॥ यदुक्तं ॥

જાવશુદ્ધિરપિ ક્રેયા, યૈવા માર્ગાનુસારિણી ॥
 પ્રજ્ઞાપનાપ્રિયાત્યયં નપુનઃ સ્વાપદ્ધાત્મિકા ॥
 યોચિત્યેન પ્રવૃત્તસ્ય કુપ્રહત્યાગતો મૃદ્ધાં ॥
 સર્વત્રાગમનિષ્ઠસ્ય જાવશુદ્ધિર્યથોદિતા ॥

અર્થ:—સુવિદિત ઉત્તર ત્યાપે ઠે એમ જો તું કહેતો હોય કે
 તે ન કહે કેમ જે માર્ગાનુસારિણી ને કદાપદ્ધરિહિત ને પ્રજ્ઞાપના

करवा योग्य एटले प्ररुपणा करवा योग्य एवीज जावशुद्धिनोः अर्ही अधिकार ठे ए हेतु माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे एज जावशुद्धि पण जाणवी के जे मार्गानुसारिणी ठे तथा जेनी प्रज्ञापना अतिशय प्रीतिकारक ठे एज जावशुद्धि सारी ठे पण पोताना कदाग्रहरूप जावशुद्धि सारी नथी केम जे जे पुरूप कदाग्रहनो अतिशय-त्याग करीने उचितपणे प्रवर्त्यो ठे ने सर्व जगाए आगममां जेनी निष्ठां ठे एवाने यथार्थ जावशुद्धिनो उदय ठे.

टीकाः—भवद्विवक्षितायाश्च जावशुद्धेः सिद्धान्तविरोधी-
त्वेन मुक्तिमार्गानुसारित्वाच्चावात् अस्मत्पूर्वजैरेतावतमने
हसंरात्रावेवदं स्नात्रं कारितमंतोऽस्मान्निरपीत्यमेवर्त्तव्यमिति
कदाग्रहस्ततया प्रज्ञापनानुचितत्वाच्च कथं मुक्त्यंगता स्यादिति॥

अर्थः—तमे कहेवाने इच्छेखी जे जावशुद्धि ते सिद्धान्तयकी
विरुद्ध ठे माटे मुक्तिमार्गने अनुसारीपणानो अजाव ठे ए हेतु
माटे ने कदाग्रह जे थमारा पूर्वज धृज्जोए आटसा काळ सुधी रात्रि-
यज आ स्नात्र कराव्युं ठे माटे थमारेपण एजमकारे करवुं इयादि
कदाग्रहवने सहितपणुं ठे ए हेतु माटे प्रज्ञापना करवाने अनुचित-
पणुं ठे माटे केम मुक्तिना अंगपणुं होय.

टीकाः—नंदिविधानमपि रात्रौ महादोषं ॥ तथाहि दी-
क्षापर्यन्तं दिनं दिकरणं ॥ दीक्षाच स्पृशसूदमप्राणातिपातविर-
तिसदृशा ॥ रात्रौच प्रकाश निमित्तोद्वाहितमृदिदीपस्वरूपते-
जस्कायिकजीवानां शरीरस्पर्शेन व्यापादनात् अतिदीपेषु च निरंत-

રં નિપતતાં લંકણઃપતંગાદિજંતૂનાં વ્યાપત્તિનિમિત્તજ્ઞાવાન્કીદૃશી-
દીક્ષાદાતૃગૃહીત્રોઃ સર્વવિરતિઃ ॥

અર્થઃ—તે રાત્રિએ નાંચ માંઝવી તે પણ મહા દોષને કા-
નારી છે. તેજ વાત કહી દેલામે છે જે દીક્ષાદિકને અર્થે નિષ્ક્રેતાં-
યનું કરવાપણું છે ને જે દીક્ષા છે તે તો સંયુક્ત સુદમ પ્રાણાતિપાત
તે થકી વિરામ પામવારૂપી છે લક્ષણ જે તે રાત્રિયે પ્રકાશ નિમિત્ત
ઝગ્ગવલ કર્યા જે ગણાક દીવાંરૂપ જે તેજસ્કાયિક જીવ તેનું પે-
તાની મેલે શરીરને ફરશ થવાયી નાશ થવાપણું છે એ હેતુ માટે
દીવાદીવાને વિષે નિરંતર પમતાં જે લલ્લો પતંગિયાદિક જીવ તેના
નાશનું નિમિત્ત કારણ છે. એ હેતુ માટે દીક્ષા લેનારને ને દીક્ષા આ-
પનારને સર્વ વિરતિરૂપ દીક્ષા કેવી થઈ પડે એ સર્વ વિરતિરૂપ
દીક્ષા થઈ કે સર્વ હિંસામયી દીક્ષા થઈ તેનું તારાં મનમાં વિચારી જો.

ટીકાઃ—તથાચ કરેમિજંતેસામાઙ્યમિત્યાદિ સર્વવિરતિ-
સામાયિકસૂત્રસ્યાપિ તત્કણં શિષ્યેણોચ્ચાર્યમાણસ્ય વૈયર્થ્યપ્રત-
ગઃ ॥ શિષ્યસ્ય દીક્ષાપ્રથમક્રણાદારજ્યપ્રાણાતિપાતપ્રવૃત્તેઃ ॥
તદુક્તં ॥ સંવર્તિં જ્ઞાણિનણં, વિરઈલ્લુજસ્સ સવિયા નત્થિ ॥ સો-
સવવિરઈવાઈ. ચુકઈ દેસંચસંવંચ ॥

અર્થઃ—વઢી દીક્ષા લેતી વખત ‘ કરેમિજંતે ’ इत्यादिक
સર્વ વિરતિ સામાયિક સૂત્રનું જે ઉચ્ચારણ શીખે કર્યું તેનું તેજ વ-
ખત અર્થ થયાનો પ્રસંગ આવશે કેમજે શિષ્યને વિકાના પ્રથમ

क्षणीयं आरंभीनेज प्राणातिपातने विषे प्रवृत्ति यइ ए हेतु माटे
ते कहुं ठे जे.

टीका:—दीक्षादातुश्च दोषसंख्यापि वक्तुं न शक्यते॥तद्धि-
क्षया तावर्जतुजातव्याघातप्रवृत्तेः॥ तदहोमूढा एतावतं पापकला-
पमात्मन्यारोपयंतो जाविजवन्नमणान्मनागवि न विन्यतीति ॥

अर्थ:—दीक्षा देनारने पण जे दोष थाय ठे ते दोषनी सं-
ख्या पण कहेवा समर्थ नथी केमजे ते दीक्षा आपनारनी दिक्षाए
करीने तेदला जंतुना समूहनो नाश यवामां प्रवृत्ति यइ ए हेतु
माटे अहो आतो आश्चर्य ठे जे ए मूढ पुरुष आटलोवधो पापनो
समूह पोताने विषे आरोपण करे ठे पण आगळ यये एवुं संसारमां
भ्रमण थशे तेथी खगार मात्र पण नय पामता नथी.

टीका:—तदुक्तं ॥ ज्योतिर्ज्योतिरतकृत्स्नदेवसदनप्रायः प्र-
दीपोद्धरद्दीपार्चिर्वर्निकुरंबबुधनन्नवत्तंगत्पतंगैपणां ॥ निर्विशि-
निशि सूत्रयंतिकुधियो मुग्धामुधामी हृद्वा नंदिसंदितिसम्भितां
स्वपरयोः संसार कारागृहे ॥

अर्थ:—ज्योतिः एतस्मिन् ग्रहे, नक्षत्रे जेवुं देदीप्यमान जे
समस्त देवमंदिर तेमां घणा दीवाघो उत्पन्न यइ दिव्यकांति तेनो
जे समूह तेना स्पर्शधी जंपांपात करता जे पतंगीया तथा तेजकापि
प्राणि तेना नाश करवामां तरवार समान दुष्ट बुद्धिवाळा आ मुग्ध

लोक पोताने ने परने संसार रुप बंधी खानाना घरने विषे नासनाती
बंधन समान जे रात्रिये नांद मांरवी ते प्रत्ये विस्तार करे ठे एतणे
विस्तार सहित नांद मांरवे ठे. हा ! आतो मोटी खेद जरेवी वातने
केमजे अनेक जीवनी हिंसा प्रत्यक्ष करे ठे. ॥

टीका:—अहिदीक्षादिप्रवृत्त्यानावेरात्रोच तज्ज्ञाये विहार
क्रमवदपवादेन कदाचिद्वात्रापि नंदिविधानं कोदोय इति चेन्ना।
विहारक्रमस्यापवादेन रात्रौपि प्रतिपादनात्तत्र कदाचित्त्करणं
युक्तं ॥ नंदिविधानस्य चापवादेनाप्यागमे रात्रौवनजिधानात्करणं
तद्विधानं तत्र संगच्छेत ॥

अर्थ:—वळी दिवसने विषे दीक्षादीकनुं लभ वळ .
रात्रिए ते होय त्यारे जेम अपवादे करीने रात्रिए विहार करे ठे ते
क्यारेक रात्रिने विषे पण नांद करनारने शो दोय ठे ? एम जो तुं
हेतो होय तो ते न कहेवुं. केमजे विहारक्रमनुं तो अपवाद मां
रात्रिए पण करवानुं शास्त्रने विषे प्रतिपादन करुं ठे माटे ते
कदाचित् करवुं युक्त ठे पण नांद करवानुं तो अपवादमागे
सने विषे कहुं नथी माटे रात्रिए नांद करवी केम घटती आवे.

टीका:—किंचापवादिक कृत्यानां रात्रिविहारक्रमादीनां
सर्वेषां प्रायश्चित्तमजिहितमागमे ॥ नच निशि नंदिविधानस्य
जवन्नीत्यापवादिकस्यापि क्वचित्तदजिधानं श्रूयते ॥ ततोवग
म्यते नास्त्यपवादेनापिरजन्यां नंदिविधानं ॥ तथा जगवदक्षातां

દપિ રાત્રૌ તદ્વિધાનમસમીચીનં ॥ જગવતાહિ વિમલકેવલા
લોકેનાપિ તાવતાં વિનેયલક્ષણાં મધ્યાત્કસ્યચિદપિ ક્ષણદા-
યામદીક્ષણાત્

અર્થ:—વઢી શું તો રાત્રિ વિહાર આદિક અપવાદિક
કૃત્ય ઇટલે અપવાદ માર્ગે કરવા યોગ્ય જે સર્વે કૃત્ય
તેમનું શાસ્ત્રમાં પ્રાયશ્ચિત કરવાનું કહ્યું છે પણ રાત્રિ
નાંદ માંડવાનું તમારા ન્યાયે અપવાદ માર્ગે પણ કોઈ જગાએ
પ્રાયશ્ચિત કરવાનું કહ્યું નથી તે માટે એમ જાણીએ ઊંચે જે અપ-
વાદ માર્ગે પણ રાત્રિ નાંદ માંડવાનું નથી. વઢી જગવંતની વંદ-
નાના દૃષ્ટાંતે પણ રાત્રિ નાંદ માંડવી તે પણ અઘટિત છે. કેમ જે
જગવંત કેવલજ્ઞાની હતા તો પણ તેમણે સાચો શિષ્યની મધ્યે કો-
ઈને પણ રાત્રિ દીક્ષા દીધી નથી એ હેતુ માટે.

ટીકા:—દિવસાશ્યં તિથ્યંદિશં પસત્યં ચેત્યાયાગમવચનપ્રા-
માણ્યાત્ ॥ તત્પથવર્તિત્વાદ્ય તદ્વિનેયાનામૈદંયુગીનાનાં કથં નિ-
શિ તત્કર્તુંયુજ્યતદ્વિતિ ॥ એવં નિશિ જિનપ્રતિમાપ્રતિષ્ઠાયામપિ
સકલમેતદ્દૂષણજાતં વિવિચ્યં વાચ્યં ॥

અર્થ:—દિવસાદિકનું જે કૃત્ય તે દિવસને વિષે કરવું તજે
પ્રશસ્ત છે ઇટલે દિવસમાંજ કરવું પણ રાત્રિયે ન કરવું, ઇત્યાદિક આ-
ગમ વચનના પ્રમાણપણાથી તે માર્ગમાં રહેવાપણું છે, એ હેતુ માટે
આ કાઢના જે તેમના શિષ્ય તેમને તે નાંદ આદિકનું કરવું તે

રાત્રિએ કેમ ઘટે ! એમ રાત્રિએ જિન પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠાને વિષે પણ
થા, સમુદોપનો સમુદો જુદો જુદો કરી વિવેકથી કહેવો.

ટીકા:—તદુક્તં ॥ પ્રાહુઃ પદોપપોપાયાં, દોપાયાં સાધયંતિ યો ॥
જિનર્વિવપ્રતિષ્ઠાં તે, પ્રતિષ્ઠાં સ્વસ્ય દુર્ગતી ॥ તદેવં દોપકસાપદ-
ર્શના રાત્રૌ મજ્જનાદિવિધાયિનાં પાપપંકે નિમજ્જનં જવતીતિ વ્ય-
વસ્થિતં ॥ इदं वक्ष्यमाणं च वृत्तछयं छिपदी. ठंद इति वृत्तार्थः ॥ १७॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે ઘણા દોપને પુષ્ટ કર
નારી જે રાત્રિ તેમાં જે પુરુષ જિન વિવની પ્રતિષ્ઠા સાથે છે
જે રાત્રિએ જિનવિવની પ્રતિષ્ઠા કરે છે તે પુરુષ પોતાના આત્માને
દુર્ગતિમાં સ્થાપે છે. એ પ્રકારે દોપના સમૂહ देखीने. રાત્રિસ્નાત્ર
રનારને પાપરૂપી કાદવેમાં પડવું થાય છે. એમ સિદ્ધાંત થયો. હવે
‘કાવ્યનું વૃત્ત તથા આગલ કહીશું એ કાવ્યનું વૃત્ત એ છે છિપદી’
નામે છે. એ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો.

ટીકા:—સાંપ્રતં પ્રસંગેન મજ્જના દન્યસ્યાપિ ધર્મકૃત્યસ્ય વિ-
ધિરદિતસ્ય સંસારનિમિત્તત્વં પ્રવક્તવ્યમ્ ॥

અર્થ:—હવે આ પ્રસંગેને વિષે સ્નાત્ર વિના પણ જે વિ-
દિત ધર્મકૃત્ય તેને સંસારનું નિમિત્તપણું છે એમ પ્રગટ કરતા, સત્તા કહે

॥ मूल काव्यम् ॥

जिनमतविमुखविहितमहिताय न मज्जन मेव केवलं ।
किंतु तपश्चरित्रदानाद्यपि जनयति न खलु शिवफलं ॥
अविधिविधिक्रमा ज्जिनाज्ञापित्यशुचशुजाय जायते ।
किंपुनरितिविम्बेनैवाहितहेतु न प्रतायते ॥ १९ ॥

टीकाः—जिनमतविमुखविहितं जगवदागमवैपरीत्यं
निर्मितं मज्जनमेव स्नपनमेव केवलमेकं अहिताय संसाराय न
भवति स्नानमेवैकमविधिविहितं संसारकारणमिति नास्ति किंतु
किंतर्हि तप्यंते धातवोऽशुच कर्माणि वानेनेति तपोऽनशनादि ॥

अर्थः—जगवानना आगमयी विपरीत कर्तुं जे स्नात्र
तेज केवल कहेंतां एक संसारजणी थाय ठे एम नयी, शुं त्पारे तो
बीजुं पण ए प्रकारे ठे जे तप जेणे करीने शरीरना धातु तथा अ-
शुच कर्म तपावीए ते तप कह्येए. अशनादिक ते पण आगम विरुद्ध
करे तो संसारने अर्थ थाय ठे.

टीकाः—यदुक्तं ॥ मज्जास्थिरुधिरपखरसमेदः शुक्राण्यने
न तप्यंते ॥ कर्माणि चाशुजानी त्यतस्तपो नाम नैरुक्तं ॥ तथा
चारित्र्यं सर्वविरतिः दानं पात्रे पुन्यायार्जितशुद्धजपादिवित-
रणं ॥ आदिशब्दाह्नियवैयावृत्यादिग्रहः ॥ ततस्तपश्चेत्यादि
छंदोगंजो बहुव्रीहि ॥ ततश्चैवमाप्यनुष्ठानं जिनमतवैपरीत्यं

વિહિતં ન કેવલં મજ્જન મિત્યપિ શબ્દાર્યઃ ॥ ન તુ
યતિ સંપાદયતિ શિવફલં મુક્તિરુપં ફલં ॥

અર્થઃ—હેવે તે તપ શબ્દનો અર્થ શાસ્ત્રમાં કયો છે
કરીને શરીરના સાત ધાતુ જે મીજો, હાનકાં, રુધિર, માંસ,
વીર્ય એ સર્વ તપે છેને વઢી અશુભ કર્મને તપાવે તેથી
રુક્ત કણું છે એટલે એ પ્રકારનો તપશબ્દનો અર્થ રુપિના
જાણવો. વઢી ચારિત્ર એટલે સર્વ વિરતિરુપને દાન એટલે
ન્યાયવચ્ચે ઉપાર્જન કરું જે નક્કપાન તેનું આપવું. આદિ
વિનય તથા વીયાવઢ ઇત્યાદિકનું ગ્રહણ કરવું તે હેતુ માટે
ઇત્યાદિ ઈદ્ર સમાસ ગર્જિત વહુગ્રીહિ સમાસ કરવો, માટે
જે જે અનુષ્ઠાન આદિક પણ જિન મતથી વિપરીત કોણું
પણ ગ્રહણ કરવું કેવલ સ્નાત્રજ નહિ એમ અપિ શબ્દનો
તે તે અનુષ્ઠાન મુક્તિ રુપિ ફલને નથીજ ઉત્પન્ન કરવું.

ટીકાઃ—અથ કસ્માદેવમિત્યતં આહ ॥ હીયસ્માદં
ધિવિધિક્રમાત્ સિદ્ધાંતાનુકતપ્રકારેણ જિનાજ્ઞાપિ
ઘાસનોક્તાનુષ્ઠાનમપિ અશુભશુભાય અશ્રેયઃ શ્રેયસે ॥
આવાદત્રૈકવચનં ॥ જાયતે સંપદ્યન્તે
તેનાયમર્થઃ ॥ કિલ્લજિન પૂજાત્
નાજ્ઞા ॥ જગવતાં નિશ્રેયસ
દપ્યવિધિક્રમેણ
માણમશુભ ॥

સ્વાદિનાસદેવ શુભાય ॥ વિધ્ય વિધિન્યાંજગવદાહારાધનાનારા-
ધનયોરેવ મોક્ષસંસારફલત્વાત્ ॥

અર્થ:-હવે શ્યા માટે એમ કહો ઠો એવી આશંકા ધારીને
ઉત્તરરૂપ કહે છે જે જે હેતુ માટે અવિધિક્રમ ને વિધિક્રમ થકી ઇટ-
લે સિદ્ધાંતમાં ન કહેલા પ્રકારવળે ને સિદ્ધાંતમાં કહેલા પ્રકારવળે
જિન જગવંતનાં શાસનમાં કહેલું અનુદાન પણ અશુભને અર્થે તથા
શુભને અર્થે ઇટલે અશ્રેય જણી તથા શ્રેય જણી થાય છે. અનુક્રમે
આ જગાં શબ્દોની યોજના કરવી. તેણે કરીને આ પ્રકારે અર્થ
થાય છે જે જિનપૂજા તથા તપ આદિ આગમ પ્રસિદ્ધ જે છે તે જિન
જગવંતે મોક્ષ સાધનપણે કહ્યું છે. માટે વળી તે પણ અવિધિ ક્રમે
કરીને ઇટલે યથાકાલે પવિત્ર થઈને શ્યાદિ વિધિ કહ્યો છે તેથી
વિપરીત જે કર્યું તે સર્વ અશુભ જણી થાય છે ને વિધિક્રમે કરી
તો ઇટલે ધ્રુવ સંધ્યાકાલે પવિત્ર થઈને શ્યાદિ જે વિધિક્રમ તેણે
કરીને જે કર્યું તે શુભ જણી થાય છે. ઇટલે વિધિ ને અવિધિ જે
જગવંતની આજ્ઞા પ્રમાણે આરાધના કરવી ને જગવંતની આજ્ઞા વિ-
નાની આરાધના કરવી તે ધેનેજ મોક્ષફલ તથા સંસારફલ એ બેનું
આપવાપણું છે એ હેતુ માટે. જાવાર્થ:-જે જગવંતની આજ્ઞારૂપ જે જે
વિધિ તેણે કરીને જે આરાધના કરે છે તેને મોક્ષ ફલ થાય છે ને
જે જગવંતની આજ્ઞા રહીતરૂપ જે અવિધિ તેણે કરીને જે આરાધના
કરે છે તેને સંસાર ત્રમણરૂપ ફલ થાય છે

ટીકા:-યદાહ ॥ જહ્વેવમોક્ષફલાધ્યાના આરાધિયા-
જિર્ણિદાણં ॥ સંસારદુસ્કફલયા,તદ્વેવ વિરાધિયા હોઈ ॥

કસ્યાપિ પુણ્યાત્મનઃ સ્વતો નિવર્તનાય પ્રજવતીતિવૃત્તાર્થઃ ॥૧૭॥

અર્થઃ—એમાં આ પ્રકારનો પ્રગટ અજિપ્રાય કહ્યો છે જે જિન જગવંતની આજ્ઞા પણ તપ આદિક અપવાદ માર્ગ સંબંધી છે અથવા આધાકર્મ જોજનાદિકની આજ્ઞા પણ અપવાદ માર્ગે છે ને જ્યારે અવિધિવચ્ચે ત્યારે તે પણ સંસાર ફલને આપનારી છે ત્યારે તો સર્વથા જિનવચન ઘાહ્ય એવી આ રાત્રિસ્નાત્ર આદિક વિમંચના સંસારફલ ને આપે એમાં શું કહેવું અતિશયજ સંસારનું કારણ છે એ હેતુ માટે અહિતનું કારણ છે એમ જાણીને પચ્ચલાણ કરીએ ઠીએ ઇટલે નિપેધ કરીએ ઠીએ જે હેતુ માટે તે નિપેધ દેખી કોઈ પણ પુણ્યાત્મા પોતાની મેલે નિવૃત્તિ પામશે એ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો ॥૧૭॥

ટીકાઃ—શ્વર્નાં નિર્વાણકારણમપિ નિસર્ગેણજિનગૃહાદિનિર્માપણં ગૃહિણઃકુમતાદિલેશસ્યાપ્યનુવેધાન્નવહેતવે જવતીત્યેતત્પ્રદર્શનાયાહ ॥

અર્થઃ—હવે સ્વજ્ઞાવથી મોક્ષનું કારણ એવું જે જિનગૃહ આદિકનું નિપજ્ઞાવવું તે પણ ગૃહસ્થને કુમત આદિકના લેશનો અનુવેધ થવાથી ઇટલે કુમતનો મિશ્રજ્ઞાવ થવાથી સંસારના જાળી ધાંપ છે એ દેખાવવાને કહે છે.

जे असत् पदार्थ तेनुं समर्थने करनार एटखे प्रतिपादन करनार एवं जे अनुष्ठान एटखे क्रिया तीणे करीने प्रत्यक्ष जणातो जे मन संबंधी अग्निनिवेश एटखे ह्ठवाद तेने कुग्राह कहीए.

टीका:—कुबोधोऽन्यथाव्यवस्थितस्य जगवदागमार्थस्या ज्ञानाद्विशिष्टसंप्रदायाज्जावाद्याऽन्यथापरिच्छेदः ॥ यद्वोजया ज्ञावादन्यथापरिच्छेदः ॥ कुदेशना श्रुतोक्तार्थानां संशयादज्ञानान्मिथ्याग्निनिवेशाद्यां वैपरीत्येन प्ररूपणं ॥

॥ यदुक्तं ॥

सिद्धांतान्निहितार्थानां व्यत्यासेन प्ररूपणा ॥

याम्प्रहाग्निनिवेशादेर्नृणिता सा कुदेशना ॥

अर्थ:—कुबोध ते अन्यथा प्रकारे एटखे बीजे प्रकारे व्यवस्थित एटखे रहेलो जे जगवानना आगमनो अर्थ तेनुं अज्ञानची अथवा कोशक विशिष्ट संप्रदायना अज्ञावची एटखे शुद्ध गुरु मरंपराना अज्ञावची बीजी रीते परिच्छेद करवो एटखे निर्धार करवो, तेने कुबोध कहीए अथवा वेना अज्ञावची एटखे पोताना अज्ञानची तथा तेवो कोश ज्ञाना गुरु मळो नहि ते कारणची विपरीतपणे जे शास्त्रने जाशवुं तेने कुबोध कहीए, ने कुदेशना ते सिद्धांतमां कहेखा अर्थना संशय चकी अथवा अज्ञान चकी अथवा मिथ्याग्निनिवेशची जे विपरीत प्ररूपणा तेने कुदेशना कहीए, ते वात शास्त्रमां कही ठे जे सिद्धांतमां कहेखा अर्थतुं याम्प्रहाची उलटो रीतेज प्ररूपण करवुं तेने कुदेशना कहीए.

अर्थः—ए विनाना सर्व पण क्रिया कलापने अंध तथा कनो सरखापणानी प्राप्ति थाय ठे ए हेतु माटे त्थार पंठी गुरु प्रति इत्यादि पदनों छंछ समाप्त करवो. वा अव्ययनो समुच्चयने ति अर्थ करवो ए सर्व जिनएह आदिक तथा दान आदिक तथा जक्ति आदिक अनुष्ठान जे बहुमान सहित आवर कयुं ठे ते प्रवचनने विषे अजिमत नंथी. एटखे मानवा योग्य नथी. एमं प करवो शास्त्री के ते सर्व कुमत जे अन्य दर्शनी तेमनां शास्त्र कयो जे क्रियानो समूह आरु तथा चंद्र सूर्यनुं ग्रहण तंपा तंति तथा माय माझा इत्यादिकनुं जे प्रतिपादन ठे तेने कुमत ॥ ३७१

टीकाः—कुगुरु रुत्सूत्रदेशनाकरण प्रवपाः सन्मार्गपूरा परापणो धार्मिक जन दुजो पडवतत्परः सुखस्रोत तथा यतिक्रिया विस्त्रोजनविप्रसिप्सयाहुः करक्रियानिष्टोपियां लानपूरा ग्यानिष्ठामः कुत्तितथाचार्यः ॥ कुमाहः सिद्धांतबाध संमति कल्पितन्याय्युपेतासत्यदार्थसमर्थनानुष्ठानगोचरो मानसो विनिवेशः ॥

अर्थः—ने कुगुरु जे रुत्सूत्र देशना करयामां तत्पर ने सन् मार्गने दोष पमादवाने तत्पर ने धर्मवन्त लोकने दुष्ट उपाय बाधां तत्पर ने विषय सुधनी साधने यतिक्रियायी ब्रह्म संने लोकने उद्वेगानी इष्टाए दुःखर क्रिया करे ठे तो पण पुत्र तथा पोतानी ग्यानी तेमनी इष्टावाळो ठे ने कुगुरु कुन्निन थाचार्य कहीण, ने कुमाह ने गिद्धांतनी बाध एटखे अंधनी उपायो पोतानी वृष्टिए कल्पना कयो ने अंधनी

जे अस्तव पदार्थ तेनुं समर्थने करनार एटखे प्रतिपादन करनार
जे अनुष्ठान एटखे क्रिया तैणे करीने प्रत्यक्ष जणातो जे मन संघ
अग्निनिवेश एटखे इठवाद तेने कुमाद कहिए.

टीका:—कुबोधोऽन्यथाव्यवस्थितस्य जगदगमायस्या
हानाद्विशिष्टसंप्रदायाज्ञावाह्याऽन्यथापरिच्छेदः ॥ यद्योजया
ज्ञावादन्यथापरिच्छेदः ॥ कुदेशना श्रुतोक्तार्थानां संशयादज्ञा-
नान्मिथ्याग्निनिवेशाह्वां वैपरीत्येन प्ररूपणं ॥
॥ यदुक्तं ॥

सिद्धांतान्निहितार्थानां व्यत्यासेन प्ररूपणा ॥
याम्हाग्निनिवेशादेर्जणिता सा कुदेशना ॥

अर्थ:—कुबोध ते अन्यथा प्रकारे एटखे बीजे प्रकारे व्य-
वस्थित एटखे रहेखो जे जगवानना आगमनो अर्थ तेनुं अज्ञानपी
अथवा कोइक विशिष्ट संप्रदायना अज्ञावधी एटखे शुद्ध गुरु पर-
पराणा अज्ञावधी बीजी रीते परिच्छेद करवो एटखे निर्धार करवो.
तेने कुबोध कहिए अथवा घेना अज्ञावधी एटखे पोताना अज्ञा-
वधी तथा तेंवो कोइ हाना गुरु मळरो नहि ते कारणपी विपरी-
तपणे जे शाखने जागवुं तेने कुबोध कहिए. ते कुदेशना ते सिद्धा-
मां कदेखा अर्थना संशय चकी अथवा अज्ञान चकी अथवा
अप्याग्निनिवेशयो जे विपरीत प्ररूपणा तेने कुदेशना कहिए. ते
शाखमां कहो जे जे सिद्धांतमां कदेखा अर्थनुं आमदपी
तो रीतेज प्ररूपण करवुं तेने कुदेशना कहिए.

टीकाः—अत्र च कुयुरुग्रहणेन कुदेशनालाजेपि एव
 दानं तस्याः सकलेतरदोषेभ्यो महत्त्वज्ञापनार्थं ॥ ततः कु
 चेत्यादिछंदः ॥ तासामंशोलेशस्तस्मात् आस्तांकुमतादिक
 समप्रेत्यः कित्वेपामंशमात्रादपि स्फुटं व्यक्तं निश्चितमिति क
 अनन्तिमतकारि अनिष्टविधायिदुरंतसंसारकांतारनिर्ग
 पर्यटन कारणमित्यर्थः ॥

अर्थः—आ जगाए कुयुरुना ग्रहणवने कुदेशनानो धात्र
 सते पण जे कुदेशना पदनुं जुडुं ग्रहण करुं ते तो ते कुदेशना
 समस्त बीजा दोषयो मोटो दोष ठे एम जणावयाने अर्थ प्र
 करुं ठे. त्या पत्री कुमत इत्यादि पदनो छंद समाप्त करवो.
 मतादिकना अंश मात्रयी पूर्वे कहो जे समस्त क्रियाकलाप ते
 पाप ठे तो समस्त कुमतादिकनी तो वातज शी कहेयी ए तो
 तन ठेठे रहें. पण ए कुमतादिकना अंश मात्रयी पण निष्ठ
 निष्ठकारी पाप ठे एतसे महा दुःखवेंग जेनो अंत ठे एवी संसार
 रशी अटवी तेने विषे ए सर्व क्रियाकलाप परिव्रमण करानाई
 एतसो अर्थ.

टीकाः—एतदुक्तं जवनि ॥ जिन प्रवचनेदि सत्य
 इत्यनंदरत्नचारिग्राममुत्पादयत्यं कुमतादीनि तु मिथ्यास्य कथासि
 तयाच आद्यादीनि कुनीयिककर्माणि यः आद्योक्तिनाचंसाति
 म्भर्त्तव्यान्वेतानीति विद्या ममन्तान्यपि कगेति सत्य प्राक्तन
 मनुष्टनं मरुष्टमपि विक्रममिति किमप्रवक्तव्यं ॥ पारोक्ष
 यत्वेष्टादिभ्यो तदंशादिकं वायो विद्यते तस्यायेतदंशमेव ॥

અર્થ:—એ વધું કહું તેમાં સાર અર્થ આટલો કહ્યો
જેન પરમાત્માનું પ્રવચન છે તે નિશ્ચે સમ્યક્ તથા જ્ઞાન દર્શન
ના સમુદાયરૂપી છે ને કુમતાદિ સમસ્તતો મિથ્યાત્વરૂપ છે ને
શ્રાદ્ધ આદિક જે કુતીર્થિ લોકોનાં કર્મ તેને જે શ્રાવક થઈને જ
ગાનની પ્રતિમાના પૂજનાદિકની પેઠે આતો આપણે કરવા યોગ્ય
રહી બુદ્ધિ કરીને તે સમસ્ત કુતીર્થિકનાં કર્મને પણ કરે છે તે પુ
રને પૂર્વે કહેલું સર્વ અનુષ્ઠાન નિષ્ફલ થાય છે એમાં તે શું કહેલું
સર્વમાંથી એકે પણ હોય તો પણ નિષ્ફલ થાય છે અથવા તેનો અંશ
લેશ માત્ર પણ જો હોય તો તેનું પણ સર્વ અનુષ્ઠાન એ પ્રકારે નિશ્ચે
નિષ્ફલ થાય છે.

ટીકા:—યજુક્ ॥ શ્રાદ્ધપ્રપારવિશશિષ્યહમાયમાલા સં-
ક્રાંતિપૂર્વપરતીર્થિકપર્વમાલા: ॥ પાપાવહાવિગલ્લજ્વલયુક્તિ
જાલાં જૈનાઃ સ્વવેશ્મસું કથંરચયંતિ વાલાઃ ॥

અર્થ:—જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે શ્રાદ્ધ તથા
પર્વ મંનાવવી તે, તથા સૂર્ય ચંદ્રનું ગ્રહણ તથા માયમાલા તથા સંક્રાંતિ
આદિક જે અન્ય તીર્થિકના પર્વનો સમૂહ તે પાપને જે વહન કરનાર
છે ને સર્વ પર્વ જે તે સારી નિર્મલ યુક્તિના સમૂહથી રહિત છે તેને
જેન લોક પોતાના ઘરને વિષે રહે એટલે શું કરે? નજ કરે. એટલે
અજ્ઞાની હોય તે તો એ પર્વ કરે પણ જૈની તો નજ કરે.

ટીકા:—તથા કુંગુરુરપિયોન્ન્યાંસ્યુતસૂત્રપદાંનિપ્રજ્ઞાપય-
તિ તદાજ્ઞાયાવર્તમાનસ્યસર્વમેતદ્ભવહેતુ રિતિ કિમ્મતંત્યાવતાયઃ
૪૮

પદમાત્ર મપ્યુત્સૂત્રં પ્રરૂપયતિ તદ્ગિરાપિ પ્રયતમાનસ્ય તસ્ય મિ-
થ્યાદૃષ્ટિવેન તદાજ્ઞાપ્રવૃત્તેર્જવનિવંધનત્વાત્ ॥

અર્થ:—વઢી જે કુગુરુ પણ ઘણાંક ઝત્સૂત્ર પદને કહે તેની આજ્ઞાએ કરીને વર્તતો એવો જે પુરુષ તેને એ સર્વ ક્રિયા-
રતું કારણ થાય છે એમાં શું આશ્ચર્ય છે કેમજે જે પુરુષપદ
પણ ઝત્સૂત્ર પ્રરૂપે છે ને તેના કહ્યા પ્રમાણે જે પ્રયત્ન કરે છે તે
પણ મિથ્યાદૃષ્ટિએ કરીને તેની આજ્ઞામાં પ્રવર્યો છે માટે
બાંધવાપણું થાય છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—યડકં ॥ ઝત્સૂત્રોચ્ચયમુચૂપઃ સુખજુષઃ સિદ્ધાંત-
વામુષઃ પ્રોશર્પ્યજ્ઞવતાપકાપયપુષઃ સમ્યગ્દૃશાંવિદ્ધિષઃ ॥ યેદુ-
ઙ્ગાઃ પ્રતિજાનતે ગુરુતયાં જૂરીન્કુસૂરીનહો, તે ચુંવંતિસદૃશ-
શ્રમજરોદશાશ્વત્સો ગતીઃ ॥

અર્થ:—જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે ઝત્સૂત્રના સ-
હને ઘોષતા ને વિષય સુખને જોગવતા ને સિદ્ધાંત માર્ગના સોર-
કને જેથી સંસાર તાપ ઘણો વૃદ્ધિ પામે એવા કુમાર્ગની પુટી ક-
નારને સમક્તિ દૃષ્ટિવંતના છેવી એવા ઘણાક કુગુરુને ગુરુપણે
ઠે માને છે એ મોટું આશ્ચર્ય છે. તે હુદ્ પ્રાણી પટલે નીચ માણ-
દંજારો હજારવાર મહા હુઃખવાળી ચારે ગતીયો પ્રત્યે બ્રમણ કરે

ટીકા:—તમ્માદેવં ત્રિપસ્યગુરોઃ પરિહાર એવથેપાન્ ॥ યડ-
કં ॥ અહિતતપતઃ સંત્રસ્તાનાં નૃણાંશરણાર્થિનાં ॥ સુગતિ-

रणिंजव्यानां यः कुदेशनग्रानया ॥ कुनृपसुतवर्णीर्षश्रेणिं वि-
नस्यसिलेखया, जवतिकुगुरुः स त्यक्तव्यः शिवस्पृहयालुजिः ॥

अर्थः—ते माटे ए प्रकारना गुरुनो त्याग करवो एज श्रेष्ठ
ठे जे माटे शास्त्रमां कणुं ठे जे कुगुरु दुःखदायि एवा संसार थकी
त्रास पामेला एवा ने शरणपणाने खोळता एवा जव्य पुरुषोने सुग-
तिरूपी मारगने कुदेशना एटखे उत्सूत्र देशना तेणे करीने नाश करे
ठे जेम नवारो राजा तेनो पुत्र पण तेना जेवो नवारो ते तरवारवने
जे सर्वेना मस्तकने ठेदे ठे तेम ए कुगुरु पण माथुं कापनारज ठे माटे
मोक्षनी स्पृहावाळा पुरुषोए ते कुगुरुनो त्याग करवो.

टीकाः—तथाकुप्राहस्याप्याजिनिवेशिकमिथ्यात्व रूपत्वा-
त्तद्वाहुल्येनतत्तीव्रपरिणामतयावा सर्व मेत द्विधीयमानमसमं-
जसमिति किंचित्रयावत्तदन्यतमत्वेन तन्मंदपरिणामतयावा-
त्तदेकदेशेनापि ॥

अर्थः—वळी कुप्राह एटखे मागे कदाग्रह तेने पण आजि-
निवेशिक मिथ्यात्वरूपपणुं ठे ए हेतु माटे आजिनिवेशिकं मिथ्या-
त्वन जेने होय ते मानने उदये करीने जाणीने जूगे जालेखो क-
दाग्रह ठोमे नहि ते रूपपणुं ठे. माटे अथवा ते कदाग्रहनं बहुपणुं
ठे ए हेतु माटे अथवा ते कदाग्रहनं तीव्र एटखे आकरुं परिणाम
पामंवापणुं ठे ए हेतु माटे अथवा ते कदाग्रहना एक देशे करीने
पण मिथ्यात्वपणुं ठे ए हेतु माटे तथा ते सर्वनुं मंद परिणाम पा-
मवापणुं ठे ए हेतु माटे एमांनुं हरकोइ एके होय तो सर्व करेखुं

તપ આદિ અનુષ્ઠાન અઘટતું થાય તો ઇ સર્વ હોય તેમાં
થવામાં શું આશ્ચર્ય છે કાંઈપણ નથી.

ટીકા-તદુક્ત ॥ કુમ્મહાઃ સમયનીતિવહિંષ્ટસ્વાશ્રયસ્ત-
તિકલ્પનનિષ્ઠાઃ માનસાઅગ્નિનિવેશવિશેષા હુર્મહાશ્વ પ્ર-
તિકૃતસ્તે ॥

અર્થઃ—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે કુમ્મહ જે તે
નીતિથી બાહિર છે ને જેમાં આશ્રવ રહ્યાં છે ને પોતાની સ્થિ-
તિનાયે સ્થાપેલા છે ને મન સંબંધી કોઈક પ્રકારના આનંદ-
વિશેષ છે એટલે હવવાદરૂપ છે તે જેમ માઠા મદ્ય સંતારમાં ૩
દેનાર છે તેમ કદામદ્ય પણ સંતાર હોવાને આપનાર છે.

ટીકાઃ—અતएव જગત્ પ્રવચનપ્રતિપત્તાવપિકુચુર-
મ્મદ્યસ્તાનાં દારુણોષિપાકઃપ્રતિપાદિત ॥ યદાહ ॥ તુહપંચપ-
પિપાવિય સંજ્ઞાવિય સાહુસાવગતંપિ ॥ કુમ્મહકુચુરહૃદં વ-
અયંતલુત્તો હુહંપત્તો ॥

અર્થઃ—એજ કારણ માટે જગતના પ્રવચનની પ્રાપ્તિ
સતે પણ કુચુર તથા કુમ્મહ એટલે માઠો કદામદ્ય તેણે કરીને
બાણના પ્રાણીને મદ્ય આકરો ધિપાક એટલે એ પાપનું મદ્ય આ-
પાડ્ય પ્રતિશદન કર્યું છે જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે તપ-
પ્રવચન પામીને તથા સાધુપણું અથવા આચરણું સુંદર પામીને
પુરુષ માઠો કદામદ્ય તથા કુચુર તેણે કરીને રૂણાયા છે. એટલે

कुयुरुता वचन प्रमाणे चाखनारा ते अनंतवार संसार कादवने विपे
बुत्त्या ठे एटले चोंट्या ठे ते महादुःखने पामशे.

टीका:—तथा कुबोधस्यापि विपर्यय ज्ञानत्वेन मिथ्यात्वरूप
त्वाद् बहुजगदुपदिष्टपदार्थविषयविपर्ययज्ञानरूपतत्साकक्ष्येनैव
क्रियमाण मेतन्नकेवलं संसाराय किंत्वऽल्पतरजिनोक्तार्थ
विषयविपर्ययज्ञानरूपतदंशेनापि ॥

अर्थ:—घळी कुबोधने पण विपरीत ज्ञानपणुं ठे ए हेतु
माटे घणी रीते जगवंते उपदेश कर्या जे पदार्थ ते संवंधी जे विप-
रीत ज्ञान ते रूप जे कुबोध तेनुं समस्तपणुं तेणे करीनेज जे कपुं
तेज केवळ संसारजणी ठे एम न जाणवुं. त्यारे शुं तो अतिशे अल्प
जगवंते कहेला जे अर्थ ते संवंधी विपरीत ज्ञान ते रूप जे कुबोध
तेनो अंशमात्र पण संसार जणी ठे. जावार्थ:—वीतरागे उपदेशो
पटले कहेलो जे अक्षर तेनो अर्थ पोतानी मति कल्पनाए अवळो करे तो
उल्लुष्ट जांगे धनंतो संसार पृच्छि पामे तो समस्त वीतरागे कहेला
पदना अर्थनुं मति कल्पनाए अवळो अर्थ करे तेनुं तो शुं कहेवुं.

टीका:—यदाह ॥ सिद्धांतमन्यार्थतयावगम्य, प्रवर्तमाना
नफलं स्रजंते ॥ विपर्ययात्काचतयेव जात्यं माणिक्य मद्भाः
परिवर्तयंतः ॥

अर्थ:—जे माटे ते शास्त्रमां कपुं ठे जे सिद्धांतना अर्थने
बीजी रीते जाणीने प्रवर्तता जे पुरुष ते फळने नयी पामता. जेम

અહાની પુરુષ જાતિવંત માણિક્ય મણિને કાંચ જેવો જાણે તે તે માણિક્ય મણીના ફલને નથી પામતો તેમ.

ટીકા:—તથા કુદેશનાવાહુલ્યેનાનુવિદ્ધં સંકલ્પ મેર્ગતિહેતવેદિતિ કિમાશ્ચયં યાવત્તદંશેનાપિ ॥ અતઃપ્રત્યક્ષાઃ હાવીરસ્ય મરીચિજ્વલે પદમાત્રોત્સૂત્રદેશનાનિવંધનં ચૂરિત્તમણં શ્રુયતે ॥

અર્થ:—વહી કુદેશનાનું જે વહુપણું તેણે સહિત જે એટલે સમસ્ત શુભકાર્ય તેમાંજ હુર્ગતિનું કારણ હોય તેમાંજ શ્વર્ય. કેમ જે તે કુદેશનાના અંશ માત્રે કરીને પણ હુર્ગતિ થાયજ કારણ માટે શ્રી મહાવીરસ્વામીને મરીચિ જ્વલે વિદેશ પ્રતી જે ઉત્સૂત્ર દેશના તેણે કરીને વાંધ્યું જે કર્મ તે ઘણા પ્રમણ કરવાનું કારણ થયું એમ સાંજલીએ ઠીક.

ટીકા:—યદુક્તં ॥ ઉત્સૂત્રપદમાત્રસ્ય, દેશનેનાપિજંતવાં વંચમ્પંતે જવાંજોધૌ, ચૂરિકાલંમરીચિવત્ ॥

અર્થ:—જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે ઉત્સૂત્ર પદમાત્ર થીપણ દેશનાયે કરીને પ્રાણી જે તે સંસાર સમુદ્રને તિ ઘણા કાલ સુધી મરીચીની પેઠે અતિશય પ્રમણ કરે છે.

ટીકા:—આગમેપ્યુક્તં ॥ પુરુવાગમમકહંતો જહૃષ્ટિયં વૌ હિસાજમુવહૃણશાજહૃજગલં વિસાલો જરમરણ મહોઅહી આસિ

अर्थः—ते वात आगमने विषे कही ठे जे.

टीकाः—अथ कथं पुनर्विधिकृते जिनग्रहादौकुमतायंशानुवेधः ॥ उच्यते ॥ पूर्वोक्तानेककुतीर्थिकमतमध्यादेकमपिजिनग्रहादिपुविदधतो ज्वति कुमतांशानुवेधः ॥ तथैकपदाद्यद्वोत्सूत्रज्ञापिणः कुगुरोराज्ञाया किंचिदेकरात्रिस्नात्रादिकं जिनज्वनादौकुर्वतोयद्वाच्युपेतसुगुरुक्तसमस्तधर्मकर्मविधायिनोपि कथंचि सुगुरुक्तमपकिंचित्तत्र विदधानस्य ज्वति कुगुरुलेशस्पर्शः ॥

अर्थः—हवे प्रतिवादी बोले ठे के विधिए करीने करेलां जे जिनमंदिर आदिक तेने विषे कुमतादिकनो अंशनो प्रवेश केम थाय. री रीते थाय ठे तो तेनो उत्तर कहे ठे जे. पूर्वे कहा एवा जे अनेक कुतीर्थिक मत तेना मध्यथी एक पण जिनमंदिरादिकने विषे करनार. पुरुषने कुमतना अंशनो प्रवेश थाय ठे. वळी एक पदादि अस्प पण उत्सूत्रने कहेनार एवा कुगुरुनी आज्ञाय करीने जिनमंदिरादिकने विषे रात्रि स्नात्र आदिक कांइ एक पण करनारने कुमतना अंशनो प्रवेश थाय ठे अथवा प्रात यथेला जे सुगुरु तेणे कथुं एवुं जे समस्त धर्म कर्म तेने करतो एवो जे पुरुष तेने पण कोइ प्रकारे ते जिनमंदिरआदिकने विषे धर्म कर्म करनार कुगुरुना लेशनो स्पर्श थाय ठे.

टीकाः—तथा दक्षिणादिदिग्व्यवस्थितानां जगवत्प्रतिमा नांस्नात्र विधानेऽस्माकमाप्नायस्तस्मात्तत्रस्थितैरस्मान्तिरेवस्नात्रं

विधातव्यमित्याद्यनेककुप्राहान्यतमेन कुप्राहेनतन्मंदपरिणाम
रूपतयावा तत्रस्नात्रादिकंरचयतःकुप्राहंशश्लेषः ॥

अर्थः—बली जगवंतनी प्रतिमाना स्नात्रविधिने
क्षिण आदिक देशमां रहेवुं एवो अमांरो आन्नांय ठे माटे ते
शमां रहीने अमारे स्नात्र करवुं इत्यादिक अनेक
कुप्राह एटले माठा कदाग्रह तेमांथी हरेक कोइ कु
तेणे करीने अथवा तेना मंद परिणाम रूप कदाग्रहना अंश
मंदिरने विषे स्नात्र आदिक क्रियाने रचतो एवो जे पुरुष तेने
ग्रहना एटले कदाग्रहना अंशनो प्रवेश थाय ठे.

टीकाः—तथा जाजस्तष्ठिश् इत्याद्यागमार्थमन्यथा बुद्धि
तदनुसारेण श्राद्धानां स्वस्य दिग्वंधाद्यन्यतमं प्रतीकृतां कुबो
लवानुपंगः॥ तथाऽनेकोत्सूत्रवादिन आचार्यदि र्जूपस्याःकुदेशना
याःएकतरं किंचिदुत्सूत्रपदंरात्रिनंद्यादिकं तत्रकारयतःश्राद्धस्य
कुदेशनालेशप्रवेश इत्येवं सर्वत्रोक्तधर्मकर्मसु कुमताद्यनुवेश
स्वधियाऽन्यूहनीय इति ॥

अर्थः—बली जे जेनी स्थिति इत्यादि आगमना अर्थने
परीतपणे जाणीने तेने अनुसारे श्रावकने दिग्वंध एटले
वांधवुं इत्यादिक हरेक कोइ अवली समजण तेने ग्रहण
कुबोधना लवमात्रनो प्रवेश थाय ठे ए प्रकारे सर्व जगाए कहां ए
जे धर्मकर्म तेने विषे कुमतादिकनो प्रवेश जे ते पोतानी बुद्धि
करीने कल्पना करी लेवो.

टीकाः—ननु कथमेतानि गरीयांसि धर्मकृत्यानि कुमतादि
 लेशमात्रेणापि प्रतिरुध्यन्ते ॥ नहि मृणालतंतुना दन्तिनः प्रति-
 बलं पार्यंत इत्याशंक्य विवक्षितार्थप्रसाधनानुगुणमुपमानमाह ॥
 वरजोजनमिव स्निग्धमधुरसुस्वादजेमनमिव ॥ इवेत्यु-
 पमानयोक्तकमव्ययं ॥ विपलवनिवेशतो गरलकणप्रक्षेपात् ॥

अर्थः—तर्ककरि समाधान आपे ठे जे आ अतिशे मोटा
 धर्म कृत्य जे जिनमंदिरादिक ते जे ते कुमतादिकना लेश मात्रे
 करीने पण केम प्रतिरोधने पामे एटखे केम अहितकारी थाय केम
 ते कमखना तांतलावके दायी जे ते बांधवा न समर्थ थए तेम
 उगार कुमतादिके करीने ए प्रकारनां मोटां धर्मकृत्य दोषरूप केम
 थाय एवी आशंका करीने कहेवानी इछा कयों एवो जे अर्थ तेनुं
 जे सिद्ध करवुं तेने अनुसरतो ठे गुण जेनो एवुं उपमात कहे ठे
 एटखे तेनी उपमा दे ठे जे श्रेष्ठ भोजन एटखे सुंदर मधुर तारुं
 वादिष्ट भोजन जेम केरना खवनो प्रवेश थवाथी अहितकारी थाय
 तेम ए सर्व धर्मकृत्य ते कुमतादिना खवयकी अहितकारी थाय
 आ जगाए उपमा अलंकारने कहेनार इव अव्यय ठे.

टीकाः—अयमर्थः ॥ इदृशी हि विपक्षस्यापि परिणामिका-
 किर्यादयमपि बहु पिभोजनं कृणादेव सकलमसौ स्वात्मजां
 परिणमयति तथा परिणमितं चतुर्ज्यमानमपायाय जायते यद्य-
 कुमतादिलेशस्यापि मिथ्यात्वरूपत्वादेवं विधमहिमाये-
 योपि जिनद्विधानादि धर्मकर्म स्वस्वरूपतया जावयति ॥
 नावितं च तद्विधीयमानमपि संसाराय संपद्यत इति ॥

અર્થ:—એનો સ્પષ્ટાર્થ આ પ્રકારે છે કે જેમ જેના કલ્પની પ્રકારની પરિણામિક શક્તિ છે જેણે કરીને સુંદર એવું પણ ઘણું જે તે ક્ષણ માત્રમાં જ એ જેર જે તે સમસ્ત અત્રને પોતા જેવુંજ કે પોતા જેવુંજ પરિણામ પમાડે છે તે પ્રકારે પરિણામ પમાડું તે ઝોજન કરનારને નિશ્ચે નાશ પમાડે છે. તેમ કુમત આદિકત પણ મિથ્યાત્વરૂપણું છે એ હેતુ માટે એનો એ પ્રકારનો માર્ગ જે જેણે કરીને અતિશે મોટું એવું પણ જિનમંદિર કરાવવા આદિ કર્મ તેને પોતાના રૂપપણે એટલે મિથ્યાત્વરૂપણે પરિણમ એટલે મિથ્યાત્વમય કરે છે તે તે મિથ્યાત્વરૂપ થયું જે ધર્મ સંસાર જાણી યાય છે એટલે ઘણું સારું ધર્મ કર્મ છે પણ તેમાં નિત્યરૂપી જેર જાણવાથી સંસારનું કારણ થાય છે.

ટીકા:—શ્વદમત્ર તાત્પર્ય ॥ યથાપિ વિષયસાદ્ગુણ્યેન ચિદ્રહાદિકરણં નિસર્ગમધુરં તથાપિ તદ્ભગવદાજ્ઞાપુરસ્કારેણૈવ સુપતિફલાય કલ્પતે જગવદાજ્ઞામંતરેણ જિનશ્વહાદિકરણે પિતદારા નાઽજ્ઞાવેન તદનુપપન્તે: ॥

અર્થ:—આ જગાએ કહેવાનું આ તાત્પર્ય છે. જો પણ જિન આધીન થઈને વિષય જોગવવાને કારણે જિનશ્વહાદિકનું જે જે તે સ્વાજ્ઞાવિક દેખાતું તો સુંદર જણાય છે તો પણ જગવંતની આજ્ઞા પૂર્વક જે કરવું તેને જે સુગતિરૂપી ફલ આપવાપણું છે માટે જગવંતની આજ્ઞારહિત જિનશ્વહાદિક કરે સતે પણ તે જગવંતની આજ્ઞા ધના તેમાં થતી નથી તેમાં તો વિષયની આરાધના થાય છે એ માટે તે જિનમંદિરાદિકને કરવાનું ફલ થતું નથી.

टीकाः—कुंतलदेव्यादीनां तत्करणेपि दुर्गतिगमनश्रवणा-
त् ॥ आज्ञासंप्रदानस्येव तदाराधनोपायत्वात् ॥ यदाह ॥ तुम-
मग्नीहिं नदीससि नाराहिजसिपञ्चयूपयार्हि ॥ किंतुयुरुजत्तिरागे-
ष वयणपरिपाषणेषंच ॥

अर्थः—कुंतल देव्यादीके पण ते धर्मकृत्य कयां ठे तो पण
नी दुर्गति यइ ठे एम शास्त्रयी सांजळीए ठीए. जे माटे ते
ं ठे जे.

टीकाः—तथा ॥ यस्यचाराधनोपायः सदाज्ञान्यास एव
हि ॥ यथाशक्तिविधानेन नियमात्स फलप्रदः ॥ लोकेपि स्वा-
मिशासनं विना तदनुकुलं किंचनविधानोपि जृत्योनस्वामिन
स्तोपाय जायते प्रत्युत रोपाय ॥ तस्याज्ञाजंगजनितवैधुर्यप्राप्तेः॥

अर्थः—बळी जेने आराधननो उपाय सत्पुरुषनी आज्ञानो
अज्ञ्यास एहीज ठे पोतानी शक्ति प्रमाणे नियमयी जिनमंदिर आ-
देकनुं करावुं तेणे करीने फळ थापनार घाय ठे लोकमां पण
नोइ पुरुष पोताना स्वामीनी आज्ञा विना तें स्वामिने अनुकुळ
पंइक करे ठे तो पण ते सेवक स्वामिने प्रसन्न करवा जणी नथी
नो. वखटो ते स्वामिना रोपजणी थाय ठे केम जे ते स्वामीनुं
ज्ञानुं जागवुं ते थकी थयुं जे कष्ट तेनी प्राप्ति थाय ठेए हेतु माटे-

टीकाः—यदुक्तं ॥ जिच्चावि सामिणो इह जनेण कुणंति
उ सनिउगं ॥ हुंतिफलजायणं ते इयरेसि किखेसमिचंतु ॥
मिहापिकुमतादीनिजगवदाज्ञाविरोधीन्यतस्तदंशानुवेधेनाप्रि

સર્વાણ્યપિ જિનગૃહનિર્માણાદીનિતન્નિમિત્તાન્યપિ જગવાદ્
જંગહેતુત્વાન્નવફલાન્યેવ ॥

અર્થ:—એ પ્રકારે આ લોકને વિષે પણ જગવાનની
નાં વિરોધી એવાં જે કુમતાદિક તેના અંશ માત્રનો પણ પ્રવે
વાથી સર્વ પણ જિનમંદિરાદિકનું નિપજાવવું ઇત્યાદિક સર્વ
કાર્ય જે તે જગવાનની આજ્ઞાજંગનું કારણપણું એમાં સ્થું છે એ
માટે સંસારરૂપી ફલનેજ આપનારાં છે.

ટીકા:—સમશ્પવિત્તી સર્વા આંણાવજ્જતિ જ્ઞવફલાચેવ ।
તિત્થગરુદ્ધેસેણવિ ન તત્તર્જ સાતપુદ્ધેસા ॥ અતએવસન્યકશુદ્ધિઃ
તવે કર્તવ્યતયાઽજિહિતાન્યપ્યેતાન્યસમંજસવૃત્ત્યા ક્રિયમાણાનિ
તદજ્ઞાવાણદકત્વેન શ્રૂયંતે ॥ યદાહ શ્રી હરિન્નઙ્ગસૂરયઃ ॥ ૫
.. ણણાંતવેલ્લજિણપન્નિમા કારિયાનં જીવેહિં ॥ અસમંજસવિવી
.. એનયં સિદ્ધો દંસણલલોવિ ॥ તદેવંવિપલ્લવસંવલિતત્તોજનો
.. પમાનેન જિનગૃહાદિવિધાનસ્ય કુમતાદિલેશસંસ્પર્શિનોપ્પન
જિમતકારિત્વં વ્યવસ્થિત મિતિ વૃત્તાર્થઃ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:—એજ કારણ માટે સમકિતની શુદ્ધિના કારણ માટે
જે શાસ્ત્રમાં કરવા યોગ્યપણે કહ્યાં એવાં જિનમંદિરાદિક તેને અપ
તી વૃત્તિ કરીને કરે તો તે ધર્મ કર્મ ન કર્યાં કહેવાય. એમ
છમાં પ્રતિપાદન કર્યું છે તે સંજ્ઞા છે. જે માટે શ્રી હરિન્નઙ્ગ
કહ્યું છે જે તેહિજ કારણ માટે વિપલ્લવમિશ્રિત જે તોજન તેની
દેવી તેણે કરીને જિનમંદિર આદિકનું જે કરવું તેને કુમત આદિક

ः जेश मात्रनो पण स्पर्श धाय तो वांछितकारी ते न धाय एटले
जेनमंदिर आदिकने कराववानुं फळ न थाय एम सिद्धांत थयो.
रकारे आ काव्यनो अर्थ समाप्त थयो. ॥ २० ॥

टीकाः—अधुना मुग्धजनाकर्षणनिमित्तजिनार्विवप्रदर्श-
नादिद्वारेण सिंगिनां लोकप्रतारणं दर्शयन्नाह ॥

अर्थः—हवे जोळा लोकने आर्कषण करवाने काजे जिनार्विव
देखारुहुं इत्यादि द्वारे करीने सिंगधारीनु लोकने उगे ठे तेने देखा-
मता सता कहे ठे.

मूल काव्यम्.

आकृष्टं मुग्धमीनान् वक्रिणपिशितवर्द्धिवमादर्श्य जैनं ।
तन्मान्ना रम्यरूपानपवरकमठान् स्वेष्टसिद्ध्ययै विधाप्य ॥
यात्रास्नात्राशुपायै नमसितकनिशाजागराद्यै श्वलेश्व ।
श्रद्धानुर्नामजैनेश्वलित इव शठैर्वच्यते ह्यजनोऽयम् ॥ २१ ॥

टीकाः—आकृष्टं मुग्धमीनान् जैनविवमादर्श्य नामजैनेर्ज-
नोयं वच्यत इति संबंधः तत्राकृष्टमिति स्ववशमानेतुं नतु पुण्य-
मर्जयितुं मुग्धा ह्योपादेय विचारशून्यतयाधर्मश्रद्धावस्तप्य-

टीकाः—ते तु मुग्धत्वात्तदाशयमनवबुध्यमानाः शुश्रूषां
तया पूर्ववंश्यस्नेहस्वकारितममतादीनां तत्र जिनविवादो नित्य
द्रव्यं व्ययंते लिंगिनश्चेत्तु उपयुज्यते स्वेष्टयेति ॥ ननु
तदाकर्षणार्थं लिंगिनां जिनविषयदर्शनमिति ॥ किमिवेत्याह ॥

अर्थः—ने ते जोळा लोकोतो अणसमजु ठे माटे लिंगधारी
उनो उगवारुप दुष्ट अजिप्राय तेने नथी जाणी शकता ने सत्त
अज्ञातुपणे वृद्धपरंपराथी चाखी आवती ने पूर्वजना स्नेहयकी प
ली जे ममता इत्यादि कारणे करीने ते लिंगधारीउण उपदेश को
जे जिन प्रतिमा तेने विषे नित्य द्रव्य खरचे ठे. ते द्रव्य लिंगधारी
उने उपयोगी थाय ठे तेने पोतानी इष्टा प्रमाणे वापरे ठे माटे
जोळा लोकोने आकर्षण करवा एटखे पोताना नणी खेंची छा
वाने लिंगधारीत जिनविषय देखामे ठे ते कोना जेवुं ठे तो ते
कहे ठे जे.

टीकाः—वकिशं मत्सवेधनं तदग्रे मत्स्यविलोचनाय
स्थापितं पिशितं मांसं तद्वत् ॥ वतिरुपमाने ॥ तदिवा ॥ यथाधी-
वरा मत्स्याकर्षणाय वकिशाग्रेपिशितं स्थापयन्ति तेच तल्लोचनतया
स्वापायमागामिनमविज्ञावयन्तो गज्जीरादपिनीराशयान्निर्गत्यमु-
ग्धत्वात्तत्र लीयमानावध्यन्ते एवं लिंगिनोपि मुग्धजनानां स्ववश-
ताविधानाद्योक्तविधिना भगवद्बिम्बमादर्शयन्ति नतु संसार-
निस्तारणाय ॥

अर्थः—मत्सनें विंधवानो जे लोढानो कांटो तेने वकिश

हीए ने तेनी आगळ मत्स्यने सोजाववाने अर्थे स्थापन करुं जे
गांस तेनी पेठे आ जगाए वत प्रत्ययनो उपमारूपी अर्थ करवो तेणे
रीने वनिश मांसनी पेठे एम अर्थ ययो एटसे माठी लोक माठलां
ंची खेवाने खोढाना कांटानी आगळ मांसनो कनको स्थापन करे
तेने खेवाना खोजथी माठलां पोताना ए खीधायी प्राण जेणे एम
विचारतां महा गंजौर एवा मोटा धोमांथी नीकळीने ते कांटा-
आगळ रहेला मांसने जकरण करवा जतांज बंधन पामी मरण
मे ठे शायी के ए माठलांमां जोळापणुं रणुं ठे ए हेतु माटे. तेम
गंधारीठ पण जोळा लोकने जोळवीने पोतामे वश करवाने पूर्वे
पुं ए प्रकारना विधिए जगवंतना विंचने देखाके ठे पण संसार तार-
ने अर्थे जिनविंव देखाकता नथी.

टीका:—तेचश्राद्धाः स्नेहादिना प्रत्यहमे वतत्पूजनादिकं
विदधाना विवेकशून्यत्वादजगवहुणवहुमानेन पूजादिक्रियमा-
णं मोक्षाय नतु ममतादिनेत्यजानाना जाविनमात्मनो दुर्गतिपा-
तमर्चितयंतो किंगिजिर्वशीकृत्यसततमुपजीव्यंत इति जवति
वनिशपिशितसमानं जिनविंव मिति ॥

अर्थ:—ते श्रावक लोक जे ते स्नेहादिके करीने निरंतरज
पूजन प्रमुख प्रत्ये करे ठे विवेक शून्यपणुं ठे ए हेतु माटे ने
वंतना गुणनुं यहुमान करवुं तेणे करीने पूजनादिक जे करवुं ते
जणी ठे. पण ममतादिके करीने जे करवुं ते कांइ मोक्ष जणी
ए प्रकारना अजिप्रायने न जाणता एवा जे ते मुरूप पोताना
नुंज दुर्गतिमां पन्थापणुं तेने न विचारता एवा ते लोकोने

वशं करीने निरंतर ए खिगधारीठ पोतानी आजीविका करे
ए जिनविंव मत्स्य जालवाना कांटानेविणे रछुं जे मांस ते
कछुं ठे.

टीका:—ननु कथं जिन विंव वनिश पिशितयो
जावः॥ समान गुणयो रेवोज्ञयोरलंकारग्रंथेऽपूपमानोपमेयज्ञा
प्रतिपादनात् ॥ महाकविकाव्येषु तथा दर्शनात् ॥

अर्थ:—ए जगाए प्रतिवादि तर्क करे ठे जे
मत्स्य जालवाना कांटाने विणे रछुं जे मांस ए घेने उपमान ने
एवा जे जाव ते केम थाय. केमजे बरोबर गुणवाळां जे
उपमेय ए बेने अलंकारना ग्रंथने विणे उपमान तथा उपमेय
थाय एम प्रतिपादन कर्तुं ठे ए हेतु माटे ने बळी महा
व्यने विणे तेम देखाय ठे ए हेतु माटे.

टीका:—अत्र तु जिन विंवस्य सकल त्रिभुवनातिशयिनः
सर्वोपमातीतत्वादत्युत्तमवस्तूपमायोग्यत्वात् वा वनिश पिशितस्य
च सर्वात्यंतहीनत्वात् कथं तेनोपमा उत्तममात्रस्यापि हीनमा
त्रेणाप्युपमानोपमेय जावो न युक्तः॥ किंपुनः सर्वोत्तमस्यावमेन॥
एवंच जिनविंवस्य वनिश पिशितेनोपमानोपमेयजावप्रदर्शने
कवितुर्महापापप्रसंगः ॥

अर्थ:—आ जगाए तो समस्त त्रिलोकने विणे महा अति
शयवंत एटले सर्वोपरि एवुं जे जिन विंव ते तो सर्व उपमा

હીત છે એટલે એવી કોઈ ત્રિજગતમાં વસ્તુ નથી જે જેની જિ
વેવને ઉપમા કરીએ એ હેતુ માટે અથવા ઉત્તમ વસ્તુની ઉપમા દે
શનું યોગ્યપણું છે એ હેતુ માટે તે વર્ણિત માંસ તો સર્વ થકી અત્યંત
હીન છે એટલે અતિ નીચ છે માટે કેમ તેની સાથે ઉપમા સંજવે
નજ સંજવે કેમજે ઉત્તમ માત્ર જે વસ્તુ તેની પણ હીન માત્રની
સંખ્યાએ ઉપમાન તથા ઉપમેય જાવ કરવો યુક્ત નથી તો સર્વોત્તમ
જે જિન વિંવ તેની અધમ જે વર્ણિત માંસ તેની સાથે ઉપમા ઘટે
ત ક્યાંથી ને ઘઢી એ પ્રકારની કવિતા કરનારને પણ જિન વિંવને
વર્ણિત માંસ તે ઘેની ઉપમાન ઉપમેય જાવ દેલાને ઠેકે મહા પા-
નો પ્રસંગ ધાય છે એટલે એમ કહ્યાથી કવિને મોટું પાપ બંધાય છે.

ટીકા:—કિંચ કાવ્યાલંકારમાર્ગે ચંચાલે રિવયુષ્માજિ:
સાહસં પરમં કૃતમિત્યાદિન્યાયેન હીનોત્તમસ્યોપમાનકરણે કવે-
ર્મહાકાવ્યાકૌશલદોષાજિધાનાત્તત્સર્વથા નાયમુપમાનોપમેય-
જાવો ઘટાં પ્રાંચતીતિ ॥

અર્થ:—ઘઢી શું તો કાવ્ય તથા અલંકાર તેના મારગને
વિષે કોઈક પુરુષે સારા પુરુષના માટે એમ કવિતા કરી જે ચંચાલની પેઠે
તમોષ મોટું સાહસ કર્મ કર્યું તે કવિતા જેમ દોષવંત છે એ ન્યાયે
જીને અધમની ઉપમા ઉત્તમ પુરુષને કરે સતે કવિને મહા કાવ્ય-
જે મહાપણપણું તેમાં દોષ છે એમ કહ્યું છે માટે તે મત્સ્ય જા-
વાના કાંટાનું માંસ તેની ઉપમા જિનવિંવને આપવી તે સર્વ પ્રકારે
ઉપમાન ઉપમેય જાવ ઘટતો નથી સર્વથા અપટિત છે.

टीकाः—तत्र ॥ लोकाकर्षणेन स्वनिर्वाहहेतोरिति लिङ्गपरिणीतस्य जिनविषयोत्तमस्याप्यसदुपाधिवशात् ॥ ३५ ॥
 वृतराजादेरिव वाञ्छितफलासाधकत्वा ह्रीनताभ्यारोपेणोपमानेन साम्यापादनादुपमानोपमेयज्ञावोपपत्तेः ॥

अर्थः—हवे उत्तरकार कहे ठे जे जे तुं कहुं तुं ते तेम केम जे लोकनुं आकर्षण करवा माटे तथा पोताना निर्वाहने जे लिङ्गधारीए ग्रहण करुं जे जिनविष ते उत्तम ठे तो पण उपाधिना वशयी जेम राजादिक ठे ते मागे परिवार तेणे वींटी लीधो होय ते वाञ्छित फळ एटखे इच्छित फळ तेनुं करी शकतो नयी तेम हीनपणानो आरोप करनार एवो मागे ए वरुशमांस साथे ए जिन विषनुं सम्पणुं प्रतिपादन करवा उपमान उपमेय जावनी सिद्धि अशे ए हेतु माटे.

टीकाः—ननु तथापि नैतदुपमानं जिनविषस्य संगृह्यते। सिद्धांते कचिदपि जिनविषोद्देशेनेयं विधोपमानानुपसंज्ञात् ॥

अर्थः—बळी ते प्रतिवादी आशंका करे ठे जे एम ठे ते पण जिन विषने एवी उपमा घटेज केम केम जे सिद्धांतमां जे जगाए पण जिनविषने उद्देशीने एवी उपमा वीधी देखाती नयी.

टीकाः—इति चेन्न तत्राप्युपलब्धेः ॥ तथा हि ॥ श्रीक्षेत्र मंग पक्षप इत्याद्यागमे स्वनिर्वाहहेतुचेत्यादीनामुपमेयानामर्थः तत्त्वसमताप्रदर्शनायोपमानेनैव कसके रतिहीनेः स्यांतनिगीर्य.

तथाऽध्यवसिताना मुपमापेक्षयातिशयोक्त्याऽतिहीनतायाः प्रति-
पादनात् ॥

अर्थः—सिद्धांती कहे ठे जे जो तुं एम कहेतो होय तो
न कहेवुं केम जे ते सिद्धांतमां पण एम उपमा देवा ठे ए हेतु
ठे तेज कही देखामे ठे जे 'शीखेदमंखफलए' इत्यादिक आगम
ने विषे पोताना निर्वाह आदि कारणे कराव्यां एयां जे चैत्य आ-
फ उपमेय वस्तु तेनी साथे अत्यंत पोतानुं समपणुं ठे ते देखाम-
ने उपमान एवां ते अतिहीन मंखफलक तेने मनमां राखीने उपमानी
पेक्षाए अध्यवसाय कयों ठे एटले निश्चय कयों ठे एटले चैत्यने
खफलकनी उपमा दीधी ठे तेनुं अतिशयोक्ति अस्कारे करीने
अतिहीनपणानुं प्रतिपादन कयुं ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—उपमायांशुजयोरपि स्वतंत्रतया पार्यक्येन प्रतीते
स्तुल्यतामात्रमवगम्यते ॥ अतिशयोक्तौ तु कमलमनंजसि कम-
लेचकुवलये इत्यादिवदेव नामसाम्यमुपमेयस्योपमानेन ॥
येनमंखफलकैः सर्वधारमनैकान्म्यमापादितानि जिनविधानि
मंखफलकान्येव चैतानि लिंगिनिर्वाहहेतुचेत्यानि नतु जग-
द्विधानीति ॥

अर्थः—उपमा अस्कारने विषे उपमान जे चंद्रादिकने
उपमेय जे मुखादि ए घेनुं पण स्वतंत्रपणे जुडुं जुडुं जे ज्ञासन तेणे
रीने तुल्य मात्रपणुं देखाय ठे ने अतिशयोक्ति अस्कारने विषे
रेखलकमल तथा जळकमळ ए घेने विषे जेम कमळ शब्द दस-

રાય ઠે શ્વયાદિકની પેઠેજ ઉપમાનની સાથે ઉપમેયનું
 જે હેતુ માંટે મંત્રફલકની સંઘાથે એક રૂપપણને પ્રતિપાદન
 જે ત્રિનર્થિવ તેજ મંત્રફલકજ ઠે કેમ જે લિંગધારીએ
 કર્યાં જે ચૈત્ય તે મંત્રફલકની પેઠે આજિવીકા હેતુ ઠે
 જગવદ્વિચ્છન્ન નથી એ તો પૂર્વે કહ્યું એવું વચ્ચિશમાંસજ ઠે.

ટીકા:—તથાચાતિશયોકિલક્ષણં ॥ નિગીર્ણ્યાધ્યવસત્તત્ત
 પ્રકૃતસ્યપરેણયદિત્યેવંચ કથં નાગમે એવંચિધોપમાનોપલંજતં
 વસ્તયાચ સિદ્ધાંતાનુસારેણોપમાનોપમેયજાવં નિવગ્નતઃ
 કથં પાપલેશોપિ ॥ કથં ચોક્તન્યાયેન સમાનગુણયોરુચ્ચ
 સ્તજ્ઞાવં ગ્રધ્નતઃ કથિતુઃ કાવ્યાનૈપુણદોષપ્રસંગોપીતિયુ
 મુક્તં પ્રકરણકારેણ વચ્ચિશપિશિતવદિત્યુપમાનં પ્રકૃતજિ
 થિવસ્યેતિ ॥

અર્થ:—વઢી અંતિશયોકિ અલંકારનું લક્ષણ એ છે
 વર્ણ્ય વસ્તુને ઓલવીને અવર્ણ્ય વસ્તુ એટલે પરવસ્તુ તેણે
 જે પ્રકૃતવસ્તુનો આરોપ કરવો તે. એ પ્રકારનો આગમને
 પમાન વસ્તુને દેખવાનો કેમ સંજવ નથી એતો સંજવ ઠે
 સિદ્ધાંતને અનુસારે ઉપમાન ઉપમેય જાવને યાંધતો એવો જે
 તેને પાપનો લેશ પણ ક્યાંથીજ હોય ને વઢી પૂર્વે કહ્યો શો
 ન્યાય તેણે કરીને સમાન ઠે ગુણ તે જેના એવો જે ઉપમાન
 ઉપમેય જાવ તેને યાંધતો એવો જે કવિ તેના કાવ્યમાં
 પાને વિષે દોષનો પ્રસંગ ક્યાંથીજ હોય માટે પ્રકરણના કર્તા
 જે કહ્યું ઠે તે યુક્તજ કહ્યું ઠે તે શું તો જે લિંગધારીએ પ્રદક્ષ

जेनविंव तेने वनिशमांसनी उपमा दीधी ते ठीक कथुं ठे.

टीका:—अत्रचापवित्रेण वनिशपिशितेनोपमानं खिगि-
परिग्रहोत्तस्य जिनविंवस्याऽत्यंतहेयताज्ञापनार्थं ॥ आगमेऽति-
हेयस्याधाकर्मादेर्गोमांसादिनैवोपमानोपमेयदर्शनादिति ॥ अ-
नेनचोपमानेनसिद्धांताजिहितमंखफलकोपमानसंवादिनाखिगि
परिग्रहीतजिनविंवस्योपाधिकमनायतनत्व मपिसूचितं ॥

अर्थ:—आ जगाए अपवित्र एतुं जे वनिशमांस तेनी उपमा
खिगधारीए ग्रहण करुं जे जिनविंव तेने दीधी तेथी ए जिनविंपतुं
प्रतिज्ञाय त्याग करवापणुं ठे एम जणाववाने अर्थे करुं ठे. आग-
मेने विपे अतिज्ञाय त्याग करवा योग्य एतुं जे आधाकर्मादिक तेने
गेमांस आदिकनी संपायेज उपमेय पणुं देखाय ठे ए हेतु माटेने
सेद्धांतने विपे मंखफलकनी जेम उपमा दीधी ठे तेम खिगधारीए
ग्रहण करुं जे जिनविंवतेने उपाधिकी ययुं एतुं जे अनायतनपणुं
तेनी पण सुचना करी एम जाणवुं.

टीका:—तथादि ॥ बहुशस्तावदागमेयतीनां धाद्यानां
चापतनसेवाऽनापतनपरिहारोपदेशः श्रूयते ॥ तत्रकिमिदमाप-
तनं किंवानायतनमिति॥ तत्रप्रथमं प्रतिपह्निर्नयेनायतनस्वरूपं
मुगमंजयतीत्यनायतनस्वरूप मुच्यते ॥

अर्थ:—पणीवार आगमेने विपे साधुने तथाभावकने आ-
यतननुं सेवन करवुं ने अनायतननो त्याग करवो एवो उपदेश सां-

સુવિહિતના આચાર્યકી ઝ્રષ્ટ થયેલા એવા ને કેવલ લિંગમાત્ર
ધારણ કરતા ને શક્તિવંત ઠે તોપણ અતિશય થોમી પણ સંજમની
ક્રિયાને કરતા નથી એવા જે યતિના આજ્ઞાસરુપ પુરુષ તે લોકો-
રિકજાવથી અનાયતન ઠે જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી ઠે જે.

ટીકા:—તેપાંજૈન લિંગસ્થિતાનામશુજ્જાવ રૂપાણાંસતામા-
લાપબંદનાદેર્જાનાયાયહાનિદેતુત્વાત્ ॥ તદુક્તં ॥ આલાવો સં-
વાસો વીસંજો સંથવો પસંગો વા ॥ હીણાયારેહિ સમ્મંસવજિર્ણિ
દેહિંપન્નિકુઠે ॥

અર્થ:—તે અશુજ્જ જાવરુપ એવા ને જિન સંબંધી જે લિંગ
ઘટલે ચિહ્ન તેને ત્રિપે રહેલા ઘટલે લિંગધારીજ તેમની સાથે જે
ઘોલવું તથા વંદન કરવું इत्यादિકને પણ જ્ઞાનાદિના લાજની હાનીનું
કારણપણું ઠે. એ હેતુ માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી ઠે જે પાસથ્યાદિ-
કની સાથે ઘોલવું, તેમની સાથે નિવાસ કરવો, તેમનો વિશ્વાસ
કરવો તથા તેમનો પરિચય કરવો. ઘટલે વસ્ત્રાદિક આપવું છે
इत्याદિક વ્યવહાર તે સર્વનો જિનેશ્વરે નિપેધ કરેલો ઠે.

ટીકા:—અતએવ જિનશાસન સ્થિતાનામપિ તેપાં વંદના-
દિકં નિવારિત માગમે ॥ યદાહ ॥ વંદણપૂયણસક્રારણાં સર્વ
ન કપ્પપ્પકાઝં ॥ લોગુત્તમલિંગીણવિકોસિંચેવંજઝણિયં ॥
પાસત્યોસન્નકુસીલનીયસંસત્તજણમહાગંદં ॥ નાઝણતંસુવિહિયા-
સવપ્પયત્તેણ વજ્જંતિ ॥

અર્થ:—એજ હેતુ માટે જિનશાસનને વિષે રહ્યા એવા તે લિંગધારી પુરુષોનું વંદનાદિક જે તે પણ શાસ્ત્રમાં નિવારણ કર્યું છે માટે તે શાસ્ત્રમાં આ પ્રકારનું વચન છે જે.

ટીકા:—અથ કથં નિર્ગુણત્વેપિ પાર્શ્વ સ્થાદીનાં વંદનાદિ પ્રતિષેધઃ ॥ લિંગમાત્રસ્યેવદ્દિ વંદ્યત્વેનાજ્યુપમમાત્ ॥ તસ્યન્ન તેષામપિ સદ્જાવાત્ ॥ લિંગ પ્રદ્વષ્ટેન કથંચિદકાર્યં ચિકીર્ષોરપિ-યતેર્જનાપવાદશંકયા તથ પ્રાગેવાપ્રવૃત્તેઃ ॥

અર્થ:—હવે તે લિંગધારી પ્રતિવાદીઠં યોગ્ય છે જે પાતપ્યાદિક ગુણ રહિત છે તોપણ તેમને વંદનાદિ કરવાનો કેમ નિષેધ કરોઠો કેમજે વંદન કરવું તેમાં તો કેવળ લિંગમાત્રનુંજ ય્થંગિકાર કરવાપણું છે એટલે મોટા પુરુષનો વેપમાત્ર દેસીને નમસ્કાર કરવો. પણ કાંઈ ગુણ જોવા નહિ. ને તે લિંગમાત્રનું ધારણ કરવાપણું તો પાતપ્યાદિકમાં છે ને જો તેમણે લિંગધારણ કર્યું દો તો જોઈ ન કરવાનું કાર્ય કરવા હજી તોપણ તે યતિને લોકાપવાદની શંકાએ કરીને તેમાં પ્રવૃત્તિજ પ્રયમથી થશે નહિ માટે એ પ્રકારનો ગુણ એ વેપમાં રહ્યો છે માટે તે વેપધારીને નમસ્કાર કરવાનો પણ કેમ નિષેધ કરોઠો એ જાણ છે.

ટીકા:—વેપપ્રદણસ્ય ‘ધર્મ્મંરરકઃ વેસો’ ઇત્યાદિનોપદેશ-માલાયામપિચારિત્રરદ્ધત્વેન પ્રતિપાદનાત્ ॥ ધ્યેણિકાદીના-મપિ જિનપ્રવચ્ચને પ્રવાદપારંપર્યેણ રજોદ્વરણાદિમાત્રસ્ય વંદન શ્રવણાત્ ॥

जइते लिंगपमाणं वंदाही निहए तुमं सव्वे ॥
एए अवंदमाणस्स लिंगमवि अप्पमाणं ते ॥

अर्थः—जो लिंगमात्र वंदनीक होय तो निहवने पण नीकपणानी प्राप्ति थाय केमजे लिंग मात्रनुं देखुं ते तो निहव पने विपे पण ठे ए हेतु माटे ते शास्त्रमां कहुं ठे जे जो वंदन पाने विपे लिंग मात्र प्रमाणभूत होय तो सर्व निहवने पण वंदन करवानी प्राप्ति थाय पण निहवतो अवंदनीक ठे माटे लिंग अप्रमाणिक ठे.

टीकाः—अथ निहवानां संघवाद्यतया प्रकाशितत्वेनागमे तद्धंदनप्रतिषेधाद्यतद्विधीयते ॥ पार्श्वस्थानान्तु तत्त्वेनाप्रकाशितत्वात्तद्विधास्यतइतिचेन्न ॥

अर्थः—इहे लिंगधारी आशंका करे ठे जे निहवतो तं यकी बाहिर करेखा प्रसिद्ध ठे माटे तेमनुं वंदन शास्त्रमां निर्दिष्ट कयुं ठे माटे तेमने वंदन नयी करता ने पासण्या तो निहवपणे प्रसिद्ध प्रकाश्या नयी माटे तेमने वंदन करयुं जोइए. त्यारे सिद्धाति कहे ठे जो तमे एम कहेता होतो ते न कहेयुं.

टीकाः—तत्तयानुदधाटितानामपि सर्वाकृत्यविधापिना निःशंकतया शृङ्खलवत्सकसपापारंजप्रश्रव्या प्रयचनोद्गाहकालि-
सां यन्यानासानां रंगांगणवर्तिवर्तनविम्वनायंपरिकटिग
यतिनेपय्यधारिद्विभूपादिवह्वंदननिवारणान् ॥

અર્થ:—કેમ જે તે સિદ્ધાંતમાં નિહવણે ઊઘાતા કહી
લાગ્યા નથી તો પણ સર્વ ન કરવાનાં કાર્યને કરતા એવા ને નિઃ-
કપણે ગૃહસ્થની પેઠે સમસ્ત પાપના આરંભને વિષે પ્રવૃત્તિ કરે
માટે પ્રવચનના ઊડાહ કરનારાને જેમ રંગમંરૂપના આંગણમાં એ-
કે નાટક કરવાના સ્થાનકમાં રહેલો ને જૈન દર્શનની વિરુદ્ધના
રવાને અર્થે યતિનો વેપ કલ્પીને રહ્યો એવો જે વેપધારી નટ તેની
કેવલ યતિના આજ્ઞાસ માત્ર જણાતા જે તે પાસથ્યા લિંગધારી
રૂપો તેમના વંદનનો નિવેધ ઠે.

ટીકા:—યદાહ ॥ જહ વેલંબગલિંગં જાણંતસ્સ નમબ્રોહ્મ
દોસો ॥ નિરૂપસત્તિ નાઝણવંદમાણેધુવંદોસો ॥ યદપ્યુપદેશમા-
લાવચનાવટ્ટંજેન વેપમ્મહણસ્યધર્મ્મરક્ષકત્વેન સમર્યનં તદપ્ય
સંવજ્ઞાનિધાનં ॥ યદિહિકસ્થાપિમહાત્મનઃ કદાચિત્કમોદયાદ-
કૃત્યં વિધિત્સોરપિ વેપમ્મહણાદિલક્ષ્યા તદવિધાનં તદા કિ-
માયાતમિદાર્નીતનરુદ્ધ્યા નિર્લિશત્વેનાસ્તમંજસટ્ટ્યા વ્યાપ્રિ-
યમાણાના મક્ષિપ્પહમનિમેપમાત્રેણાપિલોકાપવાદમગણયતાં
લિંગિનાં વેપમ્મહણસ્ય ॥

અર્થ:—વઢી જે ઉપવેશ માલ્લાના વચનનું આલંબન કરીને
પ્રવચન કરવો તે ધર્મની રક્ષા કરમાર ઠે એમ જે પ્રતિપાદન કર્યું
પણ સંબંધ વિનાનું કહ્યું ઠે ષટ્થે તે પ્રચનો સંબંધ જાણ્યા વિના
તારું પ્રતિપાદન ચોટું ઠે. કેમ જે એ પ્રચનો સંબંધ તો આ પ્રકાર-
નો ઠે જે કોઈ મોટા પુરુષને ક્યારેક કર્મના ઉદયથી ન કરવાનું
જામ કરવાની ઇચ્છા ઉત્પન્ન થઈ હોય તોપણ વેપ પ્રવચન કરેલો ઠે

माटे थाम केम थाय इत्यादिक लज्जाए करीने ते थकार्य करी नहि. माटे आ प्रकरणमां तेमांनुं शुं आव्युं, कांइ पण न आ आतो निर्लजपणे जेम तेम मनमां आवे तेवां जूमां आचरण क एक आंखना निमेष मात्र पण लोकापवादने न गणता एवां सिंघ वेष विम्वक तेने तो शुं कहेवुं.

टीका:—नहि ते वेपादिशंकयापिकथंचिदकार्या दशमात्रेण पि निवर्त्तमाना उपलज्यन्ते तस्मात्सत्पुरुषविशेषविषयं तत्सूत्रं न सामान्यविषयमिति न तद्वलेन वेपग्रहणप्रामाण्यादधुना नानां वेपमात्रभृतां वंदनं संगच्छत इति ॥

अर्थ:—केम जे ते खिंगधारी वेपादिकनी शंकाये करी लगार मात्र पण न करवाना कार्य थकी कोइ प्रकारे त निवृत्ति पामता देखाता नथी एतो न करवानां कार्य कर्या कोइ ते हेतु माटे ए उपदेश मालानुं जे वचन ठे तेनो विषय तो कोइ सत्पुरुष ठे पण ए खिंगधारीजने ए वचननो संबंध लागतो नथी. केम जे ए सूत्रनो सामान्य विषय नथी जे तेनुं वळ लइने वेप मात्र करवाना प्रमाणपणा थकी आ काळना केवळ वेप मात्र धार करनार यतिने वंदन करवानुं सिद्ध थाय माटे आ काळना के विम्वक यतिने वंदन न करवुं एम सिद्धांत थयो. इतिजाय ॥

टीका:—यदपि प्रवादपारंपार्येण श्रेणिकावेरजोद्धरणं दनाजिधानं तदप्यागमनिर्भूलस्य प्रवादपारपर्यस्या प्रामाण्यापगमेन निरस्तं ॥ नहि श्रेणिकनृपतिकथास्यागमेऽनेकधा वि

સૂતાસ્વપિ ક્વચિચ્ચુનઃપુષ્તસંયંમિતરજોહરણવંદનં શ્રૂયતે પ્રત્યુ-
ત ક્ષોજણનિમિત્તાગતમુનિવેપગીર્વાણાદિદર્શને તદવંદનમેવો-
પસ્યત્ત્વમિતિ ॥

અર્થઃ—વઢી જે લોક પ્રવાદ પરંપરાઈ કરીને શ્રેણીકાવિક
રાજાઈ રજોહરણ દેહી વંદન કર્યું છે એમ જે તું કહું તું તે પણ
શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ નિર્મૂલ્ક એ લોક વાતોની પરંપરા તે કાંઈ પ્રમાણ નથી
માટે એ તારું કહેતું જૂઠું છે શાસ્ત્રમાં અનેક પ્રકારે શ્રેણિક રાજાની
કથા વિસ્તારવંત છે તો પણ કોઈ જગાઈ કૂતરાના પૂઠની પેઠે જાણ્યું
જે રજોહરણ તેનું વંદન સંજ્ઞાતું નથી. હાલું એમજ દેખાય છે
જે દેવતાદિકઃ મુનિ વેપ ધરીને ક્ષોજ પમાનવા નિમિત્તે શ્યાવ્યા
તેમનું વંદન ન કર્યું એ પ્રકારે શ્યાગમને વિષે પ્રસિદ્ધ દેખાય છે.

ટીકાઃ—યદપ્યજ્યુપગમવાદેન કિંચ જવન્વિત્યાદિના સાં-
પ્રતં સગુણનિર્ગુણ વિજ્ઞાગાનવગમેન લિંગમાત્રપ્રણામપ્રતિપાદનં
તદપ્યવિદિતજિનાગમસ્ય તેવચઃ ॥ યતોશેષવિશેષવિષય- તપા
જિનાદિવ હ્રદયસ્યૈ રિદાની મા નામ નિશ્ચાયિ દેહિનાં માન
સાધ્યવસાય સ્તથાપ્યાકારેંગિતચાલક્રિયાદિજિરંતરંગઃ પ્રાણિ
પરિણામઃ સામાન્યતયા સૈરપિ નિશ્ચેતું શક્યત યવ૥તથેવદર્શનાત્ ॥

અર્થઃ—વઢી જો પણ લૌકિકવાદનો અંગિકાર કરીને એમ
કદાપિત્ વંદન હોય, પરંતુ વર્તમાનકાલમાં સગુણ નિર્ગુણ વિજ્ઞાન
જાણ્યા વિના કેવલ લિંગમાત્ર દેહીને પ્રણામ કરવો પડ્યું જે પ્રતિ-
પાદન કર્યું તેતો જિન પરમાત્માના શ્યાગમને ન જાણતો એવો જે

તું તે તારું વચન ઠે કેમ જે જે હેતુ માટે જિન પરમાત્મા જેમ ૧
જાવ જાણે ઠે તેમ ઠગ્ગસ્થ પુરુષ પણ આ કાઢમાં દેહધારીના
નના અધ્યવસાયને પણ આકાર તથા ચેષ્ટા ઇત્યાદિ વાહ્ય ક્રિ
કારણે કરીને જાણી શકે ઠે. અંતરંગના પ્રાણધારીના પ્રણા
માન્યપણે પણ તે ઠગ્ગસ્થ નિશ્ચય કરવાને સમર્થ થાય ઠે કે
અમે કશું એ પ્રકારે આજ પણ દેશાય ઠે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—યદુક્તં ॥ સુદ્ધમસુદ્ધં ચરણં જહાત્ત જાણંતિ ઠદિ
નાણાં, આગારેદિ મણંપિદુત્તહ છત્તમત્યાવિ જાણંતિ ॥ અત
જગવતા જ્ઞવાહુસ્વામિના સોવિદિત્યં લક્ષયિતું વસતિવિદ
દિકા વાહ્યક્રિયા લક્ષણત્વેનોપન્યસ્તાઃ ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી ઠે જે જેમ અવધિ, મન
વહ્નાની, કેવલહ્નાની શુદ્ધચારિત્ર તથા અશુદ્ધ ચારિત્ર તેને જ
ઠે તેમ ઠગ્ગસ્થ પણ આકારે કરીને મનના અધ્યવસાયને પણ નિ
જાણે ઠે. એજ કારણ માટે જગવાન જ્ઞવાહુ સ્વામિણ સુવિદિ
પણું ઠંઠલાવવા સારું નિવાસ તથા વિદ્યાર ઇત્યાદિક વાહ્ય ક્રિ
રૂપ લક્ષણ સ્થાપન કર્યું ઠે એટલે સુવિદિતપણું વાહ્ય ક્રિયાથી જ
સાય ઠે કેમ જે નિવાસ કરવામાં ઇત્યાદિ ક્રિયા લક્ષણ દેરીને જ
હિમાન પુરુષ યના અંતરના જાવની પરીક્ષા કરીને તે પુરુષને
સુવિદિતપણું સત્ય જાણી લેઠે.

ટીકા:—યદુક્તં ॥

आखण्णं विहारेणं ठाणाचं कमणेणय ॥

सक्का सुविहियानाजंजासावेणइएणय ॥

टीकाः—सोकेप्याकारे गितादिजिरेव पार्थिवादीनामांतर
प्रसादादिज्ञावपरिच्छेदनविज्ञानुजीविप्रचृतीनां विज्ञप्त्यादि
प्रवृत्तिदर्शनात् ॥ एवमनन्युपगमे च जगदव्यवहारोच्छेदप्रसंगात्
॥ किंच माजुदतिगूढाशयतया चकवृत्तीनां केषांचिच्छब्दसंभेदान
साध्यवसायावसायः ॥

अर्थः—सोकने विपे पण वाह्य आकार चेष्टादिके करी-
जे राजा आदिकना अंतरनी प्रसन्नता आदिक जे जाव तेने जा-
णीने चतुर एवा जे सेवक आदिक पुरुषो तेमनी राजाने विहसि
तरबी पटखे अरज करवी इत्यादिकनी प्रवृत्ति देखाय ठे पटखे चतुर
सेवक वाह्य आकारयो राजानी अंतरनी खुशी वर्तिने कोइ काम-
ताज कहेहुं होय ते कहे ठे. इत्यादि व्यवहार प्रत्यक्ष देखाय ठे ने
नो एम नहि मानो तो जगतना व्यवहारने उच्छेद यवानो प्रसंग
आवशे. ए हेतु माटे वळी केटसाक गूढ अजिप्रायवाळा ठे ए हेतु
माटे बगखानी पेठे उपरयी सारी प्रवृत्ति देखावता तेमना मननो
अध्यवसायनो निश्चय उद्गस्थ पुरुषोवते कलनामां कदापि नहि
प्रावे तो पण बीजाना तो कलनामां आवशे माटे ते दांजिक पुरु-
षेना अजिप्राय जाणवानो उपाय देखावे ठे.

टीकाः—तथा च तदनवसायात् कियर्ता तेषामंगारमर्का
दिवहांजिकानामपिवंदनं ॥ येषां त्वाधुनिकन्यायेन प्रकटप्रति-

सेविना मतिवैशसकृत्या ज्वल्लिरप्यं तरंगजावो पञ्चजस्तेन
तावदज्युपगम्यतामवन्दनमिति ॥

अर्थः—जे ते प्रकारना दांजिक पुरुषोनो अंतरंग
सायनो निश्चय आकार चेष्टायी न थइ शके तो तेमनी परीक्षा
रीने अंगारमर्दक आचार्यनी पेठे तेमनुं वंदन पण करो केमजे परी
करवायी तेमनुं अवंदनीकपणुं जणाय माटे पटले वंदन न
एम ठरशे प्रगटपणे न करवानां हिंसक कार्यने करता पंचा
डुष्ट अंतरंग जाव जाणीने तमो तेनुं वंदन निवारण करो.

टीकाः—ननु तथापि कृप्याद्यकरणेन एहिंज्य उत्तमत्वात्
यांबंधत्वं संगस्यत इति चेन्न ॥ संप्रतिकेपांचित्तुपलंनेपि स
जनीयतया तदविवक्षयापि सिद्धांते एहियति धर्मवाच्यतेन
एहिंज्योपि तेषां हीनत्वप्रतिपादनात् ॥

अर्थः—हवे आशंका करीने कहे ठे जे एहस्य सेतीगरी
आदिक करे ठेने आ खिगधारी करतो नयी ते माटे ते एहस्य वशी
उत्तम ठे माटे तेमने वंदन करवुं घटित ठे एम जो तुं कहेतो
तो ते न कहेवुं केम जे आ काळमां केटसाकनुं तो एहस्य जे
आचरण देखीए नीए तो पण ए वात सज्जा पाण्या जेवो ठे माटे
ते कहेवानी छा नयी पण सिद्धांतमां ते पुररने उगपप्रष्ट कसो
ठे पटले एहस्य धर्मयी तथा यनि धर्मयो प्रष्ट कसो ठे माटे
पुरर एहस्ययी पण हीन ठे पटले नीच ठे ए पुरुषनी अनेहा
एहस्य मागे एम प्रतिपादन कर्तुं ठे.

ટીકા:—યદુક્તં ॥

કેતિંપિસંજયાણં કેહિંપિ ગુણેહિ સાવગા અહિગા ॥

જમ્હા તે દેસજઈ, ફરે પુણ ઉજયથો જઘા ॥

અર્થ—જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે કેટલાક સં-
યતિ કરતાં કેટલાક ગુણે કરીને શ્રાવક અધિક છે. જે માટે તે
શ્રાવક દેશથી યતિ છે ને એ લિંગધારી તો ઉજયથી પટલે શ્રાવક
થા સાધુ એ ધે પ્રકારના ધર્મથી ઝ્રષ્ટ થયો માટે.

ટીકા:—નન્વેવંયદિ સર્વથા પાર્શ્વસ્થાદીનાં વંદનનિષેધસ્તર્હિ
કથં “કાલ્મિસંકલિષ્ઠે” ઇત્યાદિના પાર્શ્વસ્થાદિ પંચકાન્યતરેણ
સંવાસઃ ॥ તથા વાયાનમુક્કારો ઇત્યાદિના સુવિહિતાનામપિ
સદ્ગાનમસ્કારાદ્યુપદેશશ્ચ સિદ્ધાંતેશ્રૂયતે ઇતિ ચેત્તસ્ય ॥

અર્થ:—હવે લિંગધારી આશંકા કરી પૂછે છે જે જો એમ સ.
વાયા પાસપ્યાને વાંદવાનો નિષેધ હોય તો ‘કાલ્મિસ’ ઇત્યાદિ
શાસ્ત્ર વચને કરીને પાસપ્યાદિક પાંચ મધ્યે સુજતે એક પુરુષ સાથે
મુનિને નિવાસ કરવો કહ્યો છે વળી ‘વાયાનમુક્કારો’ ઇત્યાદિ
શાસ્ત્ર વચને કરીને સુવિહિતને પણ તે પુરુષોને વાળીથી નમસ્કારા-
દેક કરવાનો ઉપદેશ સિદ્ધાંતમાં સાંજળો એ ઓળ તે કેમ ઘટે હવે
સુવિહિત મુનિ એનો ઉત્તર આપે છે જે એમ તમારે ન ઘોસવું.

ટીકા:—સદોવાદપિ પાર્શ્વસ્થાદિસંવાસાન્મહાદોયમેકા-

किंवन्त्यतीनामित्येकाकिंवात्यंतनिषेधपर्यवसायित्वेनकालमिदं
 किलिष्ठे इत्याद्यागमस्यापवादिकसंवासान्निधायकस्यापि सर्वत्र
 तद्वन्दनाप्रसाधकत्वात् ॥

अर्थः—कम जे दोष सहित एवो पण पासण्यादि
 सहवास ते करतां पण जे एकां किं यतिने रहेवुं ए महा दोष ते
 एकाकी रहेवाना निषेधने प्रतिपादन करनार जे कालमि इत्या
 आगम ते अपवाद मार्गे तेनो सहवास करवानुं कहे ते तो
 निरंतर तेमनी वंदना प्रमुख करवानुं प्रतिपादन नथी करतुं.

टीकाः—तथा वायाए नमोकारो इत्यादिरपि स्वेष्टा उपपन्न
 चात्पार्श्वस्याद्यनाकीर्णक्षेत्रेषु स्थित्यजावे तदाकीर्णेषु क्षेत्रे
 सुविहितैः समागत्य तद्वन्दनायनुवृत्त्यापि स्वसंयमक्रियाविशेष
 तव्या ॥ अन्यथा तावन्मात्रतदनुवृत्त्य करणे तेन्यस्तेषां बहु
 धवापत्ते रित्यादिहेतुभिः क्षेत्रकाशाद्यपेक्षया तत्रैव श्रयणीया
 इत्येवमित्यस्य छिद्यत्तयावमि इत्यादिना विशेषविरय
 समर्थनात् ॥

अर्थः—बळी वाणीए नमस्कार करवो इत्यादि वचन
 पण स्वेष्टादिकना उपपन्नथी पासण्यानी जग्याविना धीने
 वानो जोग न होय तो ते पासण्या सहित स्थानने गिरे पण
 दित पुरुषोए जवुं ने तेनी वंदनादिकनी श्रुतिप करीने
 पोतानी संपन्न क्रिया करवी ने जो पट्टुं पण न करे तो ते

यानी घणी लघुता धाय इत्यादि कारणे करीने क्षेत्रकाळ आदि
हनी अपेक्षाए वंदन करवानुं ठे केम जे तेज शास्त्रने विषे.

टीका:—ननु तथापि यथाऽर्हद्विवानामर्हद्गुणवंध्यत्वेऽपि
तद्गुणाध्यारोपेण वंदनं वाञ्छितफलावहं ॥ तद्वत्पार्श्वस्थादीनां यति
गुणशून्यत्वेऽपि सिंगसाम्येन तदारोपात् तथा घटिष्यत इति चेन्न ॥

अर्थ:—प्रतिवादी सिंगधारी आशंका करे ठे जे तमो एम
कहो ठो तो पण जेम अरिहंतनी प्रतिमामां अरिहंतना गुण नथी
तो पण ते गुणनो आरोप करीने जे वंदन करवुं ते वाञ्छित फळने
आपनार धाय ठे तेम पासध्यामां मुनिना गुण नथी तो मुनिना
जेवुं सिंगधारण करे ठे माटे मुनिना गुणनो आरोप करीने तेवुं वंदन
करवुं घटशे. हवे सुविहित कहे ठे जे एम जो तुं कहेतो होय तो
तेनो उचर आपीए ठीए.

टीका:—अर्हद्विवेषु सानुपयोगरूपत्वादयथा गुणानामजा-
वस्तया दोषाणामपि ॥ तथा चोजयस्याप्यजावाद्युक्तं तेषु सतो
विद्यमानार्हद्गुणानध्यात्ममध्यारोप्य फलार्थिनां वंदनं ॥ पार्श्व-
स्थादीनां तु प्रत्यक्षदयमाणनिखिलदोषकलापानां सर्वथा
मुनिगुणोज्जितत्वेन सिंगसाम्य्यात्तद्गुणारोपेण तद्विधीयमानं
कथंकारं घटामाटीकेत ॥

अर्थ:—जे अरिहंतना विवने विषे तो उपयोग रूपणुं नथी

પ હેતુ માટે જેમ ગુણનો અજ્ઞાત છે તેમ દોષનો પણ અજ્ઞાત
 એ પ્રકારે ગુણદોષ બે એ નથી. માટે તે પ્રતિમાનું વંદન કરવું
 યુક્ત છે. કેમ કે તે અરિહંતને વિષે વિદ્યમાન એવા જે ગુણ હેતુ
 ત્માને વિષે આરોપણ કરીને 'ફઝના' અર્થી પુરુષોને વંદન કરવું
 છે પણ પાસપાસિક તો પ્રત્યક્ષ જણાતા સકલ દોષના સમૂહસ્વરૂપે
 સર્વથા મુનિગુણવત્તે રહિત છે, માટે કેવલ ક્ષિંગના સમાનપણાથી
 વિષે મુનિના ગુણનું આરોપણ કરવું તે કેમ ઘટે ! નજ ઘટે.

ટીકા:—કોચનુન્મત્તઃ પીતિમચાકચક્યાદિસાધર્મ્યાત
 ચનગુણાનારોચ્યારકૂટં કનઠમૂલ્યેન ક્રીણીયાત્ ॥ તદુક્તં
 નાકાદ્યતે મુનિગુણાનધિરોપ્ય ક્ષિંગસારુપ્યતઃ પરિચરણમી
 ણંતાંન્યઃ ॥ ક્રીણાતિરુક્મમિતિતદ્ગુણરોપણાર્થો રીતિં સુર
 નુવ્રવેતર ચન્મદિપ્તોઃ

અર્થ:—પીતઝનો પીઝો નકચકાટ દેરીને કોઠ પીઝ
 ઘનથીજ સુરર્ણના ગુણનું આરોપણ કરોને સોનાનું મૂલ્ય આપી
 પીતઝને કોણ માણો પુરુષ ધેવાનું છે? કોઈ ન છે. તે વાત સામર્થ્ય
 કરી છે તે વચન જે, સરખા ધેવથી ક્ષિંગધારીમાં મુનિના ગુણને
 આગેવ કરોને અજ્ઞાની વિના થીજો કોણ પુરુષ તેની સેવા કરે તે
 અજ્ઞાનીજ કરે જેમ પીતઝને વિષે સોનાના ગુણનો આરોપ કરી
 જોનાના મૂલ્યવત્તે પીતઝને મદ્ય મૂલ્ય વિના થીજો કોણ છે તેમ ક્ષિ
 ધારીમાં મુનિના ગુણનો આગેવ કરી વંદન કોણ કરે, જે મૂલ્ય
 જોય તે કરે.

टीकाः—तस्माद्यत्किंचिदेतदपीति ॥ तस्मात्रलिंगमात्रं सुविहितानां वंदनगोचरः किंतु गुणः नचलिंगमात्रस्यावंचत्वेद्भि-
जादिवदपवादेनापितेपांवंदनाजिधानं सिद्ध्यति न संगच्छत इति
वाच्यं, तेषां मनुष्यादितत्वेन लिंगमात्रसाधर्म्यादपवादेन तदु-
पपत्ते रिति ॥

अर्थः—ते हेतु माटे सुविहितनुं कांश्चक लिंग मात्र परा
वंदनीक ठे. एम नथी त्यारे शुं वंदनीक ठे ? तो सुविहितना गुण
ठे तेज वंदनीक ठे.

टीकाः—ननुमानूवन्पार्श्वस्थादयः क्रियाहीनत्वाद्धंदनी-
याः ॥ येतुगच्छेयद्दुयतिसंकुलत्वास्त्वमत्या पिंशाशुद्धपादिदोष
संजावनया ततो निर्गत्य स्वातंत्र्येण दुष्करक्रियां कुर्वतिते संपम
क्रियात्परत्वाद्धंयानविष्यंतीतिवेत् न ॥ तेरामपि सुगुरुतंप्रदा-
याजावात् सम्यगागमार्थापरिज्ञानेनविषयस्तमतितयोरसूत्रज्ञा-
पित्वात् ॥ कुमदादूष्करक्रियाकरणेष्युत्सर्गापवादक्षेत्रकासादि
विषयविज्ञानानवबोधेन प्रवचनमासिन्धकारित्वाद्यपत्तिव
निषेधात् ॥

अर्थः—प्रतिवादी घोसे ठे जे पासण्यादिक क्रियाहीन ठे
माटे वंदनीक न थारुं परा जेना गच्छने विषे परा यतिथी संकुल-
गुणं थयुं ठे. ए हेतु माटे पिंशनी अशुद्धि आदिक दोषनी
संजावना करीने ते जगामांथी नीकळीने स्वतंत्ररणे दुष्कर क्रियाने
करे ठे. ते संपम क्रियाने विषे तपर ठे ए हेतु माटे वंदनीक यक्षे

हवे सुविहित बोले ठे जे एम तमारे न बोलवुं केम जे सारा गु
संप्रदायनो अज्ञाव ठे ए हेतु माटे सम्यक् शास्त्रना अर्थनुं परि
नयी माटे एनी अवळी बुद्धि थइ ठे माटे उत्सूत्रज्ञापीणुं
रखुं ठे ए हेतु माटे, ने वळी कदाग्रहथी दुःकर क्रिया करे ठे
पण उत्सर्ग, तथा अपवाद क्षेत्रकाळ इत्यादिक संबंधि विज्ञानोप
बोध नयी माटे प्रवचनने मलिन करनार ठे एटले जिनशासन
कलंकरूप ठे, ने जे ए प्रकारनो पुरुष ठे, तेने विषे यतिपणानो नि
पेध ठे. ए हेतु माटे ते वंदनीक नथी.

टीका:—तथा चावंदनीयत्वात्तद्वहुमानविधायिनां बो
त्पथानुमोदनेन दुर्गतिपातप्रतिपादनात् ॥ यदाह ॥ जेठ तह
विवज्जत्था सम्मं गुरुलाघवं अयाणंता । सग्गाहाकिरियरया पा
यणखिसावहा खुदा ॥ पार्थ अजिन्नगंछी तमाठ तह दुकरं पि कुव
ता ॥ वज्जव न ते साह् खंभाहरणेण विज्ञेया ॥ तेसिं बहुमाणेषां
उम्मगगणुमोयणा अशिष्ठकला ॥ तह्मा तित्थयराणाविपु
जुनुत्थ बहुमाणो

अर्थ:—वळी ए शिंगधारोउ अवंदनीक ठे ए हेतु माटे तेम
बहुमान करनार पुरुषोने पण उम्मार्गनी अनुमोदना करवी तेणे
करीने तेमनुं दुर्गतिमां परुवापणानुं शास्त्रमां प्रतिपादन कर्तुं ठे. ते
शास्त्रनुं वचन ए ठे जे

टीका:—तस्माद् गुणवतामेव वंदनं श्रेयो नखिंगक्रिया
मात्रधारिणामिति ॥ तथा पूर्वत्वादज्ञातगुणदोषोपियतिः पर्यु

પાસનીયઃ પ્રથમંયાવત્પરિણીલનેન તસ્યાધ્યાપિદોષોપલંબો ન
જવતિ ॥ તદુપલંબેતુ સોપિદૂરતો વર્જનીયઃ ॥

અર્થઃ—માટે ગુણવાનનું વંદન કરવું એજ ઠીક છે. પણ કે-
વલ્લિંગક્રિયા માત્રને ધારણ કરનારનું વંદન કરવું એ ઠીક નથી.
તેમજ પ્રથમથી જેના ગુણદોષ જાણ્યાનથી એવા પણ વતિની ઉપા-
સના કરવી. પછી તેનો પરિચય કરતે કરતે આજ મુખી પણ દોષ
દીઠામાં ન આવે તો તેની ઉપાસના કર્યા કરવી ને જો દોષ દીઠામાં
આવે તો તેનો પણ દૂર ચકીજ લ્યાગ કરવો.

ટીકાઃ—॥ યદાદ ॥ અમુલિયગુણદોસં પાસિતં સાદુચેત્સં,
પદમસત્ત્વજ્ઞાયાલેદ્ધુસ્સંજયં ચ ॥ પુણ્યકુસકુસીધુત્તિપ્રમુગ્ધુ-
ત્તજાસિં ? ધિસધિસદ્દરસંસર્ગિય ઝગ્ગેદ્ધુ તુલ્લેતિ ॥ અથ પા-
શ્વસ્થાદિવંદને કોદોષોયેનૈયં સિદ્ધાંતપ્રતિષેધ ઇતિષેત્ અપદાઃ
કર્મવંધાદિ રિતિબ્રૂમઃ

॥ તદુલ્લં ॥

પાસત્યાદૈં વંદમાણસ્ત નેય કિત્તીન નિહારા હોદ્ ॥
કાવ્યકિલેસં પમેવ કુણ્ણતદ્ધકમ્મવંધં ચ ॥

અર્થઃ—જે પાસપ્યાદિકને વંદન કરવામાં રો દોષ છે. જેણે
કરીને એ પ્રકારે સિદ્ધાંતમાં નિષેધ છે. એમ જો તું કહેતો હોય તો
તેનો ઉત્તર પછી એ ઠીક જે તેથી અપદા મળે તથા કર્મવંધ દાદ
હત્યાદિ દોષ પાસપ્યાને વંદવામાં રહ્યા એ તે શાસ્ત્રમાં બહુ છે જે

टीका:—ननु जे बलवत्सदाचारगुरुणां वंदनादयशः क
बंधस्तुकुतस्त्यस्तत्कारणसंक्षेपाद्यजावादिति चेत् न ॥ तदेत
तदसत्क्रियानुमोदनेनाऽन्येषामपि बहूनां तद्विषयबहुमानोत्त
दनात्कर्मबंधोपपत्तेः ॥

अर्थ:—सिंगधारी आशंका करे ठे जे असत् आचरण
रनोरमां मोटा एवा जे पुरुष तेमनुं वंदन करवायी, अथ
असत् आचरण करनार एवा जे गुरु तेमनुं वंदन करवायी अथ
थाय परंतु कर्म बंध तो क्यांथी थाय कर्म जे ते कर्म बंधनां
रण एवां जे संक्षेप आदिक तेनो अजाय ठे ए हेतु माटे ॥
मुविहित एनो उत्तर आपे ठे जे, एम तमारे न बोझुं केम
एवा असत् पुरुषनुं वंदन करे तो तेनी असत्क्रियानी अनुमोद
थाय तेणे करीने बीजा घणाक पुरुषो ते असत् पुरुषनुं बहु
करे तेयी एने कर्म बंधनी उत्पत्ति थाय ठे. ए माटे तेनुं बंध
न करवुं.

टीका:—॥यदाह॥किंश्चमंचपसंसा, सुहृत्सीशगणांमिकम
बंधायाजेजे पमापगणा तेते अथबुद्धियाहोति ॥ किंच ते: सार्धं
संवागमाग्रम्यापियथाक्रममसेव्यतागर्हितत्वापत्त्यादृष्टांतान्यां
निष्ठांतेमुविहितानां निषेधप्रतिपादनात् ॥ यदुक्तं ॥ अमु
छाने पद्विः चंपगमाज्ञानकीर्त्तिसीसे ॥ पागन्याशनांगमु
मानावद्वयमुक्ता ॥ पद्विःकुले वसंतो गजग्रीवाशिरि गरदित हो
॥ इयगरद्विपामुविद्धिया, मजि परांता कुमीशायी ॥

अर्थ—बळी ते लिंगधारीत संगाथे निवास भात्रनो पण सेद्दांतने विषे वे दृष्टांते करीने निषेध कयों ठे. ए वात शास्त्रने विषे कही ठे जे अनुक्रमे असेववापणुं तथा निंदितपणुं प्राप्त पाय माटे ॥

टीकाः—॥ प्रहेपस्तुतेष्वपिनकसंव्यस्तस्यदुर्गतिनियंधनत्वेनाभिधानात्॥ किंत्वहो कथममीमूढाज्जवकोटिहारापमप्येतज्जिनमतमाणिक्यमासाद्य मुधाहारयंतीति तत्स्वरूपं सानुकंपं विज्ञाय विवेकिजिरूपेक्षैव तेषु विधेया.

अर्थः—ने छेपतो तेमने विषे पण न करयो केमजे ते छेपतो दुर्गतिनुं कारण ठे एम शास्त्रमां कहुं ठे ए हेतु माटे. त्यारे शुं करुं ? तो, अहो आ मूढ पुरुषो कोटाकोटि जन्मथी पण दुष्टे प्राप्त यणहुं जे जिनमत रूप माणिक्य रत्न सेने फोगट द्वारे ठे. ए प्रकारे ते लिंगधारीतनुं स्वरूप अनुकंपा सहित जावना करता एवा विवेकी पुरुषोए तेमनी उपेक्षा करवी.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥ श्वरे सुविषयतस्तो, नोकाय च्चो जव छिई ए सो ॥ नवरं विवक्लानिज्जो, विहिणा सइधम्मनिरणामिति ॥ तदेवं पार्श्वस्यादि घंदनस्य सुविहितानां इतनादिद्वानि निमित्तराद्यवसितमेतद्धीनाचारायतपोऽजायतनमिति ॥

अर्थः—सुविहितने पासण्यादिकनुं घंदन करवापोऽजानादि

गुणनी हानि थाय ठे माटे हीन आचारवाळा यतियो श्रम
ठे एम निश्चय कर्यो ठे.

टीकाः—अधुनायतनं विचार्यते ॥ तत्रायतनं स्थानं
णानामितीहापिगम्यं अथवा आयस्यतननात्रिरुक्तवि
यतनं ॥ वंदनादिना ज्ञानादिस्वाज्ञविस्तारकारणमित्यर्थः
तदपिद्विधा ॥ अव्यज्जावजेदात्तत्रव्यतो जिनजवन मनि
कृतं विधिचैत्यमायतनं ॥

अर्थः—हवे आयतननो विचार करीए ठीए. त्यांआत
एटसे गुणनुं स्थान एम अही जाणवुं अथवा “आय” जे
तेनुं “तन” कहेतां विस्तार करनार माटे आयतन ए प्रकारनो
व्य निरुक्त विधि थकी सिद्ध थयो. एटसे मोटा पुरुषना वन
सिद्ध थयो. वंदनादिके करीने ज्ञानादि स्वाज्ञा विस्तारुं
ठे, एटलो अर्थ जाणवो. ते आयतन पण थे प्रकारना अव्य
जाव ए थे जेदथी तेमां अव्यथो जिन जवन अनिश्रावत
जिनजवन तथा विधि चैत्य ते आयतन जाणवुं.

टीकाः—अव्ययस्य सतस्तस्य सिद्धांतोक्तविधिप्रवर्तते
जव्यानां ज्ञानादिशुद्धितुल्यात् ॥ अथ कोसोत्रिपिप्यंश
स्यान् विधि चैत्य मित्युच्यते ॥ तत्र निर्माणे विधिः प्रथमं
किंचिदनिहितः ॥ संप्रति निर्माणे तस्मिन् प्रतिष्ठापिते
एवदिग्माग्रमनिधीयते ॥ यदुक्तं श्रीप्रकरणकारेण स्थानं
विधिचैत्यविधिं प्रदर्शयद्भिः

अर्थः—कैम जे डव्य स्वरूप जे जिनजवन ते सिद्धांतमां हेला विधिये करीने थएलुं होय तो तेणे करीने हानादिकनी वृ-
त्तुं हेतुपणुं थाय ठे. माटे हवे थ्या शंका करी समाधान करे ठे
। ए कीयो विधि ? जेनी प्रवर्तिये करीने ते चैत्य विधिचैत्य कहे-
।य ठे ? तो त्यां कहीए ठीए जे ते चैत्य नीपजाववाने विषे विधि
। ते प्रथमधीज कांडक कसो ठे. हये ते चैत्य नीपजे ठते तथा तेमां
गतिष्टा करे ठते तेज दिश मात्र थ्या प्रकरणना करनार पुरवे बीजा
गोइ ग्रंथांतररूपी स्थानमां विधिचैत्यनो विधि देखावतां थ्या का-
व्य कलुं ठे जे.

टीकाः—अत्रोत्सृजनक्रमोनचनच स्नात्रं रजस्यां सदा.
साधूनां ममताश्रयोनचनचस्त्रोणां प्रवेशो निशि ॥ जातिहानि
कवामदोनचनच श्राद्धेषु तांबूल सिग्याह्नाप्रेयमनिधिते विधि-
कृते श्री जैनचैत्याख्ये ॥ इह नखलु निषेधः कस्यपिह्मनादो,
भुतविधिप्रहृमानी त्वग्रसर्वोऽधिकारी ॥ त्रिपतुरजनट्टया-
द्यात्र चैत्यार्थवृद्धि व्ययविनिमयरहाचैत्यकृत्यादि कार्य ॥
व्याख्या ॥ अत्रेति विधिचैत्ये उत्सृजनानामुत्सृजनाविणां
यत्यादीनां क्रमो व्याख्यानं नैयादिकरणाधिकारो नास्ति किं-
तदुत्सृजमितिचेत् उच्यते.

अर्थः—थ्या विधि चैत्यने विषे उत्सृज जायक. एवा जे
लेंगधारी यति आदिक तेमनो “व्याख्यानतत्त्वानंदि” इत्यादिक क-
त्यानो अधिपार नयो. माटे ते उत्सृज कैम पयुं एम जोनुं कहेलो
होय तो ते उत्तर कहीए ठीए.

ટીકા:—સ્વમતિકલ્પિત માગમોત્તીર્ણતદ્વિસંવાદિ ચ
 નુદ્યાનં ॥ યદાહ ॥ ઇત્યુત્તમણુવરૂં સચ્ચંદ્રવિગપ્પિયં અણુ
 વાદિત્તિ ॥ કથં પુનરેતદુત્સૂત્રં જિનસદને જાયતે ઇતિ ચેત્તુજ્યતે ॥

અર્થ:—પોતાની બુદ્ધિયે કલ્પેલું અને આગમથી રહિત
 જે તે વિસંવાદિ અનુદ્યાન તે આગમ વિરુદ્ધ ક્રિયા છે. તે શાસ્ત્ર
 કથું છે જે એ પ્રકારનું ઉત્સૂત્ર જિન મંદિરને વિષે કેમ થાય ?
 જો તું કહેતો હોય તો તેનો ઉત્તર કહીએ તો એ.

ટીકા:—ગૃહિણા સ્વવિત્તેન દેવવિત્તેન વા જ્ઞાટકાદિ દેવ-
 કદેવઙ્ગવ્યવૃદ્ધયે યદેવનિમિત્તં સ્થાવરાદિનિષ્પાદનં ॥ તથા
 મહાર્ચાનેહસિવિક્રમેણ વહુદેવઙ્ગવિણોત્પાદનાય ગૃહિણા યદેવ-
 ધનેન સમર્થધાન્યસંગ્રહણં ॥

અર્થ:—જે ગૃહસ્થોએ પોતાના ધનવત્તે અથવા દેવ ઙ્ગવ્યે
 રીને જ્ઞાતું આદિક છે કારણ જેનું એવું દેવ ઙ્ગવ્યની વૃદ્ધિને પ્રત્યે
 જે દેવ નિમિત્ત સ્થાવરાદિકનું નીપજાવવું પડતે દેવ ઙ્ગવ્યને વર્ણ-
 રવાને દેવઙ્ગવ્યે કરીને જગાઓ વંધાવો જાણાં લેવાં. તેમ વઢી સો-
 ધાસને વિષે વેચીને વહુ ઙ્ગવ્યની ઉત્પત્તિ કરવા અર્થે ગૃહસ્થ સોકોપ
 જે દેવ ધનવત્તે સોધાસમાં ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો તે.

ટીકા:—તથા યદેવહેતવે કૃપજાટિકાદિવિધાનં ॥ તથા
 શુસ્કશાલાદિપુજાંકમુદિશ્ય રાજ્યમાહજાગાધિકરોત્પા-

નાદુત્પન્નેન ડ્રવિણેનયદ્ગૃહિણાદેવપૂજનત્રિધાનમિત્યમેવમા-
રીયુત્સૂત્રપદાંનિ યતિદેશનયાદેવગૃહેઽપિ સંજવંતિ ॥

અર્થ:-વઢી જે દેવને કારણે કુવા વાવ ઇત્યાદિક તથા ચેતર
આદિનું કરવું તથા કોઈ વસ્તુની ઢાળ લેવાની શાઢાને ત્રિપે રાજા
નું લેઢે તેમાં કોઈ પ્રકારનો ખાગ રાણીને અધિક કર વધારવાથી
ઉત્પન્ન કરેલું જે ડ્રવ્ય તેણે કરીને જે ગૃહસ્થને દેવ પૂજા કરવી તે
સર્વે પં પ્રકારનાં ડ્રવ્ય પદ ઢે તે યતિનાં દેશનાં કરીને દેવમંદિ-
રમાં પણ સંજવે ઢે પડલે થાય ઢે.

પદ્યકં ॥ ડ્રવ્યુત્તંપુણાદ્યં ચાથરપાત્રોગકૃત્વકરણાઈ ॥ ડ્રવ્ય-
યગકર ડ્રવ્યપણાઈ ધર્માદિગારંમિ ॥ અત્ર ચાદિદાન્દાન્નિશિ-
ક્ષિતિયાદિમંદ્રાત્ર સ્થાવરાદિનિર્માણાદીનાં પદકાયાદિરંજા-
સંયત વાસાદિના મહાસાવયત્વેન દેવનિમિત્તં સિદ્ધાતે નિષા-
સ્તિત્વાડ્રવ્યસૂત્રં ॥

જે માટે ય વાત શાસ્ત્રમાં કહી ઢે જે આ જગાં આદિ શા-
સ્ત્રથી રાત્રિપે નાંદ માંદરો તથા ષઢ્ઢિશન દેવું ઇત્યાદિકનો પણ
સંપદ કરવો. તેમાં જે જગાડું વંચાવરો તેમાં ડ્રવ્ય આદિકનો આ-
રંજ રમો ઢે. તથા અસંજતિનો નિવાસ થાય ઇત્યાદિ કારણવગે મહા
સાવયપણે દેવ નિમિત્ત કરાવવાનું સિદ્ધાંતમાં નિશ્ચય કર્યું ઢે ય
દેવું મોટું ડ્રવ્યસૂત્ર ઢે.

ટીકા:-પ્રતાન્યંતરેણાપિ ચ પ્રકિતિસ્તિત્વસ્ય ડ્રવ્યવ્યવેન પ્ર-

निकरुद्धया रात्रौ कैश्चिद्विधियमानस्य निषेधो द्वापितः ॥
प्रतिष्ठायाश्चाप रात्रौ निषेधः सूचितः तस्याः स्नात्रपुरःसरत्वात्

अर्थः—ते हेतु माटे चैत्यमां ते लोकोनो पगज नथी
प्रवेश नथी ए प्रकारनुं विधिकृत श्रीजिननुं चैत्य ठे एम
ठे. वळी रात्रिए स्नात्र करवुं तेना दोपनो समूह तो पूर्वे
ठे तेमां “ सदा ” शब्दनो “ सर्वे कालमां ” एम अर्थ करवो
करीने कोशक वखत श्री महावीर स्वामीनुं मोक्ष
स्नात्र आ कालनी रुढीए केटलाक रात्रिये करे ठे तेनो पण
जणाव्यो एटले देखान्यो. एणे करीने रात्रिये प्रतिष्ठा करवी
पण निषेध सूचव्यो एटले देखान्यो केमजे ते प्रतिष्ठा पण
स्नात्र कर्मा पठी थाय ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—तथा साधूनां ममतामदीय मेतज्जिनएहप्रति
मादिक मित्यादिकानास्ति ॥ गृहस्थस्यैव तन्निर्माणवर्तिता
दावधिकारात्तथाच कथं जिनगृहादेर्यति ममकार विषयता ॥
आश्रयश्च तेषां नास्ति ॥ प्रागुज्जिहितदोषकलापात् ॥

अर्थः—वळी ज्यां साधुने ममता नथी एटले आ जि
मंदिर तथा प्रतिमा इत्यादि हमारो ठे इत्यादिरूप ते ज्यां नथी
मजे ए चैत्यादिकनुं निपजावुं तथा तेनो चिंता करवी इत्यादि
कने विषे गृहस्थनोज अधिकार ठे ए हेतु माटे वळी जिनमंजिनी
ममतानो अवकाशज साधुने क्यांथी होय ने ते जिनमंजिनी

નો આશ્રય પણ ક્યાંથી હોય કેમજે પૂર્વે ચેત્યવાસ કરવામાં દો-
નો સમૂહ કહી આવ્યા ઠીપ માટે.

ટીકા:—તથા સ્ત્રીણાં પ્રવેશો નિશિનાસ્તિ ॥ અકાસચરિ-
ત્રદોષપ્રસંગાત્ ॥ તદુક્તં ॥ બ્રજાણસાવિયાણ ચ બ્રજાસચારિ-
ત્ત દોષત્તજાવાર્ત ॥ ઇતરણંમિ ન ગમણં દિવસતિજામે નિસિ-
કહંતા ॥

અર્થ:—તથા વઢી જ્યાં રાત્રીએ સ્ત્રીનો પ્રવેશ નથી તે ઘાતે
પ્રાજ્ઞમાં કહી છે જે.

ટીકા:—લોકેપિ કુલવધૂનાં યામિન્યાં સ્વપદાદિર્નિ-
ગમંતીનાં મહાપવાદાગ્રિધાનાત્ ॥ તદુક્તં ॥ સ્વગેહદેદુર્ણી સ્પ-
૨કાનિશિ સ્ત્રી યાતિયા વહિઃ ॥ દ્રેયાકુલસ્થિતે સોપાસુલટાકુ-
લજાપિ સ્તા ॥ દંમનીતાવપિ કુલયાસિકાનાં નિશિ સ્વસંપ્રવદિ-
ર્નિગમે દંમપ્રતિપાદનાચ ॥

અર્થ:—લોકમાં પણ કુલધાન સ્ત્રીને રાત્રીએ પોતાના ઘ-
રથી બારણે નીકળવામાં મોટો અપવાદ ઘાય એમ કહ્યું છે માટે તે
દાહનું વચન જે પોતાના ઘરનો ઇમરો મૂકીને જે સ્ત્રી રાત્રીએ બાર-
ણે નીકળે છે તે સ્ત્રી કુલધાન હોય તો પણ કુલમર્યાદાનો હોષ કર-
વાથી કુલટા જાણવી. ઘટસે વ્યજિચારિણી જાણવી વઢી દંમ ની-
તિમાં પણ કુલધાન સ્ત્રી રાત્રીએ બારણે નીકળે તો તેનો દંમ કરવો
અમ પ્રતિપાદન કર્યું છે. એ દેહુ માટે.

टीकाः—अतएव यतिवसत्यादौ योपितामेकाकिनीनां
वसेष्यनेकावर्णशंकाकलंकानुपंग्गास्कंदितत्वेन प्रवेशस्य प्र-
पेधः ॥ एवंच यदा लोकेपि रात्रौ स्त्रीणां गृहनिर्गमो विरुद्ध-
दाकावार्त्ता जिनशासने ॥ तस्मात्सर्वथा जिनवेशमनि-
यां योपित्प्रवेशोऽनुचितत्वान्नास्तीति ॥

अर्थ—एज कारण माटे साधु आदिकना नि-
सी स्त्री दिवसमां प्रवेश करे तो पण अनेक अवर्णवाद, धाय,
कौशने शंका पने, तथा कलंक आवे इत्यादि कारणथी ए-
स्थान ठे माटे तेना प्रवेशनो निषेध कयों ठे ज्यारे एमने
रात्रिए स्त्रीउने घरथी वारणे नीकळवानो निषेध ठे तो जिन
नमां निषेध होय तेनी तो वातज ही कहेवी, ते माटे सर्वथा
मंदिरमां रात्रिए स्त्रीउनो प्रवेश अघटित ठे ए हेतु माटे ते
चेत्यमां नथी.

टीकाः—जातिज्ञातिकदाग्रहश्चनास्ति ॥ तत्र जातिकदा-
ग्रहएतज्जातीयाएव श्रावका अत्र जगवद् धिंस्य दक्षिणादिशि-
स्तात्राधिकारिणोऽन्यान्यजातीया इत्यादिकः ॥ ज्ञातिकदाग्रह-
स्मान्निरस्मत्पूर्वजैर्वाकारितमिदं जिनमंदिरं ततोऽस्मत् सगोत्रा-
एवात्रसर्वस्यामपि देववित्तसमुद्गकादिचिंतायामधिकारिणो-
नेतर इत्यादिकः ॥

अर्थः—बळी ते विधिचेत्यने विषे जाति संबंधी तथा ज्ञाति
संबंधी कोइ जातनो कदाग्रह नथी तेमां जाति कदाग्रह तो पडेने

जातिनाज श्रावक आ जगाए जगवद् विंव संवंधी दक्षिणादिक
मात्र करवामां अधिकारी ठे पण बीजी जातना अधिकारी नथी.
यादि जाति कदाग्रह ए ठे जे अमोए तथा अमारा वृद्धोए आ
जनमंदिर कराव्युं ठे ते माटे अमारा गोत्रनाज आ सर्व देवद्रव्य
जन्मादिकनी चिंता करवामां अधिकारी ठे पण बीजा अधिकारी
थी इत्यादि.

टीका:—सचविधिचैत्ये न संगतः सर्वेभामेव धार्मिकभ्रा-
तृणां गुणवतां तत्र सर्वाधिकारित्वाजिधानादन्यथा जात्यादिनि
श्रयाप्यनिश्चाकृतत्वानुपपत्ते रिति ॥

अर्थ:—ए प्रकारनो जाति जाति संबंधि कदाग्रह विधि
करवामां नथी, केम जे सर्व धर्मवंत, गुणवंत एवा श्रावकनोज
मां अधिकार ठे एम कहुं ठे ने जो एम न होय तो ए विधिचै-
त्ये पण जात्यादिकनी निश्चाय करीने अनिश्चाकृतपणानी सिद्धि
थाय पटले ए विधिचैत्य अनिश्चाकृत न कहेवाय.

टीका:—नच भ्रातृलोकस्य तांबूलजक्षणमस्ति ॥ जग-
ददाशातनापत्तेः ॥ तांबूलमिति च तंबूलपाण्येन्यादि गाथो-
क्तानां पानजोचनादीना मुपलक्षणं ॥ तयां ॥ गच्छिकाद्यासन
मप्याशातना विशेषत्वाद्मुपलक्ष्यते ॥ इत्येवं प्रकारा आजावि-
धिः ॥ अग्रेषा निधितेकस्यापि यत्पादेर्निधया अधोनतदा
विनाकृते विधिकृते धृतोक्तविधि निष्पादिते श्रीजिनचैत्यास्ये
जिनजवन इति ॥

અર્થ:—વઢી ત્યાં શ્રાવક લોકને તાંબૂલ ઝરૂણ નથી
 જે તેથી જગંધંતની આશાતના થાય એ હેતુ માટે તાંબૂલ
 કરીને તંબોલ પાન इत्यादि ગાથામાં કહેલાં જે પાન તથા
 इत्यादિક પણ ઉપલક્ષણથી ગ્રહણ કરવાં. વઢી ગાદી
 આસન પણ કોઈ પ્રકારની આશાતનાનું કારણ છે માટે તેનો
 પણ ઉપલક્ષણથી જાણવો. એ પ્રકારની જે આજ્ઞા તે વિધિ કે
 જગાણ એ આજ્ઞા કોઈ યતિની નિશ્રા વિના કરેલું જે વિધિ
 ઇટલે સિદ્ધાંતમાં કહેલા વિધિ પ્રમાણે નિપજાવ્યું જે વિધિ
 તેને વિષે પૂર્વે કહ્યું તે ન હોય એમ સંબંધ છે.

ટીકા:—તથા इह नखलु नैवनिषेधो निवारणं कस्यापि
 વંદનપૂજનાદાતુસ્ત્રજાપિણાં તદ્વક્તાનાં ચાપિવંદનાદિકં તિ
 થતાં ન નિષેધઃ ક્રિયતે ॥ શ્રદ્ધાજંગમાસ્તર્યાદિદોષ પ્રસંગાત્ ॥
 શ્રુતવિધિયદુમાની સિદ્ધાંતક્રમાદરવાન્ તુ:પુનરર્થે અગ્રસર્ગે
 તિ: શ્રદ્ધો વા યયાક્રમં વ્યાખ્યાનાદો ચૈત્યર્ચિતાયાં ચાધિકારી
 યોગ્ય: સિદ્ધાંતવિધિવિધુરસ્ય સાષ્ટાદેવ્યાખ્યાનાદો નતગ્રાધિ
 કાર इत्यર્થ: ॥ ત્રિવતુરજનદંષ્ટ્યાવિધિ પરશ્રદ્ધગ્રયવતુદ્વ
 દશાગ્ર ચૈત્યદ્વ્ય શૂઘ્યાદિકં ચૈત્યર્ચિતનં કાર્યં વિધેયં નપો
 કાકિના નિસ્પૃહેણાપિ ॥ લોકાપવાદાદિદોષાપત્તે રિતિ પ્રામ
 ણિક શ્વત્તરૂપાર્થ: ॥

અર્થ:—વઢી ત્યાં જગાણ ત્રસૂત્ર જાપકલું વંદન પૂજન ॥
 રિકને વિષે કોઈને પણ અમો નિષેધ નથી કરતાં, ને વંદનાદિક
 કરનાર એવા જે તે ત્રસૂત્ર જાપકના તત્ત્વ લોકો તેમને પણ નિષેધ

थी करता केम जे श्रद्धानो जंग तथा मत्सरनी उत्पत्ति इत्यादिक
 दोषनो प्रसंग थाय ए हेतु माटे. वली सिद्धांतना आदरवाळा जे
 सर्व यतिजन तथा श्रावक ते अनुक्रमे व्याख्यानदिकने विषे तथा
 चैत्य चिंताने विषे अधिकारी ठे एटले योग्य ठे. एटले सिद्धांतमां
 कहेला विधिनुं बहुमान करनार एवो जे यति ते व्याख्यान कर-
 तामां अधिकारी ठे तथा एवो जे श्रावक ते चैत्यनी चिंता करवामां
 अधिकारी ठे ने सिद्धांत विधिवे रंहित एवो जे साधु आदिक
 ने व्याख्यान आदि करवामां अधिकारी नथी एटलो अर्थ ठे ने
 पण चार लोकनी दृष्टिए एटले विधिने विषे तत्पर एवा प्रण चार
 श्रावकनी दृष्टिए आ जगाए चैत्य उच्यनी पृथ्वी आदिक चैत्यचिंता
 ने चारवा योग्य ठे पण एकाकी निस्पृह पुरुषने पण ए काम करवा
 योग्य नथी हाथी के लोकापवाद आदिक दोषनी प्राप्ति थाय ए हेतु
 माटे ए प्रकारे प्रसंगे आवेलां बे काव्य तेनो अर्थ आ प्रकारे करी
 देखारयो.

टीकाः—एवं चैवं विधः सिद्धांतानिहितो विधिर्पत्रवत्-
 ते तद् विधिचैत्य मनिधायकृतं उच्यतथायतनं चोच्यते इति ज्ञा-
 वतथायतनंतु ज्ञानादित्रय प्राजिष्णवः पंचविधाचारचारवः
 सुविहितसाधवः ॥ शुननाइरुगाशां सतांवंदनादिनाजग्शा-
 नां ज्ञानादिसाज हेतुत्वात् ॥

अर्थः—ए प्रकारनो सिद्धांतमां कहेलो जे विधि ते जे ज-
 गाए धरते ठे ते विधिचैत्य अनिधायकृत उच्ययो थायतन कहीए
 कीए. ने जाय धर्मी थायतननो ज्ञान दर्शन चारित्र ए श्रद्धाके लो-

जता ने पांच प्रकारना जे ज्ञानाचार, दर्शनाचार, चा-
 तपाचार तथा वीर्याचार तेवने शोजता एवा जे शु-
 साधु ते ठे केमजे शुज जावरूप एवा ने वंदनादिक वने
 जणाता एवा जे सत्पुरुष तेमने ज्ञानादि साज थवानुं
 एमां रखुं ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—यदुक्तं ॥ श्रांययणं पि य दुविहं हत्वे जावेय हे-
 नायवं ॥ दवं मिजिणहराई जावं मि य होइ ति विहंतु ॥

टीकाः—ननु जवत्वेवं अव्यजावजेदेना नायतनस्वरूपं त-
 पि जिनजवनं न क्वचि दनायतनमजिहितं ॥ सत्यमनौपाधि-
 मनायतनायतनयोः स्वरूपमिदमुदितं ॥ औपाधिकं त्वनायत-
 नस्वरूप मेवं प्रतिपादित मागमे ॥ यत्र गतानां ज्ञानादिग्रय-
 घातो जवति तच्छर्जयेन्मतिमान् ॥ अथ कगतानां तद्व्याप-
 इति चेदुच्यते ॥

अर्थः—खिगधारी आशंका करे ठे जे अव्यजाव जेदे कीं
 ए प्रकारे थनायतननुं स्वरूप हो, तो पण कोइ जगाए जिनजवन अ-
 यतन वहुं नयी सारे सिद्धांती बोखे ठे जे ए यात सत्य ठे पण द-
 धि यही ययुं जे थनायतन ने आयतन एवेनुं स्वरूप आ प्रसादुं
 शास्त्रने विने तेमां उपाधि थनायतनना स्वरूपनुं आ प्रकारे प्र-
 पादन ठे जे, जे जगाए गयेखा ने ज्ञानादि ग्रयानो विधात घाय
 ते स्थानकनो बुद्धिमान् पुरुषोए त्याग करवो. ने हवे तुं जो
 कहेतो होए जे क्यां गयेखा ने ज्ञानादिकनो विधात घाय ए

। पूठतो होय तो तेनो उत्तर कहीए ठीए.

टीकाः—यत्र लिंगमात्रधारिणः साधवो वसन्ति यदाहु रोघ-
निर्युक्तौ श्रीजङ्गवाहुस्वामिपादाः ॥ नाणस्त दंसणस्तस्य च-
रणस्त य जत्थ होइ वाघाज्ज ॥ वज्जिज्जवज्जजीरू अणाययण वज्जत्त
खिप्पं ॥ सुगमा ॥ नवरं यत्तेत्यायतने स्थाने देवगृहादी ॥

अर्थः—जे जगाए लिंगमात्र धारण करनार सांधु वसे ठे ते उ-
पनिर्युक्तिमां कह्युं ठे श्री जङ्गवाहु स्वामोए जे ज्ञान दर्शन चारित्र जे
जगाए व्याघात पटले नाश थाय तो ते स्थानने अनायतन जाणी
तत्काल त्याग करवो ए प्रकारे ए गायानो अर्थ सुगम ठे तेमां आ-
टहुं विरोप ठे जे यत्र शब्दवने आटखो अर्थ ठे जे जे देवगृह आ-
दिक आयतन स्थानने विषे गये सते ज्ञानादिकनो विघात थाय
एम पद संबंध करवो.

टीकाः—नचा यतनशब्देना लयमात्रमेवोच्यते ॥ तदेवगृह
मिति वाच्यं ॥ आयतनं देवानां ॥ तथा आययणंमि अन्नोगो-
इत्यभिधान कोशागमवचनान्यां लोके लोकोत्तरे च सामान्य
विशेषाज्यां देवगृहस्था जिधानात् ॥

अर्थ—आयतन शब्दे करीने स्थानमात्र कहीए ठीए एम
जो कहेता होतो ते न कहेवुं केमजे आयतन शब्दे करीने देवसं-
दिर कहेवुं केमजे देवनुं जे स्थान तेने आयतन कहीए ते बात अ-
भिधान कोशमां कही ठे जे देवस्थानक तेने आयतन कहीए तथा
शास्त्रमां पण कह्युं ठे जे जेनो जोग न थाय ते स्थान आयतन क-

हीए. एम अजिधान कोश तथा आगम ए वेनुं वचन ठे ए
माटे लोकमां तथा लोकोत्तरमां सामान्यथी तथा विशेषथी ...
शब्द देवमंदिरना अर्थने कहेनार ठे.

टीका:—अथ किं तदायतनं यत् ज्ञानादित्रयोपघातिनिमित्तात्
तत्त्वा दनायतनं जवतीत्याह ॥ जत्थ साहम्मिया वहवे जिनचित्ता
अणारिया मूलगुणप्पमिसेवी अणाययणं तं वियाणाहि ॥ ॥
धर्मिका लिंगतः समान धर्माणो वहवो जिनवृत्ता ब्रह्माचार
अनार्या मूलगुणप्रतिसेविनो निर्दयतया प्राणातिपातादि प्रस
क्ता यत्र ते निवसन्ति तदनायतनं ॥

अर्थ:—हवे ते अनायतन ते गुं तो तेनो विचार छत्ते वे
ज्ञानादि प्रणनुं उपघातक ठे ते अनायतन कहीए एम
कणुं ठे ते वचन जे जे जगाए साधर्मिक एटले लिंगथी समान
धर्मवाळा घणाक जुदां जुदां आचरण करता ब्रह्माचारी अनार्य
मूलगुणप्रतिसेवी एटले निर्दय पणे प्राणातिपात आदिकने ति
आसक लोको जे जगाए वसे ठे ते अनायतन कहीए.

टीका:—तथा जत्थ साहम्मिया वहवे जिनचित्ता अणा
रिया ॥ उत्तरगुणप्पमिसेवी अणाययणं तं वियाणाहि सुगमा ॥
नवरं उत्तर गुणप्रतिसेविनोऽगुणपिक्कादिमाहिणः ॥ तथा ॥ ज
त्थ साहम्मिया वहवे जिनचित्ता अणारिया ॥ लिंगवेस पणि
ठना अणाययणं तं वियाणाहि ॥ सुगमा ॥ नवरं लिंगवेसमा
त्रेण प्रतिठना आच्छादिताः प्राकृत लोकैः सुविहितेभ्योऽज्ञद
माण विशेषा इतियावत् ॥ इति यावत् ॥ आच्यंतरतः पुनर्म

सगुण प्रतिसेविनः उत्तर गुणप्रतिसेविनश्च यत्र तदनायतनमिति
गाथा प्रयार्थः ॥

अर्थः—जे जगाए लिंग धरवायी सरखा धर्मवाळा घणा
हेता होय ने तेम जुदा जुदा चित्तवाळा होय ने अनार्यने लिंग
या वेप ते वेवने ढांकेला ज्यां ठे ते अनायतन क्षेत्र जाणवुं प
गाया सुगम ठे मोटे एनी टीका टीकाकारे नथी करो तेमां घाटसुं
विशेष ठे जे लिंग तथा वेप तेणे करोनेज ढांकेला ठे एटले प्राकृत
लोकोए सुविहित मुनियकी जुदा जाण्या नथी एटलो अर्थ. ए प्र-
कारे बाहेरयी तथा अंतरयी मूलगुण प्रतिसेवि ठे. तथा उत्तरगुण
प्रतिसेवि ठे ते जे जगाए रहेता होय ते अनायतन कहीए एम ए
अथ गाथानो अर्थ ठे.

टीकाः—श्री हरिजिज्ञसुरिजि विवरणे प्रतिपादित इति ॥
अस्य चायमाशयः ॥ नहि रुद्रादिगृह्व स्वरूपेण जिनजवन-
मनायतनं ॥ किंतू पाधिवशात् ॥ उपाधिश्च तत्र लिंगिनिवासः ॥
अताएवोक्तं ॥ यत्र निवसंति तदनायतनमिति ॥ तथा च यदि ते
जिनजवने निवसंति तदा तस्मिन्नापाधिकत्वाद् जवति जिन-
जवनस्या नायतनत्वं ॥

अर्थः—जे हरिजिज्ञसुरिए विवरण कर्तुं ठे तेमां प्रतिपा-
कर्तुं ठे तेनो अजिप्राय ए ठे जे शिवमंदिरनी पेठे स्वरूपे क
जिनजवन अनायतन नथी त्यारे शुं तो उपाधिना वशयी अ-
तन ठे ने तेमां उपाधि शे ठे तो लिंगधारीनो निवास ए रूप

धि ठे एज हेतु माटे कछुं ठे जे जगाए लिंगधारी
नायतन कहीए. वली ते लिंगधारी जो जिन...
जिनजवन पण तेमना निवासरूपी उपाधियी अनायतन

टीका:—उपाध्यपराधेन स्वरूपतः श्रयणीयत्वात् ॥ दृश्यतेचो पाधिवैगुण्या दुपाधिमत्प्यज्ञोग्यत्वं ॥ यथा जुजंगसंगा चंदनतरोरिति मस्यानायतनत्वमिति ॥ अतएव जगवता नायतनस्वरूपविचारात्परतः आयतनविचार प्रक्रमे तन स्वरूपं प्रतिपिपादयिषता प्रथमं ज्ञावंमि उहोइति इत्यनेन ज्ञानदर्शनचा रित्रपवित्रमुनिलक्षणमनोपाधियायतन स्वरूपमभिधाय तन्निवासोपाधिकत्वा यतनत्वं ॥

अर्थ:—उपाधि जे लिंगधारी तेमना आयतन एवं पण जिनजवन तेना आश्रयनुं न करवापए ठे माटे ए जिनजवन अनायतन कहीए लोकमां एवं देसाय उपाधिना दोषयी उपाधियाळो गुणसहित होय तोपण तेनुं पणुं जेम मर्णना संबंधयी चंदनवृक्षनुं ठे तेम माटे भिनम उपाधियी अनायतनपणुं पणुं ठे. एज कारण माटे जजबाहु राखे अनायतनना स्वरूपनो विचार कर्या पठी. आयतननो विचार करे सने ज्ञावथायतनना स्वरूपने प्रतिपादन करवानी इजाए प्रज ज्ञावंमि इत्यादि गाथाए करीने ज्ञान, दर्शन, चारित्र्य ए अशकने कसि बदेसा जे मुनि ते ठे सद्धा. जेनुं ने लिंगधारीरूपी उपाधि जेमां वरी

જાવ આયતનનું સ્વરૂપ કહીને તે મુનિ નિવાસરૂપી ઝપાધિ જેમાં
જે તે સ્થાનકને પણ આયતન કહીએ એમ કહ્યું છે તે વચન કહે છે જે.

ટીકા:-જત્ય સાહમ્નિયા વહવે સીલવંતા વહુસ્પુયા ॥
ચરિત્તાયાર સંપન્ના આયયણં તં વિયાણાદિહૃત્યનેન પ્રતિપાદિતં ॥
લિંગપ્રવચનાચ્યાં સાધર્મિકાઃ શિક્ષાદિમંતઃ સાધવો યત્ર નિવ-
સંતિ તદાયતનમિતિ તત્ર વ્યાખ્યાનાત્કસ્યદેતોઃ તદુપાધિ-
સન્નિધાના ડુપાધિમતસ્તદૂપતા જવતીતિ જ્ઞાપનાર્થ ॥

અર્થ:-જે જગાએ સાધર્મિક ઘણાં રહ્યા હોય તે કેવા છે
તો શીલવંત છે તથા વહુ શ્રુત છે તથા ચારિત્રાચારવને સદિત છે
એવું જે સ્થાનક તેને આયતન એ પ્રકારનું જાણો. એ ગાથાવને આય-
તનનું સ્વરૂપ પ્રતિપાદન કર્યું, પછી તેનું વ્યાખ્યાન એ પ્રકારનું કર્યું;
જે જે જગાએ લિંગ તથા પ્રવચન એ બે વને સરસા જણાતા ને શીલા-
દિ ગુણવાળા સાધુ જે જગાએ રહેતા હોય તે આયતન કહીએ માટે
એ પ્રકારના વ્યાખ્યાન કરવાનું શું કારણ છે તો તે લિંગધારી તથા
તે પ્રકારના સુવિહિત મુનિ તે બે રૂપ જે ઝપાધિ તેના સંબંધથી સ્થા-
ન પણ એ બે પ્રકારનું થાય છે એમ જણાવવા વાસ્તે એ પ્રકારનું
વ્યાખ્યાન કર્યું જે જ્ઞાવાર્થઃ જે લિંગમાત્ર ધારીના નિવાસથી જિ-
ન્દિરાદિક આયતન ઘટલે આશ્રય કરવા યોગ્ય એવાં સ્થાનક પણ
અનાયતન થાય છે ઘટલે ત્યાગ કરવા યોગ્ય થાય છે ને સુવિહિત
નિવાસથી સ્થાનક માત્ર આયતન થાય છે ઘટલે જવ્ય પ્રા-
શ્રય કરવા યોગ્ય થાય છે.

टीकाः—अतएव हरिजडसूरिणा जिनजवनविशेष
 जूजागं निरूपयतातत्पंचाशके कुत्सितलोकाकीर्णपाटकांतर्नि
 ते जिनगृहे साधूना मुपपातेन चारित्रजंगप्रसंगा तत्रतद्विषय
 नाज्ञावः प्रदर्शितः ॥

यदुक्तं ॥

अएएसंमि न बुद्धी कारवणे जिणहरस्स नय पूया ॥
 साहूसा मणणुवाउं किरिया नासोउ उववाए ॥

अर्थः—एज कारण माटे हरिजडसूरिए जिनजवनेस
 पन करवा योग्य एवो पृथ्वीनो जाग तेनुं निरूपण करती बतत।
 चाशक नामा ग्रंथने विषे कथुं ठे जे निंदित एवा जे सोरु के
 सहित एवो जे पानो तेमां निपजावेखुं जे जिनमंदिर तेने विषे
 धुनुं आगमन थाय तेणे करीने साधुना चारित्रनो जंग थवानो
 संग आये ते हेतु माटे ते पानाने विषे जिनमंदिर करवानो निषे
 देस्वामयो ठे.

टीकाः—नचै तावता तस्य ना नायतनत्वं ज्ञानादिप्रप्रा-
 पातहेतुत्वस्य तद्वदणस्य तत्राप्युपपद्यमानत्वात् ॥ तस्मास्ति
 मुपाधिदोषा जिनजवनस्याप्यनायतनत्वं ज्ञानादिप्रप्रा-
 पातहेतुत्वस्य तद्वदणस्य तत्राप्युपपद्यमानत्वात् ॥ तस्मास्ति
 मुपाधिदोषा जिनजवनस्याप्यनायतनत्वमिति ॥

अर्थः—बुद्धी ए वात कही तेणे करीने ते जिनजाननुं
 नायतनपणुं न थाव्युं एन नयी त्यारे शुं तो अनायतनपणुं
 न थाव्युं ठे केमने अनायतननुं ए सदण ठे जे ज्ञानादि प्रप्रा-
 पातहेतुत्वस्य तद्वदणस्य तत्राप्युपपद्यमानत्वात् ॥ तस्मास्ति
 मुपाधिदोषा जिनजवनस्याप्यनायतनत्वमिति ॥

जे कारण होय ते अनायतन कहीए ते लक्षण तो ए जिन मंदिर-
रमां पण आव्युं ए हेतु माटे उपाधिना दोषयी जिन जवनतुं पण
अनायतनपणुं सिद्ध थाय ठे. इति.

टीका:—अनिश्रानिश्चाकृतयो रन्येत रदेत दधिकृतं जिन-
जवनं न विप्यतीति चेन्न तल्लक्षणानुपपत्तेः तल्लक्षण मंतरेण च
लक्ष्यस्य तत्तया व्यवस्थापयितुं मशक्यत्वात् ॥

अर्थ:—प्रतिवादिने कहे ठे के तु एम कहे ठे जे अनिश्चा-
कृत तथा निश्चाकृत ए घेमांनु एक आ जिनजवन पण हशे पण
एम तारे न कहेवुं केम जे ए वेनुं पण लक्षण आ जिनजवनमां
मळतुं नयी आवतुं. ने ते लक्षण मळ्या विना लक्ष्य वस्तुनी स्था
पना करवा समर्थ न थवाय पेटळे जे वस्तुमां वस्तुनुं लक्षण न होय
तेने ते प्रकारनी न कहेवाय लिंगधारीए निवास करेलुं जिनमंदिर
तेमां निश्चाकृतनुं लक्षण पण मळतुं नयी आवतुं ने अनिश्चाकृतनुं
पण लक्षण मळतुं नयी आवतुं.

टीका:—तथाहि ॥ नैतदनिश्चाकृतं ॥ अत्रोत्सूत्रेत्यादिना
प्रागजिहितस्य तल्लक्षणस्य विधिशोधसोऽत्र विवक्षितचैत्येऽनव-
रतं प्रवृत्ता सर्वथा तद्विपरीतेनाऽविधिश्चोत्तसा समूलकापं क-
पितत्वात् ॥

अर्थ:—तेज कहो देखामे ठे जे ए जिनजवन अनिश्चाकृ-
त नयी केम जे अत्रोत्सूत्र इत्यादि पूर्वे कथुं जे विधि सहित करवा-
३६

रूप अनिश्चाकृतनुं लक्षण तेनुं आ चैत्यने विषे निरंतर वहन वने
ने सर्वथा लक्षणरहित जे अविधिनो प्रवाह तेणे करीने मूलमांषी
विधि लक्षणनुं जवापणुं ठे हे हेतु माटे.

टीका:—नाप्येतन्निश्चाकृतं ॥ निश्चाकृतं हि तदुच्यते ।
यत्र देशकालविप्रकर्षादिना सुविहितगुरुशिक्षादिविरहा द्वि-
व्यातिशयेन देशतः पार्श्वस्थावसन्नादिज्ञाव मापन्नानां शुरुप्ररू-
पकाणामपि सातलोत्तया तथाविधंविधि मनुपदिशता मप्रवर्त-
यतां च चैत्याद्वहिर्निवासेपि तच्चिन्तापराणां यतीनां निश्चा वर्तते।

अर्थ:—चली ए चैत्य निश्चाकृत पण नथी केमजे. निश्चाकृत
तो तेने कहीए के जे देश काळना विपरीतपणादिक कारणे करीने
तथा सुविहित गुरूनी शिक्षा इत्यादिकनो जे विरह ते थकी जे अ-
तिशय शिष्यपणुं तेणे करीने तथा देशथकी पासथ्या, उत्तर
इत्यादिक जायने पामेला ने शुरु प्ररूपक ठे तो पण साता सुपने
विषे खोजपी ठे; ए हेतु माटे ते प्रकारनो विधि मार्गने उपदेश न
करता तथा न प्रवर्तायता ने चैत्यथी वारणे निवास करे ठे तो ए
ते चैत्यनी चिन्ता करवामां तत्पर एवा जे यति तेनी निश्चा जे न
गाए वर्चें ठे ते ठे ते निश्चाकृत कहीए.

टीका:—यत्रच श्राद्धानां श्रद्धाश्रद्धये सुविहितसूरयोपि
कदाचिद्व्याम्याने विदधति॥ उत्सवाविषयतरेयेवत्यादि तयाती-
नि समोसरण मित्यादि प्राक्प्रतिपादित यचनात् ॥ नयोक्त-
सहस्रमध्या अकृतचले किंचिदुपसन्न्यते.

अर्थः—जे जगाए थावकनी थ्रुआ वधवाने अर्थे सुविहित सूरि पण कदाचित् व्याख्यान करे ठे, 'उसन्नावि' इत्यादि वचन-वने ते वात प्रथम प्रतिपादन करी ठे ए हेतु माटे ए वात सांजळीने खिगधारी शंका करे ठे जे आ कहुं जे खदण तेमांथी कांइ पण आ खिगधारीए निवास करेखा चेत्यमां आवे ठे? त्यारे सुविहित कहे ठे जे कांइ पण नथी आवतुं.

टीकाः—तथादित्तत्र ॥ सर्वदां तर्निवसद्भिरेव पार्श्वस्थादिभिः सकलचिंताविधाना घ्राज्ञानां चात्यंतकुदेशनावासितानां विधि-पथमात्सर्येण तदुत्साहायैव प्रत्यवस्थानाद् दूरोत्सारित सुविहि-तानां तत्र व्याख्यानविधानं ॥ तथा च कथमेतन्निधायकृतं स्यात् ॥

अर्थः—तेज कही देखामे ठे जे निरंतर चेत्यमांज निवास करता एवा जे पासण्यादिक ते चेत्य संबंधि कार्याने करे तेमनी अ-त्यंत कुदेशनावने वासित थयेखा एटसे कुदेशना रूप थयेखा जे थावक तेनी मध्ये विधि मार्ग साथे मत्तर थकीज जाऐशुं एम वृद्धि पामतो जे अविधि मार्ग तेने प्रवर्ताववाने अर्थे रक्षा होय नै शुं एवा जे ते खिगधारी तेथी सुविहितनुं व्याख्यान दूर गयुं ते माटे ए केम निधायकृत चेत्य कहेवाय.

टीकाः—तस्मादनिधानिधायकृतव्यतिरिक्तं विगिजिरप्या-सितं तृतीयमेतदनायतनाजिधानं चेत्य मन्त्रुपगतव्य मिति ॥ न-नु नित्यजक्तिः कृतसाधर्मिकमंगलपैत्यजेदा एचतुरिंशं चेत्यं सि-द्धांते परिसंस्थापते ॥ जक्तिः कृतस्य निधानिधायकृतजेदन हे

विध्यात्पञ्चविधं वा ॥

अर्थः—ते हेतु माटे अनिश्राकृततथानिश्राकृत ए वेधी
 लिंगधारीए निवास करेलुं त्रीजुं आ अनायत नाम चेत्य ठे एम
 ह्यां आशंका करे ठे जे सिद्धांतमां नित्य चेत्य जत्तिकृत
 तथा साधर्मिक चेत्य तथा मंगल चेत्य एवा जेदयी चार प्रकार
 चेत्य गणाव्यां ठे अथवा तेमां जत्तिकृत चेत्य निश्चाकृत, अनिश्
 कृत एवा जेदे करीने थे प्रकारनुं ठे तेथी पांच प्रकारनां चेत्य ठे

टीकाः—न त्वनायतनाख्यस्य पञ्चमस्य पष्ठस्य वाक्यत्रिवि
 संख्यान मस्ति ॥ यदि ह्यनायतन मप्यजिघ्रेतं स्याच्चदा तदपि नि
 त्यचेत्यादिवत् परिसंख्यायेत ॥ न चैवं ॥ तस्माच्चत्वारि पंच
 वा चेत्यानि ता न्नायतनमिति ॥ यथोक्तं ॥ नीयाइंसुरखोए जत्ति
 कप्राइं च जरह्माइं ॥ निस्तानिस्तकया साहन्मि य संगझाइं
 जेति चेन्न ॥

अर्थः—तेमां लिंगधारी एम आशंका करी कहे ठे जे अ
 नायतन नामे पांचमुं अथवा ठहुं कोइ जगाए चेत्य गण्युं ठे ने जो
 सिद्धांतकारने ए अनायतन चेत्य कहेवानुं होय तो पण नित्यचेत्यादि
 नी पेठे कोइ जगाए गण्युंज होत पण एम तो कोइ जगाए गण्युं
 नयी माटे सिद्धांतकारने मते चार प्रकारनां अथवा पांच प्रकार
 नांज चेत्य ठे. पण अनायतन नामनुं चेत्य नयी ते शास्त्रनुं वचन
 जे नित्य चेत्य देवलोकने विषे तथा जत्तिकृते चेत्य जरत्यादिक
 प्रते विषे निश्चाकृत तथा अनिश्राकृत तथा साधर्मिक चेत्य तथा
 मंगल चेत्य ए प्रकारे ठे तेमां अनायतननुं नामज नयी. हवे सुवि

त एनो उत्तर आपे ठे जे एम तारे न कहेवुं.

टीका:—अन्यतीर्थिकपरिग्रहीतार्हव्यतिमानां वंदनादि निषेधेन तस्याप्यागमे निमित्त्वात् ॥ कथं मन्यथा सम्यक्प्रति प्रतिपत्तये आरूढानां नोमे कप्पइ अन्नतिथियपरिगिहियाणि अरिहंतचेईयाणि वंदितए वा नमंसित्त ए वा इत्यादिना जगवान् जज्जबाहुस्वामी जगवत्प्रतिकृतीनां बोटिकादि परिग्रहीतानां वंदनादिप्रतिषेध मज्झिदधीता ॥ न ह्यनायतनत्वं विना तत्प्रतिषेधा- निधानं शोभां विजर्त्ति ॥ तस्मा दस्त्यनायतनं सिद्धांतानिहित मिति ॥

अर्थ:—केम जे अन्यदर्शनीए ग्रहण करेली जे अरिहंतनी प्रतिमा तेनुं वंदनादिक निषेध कहेवे करीने ते अनायतन चैत्यनुं पण आगसने विषे कहेवापणुं ठे ए हेतु माटे ने जो एम न होय तो समकित अंगिकार करवाने समे श्रावकने 'नोकप्प' इत्यादि पटले अन्यदर्शनीए ग्रहण करेखां एवां जे अरिहंतनां चैत्य ते वंदन करवां तथा नमस्कार करवां नथी कल्पतां इत्यादि वचने करी- ने जगवान् श्री जज्जबाहु स्वामि बोटिकादिक अन्यदर्शनी तेमणे ग्रहण करेखां जे चैत्य तेमनुं वंदनादिक ते प्रत्ये निषेध केम कहेत नज कहेत. माटे जो अनायतन चैत्य नज होय तो ते चैत्यना वंद- नादिकनो निषेध कयों ते न शोभत माटे अनायतन पटले अवंद- नीक एवुं चैत्य सिद्धांतमांज कहेवुं ठे.

टीका:—उक्ते प्वेवांतर्जावा मैतत्पृथगस्ती तिचेन्न तदजा- वात् तथाहि न ताव नित्यचैत्येऽस्यांतर्जावःकृतकत्वेन तद- जावानुपपत्तेः ॥ विमानजवनसनातनशिष्योद्यपादिप्वेव च

टीकाः—नीयाइ सुरलोणइत्यादौ देवकुलिक परिग्रहाणु-
धिवशेना निश्चाकृतादे रपि क्वचित्कदाचि द्नायतनव्यपरेण
दौपाधिकत्वेन तस्य पृथगपरिसंख्यानात् ॥ यद्वा ॥ तत्पूजा-
णामेव चैत्यानां संख्याजिधानं ॥ अनायतनचैत्यस्यतपू-
त्वेन पृथगपाठा तदंतः पाठे तस्याप्येवं प्रतिपधेरन्मंदमेधतः ।

अर्थः—नित्यादिचैत्य देवलोकमां ठे इत्यादि वचने ते
देवपूजारातुं ग्रहण करुं ए रूप जे उपाधि ते तो वशयी अनि-
कृतादि चैत्यनो परा क्यारेक कोइ जगाए अनायतन पणाना के
वायी उपाधिक संबंधी करीने तेने जुहुं गण्युं नथी ए हेतु ते
अथवा तेमां पूजा करवा योग्य एवां जे चैत्य तेनीज संख्या करी
ने अनायतन चैत्य तो अपूज्य ठे ए हेतु माटे एनो पाठ जुओ
ऐसो ठे केमजे जो ते पूजनिक चैत्य जेहुं अपूजनिक जे प्रक-
तन चैत्य तेनो पाठ जणयो होत तो केटसाक मंद बुद्धिवाज्जाने ।
सर्व चैत्य पूजनिक मनात ए हेतु माटे जावार्थः पांच प्रकारनां
पूजनिक ठे ने उहुं लिंगधारीए ग्रहण करेहुं अनायतन चैत्य
अपूजनिक ठे.

टीकाः—एक सूत्रनि विधानां सहवा प्रवृत्तिः सहवाति-
तिरिति वेयाकरण न्यायात् ॥ तस्मात् इत्यते विशेष प्रतिप-
पेतेन्यस्तस्यपार्थक्या जिधान मितिनागमोक्त चैत्य संख्या रि-
ः रोपइति ॥

अर्थ—नेजे एक सूत्रमां देखावेजां तेमनी प्रवृत्ति तथा निवृत्ति
ते वे संघाथे ज थाय एम व्याकरण जणेजा विद्वान लोकोनो न्याय ठे ए
हेतु माटे एटसे पूज्य तथा अपूज्य ए वे प्रकारनां चैत्य एक सूत्रमां
संघाथे गणाव्यां होय त्यारे सर्वे पूज्य थाय अथवा सर्वे अपूज्य
थाय माटे पूजवा लायक पांच प्रकारनां चैत्य एक सूत्रमां गणाव्यां
ने ठहु अपूज्य जे लिंगधारीए ग्रहण करेछुं अनायतन चैत्य ते जुडुं
गणाव्युं माटे ते पूज्य चैत्यथी अपूज्य चैत्य जुडु गणावतां शास्त्रमां
कहेली जे पांचनी संख्या तेनो विरोध नहि थावे.

टीका:—मन्वेतावता कुतीर्यपरिग्रहीताह्येध्यानां सिध्य-
त्वनायतनत्वं नतु स्वयूप्यगार्भस्यादिररिग्रहीताना मिति चेन्न-
तेषामपि सिद्धांतोक्तेना जावमामत्वेन तथात्वसिद्धे: ॥

अर्थ:—लिंगधारी आशंका करे ठे जे आ जे तमोए कसुं
तेणे करीने कुतीर्यिक पुरुषोए ग्रहण करेलां जे अरिहंतनां चैत्य तेनुं
अनायतनपणुं सिद्ध थाय पण पोताना युधना एटसे पोताना वर्गना
जे पासण्यादिक तेमणे ग्रहण करेलां जे चैत्य तेमनुं अनायतनपणुं तो
नयी त्यारे सुविहित मुनि उत्तर आपे ठे जे जो एम तमारे कहेया-
मुं होय तो ते न कहेछुं केम जे सिद्धांतमां जावमाम काह्यो ठे तेणे
करीने ते लिंगधारीए ग्रहण करेलां जे चैत्य तेनुं पण अनायतनपणुं
सिद्ध थाय ठे.

टीका:—ननु कोयं जावमामोनाम यदजावात्प्रतिमाना म-
नायतनत्वं प्रसाध्यते जवतेति चेत् ॥ उच्यते ॥ ज्ञानदर्शनवा-

रित्राणि जावग्रामो येज्योवा ज्ञानादीनामुत्पत्ति रिति ॥ अथ
ते येज्यो ज्ञानाद्युत्पादः ॥ अवहितो जूय श्रूयतां ॥

अर्थः—लिंगधारी पूठे ठे जे ए जावग्राम कीयो के
बिना प्रतिमानुं अनायतनपणुं तमो सिद्ध करो ठो हवे सुवि
बोल्या जे जो एम तमे कहेता होतो तेनो उत्तर कहीए ठी
ज्ञान दर्शन तथा चारित्र ए जावग्राम ठे जेथी अथवा जेथी इ
दिकनी उत्पत्ति थाय ते जावग्राम कहीए हवे लिंगधारी पूठे
जेथी ज्ञानादिकनी उत्पत्ति थाय एवा ते कोण ठे त्योरे सुवि
बोल्या जे तुं सावधान थइ सांजळ उत्तर आपीए ठीए.

टीकाः—तीर्थंकर मनः पर्यायावधिज्ञानिनश्चतुर्दशदश
नवपूर्वधराः संविद्यास्तत्पाक्षिकाश्च सारूपिणो ग्रहीताणुव्रताः
प्रतिपन्नसम्यक्त्वाश्च श्रावकाः अर्हत् प्रतिमाश्च ॥ तीर्थंकरा-
दयो हि देशनादि छारेण जव्यसत्त्वानां ज्ञानाद्युत्पादहेतुत्वेन
जवंति जावग्रामः ॥

अर्थः—जे तीर्थंकर तथा मनः पर्याय ज्ञानि तथा अवि
ज्ञानि तथा चउद पूर्वधारी तथा दश पूर्वधारी तथा नव पूर्वधारी
तथा संविद्य तथा तेमना पक्षपाति तथा सारूपी तथा ग्रहण कर्तुं
ठे अणुव्रत ते जेमणे तथा ग्रहण कर्तुं ठे समकित जेमणे एवा जे
श्रावक तथा अरिहंतनी प्रतिमा तथा तीर्थंकरादिक पण देशना-
दिक छारे जव्य जीवने ज्ञानादिकनी उत्पत्तिनुं कारण ठे ए हेतु
सादे जावग्राम ए सर्वेने कहीए ठीए.

टीका:—नन्वेवं तर्हि फलितमस्माकं मनोरथपादपे न॥ ती-
र्थंकरादिवत्प्रतिमानामपि ज्ञावग्रामत्वेनाऽनायतनत्वासिद्धे रि-
तिचेन्न सम्यगुद्दष्टिपरिग्रहीताना मेव तासां ज्ञावग्रामत्वप्रति-
पादनात् ॥

अर्थ:—लिंगधारी बोल्या जे ए प्रकारे ज्ञावग्राम کہता
होतो अमारा मनोरथ रूपी वृक्ष फळवाळुं थयुं. एटले
अमारुं धायुं तेज तमारा कल्यामां आव्युं. जे तीर्थंकरादिकनी
पेवेज प्रतिमाने पण ज्ञावग्रामपणुं प्राप्त थयुं माटे अनायतन चैत्य-
नी वात असिद्ध थई एटले खोटी थई, हवे सुविहित घोले ठे जे
एम तमारे न घोळनुं केम जे समकित दृष्टिवाळा पुरुषोष्ट प्रदण
करेली जिनप्रतिमानेज ज्ञावग्रामपणानुं प्रतिपादन ठे ए हेतु माटे
लिंगधारीए निवास करेलां चैत्यनुं अनायतनपणुं सिद्ध पाव ठे.

टीका:—अथ कथंचित् मिथ्यादृष्टिपरिग्रहीतानां तासां
तन्नज्जवति ज्ञानायज्ञावादिति चेन्न तदज्ञायेपि तासां धीतरागत्व-
लिंगदर्शनेन कस्याचि त्सम्यक्त्वाद्युत्पादात् ॥

यद्युक्तं ॥

दक्षिततमस मुञ्चैर्जास्वतो यस्य विवं
गतमस्य मपि दृष्टेर्नासिकानां विबोधं ॥

प्रजनयति रजोनि धूसराणां नराणां

त्रिजगति स नमस्यः कस्य न स्याज्जिर्नेदः ॥

અર્થ:—હવે લિંગધારી વોલે ઠે જે મિથ્યાદૃષ્ટિ કરેલી જે પ્રતિમા તેને કોઈ પ્રકારે જાવગ્રામપણું નથી. કેમ જ્ઞાનાદિકનો અજ્ઞાવ ઠે એ હેતુ માટે એમ જે તમો કહોતો તે કહેવું. કેમજે તે પ્રતિમાર્જને જાવ ગ્રામ પણું નથી તોપણ પણાનું ચિહ્ન દેખવે કરીને કોઈને સમક્ષિત શ્યાદિક ગુણની યાચાય છે. એ હેતુ માટે, માન્ય છે જે કારણ માટે એ વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે અજ્ઞાન અંધકારની નાશ કરનાર અને દેદિપ્યમાન અને સ્વયં એવી જે જગવતની પ્રતિમા તે જેમ સૂર્ય દૃષ્ટિનો પ્રકાશ કરે છે રજોગુણ વને મલીન થયેલા પુરુષોને અજ્ઞાન અંધારું ટાલીને બોધ ઉત્પન્ન કરે છે એ જિનરાજ ત્રણ જગતમાં કયા કરવા યોગ્ય નથી ? સર્વને નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે.

ટીકા:—તતશ્ચાયુર્ધૃતમિતિવત્ કારણે પ્રતિમા સ્વરૂપે જ્ઞાન દિલક્ષણકાર્યોપચારેણ તાસામપિ જાવગ્રામત્વ મુપપત્યત્ત્વમ્મિતિ ચેદ્મ ॥ એવં સતિ નિહવાદીના મપિ જાવગ્રામત્વાપત્તે સ્તેષામપિ પ્રશાંતરૂપક્રિયાદિદર્શનેન કસ્યચિત્ સમ્યક્તાદ્યુત્પત્તેઃ ॥

અર્થ:—તે હેતુ માટે ધૃત છે તેજ આયુષ્ય છે એટલે જ રૂપી કારણ થકી આનંદરૂપી કાર્ય ઉત્પન્ન થાય છે એવા જેમ ન્યાય લૌકિક શાસ્ત્રમાં છે તેમજ પ્રતિમા રૂપી કારણ દેખવાથી જ્ઞાનાદિ સ્વરૂપ જે કાર્ય તેની ઉત્પત્તિ થાય. એ પ્રકારે ઉપચાર માત્રે કરીને તે પ્રતિમાને પણ જાવ ગ્રામપણું ઉત્પન્ન થશે. એમ જો તમે કહેતા હો તો તે ન કહેવું એમ સુવિદિત વોલે છે. જે એમ કહીપ તો નિહવાદિકને પણ જાવગ્રામપણું પ્રાપ્ત થાય કેમ જે તેમનું પણ પ્રશાંત

પ્ર ક્રિયાદિક દેખવાથી કોઈકને સમક્ષિતાદિકની ઉત્પત્તિ ઘશે
ર હેતુ માટે.

ટીકા:—નચેદમિદં જવતોપિ સર્વેસેવ જિનમતવાર્નિજિર્નિહ
વાના માજ્ઞાવાહ્યત્વેના જ્ઞાવગ્રામતયા વર્જનીયત્વાન્યુપગમાત્ ॥
एवं निहवोदाहरणेन प्रतिमानामपि मिथ्यादृष्टिपरिग्रहीताना-
मજ્ઞાવગ્રામત્વેન વર્જનીયત્વ મન્યુપેયમ્ ॥

અર્થ:—સુવિદિત કહે છે કે એ પ્રકારનું જે તમારું કહેવું તે
તમારે પણ વહજ નથી ને સર્વે જિનમતવાળા પુરુષો એમ જાણે
ઢે જે નિહવ પુરુષો પરમાત્માની આજ્ઞાથી બાહિર ઢે એ હેતુ માટે
અજ્ઞાવગ્રામપણું એમાં રહ્યું ઢે તેણે કરીને ત્યાગ કરવા યોગ્ય ઢે એમ
સર્વે જાણે ઢે. એ પ્રકારે નિહવ પુરુષોના વૃણંતે કરીને મિથ્યા દૃષ્ટિ
ગ્રહણ કરેલી જિન પ્રતિમાને પણ અજ્ઞાવગ્રામપણું ઢે એ હેતુ માટે
વર્જવા યોગ્ય ઢે એમ જાણવું.

ટીકા:—યદુક્તં ॥ ચિત્રં નિસર્ગસુજગાપિ પરિપ્રદેશ, મિ-
થ્યાવૃશાં જગવતઃ પ્રતિમા તથાપિ ॥ સમ્યગ્દૃશાં પ્રણમનાદિ-
વિધા વજ્ઞાવગ્રામત્વતો જવતિ નિહવવદ્વિદેયા ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી ઢે જે સ્વજ્ઞાવ થકીજ સુંદર
એવી જિન જગવંતની પ્રતિમા જે તે મિથ્યા દૃષ્ટિના પરિપ્રદ માત્રે
કરીને પણ તે પ્રતિમાજ તે સમ્યગ્દૃષ્ટિ પુરુષોને નમસ્કાર કરવા આદિ
વિધિને વિષે અજ્ઞાવગ્રામને ઉત્પન્ન કરનારી ઢે માટે તેનો નિહવની
બેઠેજ ત્યાગ કરવો.

१. श्यादृष्टिपरिग्रहीतार्हत्प्रतिमानां नायतनत्वं सिध्यतीति
 २. एतेन "परतिस्थिपरिग्रहिण मुक्तुं श्ररहंतचेष्टए सेसे श्रवंदमाणो
 ३. रं चियारिहो होइ" ति विशेषकद्वपचूर्णो सूत्रमिदं मधीयत इति या
 ४. श्रिडुच्यते ॥ तद्ग्राम्यजनविप्रलंजनमिति मंतव्यं ॥

अर्थः—ए प्रकारे जगवान् श्री कद्वपज्ञाप्य तेनो अर्थ
 चार करवो तेणे करीने मिथ्या दृष्टिए ग्रहण करेली जे अरिहं
 प्रतिमा तेनुं अनायतपणुं केम सिद्ध नथी एतो अनायतनज
 जे सर्व कष्टुं तेणे करीने जे केटलाक जे विशेषकद्वपचूर्णी
 परतिस्थि ए प्रकारनुं सूत्र जणे ठे ते अणसमजु मूर्ख लोकने
 सारु जणे ठे एम जाणवुं एटले लिंगधारीज पोतानां चैत्य वंश
 वाने तथा अजाण लोकने ठगवा सारु पोताना कपोल क
 एवा जूछा पाठ तेमां जेळवीने जणे ठे ते पाठनो ए अर्थ ठे जे
 तीर्थिके ग्रहण करेलां जे चैत्य तेने मूर्कीने शेष रक्षां जे चैत्य
 धंदन करतो सतो संसारपारने पामे ठे ए प्रकारना पोताने गमा
 धीजा सूत्रथी विरुद्ध पाठ जणीने जोळा लोकने जमावे ठे.

टीकाः—एधं विध सूत्रस्य तत्र क्वाप्यनुपलंभात्॥ जा समि
 जावियारु इत्यादि कद्वपज्ञाप्यविरोधाच्च मिथ्याजिनिवेशेन च स
 कपोलशिद्विपकद्विपतै रेवं विधपाठैर्मुग्धजनव्यामोहने महा
 पापप्रसंगात् ॥

अर्थः—ए प्रकारनुं सूत्र ते ग्रंथमां कोई जगाए दीनमां

आवतुं नथी ए हेतु माटे ने वळी 'जा सन्मि इत्यादिक जे कल्पना-
प्यनु वचन तेनी साथे विरोध आवे ठे ए हेतु माटे ने वळी मि-
थ्याजिनिवेशे करीने पोताना कपोल कल्पित ए प्रकारना जुवा
पाठ कळपीने अणसमजु जोळा लोकने मोह उपजाववे करीने ते
लिंगधारीजने महा पापनो प्रसंग प्राप्त थाय ठे.

टीकाः—नन्वेतावता पि प्रबंधेन तदवस्थमेव पार्श्वस्थादिप-
रिग्रहीतवैत्यानामायतनत्वं ॥ परतोर्यिकानामेव मिथ्यादृष्टिरा-
त्पार्श्वस्थादीनां च स्वयूपस्थेन तदज्ञावा दिति चेन्न ॥ तेषामपिसि-
द्धति मिथ्यात्वप्रतिपादनात् ॥

अर्थ—लिंगधारी बोले ठे के तमे थाटलो बधो यातनो प्र-
बंध रच्यो, तेषे करीने जे अमारो वातहती तेनी तेज सिद्ध रही.
केमजे पासरथादिके ग्रहण करेलां जे चैत्य तेनुं आयतनपणुं ठे ने
जे अन्य दर्शनी ठे तेज मिथ्यादृष्टि ठे ए हेतु माटे ते पासरथा-
दिक तो स्वदर्शनी ठे तेषे करीने तेमने मिथ्यादृष्टि न फहेवाप
ए हेतु माटे सुविहित बोले ठे जे एम तमे कहेता हो तो ते न क-
हेवुं केम जे सिद्धांतमां तो ते पासरथाने पण मिथ्यात्व रूपे प्रांतपा-
वन कर्पा ठे माटे.

टीका—तथा ह्युपदेशमात्रायां ॥ सावज्जजोगपरिवज्जपा-
इ सत्त्वुत्तमोर्जइधम्मो ॥ बीओसावग्गधम्मो तइओ संबिग्ग पस्सपदो.

अर्थ—तेहीज पात उपदेश मात्रामां कही ठे जे सावप

થયું ને તેમણે દેખામયો જે સર્વે આ કાઠની રુઢીએ પ્રત્યક્ષ માર્ગે
તેને સંસાર માર્ગપણું છે તેણે કરીને અનાયતનપણું થયું તેજ કારણ
માટે એ પ્રકારનો મહા મોહ અંધકારનો મહિમા છે જે કારણ માર્ગે
સકલ જાવને પ્રગટ કરી દેખામનારને અજ્ઞાન અંધકારને નાશ કરી
નાર એવું જગવદ્ધચન એ પ્રકારે ઉદય પામે સતે પણ જે મૂઢ પુરુષ
નાં વિવેકરૂપી લોચન ઉઘમ્તાં નથી. અજ્ઞાન અંધારું જતું નથી
એજ મહા મોહ મહિમા દેખાય છે.

ટીકા:—અથવા તામસાનામિયમેવગતિઃ ॥ કિંચ પંચક
રૂપેપિ પ્રશ્નપૂર્વમનાયતનદેશપરિહારેણાયતનદેશવિહારક્રમેષ્વ
તિપાદયતાજાપ્યકારેણ ॥ જહિયંતુઅણાયયણાનહુંતિકેપુણ્ય
ણાયયણાજ્ઞિયા ॥ સાહસ્મિન્નિન્નચિન્તા મૂલૂત્તરવોસપન્નિતેવી ॥
અર્થે જો દેસો આજ્ઞો તદ્ય અન્નતિત્થિર્હિ ॥ મઘંભવાદ્ગામા
પુલિંદેવેસાઅણાયયણા ॥ ઇત્યાદિના સુવિદિતાનાં વેદાસ્યાપિ પા
ર્શ્વસ્યાદિકુદેશનાનિવિરુનિગમિતસ્યાઽનાયતનત્વમુપવર્ણિતં ॥
કિંપુનઃ સતત તન્નિવાસદૂપિતસ્ય જિનજવનસ્ય વક્તવ્યં ॥ ડુ
રંતત્વાત્તરસંસર્ગસ્યેતિ ॥

અર્થ:—આ ટીકાનો જાગ્યાર્ય ઉપર આવી ગયો છે માટે તે
જુદો નથી લખ્યો.

ટીકા:—નનુ જવત્યેવં જિનચર્યાનાયતનત્વસિદ્ધિર્પદિ
જાપસાદ્ધ્મિયાદ્યાદોષપ્રેતિ જિનચર્યાદા વિત્યયમયં સ્યાત્ત
વેવં કિંનુપત્રેતિમગદો ॥ તથાચતદેવતહાસાંકિતત્યાદનાયતન

न जिनजवन मिति चेन्न ॥ नाणस्सदंसणस्सय इत्यादौ यत्रेति
जिनगृहादावि त्यायतन इति वृत्तिकृद्ब्याख्यानेनैकप्रक्रमात् ॥
जत्थसाहिम्मिया इत्यत्रापि तदर्थानुवृत्तेर्यत्रे त्यायतन इति
व्याख्यानस्य न्याय प्राप्तत्वान्न यत्रेति मठादा वित्यर्थः ॥

अर्थः—सिंगधारी आशंका करे ठे जे ए प्रकारे जिन ए
नी अनायतनपणानी सिद्धि थाय ठे पण जो 'जत्थ साहिम्मिया'
त्यादिक गाथाने विषे यत्र ए शब्दनो जिन गृहादिक ए प्रकारनो
अर्थ होय. अपितु न होय त्यारे सो अर्थ होय तो यत्र शब्दनो
मठादिक ए प्रकारनो अर्थ यशे त्यारे ए जिनजवन तेमना निवासे
रहित यशे तोपण अनायतन नहि थाय त्यारे सुविदित बोझ्या
त एम तमे कहेता होतो ते न कहेवुं केम जे 'नाणस्सदंसणस्सय'
इत्यादि स्थळने विषे यत्र कहेतां जे आयतनने विषे एम गृत्ति क-
नारे यत्र शब्दनी व्याख्या करी ठे तेनी संघाये ए यत्र शब्दनो
पण एक प्रक्रम ठे ए हेतु माटे 'जत्थसाहिम्मिया' ए जगाए पण
जे अर्थनी अनुवृत्ति आवशे ए हेतु माटे यत्र कहेतां जे आय-
तनने विषे ए प्रकारनी व्याख्या करवी एज न्याय प्राप्त अर्थ पयो
ठे माटे यत्र शब्दनो मठादिरूप अर्थ नहि थाय.

टीकाः—जवतुवायत्रेतिमठादौ तथापि किंमठादावेववसंति
अहोमठादावपीति विकल्पयुगलं जवन्मनोरथपथमथनपटिष्टमु-
त्तिष्ठते ॥ तत्र यद्याद्यः पक्षस्तदाजवतोवाङ्मनसविसंवादेन
चेत्यवासान्युपगमजंगप्रसंगः इतरथा मठादावेवेत्यवधारणा-
नुपपत्तः ॥

આમ્હ ત્યાગ કરો, ને તે ચૈત્યવાસને સિદ્ધ કરવાને રચ્યાં એવાં તિ
 દના જે સ્થલ તેને મૂળમાંથી ઉલ્લેખી નાલો ને અપ્રમાણિક એ
 ચૈત્યવાસનું અંગિકાર કરવાપણું તે રુપ જે મૂલ તેણે કરીને
 માણિકપણું ઠે એ હેતુ માટે મહાસાવધ નિવાસરુપ જે મઠવાસ
 અંગિકાર ત્યાગ કરો ને આધાકર્માદિક જે સકલ દોષ તેણે રી
 એવો જે પરચ્છવાસ તેણે કરીને સુવિહિતપણું અંગિકાર કરો.

ટીકા:—તસ્માદુક્તનીત્યાયત્રેતિ મઠાદાવિત્પર્યાનુપરતે
 ર્થયાવૃત્તિકૃદ્યાહ્યાન મેવસાધીય ઇતિ ॥ એવંચવર્ગિશપિરિ
 તોપમાનેન જિનર્થિવ સ્યાનાયતનત્વસિદ્ધેર્યુક્તમુદિતં યદિશ
 પિશિતવર્ધિવમાદર્શ્ય જૈન મિતિ ॥ સાંપ્રતંપ્રકૃતમુપકમ્યતે ॥

અર્થ:—તે કારણ માટે કહી એવી જે નીતિ તેણે કરીને પર
 ઇ શબ્દનો જે અર્થ તે મઠાદિરુપ નહિ થાય માટે જેમ વૃત્તિકારે પર
 પૂર્વે વ્યાહ્યાન કર્યું ઠે તેમજ અતિશય શ્રેષ્ઠ ઠે માટે વર્ગીશ માંસન
 જે જિનર્થિવને ઉપમા વીધી તેણે કરીને જિનર્થિવનું અનાયતનર
 જે સિદ્ધ કર્યું તે યુક્ત કહ્યું. હવે વર્ગીશ માંસની પેઠે જિનનું શિ
 દેલાનીને લોકને લિંગધારી ઠગે ઠે એ પ્રકારનું ચાલતું પ્રકરણ
 હીંચ ઠીંચ.

ટીકા:—તથા તત્તાગ્રાજિનનામધેયેન જગવદ્જાંગાગારાદિ
 નિમિત્તમેતે નિર્માપ્યતે નાસ્મત્રિમિત્તમિતિ વ્યપદેશેન રમ્પરૂપાન્
 રુચિરરચનયાદૃદ્યંધતયાચ મનોહરાકારાન્ અપચરકાચંતર્ણદાઃ
 પ્રવાનસ્યવિદેષાસ્તતો ઇંદ્રસ્તાન્ ॥

અર્થ:—બહી જિનના નામવને ઇટલે આ તો જગવત સંવં-
રી જેનાર ઘર ઠે ઇત્યાદિ નિમિત્તે આ નિપજાવીએ ઊંચે પણ અ-
મારા નિમિત્તે નથી નિપજાવતા. એ પ્રકારના મિપવને સુંદર રૂપવા-
છાને સુંદર રચનાએ સહિત ને દૃઢ વંધપણે મનોહર એવા ઝંરના ઇટલે
અંતર્ધર મઠ સ્થાનવિશેષ ત્યાર પઠી એ પદોનો છંદ્ર સમાસ કરવો.

ટીકા:—સ્વેષ્ટસિદ્ધિ વયમેવાજન્મ સુલેન વત્સ્યામ ઇત્યા-
ત્માઝિમતનિપ્પત્તયે વિધાપ્ય કારણિત્વાતેહિ શઠાઃ સ્વનિમિત્તમ-
પથરકાદીન્નિપ્પાદયંતિ॥ મુગ્ધાશ્ચજાનતે જિનનિમિત્તમિત્પહો એ
તેષાં જિનજકિરિતિતેપુ રજ્યંતેતૈશ્વોપજીવ્યંત ઇતિવંચનપ્રકારઃ॥

અર્થ:—તે ઓરકાને પોતાની ઇષ્ટ સિદ્ધિને થયેં ઇટલે વાં-
ઘિત સાધવાને અર્થે ઇટલે આ સ્થાનને વિષે આપણે જન્મારા સુધી
સુલે નિયાસ કરીશું એ પ્રકારે પોતાના મતની સિદ્ધિને થયેં કરા-
વોને તેશઠ પુઠ્ઠ ઇટલે લિંગધારી પોતાના નિમિત્તે એ પ્રકારના સુ-
વર રહેવાના ઓરકા નિપજાવે ઠે ને જોઢા લોકો એમ જાણે ઠે જે
જિન નિમિત્ત આ નિપજાવે ઠે માટે બ્રહ્મો આતો મોટું આધર્પ જે
આ મુનિઓને આ પ્રકારની પરમાત્માની જ્ઞકિ ઠે એમ ધારીને તે-
મને વિષે રીઝ પામે ઠે ને તેવા જોઢા લોકોવને તે લિંગધારીઓનો
આજીવિકા ચાણે ઠે એ પ્રકારે તેમને ડગવાનો પ્રકાર ઠે.

ટીકા:—તથા યાત્રાઃ પિત્રાણુદેશેન જવજ્ઞિરત્રાષ્ટાહિકાઃ
કર્તવ્યાઃ ॥ અમુષ્મિન્વા માસાદાવમુનાશ્રાદ્ધેન શ્રીમતાત્ર દેવ-
પદે યાત્રાઃ શ્રુતાસ્તસ્માન્નવજ્ઞિરપિ તથેવ વિધેયાઃ ॥ તથા સ્નાત્રં

ટીકા:—નિશાજાગર ઉપસર્ગ વર્ગોપશમનાય પ્રવચનો-
વતાદીનાં પુરતોવલ્યાદિસ્થાપનગીતવાચલાંસ્યપુરસ્સરં સંસ્ક-
રાત્રિજાગરણં તતોદ્ધઃ ॥ આદિગ્રહણાદન્યેપામંપિશાંતિકૃત-
૫૮કાનાં સંગ્રહઃ ॥ તદાદીનિ ઠલાનિ ઠદ્ધાનિ લોકોપજીવનાં
માગમાનજિહિતત્વેન વિલોજનનિમિત્તાનીતિ યાવત્ ॥

અર્થ:—રાત્રિ જાગરણ એટલે ઉપસર્ગના સમૂહને સમા-
વાને અર્થે પ્રવચન દેવતાદિકની આગલ વલીદાન આદિકનું સ-
પન કરવું તથા ગીત વાચ નૃત્યપૂર્વક સકલ રાત્રિનું જાગરણ કર-
ત્યારપછી એ પંદોનો ઇંદ્ર સમાસ કરવો. આદિ શબ્દના ગ્રહણ કર-
વાથી ધીજા પણ શાંતિક પૌષ્ટિક સ્તોત્ર પાઠમંત્ર તે પણ ગ્રહણ ક-
રવા ઇત્યાદિક ઠલ લોક થકી પોતાની આજીવિકા કરવાને અર્થે
કરે છે એટલે એ સર્વ ઉપાય શાસ્ત્રમાં નથી કહ્યા તે કરે છે માટે એ
કને લોચાવવાનાં નિમિત્ત કારણ છે એટલે અર્થ.

ટીકા:—તે: કરણજૂતે શ્વશબ્દલક્તંવચનપ્રકારસંમુદયે
શ્રદ્ધાશુર્વિવેકવિકલધર્મેષ્ટાવાન્ ॥ વિવેકિનોહિ પ્રાયેણ નૈવ
વિધે:પ્રતારયિતું પાર્યંતે નામતઃ સંજ્ઞામાત્રેણ જૈનેર્જિનદેવતેર્નવુ
ક્રિયયા ત્રષ્ટાચારત્વાત્તેષાં તેન લિંગિજિરિત્યર્થઃ ॥

અર્થ:—ચ શબ્દનું ગ્રહણ કર્યું છે માટે પૂર્વે કહ્યા એવા સર્વ
જેગવાના પ્રકારે કરીને કેવલ નામ માત્રવળે જેની કહેવાતા ધર્મ
ક્રિયાવળે નહિ. કેમ જે તે ત્રષ્ટાચારી છે માટે એવા જે એ લિંગધારી
પુરુષો તે વિવેક રહિત ને ધર્મની ડગવાળા ને શ્રદ્ધાશુર્યાં છોડીને

એ ઠે ને જે વિવેકી લોકો ઠે તે તો વહુધા એ પ્રકારના ઉપાયવેને
અગાતા નથી પટલો અર્થ ઠે.

ટીકા:—શરે: પ્રપંચપ્રપંચનચતુરેઃ ઠલિતહવેત્યુપમાનં ॥
યથા ઠલિતઃ શાકિન્યાદિર્નિર્વશીકૃતસ્તથાવિધચેતન્યરાહિત્યાત્
સુખેનં વેચયિતું શક્યતે તથાયમેષ જનઃ શ્રાઙ્લોકો હાઈતિ વિ-
પાદે વંચ્યતે વિપ્રસજ્યતે ॥ મહાનયમસ્મદ્દેતસિ વિપાદોયઙ્મા-
ર્થિલોકોપૂર્તેઃ સ્વાયં વંચયિત્વાદુર્ગતો પાત્યતે ઇતિ ઘૃનાર્થઃ ॥૨૧॥

અર્થ:—પ્રપંચનો વિસ્તાર કરવા ચતુર એવા લિંગધારી દાઠ
પુરુષો તેમણે એ લોક ઠલ્યા હોય ને શું એમ ઝપમાન થયું પટલે
જેમ ઠલેલો પટલે જેમ શાકળી આદિકે વશ કરેલો હોય તે પોતાનું
જેવું ચેતનંપણું હતું તેણે રહિત થયો તેથી તે સુખે ઠેતરવા યોગ્ય
થાય. તેમ આ શ્રાવક લોકને પણ ઠેતરે ઠે. દા આ તો મહા ભેદ
જરેલી ઘાંત ઠે આ તો અમારા ચિત્તમાં મોટો વિપાદ આવે ઠે જે
ધર્મના અર્થો પ્રાણીઝને પૂર્ત લોકો પોતાના સ્વાયંને અર્થે ઠેતરીને
હુર્ગતિમાં નાલેઠે પટલે ઠેતરીને નરકમાં ઢોલી પામેઠે એ પ્રકારે આ
એકંવીસમાં કાવ્યનો અર્થ થયો.

ટીકા:—ઈદાનીમત્યુષ્કૃંણ્ણાનાંનામજૈનાનાં દશમાધર્ષાનુ-
જ્ઞાવાદંચુદયં સ્વવિપાદપુરસ્તરં દર્શયત્તાદ ॥

અર્થ:—હવે અતિશે ઝખૂંણ્ણ થયેલા એવા પણ કેવટના-
માં મોંઝવેને જૈની પદેષાતા જે પુરુષ તેમનો દશમાધર્ષનાં મેહિત્તેથી

प्रवज्या तस्य जीवनं ॥ लिंगिनस्त्वैहिकमेव, सुखं पुरस्कृत्य विवेकं
 विंजियाणि व्यासंजंतो, यथेच्छं विचरन्ति ॥ तथा गौरवाप्याज-
 न्युत्कर्षप्रत्ययहेतवोऽध्यवसायविशेषास्तानि च ऋद्धिरससात-
 तिरेकहेतुत्वेन कारणेकार्योपचारादृद्धिरससातसंज्ञान्येव प्रीति-
 तैश्चंकास्तत्साहाय्येनोद्धुराः ॥

अर्थः—ते जो इंद्रियो वश न करे तो दीक्षा जे ते को
 आजीविकारूपपणाने पामे. जे हेतु माटे कहुं ठे जे जे पुरुष दीक्षा
 लक्ष्णे सुखनी आशाए विषयने विषे पोतानी इंद्रियो प्रवर्तने
 तेने दीक्षा जे ते आजीविकारूप थाय ठे ने लिंगधारीउतो आगे
 कनुंज सुख आगळ करी एटले मुख्य करीने इंद्रियोने विषयने
 अतिशय आसक्त करीने पोतानी इछामां आवे तेम यथेष्ट पदने
 मनमां आवे तेम विचरे ठे वळी गौरव एटले पोताने विषे ऊर्ध्व
 जणाववानुं कारण एवा जे आत्माना अध्यवसाय विशेष ते गौरव
 कहीए ते ऋद्धि तथा रस तथा शाता तेनुं जे अतिशयपणुं तेन
 कारणानुत ठे ए हेतु माटे कारणने विषे कार्यनो उपचार करवा
 ऋद्धि गौरव तथा रस गौरव तथा शाता गौरव तेमणे करीने आशा
 एवा जे दंभ एटले ते गौरवनी साहाय्ये करीने आकरा दंभ थापने

टीकाः—दंभा दंभयते दुर्गतिपातेन दुःखसंस्थाप्यते आत्म-
 स्मीजिरितिदंभा अकुशलमनोवाक्तायास्तएव देहिनामुपयया-
 नं कत्वाचपत्त्वाच तुरंगाथश्वास्ततश्च वदगतोऽनियमिततया प-
 द्मया प्रसरंतोगौरवचंकादंभतुरगायेषां ते तथा ॥

अर्थः—केम जे दंरु शब्दनो एम अर्थ थाय ठे जे आत्माने दुर्गतिमां नाखवावने दुःखित करे ठे तेने दंरु कह्णीए ते अकुशल पटखे सारां नहि एवां जे मन वाणी ने शरीर तेज देहधारोने उन्मार्गमां प्रवर्त्तववाथी ने चपळपणायी घोमा समान कहा ठे ते हेतु माटे उठळता पटखे नियम रहित मनमां आवे तेम गमन करता माटे गौरववने आकरा एवा ठे मन वचन ने कायारूपी घोमा ते जेमना एवा पटखे जेमनां मन वचन ने काया ते सर्वे उछत ठे एवा विगधारीत ठे.

टीकाः—यथाहि तुरगा निर्व्याअपि जातिस्वान्नाव्याद् ध-
ह्यंति यदातु गौरवेण वसोपचयेन दर्पिष्ठास्तदा किं वक्तव्यं ॥
एवं दंरुअपि स्वरूपेणैव तावदुचुरा कृप्यादिगौरवत्रयसंकलिता-
नां तेषां का कथा ॥

अर्थः—जेम घोमा निर्वळ होय तो पण एनी जाति स्वजा-
वधीज चंचळ होय तो उगारे गौरव वळवने मशेन्मत थाय ल्यारे
तो भुं कहेवुं. एम मन वचन ने काया ते रूपो जे दंरु ते पण स्व-
रूपवने पटखे पोतानी मेळेज उछत ठे ते उगारे श्रद्धि गौरव रस
गौरव ने साता गौरव ए प्रशवने सहित धयां ल्यारे तेना उछतप-
णानी शी बात कहेवी.

टीकाः—न च यतीनां दंरुत्रयोद्घासनमुपपन्नं ॥ दुर्गति-
हेतुत्वेन तस्यानुचितत्वात् ॥

विपे नयी माटे तेमने लोकोत्तर क्रिया थकी ॥ १३ ॥ ७७ ते ॥
 हवे लौकिकने लोकोत्तर ए वे थकी रहितपणुं लिंगधारीजनुं ॥

टीकाः—सर्वाकृत्यकृतोपि लोकलोकोत्तरविरुद्धा
 सेवनपुष्पफलाद्युपज्ञे।गाद्यसदाचारकारिणोपि ॥ यदाह ॥
 दगपाणं पुष्पफलं अणेषणिज्जं गिहत्थकिच्चाइं ॥अजयापनीसे
 वंती जइवेसविम्वगानवरं ॥

अर्थः—जे ए लिंगधारीज सेवन करवानुं काम करे वे
 पण एटले लोकने लोकोत्तरमां विरुद्ध एवां जे मैथुन सेववां तथा
 पुष्पफल आदिकनो उपज्ञोग करवो इत्यादि असत् आचरण करत
 एवा ठे तोपण जे माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे.

टीकाः—नाम जैना इति प्रकृतं ॥ कष्टं महद्दुःखमेतत् ॥
 अधुना संप्रति स्थित्वा आरुह्य सन्सुनिमूर्द्धसु सुविहितसाधुम-
 स्तकेषु प्रतिपदमसुयया सुविहितानामसदोपारोपणेन साधवो
 त्पादनमेवहितेषां तन्मूर्द्धस्ववस्थानं॥उद्धतधियोनास्त्यस्मत्समो
 जगति संप्रति कश्चिदिति दर्प्पाध्मातवुद्धयः तुष्यन्ति सुविहितं
 मन्या अप्येतेऽस्मान्निर्बधूकृता इत्याशयेन मोदन्ते ॥ तुष्यन्ति
 च साध्वादिपरिवारेण श्राद्धादि पूजयाच वर्द्धन्ते चः समुच्चये॥

अर्थः—ए लिंगधारीज नाम जैनी कहेवाय ठे एटले नाम
 मात्रवके जैनी ठे एम प्रसंगयी प्राप्त थयुं माटे अहो आतो मोदं

પટ, મોટું ડુઃખ છે જે દ્વેસુવિહિત સાધુના મસ્તક ઉપરથી આરોહણ
 કરીને ઇટલે માથા ઉપર ચમીને રાજી થાય છે ઇટલે પદ પદ મલ્લે
 પ્યાવને અસત્ દોષનું જે આરોપણ કરવું તેણે કરીને લઘુપણનું
 જે ઉત્પાદન કરવું તેજ તેમના માથા ઉપર પગ મુક્યો જાણવો તે ઠ-
 વત બુદ્ધિવાળા એમ જાણે છે જે આ કાલમાં જગતને વિષે અમારા
 જેવો કોઈ નથી એ પ્રકારે અહંકારવને ધમધમતી છે બુદ્ધિ તે જેમની
 દ્વા. એ લિંગધારીઝં હર્ષ પામે છે ઇટલે સુવિહિતપણાને માનતા એવા
 સુવિહિત સાધુ જે તે અમોષ લઘુ કર્યા છે ઇટલે એમની હલકાશ
 કરી અર્થાત્ એમને અમોષ જીત્યા છે એમ માનીને રાજી થાય છે ને
 મોત્તાની પાસે પોતાના જેવા જે લિંગધારી પુણ્યો તેના પરિવારવને
 મોત્તાની મોટવ માની રાજી થાય છે ને શ્રાવકાદિકની પૂજાવને અ-
 હંકારવણું ધારણ કરે છે ચકારનો સસુચય અર્થ છે ઇટલે એ સર્વ દોષ
 એક એક લિંગધારીઝમાં રહ્યા છે.

ટીકા:—અથ કથમેવં વિધા અપિ સન્મુનિમૂર્ઝાવસ્થાનેન
 તે તુપ્વંતિ પુપ્વંતિ ચેત્યતઆદ્ ॥ અંત્યાધર્મરાજાશ્રિતાઃ પાશ્વા-
 ત્યાધર્મપાર્થિવાનુગતાય તદ્વિતિ હેતુગર્જનવિશેષણં ॥ એતદુક્તં
 જવતિ ॥ નદોવંવિધાકૃત્યવિધાયિનો મહામુનીનાં મસ્તકેષ્વ-
 વસ્થાનં કર્તું પારયંતિ ॥

અર્થ:—દ્વેષ પ્રકારના લિંગધારીઝ છે તોણ સારા મુનિ-
 ના મસ્તકને વિષે નિવાસ કરવો તેણે કરીને કેમ પ્રસન્ન થાય છે
 પુટ થાયે ઇટલે રાજી રહે છે એમ જો કહેતા હોય તો તેનો ઉત્તર
 કહે છે જે દશમા આધર્મ રૂપી રાજાનો આધ્યય કરીને એ લિંગધારીઝ

પૂજાય ઠે હરસાય ઠે. જે હેતુ માટે દશમા આશ્ચર્ય સ્ત્રી
અનુસરતા એ જે વિશેષણ ઠે તે હેતુ ગર્જિત ઠે એટલે એ
તેમાં હેતુ રહ્યો ઠે એ વાત શાસ્ત્રમાં કહી ઠે જે એ પ્રકારે
કરનારા લિંગધારીનું તે મહામુનિના મસ્તક ઉપર નિવાસ
ક્યારે પણ પાર પામેજ નહિ એટલે સમર્થ થાયજ નહિ.

ટીકા:—કથંચિત્કુર્વાણાઅપિવા ન તોયં પોયંચ તે પ્રાનુ
તિ ॥ મહામુનિતિરસ્કારમાત્રેણાપિ તત્કારિણા મિદૈવ હં
નિશ્રવણાત્ ॥ યદાહ ॥ રહેવહીલિયા હાણિં હસિયારોવિયવ
અક્રોસિયા વહંદિંતિમરણં દિંતિ તામિયા ॥ પરંચૈવમનર્થકારિણો
પિ લિંગિનઃ સુવિહિતાં સ્તિરસ્કૃત્યાપિનંદંતિ તન્નૂનં દશમાશ્ચર્ય
મહિમાયં ॥

અર્થ:—કોઈ પ્રકારે પણ મહામુનિના મસ્તક ઉપર
સ્થાપનારા પુરુષો જે સંતોષ પ્રત્યે તથા પુષ્ટિ પ્રત્યે ન પામે. કેમ
મહામુનિના તિરસ્કાર માત્રવલે પણ તે તિરસ્કારને કરનાર પુરુષ
એ જગોણ હાનિ થાય ઠે એમ સંજ્ઞાયા ઠે એ હેતુ માટે. તે વા
શાસ્ત્રમાં કહી ઠે પરંતુ એ પ્રકારે અનર્થના કરનાર એવા પણ લિંગ
ધારીનું જે તે સુવિહિતનો તિરસ્કાર કરીને પણ આનંદ પામે ઠે તે
નિશ્ચે દશમાશ્ચર્યનો મહિમા ઠે.

ટીકા:—યદુચ્યતે ॥ જોકેન ક્વણતા સરોપપરુપંયત્ કૃષ્ણ
સર્પાનને,દાતુંતેન ઘંપેટમુરુતધિયા હસ્તઃ સમુક્લાસિતઃ ॥ ૫-

आधोमुखमक्षिणी विदधता तेनापि तन्मर्षितं ॥ तन्मन्ये विपसं
त्रिणो घलवतः कस्यापि स्त्रीसायितं ॥

अर्थः—ते उपर दृष्टांत कथुं ठे जे मदोन्मत्त थयेसो ने
बुद्ध करतो एवो देरुको काळा सर्पना मुखने विपे लापट मारवाने
ने रोप रहित कठोरपणे हाथ उगामे ठे ने ते सर्प आंसो मीची
रीचुं मुख करी ते देरुकानो अपराध सहन करे ठे ते बळवान एवो
होइक पण विप मंत्रवाळो पुरुष तेनुं स्त्रीसाचेष्टित ठे एम् हुं मानुं
हुं पटले काळो सर्प देरुकानो मार लाय ठे ते विपमंत्रवाळा पुरुषनो
प्रज्ञाव ठे तेम सुविहित साधु जे ते खिंगधारीधोनुं अपमान सहन
करे ठे ते दशमाश्चर्यनो महिमा ठे पण ए खिंगधारीधोनो महिमा नथी.

टीकाः—ततश्च यथानीचाअपिकेचन किंराजादेःस्वामिनोऽव-
ष्टनेन महतामपि मूर्खस्वारुहपुष्पंति ॥ एवमेतेपि दशमाश्चर्यम-
हिम्ना महामुनीन् परिज्जयापि पुष्यंतीत्यपि शब्दार्थः ॥

अर्थः—वळी जेम केटलाक नीच नगरा पुरुषो ते राजा-
दिक लोकमां मोटा कहेवाता होय तेनुं आलंघन करीने मोटा पु-
रुषना माथा उपर पण आरोहण करीने खुशी थाय एम् आ खिंग-
धारी पण दशमा आश्चर्यना महिमावळे ते मोटा मुनिने पण पराजय
करीने दुर्प पामे ठे एम् अपिशब्दनो अर्थ ठे.

टीकाः—तथाच प्रकरणकारे रेवाऽन्यत्राभिहितं ॥ अइ-

टीकाः—बहुना कालेन तावदयप्रत्याख्यानं कृतं ॥ त
 मयामंदजाग्येन जग्नमतो धिग्मां कथंमे शुद्धिर्नविष्यतीति
 रूपः पश्चात्तापः सदा सर्वदा यावद् जंगप्रायश्चित्तं गुरुज्योनात्
 यति ॥ पद् कृत्वस्त्रीन् वारान् सायंतनप्रतिक्रमणे धीक्षप्रमे
 प्रतिक्रमणे इति पदवारान् संख्याया वारेकृत्वस्तद्धितः ॥ त्रि
 त्रिधेति ॥ अनेन सामायिक सूत्रमुपलक्षयति ॥ किञ्चसा
 सायं प्रातश्च प्रतिक्रमणे सामायिक सूत्रमुच्चारयंतः त्रि
 त्रिविधेनेति पठंति ॥

अर्थः—अहो मैं घणों काले थाज पद्यस्काण कर्तुं ते
 मंद जाग्यवाळो हुं जे तेणे जाग्युं माटे मने धिक्कार ठे मारी
 शुद्धि केम यशे इत्यादि रूप पश्चात्ताप निरंतर करे ठे ज्यां सुधी
 पद्यस्काणतुं प्रायश्चित्त गुरु यकी नथी पाम्यो त्यां सुधी पद्या
 फेर ठे ने जे त्रिगवारी ठे ते तो ठवार एटले सायंकाळना पकि
 मणा पद्यत त्रणवार ने प्रातःकालना पक्रिमणा पद्यत प्रया
 पम ठवार त्रिविध त्रिविध इत्यादि सामायिक सूत्रने निधे ठ
 रण करना सता त्रण प्रकारे त्रिकरण शुद्धि सावधनुं पद्य
 य करे ठे.

टीकाः—यथा सर्वं सायज्जयोगं पद्यस्कामि जायत्रीनां
 निविहं निविहणं मणेषं वायाए काणमिलादि ॥ तत्र त्रिविधमिति
 निधो विद्यायम्येति त्रिविधं कृतकान्तिानुगतसदृशं त्रिनेति
 त्रिविधेन कर्णेन मनोवाक्यरूपेण सायज्जयोगं प्रयादयामि ॥

इत्येवंरूपतया अनुदिनं प्रतिवासरं प्रोच्यप्यभिधाय प्रतिज्ञा-
यापीत्यर्थः ॥

अर्थः—जेम मन वचन काया ए अणे करीने अणे प्रकारे
जावज्जीव सर्व सावययोगने हुं पञ्चस्काण करं तुं इत्यादि तेमां
अण ठे प्रकार ते जेना तेने त्रिविध कहीए एटखेत्रण प्रकारे करवुं,
कराववुं ने अनुमोदना करवी ए ठे लक्षण जेनुं एवुं मन, वचन
कायाए करीने सावययोगनुं हुं पञ्चस्काण करं तुं ए प्रकारे नित्य
पञ्चस्काण करीने पण एटखे नित्य बोलीने प्रतिज्ञा करीने पण जागे
ठे एटखो अर्थ ठे.

टीकाः—अप्रतिज्ञातानुष्ठानस्य हि जंगेनापि न तथा दोष
इत्यपिशब्दार्थः जंजंतिखंभयंति ये लिंगमात्रवृत्तयस्तेषां तुर्यहि-
णोन्नेदप्रदर्शनार्थः ॥ क्वशब्दाः सर्वव्यक्तमाव्यंजकाहोपार्थाः ॥
तपोऽनशनादि ॥ नित्यप्रत्याख्यानस्य सर्वसावययोगविरति
रूपस्य सकललोकसमक्षमन्युपेतस्य जंगदर्शनेन नैमित्तिक प्र-
त्याख्यानस्यापिकयंचिद्व्योक्त्याविहितस्योपवासादेर्जगानुः ।
मानाज्ञास्त्येव तेषां क्वचित्तपः

अर्थः—ने जे अनुष्ठाननुं पञ्चस्काण कर्युं नथी तेनुं जे मा-
गनुं तेणे करीने तेवो दोष लागतो नथी. जेवो पञ्चस्काण करीने
तेने जागतां दोष लागे ठे. ए प्रकारे अपि शब्दनो अर्थ ठे जे लिं-
गमात्र धारण करीने केवल पोतानी आजीविका मात्र करे ठे ते-
मने तपतो क्यांथीज होय. तु शब्द जे ते गृहस्थथकी ते लिंगधारी

જુદાં છે એમ જણાવે છે ને ' સર્વે ક ' શબ્દ છે તે અક્ષમાને
 છે એટલે તિરસ્કાર છે અર્થ તે જેનો એવા છે. અર્થાત્ એ
 તિરસ્કાર છે જેને તપ નથી. તપ એટલે અનશનાદિક જાણવું
 સ્ત્રીકની સમક્ષ અંગિકાર કરેલું સર્વ સાવચયોગ વિરતિરૂપ જે
 પચ્ચસ્કાણ તેનું જાગવું પ્રત્યક્ષ દેશાય છે. તેણે કરીને
 એટલે લોકલજ્ઞાણ કર્યું એવું જે નૈમિત્તિક પચ્ચસ્કાણ એટલે
 તિથીને વિષે ઉપવાસાદિક તેનું પણ અનુમાને જાગવું જણાય
 માટે તે લિંગધારીઝને કાંઈ પણ તપજ નથી.

ટીકા:—યદ્વા વસ્તુગત્યાપિતપઃકુર્વતાંતેષાંતપોનાસ્ત્યેષામ
 તામલિવત્ ॥ પદ્મકાયોપમાર્દિનાં તપસો વિફલત્વેનાજિધાનાત્ ॥
 ક સત્યવચનં ॥ તથ્યવાક્ ॥ સર્વ સાવચયોગં ન કરોમિદ્વિધા-
 જિધાય પુનસ્તત્ક્રમમેવતન્નિષેવણાત્ પ્રત્યક્ષમૃપાવાદિતા પ્રસંગ-
 નાંશોનાંપિસત્યવચનાજ્ઞાવાત્ ॥

અર્થ:—અથવા કદાચિત્ તપકરતા એવા પણ તે લિંગધારી
 ઝને વસ્તુગતિએ તપ નથીજ. તામલી તાપસની પેઠે. કેમજે
 કાયનું ઉપમાર્દન કરનાર પ્રાણીઝનું તપ નિષ્ફલ થાય છે એમ શાસ્ત્રમાં
 કહેવાપણું છે એ હેતુ માટે. વળી તે પુરુષોને સત્ય વચન પણ ક્યાંથી
 હોય. કેમજે સર્વ સાવચય યોગ નહિ કરું છતાં કહીને પણ તપજ
 જે તે સાવચય યોગનું સેવન કરે છે માટે પ્રત્યક્ષ મૃપાવાદપણું જણાય
 છે ને મૃપાવાદના પ્રસંગનો અંશ માત્રથી પણ સત્ય વચન હોય તે
 અસત્ય થાય છે એ હેતુ માટે સાક્ષાત્ અસત્ય વચનની તો શી કલ્પ
 કહેવી. ઇતિ જ્ઞાવ ॥

ટીકા:—॥ યદુક્તં ॥

ન કરેમિત્તિજ્ઞાતા તં ચેવનિસેવર્દે પુણો પાવં ॥
પચસ્કમુસાવાર્દે માયાનિયમીપસંગોય ॥

एवं च यदा प्रवज्यावसरोक्तस्यसर्वविरतिविषयस्यतद्वचन-
स्यास्तीकृतं तदा वस्त्वन्तरविषयस्य तस्य का सत्यत्वसंज्ञावनेति
सर्वयानृतज्ञापिणएवत इति ॥

અર્થ:—તે વાત જ્ઞાત્રમાં કહી છે જે પાપ નહિ કરું યમ
જ્ઞાત્રને તેજ પાપને વળી સેવે છે તે પ્રત્યક્ષ મૃપાવાદી છે ને વાદ્ય મા-
પાને અજ્યંતર માયા તેનો તેમને પ્રસંગ થાય છે માટે જ્યારે 'વીક્ત્રી'
વચ્ચતે સર્વ સાવધ યોગની વિરતિરૂપ પોતાનું વોલેલું વચન અસત્ય
થયું ત્યારે વીજી વસ્તુ સંબંધી જે તેમનું ઘોલવું તે સત્ય સંજ્ઞાવેજ
વ્યાંથી માટે ય લિંગધારીઠે સર્વથા અસત્ય જ્ઞાપિજ છે.

ટીકા:—एव ज्ञानितासिद्धांतरहस्यपरिच्छेदत्वं ॥ ज्ञानस्य-
हिफलं विरतिस्तस्याश्चसातशीलतया तैःसमूलमुन्मूलनात्तथा
च कथंचित्सतोपिज्ञानस्याऽकिंचित्करत्वेन तदाज्ञासत्वात्ज्ञान
अप्नोपि तेषां नास्तीति ॥

અર્થ:—વળી તે લિંગધારીઠે સિદ્ધાંતના રહસ્યનું જાણપણું
પણ વ્યાંથીજ હોય કેમ જે જ્ઞાનનું ફલ તો વિરતિ છે ને તે વિરતિ તો
જ્ઞાત્રાશીઝપણે તે લિંગધારીઠે મૂલમાંથીજ રહ્યાની નાંખી છે યદેતુ

માટે વઢી કોઈ પ્રકારનું કાંઈક જ્ઞાન હશે તો પણ તે જ્ઞાન કાંઈ સમર્થ નથી કેમ જે એ જ્ઞાન નથી એ તો જ્ઞાનનો આજ્ઞાસ છે માટે તે લિંગધારીઝને જ્ઞાનનો ગંધ પણ નથી એ વાત (સં)

ટીકા:—॥ યદુકં ॥

સુઘટુંપિ સુપમહીયં કિં કાહી ચરણવિપ્પહીણસ્સ ॥
અંધસ્સ જહ્ પલિત્તા દીવસયસહસ્સકોમીધિ ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે અતિશય પણે પણ જે શાસ્ત્રનું જ્ઞાનું તે ચારિત્રરહિત એવા પુરુષને શું કરી કંઈ પણ નહિ કરી શકે જેમ આંધળાની આગળ સો હજાર એવા પણ દીવા પ્રદીપ્ત કર્યા પણ તે અંધને ઉપકાર જણી નથી ચારિત્રહીણ પુરુષનું જ્ઞાનું છે.

ટીકા:—કવ વ્રતંદીક્ષા ॥ દીક્ષોપાદાનેપિ પ્રત્યાહ્યાનજંગા
લીકજાપણેન દીક્ષાયાશ્વપાર્થવ્યાપાદાનાઘ્રતં તેપાંનાસ્તી

॥યદાહ॥ લોએવિ જો સસૂગો અલિયં સહસા ન જાસઈ કિંવિ
અહદિસ્કિઝંવિ અલિયં જાસઈ તો કિંચ દિસ્કાપ

અર્થ:—વઢી તે લિંગધારીઝને દીક્ષા પણ નથી કેમ દીક્ષા લે છે તો પણ પચ્ચસ્કાણનું જાગવું તેથી તથા અસત્ય જા કરવું તેથી દીક્ષાનું નિરર્થકપણું થાય છે એ હેલુ માટે તેમને

નથી તે ઘાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે લોકને વિષે સારો પુરુષ હોય તે
પણ સહસારકારે કાંઈ જુટું ન ઘોલે ને બ્રહ્મો આ સિંગધારીએ તો દીક્ષા
લોધી છે તો પણ જુટું ઘોલે છે માટે એ દીક્ષાએ શું? કંઈપણ નહિ.
એ દીક્ષા લોધી તે ન લોધા જેવીજ ચરૂં છેતિ જાવ ॥

ટીકા:—અપ્રચાસ્યત્ક્યશબ્દોપાદાનેન લોકે લોકોત્તરે ચ
તત્તપઃપ્રનૃતેસ્તપસ્ત્વાદિકં ન સંજયતીતિજ્ઞાપ્યતે ॥ તેનાયમા-
શયઃ ॥ યદાકિલગૃહિણોપિસંતતં શુદ્ધારંજસંરંજરતત્વાત્ પ્રમાદ-
ન્નરનિર્નરાથપ્યન ધગતસિઙ્ઘાંતતત્વાથપિ કદાચિત્ પ્રત્યાખ્યાન
જંગેનૈવમનુતપ્યંતે તદા મુતરાં યતીનાં સર્વસાવચયોગવિરતાનાં
પિદિતાગમસારાણાં કથંચિદ્ધિરતિજંગે પશ્ચાત્તાપઃ પ્રાયશ્ચિત્તમદ્-
ધ્યુક્તઃપેતુનિઃશૂક્તયા તાંજંજતો મનાગૂલજ્ઞામપિનાવધતિ તેષાં-
નાસ્ત્યેવ તપઃપ્રનૃતીતિવૃત્તાર્થઃ ૨૩ ॥

અર્થ:—આ જગાએ ચારંવારકર શબ્દનું જે પ્રહણ કરવું તેણે
કરીને લોકને વિષે તથા લોકોત્તરને વિષે તે સિંગધારીઠનું જે તપ
આદિક તેથી તપ આદિકપણું સંજવતું નથી એમ જણાવે છે. એટલે
એ સિંગધારીઠનું જે તપ તે :નિષ્ફલ છે અર્થાત્ એમ જે તપ નથી,
મત નથી इत्यादि અર્થને ક્ય શબ્દ જણાવે છે તે હેતુ માટે આ અ-
જિપ્રાય પ્રગટ જણાય છે જે જ્યારે શુદ્ધસ્થ છે તે પણ નિરંતર ધરના
ધારંજને વિષે મગ્ન છે તે હેતુ માટે પ્રમાદના સમૂહને વિષે જરપુર
ધુમેશ્વા છે ને નથી જાણ્યું સિઙ્ઘાંતનું તત્ત્વ તે જેમણે એવા છે તો પણ
ક્યારેક પચ્ચક્ષાણનું જાગવું થાય તો તેણે કરીને અતિશય પરિતપ્ત
થાય છે ત્યારે સર્વ સાવચ યોગથી વિરામ પામેલા ને જાણ્યો છે

धुनो वेप घनावीने जणाता विट पुरुष ठे एटले वेश्यापति ठे
 जे लुघा, उघका, वंठेल, व्यञ्जिचारी एवा ए पुरुष ठे पण
 केम जे साधुना लक्षणमांथी एके लक्षण आ लिंगधारीठ्ठेमां देख
 नथी त्यारे शुं देखाय ठे तो केवल साधुनुं कपट करीने वर्त्तता
 जिचारी पुरुषो देखाय ठे केम जे समस्त व्यञ्जिचारी पुरुषोनां
 कण एमने विषे प्रत्यक्ष देखाय ठे ए हेतु माटे.

टीका:—तदेवाह॥ देवार्थव्ययतो देवगृहाधिपत्येन तद्भि-
 णस्यतदधीनत्वात् जिनवित्तविनियोगेन यथारुचिरुचेः स्वेच्छाया
 अनतिक्रमेणोत्पद्यमानावः स्वमनोजिलापानुरूपमित्यर्थः कृते
 निष्पादिते सर्वर्तुर्मये सकलवसंतादिरूपताविज्ञक्तकालविशेष
 मनोहरे मठे प्रतीते ॥

अर्थ:—तेज कही देखाने ठे जे लिंगधारीठ्ठेने देवमंदिर
 अधिपतिपणुं ठे तेणे करीने देवद्रव्य ए लिंगधारीठ्ठेने स्वाधीन ठे
 ते हेतु माटे जे प्रकारनी पोतानी इच्छा ठे एटले रुचि ठे ते प्रकारे
 करावेलो ने सर्व वसंतादि ऋतुने विषे मनोहर एटले जे जे का-
 लमां जे जे वस्तुथी सुख थाय ते प्रकारे करावेलो जे सुंदर प्रसिद्ध
 मठ तेने विषे.

टीका:— तथाह्यत्रजाह्निकाशुपिरविशच्छिशिरचारुमारुत
 विहितजीष्मग्रीष्मपृथुदवथुमथितशरीराप्यायनानि तुंगता संपा-
 दितसंचरिण्णुजनतोद्धूतरथ्यारजःसंपातनायनानि वातायनानि॥

अर्थ:—ते सुंदरपणुं कही देखाने ठे जे ए मठने विषे ए-

टसे पोताने रहेवाना स्थानने विपे आ प्रकारनां सुंदर जालीयां
 मूकाये ठे. ते केयां ठे तो जे जालीयांना ठिडमांधी प्रवेश करतो
 ने शीतल एयो जे सुंदर वायु तेणे करीने कयां ठे आकरा प्रीप्प
 ऋतुना घणा घामची आकुल घतुं जे शरीर तेनी पुष्टि ते जेमणे
 एयां मे पळी ते जालीयां केयां ठे तो मारगमां चालनार लोकोए
 लमागी जे रस्तानी रज ते जेम न पमे ए प्रकारे जेनुं उंचापणुं
 संपादन कयुं ठे एयां एटसे देव ऊचपवने पोताने रहेवाना स्थानमां
 वण्णकासमां सुख घवाने घास्ते उंची वारीओ तथा जालीओनो
 तासमेस घनावे ठे इतिज्ञावः ॥

टीका:—निरुद्धप्रावृषेयवरेण्यजसदपटलविगलदविरल
 सल्लिखधारासारा विचित्रचित्रशालिकासारा विटंकोटंकित
 दंतकलजा वलजयः ॥

अर्थ:—वळी वर्षाऋतुमां पोताना सुखने अर्थे ते जगाए
 सुंदर मेघपकी पगळुं जे घणुं जल तेनी धाराउंना कणिया रोकावाने
 वास्ते उपर आढादनवाळां ठजां करावे ठे.

टीका:—अजवन्प्राखेयकणसंवलितहैमनपवनस्पर्शलेशा-
 निशीथिन्यामपि सुखप्रवेशा अपवरकदेशाः ॥ एवं च कथं
 न सर्वजुरम्यता मठस्य ॥

अर्थ:—वळी शियाळामां हिमना कणीयावने मिश्रित थः

येलो जे अति शीतल वा तेना स्पर्शनो लेख जेमां न याय ते
त्रिण पण जेमां सुखनो प्रवेश ठे एवा जेमां सुंदर उरमा ठे. ए प्रका
पोतानो मठ सर्व काळमां सुखकारी केम न होय.

टीका:—तथा च तत्र नित्यस्थाः सततवातिनः ॥ सुवि
हिताहि देवद्रव्योपज्ञोग जयायतिनिमित्तनिर्मितत्वेन महा
सावध्यत्वाच्च मठे न वसन्ति किंतु याचिते यादृशितादृशि परग्रहात्
वेव तत्रापि नानवरतं वसन्ति ॥

अर्थ:—बळी ते स्थानकने विषे निरंतर निवास करत
एवा लिंगधारी ठे ने सुविहित साधु जे ते तो देवद्रव्यनो उपज्ञो
थाय ए जययकी यतिने निमित्ते निपजाव्यो ठे ए हेतु माटे ने
महा सावध्यपणुं ठे ए हेतु माटे त्यां नथी वसता त्यारै कया वसे ठे
तो मागी लीधेळुं जेळुं तेळुं पारकुं घर तेने विषेज निवास करे ठे
तेमां पण निरंतर निवास नथी करता.

टीका:—नित्यवासित्वप्रसंगान्नित्यवासस्य च यतीनां श्रा
द्धादिप्रतिबंधलाघवादिहेतुत्वेन प्रतिषेधात् ॥

॥ यदुक्तं ॥

पनिबंधो लह्ययत्तं न जणुवयारो न देसवित्राणं ॥

नाणाराहण मेण दोसा अविहारपत्तंमि ॥

अर्थः—केम जे नित्य निवासपणानो प्रसंग थाय ए हेतु माटे ने साधुने श्रावकादिकनो प्रतिबंध थाय तेथी लघुता आदिकनी प्राप्ति थाय ते वात शास्त्रमां कही ठे जे जो साधु विहार न करे तो ते पक्षमां आटला दोष रखा ठे जे प्रतिबंध थाय तथा लघुता थाय तथा लोकोनो उपकार न थाय. तथा नाना प्रकारना देशानुं विज्ञान न थाय तथा आज्ञानुं आराधन न थाय.

टीकाः—उद्यतविहारस्यैव ममकाराद्युत्तेदनिमित्तत्वेनाभि-
भानात् ॥ यदाह ॥ अनिययवासो समुयाणचरिया अन्नाय उडं
परिक्रमाय ॥ अप्पोवही कलहविवज्जाणा य विहारचरिया
इतिपसत्था ॥

अर्थः—जे विहारना उद्यमी ठे तेनेज ममत्वनो ताश थाय
ठे ते शास्त्रमां कथुं ठे जे मुनिने विहार चर्या करवी ते प्रशस्त ठे
पटले वखाणवा योग्य ठे केम जे एक जगाए नियमाए निवास यहु
न जाय तथा घणा घरनी गोचरी थाय तथा अज्ञात गोचरी थाय पटले
तथा खेनार परस्पर उळखे नहि तथा शुद्ध अहार मळे
प्रतिरिक्तपणुं थाय. पटले खी पशु नपुंसके रहित एवुं स्थान
तथा अल्प उपधि थाय तथा कलहनो त्याग थाय ए सर्व गुण
प्राप्त थाय ठे.

सातलपटतया भठे नित्यकृतस्थितयो
भवन्ति विटाः॥ तथा शुचयो निर्मलाः पटत्-

संघाथे आलाप संलापादि करतां देखीने ते ग्रंथे कृमावाला नयत
पटले इत्या करता एवाः

टीकाः—सकांक्षाः संज्ञोगविलासाच्यासात् प्रतिकर्ष
नवनवोपजायमानरिरसोरकलिकाः ॥ आरंजादयश्चयतीनां बहु
वोपत्वादनैकधानिपिच्छाएव सदा सर्वदा ॥ विषयाणांमनादिर्ज
वांच्यासात्कदा चित्सन्मुनेरपि कस्यापिचेतो विकारमात्रं आ
हुप्यात् ॥

अर्थः—वली ते सिंगधारीओ आकांक्षाए संहित ठे एव
संज्ञोग करवानो तथा विलास करवानो अर्च्यास ठे ए हेतु माटे
कणे कणे नवी नवी रमवानी इच्छाओ जेमने उठे ठे एवा साधुने
आरंज आदिकनो अनेक प्रकारे निषेध ठे केमके एमां बहु दोष
पणुजे ठे ए हेतु माटे निरंतर विषयनो अनादि कांक्षनो अर्च्यास
ठे ए हेतु माटे क्यारेंक कोइ पण सांरा मुनिना चित्त प्रत्ये पण
विकार मात्रने अगट थवापणु ठे माटे पुर्वे कक्षां जे कारण ते मुनिने
सेववा योग्य नथी.

टीकाः—येहुके ॥

नवि अस्थि नविय होही पाएणं तिहुयणंमि सो जीवो ॥
जो जुषणमणुपत्तो विचाररहित सया होइ ॥

अर्थः—ते वाते शास्त्रिमां कही ठे जे एवो कोइ जीव अण
जंगमां बहुधा नथी तयां थको पण नहि जे यौवन अवस्था पामीने

विकार रहित सदाकाल एटले निरंतर होय ॥

टीकाः—नतु सर्वदा ॥ तदैव तेषां ज्ञानांकुशेन स्वचित्त-
माकृष्य मिथ्यादुःकृतादिप्रायश्चित्तप्रतिपत्तेः ॥ एतेतु एगागिय-
स्स दोसा, इत्थी साणे तहेव पम्पणीए ॥ जिस्सकविसोहिमहवय त-
न्हासचिइज्जाए गमणमित्यायागमनिपिडेकाकिविचरणादिनाऽ
'त्युच्छृंखलतयाच सदैव मन्मथविकारजाज इतिसाधूकं साधु
व्याजविटा इति ॥ २४ ॥

अर्थः—माटे ज्ञानरूपी अंकुशवने पोताना चित्तनुं आक-
र्षण करी मिथ्या दुःकृत आदिक प्रायश्चित्तनुं अंगीकार करवुं तेने
सदाकाल अणकरतो एहवो. आ लिंगधारी निरंतर काम विकारनेज
ज्जे ठे केम जे शास्त्रमां निषेध कर्तुं एवुं जे एकाकि विहार करवा-
पणुं इत्यादिकने अतिशय उत्तुंगलज्जपणे एटजे मशेन्मत्तरणे करे ठे
ते एकाकि विहार उपर शास्त्रनुं वचन जे एकाकि विहार करनारने
स्त्री संबंधी तथा श्रान एटले कुतरां सम्बन्धी तथा शत्रु सम्बन्धी
दोष उत्पन्न थाय ठे तथा जिहानी शुद्धि यती नयो तथा महाव्रतनो
ज्जंग थाय ठे माटे एकाकि विहार करवानो त्याग करवो माटे जे
लिंगधारीउने साधुना मियथी जणाता व्यजिचारी पुरुष कदा ते
वात युक्त ठे. ॥ २४ ॥

टीकाः—इति उक्तप्रकाराणि आदिशब्दा दन्धान्यप्येवं
प्रायाणि विरुन्धनाद्यंजकानि वचांसि गृह्यन्ते ॥ ततश्च इत्यादी

ન્યુદ્ધતાનિ बहुजनवदनस्य मुद्रयितुमशक्यत्वान्निःशंकतयो
 मृटानि सर्वत्राऽस्खलितानीतियावत् ॥

અર્થ:—એમ પૂર્વે કહ્યાં એવાં આદિ શબ્દયી વીજાં પણ વ-
 હુધા એજ પ્રકારનાં ત્રિભૂવણને જણાવનારાં વચન મહાનકરીએથી
 તે હેતુ માટે ઘણા ઉદ્ધત લોકનાં વચન થાય છે કેમજે વહુ લોકના
 મુલને શેકવા મથી સમર્થ થતા માટે નિઃશંકપણે અતિશય પ્રસિદ્ધ
 કોઈ જગાએ સ્થલજના ન પામતાં એવાં લોકનાં વચન એ લિંગધારી-
 ઝને દેખીને ઉત્પન્ન થાય છે.

ટીકા:—સોપહાસાન્યુપ્રાસનાંજિ વચાંસિ વચનાંનિ યેષાં
 તે તથાસ્યુર્જવેયુર્લોકાઃ પ્રાકૃતજનાઃ કુતોર્થિકજ્ઞાવિતાશ્ચ જૈન
 પથમત્સરિણઃ પ્રેક્ષ્ય સાક્ષાત્કૃત્ય યેષામિતિ પદં તૂર્યપદસ્થિતં
 સકલં વાક્યંવીપયતિ ॥ તેન યેષાં સ્થિતિ મિત્યાદિ સંવંધ્યતે ॥

અર્થ:—એટલે જે લિંગધારીઝને સાક્ષાત દેખી કુતોર્થન
 જેમને જાણના વલગી છે એવા પ્રાકૃત મત્સરી લોક ઉપદ્રાસ સદિ
 છે વચન તે જેમનાં એવા થાય છે યેષાં એ પદ આ કાવ્યના ચોખા
 ચરણમાં રહ્યું છે પણ સકલ વાક્યને વીપાવે છે તે હેતુ માટે જે લિ-
 ગધારીઝની અવગતિ સ્થિતિ દેખીને લોક ઉપદ્રાસ કરે છે એમ
 સંબંધ થાય છે.

ટીકા:—સ્થિતિં યત્યનુચિતમસમંજસમાચારં ॥ સ્વરૂપેણ
 સાવન્મત્સરિણઃ સર્વશ્યાપ્યુપદ્રાસંકુર્યતિ કિંપુનઃ સંપ્રતિ મિરતિશ.

યસ્ય જિનશાસનસ્ય તત્રાપિ લિંગિનાં તથારૂપં વેશસવ્યવહારં
ઘોદ્ય કથંકારં ન કુર્યુરિત્યર્થઃ ॥

અર્થઃ—મત્સરિ પુરુષ પોતાના સ્વજાવેજ પોતાની મર્યાદાને
ન ઘટતો એવો આચાર દેહીને સર્વનું ડપહાસ કરે છે તો સર્વોપરિ
જે જિનશાસન તેનું વર્તમાનકાલે ડપહાસ કરે તેમાં તો શું કહેવું
તેમાં પણ લિંગધારીડંનો તે પ્રકારનો હિંસક વ્યવહાર દેહીને કેમ
ડપહાસ ન કરે ઘટલો અર્થ છે.

ટીકાઃ—તથા શ્રુત્વાઘ્રાકર્ણ્ય યેષાં સ્થિતિં બ્રમ્યે અપરેઽ
જિમુખાઃ શોષદર્શનેષ્યઃ સકલોપપત્તિકક્ષિતમિદં જૈનદર્શનં
યતપોષ્યબ્રદર્શને શાંતાત્માનઃ ક્રિયાનિષ્ઠા શ્વોપજર્યંતે ॥ તત્તોઽ
સ્માકમપીદમંગીકર્તુ મુચિત્ત મિતિ ચેતસાગ્યુપગમદિષધીકૃત
જિનશાસના સ્તેપિ આસતાં તદપરશ્વપેરર્થઃ ॥

અર્થઃ—ઘડી જે લિંગધારીડંની સ્થિતિ દેહીને બીજા પણ
ઘટલે જૈન દર્શનને સન્મુખ થયેલા લોક પણ વિમુક્ત થાય છે એમ
આગલ સંબંધ છે તે એમ જાણતા હતા જે સર્વ દર્શનથી સ્વચ્છ
કલાની સિદ્ધિ સહિત આ જૈન દર્શન છે કેમકે આ દર્શનમાં
યતિ પણ શાંત ચિત્તવાલા છે તથા ક્રિયાનિષ્ઠ દેખાય છે એ દેવ
માટે અમારે પણ આ દર્શન અંગિકાર કરવું ઘટિત છે એમ પોતાના
ચિત્તધમે જિન શાસનનો અંગિકાર કરીને રહ્યા એવા પણ જે લોક તે
વિમુક્ત થાય છે તો બીજા થાય એમાં તે શું કહેવું એમ અર્થ સ-
વ્યનો અર્થ છે.

टीकाः—श्रुतपथाज्जैनसिद्धांतमार्गात् वैमुख्यं एतावं-
 तमनेहसं वयमज्ञाः स्याम यदेतदेव तात्त्विकं धर्मदर्शनं निर-
 पवादं ॥ परं यत्राप्येवंविधासदाचारकारिणो विलोक्यन्ते ॥
 तदालमनेन ताम्रहिरन्मयालंकारदेशीयेनांतर्निः सारेण वहिर्मा-
 त्रिमनोहरेण ॥ सर्वथा प्राक्स्वीकृत मेवास्माकं दर्शनं श्रेयः ॥
 अहो जैना अन्यथावादिनोऽन्यथाकारिण इत्यादिवचनसंदर्भेण-
 पराङ्मुखत्वं सर्वथा वहिर्ज्ञाव मिति यावत् आतन्वते दर्शयन्ति ॥

अर्थः—जिनना सिद्धांत थकी विमुखपणुं झी रीते पामे
 ठे तो ते कहे ठे जे अमो आटला काळ सुधी अज्ञानीज हता जे
 हेतु माटे अमो जाणता हता जे निर्वाध यथार्थ धर्म दर्शन तो
 आज ठे पण जे दर्शनने विषे आ प्रकारना असत् आचरण करना-
 रा लिंगधारीउ देखाय ठे माटे ए दर्शनवळे सयुं आतो उपरयी
 सोनाए रसेलुं तांवाना आज्ञापण जेवुं मांहेयी निःसार ठे केवळ
 धारणेयी मनोहर जणातुं आ जैन दर्शन ठे माटे सर्वथा पूर्वे अंगि-
 कार करेलुं आपणुं दर्शनज सारुं ठे अहो आतो मोडुं आश्चर्य जे
 आ लोकतो बोले ठे जुहुं ने करे ठे जुहुं इत्यादि वचनना समुद्भवे
 कहेता सता सर्वथा जैन दर्शनयी वहिर्ज्ञाव एटले जैन दर्शननो
 त्याग करी देखावे ठे.

टीकाः—तथा येषां मिथ्योक्त्या मृषावचनेन ॥ तेहि
 स्वलिताचारत्वेन सर्वशंकितत्वात् असमंजसचेष्टितं प्रति केन
 चित् पृष्टा स्संतो मलिन्धुचवदलीकं जायन्ते ॥ यथा कएवमाह ॥
 नवयमेवंविधकारिण इति ॥ ततश्च प्रत्यक्षोपलक्षितदोषापह

वात्तादृशमेव बाहुल्येन दर्शनाच्च किमित्याह ॥

अर्थः—बळी जे लिंगधारीतना मिथ्या वचने करीने संदेह उत्पन्न थाय ठे एम आगळ संबंध ठे ते लिंगधारीत मिथ्या बोले ठे ते कहे ठे केमजे निश्चे ते पुरुषो पोताना आचारथी ब्रष्ट ठे ए हेतु माटे एमने देखीने सर्वने शंका उपजवापणुं रणुं ठे ए हेतु माटे कोइ न करवानुं काम करेखुं देखीने कोइ पुरुषे पुठे सतेचो-रनी पेठे जुतुं घोले ठे जे कोण एम कहे ठे अमो ए प्रकारनुं करीए एवा नथी. तयार पठी प्रत्यक्ष दीगो ने उळख्यो एवो जे दोष तेने उळख्यो ए हेतु माटे तथा ते लिंगधारीत मध्ये बहुधा ते प्र-कारनुं ओळववापणुं देखाय ठे ए हेतु माटे शुं थाय ठे ते कहे ठे.

टीकाः—सुदृशोपि सम्यग्दृष्टयो जिनमतांतःस्थाथपि प्रायशः किंपुनरन्यइत्येपरर्थः ॥ विभ्रतिधारयंति कुर्वंतीतिपा-वत् मनश्चेतः संदेहइदं किमेवमन्यथावेत्युज्जयकोटयुह्येख्यन-वधारणज्ञानं सपवैकग्रानवस्थितरूपत्वसाधर्मादोला म्रैवा त-पा चक्ष मेकग्राऽस्थास्तु ॥ यथादोलारूढं वस्तु तस्याध्वसत्वा-च्चक्षमेव सुदृशामपिमनः ॥

अर्थः—जे समकित दृष्टिउं जिन मतमां रखा ठे ते पण संशयनुं धारण करे ठे तो बीजाने संशय थाय तेमां ते शुं कहेवुं ए अपि शब्दनो अर्थ ठे. एटखे ते लिंगधारीतनुं मिथ्या वचन सांज-ळीने समकिती पुरुषोनुं मन पण संशय करे ठे जे शुं थाम हरो के बीजे प्रकारे हरो एम बे प्रकारना सर्कवके निधय रहित जे ज्ञान

તેને સંદેહ કહીય. તેહિજ એક જગાણ રહેતો નથી માટે હિંદોણ સ
માન ચંચલ છે. એક ચંચલ વસ્તુને વિષે રહી જે વસ્તુ તે ચંચલ
કહીય. જેમ હિંદોણો ચંચલ છે તો તેને વિષે રહી જે વસ્તુ તે ચંચ
લજ હોય તેમ સંદેહનું સ્વરૂપ ચંચલ છે તો તેને પામેલું સમક્ષિ
દષ્ટિર્જનું મન તે પણ ચંચલજ હોય.

ટીકા:—પૂર્વદ્યસ્માન્નિર્જેનંમતં વાત્ત્રિક્રયયો રવિસંવાદિ
સ્વરૂપં ધર્મકથાદિપ્વાકર્ણિત મિદંનાર્ત્ત્વંશેનાપિ ન તથોપલખ્યતે ॥
તત્કિમિદં વાસ્તવમવાસ્તવં વેતિ સંદેહાધિરૂઢત્વાન્ન જૈનમતે
ઢઢીમાનં નિવધ્નાતિ ॥ અથવા સંદેહને કરણજૂતેન દોષાવચ્છલં ॥
તાત્પર્યં તુ પૂર્વવત્ ॥ યેપાં નામજૈનાનાં તેઽમી સંપ્રતિ સર્વગ્રપ્રસૂ-
તત્વાત્પુરોવર્તિનઃ નન્વિત્યક્ષમાયાં પાર્શ્વવર્તિસુહૃદામંત્રણેવા ॥
સર્વથા સર્વેઃ પ્રકારૈર્જિનપથપ્રત્યર્થિનો જગવન્મતપ્રત્યનીકાન-
તુ કેનાપિ પ્રકારેણ તદનુકૂલાશ્ચપિ ॥

અર્થ:—તે શી રીતે તો તે એમ કહે છે જે પૂર્વે તો અમોય
જૈન મત જે તે વાણિ તથા ક્રિયા તેને વિષે વિસંવાદ રહિત છે સ્વ-
રૂપ જેનું એવું ધર્મ કથાદિકને વિષે સાંજલ્યું હતું એટલે જેનું વાણી-
ય કહે છે તેવુંજ ક્રિયાવળે દીઠામાં આવે એવું જૈન મત છે એમ સાં-
જલ્યું હતું પણ હાલમાં તો અંશ માત્ર પણ તેમ લેવાતું નથી. એટલે
મુલે ઘોલે છે જુદું ને ચાલે છે જુદું માટે વિસંવાદિ જૈન વર્ણન જણાવ
તે તે માટે આ તે શું વસ્તુતાણ એમજ છે કે નથી. એ પ્રકારના સંદેહ
ઉપર મન ચમેલું છે માટે જૈન મતને વિષે સમક્ષિ દષ્ટિયોગાક્રમું
પણ મન દૃઢપણે ધંધાતું નથી અથવા સંદેહે કરીને સમક્ષિ દષ્ટિ

जंतुं पण मन हिंदौलानी पैठे चंचळ थाय ठे ने एमां तात्पर्य तो पूर्वनी पैठे जाणवुं जे नाम मात्र जैनी ठे ते सर्व जगाए पसरैलां ठे ए हेतुं मोटे आ समीप रहेलां एम प्रत्यक्ष निर्देश कयौं ? ननुं अव्ययनो अक्षमारुप अर्थ ठे एटखे अमो ए विपरितपणाने सहन करतां नथी अथवा पासे रहेला मित्रानुं संयोधन कहेनारो मनुं वाद जाणवो ए लिंगधारीउ तो सर्व प्रकारे जिनमार्गना बेरी ठे एटखे जगवंतना मार्गना शत्रु ठे पण कोइ प्रकारे जिन मार्गने अनुकूल नथी.

टीका :— जैनदर्शनोपदासतदभिमुखवेमुखापावनादि-
ना जिनसाशनानुपचयहेतुत्वेन वस्तुतस्तेषां तदुद्देशकत्वात् ॥
येषांचापरार्थेन शशधरकरविशदे जगवद्यासने लोकोपदासवि-
पर्यासादयो दोषाः प्राहुःष्यंति तेऽनंतसंसारिणः सिद्धांते प्रति-
पादिता महापापीयस्त्वात् ॥

यदुक्तं ॥

वेत्तिणजस्तं अयसो आयासो पवयणेय अग्नदृशं ॥

विस्परिणामो अप्पञ्चओयकुछाय अप्पज्जे ॥

पवयण मणुपेहंतस्स निरुंभस्सतस्स सुखस्स ॥

यदु भोहस्स जगवया संसारोणंतओज्जणित्थो ॥

तत्तं इत्येतत्पदमग्रे वृत्तादौ संज्ञस्स्यत इति वृत्तछापार्थः ॥२५॥

अर्थः—वेत्तिण जैन दर्शननुं उपदास करावनां ठे ने जे

જિન દર્શનને સન્મુખ થયેલા છે તેમનું વિમુક્તિ પાણું કરવું જોઈએ
 દોષે કરીને જિન શાસનની હાનિ કરવાના કારણિક છે માટે વસ્તુ
 તાણે એ લિંગધારીનું જિન મતના ઉદ્દેશક છે કેમજે જે લિંગધારીનું
 અપરાધે કરીને ચંદ્રમાના કિરણ સરખું નજરું જિન શાસન તે
 વિષે લોક ઉપહાસ કરે તથા જિન માર્ગથી વિપરીતપણું પામે જ્ય
 દિક દોષ પ્રગટ થાય છે તેથી સિદ્ધાંતને વિષે એવાં પુરુષો અનંત સં
 સારિક કહ્યા છે કેમજે અતિશે મહા પાપી છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—સાંપ્રતં કુપથવર્તિનાં વિધિપથં પ્રત્યેકાંતિકી-
 માત્યંતિકીં નિરુપમાં ચ મનસોદુષ્ટતા મુપલજ્યતદુત્પાદં ચેતર-
 જનમનઃ કારણ સામગ્ર્યા અસંજાવયં સ્તદ્વિલક્ષણાંતદુત્પાદકા-
 રણસામગ્રીં સંજાવનાદ્ધારેણાહ ॥

અર્થ:—હવે કુમાર્ગમાં વર્તનાર એવા લિંગધારીનના મનની
 વિધિ માર્ગ પ્રત્યે એકાંતપણે અતિશય ઉપમાયે રહિત જે દુષ્ટતા
 ઇટલે દુષ્ટપણું તેને દેખીને એ પ્રકારનું દુષ્ટપણું બીજા લોકના મન-
 રૂપી સમસ્ત કારણ તે થકી સંજવતું નથી એમ ધારીને એ પ્રકારનું
 દુષ્ટ મન થવું તેની કારણ સામગ્રી કોઈ પ્રકારની વિલક્ષણ સંજવે
 છે એવી સંજાવના કરતા સત્તા મંથકાર સંજાવના દ્વાર્યને એ લિંગ-
 ધારીનના મનની દુષ્ટતાને કહે છે. ઇટલે એકાંતપણે અતિશેજ વિધિ
 માર્ગના દ્રેષી એવા એ લિંગધારીનના મનની ઉપમા રહિત જે દુષ્ટતા
 તે શી ઝી-વસ્તુ જેઠી થઈને નિપજી છે એમ તર્ક કરતા મંથકાર
 કહે છે. ઇતિજાવઃ ॥

॥ मूल काव्यम् ॥

सर्वैरुत्कटकालकूटपटलैः सर्वैरपुण्योच्चयैः
सर्वव्यालकुलैः समस्तविधुराधिव्याधिदुष्टग्रहेः ॥
नूनं क्रूरमकारि मानसममुं डमार्गमासेडुपां
दौरात्म्येन निजघ्नुपां जिनपथं वाचेपसेत्यूचुपां ॥१६॥

टीका:—ततः शब्दस्य प्राक्कनवृत्तस्थस्येह संबंधात्तेन य-
तोऽमी सर्वथासत्पथं प्रति दुष्टचेतसस्ततस्तस्माद्धेतोः किमि-
त्याह ॥ नूनमिति संज्ञावनायां । अहमेवंसंज्ञावयामि ॥ यावन्त्य-
तिदुष्टवस्तूनि जगति संति तावद्भिर्दुर्मार्गमासेडुपां क्रूरं मान
समकारीति संबंधः ॥

अर्थः—पूर्वना काव्यमां ततः ए शब्द रहेखो ठे तेनो आ
जगाए संबंध ठे तेणे करीने जे हेतु माटे ए सिंगधारीउं सर्व प्रकारे
सन्मार्ग प्रत्ये दुष्ट चितवाळा ठे. ततः कहेतां ते हेतु माटे शृं पयुं
ते कहे ठे जे हुं एम संज्ञावना करुं तुं के जे जेटलो दुष्ट वस्तु ज-
गतमां ठे तेदली वस्तुवने दुष्ट मार्गने पामेला एटसे उन्मार्गे चा-
खनारा एवा सिंगधारीउंतुं क्रूर पटसे मदा आकरुं दुष्ट मन कयुं
ठे. एटसे निपजावुं ठे एम संबंध ठे.

टीका:—कथमन्यथा तन्मनसोऽस्तीव क्रूरता ॥ इतर जन
मनः साधारणकारण सामग्रीतस्तदनुपपत्तेः कागलानुरूपत्वात्
कार्यस्य ॥ नहि न्यप्रोथयीजाप्तिचुमंद प्ररोहः ॥ केस्तेरित्याह ॥

सर्वैः सकलैरुत्कटकालकूलपटलै नूतनत्वादत्युग्रसद्योधाति
विपत्तेदसमूहैः ॥ एक द्वित्र्यादिजिरनुत्कटैश्चकालकूटशकैश्च
स्तत्पटलै वा तादृक् क्रूरमनसोजनयितुम शक्यत्वादेवमुक्तं ॥
एव मुत्तरपदेष्वपि योज्यं ॥

अर्थः—जो अतिशे क्रूर वस्तुवक्ते ते लिंगधारीभूतं मन न
निपजाव्युं होत तो तेमना मननी अतिशेज करता क्यांभी होत
केमजे बीजा लोकना मनने साधारण सामग्री होत तो एटसे वे
वस्तुयी बीजा लोकनुं मन निपज्युं ठे तेज वस्तु सामग्रीयी प
लिंगधारीभूतं मन नीपज्युं होत तो आ प्रकारनी जे अतिशय क
रता ते न होत माटे जेवुं कारण होय तेवुंज कार्य थाय ठे. कार
ना गुण कार्यमां आवे ठे जेमके वरुना बीजयी लीबमानो अंगु
नीपजतो नयी. हवे कीया कीया ते कारण जेयी ए लिंगधारीभूतं
मन नीपज्युं ठे तेने कहे ठे जे समस्त आकरां जे कासकूट जेना
दखीथां तेणे करीने नवुं ने अतिशे आकरं ने तत्काल नाश करे ए
जे विप तेना जे जेदना समूह तेणे करीने अतिशय आकरां जे न
होय एवां जे जे तया एक, वे ने अण आदिक जे कासकूट जेना
करुका अथवा दखीथां तेणे करीने ते ते प्रकारनुं क्रूरपणुं नीपजा
ववुं अशक्य ठे एटसे अतिशे क्रूरपणुं थइ शकनुं नयी माटे सम
स्त कासकूट जेर खड्गे ए लिंगधारीभूतं मन उत्पन्न थयुं ठे जेयी
तेने विपे अतिशेज क्रूरपणुं जणाय ठे माटे सर्व पदनुं ग्रहण कर्तुं
ठे, एम आगजनां पदने विपे पण योजना करवी एटसे जोग्युं.

टीकाः—सकल काटकूलपटलैरेव केवसेः प्रकृतमनसः
कर्तुमशक्यत्वादपुण्योद्ययैरित्यादि वाक्यावतारः ॥ ततः सर्वे

रखिलै रणुण्योच्चयैः पापराशिनि सर्वव्यासकुक्षेरक्षोपाशीविप
संदोहैः समस्तविधुराधिव्याधिदुष्टग्रहेः कृत्स्न व्यसनचेतः
पीनागदमंगलादिपापग्रहेरे चिरखिलैर्दुष्टैरेव सामग्रीजावेन
संज्ञय कूरं सन्मार्गधातुकं मानसं चेतः अकारि निर्ममे ॥

अर्थः—समस्त कालकूट जेरना समूहवमेज केवल ए लिंग-
गधारीउंना मननी कूरता करवाने असमर्थपणुं ठे ए हेतु
भाटे पापना समूहवमे निपजाव्युं ठे. वली एटखाजवमे अतिशय
कूर न थयुंत्यारे समस्त सर्पना समूहवमे निपजाव्युं ए प्रकारे आग-
ल आगल वाक्य जे जे कहीए ठीए तेनो अवकाश जाणयो. ते
भाटे समस्त पापना समूहवमे निपजाव्युं ठे तथा समस्त मदा जेरी
सर्पना समूहवमे निपजाव्युं ठे तथा समस्त कष्ट तथा समस्त म-
ननी पीना तथा समस्त रोग तथा पापग्रह ए सर्व अति दुष्ट सा-
मग्री एकठी करीने ए लिंगधारीउनुं सारा मार्गने एणनारुं सन
निपजाव्युं ठे.

टीकाः—कूररूपस्य मनसो निर्माणं विधेयमत्र एतेनास्य
मनस इतरमनोज्ञः साजात्यमपिनिरस्तमित्येतदपि संज्ञाव्या-
प्तिः । इतरमनोविषयज्ञसामग्रीजन्यत्वेन वैजात्योपपत्तेः ॥
नहि मृतपिण्डदंष्ट्रादितंतुवेसादि विसदृशसामग्रीजन्ययोर्पट-
पटयोः साजात्यं नाम ॥ तथाच तन्मनसः कदाचिदपि न शुज-
त्वावतापत्तिः ॥ नहि भूर्निवस्य दार्पिताजावः क्षिप्तिद्वारेणाप्यारा-
दयितुं शक्नोते ॥ तन्वस्यहेतोः स्वस्यसामग्र्या विजातीय तत्रैव
तपोरूपे रिति ॥

अर्थः—आ जगाए ए लिंगधारीजुनुं मन क्रूररूप निप
 वेहुं ठे एम स्थापन करुं तेणे करीने. ए मननुं बीजा लोकना म
 साथे सजातिपणुं हतुं एटखे सरखापणुं हतुं ते पण निवारण
 माटे एम पण संजावना करुं तुं जे बीजा लोकना मनथी कोइ
 स्रक्षण सामग्रीवने ए मन उत्पन्न थयुं ठे माटे विजाति ठे, केम
 मृतिकाना पिंरु तथा दंरु इत्यादि कारणथी घट उत्पन्न थाय
 तथा तांतणा तथा तेमनी मेळवणी करनार काट इत्यादि साम
 वने पट उत्पन्न थाय ठे ते वेनी कारण सामग्री जुदी जुदी ठे
 तेथी उत्पन्न थयुं जे कार्य ते पण जुडुं जुडुं ठे विजाति ठे पण
 जाति नथी एटखे सरखां नथी एटखे मृतिकादिकथी पट उत्
 थता नथी ने तांतणावने घट उत्पन्न थता नथी ने घटने पट न
 हेवाय, ने पटने घट न कहेवाय निश्च तेम ते लिंगधारीजुना म
 क्योरे पण शुज्ज जावनी प्राप्ति थती नथी. केमजे सेंकनो प्रकार
 चतुसाइ करे तो पण करीआतानी साकर करवाने समर्थ न थवा
 माटे पोतपोतानी सामग्रीथो विजातिपणे लिंगधारीनुं मन त
 लोकनुं मन ते कया हेतुथी सरखापणे जाणीए 'अपितु' कोइ क
 णथी जणाय एम नथी एटखे कासकूटादि सामग्री थकी उत्प
 थयेहुं जे लिंगधारीजुनुं मन ते लोकना मन जेवुं केम कहेव
 इति ज्ञावः ॥

टीकाः—अथवा मनःसिद्धमेव ॥ तस्य तु क्रूरत्वं विधेयं ॥
 तच्च कासकूटादिभिः साध्यं ॥ अथास्मिन्पक्षे क्रूरत्वस्यो-
 पाधिकत्वात् अथगमप्रसंगो वद्यादिषु महारंजनरागस्य तथा
 दर्शनादितिचेत न उपाधिकस्यापि धर्मस्य कयाचित्सामान्या अन्य

માનસ્થાનપગમદર્શનાત્ ॥ યથા પદ્માંશુકાદિપુ નીલીરાગસ્યોપા-
ધિકસ્થાપિતકદાચિદપગમ ઇતિ ॥ તદુપપન્ન મેતન્નૂનં ક્રૂરમ-
કારિ માનસમિતિ ॥

અર્થ:—અથવા લિંગધારીઝના મનને વિષે પોતાની મેલે
ક્રૂરપણું સિદ્ધજ છે કેમ જે તે મનને ક્રૂરપણું જે તે તો વિશેષણ
રૂપ છે ઘટલે લિંગધારીનું મન કેવું છે તો ક્રૂર છે એ પ્રકારના વિશે-
ષણે સહિત છે તે કાલકૂટાદિ જે હેતુ તેણે કરીને સાધ્ય છે ઘટલે
અનુમાન પ્રયોગે કરીને સાધવા યોગ્ય છે, હવે એ પદ્ધતિને વિષે ક્રૂરપ-
ણાને ઉપાધિપણું છે એ હેતુ માટે ક્રૂરપણાને નાશ પામવાનો પ્રસંગ
થશે જેમ વસ્ત્રાદિકને વિષે જારે રંગનો નાશ થાય છે તે પ્રકારે ક્રૂર-
પણાનો નાશ પ્રાપ્ત થશે ત્યારે એ અનુમાન પ્રયોગ ઓટો થશે. કેમ
જે જે હેતુ ઉપાધિ સહિત હોય તે ઓટો થાય છે માટે એમ જો
તમે આશંકા કરતા હો તો તે ન કરવી કેમ જે ઉપાધિ સંબંધી જે
ધર્મ તેને પણ કોઈ પ્રકારની સામગ્રીવળે ઉત્પન્ન થવાપણું છે તેનો
નાશ નથી થતો. એમ પ્રત્યક્ષ દેખવામાં આવે છે એ હેતુ માટે જેમ
કોઈ વસ્ત્રાદિકને વિષે ગલીનો રંગ જો પણ ઉપાધિ છે તો પણ ક્યારેય
નાશ નથી થતો. એ ન્યાયે કરીને લિંગધારીઝનું મન કાલકૂટાદિકને
ક્રૂર થયું છે તે કોઈ દિવસ નાશ પામેણું નથી માટે એ વાત સિદ્ધ
થઈ જે લિંગધારીઝનું મન કાલકૂટાદિકવળે નિપજેણું છે માટે અ-
તિશય ક્રૂર છે.

ટીકા:—અમું પ્રત્યક્ષં હુર્માર્ગં કુપયં આતેહુપામચ્યુપેયુ-
ષાં ॥ લિંગિનાં તદ્વર્જકાનાં ચેતિશેષઃ ॥ નનુ જવતુતેષાં ક્રૂરમન-

स्तथापि किं न विन्नमित्यतथाह ॥ दोरात्म्येन दुष्टाशयत्वेन
घ्नुषामुच्चिद्विदुषां जिनपथं जगवत्प्रणीतं सत्पथं ॥ सम्मार्गं
र्त्तिनामुपसर्गकरणेन वस्तुतो जिनमार्गं ग्रंथयद्भिस्तैः
स्माकं विन्नमित्यर्थः ॥

अर्थः—आ प्रत्यह जणातो कुमार्ग तेने पामेला एका
गंधारीजं तथा तेमना जक्त ते वेनां मन महा क्रूर ठे त्यां
करी कहे ठे जे तेमनां मन क्रूर ठे तो पण तेमां आपणुं शुं
एटले आपणुं शुं गयुं. ए जगाए उत्तर कहे ठे जे दुष्टबुद्धिप
ने जगवते कहेला मार्गनो उछेद करवाने इच्छता वस्तुताए जग
करीने जिनमार्ग तोनी पारुता जिनमार्गथी ब्रष्ट करता एवा
गंधारीजं आपणुं घणुं ठेयुं ठे एटले आपणुं घणुं वगारुं
एटलो अर्थः—

टीकाः—अथ जिनपथं निघ्नतां तेषां छिजादीनामिव किं
दर्शनांतर परिग्रहेणमतांतरप्ररुपणा ॥ नेत्याह ॥ वाचा वचनेन
स्वमतिकल्पितमपौद्देशिक जोजनादिमार्गं यप सः अयमेव
जिनप्रणीतः पंथा नान्यः इति एवं प्रकारेण उच्युषां अजिबधुषां
न तेषां न दर्शनांतरस्थाः स्वमतं प्ररुपयंति ॥ तत्स्यैर्जिनपथवर्त्तिनो
जनस्य प्रतारयितुमशक्यत्वात् ॥

अर्थः—बळी शंका करी समाधान करे ठे जे जिन मार्गते
हणानार एवा ते लिंगधारीजं नी पोताना मतनी जे प्ररुपणा ते शुं
प्रमत्तप्रादिकनी पेठे बीजा दर्शनतो अंगिकार करवो तेठे करीने

મતાંતરની પ્રરુપણા છે તો ત્યાં કહે છે જે ન કહેતાં તે બ્રાહ્મણાદિ-
કની પેઠે નથી, આ તો પોતાની કપોલ કલ્પનાથી પોતાની મતિએ
કલ્પેણું જે વચન તેણે કરીને આધાકર્માદિ આહારાદિક પ્રદ્ધાન ક-
રવું એ પ્રકારના માર્ગને પણ એમ કહે છે જે આજ જિનરાજનો ક-
હેલો માર્ગ છે પણ વીજો નથી. એ પ્રકારે કહે છે પણ વીજા દર્શ-
નમાં રહેલાં જે બ્રાહ્મણાદિક તે પોતાના મતને એમ કહેતા નથી. જે
આજ જિનરાજનો માર્ગ છે, માટે વીજા દર્શનમાં રહેલા લોકો જિન
માર્ગમાં રહેલા લોકને ઠેતરવા સમર્થ થતા નથી એ હેતુ માટે લિંગ-
ધારીતની પ્રરુપણા તે બ્રાહ્મણાદિક અન્ય દર્શનની જેથી કેમ કહેવાય ?

ટીકા:—કિંત્વસ્મિન્નેવ દર્શને વેપમાત્રેણ સ્થિતાઃ સ્વપ્રરુપિતં
કુમાર્ગ જૈનમાર્ગતયા વદંતો મુગ્ધલોકં વ્યામોહ્યંતીત્યર્થઃ ॥ એ
તાવતા સંરંજેણ સત્પથં પ્રત્યતીવપ્રત્યનીકત્વં તેવાં પ્રકટિતં ॥ ૬૬
ચ સેત્યત્ર સશબ્દાદ્ધિસર્જનીયલોપે સંધિપ્રતિપેધેપિ તદઃપાદ-
પૂરણે સંધિરિતિ વિશેષલક્ષણેન સંધિ વિધાનમિતિવૃત્તાર્થઃ ॥૨૬॥

અર્થ:—બહી શું આજ દર્શનને વિષે વેપ માત્ર ધારણ કરી-
ને રહેલા એવા લિંગધારીત પોતાના પ્રરુપણ કરેલા એવા કુમાર્ગને
જૈનમાર્ગપણે કહેતા એટલે આ અમો કહીએ ઠીએ પણ જૈનમાર્ગ છે
એમ કહીને ખોટા લોકને જમાવે છે, મોહ પમામે છે એટલો અર્થ.
એ લિંગધારીતનું આટલું વધું કહેવું તેણે કરીને સન્માર્ગ પ્રત્યે એમનું
અતિશેજં શત્રુપણું છે તેને પ્રગટ કરી આપ્યું આ કાવ્યમાં સેતિ એ
જગાં સ શબ્દથી વિસર્જનીયનો લોપ કરે સતે સંધિનો નિયેધ છે
તો પણ તત્ શબ્દનો જે સંધિ કર્યો તે પાદપૂરણે સંધિ એ સૂત્રમાં

विशेष लक्षण कथं ठे तेणे करीने संधि कयों ए प्रकारे आ ॥ १५ ॥
अर्थ थयो. ॥ १६ ॥

टीकाः—अत इत्यंतरापदं द्वयोरप्यनयोर्वृत्तयोः संबंधयोः
नार्थं तच्चाग्रिमवृत्तस्यादौ योदयते ॥ इदानीं तेषां वचनमात्रमपि
विवेकिनः श्रोतुं न युज्यत इत्याह ॥

अर्थः—अतः ए प्रकारनुं पद वे काव्यनी वच्चे मूक्युं ठे
वे काव्यनो संबंध परस्पर जोमवाने अर्थे ठे तेने आगळुं काव्य
कहेतां पहेलां जोमीशुं. हवे ते लिंगधारीनुं वचन मात्र पण सिं
कीने सांजळबुं योग्य नथी एम कहे ठे. एज कारण माटे ए
लिंगधारीओ साचा मार्गथी अतिशेज विपरीत चाले ठे ए हेतु माटे.

॥ मूल काव्यम् ॥

दुर्जेदस्फुरदुग्रकुग्रहतमः स्तोमास्तधीचक्षुपां ।
सिद्धांतद्विपतां निरंतरमहामोहादहंमानिनां ॥
नष्टानां स्वयमन्यनाशनकृते वदोद्यमानां सदा
मिथ्याचारवतां वचांसि कुरुते कर्णे सकर्णः कथं ॥ १७ ॥

टीकाः—यत एवनामेते जिनपथं प्रतिदुष्टा अतोऽस्मादेतोः
॥ किमित्याह ॥ तेषां वचांसि कुपयप्रतिपादकानि वचनानि
कुरुते विधत्ते कर्णे स्वश्रवणे सकर्णः सश्रोतः अथच सहृदयः कथं
केन प्रकारेण न कथंचिदित्यर्थः ॥

अर्थः—जे हेतु माटे ए खिंगधारीठ निश्चे जिनमार्ग प्रत्ये डुए ठे ए हेतु माटे शुं करवुं ते कहे ठे. जे ते खिंगधारीठनां ठन्मार्गने प्रतिपादन करनारां वचन पोताने काने सांजळे ठे ते पुरुष कानवा-ळो केम कहेवाय? घळी हृदय सहित पण कीये प्रकारे कहेवाय? केम जे जे हेंयानो शुन्य होय तेने हृदय सहित केम कहीए? कोइ प्रकारे न कहीए एटखो अर्थः ॥

टीकाः—नहिं सकर्णस्य कर्णकट्टनिस्पृष्टपरमर्माणि वच-
नानि खलानां श्रोतुं युक्तानि॥ किंतु कर्णयोरेतदेव फलं यत् पीपू-
पंवर्षुका अपहसितमुक्ताः सतां सूक्तयः श्रूयंते ॥ अथ च सक-
र्णस्य प्रेक्षावतः कुपयवर्तिनां जापितानि कर्णे कर्तुं न युज्यंते ॥
तच्छ्रवणस्य साधूनामपि मिथ्यात्वनिबन्धनत्वेनाजिधानात् ॥

अर्थः—कर्ण सहित जे पुरुष एटखे सारा पुरुष तेमना फानने कळवां छागे ने पारका मर्मस्थानने स्पर्श करनारां जे खळ पुरुषांनां वचन ते सांजळवां घटित नथी. त्यारे शुं सांजळवुं घटित ठे तो फाननुं पज फळ ठे जे अमृतने वरसतां ने मोतिने उपहास करतां एवा सत् पुरुषनां सारां वचन तेज सांजळवा युक्त ठे. एवे फान सहित जे बुद्धिवान पुरुष तेने कुमार्गमां रदेनार पुरुषांनां वचन काने सांजळवां घटित नथी. केम जे ते वचन साधु सांजळे तो तेने पण मिथ्यात्वनुं कारण थाय एम शास्त्रमां कहेसुं ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

एषु चिय तोसिं मुवस्तयंमि तुक्खिससमागठं साहू ॥
तोसिं धम्मकहाए कुणइ विधायं सहवसंमि ॥

मन्याये पथि प्रवर्त्तमाना जनपुरतः स्वं संस्थापयि तुमशकुवतः
 क्व धर्मः क्व संप्रति वतिन इत्यादि नास्तिक्व्यं प्रतिपन्नास्तेन
 अन्येषामात्मव्यतिरिक्तानां नाशनकृते नास्तितापादननिमित्तं
 बद्धोद्यमानां ॥ यदि हेतानप्यात्मना कंधंचित्समी कुर्मस्तं
 दा सुंदरं नवत्यन्यथैते धार्मिकमन्याः परुषबागुजिरस्मान् संत
 क्षिप्यन्ती त्याशयेन तन्नाशनाय विहितप्रयत्नानां ॥

अर्थः—बळी ए खिंगधारीउं पोतेज पोतानी भेळे नष्ट ठे
 एटले सुखनी छावचें निरंतर अन्यायना मारगमां प्रवर्त्त्या ठे ते
 छोकनी आगळ पोतानुं सारुं स्थापन करवा असमर्थ ठे एटले
 पोताना मुनिपणानुं वर्त्तन देखामी शकतां नथी माटे एम घोडे ठे
 जे आ काळमां जैनमुनि क्यांथी होय ने जैन धर्म पण क्यांथी
 होय इत्यादि नास्तिपणाने पाभेला ठे ते पोते नाश पांम्या ठे ने
 पीजाने नाश करवाने अर्थ एटले नास्तिपणानुं प्रतिपादन करवाने
 फारणे बांप्यो ठे उद्यम ते जेमणे एवा ठे एटले आ उत्कृष्टा कहे
 वाय ठे माटे जो एमने थापणा बराबर कोइ प्रकारे करीए तो सारु
 ने जो एम नहि करीए तो धर्मिपणाने माननारा ए उत्कृष्टा सा-
 घु ते थापणने कठोर वाणीए करीने तिरस्कार करशे एवा थापणे
 करीने तेमनो नाश करवामां उद्यमवंत ठे एटले जे ते प्रकारे मुनि-
 हितने धर्म अष्ट कहेनारा ए खिंगधारीउं ठे ए जायः

टीकाः—सदा सर्वदा मिष्याचारा मुक्तिपथविपरीताचारा
 मिष्याचारित्तिप्रमादकवायुदुष्टयोगसहजाः अथवा सोरु

પ્રલંબનહેતુક વાહ્યેંદ્રિયસંયમપુરસ્સરં વિષયપ્રણિહિતમન
સ્કલ્વં ॥

અર્થ:—વહી તે નિરંતર મિથ્યાચારવાળા છે એટલે મુક્તિ
માર્ગથી વિપરીત છે આચાર તે જેમનો એવા છે મિથ્યાસ્ત્ર ૧, અવિ-
રત્તિ ૨, પ્રમાદ ૩, કપાય ૪ એ રૂપો જે હુષ્ટયોગ તે છે સફળ તે જે-
મનું એવા એ લિંગધારીતું છે અથવા લોકને ઝગવા કારણે બાહ્યરથી
પોતાની ઇંદ્રિયોનો નિયમ કરાવવા પૂર્વક વિષયમાં મનને જોતી
રાખનારા છે.

ટીકા:—યદાહ ॥ વાહ્યેંદ્રિયાણિ સંયમ્ય, ય આસ્તે મનસા-
સ્મરન્ ॥ ઇંદ્રિયાર્યોન્ વિમૂઢાત્મા, મિથ્યાચાર: સન્વચ્ચેતે ॥ તત્તથ
તદ્ઘ્તાં તદ્વ્યુક્તાનાં દાંત્રિકાનાં હ્યાપાતમધુરોપિ વચનસંદર્ભ:
પ્રલંબનગર્જસ્ત્વેન પરિણામે જ્યોડનર્થસંજારકારણત્વાદિપાયતે ॥

અર્થ:—તે વાત કહી છે જે જે પુરુષ અપરથી ઇંદ્રિયોને
નિયમમાં રાખીને મનવને વિષયને સંજારતો રહે છે તે મૂઢ પુરુષ
મિથ્યાચારવાળો કહીએ, તે હેતુ માટે મિથ્યાચારવાળા દંત્રિ એવા એ
લોકનો જે તત્કાલ મધુર જણાતો એવો પણ વચનનો સમૂહ તે પરિ-
ણામે ઘણા અનર્થનું કારણ થાય છે. કેમજે તેમાં ઠાનું ઝગવાપણું રહે
છે એ હેતુ માટે તેમનું વચન વિષયેનું છે એટલે ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે.

ટીકા:—॥ તદ્ઘ્તં ॥

પીયુષધારામિવ દાંત્રિકા: પ્રાગ્ પ્રલંબનનીયાં ગિરમુત્તરંતિ ॥

પુનર્વિપાકેઽસ્થિલદોષધાત્રી સેવાતિશેતે વત કા
અતસ્તજ્ઞાપિતાનિ સુવિહિતેઃ સુશ્રાવકૈશ્ચ ન
તાત્પર્ય મિતિ વૃતાર્થઃ ॥ ૨૭ ॥

અર્થઃ—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે દંત્રી પુરુ
ધેમ તો અમૃતની ધારા જેવી સર્વને લોખાવનારી એવી
ઠે પઠી પરિણામે તેજ વાણી સમસ્ત દોષની કરનારી
કાલકૂટ જેર કરતાં પણ દંત્રી પુરુષની વાણી અતિ
તે દંત્રી પુરુષનાં વચન સુવિહિતને તથા સારા શ્રાવકને
ઢવાં એજ તાત્પર્ય છે; એ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો ॥

ટીકાઃ—અધુના વિતથાદિરુપધર્મદેશિનામપિ તેષાં
સ્ય તથાવિધમુગ્ધજનોપાદેયતાં સવિપાદં પ્રતિપાદ્યન્નાદ ॥

અર્થ—હવે તે મિથ્યાદિરુપ ધર્મને ઉપદેશ
પણ તે લિંગધારીનનો કુમાર્ગ તે પ્રકારના નોઢા છોક્રને
કરવામાં આવ્યો છે તેને વિશ્વવાદ સહિત પ્રતિપાદન કરતા
પટલે એ વાત ઘણી લેલ નરેલી છે એમ પ્રતિપાદન કરતા
મંચકાર કહે છે.

॥ मूल काव्यम् ॥

यत् किञ्चिद्विषयं यदप्यनुचितं यल्लोकलोकोत्तरो ।
 तीर्णं यदज्व हेतुरेव जविनां यच्छास्त्रवाधाकरं ॥
 तत्तद्धर्म इति ब्रुवंति कुधियो मूढास्तदर्हन्मत ।
 भ्रांत्या लांति च हा डुरंतदशमाश्चर्यस्य विस्फूर्जितम् ॥२॥

टीकाः—तत्त्वविवेचिष्यायां सर्वसंग्रहमाह ॥ धर्म सा-
 धनमनुष्ठानमिह धर्मस्ततश्चधर्म इति सुकृतमिदमित्येवंरूप-
 तया ब्रुवंति वदन्ति कुधीयो दुर्मेधसो नाम जेनाः ॥ यत्किञ्चित्प्राह ॥
 यत्किञ्चिदिति सामान्यतो निर्दिष्टविशेष तोऽनिर्दिष्टनाम
 कं वितथमस्तीकं श्रेणिकराजरजोहरणवन्दनादि न हेतदागमे-
 क्वचिद्विहितमस्ति येन सत्यं स्यात् परं किं गिनः स्वबन्धतां ॥
 पादनायै तदपि धर्म इति ज्ञायते ॥

अर्थः—कहीशुं ए सर्वे वातो नो संग्रह पाय ठे ते कहे ठे
 जे दुष्ट बुद्धिवाला केवल नाम मात्रयी जैनी कहेवाता एवा ए
 किंगधारीत जे ते आगळ कहीशुं ए सर्वेने आतो धर्म ठे ए प्रकारे
 बोले ठे. तत् शब्दनुं बेवार उच्चारण करवुं तेयी आगळ कहे ठे जे
 आ जगाए धर्म साधन करवानुं जे अनुष्ठान तेने धर्म कहोए
 एटखे धर्मरूपपणे स्थापन करे ठे. ते शुं स्थापन करे ठे? तो जे कांइ
 स्थापन करे ठे ते कहीए ठीए. जे कांइ सामान्ययी देखाम्युं होय
 ने विशेषयकी नाम न देखाम्युं होय एवी जगाए जुटुं योखे ठे,

जे श्रेणिकराजाए रजोहरणः देखीने वंदनादिक कर्युं. पण एम
चारता नथी जे ए वात आगमने विषे कोइ जगाए लखी नवी,
तेणे करीने ए वात साची थाय. परंतु ए लिंगधारीने पोतांतुं वंदन
पणुं प्रतिपादन करवाने तेने पण धर्म ठे ए प्रकारे बोले ठे.

टीकाः—यदाह ॥ श्री श्रेणिकं कितिपतिः किल सारमेय
सांगूल मूलनिहितं यतिवृद्धवंदे ॥ जकत्या रजोहरणमित्यनृतं
वदंति ही लिंगिनो वृपतया कुधीयः प्रखब्धुं ॥

अर्थः—ते कहुं ठे जे दुष्ट बुद्धिवाळा लिंगधारीने जो
लोकने ठेतरवा सारु आ प्रकारे जुठुं बोले ठे जे श्री श्रेणिकराजा जे
ते जेम कोइ पुरुषे कूतरानुं पूंठकुं बगलमां धार्युं होय तेम रजोहरण
मात्र ग्रहण करनारने जकिए करीने साधुनी पेठेज वंदन कर्युं माटे
ए प्रकारे हे श्रावक लोको तमारो धर्म ठे एटले तमारो पण एज श
कारे वंदन करवुं ए प्रकारनो धर्म कही देखाने ठे.

टीकाः—तथा यदपि अपि समुच्चये यच्चानुचितमयोग्यं ॥
पित्राद्युद्देशेन यात्राकरणादि धर्मनिमित्तं हि कृत्यजातं जिनमं-
दिरे कर्तुमुचितं नान्यत् ॥ पित्राद्युद्देशेन तु यात्रादि तत्र विधीय-
मानं गुणयहुमानविकलकेवलस्नेहनिबन्धनत्वान्नधर्मः ॥ परं
तदपि लिंगिनो धर्मोपमित्यभिधाय स्वोपयोगाय विधापयंति ॥

अर्थः—यदपि ए जगाए अपि शब्द समुच्चय अर्थने विरे

ઠે. વળી એ લિંગધારીઝ જે અયોગ્ય વસ્તુ ઠે તેને પણ ધર્મ રૂપે સ્થાપન કરે ઠે તે કહે ઠે. પિતા આદિકને ઉદેશીને યાત્રા કરવી ઇટલે આ ચૈત્યમાં તમારા વાપ દાદાણ યાત્રા ધૂજાઈત્યાદિક કર્યા ઠે માટે તમારે પણ એ સર્વે કરવાં જોઈએ, ઇત્યાદિ ઉદેશ કરીને જે યાત્રાદિક કરાવવું તેને ધર્મરૂપે કહી દેલાં છે ને જિન મંદિરને વિષે જે જે કામકાજ ઠે તે ધર્મ નિમિત્તે કરવું ઘટિત ઠે પણ ઘીજી રીતે નથી તો પિતા આદિકનો ઉદેશ કરી પત્ની ત્યાં યાત્રાદિકનું જે કરવું તેને ઇચ્છનું જે ઘડુમાન તેથી રહિતપણું ઠે કેવલ પિતા આદિકના સ્નેહનું કારણ ઠે, માટે તેમાં ધર્મ નથી પરંતુ તે લિંગધારીઝ આ ધર્મ ઠે એ પ્રકારે પોતાની મતઝઝસિદ્ધ કરવા સારુ સ્થાપન કરી દેલાં છે.

ટીકા:—યદાહ ॥

યાત્રાઃ પ્રતીત્ય પિતરૌ જ્ઞવતાઽગ્રચૈત્યે
યદ્યાગ્ર માસિ વિહિતા ધ્વનિનામુના તત્ ॥
કાર્યાસ્ત્વયાપિ ચ તથેતિ કથં શ્વસ્થૈ
ધર્મોઽયમિત્યનુચિતં રચયંતિ ધૂર્તાઃ ॥

અર્થ:—તે વાત કહી ઠે જે લિંગધારીઝ શ્વસ્થોને ધર્મોપદેશ સમજાવે ઠે જે આ ચૈત્યમાં તમારા મા વાપને ઉદેશીને યાત્રા કરવી ઇટલે તમારે આ ચૈત્યમાં અસલથી તમારા વૃદ્ધો કરતા આવીયા ઠે માટે તમારે યાત્રા આદિ કરવું એ તમારો ધર્મજ ઠે. અથવા આ માસને વિષે આ શ્વસ્થે આ જગાણ જેમ યાત્રાદિક કર્યું ઠે તેમ શ્વસ્થોણ કરવું એ ધર્મ ઠે ઇત્યાદિ અવટતી વાતની એ ધૂતારા લિંગધારીઝ રચના કરે ઠે.

ટીકાઃ—તથા યલ્લોકો જૈનમાર્ગવહિર્જૂતઃ શિષ્ટજનઃ
 ...લોકોત્તરં જિન પ્રવચનં તાન્યામુત્તીર્ણં વાહ્યં સૂતક ગૃહજિહ્વા
 ...મહાદિદેતુનૈતદપિ ધર્મ ઇત્યજિદધતિ ॥

અર્થઃ—બહી જે લોક કહેતાં જૈન માર્ગથી રહિત પણ સાચા
 લોક તથા લોકોત્તર કહેતાં જિનરાજનું પ્રવચન તે વેચી જે રહિત
 પદ્ધતિ જે લોકને લોકોત્તરથી વિરુદ્ધ તે શું તો સૂતકીના ઘડી
 જિહ્વાદિકનું મહાદિદેતુ કરવું ઇત્યાદિ એ વાત નિશ્ચે લોકને લોકોત્તર
 એ વેત્તે ત્રિવે વિરુદ્ધ છે એ હેતુ માટે ધર્મ નથી. તોપણ લિંગધારીને
 લોનાદિ કારણે, કરીને એને પણ ધર્મરૂપે સ્થાપન કરી દેલાને છે.

ટીકાઃ—અદાહ ॥

જિહ્વા સૂતકમંદિરે જગવતાં પૂજા મલિન્ધા સ્ત્રિયા ॥

હોનાનાં પરમેષ્ઠિ સંસ્તવત્રિવેર્ષસ્તિક્કણંદોક્કણં ॥

જૈનેન્દ્રપ્રતિમાવિધાપનમહો તલ્લોક લોકોત્તર ॥

વ્યાવૃત્તે રથ હેતુ મધ્યધિરણાઃ શ્રેયસ્તયા ચક્ષતે ॥

અર્થઃ—તે વાત કહી છે જે સૂતકીને ઘેર જિહ્વા કરાવી
 તથા મલીન સ્ત્રી જગવંતની પૂજા કરે, તથા દ્વીષ જાતિવાદીને
 પરમેષ્ઠિ જગવંતના સ્તોત્રમંત્રેના વિધિ શિલ્પવચો, તથા તેમને દોષ
 આપવી, તથા તેમની પાસે જિનેન્દ્રની પ્રતિમાનું વિધિવિધાન સ્થા-
 પનાદિકનું કરાવવું. એ પ્રકારે એ બુદ્ધિહીણ લિંગધારીને લોકો
 લોકોત્તર ચકો એ સર્વ વિરુદ્ધ છે તેને પણ ધર્મનું કારણ છે એ પ્રમાણ

કહે છે. પટલે શ્યા અમારી કહેલી સર્વે વાત કલ્યાણ કરી છે; ધર્મ-
રૂપ છે. એમ વોલે છે. એ મોટું આશ્ચર્ય છે.

ટીકા:- તથા યજ્ઞવલ્કેતુરેવ સંસારકારણમેવ જિવિનાં દેહિ-
નાં જિનમંદિરે જલક્રીનાદિ ॥ એતદ્દિમદનોદીપનત્વાત્ ક્રીના-
માત્રત્વેનાતાત્વિકત્વાચ્ચ સંસારવર્દ્ધનમેવ પરમેતદપિ લિં-
ગિનો ધર્મઠગ્નના સ્વાવલોકનકુતુહલેન કારયંતિ ॥

અર્થ:-વહી એ લિંગધારીઓ જે દેહધારીઓને સંતોરેનું કાર-
ણજ છે તેને પણ ધર્મરૂપે સ્થાપે છે તે કહે છે. જે જગવતના મંદિ-
રને વિષે જે જલક્રીનાદિકનું કરાવવું તે નિશ્ચે કામનું હાંપન ક-
રનાર છે એ હેતુ માટે, ને ક્રીના માત્રપણું છે એ હેતુ માટે તાત્વિક
નથી પટલે કરવા યોગ્ય નથી, માટે સંસાર વધારવાનું કારણ છે પ-
રંતુ લિંગધારીઓ તેને પણ ધર્મનું મિષ લક્ષને પોતાને જોવાનું જે
કૌતુક તે સોઈ કરાવે છે.

ટીકા:-યદાહ ॥

શ્રૃંગેઃ પ્રસૂનસમયે જલકેલિ લીલા ॥

મોદોલનં જંગવદોલસિં દેવતાનાં ॥

ધર્મે તલ્લિલસંગુભ્રાસમનલ્યહાસં

નિર્માપયંત્યંહહ સંસૃતિહેતુમજ્ઞાઃ ॥

અર્થ:-તે વાત કહી છે કે એ અજ્ઞાન લિંગધારીઓ ધર્મના
મિષથી વસંત ઋતુમાં પીચકારીઓવેળે જલક્રીના કરાવે છે. વહી
જગવંતના મંદિરને વિષે દેવતાના હિંદોલા વંધાવે છે વહી જેમાર્થથી

હાસ્યવિનોદ રહ્યો છે એવું જે માંનીયાવમે રમવું તેને કરાવે છે એ સંસારનાં કારણ છે તેને ધર્મરૂપે સ્થાપે છે એ મોટી સ્વેદ નેરેલી વાત છે.

ટીકા:--તથા ચત્ શાસ્ત્રવાધાકરં સિદ્ધાંતવિરોધાધાયકર્માદેશિક જોજનાદિ ॥ યથાચોદેશિકાદીનાં શાસ્ત્રવાધિતત્ત્વં તથા પ્રાગેવોપપાદિતં ॥ અથવા આપાઢચતુર્માસિકાત્પંચાશત્તમદિનં પ્રતિપાદિતસ્ય પર્યુપણાપર્વણઃ શ્રાવણાધાધિયવતિવર્ષેઽશીતિ તમેઽહિ વિધાનં ॥

અર્થ:--વઢી શાસ્ત્રવાધક એટલે શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ જે આધાર્મિક જોજનાદિ તેને પણ ધર્મરૂપે સ્થાપન કરે છે જે રીતે આધાર્મિકને શાસ્ત્ર વિરુદ્ધપણું છે તે રીતે પ્રથમ પ્રતિપાદન કર્યું છે. અથવા આપાઢ ચોમાસાથી શ્રારંજીને પચાસ દિવસનું પર્યુપણા પર્વ શાસ્ત્રને વિષે પ્રતિપાદન કર્યું છે તે પર્વ જ્યારે શ્રાવણાદિ અધિક માસ જે વરસમાં આવે છે તારે ઓંશી દિવસનું એ પર્વ કરે છે.

ટીકા:--ચતુક્તં ॥

૬૪૦ લોકદિશા નન્નસ્યનન્નસોઃ સત્યાં શ્રુતોક્તંદિનં પંચાશં પરિહત્ય, હી શુચિન્નવાત્પશ્ચાચતુર્માસિકાત્ ॥ તત્રાશીતિતમે કથં વિદધતેઃ, મૂઢા મહં વાર્ષિકં કુગ્રાહાઽહિ ગણય્ય જૈનવચસો વાધાં મુનિવ્યંસકા ॥

અર્થ:--તે વાત કહી છે જે જ્યારે લોક રીતીએ શ્રાવણ જાંવરો અધિક માસ આવે છે ત્યારે શાસ્ત્રમાં કહેલું જે આપાઢ ચોમા-

સાચી આરંજીને પચાસ દિવસનું પર્યુપણા પર્વે એટલે વાર્ષિક પર્વ
ઠે તેને એ મૂઢ પુરુષો (લિંગધારીઠ) એંશી દિવસનું કેમ કરે ઠે? પોતાના
કદામદ્ધથી જૈન વચનને વાધ આવે ઠે તેને ન ગણીને કરે ઠે માટે એ
પ્રકારે એ પુરુષો મુનિ મધ્યે ધૂતારા ઠે.

ટીકા:—નનુ ધ્રુવંતુ તે સ્વમતિકલ્પિતં માર્ગં તથાપિ વિત્ત-
યાદિસ્વભાવત્વાત્તં ન કોપિ ગ્રહિષ્યતિ તથા ચોક્તોપ્યનુક્તકલ્પો
લોકોપાદાના જ્ઞાવેન પ્રસરાજ્ઞાવાદિલ્યત આહ ॥મૂઢા અજ્ઞાનિનઃ
તત્ર ધર્મવ્યાજેન લિંગિપ્રરુપિતં મતં અર્હન્મતત્રાંત્યા જૈનમાર્ગોઽ-
યમિતિ મિથ્યાજ્ઞાનેન છાંતિ ઉપાદદતે ॥ અયમર્થઃ ॥ યથોચય-
ગંતચાકચક્યાદિ સદૃશ ધર્મોપલંજાત્ પરસ્પરવ્યાવર્તકં દેશજા-
ત્યાદિજેદધર્માનુપલંજાચરજતેઽપિ શુક્તિકાર્યારજતમેતદિતિ
ધિયા ત્રાંતાઃ પ્રવર્તતે ॥

અર્થ:—આશંકા કરીને કહે ઠે જે તે લિંગધારીઓ પોતાની
બુદ્ધિ કલ્પિત મારગને એ પ્રકારે વોલો તો પણ એ વાણી સ્વજાણથી
જ અંસત્યાદિ દોષ સહિત ઠે માટે તેને કોઈ પણ નહિ ગ્રહણ કરે.
ત્યારે એ વાણી કહી તે ન કદા જાેવી કેમજે લોકે તે વાણીનું ગ્રહણ
ત કર્યું તેણે કરીને તેનો પસાર નહિ થાય એ હેતુ માટે એ પ્રકારનો
આશંકાનો ઉત્તર જે મૂઢ અજ્ઞાની લોકો જે તે ધર્મનો મિષ્ટ ગ્રહણ
કરીને લિંગધારીઓએ પ્રરુપણ કર્યો જે મત તેને અરિદંતના મતનો
ત્રાંતિવકે એટલે આજ જૈન માર્ગ ઠે એ પ્રકારે મિથ્યા જ્ઞાને કરીને એ
લિંગધારીઓના મતને ગ્રહણ કરે ઠે તેમાં આ પ્રગટ અર્થ ઠે જે
જેમ, રૂપાને વિષે તથા ઠીપને વિષે ચકચકાટ આદિક સરલો, ધર્મ

शतःसत्पथगामिनश्च धार्मिकान्स्ववचनानुरोधित्वेनाज्ञातया
नस्यकस्यचियथा वंदाचार्यग्रामण्योऽप्रस्तुत प्रशंसया स्वरूपमाह ॥

अर्थः---हवे आ काळमां जोळा लोक प्रत्ये पोतानो म
मोक्ष मारगपणे उपदेश करतो ने पोतानी इच्छाए जेम फावे ते
चाखतो ने लोकमां मोटो यड फरतो कोइक आचार्य ते पोते
ज्ञानी ठे माटे पोताना वचनने अनुसारे न चाखतां ने सारा मारगे
चाखता एवा धर्मिष्ठ लोकोनी अवज्ञा करे ठे एटले तमे मारा क्हा
प्रमाणे चालो अज्ञानीनी पेठे शुं चालो ठो एम अपमान करे ठे
तेनुं स्वरूप अप्रस्तुत प्रशंसा नाभे अलंकारे करीने कहे ठे. ते अ
लंकारनुं स्वरूप पण ए प्रकारनुं ठे जे जे वात चाखती होय ते न
कहे ने ते वातने अनुसरतुं दृष्टांत कहीने तेतो उपनय चाखती वात
संधाये मेळवे. जेम सर्वे ब्राह्मणोनुं टोळुं वेळुं ठे ते मध्ये एक संतो
पी ब्राह्मण एक यजमाननी याचना करे ठे ते जेटलुं आपे तेसुने
संतोप पामीने कोइ मोटा राजा साहुकार आदिकनी कंडपण याचना क
रतो नथी. तथा ते कोइ पराणे आपे तो पण लेतो नथी तेने देखीने
कोइक कवि बोढ्यो जे सर्वे पक्षी मध्ये एक चातक पक्षीने धन्य ठे
जे एक इंड विना एटले भेव विना बीजानी याचना करतो नथी.
तेमज आ काव्यमां अजाणपणे दैव इच्छाए साचे मारगे चाखता
आंधळाने जन्ममाराथी आंधळो परदेशो कोइ पुरुष हसे ठे जे रे
मुखो! मारा क्हा परमाणे चालो इत्यादि आगळ टोकाकार कहेरो
एवा जाव गर्भितनुं ग्रंथकार काव्य कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

कष्टं नष्टदिशां नृणां यददृशां जात्यंधवैदेशिकः
कांतारे प्रदिशत्यजीप्सितपुराध्वानं किलोत्कंधरः ॥
एतत्कष्टतरं तु सोपि सुदृशः सन्मार्गगांस्तद्विद
स्तद्वाक्याननुवर्तिनो हसति यत्सावज्ञमज्ञानिव ॥१९॥

टीकाः—कष्टं दुःखमेतन्न श्वेतसि वर्त्तते यत्किमित्याह ॥ य-
दिति वाक्योपक्षेपे ॥ यत्तनृणामदृशां जात्यं धवैदेशिकः कांतारेऽ-
जीप्सितपुराध्वानं प्रदिशतीति संबंधः ॥ तत्र नृणां पुंसां
नष्टदिशां अलोचनत्वात्कांतारपातेन दिग्भूतत्वाच्च प्रप्रष्टमाची
प्रतीच्यादिककुब्जिज्ञागपरिच्छेदानां ॥ अदृशां काचकामसादि-
ना दृग्विकलानां न तु जन्मांधानां ॥ जात्यंधो जन्म-
पया लोचनरहितः ॥

अर्थः—जे आ तो हमारा चित्तने विषे मोटुं दुःख वरते ठे,
ते शुं तो ते कहे ठे जे यत् ए शब्दनो अर्थ वाक्यने आशेष कर-
नारो ठे, माटे जे दृष्टि रहित पटले आंधळा पुरुषोने जन्माराधोज
अंध धण्डो परदेशी पुरुष अदृशीने विषे इच्छित नगरनो मारग दे-
खावे ठे एम संबंध ठे. तेमां आंधळा पुरुष केश ठे तो नेत्र नथो
माटे महा अदृशीमां पणवुं तेणे करीने दिग्भूत थयेसा एटसे पुर्व
दिशा तथा पश्चिम दिशा इत्यादि दिशाना बिजागनुं जे जाणवुं तेथी
प्रष्ट थयेसा, काच कामसादिक कारणथी दृष्टिगांचर थयेसा पण
जन्माराता आंधळा नहि.

શતઃસત્ત્વગામિનઃધર્માધર્મિકાન્સ્વચ્ચનાનુરોધિત્વેનાકૃતસાધાર્મ્ય
 નસ્યકસ્યચિયથાઠંદાચાર્યમામણ્યોઽપ્રસ્તુત પ્રશંસયાશ્ચરુપમા

અર્થઃ—હવે આ કાઝમાં જોઝા સોફ પ્રત્યે પોતાનો જ
 મોઠા મારગનો ઉપદેશ કરતો ને પોતાની ઇચ્છાએ જોમ કાઠે જો
 વાણનો ને સોફમાં મોટો ગઢ ફરતો કોફર આગાર્થ તે પોતે જ
 જાણી ને માટે પોતાના વચનને અનુસારે ન વાણતાં ને સારા માટે
 વાણતા દવા ધર્મિષ્ઠ સોફોની અવજા કરે છે છુટકે તમે મારા કાઝ
 દ્રવ્યો પાતો અજાણીની પેઠે શું વાણો છો એમ અપમાન કરે
 ને શું કરતા અવજાન પ્રશંસા નામે અશંકારે કરાને કહે છે. તે જ
 મંદાનું કરતા પણ એ મહાનું છે એ એ વાત વાણતી હોય તે જ
 કહે ને તે વાતને અનુમાનું દર્શાવ કહીને તેનો ઉપવચ વાણતી જ
 સંજોગે મોટો. જોમ મોં માહાનોનું ટોળું બેઠું છે તે મળેલક મોં
 થી પ્રજ્ઞા પણ વજમાનની વાચના કરે છે તે એટલું આપે તે પ્રજ્ઞ
 મને જ વર્તીને કોઈ મોટા મોટા માહુકાર આદિકની વંદન વાચના
 રાને નથી. પણ ને કોઈ વળણે આંત્ર નો વળ દોનો નથી મેને રેખાંત્ર
 કોઈક દરિ અંદરો તે મોં વહી મળેલક વાચન વહીને મળે
 એ વહ ફેર વિના વહવે મેર વિના થી જાણી વાચના કાનો નથી
 મેજાદ આ દરજ્યાનાં અજાણ્યો દેવ હજાણ માંને માંને આવ
 અંદરે જાણાર્થી આવડો વર્ણવો કોઈ વહવ હોય તે જ
 મળે. માર કાઝ વચનને વાણો હજાણ આગળ ટો દાદા દીદે
 વા જા રાજીરું પ્રવહા કાઝ કહે ને.

ष्टपुरगामुकः स्यादथ च सतमुपदिशतीति कष्टमेतत् ॥ तु पुनर्ये
इदं वक्ष्यमाणं पुनः कष्टतरं पूर्वस्मादपि कष्टान्महत्कष्टं यत्कि-
मित्याह ॥

अर्थः—सूना मार्गमां केमके चायु मार्गमां तो कोठ बटे-
मारुं पण वखते रस्तो घतावी दीए त्यां पण संजावना मात्र फरे
नहि पण निर्धारण पूर्वक इच्छित नगरनो मार्ग तेवतावे ठे. ही रीते
ते कहे ठे के बांदो उंची करीने, इहां लोक रीति एवी ठे के मार्गनो
उपदेशक जाण होय अने मार्गमां चाखनार घले जागे अजाण
होय ठे, पण इहां तो उपदेशक तदन जन्मांध ठे अने चाखनारा
जनो जो के आंधळा ठे तो पण ते देशना जन्मेळा अने पूर्वे जरा
जोमिया होवाची मार्गने अजिमुख पगता देखाय ठे भाटे एवा ज-
न्मांधनो वतावेलो मार्ग शी रीते इष्ट नगर प्रत्ये पदोंचे. उतां ते
मार्ग वतावे ठे ए एक कष्ट ठे, पण आ यली तेना वरतां पण वधतुं
कष्ट ठे ते कहे ठे.

टीकाः—तेषां प्रायुक्तो मार्गदेष्टा सुदृशो निर्मलनयनान्
त एव समार्गगान् इष्टनगरं सुगमपथं प्रस्थितान् तद्विदः स-
म्यक् सन्मार्गज्ञानं यत् हंसंति स्मयते सावझमिति श्रियाविशे-
षणं सावहेलं ॥ अज्ञानिव मार्गानजिज्ञानिव यथा मार्गानजिज्ञा-
मार्गं मुपदिशतः उपहस्यंते लोकेन ॥ तथै तेषां यथा किमेने वा-
लिशावायसा इवा जन्मानुज्जितस्वदेशा मार्गा मार्गस्वरूपं विदंति ॥

अर्थः—ते शू कहे ठे ते वात वाही देखामे ठे जे ते इहे

कह्यो एवो पण मारगनो देखामनार जे ते एटले जन्मारनो
 पुरुष जे ते इच्छित नगर प्रत्ये सुगम मारगवमे चालनार जे
 नेत्रवाळा पुरुषो तेने हसे ठे. अवगणना पूर्वक हसे ठे ए
 विशेषण जाणवुं एटले लोक जे ते मारगनो अजाण ने कळी
 नो उपदेश करनार तेमने जेम हसे ठे तेम ए पण साचे
 चालनारने पण हसे ठे जेम अहो आतो मूर्ख होय ने शुं
 यी आरंजीने पोतानो देश पण जेमणे ठोमयो नथी ते पुरुषो
 अमारगना स्वरूपने शुं जाणे !

टीकाः—अहमेव शैशवादवेक्षितनिखिलजनपदो विदित
 सकलग्रामनगरसमाचारः सर्वं वेद्मि तिकुत एवं सतानुप
 सतीत्यत आह ॥ तद्वाक्यान नुवर्त्तिनो जात्यंधवचनाननु
 धिन इति हेतुगर्ज विशेषणं ॥ ते हीष्टपुरस्य सम्यग्बंधानं जानं
 तस्तद्वाक्यं यमहं कथयामि स तन्नगरमार्ग इत्येवं रूपं नानु
 न्यते ॥ तथा च सरुष्टः संस्तानुपदसतीति ॥ एवं च स्वयं सर्व
 त्रीष्ट पुरपयमजानन्नपि यत्त ज्ञानं हसति ॥ तन्महाकष्टमित्य
 प्रस्तुतप्रशंसाज्ञेदः ॥

टीकाः—ए तो हुंज जाणुं केमजे नानपणयीज जेणे दे
 देशांतर समस्त दीठा ठे ने समस्त ग्राम नगरना समाचार जे
 जाण्या ठे माटे सर्व हुं जाणुं हुं; ए प्रकारे ए खिगधारीउं सुनि
 तने कहे ठे. ए जगाए आशंका करी विशेषण आपे ठे जे शा
 रणे ते तेमनुं उपहास करे ठे तो ते कहे ठे जे ते जन्मांध पुरुष
 वचनेने अनुसरता नथी, माटे ए हेतु गर्ज विशेषण ठे केमजे नि

श्वेते पुरुषो वाञ्छित नगरना मारगने सारी रीते जाणे ठे माटे पूर्वे कहुं ए रुपनुं तेमनुं वचन मानता नथी माटे ते जन्मांध पुरुष ते-
मनुं उपहास करे ठे. माटे जन्मांध पेटे सर्व प्रकारे वाञ्छित नग-
रना मारगने जाणता नथी तोपण मार्गना जाण पुरुषोनुं उपहास
करे ठे ते मोटुं कष्ट ठे ए प्रकारे अप्रस्तुत प्रशंसा अलंकारनो
जेद थयो ठे.

टीका:—तथा ह्युपमानेन तुल्ये प्रस्तुते उपमेये सति यद
प्रस्तुतस्योपमानस्य प्रस्तुततुल्यस्य प्रशंसनमभिधानमित्येत-
दस्य लक्षणं तुल्ये तुल्यस्य वच इति वचनात् ॥

अर्थ:—ते कहे ठे जे जे उपमाननी संपाद्ये उपमेयनी
तुल्यतानो प्रसंग आवे सते जे उपमाननुं प्रस्तुत उपमेय संपा-
द्ये तुल्यतानुं कहेवुं ए अलंकारनुं लक्षण ठे. जे तुल्यपणुं सते तेने
तुल्य वचन कहेवुं ए प्रकारे अलंकार शास्त्रनुं वचन ठे.

टीका:—एवं चाप्रस्तुतमुपमानं योजयित्वा प्रस्तुतमुपमे-
यमिदानीं योज्यते ॥ कष्टमेतत् ॥ यन्तृणां सत्पथेऽनुपुरुषाणां
नष्टदिशां अतिमुग्धतया सत्पथकुपयविनागानजिज्ञासां
अदृशां सम्यग्ज्ञानदर्शनविकल्पाणां जात्यंधः सिद्धांतरहस्य
लेखानजिज्ञः सर्वथाऽगोतार्यः ॥ सोऽपि गीतार्यसंवासादेः कथं
चिन्मोक्षपथकथनप्रवीणः स्यात्तत्राह ॥

अर्थ:—ए प्रकारे प्रसंग विना कहुं जे उपमान तेनी पो-

જના કરીને તે વાત ચાલતા પ્રસંગ સાથે હવે યોજના કરે છે. આતો મોટું કપટ છે જે સાચા મારગને ઇચ્છનારાને સંઘ નિરુર્ગના વિજ્ઞાગને જાણતા નથી માટે અતિ જોલા એટલે આંધળાં કને જન્માંધ પુરુષ એટલે સિદ્ધાંતના રહસ્યનો લેશમાત્રને જાણતો સર્વથા અગીતાર્થ પુરુષ જે તે કદાપિ એ અગીતાર્થ પુરુષ પણ ગીતાર્થની સોવતવને કોઈ પ્રકારે મોઢા મારગને કહેવા શુદ્ધ હશે એવી આશંકા ધારીને તે જગાએ વિશેષણ કહે છે.

ટીકા:—વૈદેશિકો ગર્હિતાચારત્વાદાજન્માગમનિકપ વિહુરગીતાર્થ મુનિપુંગવસંગમાત્રવર્જિતઃ ॥ એપચાધુનિકક્રુઃસંઘ પ્રવરો નિઃશંકં નિઃશ્રેયસપથપ્રત્યર્થિમાર્ગ પ્રથનદીક્ષિતો યચ્ચાન્નંદ શિખામણિઃ કશ્ચિદાચાર્યો મંતવ્યઃ ॥ કાંતારે મહાટવ્યાં પ્રદિશ્વતિ અપમેવ મહુપદિષ્ટો મોઢામાર્ગ ઇતિ પ્રજ્ઞાપયતિ અત્તીપ્તિત પુરાધ્વાનં મુક્તિમાર્ગં વત્કંધરો દર્શિતાહંકારવિકારઃ ॥

અર્થ:—એ જન્માંધ પુરુષ કેવો છે તો પરદેશી એટલે કોઈક નિંદિત આચારવાળો છે, માટે આગમની કસોટીના જાણ ગીતાર્થ મુનિરાજના સંગ માત્રથી રહિત એવો આ હાલ કાલનો હુરાચારો સંઘ મધ્યે શ્રેષ્ઠ ને નિઃશંકપણે મોઢા માર્ગનો શત્રુરુપ જે માર્ગ તેનો વિસ્તાર કરવાને દીક્ષાવાળો થયેલો એવો ને પોતાની ઇચ્છામાં આવે તેમ ચાલનાર જે પુરુષ તે મધ્યે શિરોમણિ એવો કોઈક આચાર્ય જાણવો. તે મોટી અટવીને વિષે કહે છે જે આ હું કહું તું, ઉપદેશ કરું તું પણ મોઢામાર્ગ છે. એમ અહંકારનો વિકાર દેલામીને મોઢા માર્ગ દેલામી છે.

टीकाः—तथा च सोऽगीतार्थ उत्सूत्रज्ञापक अग्निनिवेशिक
मिथ्यादृष्टिः कथंचिदपि सत्यं मुक्तिपथं न वेति नाप्यन्येन गीतार्थे
न प्रतिपादितोपि प्रत्येति ॥ नरास्तु मुक्तिपथपर्यनुचोक्तार
आग्निप्रदीकादिमिथ्यादृष्टस्तत्रापि किंचित्सन्मार्गाज्ञिज्ञापुका
उपदेष्टुरपेक्षया सारतरविज्ञागेन किंचिदज्ञास्तथा च तत् प्रज्ञा-
सोध्या कथं तेषां मुक्तिपुर प्रापकः स्यात्तथापि सतेज्यस्तं प्रदर्शयती-
ति ज्ञवति कष्टं ॥

अर्थः—बली ते अगीतार्थ पटले उत्सूत्रज्ञो ज्ञापक अ-
ग्निनिवेशिक मिथ्या दृष्टिवालो ए कोइ प्रकारे पण मुक्ति
मार्गने नयी जाणी शकतो ने कोइ बीजो अगीतार्थ पुरुष तणे कांशो
होय तो पण ए नयी जाणी शकतो ने जे मुक्ति मारगने अनु-
सरेखा पुरुष ते तो आग्निप्रदीकादि मिथ्या दृष्टिवालो वे माटे तेमां
पण कांश्क सन्मारगनुं अग्निज्ञाप पणुं रणुं वे माटे अतिशे सारना
विज्ञागे करीने उद्देश करनार पुरुषने अपेक्षाये फांश्क जापणुं
थाय वे माटे ते जन्माराना अंध पुरुषे कहेजो जे मारग ते तेमने
मुक्ति नगर प्रत्ये समारनार केम थाय ! नज थाय. तोपण ते जन्मांध
पुरुष तेमने मारग देखागे वे ए मोडुं कष्ट ठे.

टीकाः—एतदकष्टतरं स्थितिपूर्ववत् ॥ सोऽपि प्रागनिहितो
यथातंशचार्यः सुदृशः सम्पद्गुहानदर्शनयुजः सन्मार्गगान्
ज्ञानदर्शनचारित्र्यलक्षणमुक्तिपथप्रवृत्तान् तद्विदो मुक्ति
मार्गाग्निज्ञान् धार्मिकान् सुविदितसाधून् यत् एतत्ति सावज्ञान-
ज्ञानिव ॥ यथा किममो अगीतार्थां मुखसिरोमणयः सिद्धांत

रहस्यमवस्यंति ॥ अहमेव सकलश्रुतपारावारपारदश्च ॥
ततोयमहं ब्रवीमि समुक्तिमार्ग इति ॥

अर्थः—बळी आतो अतिशेज मोटुं कण्ट ठे इत्यादि
नी पेठे जाणवुं ते पूर्वे कह्यो एवो पोतानी इच्छा प्रमाणे चापना
कोशक आचार्य जे ते सारा ज्ञानदर्शने युक्त ने ज्ञानदर्शन चारि
ठे लक्षण जेनुं एवो जे मुक्तिमार्ग तेने विषे प्रवर्त्तला ने मुक्ति
गना जाण एवा जे सुविहित साधु तेने हसे ठे जेम अज्ञा
अपमान सहित हसे ठे तेम ते वात कहे ठे जे अहो आ अगीता
ने मूर्ख शिरोमणि एवा ठे ने सिद्धांत रहस्यने नाश करनारा ठे
हुंज समस्त सिद्धांत समुद्रनो पारगामीतुं माटे हुं जे बोधुं ए
मुक्ति मार्ग ठे इत्यादि.

टीकाः—किमित्येवमुपहसतीत्यत आह ॥ तद्वाक्यान्तु
वर्त्तिनोयतस्ते गीतार्थ । उत्सूत्रं मुक्तिपथप्रतिपादकं तद्वाक्यं
नानुरूप्यंत इति ॥ अतएव दुःखमासमयजिनशासनं न विप्र
दशुज्जनाव सूचकदुस्वप्नाष्टकांतः स्थवानरफलं विवृण्वताहरि
जज्ञसूरिणाजिहितं ॥

अर्थः—हवे ए केम एम उपहास करे ठे तो त्यां कहे ठे जे
हेतु माटे ते गीतार्थ जे ते उत्सूत्र एवं मुक्ति मार्गने प्रतिपादन
करनार तेमनुं जे वचन तेने अनुसरता नथी ते हेतु माटे एज
रण माटे दुःखमासमयने विप्र जिनं शासनमां यशे एवा जे अगु
जाव तेनी सूचना करनार जे आठ माठां स्वप्न तेनी मध्ये वाता
फळ स्वप्ननो विस्तार करता हरिजज्ञसूरिए कथुं ठे के.

टीका:—

बहु वानरमज्जगया-तव्वसदा असुइणा विखिपंति ॥

अप्पाणं अन्नेविय तद्वाविहं खोगहसणं च ॥

विरलाए मल्लिपणया, तदन्नखिस्ता न एयममुइत्ति ॥

मुनिणो यं एयस्तउ, चिवागमो नवरमायरिया ॥

टीका:—किल कस्यचित् पार्थिवस्य स्वदृष्टस्वप्नरुलं पर्य-
नुयुंजानस्य जगवान् श्रीमहावीरः समादिदेश ॥ मयि मुक्तिमु-
पेयुष्याचार्या एवंविधा ज्ञविष्यंति ॥ यथा चापलादिना वानरयूया-
धिपकट्पा आचार्या बहवः पुरीरतुल्योत्सूत्रप्ररूपणेनात्मानं पा-
श्ववर्त्तिनश्च धेदयंति ॥ विरलतराश्च तन्मध्यान्नात्मानं नाप्यन्यानु-
त्सूत्रेण खेप्स्यंति ॥

अर्थ:—निश्चे कोइक राजा पोते दीठेखुं जे स्वप्न तेना
फळने जाणवानो विचार करीने श्री महावीर स्वामिने पूठवा
साग्या त्यारे जगवान् तेने कहे ठे जे, हुं मुक्ति पामे ठेते
आ प्रकारना आचार्यों थशे ते कहे ठे जे चपळपणुं इत्या-
दि गुणवने घणा आचार्यों वानरना टोळानो जे अधिरति मोटो
वानर तेना जेवा थशे. ते विष्टा जेवुं जे उत्सूत्र तेना प्ररूपणे करीने
पोताना आत्माने तथा बीजा पोतानी पासे रहेनार खोकोने खेप
करशे तेमां अतिशे थोमा खोको पोताना आत्माने तथा बीजाने
उत्सूत्रवने नहि लीधे.

टीका:—तथा चात्मानमुत्सूत्रेणा दिद्धानां स्तानवखोक्य ते ह

સિપ્યંતિ ॥ અહો એતે વાલિશાઃ શુદ્ધસિદ્ધાંતદેશનામસપરશો
 ન સુરજિણાઽને નનાત્માનં ચર્ચયંતીતિ ॥ તદેતે માં યયોક્તાગમાર્ચક
 પક્ષગીતાર્થોપદ્રસનંકુલધર્મઃ ॥ एवं च यत् स्वयमगीतार्थे
 लयोपि गीतार्थानवमन्यते संप्रतितनुरुद्ध्या तन्महाच्छ
 त्युपमानोपमेययोस्तुल्यतया योजना ॥

અર્થઃ—વહી પોતાના આત્માને ઇત્સૂત્રવને ક્ષેપ ના
 પવા તે અગીતાર્થોને જોડેને તે ગીતાર્થ પુરુષો એમ કહે છે જે
 અતિશેજ મૂર્ખ છે જે સિદ્ધાંતની દેશનારુપ જે મલયચંદનનો
 ધીમાન રસ તેણે કરીને પોતાના આત્માને ચર્ચતા નથી
 અગીતાર્થ પુરુષો જે છે તેમને આગમના અર્થને જાણ કરનાર
 ગીતાર્થ પુરુષોનું જે ઉપદ્રાસ્ય કરવું તે એમનો કુલધર્મ છે એ
 જે પોતેજ અગીતાર્થનું ઘર છે તો પણ આ કાણની રુઢિએ કરીને
 ગીતાર્થ પુરુષોનો અગાધના કરે છે તે મોટું કદ છે એમ માન્ય
 ને ઉપમેય વસ્તુનો તુલ્યરૂપાની યોજના કરવી.

ટીકાઃ—અથ ચ મુખજનપુરતો નિરંકુશં સ્વકલિતં ચેન્ના
 વાસાદિકુત્સૂત્રાયં પ્રયમન્ વિશિષ્ટિપયપારતંક્રમરૂપશાન્તિ
 પુણાન્ સુપુત્રસંપ્રસાયવર્તિનઃ સુમિદ્ધિતાનસૂયયોરહસન્ સંપ્રતિ
 વર્તતાનઃ કુસંચાચાર્યમર્ગોઽનગા નંમ્યા કરિતા પ્રતિશાસ્ત્રિ દર્શિ
 શ્વતાર્યઃ ॥ ૨૩ ॥

અર્થઃ—હાં નેત્રાઃ ધ્યાનેના સાન્ નિરંકુશરો નાદિશિવ

तत्त्वं वासादि उत्सूत्र घंताघनार श्रने विधिमार्गनी प्ररूपणा करवामो
नेपुण श्रने सुगुरुना संप्रदायमां वर्तनार सुविहित जनोनी हांसो
हरनार एवा श्याज कालना आचार्यो कविए श्या जंगोथी वतावी
आप्या वे.

टीका:-सांप्रतं श्रुतपथावज्ञाछार मुपसंजिहीर्षुः शुद्धजिन
मार्गस्य दुष्टोपचितसमुदितकारणकलापेन संप्रति दुर्लभत्वं
प्रतिपादयन्नाह ॥

अर्थ:-हवे सिद्धांत मार्गनी अवगणनानुं जे छार तेनी स-
माप्ति करवाने इच्छता ग्रंथकार जे ते दुष्ट पुरुषोप वृद्धि पमाड्या जे
घणांक कारण तेना समूहे करीने श्या दुखम काळमां शुद्ध जिनरा-
जनों जे मार्ग तेनुं दुर्लभपणुं वे एम प्रतिपादन करता वता ग्रंथ-
कार कहे वे.

मूलं काव्यम् ॥

सेषा हुंनावसर्पिण्यनुसमयहूसद्रव्यजावानुजावा ।
त्रिंशश्चोग्रग्रहोऽयंखखनखमितिर्वर्षस्थितर्जस्मराशिः ॥
अंत्यं चाश्चर्यमेतज्जिनमतहत येतत्समा दुःपमाचे ।
त्येवं पुष्टेषु दुष्टेष्वनुकलमधुना दुर्लभो जैनमार्गः ॥३०॥

टीका:-या आंगमग्रंथेष्वंगोंमितेयां लिखिताकर्ण्यते सा-
यया संप्रति काकस्यां प्रत्यक्षत्वेपि तेदुर्लभकार्योणा

પ્રત્યક્ષોપલંબેનોપચારાદેપેત્યુક્તં ॥ અવસર્પતિ પ્રતિક્ષમાયુઃશરી
રપ્રમાણાદયો જાવા હાનિં ગચ્છંતિ પ્રાણિનામસ્યામિત્યવ-
સર્પિણી સિદ્ધાંતપ્રસિદ્ધઃ કાલવિશેષઃ ॥ હું સકલાંગોપાંગાનાં
યથોક્તમાનવૈકલ્પહેતુઃ પદ્યં સંસ્થાનં તેનોપલક્ષિત અવસર્પિણી
હુન્નાવસર્પિણી વ્યુત્પત્તિમાત્રં ચેદં ॥

અર્થઃ-જે આગમ ગ્રંથોને વિષે હુંનાવસર્પિણી આવશે, એમ
લેખેલું સંજ્ઞાયા છે તેજ આ વર્તમાન કાલે પ્રત્યક્ષ જણાય છે. કેમકે
યથાપિ કાલનું અપ્રત્યક્ષપણું જણાય છે તો પણ તે કાલમાં જીવજ-
ન્યવાનાં જે કાર્ય તેનું આ કાલમાં પ્રત્યક્ષપણું છે એ હેતુ માટે આ હું-
નાવસર્પિણી પ્રત્યક્ષ છે એમ કહ્યું. જેને વિષે પ્રાણીનાં આયુષ્ય તથા
શરીરનું પ્રમાણ इत्यादિક જાવ હાનિને પામે છે એવો અવસર્પિણી
સિદ્ધાંતમાં પ્રસિદ્ધ કાલ વિશેષ છે ને હું એટલે સમસ્ત અંગ-
રૂપાંગનું જેમ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તે પ્રકારનું પરિમાણ હાલ જણાવું
નથી તેનું કારણરૂપ જે ઠહું સંસ્થાન તેણે કરીને આ લેખાલમાં આ-
વતી એવી આ હુંનાવસર્પિણી છે એ પ્રકારે આ ૫ ૩ ૩
વદની વ્યુત્પત્તિ માત્ર છે.

હુંનાવસર્પિણ્યાં હિ કાલસ્વાજ્ઞાન્યાઋર્માર્થિનામપિ પ્રાયેણ જાવા
યાદશા વર્તમાનક્ષણેન તાદશાઃ ક્ષણાંતર ઇત્યાદિક્રમેણ પ્રતિક્ષણં
સંક્લેશતારતન્યાઘાતતથોપજાયમાના નપલન્યંતે ॥

અર્થ:—વસ્તુતાણ તો અતિશે અનંતો કાલ જતાં થનારી
જે અસંજતિની પૂજા તેનું કારણ ને ચૈત્યવાસીની ઉત્પત્તિનું કારણ
ને શુદ્ધ જાવની હાનિનું કારણ એવો જે કાલજેદ તેને હુંનાવસર્પિ-
ણી કહીએ, તે જગવંત મોકલ ગયે ઠતે થઈ. પરમ સૂદ્ધ એવો જે કાલ
તેને સમય કહીએ. તે સમય સમય પ્રત્યે મુક્તિ જનાર
પ્રાણીઝના પણ જાવ અથવા તેમના પણ શુદ્ધ જાવ એટલે પરિણામ તથા
અનુજાવ કહેતાં પ્રજાવ અથવા બુદ્ધિના નિશ્ચય તે જેને વિષે હાનિ
પામે છે તેને હુંનાવસર્પિણી કાલ કહીએ. તે કાલના સ્વજાવથીજ
ધર્માર્થી પ્રાણીઝના પણ જાવ વહુધા એવા દેશાય છે જે જેવા વર્ત-
માન ક્ષણમાં દેશાય છે તેવાજ ધીજા ક્ષણમાં નથી દેશાતા ઇ-
ત્યાદિ. ક્રમવતે ક્ષણ ક્ષણ પ્રત્યે સંક્લેશન તારતમ્યયોગે સહિત થ-
પેલા જણાય છે.

ટીકા:—તથા ચ પ્રકરણકારેણૈવ પ્રકરણાંતરે પ્રદર્શિતં ॥
કાલસ્ત અઙ્કિલિઠ ત્તણેણ અઙ્સેસિપુરિસવિરહેણ ॥ પાયમ
જુગ્ગત્તેણય, ગુરુકમ્મનેણય જિયાણ ॥ કિર મુણિયજિણમયા
વિહુ, અંગીકયસરિસધમ્મમગ્ગાવિ ॥ પાયમઙ્સંકિલિઠા, ધમ્મ
ઠી વિત્થ દીસંતિ ॥

અર્થ:—વહી પ્રકરણના કર્તા પુરુષેજ ધીજા પ્રકરણમાં પણ
જાત દેશાતી છે જે.

टीकाः—अत्र च द्रुसदित्यनेन संयोगपरत्वेऽपि पूर्ववर्त्तते
न गुरुत्वं ॥ वंदः शास्त्रे व्यवस्थितयानुश्रुत्या कचित्तन्निषेधात् ॥

अर्थः—आ त्रीशमा काव्यमां द्रुसत् ए प्रकारना पारे
संयोगनुं परपणुं सते पण पूर्व अक्षरने गुरु संज्ञा यवाधी वृत्तरे
ययो एम न जाणवुं. केम जे वंद शास्त्रमां विकल्पनी अनुवृत्ति व.
वीने कोइ जगाए गुरु संज्ञानो निषेध कयो ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—तथा त्रिंशः जिनसिद्धांतोक्ताष्टाशीतिप्रदमप्या
त्रिंशतः पूरणः ॥ चः समुद्ये ॥ उपप्रदो जिनप्रवचनस्योद्गमो
पसर्गवर्गकारिणाशरणो मद्रः ॥ अपमेर प्रत्यक्षोपलब्धमान-
कायां तन्मराशिनामा रासाकाशं तस्य च शून्यत्वात्त्वमिति गणित
स्वरहारे शून्यविंशः संज्ञाः ॥ नग्राहति च विंशतेः संज्ञाः ॥ नग्राहो
रित्तिगम्यमाननश्च गं च सं च नग्राधेति छंदः ॥ तैः पञ्चानु-
पदां अंकाचनया म्यापितेर्मितानी परिसंग्यातानि वषाणि सं-
त्तमाः न्यितिकस्मिन् राशानवम्यानं यस्य स तथा ॥ एकैराशौ
वर्गं गद्व्यव्यन्यितिकद्व्यर्थः ॥

अर्थः—त्रिंशमो मद्र पट्टमे जिन सिद्धांतमां कहेता
वदानी मद्र ते न्ये आ तन्ममद्र त्रिंशमो ठे. चहा समुद्ये
मद्रने जगवे ठे. ए तन्ममद्र उपमद्र ते पट्टमे अनि आहरो मद्र
ठे. केनते जिन प्रवचनेने मोटा आकाश उपमर्गने कानार ठे. माटे
मद्रा कानार कसो ठे ते आ प्रत्यक्ष जेनुं कार्य जगाए ठे एको प्र-
स्तराजिनना मद्र ते द्वजार वर्तनी न्यितिकाठो ठे. ते वागवो सै-

હ્યા આ પ્રકારે કરી છે જે સ્વ કેતાં આકાશ તેનું ગૂન્યપણું છે માટે
સ્વ શબ્દવચ્ચે વિંદુ ગ્રહણ કરવો એવો શાસ્ત્ર વ્યવહાર છે. વિંદુ કહેવો
હોય ત્યારે તેનો સંજ્ઞા સ્વ શબ્દવચ્ચે થાય છે. નસ્વ એ પ્રકારે વીશત્તી
સંજ્ઞા છે. કેમ જે વીશ નસ્વ મનુષ્યને છે માટે. સ્વં નસ્વ એ ગ્રણ
પદનો છંદ્ર સમાસ કરનો. પઠી પશ્ચાનુપૂર્વી તે અંક કરીએ પટલે
વિપરીત કરીએ ત્યારે એ હજાર વર્ષ સુધી એકરાશિ ઉપર
જન્મગ્રહની સ્થિતિ છે એમ અર્થ થયો.

ટીકા:—ત દ્વિમહો જગવન્નિર્વાણકાલાનંતરં વર્ષસદસ્રહ્યં
માવત્ કૂરત્વાદ્ જગવલ્લાન્મરાશી સંક્રાંતત્વાદ્ જગવંતં ચ મુક્ત
સ્થેન દુઃખીકર્તુમશક્ત્વાત્તત્પદ્મતયેવ પ્રવચનસ્ય વાધાં કરિષ્યતિ॥

અર્થ:—તે મહા જગવત્ નિર્વાણ થયા પઠી એ હજાર વર્ષ
સુધી છે. કૂરપણે જગવત્ની જન્મરાશીમાં સંક્રમ્યો છે તે જગવંત
મુક્તિ ગયા છે માટે તેમને દુઃખો કરવા સમર્થ નથી થતો. તે હેતુ
માટે તેમના પદ્મરૂપ જે પ્રવચન તેને વાધા કરે છે.

ટીકા:—દૃશ્યતે ચ લોકેપિ કથિત્વ કસ્યચિત્ સ્વપ્રતિરક્ષ-
સ્ય કિંચિદ્વપકર્તુમપારયત્રેતદશકારેણાપિ તસ્માપદ્યતં જિવિષ્ય
તીતિ મૂઢતયા મનસિ નિવાપ તઃચક્તં તઃસદૃશં ચારુશૃણઃ ॥

અર્થ:—જોકમાં પણ ધર્મી યાત દેખાય છે જે કોઈક પુરુષ
જોઈક પોતાના પ્રતિરક્ષિ શત્રુને કાંઈ પણ અશક્ત કરવા ન સતત

ધાય તો તે પુરુષ તે શત્રુના સંવંધીનો અપકાર કરીને પણ તે જ
નો અપકાર કર્યો એમ મૂઢપણે મનમાં ધારીને તે શત્રુના પક્ષ
નો તથા તેના જીવાનો અપકાર કરે છે.

ટીકા:—॥ યદુક્તં ॥

ત્વં વિનિર્જિતમનોજવરુપઃ, સા તુ સુંદર જયત્યનુરક્તા ॥
પંચત્રિયુગપદેવ શરેસ્તાં, તામ્યત્યનુશયા દિવ્ય કામઃ ॥

અર્થ:—તે ઘાત ધંધાંતરમાં કહી છે જે રાજિમતીનો સ્થાન
કરનાર નેમિનાથ પ્રત્યે રાજિમતીની સહીનું યજન “ જે દે સુંદર
જેને કામદેવનું રુપ જોયું છે એવા તમો જો ને તે મારી સગી તો
તમારે વિશે અતિ આસક્ત થઈ છે માટે તે કામદેવ તમને પરાના
કરવા ન મમયં થયો માટે પશ્ચાન્નાપચી પૃથ્વે તમારું ચેર ઘાટાતે
રાજિમતીને પાંચ યાગયજ્ઞ સંચાલે તામન કરે છે.

ટીકા:—તથા ॥ યસ્ય કિંચિદપકર્તુમશક્તઃ, કાપતિમદ્
દર્શનરિપ્રદઃ ॥ કાંતવ્યકમટગાઠત્તિં શુભાં, ગદ્ય રિંદુમવુગાનિ
કાપતે ॥

અર્થ:—જુઓને શોકમાં પણ એ યાત પ્રતિદ્વ છે જે જે દર્શિ
કંદે સ્વ અપકાર કરવા ન મમયં થયેલો ને પોતાના શરીરને દર્શિ
ચડા કર્યું છે તેથી વિશેષ મદ્દન કરતો એવો ગદ્ય જે તે દર્શિ

મુખ સરસી જેની આકૃતિ છે એવા ચંદ્રને હજી સુધી પણ પોતે છે. લૌકિક શાસ્ત્રમાં એવી વાત છે જે દેવ દૈત્યોએ મઠી મંડાચલ પર્વ-તનો રવેયો કરી વાસુકી નાગનાં નેત્રાં કરી અમૃત કહાન્યું ત્યારે દેવતાનો પંક્તિમાં હરિએ ઘઘાવને અમૃત પીરસવા માંડ્યું ત્યારે રા-હુએ કપટથી સૂર્ય ચંદ્ર એ દેવતા વચ્ચે પેસી નચું મુલ કરી અમૃત પીધું ને ગળે નથી ઝતાર્યું એવામાંજ હરિએ સુદર્શન ચક્રવળે એનું માથું દૈત્ય જાણીને કાપ્યું ત્યારે રાહુ હરિને કાંઈ પણ અપકાર કરવા ન સમર્થ થયો ત્યારે હરિના મુખ જેવો ચંદ્રને જોઈ તેને હજુ સુધી પણ પ્રહરણરૂપે થઈને પીમા કરે છે.

ટીકા:—તથા અંત્યં દશમં ચ: પૂર્વવત્ આધર્મ્યં અનંત-
ત્તમકાલજાવિત્વાદ્ઘૃતમસંયતપૂજાર્થં એતત્ શ્વર્નાં પ્રત્યક્ષં
જિનમત્તદ્વત્તે આર્હતપ્રવચના પદ્માજનાપાદનાય ॥ તત્સમાનૈઃ
પ્રાગુક્તૈસ્ત્રિજિ: સમા હુલ્પ્યવસા હુપ્પમા હુપ્પટા: સોલકા: સ્વકા-
રિણ: સમા ધર્માણિ યસ્માં સા તથા ॥

અર્થ:—બહી ઠેલું દશમું આધર્મ્ય, ચકારનો અર્થ પૂર્વનો પેટે જાણવો. તે અસંયતિ પૂજા છે નામ જેનું એવું થજ્જન આધર્મ્ય તેનું અંતિશે અનંતો કાલ ગયેથી ધવાપણું છે એ દેલુ માટે એને ઘ-ઘૃત કયું છે તે દાસમાં પ્રત્યક્ષ જિનમત્તને નાશ કરવા દિલના પ-માનવા થયેલું જણાય છે. પૂર્વે કહેલાં પ્રણ જે એક તો હુંગાવસ-ર્પિણી તથા જ્ઞપ્તમદ્ તથા દશમું આધર્મ્ય તેમણે સમાન પટલે એ પ્રણ સરસો ઘલવંત હુપ્પમા કાસ વર્તે છે. સોલકાને હુ:સ્વકારી છે ધર્મ તે જેને વિષે તે હુપ્પમા કદીએ.

टीकाः—कालचक्रस्य पञ्चमोऽरकः यथा प्राक्तना
स्त्रयः समुदिता जिनमतं निघ्नन्ति तथा चतुर्थी दुष्यमापि ॥

॥ यदुक्तं ॥

उत्कर्षवत्पुरुषसिंहत्रियोगतोऽभी, जस्मग्रहप्रभृतयोऽहित-
वारणा ह्री ॥ जैनं मतं जुवि महावनमस्तशंका, जंक्तुं कथं
सपदि संप्रति संप्रवृत्ताः ॥

अर्थः—उ जेना आरा ठे एवुं काल चक्र तेनो आ पांचमो
आरो ठे. जेम पूर्वना त्रण एटखे हुंभावसर्पिणी तथा जस्मग्रह तथा
दशमुं आश्चर्य ए सर्वे मळी जिनमतने हण्णे ठे तेम चोथो आ दु-
ष्मा काल पण जिनमतने हण्णे ठे. ते प्रकरणकोरे कछुं ठेजे, उत्कर्ष-
वाळा ने पुरुषोमां सिंहसमान एवा मोटा पुरुषोना त्रियोगथी आ
जस्मग्रह आदि मदोन्मत्त हस्तिउं पृथ्वीमां जैनमतरुपी महा व-
नने निश्चे जागवा शंका रहित हाल केम शीघ्र प्रवर्त्ता ठे ?

टीकाः—चः पूर्ववत् ॥ इति प्रकरणे ॥ एषु प्रकृतेषु हुंभाव-
सर्पिण्यादिषु एवं प्रदर्शितप्रकारेण प्रतिपदं सुविहितसाधनां
संयतगौरवापादनलक्षणदुष्टकार्यदर्शनाद् दुष्टेऽपि दुष्टेषु
कूरेषु पुष्टेषु प्रकर्षकोटिं प्राप्तेषु हुंभावसर्पिण्यादिषु चतुर्षु अ-
नुकूलं प्रतिसमयं श्रधुना तांप्रतं दुर्लभो दुरापो जैनमार्ग
प्रतिपत्तिविघ्नकारिणां हुंभावसर्पिण्यादीनां दुष्टत्वात् ॥

અર્થ:—ચકારનો અર્થ પૂર્વનો પેઠે છે. એ પ્રકારે હુંઝાવસર્પિણી આદિક આરંજેલા પ્રકરણને વિષે પૂર્વે દેશ્યામયું એ પ્રકારે પદોપદિ સુવિદિતનું લઘુપણું ને અસંજતિનું ગોરવપણું તેને કરવા રૂપી છે લક્ષણ જેનું એવું જે દુષ્ટ કાર્ય તેના દેશ્યાથી દુષ્ટ જેવા મદા આકરા હુંઝાવસર્પિણી આદિક ચાર દુષ્ટ મોટા ભૂત્કર્પને પામે છે તે સાંપ્રત કાલે સમેસમે જૈન માર્ગ પામયો ઘણો દુર્લભ છે કેમ જે જૈનમાર્ગ પામવામાં વિપ્નકારી હુંઝાવસર્પિણ આદિકનું હુષ્ટપણું છે એ દેતુ માટે.

ટીકા:—તન્મદિન્ના જૂયોલોકસ્ય જવાજિનંદિત્યારક-
તિપયસાત્વિકજનોપાદેય ઇતિ યાવત્ ॥ જૈનમાર્ગઃ પ્રતિશ્રોતોરુપ
જગવત્પથઃ ॥ એતન્મધ્યાદેકોપિ હુષ્ટઃ પુષ્ટઃ સ્વકાર્પકરણસમર્થઃ
કિંપુનઃ સંપ્રતિ સર્વેઽપિ મિલિતાઃ ॥ તતો યથા હુષ્ટેષુ ચરતાદિષુ
પ્રજાવિષ્ણુષુ પુરાદિમાર્ગો જિગમિપતાં હુર્ગમો જયતિ તથા જગ-
વન્માર્ગોપ્યધુનૈતેષુ સત્સ્વિતિ ॥

અર્થ:—તે હુંઝાવસર્પિણી આદિકના મદિમા યગે પણ
લોકોને જવાજિનંદિપણું થયું છે એ દેતુ માટે, યોગ્યક સાત્વિક
લોકોએ જૈન માર્ગ પ્રદર્શ કર્યો છે. કેમ જે જગવંતનો માર્ગ છે તે
પ્રવાહ મારગથી વિપરીત છે. હુંઝાવસર્પિણી આદિત્રણ દુષ્ટ કારણ
મધ્યે એક કારણ પણ જો પુષ્ટ થાય તો પોતાનું કામ કરવા સમર્થ
થાય છે. તો સાંપ્રત કાલે સર્વે દુષ્ટ કારણ એકઠાં મળ્યાં તેમાં શું
કહેવું ? તે દેતુ માટે. જેમ હુષ્ટ ચોરાદિક અતિ સમર્થ પડે છે તે
નગરાદિકનો મારગ જવાને ઇચ્છનાર લોકોને હુર્ગમ થાય છે એટલે

अर्थः—खल पुरुष साधु उपर क्षमा नहीं राखता. तब ते कीया पुरुष जाणवा तो गुणी पुरुषो उपर मत्सर राखनारा ते आ प्रकरण वश्या लिंगधारीउं जाणवा. ते केवा ठे? तो कर्या ठे पोतानी मेळे अनेक प्रकारना अनर्थ ते जेमणे एवा ठे. केम जे लिंगधारीउने अनर्थ करवानोज स्वज्ञाव होय ए हेतु माटे. अथवा गुणी पुरुषोने विषे आरोपण कर्या ठे दोष ते जेमणे एवा ठे. विज्ञावाचक दुष घातुनुं दोष रुपी पर्याय शब्द वाचक दुष ए प्रकारुं क्विवंत रुप ठे.

टीकाः—निर्मलेष्वपि सन्मुनिगुणेषु लोकमध्ये साधवापादनाय स्वधिया विहितदोषारोपा इत्यर्थः ॥ गुणवस्त्वसरोपारोपणस्य तेषां कुलव्रतत्वात् ॥

॥ तदुक्तं ॥

साजार्थं मलिनांशुके कितवतां कष्टक्रियाधा॥येन,
प्रादुर्दाजिकतामजिग्रहरुचो पंकत्यर्थतां क्षंतरि ॥
गुतांगे वकवृत्तितां च तपसा शस्ये नमस्येच्छुता
मित्यं हंत न दुषयंत यतिनां द्वी लिंगिनः कान् गुणान् ॥

अर्थः—निर्मळ एवाय पण सारा मुनिना गुण विद्यमान ठे लोकमां ते मुनियोनी सधुता प्रतिपादन करवा सारु पोतानी बुद्धि वने कर्युं ठे दोषनुं आरोपण ते जेमणे एवा लिंगधारीउं ठे. केम जे गुपीजनने विषे छूवा दोषनुं आरोपण करवुं ए प्रकारनुं ए विज्ञा-

ધારીઝના કુલનું વ્રત છે. એટલે લિંગધારીઝની કુલ પરંપરા એ પ્રકારનીજ છે. તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે લિંગધારીઝ ગુણી પુરુષના ગુણને વિષે આ પ્રકારે દોષનું આરોપણ કરે છે. જે ગુણી પુરુષો જો મલ્લોન વસ્ત્ર રાખે તો તેમાં આવો દોષ દે છે જેણે લોજને અર્થે એવાં વસ્ત્ર રાખે છે એટલે કોઈ પ્રકારની વસ્તુ મળે તે સારુ રાખે છે પણ એમના એવા જાવ નથી. ને ગુણી પુરુષો અનેક પ્રકારની કષ્ટ ક્રિયા કરે તો તેમાં કષ્ટરૂપી દોષ પરે છે. ને અનેક પ્રકારના અજિગ્રહનો રુચિ રાખે તો તેમાં દંત્તરૂપી દોષ પરે છે. ને ક્રમા ગુણ રાખે છે તેમાં કીર્તિની હ્યારૂપી દોષ દે છે. એટલે ક્રમા ગુણ દેલોને એમ દોષ દે છે કે એતો પોતાની લોકમાં કીર્તિ વધારવા સારુ સહન કરે છે. ને જો પોતાનાં અંગોશંગ ગોપત્રીને ચાહે તો તેમાં એમ દોષ પરે છે કે એતો વગલાની પેઠે ધારણેથી એવું વર્તન દેલાને છે પણ અંતરથી એવા નથી. ને જો તપવને પ્રધાનપણું દેલાને તો એમ દોષ દે છે કે લોક નમસ્કાર કરે, પૂજે એટલા સારુ તપ કરે છે પણ બીજી હજા નથી. એ પ્રકારે ગુણી પુરુષોના સર્વે ગુણમાં લિંગધારીઝ દોષ કલ્પે છે. નિશ્ચે એવા ગુણી પુરુષોના એવા કયા ગુણ છે કે જેમાં લિંગધારીઝ દોષ નથી દીધો? સર્વે ગુણમાં દોષનું આરોપણ કરે છે.

ટીકા:—તે હિ તદ્ગુણાનસહમાનાસ્તાર્વિદંતિ ॥

॥ તદુક્તમ્ ॥

ધાણાનિવ ગુણાન્ કર્ણ—માગતાનસહિષ્ણવઃ ॥ પીન્નાપાદનતોઽ
પ્રીન્ના નિર્દંતિ ગુણીનાં સ્વભાવઃ ॥

અર્થ:—તે લિંગધારીનું નિશ્ચે તે મુનિના ગુણને સહન કરી શકતા નથી, માટે તેમની નિંદા કરે છે. તે વાત કહી છે જે પુરુષોના ગુણ લિંગધારીનું કાને આવે પહેલે તેમને સરસા જણાય છે; તેનું સહન કરી શકતા નથી. કેમ જે તેમને એમને પીનાકારી થાય છે, માટે નિર્લજ થયા ઠતા લલ પુરુષો તેમને પુરુષોની નિંદા કરે છે.

ટીકા:—અથદ્વય: નિર્નિમિત્તં સુવિહિતદર્શનમાર્ગેણ પ્રકટિતલલાટતટત્રકુટ્યાદિક્રોધવિકારાઃ ન ક્ષામ્યંતિ ન સહંતે દ્વિપંતીત્યર્થઃ ॥ અત્ર દેશેડમીપાં પ્રચારેણ વયં લોકસ્યાગૌરવાન્નિષ્પિયામ ઇત્યાદિ બુદ્ધ્યા માત્સર્યાન્નત્રાવસ્યાતુમેવ તેપાં ન દદતીત્યર્થઃ ॥ સત્સાધુન્ સુવિહિતયતીન્ સત્સાધુત્વમેવાનુગુણવિશેષણેસ્તેપાં જ્ઞાવ્યંતિ ॥

અર્થ:—કારણ વિનાજ સુવિહિતને દેખવા માત્રપીજ પ્રગટ કર્યા છે લલાટ ઉપર ત્રકુટી ચનાવી દેવી ઇત્યાદિક ક્રોધ રિષ્ટ તે જેમણે એવા ઠતા નથી સહન કરતા. પટલે દેવ કરે છે. કારણ તે એમ જાણે છે જે જો આ દેશમાં સુવિહિત મુનિનો પ્રચાર થતો આપણા ઉપરથી લોકનું ગૌરવપણું ઊતરી જશે. પટલે લોક તેમનું બહુ માન કરશે, ઇત્યાદિ બુદ્ધિયો તેમના ઉપર માત્સર્યપણું રાખીને તે દેશમાં સુવિહિત સાધુને રહેવાજ દેતા નથી. પટલો અર્થ હવે સત્સાધુપણાનેજ ઘટતાં વિશેષણ આપી પ્રગટ કરે છે.

ટીકા:—સમ્યગ્માર્ગપુયઃ જગત્પ્રણીતજ્ઞાનાંચિત્રવચ્ચ-

मोक्षपथस्य ज्ञानानां शुद्धोपदेशप्रतिबोधद्वारेण विस्तारकान् ॥ एतेन तेषामुत्सूत्रज्ञापणप्रतिषेधमाह ॥

अर्थः—जगवन्ते कहेलो ज्ञान दर्शन चारित्ररूप जे मोक्ष मार्ग तेनो ज्ञान्य प्राणीजने शुद्ध उपदेशनो प्रतिबोध थाय ए द्वारे विस्तार करनारा. एणे करीने ते मुनियोने उत्सूत्र ज्ञापण करवानो निषेध ठे एटखे मुनि उत्सूत्र ज्ञापण नथी करता एम ए विशेषण-वने जणाव्युं ते कहे ठे.

टीकाः—प्रशांतवपुषः बहिरलक्षितरागादिविकारशारिरजाजः एतेनांतरमपिप्रवलरागाद्यज्ञावं प्रकाशयति ॥ अंतस्तद्ज्ञावे बहिः सर्वदा प्रशांतत्वानुपपत्तेः ॥

अर्थः—जे वायणैथी नथी जणाता रागादि विकार ते जेमां एवा शरीरने अंगीकार करता एटखे जेनुं अंग जोतां रागादि विकार कोइ प्रकारे जणाता नथी. ए विशेषणे करीने अंतर संबंधी पण प्रवल रागादिकनो अज्ञाव ठे एम प्रकाश थाय ठे. जो अंतरमां रागादिक होय तो निरंतर चारणैथी प्रशांतपणुं न रहे ए हेतु माटे.

टीकाः—प्रीतोद्वसच्चक्षुषः द्विषानपि प्रतीत्य प्रसन्नोत्फुल्ललोचनान् । एतेन बहिः कोपविकारपरिहारमाविःकरोति ॥ भ्रामण्यादि प्राणातिपातविरमणादिपंचमहाव्रतविभूतिमुपेयुष आसेदुपः । एतेन दीक्षामूलं सर्वविरतिसंपदं दर्शयति ॥

અર્થઃ—ઠેપીને દેહીને પણ પ્રસન્ન અને પ્રફુલ્લિત છે નેત્ર જેમનાં એવા સુવિહિત મુનિ છે એ વિશેષણ વારણેથી કોપ વિકારનો પરિહાર પ્રગટ કરે છે. અંતરમાં કોપ વિકાર હોય તો વહારથી નિરંતર પ્રશાંતપણું ન રહે એ જાણ છે. પ્રાણાતિપાત વિરમણાદિ પંચ મહાવ્રત રૂપ ઠકુરાશ્ને પામેલા સુવિહિત મુનિ છે એ વિશેષણ વીકા જેનું મૂલ છે એવી સર્વ વિરતિરૂપ સંપદાને દેશ્વાને છે.

ટીકાઃ—સમયમુપઃ અહંકારતિરસ્કારિણઃ ॥ એતેન વાગ્મિ-
ત્વવિદ્વત્વાદાવજિમાનહેતૌ સત્યપિ તદજ્ઞાવં પ્રકટયતિ ॥ (સત્સૂ-
ત્રક્રિયાજિઃ) કંદર્પકક્ષપ્લુપઃ મન્મથશુષ્કતૃણદાહિનઃ ॥ એતેન
સર્વવ્રતમધ્યે નિરપવાદબ્રહ્મવ્રતદાર્ઢ્યં દૃઢયતિ ॥

અર્થઃ—અહંકાર ને તિરસ્કાર કરનારા એ વિશેષણ અજિમા-
નનાં કારણ રૂપ જે સુંદરવાણીપણું તથા વિદ્વાનપણું તે સતે પણ
અહંકાર નથી એમ પ્રગટ કરે છે. સત્સૂત્રની ક્રિયાનુવ્રતે કામરૂપી
સૂકા તૃણને બાળનારા એ વિશેષણ સર્વ વ્રત મધ્યે અપવાદ રહિતપણું
બ્રહ્મવ્રત છે તેનું દૃઢપણું સુચવે છે.

ટીકાઃ—સિદ્ધાંતાધ્વનિ શુદ્ધાગમમાર્ગે તત્સ્યુપઃ સ્થિતવત
સ્તત્પરાનિત્યર્થઃ ॥ એતેન સ્વયમુત્સૂત્રક્રિયાનિપેધં પ્રતિપા-
દયતિ ॥ સમયુપઃ સમાજાજઃ ॥ એતેનાંતરેપિ ક્રોધ નિરા-
સં જ્ઞાપયતિ ॥

અર્થઃ—સિદ્ધાંત માર્ગને વિષે રહેલા યદ્વેલે તત્પર યદ્વેલો

અર્થ; એ વિશેષણ પોતે ઉત્સૂત્ર ક્રિયાનો નિષેધ કરે છે તે પ્રતિપાદન કરે છે ને ક્રમાવાલા એ વિશેષણ અંતરમાં પણ ક્રોધ નથી, એમ જણાવે છે.

ટીકા:—સત્પૂજ્યતાં વિવેકિજનસેવ્યતાં જગ્મુપઃ પ્રાપ્નુપઃ
એતેન સકલશ્રમણગુણસંપત્તિમાર્ચિર્જાયતિ ॥ નિર્ગુણાનાં વિ-
વેકીલોકપૂજનાઽસંજવાત્ ॥ વિદુષઃ વિચક્ષણાન્ ॥ એતેન
સ્વસમયપરસમયસારવિદુરતાં વિસ્ફારયતિ ॥

અર્થ:—વઢી વિવેકી લોકોને સેવવા યોગ્ય પણાને પામેલા
એ વિશેષણ સમસ્ત સાધુગુણની સંપત્તિને પ્રગટ કરે છે કેમ જે જે
સાધુ ગુણ રહિત છે તેનું વિવેકી લોકો પૂજન કરે એમ સંજવતું
નથી એ હેતુ માટે. વઢી વિચક્ષણ એવા એ વિશેષણ પોતાના સિદ્ધાં-
તનો તથા અન્યદર્શનીના સિદ્ધાંતનો જે સાર તેનું સારી પેઠે જાણ
પણું ફોરવે છે, વિસ્તારે છે.

ટીકા:—ન ચૈર્વ ગુણશાક્ષિયુ યત્તિષુ ઠેપઃ કર્તુ યુક્તઃ ॥ અ-
ણીયસોપિ તદ્ઠેપસ્ય સકલગુણિગતગુણઠેપરુપત્વેનાનંતજવ
પ્રમણનિબંધનત્વાત્ ॥

॥ યદુક્તં ॥

સમ્યક્ત્વજ્ઞાનશીલ સ્પૃશ્ન ઇદ્ ગુણિનઃ સાધવોઽગ્રાધમેધા ।
સ્તેષુ ઠેપો ગુણાનાં ગુણિજિ રત્નિદયા વસ્તુતઃ સ્યાદ્ગુણેષુ ॥

સર્વસ્થાનાં ગુણાના મવગમનમતોઽહાય મિથ્યાત્વમસ્મા ।
તસ્માદ્ મૃયો જ્ઞવાઘ્નિત્રમણમિતિ ગુણિદ્વેષધીર્વજનીયા ॥

અર્થ:—એ પ્રકારે ગુણવન્ને શોજતા મુનિને વિષે દ્વેષ કરવો
યુક્ત નથી કેમજે અતિશય ઝંઘો એવો પણ તે મુનિનો દ્વેષ તેને
સકલ ગુણીજનને વિષે રહેલો જે દ્વેષ તે રૂપપણું છે એ હેતુ માટે પ્રાણ
જવ ત્રમણનું નિવંધનપણું છે એ હતુ માટે, એટલે એથી અનંતો જવ
ત્રમણ થાય એવો કર્મવંધ થાય છે. તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે અં-
પાર બુદ્ધિવાળા મહાગુણી સાધુ પુરુષો કેવા છે તો સમકિતવાળા
તથા જ્ઞાનવાળા તથા શીલવાળા તેવા મુનિજનને વિષે રહેલા જે ગુણ
તેને વિષે જે દ્વેષ કરવો તે વસ્તુતાણે ગુણ ગુણીનું અજ્ઞેદપણું છે એ
હેતુ માટે સર્વે ગુણોજનના ગુણની અવગણના થઈ માટે એથી શીલ
મિથ્યાપણું પ્રાપ્ત થાય ને તેથી વારંવાર જવ સમુદ્ગમાં જવત્રમણપણું
થાય એ હેતુ માટે ગુણી પુરુષો ઝપરથી દ્વેષ બુદ્ધિ ત્યાગ કરવી.

ટીકા:—સિદ્ધાંતેઽપ્યજિહિતં ॥ જરહૈરવયવિદેહે, પંનરસ-
વિ કમ્મજુમિયા સાહૂ ॥ એકંમિહીલિયંમિ, સવે તે હિલિયાહું
તી ॥ સંતગુણઠાયણાં લલુ પરપરિવાર્ય હોઝ અલિયંચ ॥ ધમ્મે
વિ અવહુમાણો, સાહુપજ્ઞંસે ય સંસારો ॥ તતઃ પ્રેક્ષાવતા ગુણિષુ
વહુમાન એવ કર્તવ્યો ન દ્વેષ ઇતિ વૃત્તાર્થઃ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:—તે વાત સિદ્ધાંતમાં પણ કહી છે જે જરત ઔરવત
તથા વિદેહ તેમાં પત્રરકર્મ મૃમિયો છે. તેમાં એક સાધુની જો હીલના
કરે તો સર્વ સાધુની હીલના કરી એમ થાય. ને ઠતા ગુણનું આજ્ઞા:

दन करबुं तथा पारको परिवाद करबो तथा जूटुं वोखबुं तथा धर्म
नुं बहुमान न करबुं तथा साधुने विषे प्रछेप करबो ए संसार ठे. ए
हेतु माटे बुद्धिमान् पुरुषे गुणीने बहुमानज करबो पण छेप न करबो.
एम आ काव्यनो अर्थ ठे. ॥ ३१ ॥

टीका:—अथ कथमेवंविधानपि सत्साधून् खडा न क्षा-
म्यन्ति ॥ मिथ्यात्वप्रायस्यादिति श्रुमः ॥ अत एव तद्धतो मूढ
जनस्य नाम जैनपथवर्तिनः स्वरूपं निरूपयन्नाह ॥

अर्थ:—हवे आ प्रकारना सत्साधूने पण खल पुरुष केम
सहन नयी करता? तो मिथ्यात्वना प्रवसपणायी सहन करता नयी
एम कह्यो ठीक, ए हेतु माटे प्रवस मिथ्यात्ववाळाने मूढजनने
नाम मात्र घने जनमार्गमा रहेनारा तेमनुं स्वरूप निरूपण करता
वता कोहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

देवीयत्युरुदोषिणः क्षतमहादोषा न देवीयति ।
सर्वज्ञीयति मूर्खमुख्यनिवहं तत्त्वज्ञमज्ञीयति ॥
उन्मार्गीयति जैनमार्गमपथं सम्यक्प्रधीयत्यदो ।
मिथ्यात्वग्रहिषो जनः स्वमगुणाग्रण्यं कृतार्थीयति ॥ ३२ ॥

टीका:—मिथ्यात्वग्रहिषो जन उरुदोषिणो देवीपतीत्या-

દિ સંવંધઃ ॥ અહો ઇતિ વિસ્મયે મહઃ ચેતસોઽસન્નિવંધઃ સોઽસ-
સ્તીત્યસ્ત્યર્થે ઇત્ત પ્રત્યયસ્નહિતઃ ॥ ઇહ મિથ્યાત્વં પ્રકરણાદાત્તિ-
વેશિકં ગૃહ્યતે ॥ પ્રાયેણ જૈનમિથ્યાદૃષ્ટીનાં ગોઠામાદિ-
માદિણેત્યાદિનાત્તિનિવેશિકસ્યેવ તસ્ય પ્રતિપાદનાત્ ॥ તતશ્ચ તેન
મહિલઃ પ્રવલમિથ્યાત્તિનિવેશમગ્રહ્યહીત ઇત્યર્થઃ ॥

અર્થઃ—મિથ્યાત્વવને ઘેલો થયેલો જન ઘણા દોષવાચને
દેવતા જેવો ગણે છે. ઇત્યાદિ આ કાવ્યમાં સંવંધ છે. અહો એ પ્રક-
રના અવ્યયનો આશ્ચર્ય અર્થ છે. એટલે આ વાત અચરિત છે. વિ-
ત્તનો કદામહ જેને એવા અર્થને ત્રિપે તદ્વિતનો ઇત્તુ પ્રત્યય આવીને
મહિલ શબ્દ થયો છે. આ જગાએ પ્રકરણ વશથી આત્તિનિવેશિક
મિથ્યાત્વ મહાણ કરવું. વહુધા જૈન મિથ્યાદૃષ્ટિ લોકોનું ગોઠામા-
હિલ ઇત્યાદિ શાસ્ત્ર વચનવને આત્તિનિવેશિક મિથ્યાત્વનુંજ પતિપા-
દન કર્યું છે તે હેતુ માટે આત્તિનિવેશિક મિથ્યાત્વવને ઘેલો થયેલો
એટલે પ્રવલ એવો જે મિથ્યા આત્તિનિવેશ તે રૂપી જે મહ તેણે કરીને
ઘેરાયલો એટલો અર્થ છે.

ટીકાઃ—જનો ધર્મધ્વજિતદ્વજક્તશ્રાવકલોકઃ ઊરવો મહાંતો
યતિજનસ્યાત્યર્થમનુચિતત્વેન દોષા અપરાધા રાગદ્વેષપ્રાણા-
તિપાતાદય ઊરુદોષાસ્તદ્વતઃ આચાર્યાદીનિતિ ગમ્યં ॥

અર્થઃ—એ પ્રકારનો લિંગધારીજનો ક્ત શ્રાવકલોક જે તે
મુનિજનને અતિશય અનુચિત એટલે અષ્ટતા માટે જેને દોષ કહે છે

એવા રાગદ્વેષ પ્રાણાતિપાત આદિ મોટા દોષ તેણે સહિત એવા આચાર્ય
મુખને દેવ જેવા જાણે છે.

ટીકા:—દેવીયતિ દેવાનિવ જિનાનિવાચરતિ યાદશા દેવા
નીરાગા અતિશયાદિમંતશ્ચ તાદૃશા શ્રમી તસ્માદારાધ્યાદિતિદેવે-
સ્તાનુ પમિમોતે ॥ન ચ તાદૃશાં તદ્દુપાસનં સમીચીનં॥તેષાં મદ્દા-
દોષવત્ત્વેન દેવોપમાનવિધાનસ્ય મહાપાતકહેતુસ્વાત્ પરં
મિધ્યાત્વસ્ય વિપર્યયરૂપત્વાદ્વિપરીતયુદ્ધિસ્તાદૃશાનપિ તથોપ-
મિનોત્તિ ॥ એવમુત્તરપદેષ્વપિ જ્ઞાવનીયમ્ ॥

અર્થ:—પટલે જિનદેવ જેવા જાણે છે. જેવા જિનદેવ થીત.
રાગી છે તથા અતિશયાદિમંત છે તેવા આ પણ છે, માટે આરાધના
કરવા યોગ્ય છે એ હેતુ માટે દેવતા સંધાયે તેમનું ઉપમાન કરે છે
એવા દોષવંત પુરુષોની ઉપાસના કરવી તે ઠીક નથી. કેમકે તે
મહાદોષવાળા છે એ હેતુ માટે તેમને દેવની ઉપમા કરવી તેને મ-
દ્દાપાપનું કારણપણું છે. પરંતુ મિધ્યાત્વનું વિપર્યાય રૂપપણું છે. પટલે
વિપરીત યુદ્ધિ ઇત્યન્ન કરવાપણું છે તેથી તેવા દોષવંતને પણ દેવની
ઉપમા દેહે એમ આગળ પદમાં પણ જાણના કરવી.

ટીકા:—ક્ષતમદ્દાદોષાન્ પ્રનષ્ટપ્રાગુક્તશ્ચદપરાધાન્ યુગ-
પ્રધાનાદીનિતિ દોષઃ અદેવીયતિ અદેવાનિશચરતિ ॥ નામો-
દેવસદૃશાઃ સદોષત્યાગિરતિશયત્યાચ તસ્માદનારાધ્યાદિતિ ॥
અથ ચ દ્વીપ્રાપ્યમદ્દાદોષાણાં દેવેરૂપમાનં સિદ્ધાંતે-યુદ્ધિતં ॥

अर्थः—नाश पांम्या ठे पूर्वे कहेला मोटा थपराव के मना एवा एटले युग प्रधानादिक एटलुं उपरयी खेवुं. एवा पुरुषोने पण अदेव जेवा गणे ठे. शुं कहे ठे? तो ए युग, प्रधान जे ते देव सरखा नथी. केमजे दोष सहित ठे ने अतिशय माटे एमनी आराधना करवी. आ जगाए प्राये जेमना पांम्या ठे तेमने देवनी उपमा सिद्धांतमां पण कही ठे.

टीकाः—पनिरुवो तेयस्सी इत्यादावाचार्यगुणवक्तव्यतायां प्रतिरूपः सिद्धांततात्पर्यपरिच्छेददेष्टानातिशयवत्वादिना तद्विषयबुद्धिजनकत्वात्तीर्थंकरप्रतिबिम्बरूप इति व्याख्यानात् । स च विपर्यस्तमतित्वात्तथा न करोति ॥

अर्थः—पनिरुव इत्यादि गाथा वने आचार्यना गुणो केहेवाने अवसरे सिद्धांतना तात्पर्यनुं परिमाण करी के रूप अतिशयवाळा आचार्य ठे इत्यादि सिद्धांत संबंधी बुद्धिनुं त्पन्न थवा पणुं तेमने विषे रहुं ठे, माटे ते आचार्यतीर्थंकर सम ठे एम गाथानुं व्याख्यान ठे. ते आचार्यने विपरीतबुद्धिवाळा देवनी उपमा नथी करता.

टीकाः—एवमदेवप्राये देवबुद्धिदेवप्रायेचादेवबुद्धिरिति मिथ्यात्वरूपं प्रतिप्राद्यागुरौ गुरुबुद्ध्यादिरूपं तदाह ॥ सर्वं ज्ञीयति सर्वज्ञमिव सर्वविदमिवाचरति मूर्खमुख्यनिबं अज्ञचूनामणिसमुहं स्वाज्युपेतगच्छस्थितं यतिजनं यथा सर्वज्ञसदृशोऽयं मदीययति जनः किं किं शास्त्रजातं न वेत्ताति ॥

અર્થ:—એ પ્રકારે અદેવ જેવાને વિષે દેવબુદ્ધિ ને દેવ જેવાને વિષે અદેવબુદ્ધિ એ પ્રકારે મિથ્યાત્વનું રૂપ પ્રતિપાદન કરીને અંગુરુને વિષે ગુરુ બુદ્ધિ કરવી इत्यादि મિથ્યાત્વ સ્વરૂપ છે તેને કહે છે. જે મોટા મૂર્ખના સમૂહ છે તેને સર્વજ્ઞની પેઠે આવરણ કરે છે એટલે સર્વજ્ઞ જેવા જાણે છે. પોતે અંગિકાર કરેલા ગઠમાં રહેલો પતિનો સમૂહ તેને જ્ઞાન વિદ્યાન પંક્તિ જાણે છે જે અમારા ગઠના પતિ લોકો શું શું શાસ્ત્ર નથી જાણતા? સર્વ શાસ્ત્ર જાણે છે इत्यादि॥

ટીકા:—તત્ત્વજ્ઞં પદ્દર્શનતર્કકર્કશધિયં સ્વપરસમય નિર્ણયજૂર્મિ સૂરિવિશેષં અજ્ઞીયતિ અજ્ઞમિવ બાહ્યશમિવા-
ચરતિ ॥ યથા ન કિંચિદપ્યેવ જાનાતિ ॥ અયમર્થઃ ॥ ન હિ મૂર્ખશિરોમણેઃ સર્વજ્ઞેનોપમાનં યુક્તં ॥ નાપિ તત્ત્વજ્ઞસ્યાજ્ઞેન ॥ અત્યંતમનુરુપત્વાત્ ॥ પરં સ મિથ્યાજ્ઞાનાદેવમપિ કરોતિ ॥

અર્થ:—બહી તત્ત્વનો જાણ એટલે ઠદર્શન સંબંધી તર્ક વિ-
ચાર કરવામાં તીર્ક્ષી જેની બુદ્ધિ છે, જાવાર્થ એ છે જે પોતાના દ-
ર્શનનાં જે શાસ્ત્ર તથા ધીજા દર્શનનાં જે શાસ્ત્ર તેનો નિર્ણય કર-
વામાં સીમારૂપ, એ જેવા ધીજા કોઈ નહિ એવા સૂરિ વિશેષને
એટલે એવા કોઈ આચાર્યને અજ્ઞાનીની પેઠે જાણે છે એટલે એ આચાર્ય
કોઈ પણ જાણતા નથી આ અર્થ સિદ્ધ થયો. જે મૂર્ખ શિરોમણિની
સર્વજ્ઞ સાથે જે ઉપમા કરવી તે યુક્ત નથી. ને તત્ત્વજ્ઞ પુરુષની અ-
જ્ઞાની સાથે ઉપમા કરવી તે પણ યુક્ત નથી. કેમ જે અત્યંત અ-
યોગ્યપણું છે એ હેતુ માટે, પરંતુ તે મિથ્યાજ્ઞાનથી એમ પણ કરે છે.

ટીકા:—અધુના અમાર્ગે માર્ગવુદ્ધ્યાદિરૂપં મિથ્યાત્વં દર્શયતિ॥ઉન્માર્ગયતિ ॥ઉન્માર્ગમિવ ઉત્પથમિવાચરતિ જૈનમાર્ગશુરૂં જગવત્પથં ॥ યથા નાથં જગવત્પ્રણીતો માર્ગઃ કિંતૂ ત્સૂત્રમિતિ ॥ અપથં કુમાર્ગ પ્રાક્ પ્રતિપાદિતમૌદેશિકજોજનાદિકં સ્વકલ્પિતં સમ્યક્ પથીયતિ સમ્યક્ પથમિવ સન્માર્ગમિવાચરતિ॥

અર્થ:—હવે અમાર્ગને વિષે માર્ગ બુદ્ધિ થવારૂપ મિથ્યાત્વને લેવામે છે જે શુરૂ જગવત્ના માર્ગને ઉન્માર્ગની પેઠે આચરે છે એટલે ઉન્માર્ગ જેવો જાણે છે જે આતો જગવાનનો કહેલો માર્ગ નથી એતો ઉત્સૂત્ર માર્ગ છે ઇત્યાદિ. વઢી પૂર્વે પ્રતિપાદન કરેલું જે પોતાનું કપોલ કલ્પિત ઉદેશિક જોજનાદિ તેને સારો માર્ગ જાણે છે. સારા માર્ગની પેઠે આચરણ કરે છે.

ટીકા:—અત્રાપિ યજ્ઞિનમાર્ગસ્ય ચંદ્રવત્પ્રકાશકસ્યોન્માર્ગેણ તામસેનસાદૃશ્યાગદનમુન્માર્ગસ્ય ચ સત્પથતુલ્યતાપાદનં તન્મિથ્યાત્વોદયાદિતિ ॥ તથા સ્વમાત્માનં અગુણાપ્રણયં નિર્ગુણધુરંધુરંકૃતાર્થીયતિ કૃતાર્થમિવ વિહિતસકલપ્રયોજનમિવાચરતિ ॥ અત્રાપિ સ્વસ્ય નિર્ગુણમુખ્યસ્ય કૃતાર્થેન ગુણિમુખ્યેનોપમાનમવિદ્યાવત્વાદિતિ ॥

અર્થ:—અહીં પણ જે જિનમાર્ગ ચંદ્ર સરલો પ્રકાશવંત છે તેન ઉન્માર્ગરૂપી જે અંધકારનો માર્ગ તેનો સાથે સદૃશપણું પ્રતિપાદન કરે છે તે મિથ્યાત્વના ઉદયથી કરે છે. વઢી પોતાનો આત્મા

જે ગુણ રહિત પુરુષોમાં ધુરંધર છે ઇટલે અમેસર છે તેને કૃતાર્થ જેવો જાણે છે ઇટલે જાણે સકલ પ્રયોજન કરી રહ્યો હોય ને શું એમ સંપૂર્ણ ગુણવાળો માને છે. અહીં પણ ગુણ રહિતમાં મુખ્ય એવો પોતાનો આત્મા છે તેને ગુણીજનમાં મુખ્ય એવા મદાંત પુરુષોની સાથે સપમા કરવી તેનું કારણ પોતાને વિષે રહેલું અવિદ્યાપણું પણ છે.

ટીકા:—એવં તાવલ્લોકોત્તરિકજનવિષયં મિથ્યાત્વસ્વરૂપં પ્રદર્શ્ય બાહ્યલોકવિષયમપિ પ્રસંગાત્ કિંચિત્તદર્શ્યતે ॥ મિથ્યાત્વમ્બ્રહ્મલોકો જનઃ અગ્નિમદ્દિકાદિમિથ્યાત્વવાન્ જિનમતપદિર્જ્ઞાનો લોકઃ દેવીયતિ દેવાનિવાચરતિ મુષ્ત્યર્થમારાધ્યતપા દેવત્વેનાચ્યુપૈતીતિ યાવત્ ॥ ઠરુદોષિણો રાગાદિમતો લોકમ્બ્રહ્મલોકો દેવાન્ ॥ કૃતમદાદોષાન્ ધીતરાગાન્ લોકોત્તરવિષ્ણુતાન્ અદેવીયતિ અનારાધ્યત્વેનાનુમન્યતે ॥

અર્થ:—એ પ્રકારે પ્રથમ લોકોત્તર સંબંધી જે પુરુષ તેમને આશ્રીને જે મિથ્યાત્વ તેનું સ્વરૂપ દેખાતીને બાહ્ય લોક ઇટલે અન્યદર્શની તેને આશ્રીને જે મિથ્યાત્વ તેને પ્રસંગવશથી બાંકુ દેખાને છે જે અગ્નિમદ્દિકાદિ મિથ્યાત્વવાળો જિનમતથી બાહ્ય પપેલો એવો લોક જે તે રાગાદિ ધણા દોષ જેમાં રહેલા છે એવા લોકમાં પ્રસિદ્ધ જે દેવ તેમને મોદાને અર્થે આરાધવા યોગ્ય દેવરૂપે અંગિકાર કરે છે. માટે અદેવને વિષે દેવપણાની આચરણા કરે છે ને જેમના દોષ નોંધ પામ્યા છે એવા ધીતરાગને અદેવ જેવા રહે છે ઇટલે આરાધવાપણે નથી માનતા.

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે અન્યદર્શનીના સ્ત્રીનો અંગસંગ રાખે છે તેથી રાગરૂપી મદ્વને ગળાયેલા જશન વળી ઝડૂત મદને જણાવનાર હસ્તમુઝા છે તેથી તથા હાયમાં મદ્વ કરે છે તેથી છેપવાળા એ દેવ છે એમ જણાય છે. વળી કારણરૂપી કલ્પસત્રાને નાશ કરે એવી શાસ્ત્રની રચના કરવાથી મોહાય છે એમ જણાતા એ દેવો ક્રોધી હોય તેથી તે વીતરાગ કેમ કરેલા

ટીકા:—યદપિ પાર્થિવાદિપુરુષપૂજ્યતાન્યથાનુપપરયાતેત્ વીતરાગત્વપ્રસાધનં તદપ્યવિચારિણસિતં ॥ યતો યત એવં તેત્ મમ્યક્ષેણ રાગાવિલક્ષણં લક્ષ્યંતોઽપિ તે તાન્ વીતરાગત્વાથ યસાપ પૂજયંત્યત એવેતન્મિથ્યાસ્વમુચ્યતે ॥

અર્થ:—જે દેવોને વિષે વીતરાગપણું સ્થાપન કરે છે તે વાત મોટે છે જે જો એ દેવમાં વીતરાગપણું છે તો રાજા પ્રમુખ પુરોહિતો છે નહિ તો કેમ પૂજે? તે માટે જ પ્રકારના અનુમાન પ્રયોગને વીતરાગપણું સાધે છે તોપણ તે સર્વ અવિચારી વિલાસ છે એમ જાણીને માટે તેમનાં રાગાદિ લક્ષણ પ્રત્યક્ષ જણાય છે તોપણ તેમને તિં વીતરાગપણાનો નિશ્ચય કરી પૂજે છે એજ હેતુ માટે એને મિથ્યામ કહીશ ટીક.

ટીકા:—અનર્મિસ્તદિતિ પ્રત્યયસ્યેવ સમ્યક્જ્ઞાનવાન ॥ યસ્માન્ન રાગાદિમંતો દેવાઃ કિંતુ સંપ્રત્યપિ વિચારિણ રાગાદિ શબ્દવિરહદર્શનં વીતરાગત્વાનુભવીમાનએવ દેવ इति ॥

॥ यदुक्तं ॥

यस्य संस्लेषजननो, रागो नास्त्येव सर्वथा ॥

न च द्वेषोऽपि सत्त्वेयु शर्मधनदवानलः ॥

अर्थः—जेमां जे वस्तु नथी तेमां ते वस्तुनो निश्चय करवो तेने मिथ्यात्व कहीए. ए प्रकारे मिथ्यात्वनुं लक्षण ठे ए हेतु माटे रागादि दोषवाळा होय ते देव न कहीए. त्यारे कोने देव कहीए ? तो तेनो उत्तर पोतेज करे ठे जे हासमां पण प्रतिमादिकने विषे रागादि लक्षणनो विरह देखवे करीने वीतरागपणे जे अनुमान करेला तेज देव कहीए. ते वात शास्त्रमां कही ठे जे, क्लेशने उत्पन्न करनार एवो रागादिक दोष जेमां सर्वथा नथी. शांतीरूपी काष्टने वाळवा दावानल अग्नि समान एवो द्वेष पण जेने कोइ प्राणीमात्र प्रत्ये नथी.

टीकाः—नच मोहोपिसंहाना धावनो ऽश्रूवृत्तकृत् ॥ त्रै-
लोकख्यातमहिमा, महादेवः स उच्यते ॥ एवं विधश्चमहादेवो
ऽर्हन्नेव ॥

यदुक्तम् ॥

अर्हन्नेव च लक्षलक्षणगणो रागादिलक्षकृते
देवः केवलमृद्धकेवलवचः स्याद्वीतरागस्ततः ॥

ગીર્વાણાઃ કથમન્યયા સમુદિતા જ્ઞત્યાન્વહંપૂર્વિકા
મસ્યેવ પ્રયયંતિ સંસદિ મહાપ્રાતિહાર્યાર્હણામ્ ॥

અર્થ:—જેને જ્ઞાનનો ઢાંકનાર ને અશુદ્ધ આચરણનો જ
નાર એવો મોહ પણ નથી, જેનો મહિમા ત્રણ લોકમાં વિદ્યમાન છે
તે મહાદેવ કહીએ. એ પ્રકારના મહાદેવ તો એક અરિહંતજ છે તે
વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે રાગાદિ લાલ્ચો દોષ નાશ પામણો જ
રિહંત એજ નિર્મલ સરુણના સમૂહરુપ છે એટલે સર્વ નિર્મલ સરુપ
અરિહંતમાંજ રહ્યાં છે. જેને કેવલજ્ઞાનનું બલ વૃદ્ધિ પામેણું છે એ
દેવ તો એક ધીતરાગ અરિહંતજ છે. જો એમ ન હોય તો દેવતાના
સમૂહ નિર્મલને સમગ્રસરણમાં મહા આદર સહિત આવ મહા પ્રા-
તિહાર્યાર્હણી પૂજા એજ દેવની કેમ વિસ્તારે? માટે એજ ધીતરાગ દેવ છે

ટીકા:—નદેવંત્રિષે વિ ધીતરાગે અદેવવૃદ્ધિરિત્યદ્દે મહા
મિષ્ણાર્થં તાદયતાદ્દેવે દેવતાવૃદ્ધિર્દેવેવાદેવવૃદ્ધિરિતિ મિષ્ણા-
ત્વસરુપં નિદર્શનં ॥ તથા સર્વજ્ઞોયતિ સર્વવિદયમિત્યતિમ-
ન્યને મૂર્ધનમુચ્યનિવહં અન્યપરનીર્થિકસમૂહં પ્રાણાતિનાથ
નિવહં સ્વપુત્રયાતિમનં ॥

અર્થ:—માટે એ પ્રકારના પણ ધીતરાગને વિષે આંતર વૃદ્ધિ
જરૂર નિષ્ણાન્વ જાગવું. એ જ્ઞાન આશ્રયકારી છે. તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તે
અદેવને વિષે દેવવૃદ્ધિને દેવને વિષે અદેવવૃદ્ધિ એ પ્રકારે મિષ્ણા-
ત્વનું સ્વરૂપ નિદર્શન કર્યું. વર્ટો મોટા મૂર્ધના મમૂર્ધને આ સર્વજ્ઞ છે

एम माने ठे एटखे प्राणातिपातादिकयी निवृत्ति न पामेखो अन्यव-
र्शनीनो समूह तेने पोतानो गुरु करी माने ठे.

टीकाः—अथ मूर्खेषु सर्वज्ञत्वाज्निमानो जवतु मिथ्यात्वं
ये तु कुतूर्थिका अपि सकलानवयचातुर्विधविशारदाः प्रत्यक्ष
सारदाकाराः अनल्पविकल्पजासजटिलजल्पविधौ गीर्वाण
गीर्वाणविदारितप्रतिवादिकोविदसङ्गाः संप्रत्यपि मृरिश
उपसज्यन्ते तेषु सर्वज्ञत्वाध्यवसायस्य कथं मिथ्यात्वमिति चेत्॥
सत्यं ॥ तद्विज्ञानस्यैकांतानुपगमविपपत्वेन वस्तुतोऽज्ञानत्वात् ॥

अर्थः—हवे प्रतिवादि पूछे ठे जे मूर्खने विषे सर्वज्ञपणानो
अज्निमान करवो ते मिथ्यात्व हो, परंतु जे कुतूर्थिक ठे ते पण
समस्त निर्दोष एवी चारे विचारत तेमां चतुर होय ने साक्षात् सर-
स्वती जेवो जेमनो आकार ठे ने घणा घणा विकल्पनो समूह तेणे
करीने व्याप्त एवो जे बोखवानो प्रसंग तेने विषे संस्कृत ज्ञापा रुपी
घाणवने ठेद्यां ठे पंक्तिजपी लक्ष ते जेमणे एवा आ कालमां पण
घणा पंक्ति देखाय ठे तेमने विषे सर्वज्ञपणानो निश्चय करवामां
कैम मिथ्यात्व कहोवो ? एम जो कहता होय तो टीका एम कही
उत्तर करे ठे जे ते ज्ञानने एकांतपणुं ठे माटे वस्तुताए अज्ञानप-
णुंज ठे तेयी तेने मिथ्यात्व कहीए ठीए.

टीकाः—न चैकांत एव साधीयानिति वार्थ्यं ॥ तदाहि स-
द्रूप एव ज्ञावः स्यात् अत्रद्रूप एव वेति जवदज्जिमतद्योतकं वि-
कल्पपुगलमवतरति तत्र न तावदाद्यः एकांतेन सत्यं हि घटस्य

एम तमारे न बोलवुं. केमजे पदार्थनुं स्वरूपे करीने सद्रूपणुं
असद्रूपणुं अंगिकार करीए तो तारो कहेलो विरोध प्राप्त
पण स्वरूप तथा पररूप ए वेवके सद्रूपणुं तथा असद्रूपणुं
अंगिकार करीए तो शी असिद्धि थाय ? एटले शो दोर अने
कोइ न आवे.

टीकाः—तथाहि ॥ घटः स्वरूपेण अव्ययतः पार्यवतः
सन्नाप्त्वादिना ॥ क्षेत्रत इह्यत्वेन न माधुरत्वादिना ॥ काष्ठ
वर्त्तमानकालत्वेन नातीतादिकालत्वेन ॥ जावतः श्यामत्वेन
रक्तत्वादिनेति ॥ इतरथाप्यत्वादिनापि तस्त्वत्वेनेकरूपं
स्वरूपविलोपो वाप्रसज्येत ॥ तस्मात् सदसद्रूपं वस्त्विति ॥

अर्थः—तेज देखाने ठे जे घट स्वरूपे करीने अव्ययी
संघंधी सत् ठे पण अन्यपणे नथी. तथा क्षेत्रथी आ क्षेत्र
पण मधुरादि क्षेत्र संघंधी नथी. तथा काष्ठथी वर्त्तमानकाल
पण अतीतादि कालपणे नथी. तथा जावथी श्यामपणे ठे
रक्तादिपणे नथी. एम न कह्येने धीजी रीते कह्ये तो ए
अनेक रूपणुं अथवा पोताना रूपनो नाश ए वे दोपनो प्रसंग
ते हेतु माटे सर्वे वस्तुनुं सद्रूपणुं तथा असद्रूपणुं ए रीते सिद्ध

टीकाः—किंचेकांतवादे सदसत्तोरविशेषप्रसंगः ॥ तथापि
नित्येकांतवादिनां सांख्यानां मते यथा अस्तता मृत्पिण्डे पटो
जन्यते ॥ तथा सतापि न जन्येत ॥ सदेवकारणे कार्यमिति ॥

स्तिष्ठांतात् ॥ सतश्चोत्पादानुपपत्तेः ॥ क्षणिकैकांतिवादिनामपि
सौगतानां मते असते वसतापि कारणेन कार्यं न जन्येत अस-
देवकारणे कार्यमित्यन्युपगमात् ॥ तथा च कारणे सर्वथा
कार्यानन्वयान्मृत्पिण्डादपि घटो नोत्पद्येत ॥ उत्पादे वातंत्वादित्यो-
स्युत्पद्येत ॥ अकारणत्वाविशेषादिति ॥

अर्थः—वल्ली एकांतपणे वस्तुनं सदूपपणुं तथा असद्रूप-
पणुं अंगिकार करनारने मते कोइ प्रकारे विशेषनो प्रसंग नथी.
एटले ए थे मतमां बराबर स्वदोपनो प्रसंग आवे ठे, तेज देखाने ठे.
जे नित्य एकांतवादि एवा सांख्यमतने विपे जेम असत् एवा मृत्ति.
काना पिंरुवने घट नथी उत्पन्न थतो तेमज विद्यमान एवा पण
मृत् पिंरुवने घट नहि उत्पन्न थाय. केमजे सत् एवुंज कार्य कारण
ठे एवो ते सांख्यमतवाळानो सिद्धांत ठे. ने जे सत् ठे तेनी उत्प-
त्तिनी अस्तित्वि ठे ए हेतु माटे क्षणिक एकांतवादि एवा पण दौ-
द्धमतने विपे असत् यकीज जेम कार्य उत्पन्न नथी थतुं एम स-
त्कारणथी पण कार्य नहि उत्पन्न थाय. केमजे कारणने विपे असत्
एवुंज कार्य ठे एम तेमनुं अंगिकार करवापणुं ठे. वल्ली कारणने
विपे सर्वथा कार्यनो अन्वय नथी एवो तेमनो मत ठे माटे मृ-
त्तिकाना पिंरुथी पण घटनी उत्पत्ति नहि थाय अथवा तो तंतु प्रमु-
खथी पण घटनी उत्पत्ति थवी जोइए. केमजे अकारणमां विशेषपणुं
तेमना मतमां नथी माटे.

टीकाः—अत्र च बहु वक्तव्यं ॥ तच्चाप्रकृतत्वान्नोच्यते ॥
एवं चाप्रमाणिकैकांतविषयतयोपपद्यते तत् ज्ञानस्याऽज्ञानत्वं ॥

एम. तमारे न बोलुं. केमजे पदार्थनुं स्वरूपे करीने सद्रूपणुं त
असद्रूपणुं अंगिकार करीए तो तारो कहेलो विरोध प्राप्त
पण स्वरूप तथा पररूप ए वेवके सद्रूपणुं तथा असद्रूपणुं ए
अंगिकार करीए तो शी असिद्धि थाय ? एटले शो दोष आने
कोइ न आवे.

टीकाः---तथाहि ॥ घटः स्वरूपेण अव्यतः पार्थिवत्वेन
सन्नाप्त्वादिना ॥ क्षेत्रत इह्यत्वेन न माथुरत्वादिना ॥ कालतो
वर्तमानकालत्वेन नातीतादिकालत्वेन ॥ जावतः श्यामत्वेन न
रक्तत्वादिनेति ॥ इतरथाप्यत्वादिनापि तस्त्वत्वेनेकरूपं
स्वरूपविलोपो वाप्रसज्येत ॥ तस्मात् सदसद्रूपं वस्त्विति ॥

अर्थः---तेज देखाने ठे जे घट स्वरूपे करीने अव्ययी पूर्ण
संबंधी सत् ठे पण अन्यपणे नथी. तथा क्षेत्रथी आ क्षेत्रनो
पण मथुरादि क्षेत्र संबंधी नथी. तथा कालथी वर्तमानकालपणे
पण अतीतादि कालपणे नथी. तथा जावथी श्यामपणे ठे पण
रक्तादिपणे नथी. एम न कहीए ने बीजी रीते कहीए तो ए घट
अनेक रूपणुं अथवा पोताना रूपनो नाश ए वे दोषनो प्रसंग आवे
ते हेतु माटे सर्वे वस्तुनुं सद्रूपणुं तथा असद्रूपणुं ए रीते सिद्ध यत्

टीकाः---किंचैकांतवादे सदसत्तोरविशेषप्रसंगः ॥ तथाहि
नित्यैकांतवादिनां सांख्यानां मते यथा असत्ता मृत्पिण्डेन घटो न
जन्यते ॥ तथा सतापि न जन्येत ॥ सदेवकारणे कार्यमिति ॥

मने विषे सर्वहपणानो आरोप करवो तेने मिथ्यात्व कहीए. ने तत्वह पटखे शास्त्र रहस्यनो जाण ने उत्कृष्टो आर्हुत एटखे अरिहं-
तनां वचन प्रमाणे रहेनारो ने पंच महाव्रतधारी ने सर्वह जेवो जे
श्वेतांबरसुरि तेने मूर्ख जेवो जाणें ठे माटे तत्वना जाण एवा गुरुने
विषे अज्ञानीपणानो आरोप करवो ते सर्व मिथ्यात्वनुं प्रकाशपणुं ठे.

टीकाः—एतावता चागुरौ गुरुजावना गुरो चागुरुधीरिती
मिथ्यात्वं लक्षितं ॥ उन्मार्गीयति उत्पथत्वेन मन्यते जैनमार्गं ॥
अपथं कुतीर्थिकमतं सम्यक्पथीयति सन्मार्गीयति ॥ अथ च ॥
जैनमार्गस्योन्मार्गत्वं त्रयीबाह्यत्वादिना कुतीर्थ्यपथस्य च
सत्पथत्वं तदंतर्जावादिनाऽप्युपगच्छंति मिथ्यादृशः ॥

अर्थः—एणे करीने अगुरुने विषे गुरुपणानी जावनाने गु-
रुने विषे अगुरुपणानी बुद्धि एने मिथ्यात्व कहीए एम देखागणुं.
जैनमार्गने उन्मार्गमां माने ठे ने कुतीर्थी लोकोना मतने साचो
मार्ग जाणें ठे. आ जगाए मिथ्यादृष्टि जैनमार्गने उन्मार्गपणुं
स्थापन करे ठे ते वेदयी बाह्यपणुं ए मतनुं ठे इत्यादि कारणवने
ने कुतीर्थीनो जे उन्मार्ग ठे तेने सन्मार्गपणुं स्थापन करे ठे ते
कुतीर्थीनो मारग वेदने मळतो आवे ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—एतद्यासुंदरं ॥ त्रय्याः ग्रामाण्येन हि तद्बाह्य-
तया जैनपथस्योत्पथत्वं स्यान्न चैवमस्ति तस्याप्रोक्तप्रोक्ततर-
विरुद्धार्थप्रतिपादकत्वेनाग्रामाण्यात् ॥ तथाहि धर्ममार्गस्य
मूलं दया सर्वदर्शनेषु गीयते ॥ यदाह ॥ पंचैतानि पवित्राणि,

सर्वेषां धर्मचारिणां ॥ अहिंसा सत्यमस्तेयं, त्यागो मय्युनवर्जना ॥
त्रय्याश्च यागादिषु वागादिहिंसामुपदिशंत्याः कथं धर्ममार्गत्वं ॥

अर्थः—ए वात असुंदर ठे एटले अयटती ठे केमजे जो वेदनं प्रमाणपणुं होयतो तेणे करीने निश्चे वेद वाह्य जेन धर्मनुं उन्मार्गपणुं होय पण एम तो नथी. केमजे लोक विरुद्ध तथा लोकोत्तर विरुद्ध एवा अर्थनुं प्रतिपादन करवापणुं ठे माटे वेदनं प्रमाणपणुं ठे ए हेतु माटे तेज देखामे ठे. जे धर्म मार्गनुं मूख सर्व दर्शनमां एक दयानेज कह्युं ठे. ते वात शास्त्रमां कही ठे जे धर्मना आचरण करनार सर्वे पु.पोने आ पांच वानां पवित्र ठे एटले करवा योग्य ठे, ते कयां? तो एक अहिंसा, बीजुं चोरी न करवी, बीजुं सत्य जापण करवुं, चोथुं दान आपवुं, पांचमुं ब्रह्मचर्य राखवुं. माटे यज्ञादिकने विषे वरुन प्रनुत्तना हिंसा करवानुं उपदेश करनार वेदमार्गने धर्ममार्गपणुं केमज होय ?

टीकाः--अथ त्रयीविहितत्वाच्छ्रद्धिंसाया धर्महेतुत्वेन स्वर्गफलत्वादव्याहतं तस्याधर्ममार्गत्वमिति चेत् न ॥ तस्या एवा प्रामाण्यात् ॥ तथाहि त्रय्याः प्रामाण्यं यदच्युपेयते जवता तत्किमपौरुषेयत्वात् अहोईश्वरकर्तृकत्वात् उताव्याहतार्थप्रतिपादकत्वात् आहोस्विदव्यभिचारप्रमाजनकत्वात् ॥

अर्थः—हवे अन्यदर्शनी आशंका करे ठे जे वेदमां कहेली हिंसा ते धर्मनुं कारण ठे माटे निर्वध एवुं स्वर्ग फळ ते हिंसायी प्राप्त यशे माटे वेदमां कहेली हिंसा ते धर्म मार्ग ठे एम जो ताहं

કહેવું હોય તો તે ન કહેવું, કેમજે તેનું અપ્રમાણિકપણુંજ છે એ હેતુ માટે. તેજ કહી દેવાને છે જે વેદનું પ્રમાણિકપણું તમો અંગિકાર કરો તો તે શું વેદવચન પુરુષે નથી કહ્યાં એમ અપૌરુષેય વચનપણું એમાં છે એ હેતુ માટે. અથવા વેદ ईश्वरे कर्मा છે એ હેતુ માટે. અથવા વેદમાં પરસ્પર વિરુદ્ધ અર્થ પ્રતિપાદન કર્યો નથી એ હેતુ માટે. અથવા અવ્યજિચારી પ્રમાણનું ઉત્પન્ન કરવાપણું એમાં રહ્યું છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—ન तावदाद्यः ॥ फिख पुरुषाणां रागादिमत्वेन तद्वचनस्य प्रसारकवाक्यवदोपयत्ताशंकया हानोपादानावि-
पयत्वेन अस्यास्तदव्युपगमो ज्वनः ॥ एतद्यासंगतं ॥ वचन-
स्यापौरुषेयत्वासिद्धेः ॥ उच्यते इति वचनमित्यन्वयस्य त्रिविधाप्र-
यत्नोदीरितकोट्टवाचजिदन्यमानतादवादिकारणकज्ञाप मंत-
रेणानुपपत्तेः ताद्व्यादीनां च पुरुषमंतरेणासंचयात् ॥

અર્થ:—દ્વે એ પ્રકારે ચાર વિકલ્પ ઉત્પન્ન કરી તેનું સં-
ગત કરે છે જે પ્રથમનો વિકલ્પ પુરુષે વેદ કર્યા નથી તેનું સંગત.
જે પુરુષોને રાગાદિ સહિતપણું છે તેણે કરીને તેનાં વચનને તમ
પુરુષનાં વાક્યની પેઠે કોપ સહિતપણાની આશંકાવગે તમારે તે વેદનું
અંગિકાર કરવાપણું નથી એ આશ્ચર્ય છે. કેમજે તમારે તો હિતરા-
રીના વચનની પેઠે અંગિકાર કરવાપણું છે માટે એ ઘાત અસંગત છે.
વેદવચન અપુરુષનાં કહેલાં છે એ ઘાત સિદ્ધ થતી નથી. પુરુષનાંજ
કહેલાં છે. કેમજે વચન શબ્દનો એ અર્થ છે જે બોલીએ તેને વચન
કહીએ. એ પ્રકારે એ શબ્દનોજ પડતો અર્થ તેની કહેવાની ઇચ્છાવગે
પ્રયત્નથી ઇશારણ થતો ને હૃદયાદિ આઠ સ્થાનમાં અવસાનોજ

શબ્દ તેનું તાલુ આદિક જે ઉચ્ચારણ સ્થાન તે પ્રમુખ જે કારણે સમૂહ તે વિના તેનો સિદ્ધિ નથી. માટે પુરુષ વિના તાલુ આદિક સ્થાનનો સંજવ નથી એ હેતુ માટે અપુરુષનો કહેલો વેદ કે વાત વ્યર્થ પડી.

ટીકા:—નાપિ દ્વિતીયઃ ॥ તસ્ય રાગાદિમત્ત્વેન તદ્વચન સ્યાપ્રમાણ્યાશંકાકલંકિતત્વાત્ ॥ રાગાદિમત્ત્વં તસ્યાસિદ્ધ મિતિચેન્ન અંગનાદિસંવંધાત્તદુપપત્તેઃ ॥ અર્વાગવસ્થાયાં તદુપ પન્નાવપિ પરાવસ્થાયાં તદજાવાત્ ઠ્ઠચનસ્ય પ્રમાણ્યમિતિચેન્ન ॥

અર્થ:—હવે વીજો વિકલ્પ જે વેદ ईश्वरे કરેલો છે તેનું સંકન ॥ જે તે તમારા ईश्वરને રાગાદિ સહિતપણું છે માટે તેનું વચન અપ્રમાણ છે એવી આશંકાવને કલંકિત છે. ત્યારે તમે કહેશો જે આમારા ईश्वરને રાગાદિ નથી, તો એમ ન બોલવું. કેમજે સ્ત્રી આદિકના સંવંધથી રાગાદિક છે એમ પોતાની મેલેજ સિદ્ધ થાય છે. ત્યારે ત કહેશો જે એ તો પૂર્વ અવસ્થામાં રાગાદિકની ઉત્પત્તિ થતે પણ પ અવસ્થામાં તે રાગાદિકનું અસિદ્ધપણું છે માટે ईश्वર વચનરૂપી વેદ પ્રમાણપણું છે. તો એમ ન કહેવું.

ટીકા:—નવદન્યુપગમેન તસ્યાનાદિસિદ્ધત્વાદર્વાગપરા વસ્થાજિધાનવિરોધાત્ ॥ નવતુ ચા કથંચિત્તસ્યાવસ્થાદ્યં તથા પિ પરાવસ્થાયામપિ શરીરપરિગ્રહમંતરેણ તાદ્વાદિ કારણાનાત્વેન તસ્ય ત્રયીપ્રતિપાદનાસંજવાત્કથં તસ્યાસ્તત્કર્તૃકત્વં સિદ્ધ્યેત્ ॥

અર્થ:—કેમજે તમારા મતને આશ્રિ તે ઈશ્વરની પૂર્વ અવ-
સ્થા તથા પર અવસ્થા તેનું જે કહેવું તેમાં વિરોધ છે. કેમજે તમો
ઈશ્વરને અનાદિ સિદ્ધ માનો છો એ હેતુ માટે. અથવા કોઈ પ્રકારે
તે ઈશ્વરની જે અવસ્થા હોય તો પણ પરાવસ્થામાં પણ શરીર
પરિગ્રહ કર્યા વિના અક્ષરનું ઉચ્ચારણ કરવામાં કારણરૂપ તાત્તુઆદિ
સ્થાન વિના વેદનું પ્રતિપાદન કરવાનો સંજવ નથી, માટે વેદનું
ઈશ્વર કર્તાપણું કેમ અંગિકાર કરીય?

ટીકા:—નાપિ તૃતીયઃ ॥ ન હિંસ્યાત્સર્વજૂતાનીત્યનેનાવિશે-
પેણ હિંસાનિવેધમજિધાયમીષોમીયં પશુમાલનેત સ્વર્ગકામ
ક્ષ્યાદિના તદ્વિધિમુપદિશંત્યાસ્તસ્યાઃ પરસ્પર ચિરુદ્ધાર્યપ્રતિપા-
દનાત્ ॥ અથ સ્વર્ગાદિકલ્પવિશેષોદ્દેશેન હિંસાવિધેરુદ્દેશા-
ન્ન તેન સામાન્યવિધિવિહિતાહિંસાનિવેધવ્યાપાતઃ ॥ અપવાદ,
વિષયં પરિહરત્યોત્તર્ગ પ્રવૃત્તેરિતિચેન્ન વિકલ્પા સદૃશ્યાત્ ॥

અર્થ:—હવે ત્રીજો વિકલ્પ જે પરસ્પર અવિરોધ જણાવનાર
તેનું સંમત કરે છે. જે વેદમાં એમ કહ્યું છે જે 'કોઈ જીવ પ્રાણી મા-
નની હિંસા ન કરવી.' એ પ્રકારે હિંસાનો નિવેધ કહીને ઘટ્ટી કહ્યું
જે 'જેને સ્વર્ગની ઇચ્છા હોય તે અગ્નિ તથા સોમ જે દેવ જેમનો ઘટ્ટે
યજ્ઞ સંબંધી પશુનું આલંબન કરે.' ક્ષ્યાદિ ધન્યનવગે હિંસાનો વિધિ
દેશ્યામનાર વેદને પરસ્પર વિરોધી અર્ચને પ્રતિપાદન કરવાપણું છે એ
હેતુ માટે. ત્યારે અન્ય દર્શની વાલ્યો જે સ્વર્ગાદિ કલ્પ વિશેષ ઉદ્દે-
શીને હિંસા વિધિનો ઉપદેશ છે તેથી સામાન્ય વિધિએ કરેલો જે
હિંસાનો નિવેધ તે પ્રત્યે વિરોધ નથી, માટે અપવાદનો પરિહાર કરી

સિદ્ધિ થશે માટે યજ્ઞ કરનારને માંસ જઠ્ઠણની લાલચ માત્રે જ
જાણનારી ને પરલોકમાં નરકપાત કરાવનારી ને ઘણા ધનનો તત્ત
ચ ને મહા પ્રયાસ તેણે કરીને સાધ્ય પદાર્થને જાણનારી પશુ માત્ર
વા શ્રુતિનું શું પ્રયોજન છે ?

ટીકા:—નાપિચતુર્થઃ ॥ યાગાદિવિહિતાયાં હિંસાયામ-
પ્યહિંસાબુદ્ધ્યુત્પાદનેન રાગાદિમત્તયા ઽનાપ્તેષ્વપ્પાત્તબુદ્ધ્યુત્પાદ-
નેન ચ વિપર્યયજ્ઞાનજનનાત્ ॥ તથા ચોક્તં વિપ્રોત્તમેન પરીક્ષા
પુરસ્સરમન્યુપેતજિનશાસનેન શ્રુતોનાં પરસ્પર વ્યાહતાર્યતા-
દિકં મીમાંસમાનેન પ્રમાણિકચક્રચૂકામણિના પંક્તિધન
પાત્રેન ॥

અર્થ:—ચોથો વિકલ્પ પણ ઘટતો નથી કેમજે યજ્ઞાદિયે
વિષે ફોરેલી જે હિંસા તેમાં પણ અહિંસા બુદ્ધિને ઉત્પન્ન કરનારી પણ
શ્રુતિ છે માટે તથા પોતામાં રહેલા જે રાગદ્વેષાદિ દોષ તેણે કરીને
અહિંસકારી પડશે યજ્ઞને વિષે હિંસાને કહેનાર પુરુષો તેમને મિ
હિંસકારી પશાની બુદ્ધિ ઉત્પન્ન કરવો તે રૂઝી વિપરીત જ્ઞાનને ઉત્પન્ન
કરવાયું વેદમાં રહ્યું છે, એ હેતુ માટે વ્રાહ્મણમાં શ્રેષ્ઠ પરીદાષાર્થ
જિનશાસનનો યંગીકાર ને શ્રુતિયોનું પરસ્પર વિરુદ્ધાર્થયું દર્શાવિ
વિચાર કરનાર ને પ્રમાણિક પુરુષના સમૂહનો મુકુટમણિ સમગ્ર
પંક્તિ ધનપાત્ર તેણે આ પ્રકારે કહ્યું છે.

ટીકા:—સ્વર્ણોદમેય્યવૃત્તાં ગત્રામવદ્દર્શં ચંદા વિગંદા ડુમા:

સ્વર્ગઞ્ચાગધાદ્ધિનોતિ ચ પિતૃન્ વિપ્રોપ્રજુકાશનમ્ ॥
 આપ્તાન્ઽદ્વપરાઃ સુરાઃ શિખિહુતં પ્રીણાતિ દેવાન્ હૃદિ
 શ્વેત્યં વસ્યુ ચ ફલ્યુ ચ શ્રુતિગિરાંકોવેત્તિ લીલાપિતં ॥

અર્થઃ—અપવિત્ર વસ્તુને જક્ષણ કરનારી ગાયોનો સ્પર્શ
 ને નાશ કરે છે, તથા સંજ્ઞા રહિત પીંપળા પ્રમુખ વૃક્ષ વંદનીક છે,
 રાં વકરાં મારવાયો સ્વર્ગ મળે છે, તથા બ્રાહ્મણ લોકોએ ઝોજન
 લું જે અન્ન તે પિત્રિલોકોને તૃપ્તિ કરે છે, તથા કપટી દેવ છે તે
 તકારી છે, તથા અગ્નિમાં હોમ્યું જે હુતદ્રવ્ય તે દેવતાને પ્રસન્ન
 રહે. ૫ પ્રકારે સુંદર અને વલ્લો નિષ્ફલ એવું વેદવાણીનું લીલાચરણ
 ણ જાણે છે ?

ટીકાઃ—૫૦ ચ ત્રય્યા અપ્રમાણ્યે કથં તસ્યા ધર્મમાર્ગ-
 ત્વં ॥ તથા ચ સતિ તન્મૂલસ્ય કુતોર્થિકપથસ્યાપિ સન્માર્ગત્વ
 મપાસ્તં ॥ જિનમતસ્યૈવ ત્વનેકાંતરૂપતયા પ્રવૃત્તિનિવૃત્ત્યાદિરૂપ
 સકલલોકવ્યવહારપ્રવર્તકત્વેન પ્રામાણ્યં તત્પ્રામાણ્યાચ્ચુપગ-
 મમંતરેણ વસ્તુતસ્તસ્યાપ્યનુવપત્તેઃ ॥

અર્થઃ—૫ પ્રકારે વેદનું અપ્રમાણપણું ઠતે ધર્મ માર્ગપણું
 તેનું કેમ હોય? નજ હોય. ૫૦૫૦ વેદનું અપ્રમાણપણું થયું ત્યારે વેદ
 છે મૂલ જેનું યવો કુતીર્થિક એટલે અન્યદર્શની તેના મારગનું પળ
 સંકળ થયું. ને જિનમતને તો અનેકાંતરૂપપણું છે માટે પ્રવૃત્તિ તથા
 નિવૃત્તિ ઇત્યાદિરૂપ જે સકલ લોક વ્યવહાર તેનું પ્રવર્તકપણું છે

तेषु करीने प्रमाणिकपणुं ने. लोक व्यवहारनुं प्रमाणिकपणुं कयां सि
वस्तुताए प्रमाणनुं पण अप्रमाणिकपणुं थाय.

टीकाः—यडुक्तं ॥

जेण विणा लोगस्स वि, व्यवहारो सबहा न निब्वज्ज ।
तस्स जुवणेक गुरुणो, नमो अण्णेतवायस्स ॥

अर्थः—जे अनेकांत विना योगनो व्यवहार सर्वथा नही
नीपजतो, ते जगद्गुरु परमात्मानुं अनेकांत वाक्य तेने नमस्कार करूं.

टीकाः—तथा च पूर्वापरालम्ब्याद्वैतार्थप्रज्ञापकत्वादि
मत्पावसानेषु दोषवर्जितत्वान्निःश्रेयसपथत्वाच्चेतरप्रतिक्षेपेण
तस्यैव सन्मार्गत्वं ॥

॥ यडुक्तं ॥

स्याच्छब्दयुग्नयसमुद्ययव्रीहसर्व ।

जावावज्जासनमधारप यर्गमार्गम् ॥

पूर्वापरव्यतिहतिव्युत्तनत्रिकोटि ।

॥ दोरं मतं तु कुर्यादिति कोऽत्र जैनम् ॥

अर्थः—वडी जैनमतमां पूर्वे कहेलो तथा पत्नी कहेलो जैन
तेनुं निर्वाचयसे प्रत्यक्षपणुं वे ए हेतु माटे, तथा आदि मत्पने अंत ने
विरे दोष रहितपणुं वे ए हेतु माटे, तथा बीजा मारणनुं संन करणुं ने
करीन पोतानुं सत्यमार्गपणुं प्रतिपादन करुं वे माटे सोइ मार्ग

પણું જિનમતનુંજ છે. તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે શબ્દ સહિત જે નયનો સમૂહ તેણે કરીને વ્યાપ્ત એવા જે સર્વજ્ઞાવ તેનું પ્રગટ કરનાર મોક્ષમાર્ગરૂપ તથા પૂર્વ તથા અપર જે વ્યવધાન તેણે રહિત તથા જેમાં કોઈ પ્રકારનો દોષ નથી એવા જિનમતને આ જગતમાં કોણ કુ-માર્ગ કહી શકે છે ?

ટીકા:—એવં ચ વાસ્તવે જૈનમાર્ગે અવાસ્તવત્વારોપઃ ॥
અવાસ્તવે ચ કુત્સીર્થપથે વાસ્તવત્વસમારોપો મિથ્યાત્વમહિન્ને
તિ ॥ એતાવતા ચ તત્ત્વે ઽતત્ત્વબુદ્ધિરતત્ત્વે ચ તત્ત્વબુદ્ધિરિતિ મિથ્યાત્વ
લક્ષણમાવિર્જાવિતં ॥ સ્વમગુણાગ્રણ્યમિત્યાદિ તુ પૂર્વવત્ ॥ તદા-
શ્ચર્યમેતન્મિથ્યાત્વોપહૃતા યદેવં વિપર્યયેણ સર્વ મવસાય ગુણિનો
હિપંતીતિ વૃત્તાર્થઃ ॥

અર્થ:—૧ પ્રકારે સર્વથા સત્ય એવો જૈન માર્ગ છે તેને વિષે
અસત્યપણાનો જે આરોપ કરવો તથા અયથાર્થી એટલે અસત્ય એવો
અન્યદર્શનીનો જે માર્ગ તેને વિષે સત્યપણાનો જે આરોપ તે મિ-
થ્યાત્વના મહિમાવને છે. એણે કરીને તત્ત્વને વિષે અતત્ત્વની બુદ્ધિ
કરવી તથા અતત્ત્વને વિષે તત્ત્વબુદ્ધિ કરવી એજ મિથ્યા-
ત્વનું લક્ષણ પ્રગટ કર્યું. તથા પોતે ગુણ રહિતના ડિરોમણિ છે તેનો
પણ પૂર્વે કહ્યું તે પ્રમાણે માને છે એ મોટું આશ્ચર્ય છે. પોતે મિથ્યાત્વ
વને હજારોવા છે તેથી એમ વિપરીતપણે સર્વ જાણી ગુણી પુરુષોનો
દ્વેષ કરે છે. ૧ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો. ॥ ૩૨ ॥

ટીકા:—નનુ કિમિદાનીં ગુણિજિઃપ્રયોજનં સંધયવ પ્ર:

गवान्निःशेषदोषमोपक्रमः समश्रीयतां ॥ जगवतापि च
तस्य महत्वेन नमस्कृतत्वात्तथाच तदाज्ञया वर्तमानानां मोक्षः
प्राणीनां संपश्यत इत्याशंक्याधुनातनसंघवशवर्तिनो जव्यजन
स्याक्षेपपूर्वं मोक्षान्नावमुपदर्शयिपुराह ॥

अर्थः—वितर्क करे ठे जे आ काळमां गुणी पुरुषोत्तुं पुं
प्रयोजन ठे? केमजे संघ ठे तेज महा ऐश्वर्यवाळो ठे ने समप्रदोषने
मूकाववा समर्थ ठे माटे ते संघनो आश्रय करो. जगवान तीर्थको
पण तेनी मोटाक्ष जाणी नमस्कार कयों ठे ए हेतु माटे. बळी ते
संघनी आह्वा प्रमाणे वर्तनार प्राणीनो मोक्ष थरो एवी आशंका
करो सांप्रत कालना संघने वश वर्तनार जव्यजनने तिरस्कार पुं
र्वक मोक्षनो अज्ञाव देखामवा इच्छता ठता कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

संघत्राकृतचैत्यकूटपतितस्यातस्तरां ताम्यत
स्तन्मुद्रादृढपाशबंधनवतः शक्तस्य न स्पंदितुं ॥
मुक्त्ये कल्पितदानशीघ्रतपसो ऽप्पेतक्रमस्थायिनः
संघव्याघ्रवशस्य जंतुहरिणत्रातस्य मोक्षः कुतः ॥३३॥

टीकाः—जंतवो धमार्थिनो जव्यसत्त्वाः त एवाऽप्यसन्धानमु-
प्यत्वात्सत्त्वरहितत्वाच्च हरिणा मृगास्तद्व्यातस्य तत्समुदायस्य ॥
हृत्पद्मप्रवृत्त उत्सृज्यप्रज्ञापकः श्रुताज्ञानिरपेक्षः स्वप्नं धारी

તલોલુપ: સાધુસાધ્વીશ્રાવકશ્રાવિકાસમવાયો મૂયાનિહ
 ઘ ઉચ્યતે સ એવ વલિષ્ઠત્વાત્ કૂરત્વાત્ વ્યાગ્રઃ॥ શાર્દૂલસ્ત્ર-
 સ્ય તદધીનસ્ય દાસવચનત્ર ત્ર નયોજ્યસ્યેતિ યાવત્ ॥

અર્થ:—ધર્મના અર્થી એવા જન્ય પ્રાણીરૂપી જે મૃગનો સ-
 , જન્ય પ્રાણીને મૃગ જેવા શાથી કહ્યા? તો તેમની જોઝાશાથી
 ધલ રહિતપણાથી, તે મૃગને સંઘરૂપી મોટા ઘાથે જાડ્યો છે. તે
 કીયો? તો જૈનમાર્ગ મુકી ઉન્માર્ગે ચાલતો, તથા ઉત્સૂત્રની પ્ર-
 ણા કરતો, તથા શાસ્ત્રની આજ્ઞાની અપેક્ષા ન રાખતો, પોતાની
 રમાં આવે તેમ ચાલતો, તથા શાતાસુખનો લાલચી એવો સાધુ
 ધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકાનો ઘણો જે સમૂહ તેને સંઘ કહીય. તેજ ધ-
 નાનપણાથી તથા કૂરપણાથી ઘાથ સમાન છે તેને આધીન થયેલો
 દલે દાસની પેઠે જ્યાં ત્યાં મોકલવા યોગ્ય એવો જે પુરુષ તેનો
 ક્યાંથી હોય એ પ્રકારે સંબંધ છે.

ટીકા:—દ્વિતીયપદ્ધે ગ્રાસવિપયીજૂતસ્ય ॥ મોક્ષ इति
 શ્લિષ્ટં પદં ॥ તેન જંતુપદ્ધે મોક્ષો નિર્વાણં ॥ દરિણપદ્ધે ચ હુટનં
 વ્યાગ્રાત્પલાયનમિતિ યાવત્ ॥ કુતઃકસ્માન્નકથં ચિદિત્યર્થઃ ॥
 નનુ મુક્ત્યનુગુણાનુષ્ઠાનાજ્ઞાવાત્તસ્ય મોક્ષાજ્ઞાવઃ કિમાયાતં સં-
 ઘસ્યેત્યત આદ ॥

અર્થ:—દ્વે વીજો:પદ્ધ પદલે જેમ કોઈ પુરુષને ઘાથે મજ-
 ત જાડ્યો હોય તે ક્યાંથી મૂકાય? તેમ જન્ય પ્રાણીરૂપી દરિણ સંઘરૂપી

આકરા વાઘે પકર્યું છે તે કયાંથી મૂકાય? ઇટલે તેનો મોઢ કયાં
થાય? હરિણપક્ષે કયાંથી વૂટે? કયાંથી નાશે? એવો અર્થ કરવો ના
વાનો કોઈ ઉપાય નથી. એ અર્થ છે. તે જગાએ કોઈ આજ્ઞા કરે છે
મુક્તિને અનુસરતી ક્રિયાનો અજ્ઞાવ છે માટે તેનો મોઢ નથી થતો
તેમાં સંઘનો શો વાંક છે તો તે જગાએ વિશેષણ કહે છે.

ટીકા:---મુક્ત્યૈ નિશ્ચેયસાર્થં કલ્પિતદાનશીલતપસો
પિ સ્વબુદ્ધ્યા ત્રિહિતજિનાદિવિતરણદેશચારિત્રાનશનાદેરપ્યા
સ્તાં તદિતરસ્યેત્યપિ શબ્દાર્થઃ॥ કથં તર્હિ મોક્ષાજ્ઞાવ इत्यत आह॥
સંઘાય લિંગિસમુદાયાય દેયાનિ કૃતાનિ દેયે ગ્રાચેતિ ગ્રા તદ્વિતઃ॥
તતશ્ચ સંઘગ્રાકૃતાનિ શ્રાવકલોકેન જક્ત્યા સ્વદ્વિષેન
નિર્માપ્ય લિંગિજ્યસ્તદેશનયૈવ વા સાધર્થ્યસમર્પણેન તદા
યતીકૃતાનિ ચૈત્યાનિ ॥

અર્થ:---જે મુક્તિને અર્થે પોતાની બુદ્ધિએ કહ્યાં છે ઇટલે
કયાં છે દાન શીલ તથા તપ તે જાણે. જ્ઞાવાર્થ એ છે જે પોતાની બુ
દ્ધિએ કલ્પના કરી કયાં છે જિનાદિદાન તથા દેશચારિત્ર તથા
અનશનઆદિક તે જાણે. એવાનો પણ મોઢ નથી તો ધીજાનો કયાંથી
હોય? એમ અપિ શબ્દનો અર્થ છે. કેમ મોઢનો અજ્ઞાવ કહોઁ? તો
તે જગાએ કહે છે જે લિંગિઝના સમૂહને આપેલાં જે ચૈત્ય ઇટલે
શ્રાવક લોકોએ જક્તિજાવે પોતાના ડ્રવ્યવસ્તુ નિપજાવી લિંગધારીની
દેશનાથી લિંગધારીને રહેવા સારું લિંગધારીઝને આપ્યાં. એવાં જે
ચૈત્ય ઇટલે લિંગધારીઝને આધીન કરેલાં જે ચૈત્યમંદિર.

टीका:—चैत्यानि जिनायतनानि तान्येव कूटा हरिणबंधन
यंत्रविशेषाः ॥ अथ कथमिह चैत्यानां कूटैर्निरूपणं ॥ यावता
दर्शनवंदनादिना ज्ञव्यानां रागद्वेषकपायाद्यरूपितशुद्धि-
तोत्पादनेन जवगुप्तमोचनहेतुर्जिनविषयं जिनजवनं वा चैत्य
मुच्यते ॥

अर्थ:—ते जिनमंदिर रूपी जे कूट कहेंतां हरिणने बांध-
वाना कोइ प्रकारना यंत्र विशेष. हवे तेमां कोइ आशंका करे ठे जे
जिनमंदिरने ज्ञव्य जनरूपी हरिणने बांधवाना यंत्र विशेष केम क-
होवो? एतो दर्शन वंदनादिके करीने ज्ञव्य प्राणीने रागद्वेष कपाया-
दिके रहित शुद्ध चित्तने उत्पन्न करे ठे तेणे करीने संसाररूपी बंधी-
खानाना घरपी मूकाववानुं कारण जिनविषय ठे तथा जिनमंदिर जे
तेने चैत्य कहिए.

टीका:—॥ यदुक्तं ॥ चित्तं मुपसत्थ मणो तत्तावो कम्म
धाविजंतस्स ॥ तं चेइयंति जमइ, उवयारो होइ जिणपत्तिमा॥

टीका:—कूटश्चबंधनहेतुरजिधीयते ॥ मोचनहेतुबंधन
हेत्वोद्धमद्वैषम्यं ॥ तथा चानयोरुपमानोपमेयजावाजावेन त
दज्ञेदस्य रूपकलक्षणस्येहानुपपत्तेः ॥ कथं चैत्यानां कूटैरज्ञेदाह-
प्यरूपणजाव इति चेत्सत्यम् ॥

अर्थ:—ने बंधन हेतु होय तेने कूट कहिए, मोचन हेतुने
बंधन हेतु ते चेमां मोटुं विषमपणुं ठे एटले घणो आंतरो ठे, माटे

ए वेने उपमान जाव तथा उपमेय जावनो अजाव ठे ए हेतु
ते वेनो अनेद करी रुपकालंकार करो ओ पण ते रुपकालंकार
क्षणनी आ जगाए असिद्धि ठे. तेथी चैत्यनुं तथा कूटनुं अने
पणार्थी रुप्यजाव तथा रुपणजाव केम होय, एम जो तुं कहे
होय तो तेनो उत्तर सिद्धांती कहे ठे.

टीकाः--यानि चैत्यानि मुक्तिकृते सिद्धांतविधिना वि-
गिनां निश्चा निवासविरहेण आर्जैर्विधायते तानि संसार
गुप्तिमोचननिबंधनानि जवंति ॥ एतानि तु प्रकृतचैत्यानि
मुग्धान् प्रोत्साह्य स्वनिवासाद्यर्थं कथमाजन्मामी आर्ज्य
स्माकं जोग्या जविष्यन्ति इत्याशयेन तेषां तत्र ममकारोत्पादनेन
नियमनार्थं लिंगिजिः कारितानि तत्कथमेतेषां मोचनहेतुषां.

अर्थः--जे चैत्य मुक्तिने अर्थे सिद्धांत विधिवे लिंगध-
रीउनी निश्चा निवास बिना आवके कराव्यां होय तेतो संसाररुपी
बंधीखानाथी मूकावानुं कारण होय. आ चैत्य तो लिंगधारीउं
पोताने रहेवा सारु इत्यादि कारणे जोग्या लोकने उत्साह पमासी
करावेलां तेमां लिंगधारीउंनो आ अजिप्राय जे आ आवक लोकने
जन्मारा सुधी आपणे जोगववा योग्य कये प्रकारे थाय एम धारी
ते चैत्यमंदिरने विषे आवकोने ममत्व उत्पन्न करी तेमने बांधी रा-
खवां सारु लिंगधारीउं करेवालां चैत्य तेमने संसारथी मूकाव-
नार केम कहेवाय ?

टीकाः--प्रत्युत वंधननिबंधनत्वमेव पूर्वोक्तयुक्त्या विमृ-

शमानं संगच्छते ॥ एवं चैत्यानां कूटैरत्यंतं बंधनहेतुव्यसाम्येना
जेदविवक्षणाद्युक्तौ रूप्येण रूपेण जावति ॥ एतेन विविक्षत
चैत्यानां वक्षिषिषितवदित्युपमानेनाऽनायतनत्वं प्राक्प्रतिपा-
दितमपि पुनर्विनेयजनमनःप्रतीतिदाढ्यार्थमिहापि तदेवव्यं
जितमिति द्रष्टव्यं ॥

अर्थः—उलटां बंधननुं कारणज ठे, पूर्व कहेछा। युक्तिबधे
विचार करतां ए वात सिद्ध ठे. ए प्रकारे चैत्यने अत्यंत बंधननुं
कारणपणुं ठे तेणे करीने कूट जे भृगुबंधन पास तेनी साथे समान-
पणुं कणुं. ते साथे अजेदपणानी युक्ति कहे सते रूपकाखंकार कर
वा योग्य वस्तुबधे रूपकाखंकार थयो. एणे करीने आ कहेवा मागेछा
धक्षिषिषित पटले मत्स जालवानो छोढानो आंकांनो तेमां पाछेछा
मांसने जक्षण करवा थावतां जे मत्स ते बंधन पामे ठे तेम थावक
छोको चैत्यमंदिरनी ममता करी बंधन पामे ठे एम पूर्व उपमा दीधी
ठे तेणे करीने अनायतनपणुं स्थाप्युं ठे. तोपण फरीधी जे आ कणुं
तेतो शिष्यनां मनने दृढ प्रतीति थाप ते सारु अर्थां पण ते वात
जणावी ठे एम देखवुं.

टीका—आयतनत्वे गर्दिततमैः पापोपकरणैः कूटैश्चेनां
रूपणानुपपत्तेः ॥ इयांस्तु विशेषस्तत्र विवक्षैव तामुचितमि-
ह विधानां तदायतनानां च ॥ तथा तत्रोपमानेन जिनेनेश्वरने-
पस्याऽनायतनत्वमाधिःकृतं ॥ उपमानोपमेययोर्जनेनेश्वरमायाः
प्रपृत्तेः ॥ इह त्वेवं नाम कूटैश्चैत्यानां साम्यं येनोत्पद्यमानेन
विवक्षया कूटत्वेन रूपितानि चैत्यानि ॥

અર્થ:—અતિ નિંદિત એવાં પાપનાં ઉપરણરૂપ જે મૃગ વંધન પાસ તેણે કરીને ચૈત્યનું આયતનપણું કહેવું. તેમાં રૂપકાલંકારની ઉત્પત્તિ નથી થતી, પૂર્વ કરતાં આટલું આ જગાયે વિશેષ કહ્યું છે. પૂર્વે વિંવની સૂચના કરી હતી અને આ જગાયે તો વિંવોની તથા તેનાં સ્થાનની અનાયતનપણાની સૂચના કરી. વઢી પૂર્વે ઉપમાન વસ્તુ જૂદી રાખી ઉપમેય પદનું અનાયતનપણું પ્રગટ કર્યું હતું કેમ જે ઉપમાનને ઉપમેય એ વેના જેદવને ઉપમા અલંકારની પ્રવૃત્તિ થાય છે એ હેતુ માટે આ જગાયે તો કૂટ એવા નામ વનેજ ચૈત્યનું સ્થાપણું કહ્યું. જેણે કરીને એ પ્રકારે ઇટલે નામ વને તથા અલંકાર વને મૃગ વંધન પાસની સાથે ચૈત્યનો અજેદ કહેવાની ઇચ્છા છે માટે કૂટ શબ્દે કરી ચૈત્યનું નિરુપણ કર્યું.

ટીકા:—તથા ચ રૂપકાલંકારેણોપમાનાદજેદનોપમેય સ્યાતિશયને તાદ્રૂપ્યમનાયતનત્વં પ્રત્યાહ્યાપ્યતે ॥ તથા ચ તદ્વક્ષણં ॥ તદ્રૂપકમજેદો ય ઉપમાનોપમેયયોરિતિ ॥ તથુકમુકં ચૈત્યાન્યેવકૂટા ઇતિ ॥

અર્થ:—વઢી રૂપકાલંકારે કરીને ઉપમાનથી ઉપમેયનું અજેદપણું કહેવું તેણે કરીને અતિશે તે સરહું અનાયતનપણું પ્રત્યાહ્યાન કર્યું ઇટલે જે મૃગની પેઠે વંધન કરનાર ચૈત્ય છે તેનું પચ્ચલાણ કરીએ ઠીએ. વઢી તે રૂપકાલંકારનું સફળ આ પ્રકારું છે. જે ઉપમાન પદ તથા ઉપમેય પદ એ વેનો જે અજેદ કરવો તેને રૂપકાલંકાર કહીએ. માટે ચૈત્ય એજ સંવરૂપી મૃગને વંધન પાસે એમ કહ્યું તે સુક્ત છે.

टीकाः—अत एव सिंगिपरिगृहीतचैत्यानां युगप्रवरश्री
जिन वल्लजसुरिदेशनानिशमनादनायतनत्वं निर्नीय श्री चित्र-
कूटे प्रजुजक्तश्रावकैः श्रीमहावीरजिननिकेतनं विधिचैत्यं
विधिपथविकाशयिषया निर्मापयांश्चजूवे ॥ तथा चैतदर्थं
सत्यापिका तत्रत्या प्रशस्तिः ॥

अर्थः—एज कारण माटे वेप धारियोये गृहण करेखां जे
चैत्य तेनुं युगप्रधान एवा श्री जिनवल्लजसुरि तेमनी देशना सांज-
ळवाची अनायतनपणानुं निश्चय करी श्री चित्रकूटने विधे प्रजुना
जक्त एवा श्रावक लोकोये श्री महावीर स्वामीनुं स्यान जेः विधि-
चैत्य तेने विधि मार्गनो प्रकाश करवो एवी इष्टाप नोपजाव्युं, ते
अर्थनुं सत्यपणुं स्यापन करनारो आ प्रकारनो त्यांनो प्रशस्ति ठे,
ते प्रशस्तिनां काव्यो आ प्रमाणे ठे.

“ शुद्धाचीर्णकुपोधकुमहृद्दे स्वं धार्मिकं तन्वति ।
छिष्टानिष्टनिष्ठदृष्टमनसि क्षिष्टे जने नृपति ॥
तादृग्लोकपरिप्रेक्ष्य निविरुद्धेपोमरागमद ।
प्रस्तैस्तद्गुरुसात्कृतेषु च जिनायासेषु नृन्माऽपुना ॥
तत्त्वद्वेषविशेष एष यद सन्मार्गे प्रवृत्तिः सदा ।
सेयं धर्मविरोधबोधविधुतिर्यत्सत्ये साम्यधीः ॥
तत्स्मारसपथमुच्छिन्नावयिपुत्तिः कृत्यं कृतं स्यादिति ।
श्रीवीरास्पदमाप्तसम्मतमिदं ते कारयांचक्रिरे ॥

टीकाः—व्याख्याः—वीरास्पदं श्रीमहावीरजिनगृहं आ-

સસંમતં સદ્ગુણામનુમતં હૃદં પ્રત્યક્ષં તે પ્રાયુક્તાઃ શ્રાવકાઃ
 કાર્યાચક્રિરે વિરચ્યાંવજ્રુઃ ॥ અથ તન્નાન્યદેવગૃહસદ્ગતૈ-
 પિ તદ્ વહુમાનાદપરવિધાપનેન તેષાં જગવદાશાતના પ્રસંગ-
 કિમિતિ તત્કારયામાસુરિત્યત આહ ॥

અર્થઃ—હવે એ પ્રશસ્તિનાં જે કાવ્ય છે તેની વ્યાખ્યા કરે-
 છે. જે શ્રી મહાવીરસ્વામીનું ઘર તેને સદ્ગુણના અનુમતથી પૂર્વે
 કહેલા જે શ્રાવક તેમણે આ પ્રત્યક્ષ કરાવ્યું. તે જગાયે આસંગિક
 કરી ઉત્તર આપે છે જે ત્યાં વીજાં દેવમંદિર ઘણાં છે તોપણ શ્રી
 દેવમંદિર કરાવવું તેણે કરીને પૂર્વે દેવમંદિર કરાવેલું હોય તેનું
 વહુમાનપણું રહેતું નથી, તેથી જગવંતની આશાતનાનો પ્રસંગ થશે
 માટે જાણ વાસ્તે તેમણે નવું જિન મંદિર કરાવ્યું તેનો ઉત્તર કહે છે.

ટીકાઃ—કુદ્રાણાં લિંગિનામાચીર્ણાનિ સિદ્ધાંતોક્તમપિ
 શ્રીમહાવીરસ્ય પટ્ટંગર્જાપહારકલ્યાણકં લજ્જાનીયત્વાન્ન કર્તવ્ય-
 મિત્યાદિકા આચરણાસ્તતશ્ચાચીર્ણાનિ ચ કુવોધશ્ચ કુમદશ્ચ તેર્દ-
 તે દૂપિતે સ્વં ધાર્મિકં તન્વતિ વયમેવ ધાર્મિકા इति सर्वत्र प्रत्या-
 ख्यापयति छिष्टं मात्सर्यवत् अनिष्टमपायकरणप्रवणं निकृष्टमभયं
 धृष्टं पापं कुर्वतोऽनुपजायमानशंकं मनश्चित्तं यस्य स तथा

અર્થઃ—જે લિંગધારીજીવ કરેલી જે સિદ્ધાંતમાં કહેલું
 એવું પણ શ્રી મહાવીરસ્વામીનું ઠહું કલ્યાણક જે ગર્જાપહારરૂપ
 તે ઘણું લજ્જા પામવા યોગ્ય છે એ હેતુ માટે ન કરવું, इत्यादि આ-
 ચરણા તથા કુવોધ તથા કદામદ તેણે કરીને છોકને દોષ પમાને

उते तथा अमेज धर्मनिष्ट ठीए ए प्रकारनी बात सर्वत्र प्रसिद्ध
करे उते तथा मत्सर सहित अने अनिष्ट करवामां तत्पर तथा
अधम तथा पाप करतां पण जेने शंका यती नथी ए प्रकारनुं ठे
मन जेनुं एवो लोक थये उते ।

टीका:—तस्मिन् क्लिष्टे धार्मिकान् प्रति क्षुराध्यवसाये एवं
विधे संप्रति ज्ञयसि प्रज्ञूते जने लोके सति अथ यद्येवंविधो ज्ञयान्-
लोकः संप्रति ततः किमायात मपरचैत्यविधापनस्येत्यत-
आह ॥ तादृक्लोकपरिग्रहेण प्रागुक्तविशेषणविशिष्टजनाधी-
नत्वेन निबिन्धेयोभरागग्रहेण तीव्रगुणवन्मात्सर्योदग्रस्वमता-
नुरागाजनिवेशेन ग्रस्ता वशीकृता ये एतद्गुरवः प्रागजिहृत
जनाचार्यास्तत्सात्कृतेषु ॥

अर्थ:—तथा धर्म निष्ट पुरुषो उपर क्रूर अध्यवसाय जेने
ठे ए प्रकारना आ काळमां घणा लोक थये उते नहुं विधि चैत्य
करावुं एम आगळ संबंध जाणवो. आशंका करी उत्तर कहे ठे.
जे हवे ए प्रकारना घणा लोक आ काळमां थया तेथी बीजुं चैत्य
कराव्यामां शुं कारण प्राप्त थयुं ? तो तेनो उत्तर कहे ठे. जे पूर्वे
विशेषण कहां तेणे सहित एवा लोक साथे पराधीनपणुं थयुं तेणे
करीने तथा जे आकरो गुणवान साथे मत्सर तेणे करीने मोटो
पोताना मतनो अनुराग थयो तेणे करीने वश थयेला एवा पूर्वे
कहेला लोकोना आचार्य तेमने सर्व चैत्य अर्पण करे उते नहुं चैत्य
करावुं एम संबंध ठे.

टीका:—देये साति तद्धितः ॥ ततश्चगुरुदक्षिणीकरणे
तदायतीकृतेषु जिनावासेषु चैत्यसदनेषु चूम्ना बाहुव्येन अशुना
संजातेषु सत्सु ॥ ननु यदि संप्रति जिनालया दुष्टलोकपरिहृ-
तालिङ्गिगुरुणामायत्ताश्च तत्किमेतावता छेपकारित्वादागमस्ति-
च्छाधायित्वाच्च तेपामेव पातकं न विष्यति नवतां तु तत्र पूजावं-
नादिकं कुर्वाणानां धर्ममेवेत्यत आह

अर्थ:—आपवारूपी अर्थने विषे तद्धितनो सातिप्रत्यय क-
व्यो, तेथी एवो अर्थ ययो जे गुरु दक्षणा करवे करीने, गुरुने सा-
धिन चैत्य मंदिर करे ठेते बहुधा आकालमां ए प्रकारे यथे ठेते नां
चैत्य कराव्युं एम संबंध ठे. ए जगाये आशंका करी समाधान करे
ठे जे, जो आ कालमां जिनमंदिर दुष्ट लोकोए ग्रहण कर्याठे, जिनि
धारी गुरुए पोताने स्वाधीन कर्या ठे एणे करीने तेमां शुं काय
कष्टुं के जेथी नयुं चैत्य करवुं पम्युं. केमजे छेप करवापणुं तथा
आगमविरुद्ध करवापणुं तेथी ते लोकोनेज पाप थशे. तमारे तो त्या
पूजा वंदनादिक करतां धर्मज थशे एवी आशंकानो उत्तर कहे ठे.

टीका:—तत्त्वछेपविशेषः सन्मार्गमारसर्यप्रकर्ष एव
यदऽसन्मार्गे कुमार्गे प्रवृत्तिर्गमनपूजनव्यवहारः सिङ्गिपरिह-
रीतो हि जिनालयादिः सर्वोप्यसन्मार्गस्ततश्च सात्पथमवगुण-
माना थयि यन्नित्यमसन्मार्गे प्रवर्तते तन्नूनं तेयां सात्पथे छेरो
मनसि विपरिवर्तते ॥

अर्थ:—जे साचा मार्गने विषे जे थतिशे मत्सर ते थोकरे

વર્તે છે માટે, પટલે જે અસત્ માર્ગને વિષે પ્રવર્તેલું તથા જેલું પૂજન કરેલું इत्यादि व्यवहार તથા લિંગધારીયોએ ગ્રહણ કરેલું જે જિન-મંદિરાદિ તે સર્વ પણ અસત્ માર્ગજ છે, તે હેતુ માટે સત્ય માર્ગને જાણે છે તો પણ જે નિત્ય અસત્ય માર્ગે પ્રવર્તે છે તેમના મનમાં સત્ય માર્ગને વિષે દોષ વિશેષ વર્તે છે.

ટીકા:—કથમન્યથા તત્રૈવ પ્રવૃત્તિરતસ્તત્ર પ્રવર્તમાનાનાં ધાર્મિકાણામપ્યવિધ્યનુમોદનમુગ્ધજનસ્થિરીકરણાદિના પાપ-મેવ ॥ સદા ગ્રહણાત્ કદાચિદપવાદેન તત્રાપિ પ્રવૃત્તિરનુ-જ્ઞાતા સેયં સૈવા ધર્મવિરોધેન સદ્ધર્મવિદ્ધેષેણ બોધવિધુતિઃ-સ-દ્બોધનાશો યત્સત્યે સન્માર્ગે કુપથેન સામ્યધીસ્તુલ્યતાબુદ્ધિઃ ॥.

અર્થ:—અને જો દ્રેષ્ય ન વર્તતો હોય તો ત્યાંજ કેમ જવાની પ્રવર્તિ થાય? ધાર્મિક લોકને પણ અવિધિ ચૈત્યમાં જતાં અવિધિની અનુમોદનાયી તથા મુગ્ધ લોકને ત્યાં જવા આવવા વિષે સ્થિરપણું કરેલું इत्यादि कारणवश પાપજ થાય છે ને એ ધર્મી પુરુષને સત્ય જ-પર આગ્રહ રહ્યો છે. તેથી કદાપિ અપવાદ માર્ગે અવિધિ ચૈત્યમાં જવાનો શાસ્ત્રમાં આજ્ઞા છે તે આજ્ઞાથી પ્રવૃત્તિ સાચા ધર્મ સાથે દ્રેષ્ય થવે કરીને સાચા બોધને નાશ કરનારા છે. કેમજે સન્માર્ગ અને કુ-માર્ગ એ બેને વિષે તુલ્ય બુદ્ધિ પટલે સરલો બુદ્ધિ થવાયો.

ટીકા:—સત્યથકુપથયોર્હાલોકતમસોરિવ મહદંતરં સત્યથ પરિજ્ઞાનેऽપિ નિત્યં કુપથપ્રવૃત્તૌ તુ તેષાં સત્યથકુપથયોઃ સાધારણ્યં . ચેતસિ નિવિશમાનં લલ્યતે તથા ચ નૂનં તે ધર્મવિદ્ધેષિણઃ સદઃ

बोधविधुरा इति॥ यस्मादेवं तस्मात् सत्पथं विधिमार्गमुद्दिश्या
यिपुर्जिर्विधिचैत्यविधापनेन प्रकाशयन्निरस्माजिः कृत्यं कर्त-
व्यं कृतं विहितं स्यात्

अर्थः—सन्मार्गं अने कुमार्ग ए वेनुं अजवाळुं अने अंतं
ए वेनी पेठे मोडुं आंतं ठे एटले क्यां प्रकाश अने क्यां अंश
ए वेनुं समानपणुं न होय, तेम क्यां सन्मार्ग अने क्यां कुमार्ग दो
सरखां न होय. सन्मार्गनुं जाणपणुं यथे ठेते पण जे निरंतर कु-
र्मार्गमां प्रवृत्ति करे ठे तो तेना चित्तने विधे सन्मार्गने कुमार्गने ति
साधारणपणुं रहेलुं जणाय ठे, यळी ते पुरुषो साचा बोध विना
ठे. केमजे जे हेतु माटे अविधि मार्गमां प्रवृत्ति ठे ते हेतु माटे वि-
धेयनुं स्थापन करवुं तेणे करीने विधि मार्गने प्रकाश करना अ-
मोए ए करवा योग्य काम कर्तुं ठे.

टीकाः—विधिमार्गमासेडुशां होतदेव कर्तव्यं यत् कुपय
पायोधिपानुकनविकोदधिर्वया विधिमार्गस्य प्रकाशनं न तातो
संप्रति पृथग्विधिचैत्यनिर्माणं विना प्रकाशयितुं शक्यते॥ हो
चैत्यानां प्रायेण सर्वे रामविजिगिरिमहेयाविधिना प्राक्तावात् ॥
इति हेतो यस्माद्धेतोस्तेवोरास्यदमित्यादि पूर्वव्याख्यानमि-
त्यानुबंगिकदृष्टव्यार्थः

अर्थः—विधि मार्गने पामेखा पुरुषांये निभे ए प्रकाश
कामज क्यां जोइए, जेथी कुमार्गद्वारा समुद्रमां पदना तदय प्र-
दीदे उद्धार करवानी इत्याए विधि मार्गनो प्रकाश पाव. आ कामज

जुष्टं विधि चैत्य कराव्या विना ए विधि मार्गनो प्रकाश करवा नथी समर्थ यता. वाकी रहेलां सर्वे चैत्यमंवरि खिंगधारीउए बहुधा ग्रहण कर्यां ठे, तेणे करीने अविधि सहितपणुं वेखाय ठे ए हेतु माटे. इति शब्दनो हेतुरूपी अर्थ ठे. नवुं विधिचैत्य कराव्युं इत्यादि व्याख्यान पूर्वे कर्तुं ठे. ए प्रकारे चासता प्रकरणवशथी आवेलां ने काव्य तेनो अर्थ थयो.

टीकाः—सांप्रतं प्रकृतमुच्यते ॥ संध्याकृतचैत्यकूटेषु पतितस्य प्रतिबद्धस्य कथंचित् सत्पथं प्रतिपत्सोरपि तत्र गोष्टिकत्वादिना स्वकारितप्रतिमाममत्वादिना वा नियमितत्वात्ततो निर्गन्तुमशक्तस्येति यावत्

अर्थः—हवे जे प्रकरण पूर्वे चासतुं आवे ठे ते कहे ठे, जे चैत्यरूपी मृगबंधननो पास तेने त्रिपे पमेखो एटखे बंधायेखो ते सन्मार्गने पामवा इछे ठे तो पण ते पुरुषने ते जग्याना लोको साथे गोवमी थवी इत्यादि कारणवने अथवा पोतानी करावेली प्रतिमानो ममत बंधावो इत्यादि कारणथी बंधावो ठे ए हेतु माटे त्यांथी नीकळवा समर्थ नथी थतो.

टीकाः—छितियपक्षे पतितस्य बद्धस्य तथांतस्तरां ताम्यतः सन्मार्गबहुमानित्वात्ततो निर्जिगमिपोरपि निर्गमाऽलाजात् ॥ जविता कदाचित्त्विनं यत्रैतस्मादसत्पथादहं निर्गमिष्यामीत्येव मतिशयेनांतःकरणमध्ये चेतोमर्भणीति यावत् खिद्यमानस्य ॥

टीकाः—एवमाद्याः स्वतोऽमुजै कृजैर्मुजाः प्रवर्त्तिताः ॥
धराकान् मुग्धसारंगान्, हा वधुं वायुरा इव ॥

अर्थः—पोते शास्त्र मर्यादा रहित निरंकुशपणे वर्त्तता न
जोळा लोकोने जेगा करी पोतानी कपोल कल्पित मर्यादाउने प्र
वर्त्तानारा खिगधारीज ए मुग्ध लोकरूपि हरिणनां रंक टोळाने बां
धवा ए प्रकारनी मर्यादारूपि पास प्रवर्त्तवि ठे.

टीकाः—ततश्च तन्मुजैव दृढं निविरुं पाशोमृगादिवंधनार्थं
दवरकादिनिर्मितग्रंथिविशेषस्तेन बंधनं संयमनं तद्वत्तस्त
दन्वितस्य स हि संघमुजामुदितस्ततो निर्गमनवार्त्तामपि कस्या
पि पुरतो वक्तुं न शक्नोति किं पुनर्निर्गंतुमित्यर्थः

अर्थः—ते माटे संघरूपि एक ठाप धरावी एहीज दृढपास
जेम मृग बांधवाने सुतरनी दोरिजने गांठ्यो बाळी पासला रवे ठे
तेम संघ नाम धारण करवादि पासमां नांखेला लोको त्यांथी नी
कळवानी वातने पण कोइ पासे कहेवा समर्थ नथी थता तो विचारा
ए खिगधारिजना पासमांथी नीकळवा क्यांथीज समर्थ थाय? ए
टसो अर्थ ठे.

टीकाः—तथा एतस्य संघस्य क्रमस्तन्निर्दिष्टा रात्रि-
स्नाग्नादिका परिपाटी तत्स्थायिनस्तद्वर्त्तिनः छिन्नीयपक्षे तु
हरिणं प्रहारार्थमुत्क्षिप्य सज्जितः पादक्रमस्तद्गोचरगत-
स्येति ॥ ततोऽयमर्थः ॥ यथा व्याघ्रमासविषयस्य तत्क्रमगोचर-

સ્ય તત્રાપિ કૂટપતિતસ્ય અન્યથા હિ પલાય્યાપિ કથંચિત્તતો
મોઢઃ સંજાવ્યતે તત્રાપિ નિર્જિગમિપયા ચેતસિ તામ્યતોઽપિ
પાશસંયમિ તત્ત્વેનાંગસ્યંદનમાત્રમપિ કર્તુમશક્તસ્ય હરિણવાતસ્ય
ન કથં ચિત્તતો મોઢઃ સંજવતિ ॥

અર્થઃ—વઢી ય લોક કેવા ઠે ? તો લિંગધારીઠપ દેલાની
જે રાત્રિસ્નાત્ર કરવાદિક પરિપાટી તેમાં રહેલા ઠે. દ્યે વીજે પદો
એમ અર્થ થાય ઠે જે હરિણને મારવા સારુ તૈયાર થયેલો જે વાઘ
તેની નજરે પડેલો. સ્પષ્ટ અર્થ આ પ્રકારે ઠે. જેમ વાઘે હરિણને
મારવા સારુ પગ ડંચો કર્યો હોય તે પગ તલે જે હરિણ ધ્રાવ્યું ઠે
તે મુકાશે, ઘટલે ત્યાંથી ટુટી નાશીને પોતાનું જીવિત ઘચાવશે
ઘવી વાત કેમ સંજવે ? ન જ સંજવે. કેમજે ચારે પાસથી વાપનાં
ટોળાંયે પગ ટંચા કરી વિકટ સ્થાનમાં ઘેરી લીધેલો પાશમાં પડેલો
હરિણ ઠે માટે. જો એમ ન હોય તો કદાચિત્ નાશીને ટુટે ઘવો સં-
જવ કરીય પણ તે તો નથી, માટે તે સ્થાનમાં તે હરિણ નીકળી
જવાની ઇચ્છા ઘણો પરિતાપ પામે ઠે તો પણ પાશમાં પોતે ઘં-
ધાયો ઠે, તેણે કરીને અંગ દસાવવા પણ સમર્થ નથી. યતો, તો
ત્યાંથી નાશી પોતાનું જીવિત ઘચાવવા ક્યાંથી સમર્થ પાવ ! ઘટલે
ત્યાંથી તે હરિણને કોઈ પ્રકારે મુકાવવાની વાતજ કેમ સંજવે ?

ટીકાઃ—એવમસ્યાપિ ચેત્યપ્રતિવદ્સ્ય સન્માર્ગસ્થસા નિર્ગ-
તું મનસિ । લઘમાનસ્યાપિ સંપમુદ્રયા કીષિતત્ત્વેન સત્પથાન્યુ-
પગમં પ્રત્યુથંતુમપ્પશક્નુવતસ્તતત્ક્રમમનતિવ્રામતઃ સંપ્રતિતન
સંપ્રાક્ષાવશ્યસ્ય જંતુસંદોહસ્ય । નર્વાણં

अर्थ—ए प्रकारे आ चैत्यमां बंधाएला लोकोने पण सा
मारंगनी मनमां बांछा ठे तेणे करीने तेमांथी नीकळवानुं मन
मांटे खेद पामतो एवो ठे तो पण संघ एवी एने माथे ठाप दीवी
तेणे करीने बंधन पाम्यो ठे, मांटे सांचा मारंग प्रत्ये जवानो ठपो
करवा असमर्थ थएलो अने तेनी बांधेली मर्यादाने पण ठप
करवा समर्थ न थतो एवो अने संधनी आंझाने वश थएलो
काळनां जव्य लोकनो समूह तेनो मोझ नथी थंतो.

टीकाः—अथ कथमिह संधस्य क्रूरतया व्याघ्रेण रूपं ॥
तत्त्वे हि तस्य जगवन्नमस्कारो न घटा मियुयात् ॥ श्रूयते च तीर्थ-
प्रवर्त्तनाऽनेहसिनमो तित्थस्सेत्याद्यागमवचनं प्रामाण्येन जग-
तस्तन्नमस्कारविधानं तत्कथमेतदुपपद्यंत इति चेत् न ॥

अर्थः—हवे प्रतिवादी आशंका करे ठे जे, अही संधने क्रूर
पणावमे बाघ जेवुं वर्णन करुं ते केम घटे ? तत्वपणे विचारतां जो
बाघ जेवो क्रूर संघ होय तो तेने जगवान् नमस्कार करे ठे ते न
घटे. सांजलीए ठीए जे, तीर्थ प्रवर्त्ताववाने अवसरे “ नमो तित्थ-
स्स ” इत्यादि आगम वचनमा प्रमाणपणाए करीने जगवान् ते स-
ंधने नमस्कार करे ठे, ते वात केम युक्त होय ? हवे तेनो उत्तर करे
ठे जे, जो तमे ए प्रकारे कहेता होय तो ते न कहेवुं.

टीकाः—सहगूनामश्रवणाद् संधेपि प्रवृत्ते जवतः संध-
तेः ॥ अन्वो हि संधो जगवन्नमस्कारविषयोऽन्यश्चाधुनिको प्रव-
र्त्तनः ॥

જનિતઃ ॥ તથાહિ ॥ ગુણગુણીનોઃ કથંચિત્તાદાત્મ્યેન જ્ઞાનાદિ
ગુણસમુદાયરૂપઃ શુરૂપથપ્રથનવદ્દારોઽનુલ્લંઘિતજગવદ્દાસત્તઃ
સાધ્વાદિઃ સિદ્ધાંતે સંઘ ઇત્યજિધીયતે ॥

અર્થઃ—કેસ જે સરલું નામ સાંજઝવાથી જે સંઘ તથા અને
સંઘ નામ ધરાવે છે તે પ્રકરણમાં તને સાચા સંઘની જ્ઞાંતિ થઈ છે
તેથી એમ આશંકા કરું તું, તે સંઘ નિશ્ચે જૂદો છે કે જેને જગવાન
તમસ્કાર કરે છે, અને આ તો હમણાંનો જે સંઘ છે તે તો તમોષ
માની લીધો છે. તેજ કહે છે જે, કોઈ પ્રકારે ગુણ તથા ગુણી એ બેનું
એકપણું કહેવું તેણે કરીતે જ્ઞાનાદિ ગુણનો સમુદાયરૂપ અને શુરૂ
મારણનો વિસ્તાર કરવામાં જેણે આદર માંડ્યો છે અને જગવાત્તની
આજ્ઞા જેણે ડહાંધણ કરી નથી એવો જે સાધુ પ્રમુખ તેને સિદ્ધાં-
તમાં સંઘ કહ્યો છે.

ટીકાઃ—પદાદિ ॥

સર્વોપનાયકસ્ય ચરણગુણવિચ્છિન્નિયાણ સમણાણ ॥
સમુદાઠં હોઈ સંયો, ગુણસંવાઠ ઝિકાનુર્ણ ॥

અર્થઃ—તે કહી દેલામે છે જે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર ગુણવને
જ્ઞાનનો સાધુનો સર્વે સમુદાય તેને સંઘ કહીએ. તે કીયે પ્રકારે ?
તો ગુણસંઘ એ પ્રકારે કરીને. પટલે જે સંવના ગુણ શાસ્ત્રમાં કહ્યા
છે, તે ગુણ સદિત તેને સંઘ કહીએ, પણ એકજા નામ માત્રે નથી કહેતા.

अर्थः—ते वात शास्त्रमां कही ठे जे, उन्मार्गमां ते
तथा उत्सूत्रना प्ररूपक एवा घणा लोकने देखी केटसाक जु
संघना स्वरूपने नथी जाणता माटे तेमने संघ कहे ठे. सुतस्मिन्
तथा स्ववंदचारी एटले पोतानी नजरमां आवे तेम चापता ए
तथा मोह मार्गना शत्रुरूप तथा बीतरागनी आझायी प्र
घपडा घणा लोकना समूह. तेने संघ ए प्रकारे न कहेयुं.

टीकाः—परं धनुंकीकश संघातरूपस्यासोपि संघ इय
निष्पत्त्या लोकेऽनिधीयत इति मुग्धनाम्ना विप्रसज्योति ॥

अर्थः—गली घणां हामकांना समूहरूपपणुं ठे प हे
माटे एटले तागे मानेसो संघ ते हामकांना संघ जेरो ठे मां
लोकां संघ ए प्रकारे कहे ठे, ए हेतु माटे हे मुग्ध ! संघ ए
मानयो नुं उगायोनुं.

टीकाः—गदुकं ॥

परो मादृ पदा वि सादृणी सावत्त य मदीय
आकहुनां संघो मेमो गुण अदिगंवाउ ॥

अर्थः—ते वात शास्त्रमां कही ठे जे, बीरंकाती अर्थ
मिने दनकद्वारा कादिनायेनातिधाना ॥

अर्थः—ते वात शास्त्रमां कही ठे जे, बीरंकाती अर्थ

યુક્ત એવો એક સાધુ અથવા એક સાધ્વી અથવા એક શ્રાવક અથવા એક શ્રાવિકા હોય તેને સંઘ કહીએ અને તે વિના શેષ જે સાધુ સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકાનો સમુદાય તેને હામકાના સમૂહ જેવો સંઘ કહીએ એ દેતુ માટે, તમારો માનેલો જે સંઘ તેમાં સંઘનાં લક્ષણ નથી માટે એ ઘટુમાન કરવા યોગ્ય નથી. અને તેને જે ઘટુમાનાદિક કરે છે, તે જગવંતનાં સામાવાલીઓ શત્રુ છે ઇત્યાદિ અનિપ્રાયવેકે શાસ્ત્રકારનું આ પ્રકારે કહેવું થયું છે.

ટીકા:—યદુક્તં ॥

આણાણ અવદંતં જો ઝવવૂહિજ્ઞ મોહદોસેણં ॥

તિત્થયરસ્સ સુયસ્સ ય, સંઘસ્સ ય પચ્ચણીઓ સો ॥તથા॥

જો સાહિજ્ઞે વટ્ટહ આણાજંગે પપટ્ટમાણણં ॥

મણવાયાકાણ્હિં સમાણદોસં તયં વિંતિ ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે તીર્થંકરની આજ્ઞામાં જે ન ઘર્તતો તથા મોહરૂપી દોષવને વૃદ્ધિ પામેલો તે પુરુષ તીર્થંકરનો તથા સિદ્ધાંતનો તથા સંઘનો પ્રત્યનીક છે, એટલે સામાવાલીયો શત્રુરૂપ છે. વળી જે સ્વાધીનપણે ઘર્તતો એટલે સ્વઠંદપણે ચાલતો, તીર્થંકરની આજ્ઞાના નાશમાં પ્રવર્તતો એટલે તીર્થંકરની આજ્ઞા વિરુદ્ધ પ્રવર્તેલો એવો જે પુરુષ તેને મન ઘન કાયાના દોષ સરલો છે એમ કહ્યું છે.

ટીકા:—અતપવ સુચસીલતાનુરાગાદેરસંઘમપિ સંઘ ઇત્ય
ત્રિવધતાં પ્રાયશ્ચિનં પ્રતિપાદિતં સિદ્ધાંતે

जावनास्पदत्वान्न प्रत्यक्षेण तदज्ञावोऽवसेयः ॥ अद्यानुमानेने-
ति द्वितीयः कल्पः ॥ तथापि किं तदनुमानं ॥

अर्थः—ते कारण माटे कोइ देशकालादिकने विषे ते प्रस-
रनो एटसे शास्त्रमां कहेला गुणवाळो पण संघ ठे एम संज्ञावतु-
स्थान ठे ए हेतु माटे, प्रत्यक्षपणे तीर्थनो अज्ञाव ठे एम न जायुं
हवे अनुमानवने तीर्थनो उद्देव कहेवो ए प्रकारनो बीजो विस्त-
तमारे मते ठे तो पण घोखो जे ते कयुं अनुमान, एटसे ते कये प्रकारो
अनुमान प्रयोग करो ठो? ते कही देखामो.

टीकाः—नवद्विवक्षितः संघः संप्रति नास्ति क्वचिदनुप-
पन्नमानस्यात् प्रत्यस्तघटयदित्यनुमानमस्तीति चेत् नाऽसर्वथा
मनुपपन्नोपलंभयोर्नियतविषयत्वादेकत्र तदनुपलंभेन सर्वत्र
तदज्ञावासिद्धेः

अर्थः—सिद्धांति शिगधारीनो अनिप्राप कही संज्ञा को
ठे जे, तमो कहेता हें के तमारो कहेखो संघ आ कायमां नथी, के
मके कोइ जगाण देव्यामो नथी. ए हेतु माटे नाश पामेता पत्तनी
पेठे ए प्रकारनो अनुमान प्रयोग ठे एम तमारो न धारवुं, केमते स-
र्वज्ञ नथी तेमने वस्तुनी प्राप्ति थायज अथवा न ज पाय पण
निश्चय नथी. एक जगाण जे वस्तु न दोठी ते वस्तुनो सर्व जगाण
अज्ञाव हरो एम वान सिद्ध नथी यनी.

टीकाः—नया निश्चान्तप्रामाण्येन परीक्षापुरः सर्वमृगयमा-

ऐर्मध्यस्थैः कैश्चिच्चारुविचारचातुरीतद्वैरद्वैरिदानीमपि ज्ञाव-
संघस्योपलंजादनुपलज्यमानत्वादित्यसिद्धो हेतुः ॥ कुट्यादिव्य
वहितानां भूनिखातादीनां च विद्यमानानां मप्यस्मदादिजिरनु
पलंजादनैकांतिकश्च ॥ तस्मान्नानुमानेनापि तदज्ञावावगमः

अर्थः—बळी सिद्धांतना प्रमाणपणावने परीक्षा पूर्वक खो-
ळता जे मध्यस्थ दृष्टिवाला सुंदर विचारनी चतुराईने रहेवाना
यरूप एवा केटलाक पुरुषोए आ काळमां पण ज्ञाव संघ एटखे
तीर्थकरनी आज्ञामां रहेतो साचो संघ दीगो ठे ए हेतु माटे तमारो
मानेलो जे न देखवारूप हेतु ते असिद्ध थयो एटखे खोटो थयो
नीति आदिकना अंतरायमां रहेली जे वस्तु तथा पृथ्वीमां खोदी
याखेली जे वस्तु ते विद्यमान ठे तो पण आपण जेवानी ह-
ष्टेमां नथी आवती माटे तमारा हेतुने अनेकांति नामे अनु-
मानमां दोष लाग्यो, माटे अनुमान प्रमाणवने संघनो अज्ञाव
जणातो नथी.

टीकाः—नाप्यागमेनेति तृतीयः कल्पः ॥ ते नहि सम्यग्-
ज्ञानदर्शनचारित्रमयस्य जगवदाज्ञाप्रज्ञापननिष्णातस्य ज्ञा-
वसंघस्य बहुमुंदादिवचनतोऽद्वितीयस्तयादुःपमाकाखेपि प्र-
तिपादनात्.

अर्थः—आगम प्रमाणवने पण संघ नथी ए प्रकारनो
त्रीजो विकट तेनुं खंढन जे समकित ज्ञानदर्शन तथा चारित्र-
मय एवाने जगवाननी आज्ञानुं जे कहेवुं तेमां चतुर एवो जे

જાવસંઘ તેનું દુઃખમ કાલને વિષે પણ પ્રતિપાદન છે. માથા મુંઝાણ લોગધારીઝં જગતમાં વધુ પ્રવર્ત્યા છે. ઇત્યાદિ શાસ્ત્ર વચનની પેઢાએ અતિશે થોડા સુવિહિત છે એમ કહેવાપણું શાસ્ત્રનું માટે દુઃખમ કાલમાં પણ જાવસંઘ છે એવું પ્રતિપાદન આવ્યું હેતુ માટે.

ટીકા:—॥ ચક્રં ॥

એગંતેણં ચિય લો-ગનાયસારેણ ઇત્યહોયધં ॥
 વહુમુંઝાવયણાન, આણાહત્તો ઇહ પમાણં ॥
 નિમ્મલનાણપહાણો, દંસણસુહો ચરિત્તગુણજુતો ॥
 તિત્થયરાણાથિજ્જો, વુચ્ચઈ ઇયારિસો સંઘો ॥
 આગમનણિયં જોપન્નવેહ સદ્દહં કુણં જહસત્તિં ॥
 તેલુક્કવંદણિજ્જો, હુસમકાલેવિ સો સંઘો ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે, આ લોકમાં પ્રમાણ પણે લોક ન્યાયને અનુસારેજ ન વર્તવું એટલે જેમ ઘણા લોકમાં છે, એમજ કેવલ ન વર્તવું. કેમ જે, માથામુંઝાનાં વચન જગતમાં ઘણાં છે, માટે જે તીર્થંકરની આજ્ઞાએ યુક્ત છે તે પ્રમાણ છે, જગાએ તથા નિર્મલ જ્ઞાન જેને પ્રધાન છે, જેની દર્શન શુદ્ધિ થાય છે તે ચારિત્ર ગુણવર્મે સંયુક્ત છે એવો જે સંઘ તે તીર્થંકરને પણ છે. વળી જે આગમમાં કહ્યું છે તેમ પ્રરુપણા કરે છે તે સારે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે કરે છે, તે સંઘ દુઃખમ કાલમાં પણ

वदन करवा योग्य ठे.

टीका:—अन्यथा दुष्पसद्वंतं चरणमित्यादेराहुःपमातं
चारित्रानुवृत्तिप्रतिपादकस्य जगद्भवनस्य व्याघातापत्तेः ॥ ज्ञाव
संघमंतरेण तावंतमनेहसं चारित्रानुवृत्तेरसंजवात्

अर्थ:—एम जो न होय तो शास्त्रमां कसुं ठे जे, दुःपसह
सूरिपर्यंत चारित्र ठे, इत्यादि जे चारित्रनुं परंपरागतपणुं प्रतिप्रादन
करुं ठे ते जगवत्त्वचननी हानी प्राप्त थाय ए हेतु माटे, ज्ञाव संघ
विना तेदखा काळ सुधी चारित्रनुं जे आवहुं तेनो संजव थाय नही माटे.

टीका:—ननु जवतु सिद्धांतप्रामाण्यादिदानीमपि ज्ञावसं-
घोऽद्वयीयांस्तथापि मया तावन्न दृश्यत इति चेन्न ॥ अर्वागूदर्शित्वेन
मात्सर्येण वा जवतस्तददर्शनस्यान्यथासिद्धत्वात् ॥ दृश्यते च-
कपायकडुपितचक्षुषां संत्रिकर्षेपि निपेक्षुषो मनुष्यादेरनुपखंजः

अर्थ:—बळी लिंगधारीनी आशंका प्रगट करी समीधानं
करे ठे-जे, तमे कदेशो जे सिद्धांतना प्रमाणथी आ कालमां पण
ज्ञाव संघ अति अल्प दृशे तो पण हुं तो कोइ जगाए देखतो नथी
तो एम तमारे न बोलवुं. केमजे तमारे विपेक्षस्थपणुं ठे तथा म-
त्सरपणुं ठे तेणे करीने तमारा दीठामां ज्ञाव संघ न आव्यो ते
वात प्रमाण नथी. केमजे जे कपायवाळो थयो तेने समीपे वेठेछां
मनुष्यादिक पण तेनी नजरे नथी आवतां एम देखीए ठीए.

टीका:—ततो यदि त्वं शुद्धपथस्पृहया त्रस्तवा मात्सर्यमं-

त्तार्य माध्यस्थमास्थाय सूक्ष्मप्रेक्षया परीक्षस्व जावसंघं येन चित्प्रेक्षसे ॥ मैवमेव नास्तिकतामवलंब्य ज्ञवांजोधो मंहीरिति तस्माद् जगवच्चनान्यथानुपपत्त्या संप्रत्यप्यस्ति जावसंघः स एव प्रेक्षावता दुःसंघपरिहारेणान्युपेतव्यः ।

अर्थः—ते माटे जो तुं शुद्ध मार्गनी स्पृहावाळो घयो होत तो मत्सरपणानो त्याग करी मध्यस्थपणुं अंगिकार करी सूक्ष्म बुद्धिपरिक्षा कर, जेणे करीने कोइ जगाए तुं जाव संघने देखीस- पण आ प्रकारनुं नास्तिकपणुं अवलंबन करी संसार समुद्रमां दुः पीडो नही. माटे जगवंतनुं वचन अन्यथा थाय एटले व्यर्थ पळे. ए हेतु माटे आ काळमा पण जाव संघ ठे, अने बुद्धिवंत प्राणीए माठा संघनो परिहार करी तेज साचो संघ अंगीकार करयो.

टीकाः—एतेन शुशिद्धेपधीप्रसाधनाय यदुक्तं मूलपूर्वपक्षे इदानीं । इ जगवच्चिरदाकित्यादिइति छेद एवेतेषु धेयानित्यतं तत्र विप्रतिक्षितं भवसेयं ॥ जगवच्चिरदेपि सन्मार्गपरिज्ञानोपायानां बहुशस्तदागमेऽभिधानेन तदर्थिना तत्परिज्ञानसिद्धेः ॥ बहु जनप्रवृत्तेष्व मोक्षयतयान्युपगमे लौकिकधर्मस्वेवान्युपगमा- पत्तेः ॥ तत्प्रवृत्तेस्तत्रैवातिशयस्त्वात् ॥ मरुजने येनेत्यादिना लौकिकन्यायेन तत्प्रवृत्तेः प्रामाण्यसमर्थनं त्वारमरुदर्थं न भव जवतः ॥

अर्थः—ए वात कद्दोनेये करीने शुणोजन,तर छेद बुद्धि वं एन सिद्ध करवाने जे पूर्वे मूढ पक्षमां आ प्रक्षेप कयुं ६३. १

आ काशमां जगवतना विरह्यी' इत्यादि ग्रंथने श्रारंजी एमने विपे
 छेप करवो एज श्रेय ठे. त्यां सुधी ग्रंथ कळो हतो तेनुं पण खंन
 ययुं एम जाणवुं. जगवतनो विरह्य थयो तो पण साचा मार्गने
 जाणवाना उपाय घणाज ते मोटा पुरुषना कहेखा कहेखा ठे. तेणे
 करीने साचा मार्गना खप करनार पुरुषोने साचा मार्गनुं ज्ञान सिद्ध
 थाय ठे अने जे मार्गमां घणा जननी प्रवृत्ति थइ ठे, तेज साचो
 मार्ग ठे. ए प्रकारे मोक्षमार्गनो अंगीकार करीए तो लौकिक धर्म-
 नी आपत्ति पटले प्राप्ति थाय. केम जे लौकिक मार्गने विपे लोकनी
 प्रवृत्ति अति घणी ठे ए हेतु माटे, 'महाजन जे मार्गे चाले ते मार्ग'
 इत्यादि जे लौकिक न्याय तेणे करीने जे प्रवृत्ति तेनुं जे तमारे प्रमाणपणुं
 प्रतिपादन करवुं ते तो निःकेवल आत्म क्लेशज ठे, पण एनुं प्रमा-
 णपणुं प्रतिपादन थाय एम नथी.

टीकाः—तथाहि महाजन इत्यत्र वृद्धप्रामाणिकपुरुष-
 वचन श्रेण्मदृच्छवदस्तदा न विप्रतिपद्यामहे ॥ वृद्धप्रामाणिक
 गणधरादिपुरुषशार्दूलपदकृष्णस्यैव पथोऽस्माजिरपि मोक्षमार्गं
 स्वेनाच्युपगमात् ॥ बहुर्थश्चेत्तर्हि बहुजणपन्निवृत्तीत्यादिना लो-
 कोत्तरवचसैवास्य न्यायस्य बाधितत्वेनाऽनवकाशात् ॥

अर्थः—'महाजन' ए वाक्यमां वृद्ध प्रामाणिक पुरुषने क-
 हेनार जो महत् शब्द होय तो तेनो अंगीकार करीए ठीए. केमजे,
 वृद्ध प्रामाणिक जे गणधरादि उत्तम पुरुष तेनोज. मार्ग थमो मो-
 क्षमार्गपणे अंगीकार करीए ठीए ए हेतु माटे, पटले. " महाजनो
 येन " ए वाक्यमां महाजन ए शब्दे करीने गणधर ए प्रकारे अर्थ

कहेता हो तो ते वाक्य अमारे मान्य ठे अने महाजन शब्दे कर्
'घणा लोक' एम अर्थ करो तो "बहु जण पनी वत्ती" इत्यादिशा
वचने करीनेज ए न्यायने बाध लाग्यो, माटे ए वाक्यनो अंगीक
नथी करता.

टीका:—तथा यदि परगृहवासिनो महात्मानः सुविहिताः
सत्पथकुपथविज्ञागङ्गापनायारक्तद्विष्टतया ज्ञेयैः सु-
विहितदुर्विहितगुणदोषाविर्भावकं यथावस्थितमागमार्थं व्या-
चक्षते ॥ नैतावता त उपाख्यं नमर्हति ॥ आत्मोत्कर्षपराप-
र्क्य विख्यापयिष्यैव तद्वाख्यानस्य सुष्ठु विज्जममाण मित्या-
दिनात्मस्तुतिपरनिंदाभावेन यतिनां दोषतया जिधानात् ॥

अर्थ:—बळी परघरवासी महात्मा सुविहित पुरुष सत्मार्ग
अने कुमार्ग ए घेनो विज्ञाग जणाववाने रागद्वेष रहित ज्ञेय प्राणी
प्रत्ये सुविहितना गुण तथा दुर्विहितना दोष जेम ठे तेम प्रगट
करनार एवो आगमनो अर्थ कहे ठे. तेणे करीने ते सुविहित पुरुषो
उलंजो देवा योग्य नथी. जो पोतानो उत्कर्ष जणाववानी इच्छा-
येज "सुष्ठुविज्जममाण" इत्यादि पोतानी स्तुति अने परनिंदानो
जाव राखीने कहेता होय तो दोषपणुं कहेवाय पण ते तो तेमने नथी.

टीका:—अन्यथा तीर्थंकर गणधरादीनामप्यसंप्रतदोष-
प्रतिपादकमागमग्रंथं ग्रन्थतां परनिंदकत्वेन दूषणापत्तेः ॥ ऐवं-
युगीनसंघप्रवृत्ति परिहारेण च संघ बाह्यत्वप्रतिपादनममीशं
भूषणं न तु दुषणं ॥ तत्प्रवृत्तेरुत्सूत्रत्वेन तत्कारिणां दारुणदु-

गतिविपाकश्रुत्या तत्परिहारेण प्रकृतसंघवाह्यत्वस्यैव ते
चेतसि रुचितत्वात्तदंतर्जावे तु तेषामपि तत्प्रवृत्तिवर्तिष्णुतय
नंतजवाटवीपर्यटनप्रसंगात् ॥

अर्थः—एम जो न होय तो तीर्थंकर गणधर इत्यादिव
पण असंयतना दोष प्रतिपादन करनार एवा आगम ग्रंथने बांध
परनिंदा थइ तेणे करीने दोषनी प्राप्ति थशे. आ काळना संघ
प्रवृत्तिनो परिहार करवो तेणे करीने सुविहितोने ए संघयी बाह्य
पणुं प्राप्त थवुं ते जूपण ठे पण दूपण नथी. केमजे ते सुविहित
संघनी प्रवृत्तिने उत्सूत्रपणुं प्राप्त थाय ठे तेणे करीने उत्सूत्रप्रवृत्ति
करनारने अति आकरी दुर्गतिरूप फळ थाय ठे, एम शास्त्रयी सां-
जळीए ठीए. ए हेतु माटे ते उत्सूत्रनी प्रवृत्तिनो त्याग करीने
आ काळना दुर्विहित संघयी बाहिरपणे रद्देवुं एमज ते सुविहितना
चितमां रुच्युं ठे, थने जो दुर्विहित संघमां जळी जाय तो ते सु-
विहितोने पण तेमना जेवी प्रवृत्तिमां धर्तवापणुं थाय तेणे करीने
अनंत जव प्रमण करवानो प्रसंग थाय.

टीकाः—अत आधुनिकसंघवाह्यत्वेनैव तेषां गुणित्वं तथा च
तेषूच्चेदद्युक्तिर्महापापीयसामेव भवति ॥ तस्मात्तेषु मुक्त्यर्थिनां
प्रमोद एव विधातव्यो न तनोयस्यपि छेपधीरिति व्यवस्थितं ॥ य-
दपि पूर्वपक्षे गौतमादिषु यतिशब्दप्रवृत्तित्वात्कथं निर्गुणेष्विदानीं-
तनसाधुषु भवर्चत इत्याशङ्क्य यथा कल्पवृक्षगुणवैकल्ये निर्वादिषु
तरुशब्दप्रवृत्तिरित्यादिना दृष्टान्तद्वयेनेदानींतनमुनिषु यतिशब्द-
प्रवृत्तिसमर्थनं तदप्यस्समीचीनं ॥

અર્થઃ—એ હેતુ માટે આ કાઠના સંઘથી જુદાં પરુતું તે કરીનેજ સુવિહિતને ગુણીપણું છે, વઢી તે ગુણી પુરુષોને વિષે મહા પાપી પુરુષોનેજ તેમનો નાશ કરવો એવી બુદ્ધિ થાય છે, માટે સુ કિની ઇચ્છા કરનાર પુરુષોએ તે સુવિહિતને વિષે પ્રમોદ રાખવો એટલે તેમને જોઈ હરખ પામવું, પણ શ્રલ્પ માત્ર દ્વેષ બુદ્ધિ ન રાખવી એ વાત સિદ્ધ થઈ. જો પણ પૂર્વ વૃદ્ધને વિષે ગૌતમાદિકને વિષે યતિ શબ્દનું પ્રવૃત્તિપણું છે, તો પણ નિર્ગુણ ઇવા આ કાઠના સાધુને વિષે કેમ તે શબ્દ પ્રવર્તે છે, એ પ્રકારની આશંકા કરીને જેમ ઊર્ધ્વશ્રા આદિ વૃદ્ધને વિષે કલ્પવૃદ્ધના ગુણ નથી, તો પણ કલ્પવૃદ્ધ એ પ્રકારના શબ્દની પ્રવૃત્તિ છે તેમ. ઇત્યાદિ બે દૃષ્ટાંતવગે આ કાઠના મુનિર્જને વિષે યતિ શબ્દનું જે સમર્થન કર્યું તે પણ અઘટિત કર્યું.

ટીકાઃ—પ્રવર્તતા હિ નામ કલ્પવૃદ્ધગુણાઽયોગેપિ નિર્વાદિષ્ઠ તરુશબ્દસ્તત્પ્રવૃત્તિનિમિત્તસ્ય શાખાદિમસ્વસ્યોજ્જયત્રાપ્યનુગમાત્ ॥ ૬૬ તુ યતિશબ્દપ્રવૃત્તિનિમિત્તસ્ય લિંગિજ્વનુપપત્તેઃ કથં તદ્વચ્ચસ્તત્ર પ્રવર્તતે ॥

અર્થઃ—અથવા ઊર્ધ્વશ્રા આદિકને વિષે નિશ્ચે કલ્પવૃદ્ધના ગુણનો યોગ નથી તો પણ તેમને વિષે તરુશબ્દની પ્રવૃત્તિનું નિમિત્ત જે શાખાદિ સહિતપણું તે બે જગાએ પણ વિદ્યમાન છે એ હેતુ માટે, અહીં તો યતિ શબ્દની પ્રવૃત્તિનું કારણ તે લિંગધારીયોને વિષે દેશ્વાતું નથી. માટે તેમને વિષે યતિ શબ્દ કેમ પ્રવર્તે ? ॥

टीका:—तथाहि यमुपरम इति पाठायठत्युपरमति पापे-
ज्य इति पापोपरमो यद्वा यतीप्रयत्न इति धातुपाठात् यतते क्रिया-
स्वितियतिरिति क्षेत्रकालाद्यपेक्षोऽनुष्ठानप्रयत्नो यतिशब्दप्रवृत्ति-
निमित्तं ॥ ततश्च यः पापोपरतो यश्च बलकालादिसामग्रीसमग्रः
सततमशतोऽनुष्ठाने समुत्तिष्ठते योपि देशकालसंहननामयवैप-
न्यात्संपूर्णमनुष्ठानमनुष्ठानुपारयन्नपि निजशरीरशक्त्यादिकम-
गोपयन् शठपपरिहारेण क्रियासु यतते तत्र सर्वत्रापि यतिशब्दो
गौतमादिवत् प्रवर्तते प्रवृत्ति निमित्तस्य ज्ञावात्

अर्थ—ते बात देखावे ठे जे 'यमुपरमे' ए प्रकारनो धातु ठे
तेनो अर्थ विराम पामवारूप ठे, जे पापयकी विराम पामे तेने यति
कहीए, अथवा 'यति प्रयत्ने' ए धातुनो प्रयत्नरूपी अर्थ ठे, तेथी
जे क्रियाने विषे प्रयत्न करे तेने यति कहीए, ए प्रकारे क्षेत्र काला-
दिकनी अपेक्षाये अनुष्ठाननो प्रयत्न करवो, ते यति शब्दनी प्रवृ-
त्तिनुं कारण ठे, माटे जे पापयो विराम पाम्यो, अने पोतानुं घळ
तथा काळादि सामग्री तेणे सहित थयो अने निरंतर अशठपणे अनु-
ष्ठान करवामां तत्पर ठे अने जे देश, काल, बल शरीर तेमनुं वि-
पमपणुं नथी, माटे संपूर्ण अनुष्ठान करवाने पार पामतो नथी तो
पण पोतानी शरीर शक्ति आदिक गोपवतो नथी अने शठपणानो
त्याग करी क्रियाने विषे प्रवर्तें ठे ते सर्व जगाये पण यति शब्द
गौतमादिकनी पेठे प्रवर्तें ठे, केमजे त्यां यति शब्दनी प्रवृत्तिनुं का-
रण रहुं ठे ए हेतु माटे:

ટીકા:—યજુક્તં ॥

નન્વા જવનેર્ગુર્યં. યજ્ઞત્યુપરમતિ યેન પાપેન્ધ: ॥
કૃતિકારણાનુમિતિજિ-સ્તેન યતિમુદારંતિ જિના:

અર્થ:—તે માત્ર શાસ્ત્રમાં કહી છે કે, સંસારનું દારાણું
જીવે તે કર્મ કર્મનું અને જનુમોરનું એ પ્રણ પ્રકારે પાપની નિ-
શાન કરનાર છે. તેને શ્રેયંતર યતિ જિનરામે કહ્યો છે.

ટીકા —ગા: ॥

સંગેણ વૃક્ષેણ, જાગિતેણ તોણ તિરિણ ॥
એ જાગિતેણ મુખે, તે જાગુનાગતરણોતિ ॥
એ જાગુ એ જાગમરણો, સંગેણ ન તિરિતે જુગિતેદો ॥
જાગુ એ જાગુનાગિતે, કયાદ નતિ-જાગુનાગો ॥
જાગુ એ જાગુનાગિતે, ન તિરિતે જાગુનાગો ॥
જાગુ એ જાગુનાગિતે, જાગુનાગિતે જાગુનાગો ॥

ટીકા —એ જાગુનાગિતે, જાગુનાગિતે જાગુનાગો ॥
જાગુનાગિતે જાગુનાગો, જાગુનાગિતે જાગુનાગો ॥
જાગુનાગિતે જાગુનાગો, જાગુનાગિતે જાગુનાગો ॥
જાગુનાગિતે જાગુનાગો, જાગુનાગિતે જાગુનાગો ॥

અર્થ:—જાગુનાગિતે જાગુનાગો, જાગુનાગિતે જાગુનાગો ॥

यएखो रुढी, तेणीए पापमां प्रवर्त्तेला अने सर्वप्रकारे क्रिया अनुष्ठान-
थी रहित एवा अने प्रगटपणे कपटने रहेवानुं स्थळरूप अने प्रत्यक्ष
पापरूप एवा ते लिंगधारीनुने विषे जेम लींवरुने विषे कल्पवृक्ष
शब्दनी प्रवृत्ति ठे तेवी रीते पण यति शब्दनी प्रवृत्ति कोइ प्रकारुं
पण प्रवर्त्तवानुं कारण न ठेते केम प्रवृत्तिं शके एटळे लिंगधारीनुने
मुनि एवो शब्द पण केमज कही शकाय. ?

टीकाः—॥ यडुकं ॥

इयसीलंगजुया खलु, दुस्कंतकरा जिणेहिं पद्मता ॥
जावपहासा जइणो, न उ अत्रे दब लिंगधरा ॥

अर्थः—ते वात शास्त्रमां कही ठे जे, अठार हजार शीलांग-
रप तेणे संयुक्त एवा अने निश्चे डुःखनो अंत करनार एवा जाव
प्रधान एटळे जाव जेने प्रधान ठे एवा यति जिनराजेकदा ठे पण
बीजा अव्ययी लिंग धरनार एवाने यति नथी कदा.

टीकाः—तस्मात्र निंवादिषु तरुशब्दप्रवृत्तिदृष्टांतावष्टेनेन
लिंगिषु यतिशब्दप्रवृत्तिरुपपद्यते ॥ यश्च यथा जात्यमणिगुणवैशु-
एपेपिकाचे मणिशब्दप्रयोग इति द्वितीयदृष्टांतोपन्यासस्तत्र सं-
प्रतिपत्तिरुत्तरम् ॥

अर्थः—ए हेतु माटे लिंगनादिकने विषे वृक्ष शब्दनी प्रवृ-
त्तिनुं जे दृष्टांत तेनुं अवलंबन करवुं तेणे करीने लिंगधारोनुने विरे

યતિ શબ્દની પ્રવૃત્તિ થાય છે, વઢી જેમ જાતિવંત મણિના ગુણ જે માં નથી એવો પણ કાચનો કકળો તેને વિષે મણિ શબ્દનો પ્રયોગ થાય છે. એ પ્રકારનું વાજું દૃષ્ટાંત સ્થાપન કર્યું, તે જગાયે યુક્તિ સહિત ઇત્તર શ્રા પ્રકારનો છે.

ટીકા:—કાચો હિ ન વસ્તુતો મણિશબ્દવાચ્યઃ॥પરીક્ષાશા-
સ્ત્રપ્રસિદ્ધસ્ય તદસાધારણલક્ષણસ્ય તત્પ્રવૃત્તિનિમિત્તસ્યતગ્રાજ્ઞાવા-
ત્ ॥ નીલત્વાદિકિરણનિકુરંચકરંચિતત્વાદિવાક્તસાધારણધ-
ર્મદર્શનાત્ચઽહા સ્તત્રાપિ મણિશબ્દં પ્રયુજતે ॥

અર્થ:—જે કાચ છે તે નિશ્ચે વસ્તુતાયે મણિ શબ્દવચ્ચે ક-
હેવા યોગ્ય નથી. કેનજે મણિનો પરીક્ષા કરવાનાં જે શાસ્ત્ર તેમાં
પ્રસિદ્ધપણે કહેલાં જે મણિનાં અસાધારણ લક્ષણ તેની પ્રવૃત્તિનું
કારણ તે કાચના કલ્પનામાં દેલાતાં નથી એ હેતુ માટે,
નીલપણું રૂપાદિ કિરણનો જે સમૂહ તેણે સહિત પણું છે
રૂપાદિ વાક્તયો સાધારણ ધર્મ દેલ્યાયો. અહાનો પુરો તો તે કા-
ચના કલ્પનાને વિષે પણ મણિ શબ્દનો પ્રયોગ કરે છે.

ટીકા:—એવ વત્યાનાશેષ્વપ્યુક્તન્યાયેન યતિ શબ્દ પ્રવૃ-
ત્તિ નિમિત્તાનાથેપિ વાક્તરજોદરણાદિવિગિનેરપ્યાદિસાધારણ
ધર્મોપસંજ્ઞાન્ ગ્રાંતા યતિશબ્દં પ્રવર્ત્તયંતિ ॥ તસ્માદ્મુચ્ચિહિનેત્યેત-
દ્વાચ્ચાનુદરં યતમાનેષુ વાસ્તવે યતિશબ્દપ્રયોગ इति વૃત્તાર્થઃ ૦૩૩૫

अर्थः—ए प्रकारे लिंगधारीउने विषे पण कहा एवा न्याये करी-
ने यति शब्दनी प्रवृत्तिनुं कारण नथी. तो पण बाह्यची रजोहरणादि
साधारण धर्मना अवलंबनथी ज्ञांति पामेला पुरुषो लिंगधारिने
विषे यति शब्द वर्त्तावे ठे, ते हेतु माटे काळने अनुसरी प्रयत्न कर-
नार सुविहित पुरुषोने विषे जे वस्तुताये यति शब्दनो प्रयोग घटे
ठे. ए प्रकारे आ काव्यनो अर्थ थयो ॥३३॥

टीकाः—तदेव मौद्देशिकजोजनादिद्वारदशकेन लिंगिजिः
प्रज्ञापितस्य धर्मस्योत्पत्त्यप्रकाशनेन जगानां चेतासि कोपावि-
र्जावं संज्ञावयंस्तत्कर्मणपुरस्सरं तत्प्रदर्शनप्रयोजनमाविधिकी-
र्तुराह ॥

अर्थः—ते हेतु माटे उद्देशिक जोजनादि दश द्वारे करीने
लिंगधारीउप निरूपण कर्यो जे धर्म ते उन्मार्गपणाने प्रकाश करनार
ठे एम कथुं. ए हेतु माटे. ते सांजळी जग पुरुषने चित्तमां प्रोपनो
आवेश थयो ह्मणे एम संज्ञापना करनार प्रथकार ते अवतरे ते बही
देखारवाना प्रयोजनने प्रगट करता ठता आ प्रकारे कहे ठे.

मूलकाव्यम्ः—

इत्थं मिथ्यापथकधनया तथ्ययापीद कश्चिन् गनेन
मेदं ज्ञासीदनुचितमघो मा कुपत्कोपि यस्मात् ^{साक्षा-}
जैनज्जात्या कुपयपतितान् प्रेक्ष्य नृस्तत्प्रमोहं
पोहायेदं किमपि कृपया कल्पितं जल्पितं च ^{ही} सत्य

यति शब्दनी प्रवृत्ति थाय ठे, वळी जेम जातिवंत मणिना गुण जे
मां नथी एवो पण काचनो ककमो तेने विपे मणि शब्दनो प्रयोग
थाय ठे. ए प्रकारनुं वाजुं दृष्टांत स्यापन कर्युं, ते जगाये युक्ति स
हित उत्तर आ प्रकारनो ठे.

टीका:—काचो हि न वस्तुतो मणिशब्दवाच्यः।।परीक्षाशा-
स्त्रप्रसिद्धस्य तदसाधारणलक्षणस्य तत्प्रवृत्तिनिमित्तस्य तत्राज्ञावा-
त् ॥ नीलत्वादिकिरणनिकुरंवकरंवितत्वादिबाह्यसाधारणध-
र्मदर्शनात्तदज्ञा स्तत्रापि मणिशब्दं प्रयुज्यते ॥

अर्थ:—जे काच ठे ते निश्चे वस्तुताये मणि शब्दवने क-
हेवा योग्य नयो. केनजे मणिनो परीक्षा करवानां जे शास्त्र तेमां
प्रसिद्धपणे कहेलां जे मणिनां असाधारण लक्षण तेनी प्रवृत्तिनुं
कारण ते काचना ककमामां देखातां नथो ए हेतु माटे,
नीलपणुं इत्यादि किरणनो जे सनूह तेणे सहित पणुं ठे
इत्यादि बाह्ययो साधारण धर्म देखवायो. अज्ञानो पुरुषो तो ते का-
चना ककमाने विपे पण मणि शब्दनो प्रयोग करे ठे.

टीका:—एव यत्याज्ञाशेषव्युक्तन्यायेन यति शब्द प्रवृ-
त्ति निमित्ताज्ञावेपि बाह्यरजोहरणादिर्जिगिनेयस्यादिसाधारण
धर्मोपलंभात् त्रान्ता यतिशब्दं प्रवर्त्तयन्ति ॥ तस्मात्सुविहितेष्वेव
कावाद्यनुरूपं यतमानेषु वास्तवो यतिशब्दप्रयोग इति वृत्तार्थः॥३३॥

अर्थः—ए प्रकारे लिंगधारीउने विषे पण कहा एवा न्याये करी-
ने. यति शब्दनी प्रवृत्तिनुं कारण नथी. तो पण चाह्यथी रजोहरणादि
साधारण धर्मना अवलंबनथी. त्रांति पामेला पुरुषो लिंगधारिने
विषे यति शब्द वर्त्तावे ठे, ते हेतु माटे काळने अनुसरी प्रयत्न कर-
नार सुविहित पुरुषोने विषे जे वस्तुताये यति शब्दनो प्रयोग घटे
ठे. ए प्रकारे आ काव्यनो अर्थ थयो ॥३३॥

टीकाः—तदेव मौद्देशिकजोजनादिछारदशकेन खिगिजिः
प्रज्ञापितस्य धर्मस्योत्पत्त्यप्रकाशनेन जमानां चेतसि कोपापि-
र्जावं संज्ञावयंस्तत्कर्मणपुरस्सरं तत्प्रदर्शनप्रयोजनमाविधिकी-
र्तुराह ॥

अर्थः—ते हेतु माटे उद्देशिक जोजनादि दश छारे करीने
लिंगधारीउण निरुपण कयों जे धर्म ते उन्मार्गपणाने प्रकाश करनार
ठे एम कथुं. ए हेतु माटे. ते सांजळी जग पुरुषने चित्तमां बोधनो
आवेश थयो ह्म एम संज्ञापना करनार ग्रंथकार ते अवसरे ते कही
देखानवाना प्रयोजनने प्रगट करता उता आ प्रकारे कहे ठे.

मूलकाव्यम्ः—

इत्थं मिथ्यापथकधनया तथ्ययापीड कश्चिन् निन
मेदं झासीदनुचितमथो मा कुपत्कोपि यस्मात्तान-
जेनत्रांत्या कुपधपतितान् प्रेक्ष्य नृस्तत्प्रमेहं
पोहायेदं किमपि कृपया कल्पितं जल्पितं

वाणी होय तो ते पण न बोखवी. एवी आशंका करी तेनो उक्ते
 कहे ठे. जे हेतु माटे आ जैन ठे एवी त्रांतिये करीने साधु, साध
 श्रावक, श्राविका तथा चेत्य इत्यादि वाह्यी आकार मात्रने देत
 ने आ अरिहंतनुं प्रवचन ठे ए प्रकारे मिथ्या ज्ञाने करीने सिंगधारी
 आदिक पुरुषो तत्वची जेनी नथी. केम जे पूर्वे कहुं ए महो
 सिंगधारीउने जेनीपणानुं खंमन कयुं ठे ए हेतु माटे.

टीका:—ततो यथा हृत्पूरपूरितोदराः सकलमुपसाविजाडं
 कांचनतयाऽप्यवास्थंति तथा तेषां जनाः कुयासनावासितांतःकर-
 णा वस्तुतोऽनाहृतमप्येतत् सिंगियतर्माहृतमिति विपर्यस्यंतीनि
 ज्ञानाणि जैनत्रांतिः ॥

अर्थ:—जेम कोइक ते पाषाणना समुद्दने आ सोनातो
 दगडो ठे ए प्रमाणो निश्चय करे तेम नगरी वासनाचो जेमना
 अंतःकरण वागनायात्रां अयां ठे एथा जम पुरुषो वस्तुताए आ
 सिंगधारीउं मार्ग अग्निंत राबंधी नथी. तो पण ते मार्गने
 अग्निंतनो जाणं ठे एत जैनपणानी त्रांति ठे.

टीका:—तथा कृपयपतितान् कुमारंप्रभ्रियतान् नून मा
 नवान् प्रेक्ष्य अकरोम्य तत्प्रमोदापोदाय कृपयपतितनाप्रभृ
 प्रवृत्तिमिथ्याज्ञानावनेदाय इदं गनदिसिगिनां मिथ्यापयवर्ण
 चिन्ति दिगुमात्रं सकलस्य तस्याशंगुदसिर्तिर्तिर्निर्वादायक
 रि वस्तुतत्त्वस्यत्वात् ॥

अर्थः—तेणे करीने कुमार्गमां पमेला पुरुषोने जोइ तेमनो विशेष मोह नाश करवाने एटले पूर्वे कहुं ए प्रकारे प्रबल मिथ्या ज्ञानने नाश करवा आ लिंगधारीउनुं मिथ्या मार्गनुं स्वरूप कांडक दिशमात्र देखामयुं ठे. केमजे ठगस्थ दृष्टीवाळा पुरुषोए तो सो जीजोवने पण लिंगधारीउनो कुमार्ग कही देखामवा समर्थ थवातुं नथी ए हेतु माटे.

टीकाः—कृपया कथममी मूढास्तीर्थाज्ञावकदर्थिताः कुपथ स्वरूपं विज्ञाय तत्परिहारेण सत्यथमच्युपेत्य जवोदधिं तरिष्यंती-त्यनु कंषया कड्वितं जव्यप्रतिपिपादयिषया सकलं संतुल्य प्रथमंचेतसि मज्जितं ततो जड्वितं अक्षररचनयादग्धं॥ तदंतरेण परस्य पुरतः सम्यक् प्रतिपादयितुमशक्यत्वात् ॥

अर्थः—कृपाये करीने आ प्रकारे कहुं ठे. कृपा ते शुं ? तो तीर्थना अज्ञावथो कदर्थनाने पामेला आ मूढ पुरुषो कुमार्गना स्वरूपने जाण्णी तेनो परिहार करवो तेणे करीने सन्मार्ग पामी संसार समुझने तरशे ए प्रकारनी अनुकंपावने प्रथम चित्तमां संतुलना करी जव्यपणुं प्रतिपादन करवानी इज्ञावने कल्पना करी कहुं ठे, एटले अक्षरनी रचनावने कर्युं, केमजे ते विना वोजाना मोढा आगळ सारी रीते प्रतिपादन करी शकातुं नथी ए हेतु माटे.

टीकाः—च समुच्चये ॥ एतेन सच्चावीत्याद्यागमवलेनपर संक्लेशनिबंधनं सत्यमपि वचो न वचनीयमिति यदाशंकितं ॥ तदप्यपाकृतं अस्यागमस्यान्यविषयत्वात् ॥ तथाहि ॥ धर्मा

योग्यं प्रति हितैपिणापि सत्यमपि हितोपदेशवचनं न जायणीयं॥
तस्य कर्मबंधहेतुत्वात् ॥ तथा क्वचिदंतव्यादौ तस्थुषा मुनि-
ना देदृशुषापिमृगं मृगयमाणस्य व्याधस्यानुयुंजानस्यापि तस्य
पुरतो मृगदर्शनं सत्यमपि नाजिघातव्यम् ॥

अर्थः—चकारनो समुच्चयवाचक अर्थ ठे. आ पूर्वे कष्टुं.तेणे
करीने “ सच्चीवी ” इत्यादि आगम वचनना वळे करीने परने क्ले-
शनुं कारण एवुं सत्य वचन पण न बोळवुं. ए प्रकारनी जे आशंका
करी हती ते पण डुर करी, केमजे ए आगम वचननो विषय जुदो
ठे ए हेतु माटे. ते जूदा विषयपणुं देखाके ठे जे, जे पुरुष धर्मते
अयोग्य ठे ते प्रत्ये हितने इच्छनार पुरुषे पण हितकारी उपदेश वचन
सत्य ठे तोपण न बोळवुं. केमजे तेने कर्मबंधनुं कारणपणुं घाय ठे
ए हेतु माटे. ते कहे ठे जे, कोइक अरण्य प्रमुख स्थळने विपेरहेसा
मुनिये पारधीना जयथी नाशीने मृग संतायो ठे, तेने पोते जाणे ठे,
तोपण मृगया करनार पारधीये मृग खोळतां मुनिने पूठयुं तोपण
ते आगळ सत्य वचन पण न बोळया, माटे एवा जगाए सत्य न
बोळवुं एम शास्त्रनो अजिप्राय ठे.

टीका—तद्विद्यातनिमिशत्वात् ॥ किंतु तत्र तद्विपरीतं व-
क्तव्यं तद्वितत्वात् ॥ तदेव वचनं तत्र सत्यं ॥ जूतहितमि-
तिवचनात्॥इत्येवमादिरस्यागमस्य विषयः॥ इह तु पार्श्वस्थादि-
मज्झिमुच्चैर्वशीकृत्योत्पयेन संतारवद्वर्जं नोपमानं नोरात्रकमि-
व जतनिग्रहमेवेदयकेनापि महासत्त्वेन विबोपमानस्य पूर्वा

विघ्नमं विघ्नतस्तदुत्पथत्वजल्पनस्य तेषां संक्लेशहेतुत्वेपि प्रवचनप्रज्ञावना। नमित्ततयाऽचित्यपुण्यसंज्ञारकारणत्वेनाजिधानात्तज्जल्पनमवश्यं कर्तव्यमेव ॥

अर्थः—केम जे ते सत्य वचन विघातनुं कारण ठे ए हेतु माटे. त्यारे ते जगाए शुं करवुं? तो तेथी उखडुं वचन बोखवुं. केम जे ते जगाए ते उखडुं वचन बोखवुं एज हितकारी ठे. ते वचन ज ते जगाए सत्य ठे, केम जे शास्त्रमां कहुं ठे जे, सत्य वचन ते कयुं? तो तेनो उत्तर एम कयों ठे जे, जे वचन प्राणी मात्रने हितकारी होय ते सत्य वचन जाणवुं. पूर्वे कहुं इत्यादि स्थळ एज एं आगमनो विषय ठे. पटले एवी जगाए सत्य पण न बोखवुं एम अजि-प्राय ठे. अही तो पासस्थादि चोर पुरुषोप वश करीने उन्मार्गवने संसाररूपी पोताने रहेवानुं गाम ते प्रत्ये छइ जवा मामेखों जेम जेने माथे राजा न होय तेवा जगत्ने पोतानी नजरमां आवे त्या खेंची जाय तेनी पेवे लोकना समूहने जोइ कोइ महा सत्ववंत प्राणीए ते छुंटाता लोकोनो पोकार साजळी ते चोर लोकने क्लेशनुं कारण एवुं पण ते चोरनुं उन्मार्गे धर्तवापणुं प्रकाश करी देखारयुं, तेम प्रवचननी प्रज्ञावना थाय एवा हेतुवने चितवनमां न आवे एवा पुण्यना समूहनुं कारण जाणी ते लिंगधारीउना स्वरूपनुं निरूपणं कयुं ते शास्त्रमां करवानुं कहुं ठे, माटे अवश्य करवा योग्यंजं ठे.

टीकाः—॥यडुकं॥

सुहसीलतेण गहिण, जवराद्धिं तेण जगन्धिय मणाहे ॥
जो कुणइ कुवियत्तं, सो वल्लं कुणइ संपसत्त ॥

અતઃ કુપથપંકનિમજ્જન્નરનિકરોઝ્ઝરણાય મયા કિંચિજ્જ-
લ્પિતમિદમિતિસુપ્પુત્તં જગવતા પ્રકરણકારેણેતિવૃત્તાર્થઃ ॥

અર્થઃ—એ હેતુ માટે કુમાર્ગરૂપી કાદવને વિષે વૃન્તા લો-
કના સમૂહને દેખી તેનો ઝડાર કરવાને અમોએ આ કાંઈક કહ્યું
માટે સમર્થ એવા આ પ્રકરણના કરનારે લિંગધારીનું સ્વરૂપ નિરૂપણ
કર્યું તે ઠીકજ કર્યું છે, એ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો. ॥ ૩૪ ॥

ટીકાઃ—અથ કિમિતિ દિગ્માત્રમેવાજિહિતં યાવતા નિઃ-
શેષદોષપ્રકાશનેન હિ મિથ્યાપથઃ સુજ્ઞાનઃ સુત્યજશ્ચ જવતી
ત્યાશંક્ય તન્નિરાસચોતકેન ચત્ત્વરિતિ પંદેનાંતરાપૂર્થ તદોપાણ-
માનંત્યેનાજિધાનાશક્યત્વં નિર્દર્શનયાવિર્જાવિયન્નાહ ॥ યતઃ ॥

અર્થઃ—શા કારણ માટે લિંગધારીના સ્વરૂપનું નિરૂપણ
દિશમાત્રજ દેલાનુયં? જેવું છે તેવું સમસ્ત દેલાનુયં હોય તો નિશ્ચે
મિથ્યામાર્ગ સુલેચી જાણવામાં આવે તથા સુલેચી ત્યાગ થાય એવી
આશંકા મનમાં ધરી તેનું લંકન જણાવનાર ‘યત’ એ પ્રકારનું પદ વચ્ચે
મુકો તેનો ઉત્તર આ પ્રકારે છે, એમ કહેતાં ગ્રંથકાર જણાવે છે કે
તે લિંગધારીના સમસ્ત દોષ અનંતા છે, તે સર્વે દોષ કહેવાનું
મારું સામર્થ્ય નથી એ પ્રકારે નિર્દર્શના અલંકારવને પ્રગટ કરતાં હતાં
આ પ્રકારનું કાવ્ય કહે છે.

॥ मूल काव्यम् ॥

प्रोद्भूतेऽनंतकालात् कलिमलनिलये नामनेपथ्यतोऽर्हन्,
मार्गत्रांतिं दधानेऽथ च तदन्निमरे तत्त्वतोऽस्मिन् दुरध्वो॥
कारुण्याद्यः कुबोधनृषु निरसिसिपुर्दोषसंख्यां विवहे,
दंज्रौन्नोधेः प्रमित्सेत्सकलगगनो ह्यंधनं वा विधित्सेत्॥३५॥

टीकाः—यत इति यस्माद्धेतोरस्मिन् दुरध्वेऽनंतकालात्
प्रोद्भूते यो दोषसंख्यां विवहेदित्यादि संबंधः ॥ तत्र प्रोद्भूते
संजाते अनंतकालात् अनंतानेहसा अनंतोत्सर्पिण्यवस-
र्पिणीपरीवर्तनेनास्यकुमार्गस्याश्चर्यदशकांतःपातित्वेन सिद्ध्यति
पादुर्जावप्रतिपादनात् ॥

अर्थः—जे हेतु माटे अनंतो काल गया पठी उत्पन्न थएलो
आ दुष्ट मार्ग तेने विषे जे दोष रह्या ठे, तेनी संख्या करवा जे पु-
रुष इच्छे; इत्यादि संबंध जाणवो. तेमां अनंतो काल गया पठी ए-
टले अनंती उत्सर्पिणी अवसर्पिणी काल गये आ लिंगधारीर्जनो
केरलो कुमार्ग ते दश आश्चर्यमांनुं ए ठेव्हुं असंजति पूजनरूप
आ आश्चर्य ठे, एम एनी उत्पत्ति सिद्ध्यंतमां प्रतिपादन करी ठे.

टीकाः—कलिमलनिलये दुष्यमापातकनिवासे, दुष्यमा-
काखोक्षपरकाखापेक्षया महाप्रापः ॥ ततश्चात्रातीवासमंजसप्र-
वृत्तिदर्शनात्संजाव्यते सकलं दुष्यमामलं दुरध्वेऽस्मिन्नवसति॥

અથવા કલિરેવકલહ એવ મલં કિદંતસ્ય નિલયે॥તથાનામ શ્ર-
જિધાનં યથા લિંગદર્શનેપિ લોકા વત્કારો જનંતિ॥અમી જૈનાશ્ર-
મી સિતાંચર તિદ્ધવ ઇત્યાદિ ॥

અર્થઃ—કલ્લીકાલ સંવંધી પાપનું ધરરૂપ એટલે દુઃખના
કાલનાં પાપને રહેવાનું સ્થાનરૂપ એવા દુઃખમા કાલવને બીજા કા-
લની અપેક્ષાવને મહા પાપ છે, તે હેતુ માટે આ કાલમાં અતિશેઝ
અપદતી પ્રવૃત્તિ દેખવાયી એમ સંજ્ઞાવના થાય છે જે, સમસ્ત દુઃખ-
મા કાલનું પાપ આ દુષ્ટ માર્ગને વિષે નિવાસ કરી રહું છે. અથવા
કહી કહેતાં કલહ એજ જે મલ તેનું ધરરૂપ એવો આ લિંગધારી
તેનો માર્ગ તેને વિષે નામ એટલે અજિધાન જેમ વાદ્યથી લિંગ રંગે
ગતે પણ લોક એમ કહે છે જે, આ જૈની છે આ શ્રેતાંચર તિદ્ધ
વે ઇત્યાદિ ॥

ટીકાઃ—નેપથ્યં રજોદ્ધરણાદિવેપસ્તતો છંદઃ તતથ નામને
વપ્સતઃ સુવિદિતસાધરણાગ્રામશ્રવણાદેવપથ્યદર્શનાશ્ચાર્જનમાર્ગ
પ્રાંતિ તાત્ત્વિકતિનપથાદિશ્ચંદધાને વિગ્રાણે ॥ નન્યયં વંચાસ-
દિ તિનમાર્ગ એવ ત્રિવિધતીવ્યન આદ્ય ॥

અર્થઃ—નેપથ્ય કહેતાં રજોદ્ધરણાદિ વેપ, પત્રી પૂર્વે કર્યા
તે વદનો છંદ મમામ કર્યો, વેશ માત્રના નામથી સુવિદિત સુ-
નિતા જેવું એક નામ માત્ર માંતરવાયી તથા દેખવાયી અર્ચિતતા
મત્સંધી પ્રાંતિને ધારણ કર્યો શાસ્ત્રમાં કહેલું છે તિનમત્ર તેની
પ્રાંતિ હરવાવનો. ઇ ત્રિમાત્ર આશંકા કરી કહે છે, જે ત્રિષ્ટં ૫

खिंगधारीज्जो मार्ग एज जिन मार्ग हशे एवी आशंका थाय
तेनो उत्तर कहे ठे जे,

टीकाः—अथ चेति प्रतिकूलपक्षांतरद्योतकमव्ययं ॥ न-
न्यतः परमार्थतः तदन्तिमरेऽर्हन्मार्गघातुके ॥ अयमर्थः ॥ यथाऽ
ज्जिमराः प्रवृत्तघातुकाः स्ववेपेण राजादिघातकर्तुमशक्नुवन्तो
वेपपरावर्त्तनेन राजादिकं व्यापादयन्ति ॥ तथैतेपि गृहस्थवेपेणा-
र्हन्मार्गच्छेदनं तथाविधातुमपारयन्तो यतिवेपेण विरुद्धप्ररूप-
णाचेष्टितादिनाऽर्हन्मार्गमुच्छिदन्तीति ज्ञवन्त्यज्जिमराः ॥

अर्थः—‘अथ च’ एतज्जो विपरीत पक्षांतरने कहेनारो अ-
व्यय ठे. ए हेतु माटेनिश्चे परमार्थधी विचारी जोतां ए खिंगधारीज्ज
अरिहंतना मार्गने घात करनारा ठे. तेमां प्रगटपणे आवो जावार्थ
रखो ठे जे, जेम राजादिकने ठाना मारनारा घातकी पुरुषो ते पो-
तानो जेवो ठे तेवो वेश राखी राजा प्रमुखने मारवा समर्थ नथी
यता त्यारे पोतानो वेप पखटी बीजो वेप करी राजादिकने मारे ठे
तेम आ खिंगधारीज्ज पण गृहस्थना वेपवने अरिहंतनो मार्ग ठेदन
करवा न समर्थ थया त्यारे यतिनो वेप धारण करी विरुद्ध प्ररूप-
णाच करवी; इत्यादि उपायवने अरिहंतना मार्गनो उच्छेद करे ठे
माटे ए घातकी ठे.

टीकाः—ततश्च दुरध्वदुरध्ववर्त्तिनोरजेदोपचारादित्य-
मुपन्यासः ॥ अस्मिन् प्राग्वर्णितस्वरूपे दुरध्वे कुमार्यो कारु-
ण्यात् मास्मामी वृमन् जमा अस्मिन् कुपथपंक इति दयाध्यवसा-

यात् यः कश्चिन्महासत्वो नृपुलिङ्गिजावनाजावितेषु मत्स्ये
कुबोधं कुदेशनोत्पादितमसत्पथे पि सत्पथत्रयं निरसितिपुर्वि-
जित्सुः ॥ यदि हि कथंचिदमीषां मूढानां दुरध्वदोषसामस्य-
प्रदर्शनेनायं कुबोधो विध्वंसते तदामी उपकृता जवंतीत्याशयेन
दोषसंख्यां हूपणेयतां विवहेत् अजिधित्सेत् ॥

अर्थः—ते हेतुमाटे दुष्ट एवो जे मार्ग अने जे दुष्ट मार्ग
रहेनार पुरुषो ए वेनो उपचारथी अजेद ठे तेथी ए प्रकारे कहुं-
आ पूर्व कस्यो एवो जे दुष्ट मार्ग तेने विषे जरुपुरुषो पुढे ठे, तेने
देखी ए प्रकारनी करुणा आसी जे, आ पुरुषो कुमार्गरूपी कायमा
पुढे ठे एया अत्यवसायथी तेमने उद्धरवा आ कहुं ठे, एम संध
जायवो. सिंगधारीउनी जायनायके सहित यणसा तथा कुदेशनाथो
ठावम यणसो जे कुबोध एटले अस्तु मार्गने विषे पण आ सत्
मार्ग ठे एवो व्रान्ति तेने नाश करवा इच्छता अने जय पावता एया
पुरुषो तेनी मध्ये कोइक महासत्ववाळो पुरुष एम विचारे ठे जे,
कोइ प्रकार आ मूढ पुरुषांने दुष्ट मार्ग संधी समस्त दोष दे-
खामोए तो लेणे करीने एमनो कुबोध नाश पावे तो एमनो शा-
कार करी कहेवाए एया अतिप्रायशके दोष संध्याने कहेवा इहे ॥

टीकाः—एनावन् गंध्या अत्र कुमार्गे दोषाः संकीर्ति यो-
रन्तुमिच्छेदित्यर्थः ॥ म पुमान् यंत्रोत्पत्तिं यंत्रोपेक्षां च प्रमि-
त्येत् ८ इदद्वयं न इति चुल्लुकादिभिः गंधिण्यामेत् ॥ जय-
चित्पदमिन्मा निदर्शनं दुरध्वदोषाणामसंख्येयतागिदृश्या

અપસ્તિપ્પન્ વિવક્ષિતતદાનંત્ય ચિરુપાપયિપયા નિદર્શનાં-
તરમાહ ॥

અર્થ:—પટલે આ કુમાર્ગને ત્રિપે દોપની આટલી સંખ્યા
ઠે, એમ જે કહેવા ફહે ઠે (પટલો અર્થ ઠે) તે પુરુષ સમુદ્રના જલનું
પ્રમાણ કરે જે આ સમુદ્રમાં આટલું જલ ઠે, પટલે અંજલિ આદિ-
કવને કહેવા ફહે, જે સમુદ્રનું જલ આટલો અંજલિયો પ્રમાણે ઠે.
સમુદ્રના જલની પ્રમાણ કરવાની ઇચ્છાનું દૃષ્ટાંત દેખાનું તેણે કરી-
ને દુષ્ટ માર્ગના દોપનું અસંખ્યાતપણું સિદ્ધ થયું તેણે કરીને સંતોષ
ન પામતાં મંથકાર વળી તે દોપનું અનંતપણું ઠે એમ કહેવાની ઇચ્છા
બીજું દૃષ્ટાંત કહે ઠે.

ટીકા:—સકલગગનોદ્ધંધનં પદ્મ્યાં સમપ્રાંતરિકાંતપ્રાપ-
ણં વેતિ પદ્માંતરે વિધિત્સેત્ ચિકીર્ષેત્ ॥ અયં ચ નિદર્શના ના-
માલંકારઃ ॥ યત્ર પ્રાકરણિકાપ્રાકરણિકયોઃ પરસ્પરં સંબંધા
જ્ઞાવાદુરમાયાં પર્યવસાનં સા નિદર્શનેતિ તદ્વજ્રકૃણાત્ ॥

અર્થ:—સમસ્ત આકાશનું ઉદ્ધંધન પગવને કરવા ફહે
એવો ઠે, એમ વીજા પદ્મને ત્રિપે અર્થ થયો એ નિદર્શનાનામે અલં-
કાર થયો. જે જગાણ વર્ણન કરવા યોગ્ય જે વસ્તુ તથા તેથી ઘીજી
વસ્તુ એ બેનો પરસ્પર સંબંધ નથી એ હેતુ માટે ઉપમાને ત્રિપે પર્ય-
વસાન થયું તે નિદર્શનાલંકારનું લક્ષણ ઠે.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

अज्ञवद्वस्तुसंबंध उपमा परिकल्पक इति तदत्र प्राकरण्याप्राकरणिकयोर्दुरध्वदोषदोषसंख्याविवक्षणजलधिजलप्रमित्तयोर्दुरध्वदोषसंख्याविवक्षणसकलगगनोद्ध्वनविधित्तयोर्वा पृथक्पृथग्विषयत्वादन्योन्यासंबन्धयोरुपमायां पर्यवसानं॥ सागरांजःप्रमित्तेव च सकलगगनोद्ध्वनविधित्तेव वा प्रकृतपुरुषेण दुरध्वदोषसंख्याविवक्षा ॥

अर्थः—ते कहें ठे जे, उपमानी परिकल्पना करनारवस्तु नो संबंध जेमां होय ते निदर्शनालंकार कहिए, माटे आ जगोए वर्णन करवा योग्य ने अवर्णन करवा योग्य एवा जे दुष्ट मार्गना दोष कहेवा ते तथा समुद्रना जलनुं मान करबुं ते वेनुं अथवा दुष्ट मार्गना दोषनी संख्यानुं कहेबुं तथा सकल आकाशनुं उद्ध्वन करवानी इच्छा ए वेना विषय जूदा जूदा ठे, ते हेतु माटे ए वेने परस्पर संबंध नथी तेथो उपमा अलंकारने विषे एनुं पर्यवसान ठे, केम जे समुद्र जलनो प्रमाण करवानी इच्छा जेवी ठे अथवा सकल आकाशने उद्ध्वन करवानी इच्छा जेवी ठे तेवी पुरुषने आ चालतो लिंगधारी उनो करेखो दुष्ट प्रवाहरूप मार्गना दोषनी संख्या करवानी इच्छा ठे. एटले परमार्थ ए ठे जे ए मार्गना दोषनी संख्या करी आकाय एवी नथी.

टीकाः—ततोऽपमर्थः ॥ ॥ यथा सागरांजोऽतिनूपस्त्वात् प्रमातुमशक्यं सकलगगनोद्ध्वनं वानंत्याद्धिवातुमशक्यं तथा दुरध्वस्य महामिथ्यात्वरूपस्य लोकोत्तरविच्छासमंजसचेष्टितः

शतसहस्रसंज्ञतत्त्वात्तदोपसंख्याप्यति बाहुल्याद्वक्तुमशक्येति॥
अतो दिग्मात्रमेवोदाहृतं ॥ तावन्मात्रेणापि केषांचित् पुण्या-
त्मानां मोहापोहेन सत्पथाज्युपगमो जविष्यतीति धियेति
वृत्तार्थः ॥ ३५ ॥

अर्थः—ते हेतु माटे आ अर्थ सस्फुट ठे जे, जेम सागरनुं
जल अतिशे ठे माटे तेनुं प्रमाण करवा समर्थ नयी थवातुं. अथ-
वा समस्त आकाशनुं ठळंघन करवा समर्थ नयी थवातुं. केमजे ते
अनंतु ठे ए हेतु माटे; तेम दुष्ट मार्गनुं महामिथ्यात्वरूपपणुं ठे ते
लोकोत्तर विरुद्ध जे अघटीत अर्थ तेनां सेंकमो तथा हजारो तेणे
सहित ठे माटे ते दोषनी संख्या पण अति घणी ठे माटे कही झ-
काती नयी, ए कारण माटे आ दिश मात्र देखागी ठे तेणे करीने
पण केटलाक पुण्यात्मा प्राणीने मोहनो नाश यशे तेणे करीने
सन्मार्गनी प्राप्ति यशे, एवी युद्धिये करीने आ कशुं ठे. ए प्रकारे
आ काढ्यनो अर्थ थयो. ॥ ३५ ॥

टीकाः—ननूकन्यायेन विंगिनधेयतयो न जवंति ॥ त-
र्हि न संत्येव यवचित्संप्रतिध्रुतोकप्रदणजाजो यतयोऽदर्शनात् ॥
तथा च ज्ञानदर्शनाज्यामेव जगवत्तीर्थमनुवर्त्तत इति मन्यमानं
भूदंप्रति विंगिज्यः पदांचरसंसूचकेन तथा शब्देनांतरापूर्व
संप्रति वर्त्तमानतया कासोचितपतिसदृशसहितान् सुविहि-
तपतीन् प्रतिपादयन्नाद् ॥

अर्थः—तर्क करी कदे ठे जे, पूर्वे कसो ए न्याये करीने

લિંગધારિ જો યતિ ન હોય તો આ કાલમાં કોઈ જગાયે સિ-
તમાં જેવાં લક્ષણ કહ્યાં છે, તેવા લક્ષણ વાળા યતિ નથીજ કે-
તેવા લક્ષણ વાળા યતિ કોઈ જગોએ દેખાતા નથી, એ હેતુ માં
વઢી જ્ઞાન દર્શને કરીને જે જગવત્તું તોર્થ વર્તે છે, એમ જાણ
શિષ્ય પ્રત્યે લિંગધારી વિનાં શાસ્ત્ર લક્ષણથી મળતા આવતા એ
સુવિહિત યતિયો છે, એ પ્રકારનો પદ્ધાંતરને જણવનાર તથા શ-
મધ્યે મૂકી વર્તમાન કાલમાં ઊચિત એવા યતિ લક્ષણવને સહિ
સુવિહિત યતિ છે એમ પ્રતિપાદન કરતા સતા કહે છે.

તથાચ ॥ મૂલકાવ્યમ્—

ન સાવચાન્નાયા ન, વકુશ કુશીલોચિત યતિ ।

ક્રિયા મુક્તા યુક્તા, ન મદમમતાજીવન જ્ઞયેઃ ॥

ન સંક્લેશાવેશા, ન કદન્નિનિવેશા ન કપટ ।

પ્રિયા યે તેદ્યાપિ સ્યુરિહ, યતયઃ સૂત્રરતયઃ ॥ ૩૬ ॥

ટીકા:—તથેતિ યયા સંપ્રતિ જ્ઞયાંસો લિંગિનઃ સંતિ તથા
તેન પ્રકારેણ વિરલાઃ સુવિહિતા અપીત્યેતદેવાહ ॥ તેદ્યાપિ સ્યુ-
રિહ યતય ઇતિ સંવંધઃ ॥ આન્નાયો ગુરુશિષ્યપ્રતિશિષ્યાદિક્રમેણ
સંપ્રદાયઃ સાવચઃ પ્રાગૂર્ણિતોદેશિકજોજનાયુપજોગાદેઃ સપાર
આન્નાયો યેશંતે તથા નઆતેશં નિવેધઃ ॥ અધુનાતનરુદ્ધોદેશિ-
કજોજનચૈત્યવાસાદિના સાવચસંપ્રદાયવંતો યેન જ્ઞયંતિ તથા ॥

अर्थः—ते प्रकारे नथी पटले जेम वर्तमान काळे घणा लिंगधारीउं ठे, ते प्रकारे सुविहित नथी. सुविहित विरल ठे, पण सुविहितनी नास्ति नथी. जे हेतु माटे थ्यापि पटले थ्या काळमां पण सुविहित ठे, ए प्रकारनो संबंध थ्या काळ्यमां जाणवो. थ्यामाय जे शिष्य तेना शिष्य इत्यादि क्रमनो संप्रदाय ते पूर्वे कर्णुं जे उद्देशिक भोजनादिकनुं भोगवधुं तेणे करीने सावध थ्यालो ए प्रकारनो नथी थ्यामाय जेमनो एवा, पटले थ्या काळनी रुढीये उद्देशिक भोजन तथा चैत्यवास इत्यादिके करीने सावध संप्रदाय वाळा जे नथी ते.

टीकाः—वकुशं शयलमतिचारपयेन समलं प्रकमाधारित्रं ॥ ततश्च वकुशचारित्रयोगात्साधवोपि वकुशाः ॥ ते च क्षिप्वा ॥ उपकरणदेहजेदात् ॥ तत्रोपकरणवकुशा येवर्षाप्रत्यासत्तिमंतरेणापि कदाचिद्वस्त्रादिकं धावन्ति श्रद्धणाथंगुकादिषु जिघृक्षन्ति कदाचित् परिदधते च ॥

अर्थः—॥ तथा वकुश केतां शयल एटले थ्यातिचाररूपी कादवयने मेळुं थपळुं चारित्र, तेना योगरी साधु पण वकुश कहीए, ते साधु वे प्रकारना ठे, तेमां एकतो उपकरण जेदपी थ्यने धीजा देह जेदपी, तेमां उपकरण वकुश तेने कहीए जे वर्षाशास्र समीप थ्या विना पण प्यारेक वस्त्रादिकने धुण तथा जीणां सारां इत्यादि शुण युक्त वस्त्रादिकने गृहण करवा इष्टे. तथा प्यारे तेनुं धारण पण करे.

टीकाः—पात्रदंशकापि घृष्टं तैलादिग्रहणोत्पादितत्रेज-

स्कं च धारयति ॥ उपकरणमप्यतिरिक्तं प्रार्थयन्ते इति ॥ देहबकु-
शास्तु ये कचरणनखादीन् कदाचिन्निर्निमित्तं जूययन्तीति ॥ इमे
च द्विविधा अपि शिष्यादिपरिवारादिकां विजृतिं तपःपांमत्या-
दिप्रजवं च यशः प्रार्थयन्ते तदासादनेन च प्रमोदन्ते वेदाहंथाति-
चारैर्वहुनिः शयसिता अपि कर्मक्षयार्थमुद्यता इत्यादि लक्षण
युक्ता बकुशाः ॥

अर्थः—तथा पात्रां तथा दांमो इत्यादिक पण पशेसांते
छादिके चोपमेसां झळझळाट ग्वां करी धारण करे अने अधि-
उपकरण पण प्रार्थना करी राखे. हवे देह बकुश तो तेने कहीए
जे दामपगना नखादिकने क्यारेक कारण बिना पण होनाये. ए
ये प्रसारना बकुश पण शिष्यादि परिवाररूपी विजृतिने तथा तपशी
ठपण पणसु तथा पंमिनपणाथी उत्पन्न यणसुं जे यश तेनी प्रार्थना
करे अने ते मळयाथी राजी थाय अने वेदने योग्य एवा पणा थ-
निचारपणे शयळ यथा वे एटसे युक्त यथावे तोपण कर्मक्षपणे अर्थ
उपमयंन वे, इत्यादि लक्षण युक्त हंय तेने बकुश कहीए.

टीकाः—॥ यष्टुक्तं ॥

उपकरणेन देहबकुशा इन्द्रो रमणारवामिया निशं ॥

बकुशमवसंनेयवृत्ता निगंथा याठमा जणिता ॥

अर्थः—ने वान शाग्रमां कही वे जे, उपकरणने तथा दे-
हदे चेसां गने तथा क्यारेक कृद्दिगाय तथा ममागं मदिन

હોય તથા નિત્યે ઘણું શવલ ઇટલે ઘણું મલિન ઉદ પ્રાયશ્ચિત્ત આવે
ત્યાં સુધી મલિન ચારિત્ર સહિત એવા જે નિર્ગ્રંથ તે વકુશ કહીએ.

ટીકા:—તથા કુત્સિતં શીલં ચરણં યેષાં તે તથા ॥ તેપિ-
દ્વિધા ॥ આસેવનાકપાયજેદાત્ ॥ તત્રાસેવનાકુશીલા યે જ્ઞાન
દર્શનચારિત્રતપાંસિ કિંચિદુપજીવંતિકપાયકુશીલાસ્તુ યે ક્રો-
ધાદિજિઃ કપાયૈર્જ્ઞાનાદિગુણાન્ યુંજંતિ અથવા કપાયે
જ્ઞાનાદીન્ યે વિરાધયંતિ ॥ જ્ઞાનેદાયોપસ્થિતા અપીત્યાદિ
લક્ષણજ્ઞાજશ્ચ કુશીલા ઇતિ તત્તો વકુશાશ્ચ કુશીલાશ્ચેતિ ઇંદ્ર:

અર્થ:—વળી કુત્સિત ઇટલે નિંદિત છે ચારિત્ર તે જેમનું તે
કુશીલ કહીએ. તે કુશીલ એ પ્રકારના છે. તેમાં એક તો આસેવના
કુશીલ તથા કપાય કુશીલ એવા જોડથી. તેમાં આસેવના કુશીલ
તેને કહીએ જે, જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રને તથા તપને કાંઈ આજીવિકા
રૂપે ધારણ કરે, અને કપાય કુશીલતો ક્રોધાદિ કપાયે કરીને જ્ઞા-
નાદિક ગુણને જોડે (જોડે) અથવા કપાયે કરીને જ્ઞાનાદિક
ગુણની જે વિરાધના કરે અને સંસારનો જોડ કરવા તત્પર પણ ય-
ણા ઇત્યાદિ લક્ષણવાળા છે તે કુશીલ કહીએ. ત્યાર પછી વકુશ
ને કુશીલ એ એ પદનો ઇંદ્ર સમાસ કરવો.

ટીકા:—તેષામુચિતા યોગ્યા યતિક્રિયા પ્રત્યુપેક્ષાપ્રમાર્જન-
પ્રશ્રુતિકા સાધુસમાચારી તથા મુક્તારદિતા યે ન જવંતિ ॥ પ્રત્યદં
યતિકૃત્ય પશિસેદ્ધ્યા પમગ્જણા, જિસ્કિરિયા સોય યુંજણા ચેવ ॥

પત્તગધુયણ વિચારા થંકિલ માવસ્સયાઙ્ગેત્યાદિ ॥ દગ્ગિથ
ચક્રવાલાદિ સામાચા ચારીરિણ ઇત્યર્થઃ ॥

અર્થઃ—તેમને યોગ્ય એવી જે મુનિની ક્રિયા પમિલેહણ પ્રમાણ
આદિ સાધુ સમાચારી તેણે રહિત એવા જે નથી એટલે નિત્યે સાધુ
સમાચારીયે યુક્ત છે. સાધુને નિત્ય કરવા યોગ્ય એવી ક્રિયા જે પ-
મિલેહણ ઇત્યાદિ.

ટીકા:—અત્રચ પુલાકનિર્ઘંયસ્નાતકપરિહારેણ ચઢ્ઢકુશ
કુશીલોચિતક્રિયાયુક્તયતિગવેપણં તત્તેરેવ સર્વતીર્થકરાણાં
તીર્થપ્રવૃત્તેઃ સઘજિણાણં જહ્મા, વકુશકુશીલેહિં વટ્ટે તિથ,
મિતિવચનાત્ ॥ તથા ન યુક્તા ન સ્પૃષ્ટા મદો જાત્યાંદિજિરાત્મો-
ત્કર્પપ્રત્યયઃ મમતા ગૃહસ્થાદિપુ પ્રતિવંધો મમૈતે યોગક્ષેમં વહંતિ
તતો યદ્યમીપાં ક્વાપ્યનિષ્ટં ન સંપદ્યતે ઇત્યાદિ સ્નેહેન તત્સુખ
દુઃખાન્ન્યાં યતેરપિ તદ્વત્તેતિ યાવત્ ॥

અર્થઃ—આ જગાયે પુલાક નિર્ઘંય તથા સ્નાતક એ સર્વેનો
ત્યાગ કરી જે વકુશ કુશીલને યોગ્ય એવી જે ક્રિયા તેણે યુક્ત એવા
યતિ યોગી કાઢ્યા તેનું કારણ એ છે જે, વકુશ કુશીલવચ્ચે સર્વ
તીર્થકરના તીર્થની પ્રવૃત્તિ થાય છે, એ હેતુ માટે. તે કહ્યું છે જે, સર્વ
જિનના તીર્થને વકુશ કુશીલ વૃદ્ધિ પમારે છે એવા વચનથી, વળી
તે વકુશ કુશીલ કેવા છે? તો પોતાના ઉત્કર્ષને જણાવનાર જા-
ત્યાદિક જે મદ તે જેમને સ્પર્શ કરી શકતા નથી, તથા ગૃહસ્થાદિ-
કને વિષે પ્રતિવંધ એટલે આ શ્રાવક તો મારા છે મારો યોગ ક્ષેમ

करे ठे. ए प्रकारे गृहस्थादिकने विषे जे ममता, तेथी नम थाय ठे जे आश्रावकादिकनुं वयारे पण अनिष्ट पटले माहुं न थान, इत्यादिक स्नेहे करीने चति पण ते आश्रवकना सुखवने सुखी थाय ठे, अने दुःखवने दुःखी थाय ठे. पटलो जावार्थ ठे, माटे ते गृहस्थ साथे परिचय राखता नथी.

टीकाः—आजीवनं आजीविका निर्वाहस्तस्माद् जयं तद्ज्ञायसंज्ञावनया जीतिर्गृहिर्निर्विदितशेस्थित्याः सिद्धांताध्ययनादिविरहिता या गृहस्थछंदोऽनुवृत्तिं विना निःस्पृहतया शुद्धं प्ररूपयंतो या एतत्कृतनिर्वाहज्ञावेन कथं वयं जीविष्याम इत्याद्यप्यवसाय इत्यर्थः ॥ ततश्च मदश्चेत्यादि छंदः ॥

अर्थः—आजीविका पटले निर्वाह तेथी जे जय तेनी संज्ञावनाये करीने जे जय, पटले गृहस्थ खोकोये जाणुं ठे शिथिलपणुं ते जेमनुं, अथवा सिद्धांतनुं जे अध्ययनादि तेथेरहित अथवा गृहस्थनी अनुवृत्ति विना निःस्पृहपणे शुद्ध प्ररूपणा करतां ए आश्रवक निर्वाह नहीं करे तो आपणे केम जीवीए इत्यादि अध्यवसाय, पटलो अर्थ जाणवो, त्वार पठो मद्र पद साथे छंद समास थाय.

टीकाः—तेर्महासत्त्वानां हि स्वजननपुत्रकृजत्रादिसंगत्यागेन प्रव्रज्याग्राहिणां कुतस्त्यो गृहस्थादिषु ममताद्यवकाशः क्लीयानामेव तद्ज्ञावात् ॥ एवं च सति ममतादिर्निर्वर्जिताः ॥ तथा संक्षेपः अविच्छिन्नप्रवाहस्तथा प्रतीयमानो रौद्राध्यवसायः

स्तस्य आवेशः आवेगः उत्कर्षोऽप्येवमिति व्यधिकरणो बहुव्रीहिः
तथा येन जवंति॥संज्वलनकषायोदयत्वेन तेषां तन्निबन्धनप्रथमा-
दिकषायोदयान्नावात् ॥

अर्थः—ते महा सत्ववंत पुरुषो स्वजन तथा धन तथा
पुत्र तथा स्त्री इत्यादिक संगनो त्याग करीने प्रव्रज्या गृहण करे
ठे तेमने गृहस्थादिकने विषे ममतादिक थवानो अवकाशज धतो
नथी एटले तेवा महान्त पुरुषो गृहस्थादिकने विषे ममता करेज
नहीं, एतो नपुंसकनेज गृहस्थादिकने विषे ममता थाय ए हेतु
माटे. ए पुरुषो एवा ठे तेथी ममतादिक वर्जित कहा. बळी
संक्षेप कहेंतां अविच्छिन्न प्रवाह पणे जणातो जे रौद्र अभ्यवसाय,
तेना जे आवेश कहेंतां वेग ते ठे जेमने ए प्रकारनो व्यधिकरण
बहुव्रीहि समास करवो, ते प्रकारना जे नथी. केम जे ते बहुश
कुशीलने संज्वलन कषायनो उदय ठे पण तेमदादिना कारण
नूत जे प्रथमादि कषाय एटले अनंतानुबन्धि आदि कषाय तेनो
उदयज नथी ए हेतु माटे.

टीकाः—न कदञ्चिन्निवेशाः अनाजोगादिना अन्यथाकारं
स्वयं प्रज्ञते अन्धुपगते बावस्तुनि कुत्सितमानसाप्रद्वयंतो ये न
जवंति तन्निमित्तजनरंजनापरिणामानावात् ॥ ममताजीवन
प्रयादयश्च साधुत्वबाधकत्वाद्यतीनां सर्वथा हेया एवेत्यत-
स्तेषामिह निषेधो विशेषण प्रदर्शितः ॥

अर्थः—कुत्सित आप्रदवाळा नथी एटले अजाणपणे थः

न्यथा प्रकारे वस्तु कदापि आवे अथवा अंगिकार करवामां आवे तो जेमेने कदाग्रह नथी. केमजे ते कदाग्रहनुं कारणरूप जे मिथ्याजिमान ते तेमने विपे नथी ए हेतु माटे. वळी ते वकुश कुशीस केवा ठे? तो जेमेने कपट वाहायुं नथी एवा एटले माया प्रधान जे अनुष्ठानो क्रिया तेने विपे तत्पर एवा नथी. केमजे ते माया कपट ठे कारण जेनुं एवुं जे लोकंजन परिणाम तेनो अज्ञाव ठे, ममता तथा आजीविका तथा जय इत्यादिक साधुपणाना बाधक ठे, ए हेतु माटे यतिने सर्वथा प्रकारे ए त्याग करवा योग्यज ठे ए हेतु माटे तेमनो निषेध आ जगाए विशेषे करी देखामयो ॥

टीका:—॥ यदुक्तं ॥

एवं च संकलिता, मादृशांमि निच्च तद्विद्या ॥

आजीवियजयघत्या, मूढा नो साहूणो नेया ॥

अर्थ:—ते वात शास्त्रमां कही ठे जे ए प्रकारे माठा अध्यवसायवाळा तथा.

टीका:—य एवं गुणगणोपेतास्ते यतयः साधवः अद्यापि सुसाधुविरहितयाशंकिते दुःपमाकाक्षेपि आस्तां दुपमसुपमादावित्यपि शब्दार्थः स्युर्जवेयुः इह प्रवचने सूत्ररतयः सिद्धांताध्ययनाध्यापनव्याख्यानश्रवणपरायणाः अध्ययनादिकर्तव्यताविषयतयैव तेषां शास्त्रीयशिक्षाश्रवणात् ॥

અર્થ:—જે એ પ્રકારે ગુણગણે સહિત ઠે તે સાધુ ઠે. કાલમાં પણ પટલે સુસાધુનો વિરહ જેમાં ઠે એવી આશંકાપૂર્ણ હિત એવો આ દુપમા કાલ તેને વિષે પણ સુસાધુ હોય તો દુપ સુસંમાદિક વીજા કાલમાં હોય તેમાં શું કહેવું ! એ પ્રકારનો આ શબ્દનો અર્થ ઠે. આ જિનશાસનને વિષે સૂત્રને વિષે પ્રીતિવાદ પટલે સિદ્ધાંતનું જાણવું જાણાવવું, કેહેવું, સાંજાણવું તેને વિષે તત્પર એવા, કેમજે સિદ્ધાંતનું જાણવું શ્યાદિ તેમની શિક્ષા શાસ્ત્રમાં સોજાણીય ઠીય એ હેતુ માટે.

ટીકા:—॥ યદુક્તં ॥ શાસ્ત્રાધ્યયને ચાધ્યા પને ચ સંચિંતને તથાત્મનિ ચ ॥ ધર્મકથને ચ સતતં યત્નઃ સર્વાત્મનાકાર્યઃ ॥ ન તુ લિંગિનિ શ્વ પ્રવજ્યાદિનમારજ્ય વ્યવહારમંત્રાદિપ્રયોગતત્પરાઃ ॥ एतेन तेषामुन्मादाद्यजावः प्रतिपादितः ॥ महत्तमनां सूत्रा-
पप्यपनादेरेयं फलत्वात् ॥ एतेन संत्येव संप्रति यथोक्तलक्षण-
ज्ञाज्ञो यतपोऽदर्शनादित्यादि यदाशंकितं तदपास्तम् ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી ઠે જે, સાધુએ શાનુચ્છં નણવું તથા જાણાવવું તથા ચિંતન કરવું તેને વિષે તથા આત્માનો વિચાર કરવો તથા ધર્મ સંજાણાવવો તેને વિષે સર્વ પ્રકારે નિરંતર યત્ન કરવો. પણ લિંગધારીઓનો પેઠે જે દિવસયો પ્રવજ્યા સીધો તે દિવસને આરંજી વ્યવહાર કરવો તથા મંત્રાદિકનો પ્રયોગ કરવો તેને વિષે સત્તર નથી થતા. એ વચન કર્યું તેણે કરાને તે સુવિદિત સાધુને ઈન્માદ આદિ દોષ નથી એમ પ્રતિપાદન કર્યું. મોટા પુરુષોને

सुत्रादिकतुं जणवुं इत्यादिकथी ए प्रकारतुं फलपणुं थाय ठे ए हेतु माटे, ए कहुं तेणे करीने आ काळमां पण शास्त्रमां कहेखां जे लक्षण तेणे सहित एवा यति ठेज. पूर्वे प्रतिवादिण निषेध कयों हतो जे आ काळमां शास्त्रोक्त लक्षणवाळा साधु नथी, केमजे ते देखाता नथी. इत्यादि जे आशंका करी हती तेनुं खंमन कयुं.

टीकाः—कालादिदोषात् प्रायशस्तथाविधयतीनासदर्शने-
पि क्वापि तेन संतीत्यनाश्वासस्य कर्तुमयोग्यत्वात् ॥

॥ यदुक्तं ॥

कालादोसलं कहवि, जइवि दीसंति तारिस्ता न जइ ॥
सवरय तइवि न छिनि नेव कुज्जा अणासासं ॥

अर्थः—कालादि दोषयी बहुधा ते प्रकारना यतिनुं नाम देखामनुं कोइ जगाए यतुं नथी तेणे करीने ते प्रकारना सुविहित साधु नथी ॥ प्रकारनो विश्वास राखवो ते अयुक्त ठे ए हेतु माटे ते वात शास्त्रमां कह्यो ठे, जो कालादि दोषयी कदापि ते प्रकारना सत्पुरुषो देखवामां आवता नथी तोपण सर्व जगाए तेवा सत्पुरुषोनो विच्छेद थयो ठे ए प्रकारनो अविश्वास न राखवो.

टीकाः—आतीर्यमागमे वकुशकुशीलानामनुवृत्तिश्रव-
णात् ॥ यदाह ॥ न विना तिर्यं नियंतेहि नातिस्था यनियंउया ॥
उक्तायसंजमो याव ताव अणुसज्जणादुद्दमिति ॥ वकुशकुशी-

લયોરનુવૃત્તિરિતિ તત્ર વ્યાખ્યાનાત્ ॥ તથાચ જ્ઞાનદર્શનાગ્ચામેવ
સંપ્રતિ તીર્થમિતિ બ્રુવાણસ્ય જવતઃ પ્રાયશ્ચિત્તાપત્તેઃ ॥ યદાહ ॥
કેસિંચિય અણ્સો, દંસણનાણેહિ વટ્ટણ તિત્થં ॥ બુદ્ધેનં ચ ચરિત્તં,
વયમાણે જારિયા ચત્તરો ॥ અસદ્ગ્રહાત્તદનિઘ્નતશ્ચસંઘવાણ્ણત્વ
પ્રસંગાત્ ॥

॥ યદુક્તં ॥

જો જણઈ નથિ ધમ્મો, નય સામશ્યં ન ચેવય વયાઈ ॥
સો સમણસંઘવજ્જો, કાયવો સમણસંઘેણ ॥

અર્થઃ—એ વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે અસત્ આગ્રહયી તે
વાતને ન જ્ઞતા જે પુરુષો તેને સંઘ વહાર કરવાનો પ્રસંગ છે. તે
વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે, જો કોઈ એમ કહે જે ધર્મ નથી, સામા-
યિક નથી, ઘતાદિ નથી તો તે પુરુષને શ્રમણસંઘે શ્રમણ સંઘયી
વાહાર કાઢવો.

ટીકાઃ—તસ્માત્સંત્યયાપિ વિરલાઃ પ્રાગ્વર્ણિતગુણા મુનયઃ
॥ યદાહ ॥ તા જ્ઞાસરાસિગદ્વિદુ-રિણ્ણિ તદ્ દસ્કિણેવિશ્દ્ રિરન્ને ॥
અઘિ ચિય જા તિત્થં, વિરલત્તરા કેદ્ મુણિપવરા ॥ ઇતિવૃ-
ત્તાર્થઃ ॥ ૩૬ ॥

અર્થઃ—તે માટે આ કાઢમાં પણ પૂર્વે જેના ગુણ વર્ણન કર્યા
પણ મુનિઠ વિરલ છે. તે વાત જ્ઞાણમાં કહી છે જે—

टीकाः—तदेवं दुःपमायामपि सुविहितयतिसत्तां व्य-
वस्थाप्य सांप्रतं सामान्यविशेषगुणवत्तया तेषामेव वंदनीयतां
प्रदर्शयन्नाह ॥

अर्थः—ते हेतु माटे दुःपमा कालमां पण सुविहित यति
ठे, एम स्थापन करी हवे सामान्य विशेष गुणयुक्तपणे तेमनुज
वंदनीयपणुं ठे एटले वंदन करवा योग्य ते सुविहित यतिज ठे एम
देखामता ठता कहे ठे. ॥ ३६ ॥

॥ मूलकाव्यम् ॥

संविन्नाः सोपदेशाः श्रुतनिकपविदः क्षेत्रकालाद्यपेक्षा ।
नुष्टानाः शूद्रमार्गप्रकटनपटवः प्रास्तमिथ्याप्रवादाः ॥
वंद्याः सत्साधवोऽस्मिन्नियमशमदमौचित्यगांजीर्यधैर्य
स्थैर्योदाचार्यचर्याविनयनयदयादाक्ष्यदाक्षिण्य पुण्याः ॥ ३७ ॥

टीकाः—वंद्याः सत्साधवोऽस्मिन्निति संबंधः ॥ संविन्ना-
मोक्षाज्जिलापुकाः जवजीरवो वा ॥ नतु परलोकवैमुख्येनेहलोक
प्रतिवद्धाः ॥ एवं विधा अपि स्वनिस्तारका एव जविष्यन्ति ॥
तथा च किं तैरित्यत आह-

अर्थः—आ जगतमां जे सुसाधु ठे ते वंदनीक ठे, ए प्रका-
रनो संबंध जाणवो. ते सुसाधु केवा ठे? तो मोक्षना अज्जिलापो अ-

થવા સંસારથી જય પામતા એવા પણ પરલોકના કાર્યથી વિમુક્ત થઈ શ્યા લોકમાં વંધાણા નથી એ પ્રકારના છે. તો પણ પોતાના તારક હશે તે માટે તે વચ્ચે શું ? એવી આશંકા કરી ઉત્તર કહે છે.

ટીકા:—સોપદેશાઃ ધર્મદેશનાતત્પરાઃ નત્વાલસ્યસાત-
શીલ્પત્વાદિના તાદ્દિમુખાઃ તં વિના જ્ઞવ્યોપકારાજ્ઞાવાત્તસ્ય ચાવ-
શ્યં યતિના વિધેયત્વાત્ ॥ અન્યથાત્મંજરિત્વમાત્રપ્રસંગાત્ ॥ યથા
કથંચિત્ તદ્જ્ઞવમુક્તિગામુકેનાપિ કૃતકૃત્યેન જગવતા જિ-
વિ-
કોપચિકીર્ષયા તદાદરણાત્

અર્થ:—જે સુસાધુ કેવા છે ? તો ધર્મ દેશના કરવામાં ત-
ત્પર છે. પણ આલસ તથા સાતાસુખ શીલપણું ઇત્યાદિકે કરી ધર્મ
દેશનાથી વિમુક્ત નથી, કેમજે તે ધર્મ દેશના વિના જ્ઞવ્ય પુરુષનો
ઉપકાર થતો નથી એ હેતુ માટે, ને તે જ્ઞવ્ય પુરુષનો ઉપકાર યતિએ
અવશ્ય કરવા યોગ્ય છે, જો એમ ન હોય તો તે યતિને ઉદરંજરીપ-
ણાનોજ પ્રસંગ થાય એટલે તે યતિ પેટજીરાજ કહેવાય પણ પરા-
પકારી ન કહેવાય, કેમજે તેજ જવમાં મુક્તિ જનાર થીને કરવા
યોગ્ય જે કાર્ય તે જેણે સંપૂર્ણ કર્યું છે એવા જગવંતે, જ્ઞવ્ય પ્રાણીનો
ઉપકાર થશે એમ ધારી ધર્મ દેશનાનો આદર કર્યો છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—ગ્ઞાનાદિનાપ્યાચાર્યેણ ધર્મવ્યાખ્યાનમવશ્યંકર્ત-
વ્યમિત્યાગમેઽ જિઘાનાચ ॥

॥ યદાદ્ ॥

દોષેવ મનગાઢ, મેષ્ઠે કાશ્યસદો સગસ્સુચિષ્ ॥

એવં વિદ્વાવિનિવંશ્કાણિજ્ઞાનિ જાવરયો ॥

अर्थः—आचार्यादिक ग्लान होय तो पण तेणे धर्म व्याख्यान अवश्य करवुं, ए प्रकारे आगममां पण कछुं ठे. ते आगम वचन आ प्रकारे ठे जे—

टीकाः—श्रुतनिकषविदः आगमरहस्यनिपुणाः ॥ एतेन गीतार्थतया धर्मकथाधिकारित्वमाह ॥ अगीतार्थस्य तदयोगात्

॥ यदाह ॥

कुसुमयसुर्गमहणो वि विवोदुर्त नवियपुंनरीयाणं ॥
धम्मोजिणपन्नतो, पकप्पजइण कहेयवो ॥

अर्थः—आगमनुं रहस्य जाणवामां अति काह्या, ए कछुं तेणे करीने एमने विषे गीतार्थपणुं ठे ए हेतु माटे धर्म कथानुं अधिकारपणुं ठे एम कहे ठे, अने जे गीतार्थ नथी ते धर्म कथाना अधीकारी नथी.

टीकाः—एवंविधा अपि स्वयं क्रियाशिथिला नविप्यंतीत्य-
त आह ॥ क्षेत्रकालाद्यपेक्षं अस्मिन् क्षेत्रे अमुष्मिन् काले आदि
शब्दाद्वरीरवलादिग्रहः ॥ एवं विधे च बले सति विधीयमानमेत-
दनुष्ठानमस्माकमारमसंयमशरीरबोधाधकं नवीप्यतीति देश
समयवलानुसार्यनुष्ठानं विहारक्रमादिक्रियाकांक्षं येषां ते तथा ॥

अर्थः—ए प्रकारना ठे तो पण पोते सुविहित साधु क्रिया
शिथिल हशे, एवी शंकानो नाश करतासता कहे ठे जे, आ क्षेत्रने
विषे आ कालने विषे आदि शब्दबळे शरीर बळादिकनुं पण ग्रहण
करवुं पटखे आ प्रकारनुं पळवते, करवा सांकेनुं आपणुं अनुष्ठान

આત્મ સંયમ શરીરને ગ્રાધક નહીં કરે. ૫ પ્રકારે વેદા સમય વચ્ચે
અનુસરતું જે અનુષ્ઠાન પટલે વિહાર કરનાદિક્રિયાકાંડ તે જેમને
ઠે ઇયા.

ટીકા—તથા અનેન પદ્ધત્યેન જ્ઞાનક્રિયાનયાનુગામિત્વં
તેષાં નિવેદિતં ॥ તત્પ્રધાનત્વાદોક્તાયાઃ કેવલયોરનિષ્ઠફલત્વા-
ન્નિધાનેન સમુદિતયોરેવ તયોઃ પંગ્વંધયોરિવેષ્ટફલસાધકતયા તે-
રિષ્ટત્વાત્ ॥

॥ યદાહ ॥

હયં નાણં ક્રિયાહીણં હયા અન્નાણં ક્રિયા ॥

પાસંતો પંગુલો દદ્ધો ધાવમાણો ય અંધત્ ॥

અર્થ—બહી તે સુવિહિત સાધુને આ વે પદવને જ્ઞાનક્રિ-
યાને અનુસરવાપણું ઠે એમ દેસ્વાચ્યું કેમજે દિક્ષાને જ્ઞાન ક્રિયાનું
પ્રધાનપણું ઠે એ હેતુ માટે, એકલું જ્ઞાન અને એકલી ક્રીયાનું અનિષ્ઠ
ફલ કહ્યું ઠે માટે એ વે એકલાં હોય ત્યારેજ પાંગલો ને અંધ એ વેની
પેઠે ઇષ્ટ ફલનું સાધકપણું તેમણે માન્યું ઠે. તે વાત ગાહ્યમાં કહી
ઠે, જે ક્રિયા વિનાનું જ્ઞાન તે હોન ઠે. અને જ્ઞાન વિનાની ક્રિયા
ઠે તે હીણ ઠે. જેમ પાંગલો વનમાં દાવાનલને દેસતો હતો તો પણ
દગ્ધ થયો અને આંધલો દોમતો હતો તો પણ દગ્ધ થયો તેમ એક-
લું જ્ઞાન અથવા એકલી ક્રિયા તે એ પ્રકારનું ઠે.

ટીકા:—॥સંજોગસિદ્ધીએ ફલં વયંતિ,નંદુ એગંચક્રેણ રહો
પયાશ્ચાંધો ય પંગૂ ય વણે સમિચ્છા તે સંપત્તતા નગરં પવિટ્ઠાં॥

અર્થ:—માટે વેના સંયોગમાં સિદ્ધિ ફલ રહ્યું ઠે, એમ

मोटा पुरुष कहे ठे. एक चक्रवने रथ चाली शकतो नथी. आंधळो ने पांगळो वनमा एकठा मळया तो नगरमां पेठा तेम ज्ञान क्रिया ए वे एकने विपे होय तो सिद्धि घाय, ते उर ए अंधपंगू न्याय जाणवो. आंधळा उपर पांगळो वेगो त्यारे आंधळाना पग ने पांगळानी आंखो ए वे एकठां मळयां तो दावानळयी उगरो नगरमां सुखे पेठा.

टीकाः—एवंरूपा अपि कुतोपि कदाग्रहगरलोद्गारादुत्सूत्रं प्रज्ञापयोप्यंतीत्यत आह ॥ शुद्धमार्गप्रकटनपटवः ॥ यथार्थ-श्रुतपथप्रकाशनचतुराः ॥ अणीयसोप्युत्सूत्रपदस्य दारुणं विपाकं विदंतः कथमपि ते तन्न वदंतीत्यर्थः

अर्थः—ए प्रकारना ते सुविहित साधु ठे तोपण वपारेक कदाग्रहरूपी केरना उरकारयी उत्सूत्र प्ररूपता ह्मणे एवी आशंका करी तेनो उत्तर विशेषणद्वारा कहे ठे. जे, ते सुविहित साधु केया ठे ? तो यथार्थ सिद्धांतना मार्गनो प्रकाश करवामां चतुर ठे, अतिशे थोमुं पण उत्सूत्र पदनुं जाण धाय तो तेनो दारुण विपाक ठे एम जाणे ठे माटे कोइ प्रकारे पण ते उत्सूत्रने नथो घोसता ए-रलो अर्थ ठे.

टीकाः—अतएव कथंचित् कर्मदोषाद्वरण करणासत्तेनापि शुद्ध एव मार्गः प्ररूपणीयः ॥

॥ यदुक्तं ॥

हुज्ज हु वसणप्पतो, रशीरुदुवसयाइ असम्मन्धो ॥

वरणकरणे असुळोसुळं मगं परू विज्जा ॥

અર્થ:—એ હેતુ માટે કોઈ પ્રકારના કર્મ દોષથી ચરણે કરણમાં આલેસું હોય તેણે પણ શુદ્ધ માર્ગનીજ પ્રરૂપણા કરવી, તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે.

ટીકા:—તથાવિધસ્યાપિ શુદ્ધપથપ્રરૂપણાત્ પ્રેત્ય બોધિપ્રાપ્ત્યા કથંચિત્સંસારપારાવારનિસ્તારાત્ ॥ અશુદ્ધપથપ્રરૂપકસ્ય હુન્કરક્રિયાકારિણોપ્યમુત્ર બોધિહંત્યાનંતન્નવનિર્વર્તનાત્ ॥ અતएव તાદૃશસ્ય દર્શનમાત્રમપિ શ્રુતે નિવારિતં ॥

અર્થ:—તેવો છે તોપણ, એટલે ક્રિયાત્રય છે તોપણ શુદ્ધ માર્ગનો પ્રરૂપક છે, એ હેતુ માટે મરણ પામ્યા પછી સમકીર્તપામીને કોઈ પ્રકારે સંસાર સમુદ્ધનો નિસ્તાર કરશે, અને અશુદ્ધ માર્ગનો પ્રરૂપક છે, ને તે જો હુન્કર એટલે અંતિ આંકરી ક્રિયાનો કરનાર છે તોપણ પરલોકમાં, સમકીર્તનાં થવાથી અનંતા જન્મ જ્ઞાન કરશે એ હેતુ માટે, તેવાનું દર્શન માત્ર પણ સિદ્ધાંતમાં નિવારણ કર્યું છે.

ટીકા:—॥ યદાંહ ॥

અમગદેસણાપ, ચરણં નાર્સિતિઃ જિણવરિંદાણં ॥

વાવન્નદંસણા સ્વસુ, નદુ સ્વપ્ના તારિસા દદુઃ ॥

અતઃ શુદ્ધપથમેવ તે પ્રથયંતિ ॥ એત एव પ્રાંસ્તમિપ્યાપ્રવાદાઃ સ્વપદે નિરાકૃતોત્સૂત્રોચાવચચકંઘ્યતાઃ પરપદેતુ નિરસ્તપ્રાવાહુકમતાઃ ॥ ધંયા યદાંહ દ્વાદશાવર્તવંદનાદિના પ્રથમતીયાઃ ॥

સત્સાધવઃ સુવિદિતયતયઃ ॥ અસ્મિન્ જિનશાસને દુપ્ય-
માકાલે વા ॥

અર્થ:—એ હેતુ માટે શુદ્ધ માર્ગને તે સુવિદિત સાધુ જે તે
વિસ્તાર પમાડશે, માટે તે કેવા છે ? તો નાશ કર્યા છે મિથ્યાત્વના
લોટા વાદ તે જેમણે એવા ઇટલે પોતાના પદ્ધતિ ઝાસૂત્ર સંબંધી
કાંઈ પણ જાણ તે જેમણે નિવારણ કર્યું છે એવા, અને પરપદ્ધતિ
ઇટલે અન્ય દર્શનોમાં તે તે દર્શન સંબંધી પ્રવાદ ઇટલે વિપરીત વાદ,
તે જેમણે લંઘન કર્યા છે એવા સમર્થ, વંદન કરવા યોગ્ય, ઇટલે જેમ
ઘટે તેમ છાદશાવર્ત વંદનાદિકવને નમસ્કાર કરવા યોગ્ય એવા
થા જિનશાસનને વિષે અથવા હુ:પમા કાલને વિષે સુવિદિત યતિ
વર્તે છે.

ટીકા:—॥ ચક્રકં ॥

તે ય ઘલકાલદેસાણુ સારિપાલિપવિદારપરિદારા ॥
ઈસિસદોસત્તે વિદુ, જત્તીવહુમાણ મરિદંતિ ॥

નિયમો ડ્રવ્યાથજિમ્મહઃ શમઃ કપાયનિમ્મહઃ દમ ઇંડ્રિય-
શીકારઃ ઔચિત્યં સર્વથ યોગ્યતાનુસારેણ વિનયાદિપ્રયોક્તત્વં,
ગાંત્રીયમસદ્યહર્ષદૈન્યાદિવિકારત્વં ॥

અર્થ:—વહી નિયમ કહેતાં ડ્રવ્યાદિ અજિમ્મહ તથા ક-
પાયનિમ્મહ તથા ઇંડ્રિયોનું ઘસ કરવું તથા સર્વ જગાર યોગ્યપણાને
અનુસારે વિનયાદિકનું કરવાપણું તથા દર્પ તથા હીનતાદિકના
વિકારનું ન જણાવાપણું.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

यस्य प्रज्ञावादाकाराः, क्रोधहर्षजयादिषु ॥
ज्ञावेषु नोपलक्ष्यन्ते, तद्गंजीर्यमुदाहृतम् ॥

अर्थः—तेज गंजीरपणुं ठे तेनुं छदण शास्त्रमां कहुं ठे जे क्रोध तथा हर्ष तथा जय इत्यादि ज्ञाव प्रगट थये ठे जे गंजीरपणाना प्रज्ञावथी आकार उल्लख्यामां न आवे तेनुं नाम गंजीरपणुं कहुं ठे.

टीकाः—धैर्यं विपत्स्वपि चेतसोऽवैकल्यं। स्यैर्यं विमृश्यकार्यकारित्वं। औदार्यं विनेयादीनामध्यापनादिषु विपुलाशयता। आर्यचर्या सत्पुरुषक्रमवृत्तिता। विनयो गुर्वादिष्वच्युत्थानादिप्रतिपत्तिः। नयो लोकलोकोत्तराविरुद्धवर्तित्वं। दया दुस्वित्तादिदर्शनाद्भातःकरणत्वं। दाह्यं धर्मक्रियास्वनालस्यं। दाक्षिण्यं सरलचित्तता॥ततो ह्यंरुः एजिर्गुणैः पुण्याःपवित्रा मनोज्ञा वा साधवो वंदनायर्हन्तीति वृत्तार्थः ॥ ३७ ॥

अर्थः—तथा विपत्तिने विपे पण चित्तनुं अविकलपणुं तथा विचारीने कार्यनुं करवापणुं तथा शिष्यादिकने ज्ञानवादि-
रुने विपे विशाल आशयपणुं तथा सत्पुरुषनी रीते चर्यापणुं
तथा गुर्वादिकने विपे सन्मुख उठी उजुं थवुं इत्यादि विनय कर
वापणुं तथा लोक लोकोत्तरने अविरुद्ध वर्तवापणुं तथा कोशनी दु-
शादिक देखोने कोमळ अंतःकरणणुं तथा धर्मक्रियाने विपे
रहितपणुं तथा सरल चित्तपणुं, पटखा गुणवने पवित्र अ-

यंवा सुंदर एवा साधु जे ते वंदनादिक करवा योग्य ठे, ए प्रकारे
आ काव्यनो अर्थ थयो. ॥ ३७ ॥

टीका:—॥ सांप्रतं प्रकरणकारः प्रकरणं समाप्नुवन्निष्ट
देवतास्तवठन्नानावसानमंगलं सूचयंश्चक्रबंधेन स्वनामधेय-
माधिर्विज्ञावपिपुराद् ॥

अर्थ:—हवे प्रकरणना कर्ता पुरुष प्रकरणने समाप्त करता
ठता इष्टदेवनी स्तुतिना मियथी ठेह्वा मंगलाचरणनो सूचना क-
रता ठता चक्रबंध काव्ये करीने पोतानुं नाम प्रगट करता ठता कदे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

विज्राजिष्णुमगर्वमस्मरमनाशादं श्रुतोह्वंघने ।
सद्ज्ञानद्युमणिं जिनं वरवपुः श्रीचंडिकाज्ञेश्वरम् ॥
वंदे वर्ण्यमनेकधा सुरनरैः शक्रेण चैनश्चिदं ।
दंज्जारिं विदुषां सदा सुवचसानेकांतरंगप्रदम् ॥ ३८ ॥

टीका:—॥ जिनं वंदे इति संबंधः ॥ विज्राजिष्णुं त्रिचुवना
तिशापिचतुर्विंशदतिशयवस्त्वेनात्यंतं शोचमानं ॥ अगर्वं उच्चि-
ताहंकारं ॥ अस्मरं मथितमन्मथं ॥ श्रुतोह्वंघने सिंखांताहा
तिक्रमे अनाशादं आशां मनोरथं ददाति पूरयति आशादः न
आशादोऽनाशादस्तं श्रुताज्ञातिक्रमकारिणः पुंसो नानुमंतर-
मित्यर्थः ॥

અર્થઃ—જિનરાજને વંદન કરું તું એ પ્રકારનો સંવંધ છે તે જિનરાજ કેવા છે ? તો ત્રણ જગતને અતિક્રમણ કરે એવા ચોત્રીશ અતિશય તેણે કરીને અત્યંત શોભાયમાન એવા અને નાશ કર્યો છે અહંકાર જેમણે એવા, નથી કામ તે જેમને એવા, અને સિદ્ધાંતની આજ્ઞા અતિક્રમણ કરનારનો આશાને ન પૂરનાર ઘટલે સિદ્ધાંતની આજ્ઞાને ન માનનાર પુરુષની ન અનુમોદના કરનાર ઘટલો અર્થ.

ટીકાઃ—સદ્જ્ઞાનચુમણિ સદ્જ્ઞાનેન કેવલજ્ઞાનેન લોકા
લોકાવજ્ઞાસકત્વાદ્ જ્ઞાસ્વંતં જિનં તીર્થકરં ॥ તથા ॥ સઘ સુરા
જઇ રૂઝં, અંગુઠપમાણયં ધિન્નિજ્જા ॥ જિણા પાયંગુઠપદે ન સોહ-
એ તં જાહિંગાલો ॥

અર્થઃ—બહી જિનરાજ કેવા છે તો કેવલજ્ઞાને કરીને દેવીપ્યમાન, કેમજે લોક તથા અલોકને પ્રગટ કહી દેલાનનાર છે, એ હેતુ માટે બહી ॥

ટીકાઃ—ઇત્યાદિવચનેન વરા સર્વાંગસુજગાવપુઃશ્રીઃ શરી-
રકાંતિઃ સૈવ ચંદ્રિકા જગતોજનપ્રમોદદાયિત્વાત્કૌમુદી તથા-
જ્ઞેશ્વરં નક્ષત્રનાથં । ચંદ્રિકયા ચંદ્રવદ્ધપુઃ શ્રિયા સ્ત્રીજગદાહાદક-
મિત્યર્થઃ વંદે સ્તુવે ॥

અર્થઃ—ઇત્યાદિક વંચને કરીને સર્વાંગ સુંદર એવી શરી-
રની શોભા એજ ચંદ્રિકા ઘટલે ચંદ્રકાંતિ જગત્ જનને હર્ષ મત્પદ્મ
કરનાર છે એ હેતુ માટે, તે શરીરની કાંતિ, ચંદ્રસમાન ઘટલે ચંદ્રમા
સોતાની કાંતિવમે જેમ લોકોને આનંદ કરે છે, તેમ જિનરાજ શો-

તાની શરીરની શોજાવને ગ્રણ જગતને આનંદ કરનાર છે એટલો અર્થ છે. તે જિનરાજને ગ્રંથ કર્તા કહે છે જે હું ધંદન કરું.

ટીકા:—વર્ણ્યં સ્તુત્યં અનેકધા ઘટ્ટુધા અસુરનરૈઃ દાન-
વમાનૈઃ શક્રેણ મધો નાચઃ સમુદ્યયે ॥ એનઞ્ચિદં કલ્પમપસર્વં
કપં ॥ દંતારિં શાઠ્યનિષ્ઠાપકં વિદુષાં વિપશ્ચિન્તાં સદા સર્વદા
સુવચસા મધુરગિરા ॥ અનેકાંતરંગપ્રદં કિલ જૈનદર્શને ત્રેલો-
ક્યવર્તિ સકલં વસ્તુજાતં સદસન્નિત્યાનિત્યાદિરૂપતપાઽનેકાંતા-
ત્મકમપ્યુપગમ્યતે.

અર્થ:—વઢી જિનરાજ કેવા છે ? તો અનેક પ્રકારે અસુર
તથા મનુષ્ય તથા ઈંડ, તેમણે સ્તુતિ કરવા યોગ્ય એવા ચકારનો
સમુદાય રૂપી અર્થ છે, વઢી તે જિનરાજ કેવા છે ? તો સર્વ પાપના
નાશ કરનારા છે અને વઢી શઠપણને નાશ કરનારા છે, વઢી
વિદ્વાનને નિરંતર મધુર વાણી આપીને અનેકાંત મત રૂપી રંગને
આપનારા છે, જિનદર્શનને વિષે ગ્રણ લોકમાં રહેલી સર્વ વસ્તુના
સમૂહને નિત્યપણું તથા અનિત્યપણું इत्यादि અનેકાંતરૂપપણે વસ્તુ
સ્વરૂપને અંગીકાર કરનારા છે.

ટીકા:—તથૈવ પ્રમાણોપપન્નત્વાત્ નતુ પરતીર્થિકવત્સદેવાસ-
દેવ વા ॥ નિત્યમેવાઽનિત્યમેવ ધેત્યાદિરૂપતયેઽકાંતાત્મકં ॥
'તસ્ય વિચારાસદૃશ્વાત્' ॥ તતોઽનેકાંતેઽનેકાંતામકવસ્તુવાદે રંગમ-
નુરાગં પ્રદત્તે વૃત્પાદયતિ યઃ સ તથા તં ॥ અનેકાંતવાદગ્રીયુત્પાદકં

અર્થ:—જિનરાજને વંદન કરું તું એ પ્રકારનો સંવંધ છે તે જિનરાજ કેવા છે ? તો ત્રણ જગતને અતિક્રમણ કરે એવા ચોત્રીશ અતિશય તેણે કરીને અત્યંત શોભાયમાન એવા અને નાશ કર્યો છે અહંકાર જેમણે એવા. નથી કામ તે જેમને એવા, અને સિદ્ધાંતની આજ્ઞા અતિક્રમણ કરનારનો આશાને ન પૂરનાર એટલે સિદ્ધાંતની આજ્ઞાને ન માનનાર પુરુષની ન અનુમોદના કરનાર એટલો અર્થ.

ટીકા:—સદ્જ્ઞાનદ્યુમણિં સદ્જ્ઞાનેન કેવલજ્ઞાનેન લોકા લોકાવત્તાસક્તવાદ્ જ્ઞાસ્વંતં જિનં તીર્થંકરં ॥ તથા ॥ સઘ સુરા જહ રૂવં, અંગુઠપભાણયં વિઠ્ઠવિજ્જા ॥ જિણા પાયંયુઠ્ઠપહે ન સોહ-
એ તં જાર્હિંગાલો ॥

અર્થ:—બહી જિનરાજ કેવા છે તો કેવલજ્ઞાને કરીને દીપ્યમાન, કેમજે લોક તથા અલોકને પ્રગટ કહી દેલાકનાર, એ હેતુ માટે બહી ॥

ટીકા:—ઇત્યાદિવચ્ચેન વરા સર્વાંગસુજ્જગાવપુઃશ્રીઃ શરી-
રકાંતિઃ સૈવ ચંડિકા જગતોજનપ્રમોદદાયિત્વાત્કૌમુદી તપા-
ન્નેશ્વરં નક્કવનાથં । ચંડિકયા ચંડવઠ્ઠપુઃ શ્રિયા સ્ત્રીજગદાહાદક-
મિત્યર્થઃ વંદે સ્તુવે ॥

અર્થ:—ઇત્યાદિક વચ્ચે કરીને સર્વાંગ સુંદર એવી શરી-
ર શોભા એજ ચંડિકા એટલે ચંડકાંતિ જગત્ જનને હર્ષ ઉત્પન્ન
નાર છે એ હેતુ માટે, તે શરીરનો કાંતિ, ચંડસમાન એટલે ચંડમા-
તાની કાંતિવચ્ચે જેમ લોકોને આનંદ કરે છે, તેમ જિનરાજ શ્રી

તાની શરીરની શોજાવમે વ્રણ જગતને આનંદ કરનાર છે એટલો અર્થ છે. તે જિનરાજને ગ્રંથ કર્તા કહે છે જે હું વંદન કરું.

ટીકા:—વર્ણ્યં સ્તુત્યં અનેકધા વદુધા અસુરનરૈઃ દાન-
વમાનવૈઃ શક્રેણ મધો નાચઃ સમુચ્ચયે ॥ એનદિદં કલ્મષસર્વ
કપં ॥ દંજારિં શાઠ્યનિષ્ટાપકં વિદુષાં વિપશ્ચિન્તાં સદા સર્વદા
સુવચસા મધુરગિરા ॥ અનેકાંતરંગપ્રદં કિલ્લ જૈનદર્શને પ્રેલો-
ચ્યવર્તિ સકલં વસ્તુજાતં સદસન્નિત્યાનિત્યાદિરૂપતયાઽનેકાંતા-
ત્મકમચ્યુપગમ્યતે.

અર્થ:—વહી જિનરાજ કેવા છે ? તો અનેક પ્રકારે અસુર
તથા મનુષ્ય તથા ઇન્દ્ર, તેમણે સ્તુતિ કરવા યોગ્ય એવા ચકારનો
સમુચ્ચય રૂપી અર્થ છે, વહી તે જિનરાજ કેવા છે ? તો સર્વ પાપના
નાશ કરનારા છે અને વહી શઠપણાને નાશ કરનારા છે, વહી
વિદ્વાનને નિરંતર મધુર વાણી આપીને અનેકાંત મત રૂપી રંગને
આપનારા છે, જિનદર્શનને વિષે વ્રણ લોકમાં રહેલી સર્વ વસ્તુના
સમૂહને નિત્યપણું તથા અનિત્યપણું इत्यादि અનેકાંતરૂપપણે વસ્તુ
સ્વરૂપને અંગીકાર કરનારા છે.

ટીકા:—તથૈવ પ્રમાણોપપન્નત્વાત્ નતુ પરતીર્થિકવત્સદેવાસ-
દેવ વા ॥ નિત્યમેવાઽનિત્યમેવ વેત્યાદિરૂપતયેકાંતાત્મકં ॥
તસ્ય વિચારાસદૃત્વાત્ ॥ તતોઽનેકાંતેઽનેકાંતાત્મકવસ્તુવાદે રંગમ-
નુરાગં પ્રદત્તે વૃત્પાદયતિ યઃ સ તથા તં ॥

તર્ક શર્કરા રસસ્યંદિન્યા વાચા તયા જગવાન ને કાંતિગદં વ્યુ-
ત્પાદયતિ યયા વિદ્વાંસઃ શેષદર્શનત્યાગેન તત્રૈવરજ્યંત ઇત્યર્થઃ—

અર્થઃ—કેમ જે તેમજ પ્રમાણ પણે સહિત છે એ હેતુ માટે
પણ અન્યદર્શનીનો પેઠે સત્ અથવા અસત્ અથવા નિત્ય અથવા
અનિત્ય ઇત્યાદિ એકજ સ્વરૂપ વસ્તુનું છે એમ એકાંતરૂપણું જેન
દર્શનમાં નથી કેમજે વિચાર કરતાં તેનું પ્રમાણપણું નથી થતું.
તે માટે અનેક રૂપ વસ્તુના વાદને વિષે અનુરાગને ઉત્પન્ન કરનાર
ઘટલે અનેકાંત વાદને વિષે પ્રીતિ ઉત્પન્ન કરનાર તર્કરૂપી સાક-
રના રસને કરનારી વાણીએ જગવાન્ અનેકાંત વાદને વ્યુત્પન્ન
કરે છે જે પ્રકારે વિદ્વાન પુરુષો સમસ્ત દર્શનનો ત્યાગ કરીને તે
અનેકાંત વાદને વિષેજ રાજા યાય છે ઘટલો અર્થ ॥

ટીકાઃ—ચક્રમિદં ચક્રબંધઃ॥માઘસમં યાદૃશ્યા વર્ણન્યાસ-
પરિપાટ્યા માઘકાવ્યસ્યચક્રં તથા માઘકાવ્યમિદંશિશુપાસ-
વધ ઇત્યેવં રૂપો નામ નિબંધઃ પ્રાદુર્ભવતિ ॥ ઇદાપિ તાદૃશ્યે યેતિ
માઘસમતાર્થઃ ॥

અર્થઃ—ગ્રા ચક્ર બંધ કાવ્ય છે. તે માઘ કાવ્યના જેવું છે,
૧ પ્રકારે અક્ષર સ્થાપન કરવાની પરિપાટી માઘકાવ્યના ચક્રબંધ
ટોકમાં છે તે પ્રકારે અહીં પણ છે. શિશુપાસ વધ નામનો જે મંથ
તેને માઘકાવ્ય કહે છે, તેના જેવો ચક્રબંધ છે માટે માઘ સમાન
હો અર્થ થયો.

टीका:—॥ तथाहि ॥ प्रथमां वलयाकाराणि शान्तराणि
त्रीणि रेखायुगलानि व्यवस्थाप्यन्ते ॥ तेषां च त्रीण्यंतरालानि जव-
न्ति ॥ ततः सर्वांतरनाजिर्वृत्ताकारा संस्थाप्यन्ते ॥ तस्याश्च पदमुदि-
च्छद्वाज्यां छद्वाज्यां रेखाज्यां परकाग्रंत्य वलयांत्य रेखां यावत् ॥
एवमेतत् परिकंचक्रं जवति ॥

अर्थ:—तेज देखाने ठे जे प्रथम वलयने आकारे एटछे
गोलाकार अंतर सहित त्रण रेखा जुगल स्थापन करवां एमनां
त्रण अंतराल थाय. त्यार पठी ते सर्वनी वझे नाजी गोळ आका-
रनी स्थापन करवी, तेनी ठ दिशाने विषे ये ये रेखावने ठ थाराव
करवी, तेव्हा वलय अने ठेव्ही रेखा सुधी, ए प्रकारे करे ठते ठ आ-
रानुं चक्र थाय ठे.

टीका:—तत एकस्य कस्यचिदरकस्यांतर्गतां त्य वलयांतरा-
ले वृत्तस्य प्रथमाक्षरं लिख्यते ततोऽधस्ताद्वितीयमक्षरं ॥ तस्या
धस्तान मध्य वलयांतरे तृतीयं ॥ ततो धस्ताद्यतुर्य पंचमे ततो
धस्तादाद्य वलयांतराले पट्टं ॥

अर्थ:—त्यार पठी कोइक एक थारानी अंतर्गत वलयनी
वझे प्रथम अक्षर खखवो त्यार पठी तेनी नीचे बीजो अक्षर ख-
खवो तेनी नीचे मध्यम वलयानी वझे त्रीजो अक्षर खखवो त्यार
पठी नीचे चोचो पांचमो अक्षर खखवो. त्यार पठी नीचला वलयनी
वझे ठठो अक्षर खखवो.

टीकाः—ततोऽधस्तात् सप्तमाष्टमनवमानि ॥ ततोऽनार्जोद-
 शमं ॥ ततः प्रथमारकं सन्मुखारकादावेकादशद्वादश त्रयोदशा-
 नि ॥ ततस्तदुपरिष्ठादाद्यवल्यांतरालेचतुर्दशं ॥ ततस्तदुपरि
 पंचदशपोऽंशे ॥ ततस्तदुपरिमध्यवल्यांतरासप्तदशं ॥ तदुप-
 रिष्ठादष्टादशं ॥ ततस्तदुपरिष्ठादंत्यवल्यांतरालेएकोनवीशं ॥ एवं
 वृत्तस्य प्रथमपादोरकद्वये समाप्यते ॥ एवमनेनक्रमेण द्वितीय-
 तृतीयपादावप्यवशिष्टारकचतुष्टय इति ॥ नाक्षरक्षरं त्रिराव-
 र्त्यते ॥ ततस्तृतीयपादस्यात्याक्षरं चतुर्थपादाद्याक्षरतया पुनरा-
 वर्त्यारकशून्यांत्यवल्यांतरे चतुर्थपादस्य द्वितीयतृतीयेक्षरे व्य-
 वस्थाप्यते ॥ तदनंतरं प्रथमारकांतः स्ववृत्तप्रथमाक्षरं चतुर्थपादा-
 स्यतुर्याक्षरतया वर्त्यतत्पुरतोरकशून्यांत्यवल्यांतरे पंचमपण्डे अ-
 क्षरे लिख्यते ॥ अनेनक्रमेण तावन्नेयं यावत्तृतीयपादस्यात्याक्षरं
 तच्चतृतीयवारमावृत्तंचतुर्थपादस्यात्याक्षरतया ज्ञातव्यं ॥ इह च-
 नामबंधमतः पुनरावृत्तवर्णानुस्वारा यथो संज्ञवं तद्गर्गपंचमत-
 याग्रिमवर्णेषु योज्याः ॥ अत्र जिनवल्लभेन गणिते दंचक्रे इति नाम-
 बंधः ॥ स्थापनाचेयं ॥ एतच्चैवं चक्राक्षरं न्यासस्वरूपं व्यक्त-
 मपि मुग्धबोधनाय किंचिद्वर्णितमिति वृत्तार्थः ॥ ३७ ॥

अर्थः—इत्यादि चक्रबंधी चित्रमां अक्षरं लखवानी रीतं
 जाणवी. आ काव्यमां जिनवल्लभगणीए आ ग्रंथ रच्यो ठे ए प्र-
 कारे नाम बंध ठे, तेनो स्थापना लख्या प्रमाणे ठे. आ चक्राक्षरं
 स्वरूपं प्रगट ठे तोपण वाळजीवना बोध सारु कांडक देखामयुं ठे
 ५ प्रकारे आ काव्यनो अर्थ थयो ॥ ३८ ॥

टीकाः—एवंचानेन प्रकरणेन सप्रपंचं मिथ्यापथस्वरूपे प्रकटिते प्रभु श्री जिनवल्लभसूरयः किमित्येवं प्रकष्टवृत्त्यालिङ्गिनो जगद्धि हुंपिता इति केनाप्युपाख्यछास्तस्यच प्रतिवचनं तस्मैवक्षमाणवृत्त द्वयेनोपन्यस्तं यतस्तदपि पातित्वा प्रकृतानुदत्रैव प्रकरणांतरे निबद्धं ॥ तदिदानीं व्याख्यायत इत्याह ॥

अर्थः—ए प्रकारे आ प्रकरणे करीने प्रपंच सहित मिथ्या-मार्गनुं स्वरूप प्रगट करे ठते एटखे समर्थ श्री जिन वल्लभसूरी जे ते शा वास्ते पृकष्टवृत्तिये करीने लिङ्गधारीठने दोषवाळा करेठे, एम कोइके उलंजो आप्यो ल्यारे तेनो उत्तर आगळ कहीशुं एयां ये काव्यो वके कछो ठे माटे ते पण आ चालता प्रकरणे उपयोगी ठे माटे बीजा प्रकरणमां कहेखां वे काव्य तेने आ प्रकरणमां हवे कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

जिनपतिमत दुर्गे कालतः साधु वेपे ।
विषयि जिरजि भूते जस्मक म्हेच्छ सैन्यैः ॥
स्य वशजरु जनानां शृंखलेवस्वगच्छे ।
स्थितिरिय मधुनातैर प्रथि स्वार्थ सिद्ध्यै ॥३९॥

टीकाः—जिनपतिमतमेव जगवद्भाशनमेव मिथ्यात्वादि वैरिवार रक्षा क्षमत्याद्भूत मूलत्वेनप्रति पद्वैरहस्यत्वा दुर्गनि-

મત્વેન દુરારોહત્વાચ્છુર્ગપ્રાકારસ્તસ્મિન્ અન્નિજૂતે નપદ્યુતે
વિનંવિતે इत्यर्थः ॥ સાધુ વેપે લિંગિન્નિ:

અર્થ:—જગવત્તું શાસન છે તેજ મિથ્યાત્વાદિ વેરીનાસ-
મૂહયી રક્ષા કરવા સમર્થ છે એ હેતુ માટે, તથા વદ્ધ મૂલ્ય છે માટે
શત્રુ માત્ર ક્ષય કરવા સમર્થ નથી ચતા એ હેતુ માટે ઉન્નતિવાળો
છે માટે દુઃખે આરોહણ કરવા યોગ્ય છે, એવો જે જિનમત રૂપી
દુર્ગ પટલે કિલ્લો તે લિંગધારીઉપે પરાજય કરે ઠતે પટલે વિનં-
વના પમાને ઠતે પટલો અર્થ છે.

ટીકા:—જસ્મકોજસ્માશિમદ્ઃ સ એવાર્હઘાસન રતાનાં
નાનાયિથ વાધા વિધાયિત્વાત્ સ્થેષ્ટસ્તુ રુષ્કવાધિવસ્તસ્વ સે-
ન્યાસ્ત દનુયર્તિ ચેષ્ટિત્વાત્ સેનિકાસ્તે વિવિધિનિઃ કામુર્કેઃ
છિત્તીપપદ્મે વશીકૃત વાદ્યદેશેઃ અથ કથમેવં વિધસ્યાપિ જિન-
મત્ત દુર્ગસ્ય વિવિધિનીરપિ લિંગિન્નિરાજિન્નય इत्यત્યાદ ॥

અર્થ:—જસ્મરાશીનામામદ્દ એજ અરિહંતના શાસનમાં
આગળ પુરુષોને નાના પ્રકારની પીઠાના કરનાર છે, માટે સ્થેષ્ટ
ત્રેવો છે, તેની સેનામાં રહેનારા પટલે જસ્મશ્વરૂપ સ્થેષ્ટ રાજાને
અનુમતી રહેનારા, એવા થને વિષય સુદ્ધ એવા લિંગધારીઉપે જિ-
નમત રૂપી દુર્ગનો પરાજય કર્યો હવે સ્થેષ્ટ રાજ પદ્મે એમ અર્થ છે
જે, વશ કર્યા છે વાદ્યદેશ જેમણે એવા જેની મેનાના શોક છે એવું
સ્થેષ્ટ રાજ છે. હવે આ પ્રકારનો જિનેશ્વર જગર્થવના મનરૂપી મોડો

किन्तो, ते विपयि एवा पण खिगधारीउण केम पराजव कयों तेनो उत्तर कहे ठे.

टीका:—कालतो दुःखमा समय दोपात् अजिजुयं तेहि कालवशान्महातेजस्विनोपि ॥

॥ यदुक्तं ॥

समार्द्धतं यस्य करे विसर्पि जिस्तमोदिगंतेज्विपिना वतिष्ठते॥
सद्यः सूर्यस्तमसाजिजृयते स्पृशंति किं कालवशेननापदः ॥

अर्थ:—जे दुःखमा काल दोपयी पराजव थाय ठे महा तेजस्वी पण कालवशयी पराजव पामे ते कलुं ठे जे, जेना विस्तारवंत किरणवने अंधकार दिशाउंमां पण रहेया समर्थ नयी पतुं ते आ सूर्य काले करीने अंधकारवने पराजव पामे ठे, केमजे तेजस्वीने पण कालवशे करीने आपत्तिउं थुं नयी स्पर्श करती? एटखे थुं आपत्काल नयी आवतो. आवेज ठे.

टीका:—॥ ततश्च स्ववशजरुजनानां सम्यक्वाधारो पण व्याजेनात्मायनीकृत मुग्ध लोकानां स्वगत स्थितिः एते वयं संप्रदायागता युष्माकं गुरवस्तस्मात्कदाचिदपिन् मोक्तव्या इत्यादिका प्राक् प्रतिपादितानि जगद्य मुद्राश्रयं पण अधुना इदानीं तनैः साधुवेषैः ॥ अग्रथिमर्धैक मत्वेन अतानि ॥

अर्थ:—ते माटे पोताने वश एवा जरुजोवने समकिनादि

आरोपण करवाना सिपथी पोताने आधीन कर्या एवा जे जो
लोक तेमने पोताना गछनी स्थिति एटले आ अमो परंपरागत
तमारा गुरु ठीए माटे क्यारे पण न मूकवा इत्यादि पूर्वे प्रतिपाद
करी एवा जे पोताना गछनी मुझा ते हालना साधु वेपधारोउ
विस्तारी ठे एटले सर्व जगाए एकमत करी विस्तार पमानी ठे.

टीका:—॥ स्वार्थ सिद्धयैक्यमस्माकमेवैते जोग्याज्जिप्यं
तोतिनिजकार्य निष्पत्तये ॥ अत्रार्थेऽनुरूपनुपमानमाह ॥ श्रुत्वा
लेख निगमश्च ॥ एतदुक्तं जवति ॥ यथास्लेवसेन्याः कस्मिं-
धिदपिदुर्गे स्वजुजवलेन एहीतेऽविणाद्यर्थं तदंतर्दक्षिणागरि-
कलोक संयमनाश्रृंखलां प्रसारयन्ति ॥ तथेतेपिस्त्रिगणः स्वोप-
जोगार्थं मुग्धजन नियमनातगच्छ स्थितिं प्रययमासुरिति-
पृतार्य ॥ ३९ ॥

अर्थ:—॥ पोताना स्वार्थनी सिद्धिने अर्थे एटले आ जोळा
लोक आपणेज जोगवा योग्य केम करीए तो थाप ? एवुं बीचारी
गछ स्थितिठे विस्तारी ए जगाए घटनुं उपमान कहे ठे, जे बेमी-
ठना जेवी गुरु मुझा ठे, ते कथुं ठे जे जेम म्हेछनी सेनाना योद्धा
कोइ दुर्गनुमि एटले त्रिकट स्थान पोताना जूजवलयमे प्रदण को
ठने उद्यादिकने अर्थे तेमां रहेला नगरना लोकने बांधवा साह
मुंखला विस्तारे ठे नेम आ स्त्रिगधारीयो पोताना उपजोगने जोळा
लोकने बांधवा साह गछ स्थितिठे विस्तारे ठे आ प्रकारे आ
कव्यनो अर्थ पुरो थयो ॥ ३९ ॥

टीका:—॥ ननुयदितेगद्य स्थितिं सर्वत्र विस्तार यामा-
सुरेतावतापिकिमित्यतथाह ॥

अर्थ:—आशंका करे ठे जे जो ते श्लिगधारोउं सर्व जगाए
पोताना गद्यनी स्थितिउने विस्तारे ठे तेणे करीने शुं घयुं ए जगाए
तेनो उत्तर कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

संप्रत्य प्रति मे कुसंधय पुपि प्रोज्जृजिते जस्मक
म्लेच्छा तुच्छबले दूरंत दशमाश्रये च विरपृजति ॥
प्रौढी जग्मुपि मोहराज कटके लोकेस्तदाज्ञापरं
रेकीजुय सदागमस्य कथया पीच्छं कदर्प्यामहे ॥४०॥

टीका:—मोहराजकटकेप्रौढीजग्मु पिलोकेष्वयंकदर्प्यामहे-
इति संध ॥ संप्रत्यधुता प्रोज्जृजिते अन्वुदिते जस्मकम्ले-
छातुच्छबले ॥ जस्मराशितुरुष्कवाधिप सारसैन्येथप्रतिमे तेज
स्थितयाऽनन्य साधारणे ॥

अर्थ:—मोहराजनुं सशस्त्र मोटी उल्लनि पामे ठेने सोक-
यमे अमो कदर्पना करीए ठीए एम संध ठे, आ काळनां जस्मक
प्रहरूपि म्लेछ राजा तेनुं मोटुं सैन्य ठे, जेना तेजस्वीपणानो धी-
जाने उपमा नपी माटे असाधारण ठे.

टीकाः—कुसंध एवप्राक्वर्णितनिर्गुण साध्वादि समुदाय एववपुः शरीर स्वरूपं यस्यतत्तथा ॥ तस्मिन् जस्मकं म्लेच्छस्य हिडुः संधएव स्वसेन्यं ॥ ततो यथा म्लेच्छोऽश्वादि साधने नप-
रजनपदमज्जि जवति एवं जस्मकोपि प्रबल दुःसंध वलेन जग-
वच्चासन मालिन्योत्पादनेन तिरस्कुरुते ॥

अर्थः—कुसंध एटले पूर्वं वर्णन कयों एवो गुण रहित साधु आदिकनो समूह एज ठे स्वरूप ते जेनुं एवो जस्मक महुरपी म्लेच्छनुं सेन्य दुःसंध एज ठे माटे जेम म्लेच्छ थश्व आदि साधने करीने शत्रुना देशनो पराजय करे ठे ए प्रकारे जस्मकमह पण यक्षि-
ष्ट एवो कुसंधनो समूह तेणे करीने जगवंतना शासनने मज्जिनपणं उप्पन्न करवे करीने तिरस्कार करे ठे.

टीकाः—तथा दुरंत दशमाश्वयं दुष्टा संयत पूजात्पां त्याश्वयैवः समुद्यये विसूर्जति प्रजयिष्णो ॥ एवंच सति मोडी स्फाति जग्मुपि मोह एव मिथ्याज्ञान मेव क्षिगिमहत्त संसार मार्गस्यादि कारणत्वादति दुर्जयत्वा डागादि प्रनयत्वाद्य राजा प्रार्थिवस्तस्य कटके शर्नीके ॥

अर्थः—बड़ी दुष्ट एवा थसंजतिनी पूजा नामनुं दशमं आश्वयं प्रवक्ष्यणे प्रगट थये ठेने मोह राजानुं सेन्य मोटी उन्नति पायुं. मोहते मिथ्याज्ञानज ठे, ते क्षिगधारीए कहेंसा जे रांगार मार्ग तेनुं आदि कागण ठे तथा थनि दुःखवने जिताय एवो ठे, तथा रागादिनुं कारण ठे, ए हेनु माटे मोह एज राजा ठे तेनुं से-
न्य क्षिगधारीरुपी विस्तार पामे ठेने.

टीकाः—प्रागुक्तस्य जस्मकादेः सर्वस्यापि मोहराज-
रिष्ठेदज्जुतत्वेन तत्कटक कल्पत्वात् ॥ अयमर्थः ॥ मोहो हि
दुष्टमौलराजकल्पस्तस्य च दुःसंघलक्षणचतुरंगवलक-
खितो जस्मको म्लेच्छाख्यमहासामंतकल्पः ॥ दशमाध्वर्यं
तु स्वत एवातिप्रवलत्वात्साहायांतरनिरपेक्षमेव द्वितीयम-
हासामंतप्रख्यं ॥

अर्थः—पूर्वं कहुं जे जस्मक ग्रहादि सर्वे ते पण मोह
राजानुं उपकरणरूप ठे माटे तेनो सेनाने तुल्यपणुं ठे ए हेतु माटे
आ अर्थ स्फुट ठे. निश्चे मोहराजा ठे ते दुष्ट मूल जुतराग ठे ते
दुष्ट संघ ठे लक्षण जेनुं एवुं चतुरंग सैन्य सहित ठे, जस्मग्रह ठे
ते म्लेच्छ नामे महा चक्रवर्ति राजा सरखो ठे, अने दशमुं आध्वर्य
तो पोतानी मेळेज अति प्रवल ठे माटे बीजानी सहायतानी अपे-
क्षा कर्या बिनाज बीजा मोटा चक्रवर्ति राजा सरीखो ठे.

टीकाः—ततो यथा कश्चिन्महाराजाधिराजो म्लेच्छादि म-
हासमंतैर्जूमंक्षत्रं साधयति तथा अयमपि मोहराजो जस्म-
कादिजिर्जिनशासनमजिन्नवतीति ॥ ततो लोकैः कुसंप-
जनैः तदाज्ञापरेमोहराजशासनमनतिक्रामद्भिः मूढत्वाद-
विमृश्यकारिजिरित्यर्थः एकोज्जुय दुष्टत्वेनैकमत्यं विधाय ॥

अर्थः—ते हेतु माटे जेम कोइ महाराजाधिराज ठे ते
म्लेच्छादि मोहराजाव्हे पृथ्वीमंक्षत्रे साधे ठे तेम आ मोहराजा पण

ટીકા:—કુસંઘ એવપ્રાક્વર્ણિતનિર્ગુણ સાધ્વાદિ સમુદાય
એવવપુ: શરોર સ્વરુપં યસ્યતત્તથા ॥ તસ્મિન્ જન્મકં મ્લેઘ્ચ
હિહુ: સંઘએવ સ્વસેન્યં ॥ તતો યથા મ્લેઘોઽશ્વાદિ સાધને નપ-
રજનપદમન્નિ જ્વતિ એવં જન્મકોપિ પ્રવલ્લ દુ:સંઘવલ્લેન જગ-
વઘાસન માલિન્યોત્પાદનેન તિરસ્કુરુતે ॥

અર્થ:—કુસંઘ એટલે પૂર્વે વર્ણન કર્યો એવો ગુણ રહિત
સાધુ આદિકનો સમૂહ એજ છે સ્વરુપ તે જેનું એવો જન્મક પ્રહરુપી
મ્લેઘનું સૈન્ય દુ:સંઘ એજ છે માટે જેમ મ્લેઘ અશ્વ આદિ સાધને
કરીને શત્રુના દેશનો પરાજય કરે છે એ પ્રકારે જન્મકપ્રહ પણ વલિ-
ષ્ટ એવો કુસંઘનો સમૂહ તેણે કરીને જગવંતના શાસનને મલિનપણું
ઉત્પન્ન કરવે કરીને તિરસ્કાર કરે છે.

ટીકા:—તથા દુરંત દશમાશ્વર્યે દુષ્ટા સંયત પૂજારૂપાં
ત્યાશ્વર્યેવ: સમુચ્ચયે વિસૂર્જતિ પ્રજવિણ્ણો ॥ એવંચ સતિ પ્રૌઢી
સ્ફાર્તિ જગ્મુપિ મોહ એવ મિથ્યાજ્ઞાન મેવ લિંગિપ્રજ્ઞત સંસાર
માર્ગસ્યાદિ કારણત્વાદતિ દુર્જયત્વાં દ્રાગાદિ પ્રજવત્વાચ્ચ રાજા
પ્રાર્થિવસ્તસ્ય કટકે શ્રનીકે ॥

અર્થ:—ત્રઠી દુષ્ટ એવા અસંજતિની પૂજા નામનું દશમું
આશ્વર્ય પ્રવલપણે પ્રગટ થયે ઠતે મોહ રાજાનું સૈન્ય મોટી ઠત્તતિ
પામ્યું. મોહતે મિથ્યાજ્ઞાનજ છે, તે લિંગધારીએ કહેલા જે સંસાર
માર્ગ તેનું આદિ કારણ છે તથા અતિ દુ:ખવળે જિતાય એવો છે,
તથા રાગાદિનું કારણ છે, એ હેતુ માટે મોહ એજ રાજા છે તેનું સૈ-
ન્ય લિંગધારીનરૂપી વિસ્તાર પામે ઠતે.

ટીકા:—પ્રાગુક્તસ્ય જન્મકાદે: સર્વસ્યાપિ મોહરાજપ-
ચ્છિદનૂતત્વેન તત્કટક કલ્પત્વાત્ ॥ અર્થમર્થ: ॥ મોહો હિ
દુષ્ટમૌલરાજકલ્પસ્તસ્ય ચ દુ:સંઘલક્ષણચતુરંગલક્ષ-
લિતો જન્મકો મ્હેચ્છાશ્યમહાસામંતકલ્પ: ॥ દશમાશ્વર્યં
તુ સ્વતઃ પવાતિપ્રવલત્વાન્સાદ્યાંતરનિરપેક્ષમેવ દ્વિતીયમ-
હાસામંતપ્રશ્યં ॥

અર્થ:—પૂર્વે કહ્યું જે જન્મક ગદાદિ સર્વે તે પણ મોહ
રાજાનું ઉપકરણરૂપ છે માટે તેનો સેનાને તુલ્યપણું છે એ દેતુ માટે
આ અર્થ સ્ફુટ છે. નિષ્કે મોહરાજા છે તે દુષ્ટ મૂલ જુનરાગ છે તે
દુષ્ટ સંઘ છે લક્ષણ જેનું એવું ચતુરંગ મૈત્ર્ય સહિત છે, જન્મપદ છે
તે મ્હેછ નામે મહા ચક્રવર્તિ રાજા સરખો છે, અને દશમું આશ્વર્ય
તો પોતાની મેહેજ અતિ પ્રવલ છે માટે બોજાની સદાપતાની અપે-
ક્ષા કર્યા વિનાજ વીજા મોટા ચક્રવર્તિ રાજા સરીખો છે.

ટીકા:—તતો યથા કધિન્મહારાજાધિરાજો મ્હેછાદિ મ-
હાસમંતૈર્જૂમંગલં સાધયતિ તથા અર્થમપિ મોહરાજો જન્મ-
કાદિજિર્જિનશાસનમજિજયતીતિ ॥ તતો લોકૈ: કુસંપ-
જનૈ: તદાદ્દાપરેમોહરાજશાસનમનતિક્રામઃ મૂઢત્વાદ-
વિમૃશ્યકારિજિરિત્યર્થ: ઇકોન્ય દુષ્ટત્વેનૈકમત્વં વિશવ ॥

અર્થ:—તે દેતુ માટે જેમ મોહ મહારાજાધિરાજ છે
મ્હેછાદિ મોહરાજાએ પૂજીમંગલને સાધે છે તેમ આ મોહરાજા

जस्मकादि ग्रहवक्त्रे जीनशासननो पराजव करे ठे, माटे मोहराजा-
नी आझामां तत्पर एवा कुसंघ लोको एकठा थइने एटले कुसंघ जे
ते मूढ ठे माटे मोहराजानी आझानुं उल्लंघन करतो नथी अने
अणविचार्युं करे ठे ते सर्व पुरुषोए पोतानो एकमत करीने.

टीका:—इत्थं सकलजनप्रती तैराक्रोशतर्जनहीला-
दिभिः प्रकारैः राजवर्चसेन वयं कदर्थ्यामहे पीरयामहे उपह-
न्यामह इत्यर्थः ॥ केन हेतुनेत्याह ॥ सदागमस्य लिंगिप्रथिन
मिथ्यापथोत्पथत्वप्रतिपादकस्य शुद्धसिद्धांतस्य कथापि
धर्मदेशनाद्वारा विचारमात्रेणापि ॥ यदि हि पक्षप्रतिपक्ष
परिग्रहेण साधनरूपणोपन्यासैः प्रकृतविषये परैः सहवाद
मुपक्रमामहे ॥

अर्थः—सकल लोकने प्रसिद्ध एवा निंदा तथा तिरस्कार
तथा हीलनादि प्रकारे करीने तथा राज तेजवक्त्रे पीनीए ठीए,
शा हेतु माटे पीनीए ठीए ? तेनो उत्तर कहे ठे, जे लिंगधारीउए
विस्तार्यो जे मिथ्यामार्ग तेने उन्मागपणुं ठे, ए प्रकारे प्रतिपादन
करनार जे शुद्ध सिद्धांत तेनो कथाए करीने एटले धर्म देशना-
द्वारे विचार करवा मात्रे करीने पक्ष अने प्रतिपक्षनुं ग्रहण करी
अनुमानादि प्रमाणनुं कहेवुं तेणे करीने आवातमां पर साथे वाद
विवाद करवानो उपक्रम करीए ठीए.

टीका:—॥ तदा न विद्वस्ते किमपि कुवीरत्रित्यपि श-

ठदार्थः ॥ तथा च वयं शुद्धसिद्धान्तविचारजव्येज्योऽनुजि-
घृक्षयोपदिशन्तो नाट्यपीयांसमप्युजासंज्ञामहामः ॥

अर्थः—ते वखत ते कांइ करशे एम पण नथी जाणता
एम अपि शब्दनो अर्थ रह्यो ठे, एटले आ अमे जे जे लिंगधारीत
संबंधि खंमन कर्यु ते सांजळो ते विवाद करवा आवशे तो तेमने
सिद्धान्तनी साखे जवाब आपीशुं पण तेथी जय पामता नथी. वळी
शुद्ध सिद्धान्ततना विचारने जव्य प्राणी प्रत्ये अनुग्रहनी इच्छाप उपदेश
करतां लगार मात्र पण जलंजो पामवा योग्य अमो नथी.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

नेत्रैर्निरीक्ष्य विपकंटक सर्पं कीटान् ॥

सम्यग्यथा व्रजत तान् परिहृत्य सर्वान् ॥

कुहान कुश्रुत कृदृष्टि कुमार्ग दोषान् सम्यग् ॥

विचार यत कोत्र परापवादः ॥ इति वृत्तार्थः ॥

अर्थः—ते वात शास्त्रमां कही ठे जे, चाखवुं ते नेत्रे जोइ
विष, कांटा, सर्प, कीटा, इत्यादिनो परिहार करी सारे मार्गे चाखो.
कुहान, कुसिद्धान्त, कुदृष्टि, कुमार्गे ते संबंधि सर्व दोषने सारी पेठे
विचारो एम अमारुं कहेवुं ने, तेमां खोकोपवाद शो ठे ? कोइ प्रकारनो
जणातो नथी. ए प्रकारे आ ठेह्वा काव्यनो अर्थ संपूर्ण चयो ॥ ४० ॥

टीकाः—॥ सूरिः श्रीजिनबल्लभोऽजनि युधध्वांजे कुक्षे, तेज-

વાત અન્યદર્શનોના શાસ્ત્રમાં છે જે એક સમે દૈત્યનો અધિપતિ વલિ-
રાજા મહા વલ્લવાન થયો તેણે ઇંદ્રને જીતી ઇંદ્રાસન ઉપરથી કાઢી
મૂક્યો, પઠી તે ગાદી ઉપર વલિરાજા ઇંદ્ર થયો, તેણે પોતાના ઇં-
દ્રાસનની દૃઢતાને અર્થે પોતાને અર્થે પૃથ્વી ઉપર આવી નર્મદા નદી
ઉપર યજ્ઞ કરવા માંડ્યા ત્યારે જગત્પાલક વિષ્ણુએ તે અન્યાય જોઈ
અવતાર લીધો પઠી વામણુ રૂપ કરી બ્રહ્મચારીનો વેષ જે દંડ ક-
મંદુલુ, કૌપીન, મૃગચર્મ, શ્યાદિ ધારણ કરી કપટથી વલિરાજાના
યજ્ઞમાં ગયા અને ત્રણ ઋગલાં પૃથ્વી માગી, પઠી પોતાનું વીરાટ રૂપ
પ્રગટ કરી બે ઋગલાંમાં સર્વ જગત્ ઝરી લીધું અને ત્રીજું ઋગલું
વઢી રાજાથી ન અપાયું ત્યારે તેના ઉપર પગ મૂકી પાતાલમાં ચાંપી
ઘાલ્યો, અને એની સર્વે રાજ્યસમૃદ્ધિ ઇંદ્રને આપીને પાઠો ઇંદ્રાસને
વેસાંકયો શ્યાદિ સવિસ્તર કથા વામનપુરાણથી જાણવી.

ટીકા:—॥લાવણ્યાવસથો યથા પતિરપાં નો પર્વતક્ષોન્નિતઃ
શૃંગીવ યુસદાં સુવર્ણ સુજગો નોઙ્ઘેઃ સુરાગાશ્રયઃ॥ યઃ કલ્પદુર્લભ
દુતાર્પિત ફલો નોઘત્સદાપ્લુવઃ, સામ્યં યસ્ય તથાપિશસ્ય
યશ સસ્તૈઃ કુર્વતે વાલિશઃ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—વઢી તે કેવા છે ? તો લાવણ્ય માત્રને રહેવાનું ઘર
રૂપ, જેમ જલને રહેવાનું ઘર સમુદ્ર છે તેમ, તેમાં આટલું વિશેષ
છે જે સમુદ્ર મંથન કર્યું ત્યારે પર્વતવને સમુદ્રને ક્ષોન્ન થયો છે, અને
આ આચાર્ય કોઈ જગાં ક્ષોન્ન પામ્યા નથી. વઢી ઝંચા મેરુપર્વત-
ના જેવો સુંદર છે વર્ણ જેમનો એવા છે, દેવતાને પ્રસન્ન કરે એવો
મેરુપર્વત સારા રંગનો, પટલે રાગનો આશ્રય છે અને આ આચાર્ય

રાગને રહેવાનો આશ્રય નથી એટલું વિશેષ. વળી સારા પદ્મવ
વાળો જે કદવૃક્ષ તેના જેવા, પણ તેમાં આટલું વિશેષ છે જે આ
આચાર્યને કોઈ દિવસ આપત્તિનો લવ પણ उत्पन्न થયો નથી, તો
પણ વાઙ પુરુષો છે તે, વચ્ચાણવા યોગ્ય છે યશ તે જેમનો એવા આ
આચાર્ય તેમની પૂર્વે કહી એવી ઉપમાઠ તેમને કરે છે ॥ ૫ ॥

ટીકા:—॥તસ્ય શ્રીજિનચંડ્રસૂરિરજવઘ્નિપ્વાવતં, સસ્તો
ધામ્નાયેન વિતન્વતા કુવલયામોદં બુધાનં દિના ॥ સર્વસ્યાઃ સુ-
જગં જવિષ્ણુમવનેઃ શુક્લઘ્નિતીયેદુવત્કેનો મંદુદિદ્દશવસ્તનુ
કલમૌન્મુલ્યમાપાદિતાઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ:—ત્યાર પછી જિનદત્તસૂરિના મોટા શિષ્ય શ્રી જિન-
ચંડ્રસૂરિ થયા. પંકિતને આનંદ પમારુનાર એવા, જેણે પોતાના પ્ર-
તાપે કરીને સમસ્ત પૃથ્વીના લોકને આનંદ વિસ્તાર્યો. તથા તેનું
સારું જાગ્ય વિસ્તાર્યું, તેમની સુંદર અજવાળી યા પદ્મની ધીજના
ચંડ્રમાની એઠે શિષ્યપણે જોવાને કોણ પુરુષો ઉત્પાદવંત થયા નહિ ?
અર્થાત્ સર્વે પણ થયા ॥ ૬ ॥

ટીકા:—વિશ્વત્રયેષ્યજય્ય શ્રી મદનેકાંતહથયાસૃક્ષ્યા ॥
વરવાર્ણિન્યા પ્રીયત-યસ્ય જનો જવવિસાસિન્યા ॥ ૭ ॥

અર્થ:—વળી ઘણ જગતમાં જેને જીનજ્ઞ સમર્પ નથી એવાં
અનેકાંત મનની સુંદર સંસારમાં વિશ્વાસ ન કરતો એવી નિર્દોષ
વાણીવને જેણે લોક પ્રસન્ન કર્યા છે એવા ॥ ૭ ॥

टीकाः—अंतःसंसदमर्ककर्कशलसत्तर्कदणुतव्याहृतिसूक्-
 प्रावाडुकगर्वचर्वणचणप्रखन्मनीपाजुपः ॥ शिष्यस्तस्य
 यतीश्वरो जिनपतिर्जग्रंथसग्रंथधोग्रंथत्याग्यपि संघपट्ट
 विवृत्तिं स्पष्टाजिधेयामिमान् ॥ ७ ॥

अर्थः—सजाने विषे सूर्य जेवा आकरा अने श्रेष्ठता एवा
 जे तर्क तेणे करीने अज्यास करी एवी जे उक्तिठे तेने उत्पन्न क-
 रनार एवा जे वादि लोको तेमनो जे गर्व तेने नाश करवा समर्थ
 एवी देदीप्यमान जे बुद्धि तेणे सहित एवा जे जिनचंद्रसूरि तेम-
 ना शिष्य जिनपति नामे यतिना अधिपति थया ते निर्ग्रंथ ठे तोपण
 ग्रंथ एटले शास्त्र अथवा आग्रंथ तेने रचता हवा, एटले विचार
 करवा योग्य एवी अने प्रगटपणे जेनो अर्थ ठे एवी संघपट्टकनी आ-
 प्रकारनी टीकाने करता हवा ॥ ७ ॥

ए प्रकारे जिनवद्वजसूरिना शिष्य श्री जिनदत्तसूरि तेमना
 शिष्य श्री जिनचंद्रसूरि तेमना शिष्य श्रीजिनपतिसूरि तेमनी
 करेली टीका समाप्त थइ.

॥ अक्षर गणनया १०२४०० श्लोक बंधन ३२०० इति प्रमाणं ॥

॥ इति संघपट्टक वृत्तिः समाप्ता ॥

टीकाः—अंतःसंसदमर्ककर्मशालसत्तर्कदण्डव्याहृतिसृक्-
 प्रावाहुकगर्वचर्वणचलप्रखन्मनीपाजुयः ॥ शिष्यस्तस्य
 यतीश्वरो जिनपतिर्जमंथसग्रंथधोमंथत्याग्यपि संवत्सर
 विवृत्तिं स्पष्टाजिधेयामिमान् ॥ ७ ॥

अर्थः—सजाने विषे सूर्य जेवा आकरा अने शोजता एवा
 जे तर्क तेणे करीने अज्यास करी एवी जे उक्तिउ तेने उत्पन्न क-
 रनार एवा जे वादि लोको तेमनो जे गर्व तेने नाश करवा समर्थ
 एवी देदीप्यमान जे बुद्धि तेणे सहित एवा जे जिनचंद्रसूरि तेम-
 ना शिष्य जिनपति नामे यतिना अधिपति थया ते निमंथठे तोपण
 मंथ एटसे शास्त्र अथवा आग्रंथ तेने रचता ह्वा, एटसे विचार
 करवा योग्य एवी अने प्रगटपणे जेनो अर्थ ठे एवी संवत्सरकनी आ-
 प्रसारनी टीकाने करता ह्वा ॥ ७ ॥

ए प्रकारे जिनबुद्धिसूरिना शिष्य श्री जिनवत्सरसूरि तेमना
 शिष्य श्री जिनचंद्रसूरि तेमना शिष्य श्रीजिनपतिसूरि तेमनी
 बोग्डी टीका समान थइ.

॥ अक्षर गणनया १०२४०० श्लोक बंधन ३२०० इति प्रमाणं ॥

॥ इति संवत्सरक वृत्तिः समाप्ता ॥

